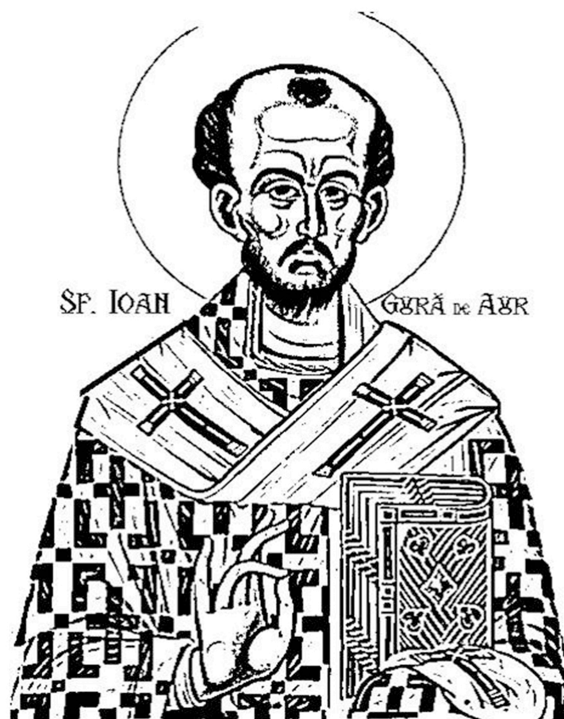
Sfântul Ioan Gură de Aur

OMILII LA EPISTOLA CĂTRE EVREI

Editura Apa Vieții, 2019

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI CĂTRĂ EBREI

A

CELUI INTRU SFINȚI, PĂRINTELUI NOSTRU

IOAN CHRISOSTOM

ARHIEPISCOP CONSTANTINOPOLEI

(Expusă din însemnări, după moartea lui, de Constantin Presviterul Antiohiei).

Traducere din limba elenă, ediția de Oxonia 1862

ȘI

VIAȚA ȘI ACTIVITATEA SF. CHRISOSTOM

DE

Theodosie Athanasiu

EPISCOP ROMANULUI

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI

1923

PRECUVÂNTARE.

Prin anul 1896 pe când mă găseam la Athena ca student al Facultăţii de Theologie, într'una din zile întorcându-mă spre casă de la Facultate, întovărăşit de amicii mei: Dr. V. Găină de la Cernăuţi, care erà trimis la Athena de răposatul Mitropolit de acolo Silvestru Morariu, spre a audia tímp de un an la Facultatea de Theologie, şi Theohari Antonescu, care şi dânsul erà trimis de Guvern de a frecventa la şcoala de Arhiologie (ambii după întoarcere pe la catedrele lor: cel dintâi Dr. Găină la Facultatea theologică din Cernăuţi şi Rector al Universităţei respective, iară cel al doilea Theohari Antonescu Profesor de Arhiologie la Facultatea de ştiinţi din Iassy, ambii zic încetaţi din viaţă) — am intrat într'o librărie cu cărţi greceşti vechi. Prietenul meu Găină mi-a atras atenţiunea asupra câtorva volume întitulate: Πομνήματα τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρός ἡμῶν *) χρισοσὸμου εἰς πᾶσας τάς επιστολὰς τοῦ Παύλου = Comentariile celui dintru Sfinţi Părintelui nostru Ioan Chrisostom asupra tuturor Epistolelor lui Pavel. Iată nişte cărţi de o mare importanţă theologică — mi-am zis eu — şi imediat le-am cumpărat.

Intorcându-mă în ţară, în anul 1899, am fost numit Egumen al bis. Sf. Spiridon din Jassy, şi acolo, după îndemnul răposatului Ellinist C. Erbiceanu, Profesor şi Decan pe atunci al Facultăţii de Theologie, am şi luat hotărîrea de a traduce în româneşte aceste *Comentarii*, şi imediat m-am pus pe lucru.

La început am tradus *Isagogia*, sau Introducerea în

---

*) Ἰωάννου τοῦ.

Noul Testament, de renumitul Profesor de la Facultatea Theologică de la Athena, N. Damallá—neimprimată nici până astăzi din cauza împrejurărilor şi a scumpetei materialului—iară la puţin timp am tradus întâiul volum din *Comentarii*, *Epistola către Galateni*, lucrare ce am imprimat-o în Iassy, în anul 1901. Odată începutul făcut, eu am continuat cu traducerea şi imprimarea acestor *Comentarii* pe comptul meu, fără să fiu ajutat de cinevà materialminte sau moralminte, afară de *Comentariile* Epistolei către Filipeni, când, găsindu-mă ca Egumen al Sf. M-ri Precista-Mare din Roman, am fost ajutat la tipărirea acestei opere de răposatul Arhimandrit *Ieronim Ştefănescu*, fratele marelui Melchisedek şi al P. S. Arhiereu Valerian, carele însă m-a rugat de a nu spune nimănui de aceasta.

La începutul acestei Epistole eu am făcut biografia Sf. Chrisostom, folosindu-mă de diferite izvoare Greceşti, lucrare care pe atunci a făcut multă vîlvă în lumea literară.

Amicul meu D-l Profesor Universitar Dr. D. Boroianu a publicat atunci următoarea recenziune, prin Gazeta *Viitorul* din Iassy: „De curând a apărut o nouă scriere theologică în limba Română, întitulată: *Comentariile sau explicarea Epistolei către Filipeni, a celui întru Sfinţi Părintelui nostru Ioan Chrisostom,* tradusă de Arhimandritul *Theodosie Athanasiu*, Egumenul M-rii Precista-Mare din Roman. Opera este precedată de o biografie a Sf. Ioan Gură de aur, cum şi de o privire asupra activităţii literare a Sfîntului, întocmită de traducător după izvoare Greceşti.

Intru cât lucrarea ni oferă gândirea celui mai mare moralist din secolul de aur al literaturei bisericeşti, apoi de la sine se înţelege că cetirea ei este folositoare clericilor şi credincioşilor. Recomandăm lucrarea aceasta cetitorilor noştri, căci le este folositoare; iar pe autor îl felicităm şi-i dorim spor la muncă, pentru a redà cu vremea toate Comentariile Sf. Chrisostom în româneşte. Până acum P. C. Arhimandrit a mai tradus Comentariile la epistolele către Galateni şi Efeseni "(*Viitorul* No. 16 din 15 April 1904).

Ziarul „*Cuvântul Aaevărului*" din Râmnicul Vâlcea No.

24 din 1 Aprilie 1904 a publicat următoarea notiţă: „A apărut Comentariile sau explicarea epistoliei către Filipeni a celui întru Sfinţi părintelui nostru Ioan Chrisostom, tradusă din limba Ellină de Arhimandritul Theodosie Athanasiu, Egumenul M-rii Precista-mare din Roman, tipărită cu ajutorul unui creştin iubitor de literatură bisericească. (Bucureşti, Socec, 1904).

Recomandăm această carte ca foarte folositoare şi edificătoare pentru fie-care preot; felicităm pe autor pentru silinţa sa de a face pe sfîntul Ioan Chrisostom să vorbiască limba românească, şi lăudăm pe acel creştin care în umilinţa sa evanghelică voieşte a rămânea necunoscut pentru jertfa ce aduce în îmbogăţirea literaturei bisericeşti cu lucrările celui mai mare ritor al creştinătăţei." Se notează aici *„că acel creştin care în umilinţa sa evanghelică a voit a rămânea necunoscut"* a fost *Arhimandritul Ieronim Ştefănescu*, fratele nemuritorului Melchisedek şi al P. S. Arhiereu Valerian, cum şi Stareţul meu prin călugăria ce am primit-o la Sf-ta Monastire Bogdana, din judeţul Bacău, în anul 1899.

Ziarul *Evenimentul* din Iassy cu No. 33 din 20 Martie 1904 publică următoarea informaţiune cu privire la apariţiunea acestui volum din Comentarii: „Eruditul Egumen al M-rei Precista-Mare din Roman, Sf. Sa Arhimandritul Theodosie Athanasiu, a scos la lumină o nouă şi frumoasă lucrare eclesiastică, întitulată Comentariile sau Explicarea Epistolei către Filippeni a Sf. Ioan Chrisostom. Viaţa şi lucrările acestui sfînt, cel mai strălucit al bisericei noastre, este studiată de către Arhim. Theodosie, într'o prefaţă nu numai bine documentată, dar şi scrisă într'o limbă aleasă şi cu desăvârşire literară. O asemenea lucrare face cinste nu numai autorului ei, dar şi mai ales bisericei ortodoxă, înviorând astfel în inima credincioşilor respectul ce trebuie să-l poarte marilor noştri demnitari eclesiastici."

Această notiţă elogioasă la adresa mea şi care 'mi-a dat un îndoit curaj la muncă, după cât ştiu, a fost ieşită din pana prea iubitului meu amic Gh. Ghibănescu, Profesor secondar la Iassy, fost de mai multe ori deputat în

Cameră, autor de multe cărţi didactice, iar în prezent senator.

Aflarea mea la Iassy ca Egumen al bisericei Sf. Spiridon, nu a fost, se vede, pe placul fostului Mitropolit Partenie Clinceni, aşa că în anul 1902 am fost permutat la Roman ca Egumen al M-rei Precista-Mare pendinte de Epitropia Sf. Spiridon. In această calitate deci, mai bucurându-mă apoi şi de o linişte complectă, eu am putut să mă ocup în linişte de traducerile Comentariilor Sf. Chrisostom, aşà că aproape în fiecare an scoteam câte un volum de sub presă.

In anul următor deci, 1905, am scos de sub presă în atelierele Grafice ale lui Socec et comp. Bucureşti, al IV volum din Comentarii, asupra cărei lucrări, bunul meu amic Dr. D. Boroianu, Profesor la Facultatea de Theologie din Bucureşti, publicà prin Gazeta sa *Viitorul*, sub titlul *Bibliografie*, următoarea notiţă: „O nouă lucrare apărută în româneşte — Literatura bisericească s-a îmbogăţit cu o nouă lucrare, *Comentariile sau explicarea epistolei către Coloseni, I şi II Thesaloniceni" a celui dintru Sfinţi Părintelui nostru Ioan Chrisostom"* tradusă din limba Ellină, ediţia de Oxonia, 1855, de P. C. Arhimandrit Theodosie Athanasiu, licenţiat în theologie de la Athena, Egumen al M-rei Precista-Mare din Roman. Lucrarea a apărut în atelierele grafice I. V. Socec, Str. Berzei, 59 Bucureşti, şi cuprinde 346 de pagini, format 8 şi costă 4 lei exemplarul."

Ni se umple inima de bucurie, când vedem că vrednicul şi harnicul părinte, pe lângă îndeplinirea serviciilor postului său, ni dă ne'ncetat în româneşte câte o lucrare a lui Ioan Chrisostom, podoaba bisericei ortodoxe. Activitatea rodnică a părintelui Athanasiu merită toată lauda. Retras, fără sgomot ori trâmbiţare, setos de a servi biserica sa, traducătorul în româneşte a lui Chrisostom, s-a devotat cu totul pentru îndeplinirea unui scop prea însemnat.

„Am citit cu luare aminte cele 12 omilii la epistola către Coloseni, cele 11 de la epistola I către Thesaloniceni, şi cele 5 de la a II-a Thesaloniceni, şi trebuie să exprim aici mulţumirile mele părintelui Athanasiu pentru silinţa ce şi-a dat de a redà cât mai bine pe româneşte

textul Sf. Ioan Chrisostom. M-a impresionat cu deosebire Omilia a III-a, a V-a, a IX-a în epistola „către Coloseni, a V-a și a X-a la I-a Thesaloniceni, cum și a III a, a IV-a și a V-a la a II-a Thesaloniceni. Inălțimea cugetărilor lui Chrisostom a fost înțeleasă de părintele Athanasiu, și recomandăm cetitorilor noștri să-și procure lucrarea de care vorbim"

Intreaga lucrare tratează în omiliile ce cuprinde despre: dragoste, (omil. I-a), judecată și pedeapsă (omila II-a), îngerul păzitor al fiecărui creștin, și datoria crestinului de a se încrede preoților ca lui Dumnezeu (omil III), obligația de a mulțumi lui Dumnezeu cu recunoștință (omil. IV-a), Dumnezeu este pretutindeni și importanța credinței (omil. V-a), Patimile Domnului (omil. VI-a), combaterea abuzului de bogăție (omil. VII-a), contra vrăjitorilor și fermecătorilor (omil. VIII-a), importanța cunoașterei Sf. Scripturi (omil. IX-a), laudă a adus lanțurilor lui Pavel (omil. X-a), iubire și simpatie (omil. XI-a), nunțile demne și nedemne (omil XII-a). Apoi la I Thesal, Rugaciunile sfinților ni sunt de folos, dacă suntem virtuoși (omil. I-a), adevărată prietenie este numai cea spirituală (omil. II-a), răbdarea în necazuri (omilia III-a), dragostea către aproapele (omil. IV-a), părinții să căsătoriască curând pe fiii lor (omil. V-a), nu trebuie a jeli pe cel mort, și cum trebue să vietuiască văduvele (omil. VI-a), învierea cea de obște (omil. VII-a), judecata finală și răsplata faptelor (omil. VIII-a), îndemnare la virtute (omil. IX-a), lăcomia și calcularea ei (omil X a), ajutorarea săracilor (omil. XI-a).

La a II a Thesaloniceni: subiectul epistoliei (omil. I-a), amintirea judecății și a gheenii ni aduce mare folos (omil. II-a), contra celor ce nu se poartă cu respect în biserică (omil. III a), Chrisostom cere poporului să se roage pentru el (omil. IV-a), și folosul faptelor bune făcute de creștini (omil. V-a).

„Față de însemnătatea lucrărei, îndemnăm pe toți să se grăbiască a și-o procura, adresându-se păr. Athanasiu la Roman. Am face cu plăcere extras din ea, dacă spațiul ni-ar permite. Dar extrasele noastre ar fi palide pe lângă redarea în întregime a înaltelor cugetări, ce se află în Omiliile Sf. Chrisostom. De aceia lăsăm fiecăruia a

se adapă de la chiar izvorul de care vorbim, spre a li fi de mare plăcere şi folos.

Felicităm pe păr. Arhim. Athanasiu şi-i dorim să fie sănătos şi îndelung înzilit, spre a duce la bun sfârşit marea lucrare ce a început. Mângâierea să o găsească în lucru, cu convingerea că dacă lucrătorii sinceri şi devotaţi nu totdeauna se bucură de sprijinul acelora, de la cari ar fi în drept să se aştepte, totuşi lucrarea lor rămâne ca o stâncă de granit, de care se va lovi mereu nimicnicia celor cari n-au fost la locul lor."

Tot în anul 1905 luna Iunie s'a publicat prin ziarul „*Viitorul*" No. 20 un articol scris de Protosinghelul Dr. Eusebiu Roşca, Directorul Seminariului Theologic din Sibiu, prin care, după ce arată importanţa scrierilor religioase, şi în special a operilor Sf. Părinţi, adaogă cele ce urmează: „O direcţiune corespunzătoare şi pe terenul activităţii literare bisericeşti—după părerea mea nenormativă—se validitează şi din acel punct de vedere, că nu se tinde numai la lucrări originale, ci dorim traducerea operilor de valoare din literatura celor-l-alte biserici orthodoxe, căror biserici dat li-a fost a se ridică la un nivel cultural mai superior, atari opuri se fac accesibile şi pentru credincioşii şi membrii clerului român.

Premise acestea în general, revin asupra unei lucrări de valoare, datorită Prea Cuvioşiei Sale Arhimandrit Theodosie Athanasiu, Egumenul Mănăstirei Precista-Mare din Roman, care 'şi-a pus de problemă a edà în traducere română din limba Ellină, ediţia de Oxonia: Comentarille sau explicarea epistolelor Pauline de Ioan Chrisostom, din care lucrare a şi apărut până acum: Explicarea Epistolelor către a) *Galateni*, b) *Efeseni*, c) *Filippeni*, d) *Coloseni*, *I şi II Thesaloniceni* în patru volume.

Bogăţia ideilor şi învăţăturilor măreţe ale Apostolului Pavel, referitor la viaţa moralo-religioasă creştină sunt ştiute, iar interpretate şi aplicate în formă de Omilii din partea, până astăzi a ne'ntrecutului Ierarh ca orator şi păstor sufletesc Ioan Chrisostom, formează un izvor nesecat pentru activitatea pastorală a clerului, aflând interpretat prin frazele frumoase ale acestui luceafăr bisericesc nu numai înţelesul cel adevărat al învăţăturilor Apostolului

Pavel, dar tot-odată și gruparea învățăturilor evangheliștilor și celor-lalți sfinți părinți, la subiectul omiliei.

Traducătorului i se revine în special meritul că reproducerei fidele a textului original a știut să-i dea și o formă neexcepționabilă din punct de vedere al limbei române, atât ca construcție cât și ca formă, ceia ce fără hezitare trebuie să i se recunoască, care merit tot-odată denotă o cunoaștere perfectă a limbei Elline, cât și a limb i Române, căci știut este, că traducerea exactă și tot deodată naturală se condiționează, nu numai de la cunoașterea perfectă a limbei din care se traduce, ci și de la manuarea perfectă a limbei în care se face traducerea.

O augmentare foarte salutară a traducerei acestei lucrări, e că în volumul al III se publică la început și «*Viața și activitatea sf. Chrisostom*», ca o compoziție proprie a traducătorului, pe baza datelor celor mai acceptate din partea bisericei ortodoxe, făcându-se evident în formă sistematică activitatea literară și pastorală a acestui mare Ierarh, și ar fi de dorit, ca acest tractat să fie reprodus și în broșură separată, ca să fie accesibil cu mai multă ușurință în estensiune cât mai mare.

Pe când m-am văzut îndemnat a face scurtă apreciere a acestei lucrări, totodată o recomand în deosebită atențiune a clerului spre procurare și uzare, pentru ca să fie constatat, că și aceasta e una dintre cele mai principale neajunsuri, ce împiedică desvoltarea literaturei bisericești, că și acei puțini cari tind a-și validita cunoștințele în folosul obștei prin edarea de opuri, nu numai că remân nerecompensați pentru munca lor intelectuală, ci în cele mai multe cazuri sunt expuși chiar și la sacrificii materiale, ceia ce numai încurajator nu poate fi, și eu nu admit că lipsa stărei materiale ar fi cauza la nesprijinirea activităței literare, ci simțul apatic, ce nu reclamă aliment spiritual, pentru că dacă ar fi simțită în mod intensiv trebuința alimentului spiritual, acestei trebuințe s'ar căuta a i se satisface cu insistență, cu preferarea altor trebuințe părute și de valoare efemeră, cum se și urmează la popoarele ajunse la un grad cultural mai superior, și deci datori suntem a fi conștienți mai mult de acest obligământ moral».

M-am mărginit până acum de a reproduce textual ce gândeau și ce scrieau diferiți bărbați de carte, prin gazetele și revistele de pe atunci, relativ la aparițiunea în românește a «Comentariilor Sf. Chrisostom la epistolele Apostolului Pavel», fără a face de la mine aprecieri, de oare-ce sunt pătruns de veritatea dictonului latin, care sună: «*Propria laus sordet*».

Mai am de adăogat încă aprecierile Theologilor de la Cernăuți, publicate prin gazeta lor «*Viitorul*» din Cernăuți No. 22 din 15 Noembrie 1906, în care sub titlul *Bibliografie* se cetește: Scrierile Sf. Părinți au fost în toate timpurile un izvor nesecat de învățături, înălțătoare și pline de mângâere. Cel ce le-a cetit cu atențiune, a rămas totdeauna satisfăcut, spiritul cel viu ce transpiră din aceste scrieri, a trebuit să-l atingă pe fiecare în modul cel mai plăcut. Cauza e simplă. Sfinții Părinți, au fost pe deplin pătrunși de adevărul divin, de care s-au ocupat în scrierile lor, și de aceia au și aflat în totdeauna accentele cele mai potrivite, care pătrund până la inima omului. Vorba lor n-a fost meșteșugită, pentru a ascunde înțelesul adevărat, ci sinceră ca și convingerile și sentimentele ce le-au adus la expresie.

Mai ales scrierile ne'ntrecutului cuvântător *Ioan Gură de aur,* au fost un tezaur adevărat pentru toți oratorii tuturor timpurilor. Cei mai celebri cuvântători bisericești s-au inspirat de aceste scrieri, și se vor inspira de sigur și în timpurile viitoare, căci sunt ne'ntrecute.

Cu părere de rău o spunem. In limba românească au fost traduse numai foarte puține din scrierile Sf. Părinți. Ici colea a apărut câte o broșură, dară nici un unic părinte n a fost tradus complect. Această lacună se simțea adânc în literatura noastră.

De un timp încoace s-a aflat un bărbat vrednic, care și-a propus să traducă în limba noastră toate Omiliile Sf. Ioan Gură de aur la cărțile sfinte ale testamentului nou. Acesta este Prea Cuvioșia Sa Arhimandritul Theodosie Athanasiu, Egumenul M-rei Precista Mare din Roman. Prea Cuvioșia Sa a făcut studiile Theologice la Facultatea Theologică din Athena, unde a obținut licența în Theologie și cunoaște perfect limba greacă. Inzestrat cu

cunoştinţele necesare pentru a ceti omiliile sfântului Ioan Gură de aur, în textul original, s'a apucat ca să le traducă în limba română. Până acum au apărut «*Comentariile la epistola către Galateni, Efeseni, Filipeni, Coloseni, I şi II Thesaloniceni şi Romani*». Traducerea făcută după originalul grecesc, ediţia de Oxonia (Oxford) e foarte fidelă şi exprimă înţelesul pe deplin. Limbajul e foarte plăcut şi mlădios, încât oferă o lectură foarte atrăgătoare. In comentariile epistolei către Filippeni aflăm şi o biografie foarte detailată şi interesantă a sfântului Ioan Gură de aur, compusă după izvoare greceşti.

Păr. Arhimandrit Athanasiu şi-a câştigat prin aceste publicaţiuni merite foarte mari. El a deschis în acest mod un izvor, care pentru mulţi era până acum închis. Clerul român va puteà ceti aceste comentarii cu mare folos. Prea Cuvioşia Sa prepară şi traducerile celor-lalte comentarii după cum suntem informaţi. I-am fi foarte mulţumitori, dacă ar putea să le deie publicităţei cât mai repede.

Atragem atenţiunea prea venerabilului cler asupra acestor scrieri valoroase şi le recomandăm cu toată căldura. Ele se pot căpăta de la autor, Roman, Precista mare, cu următorul preţ: *Galateni* 1 leu, *Efeseni* 4 lei, *Filippeni* 3 lei, *Coloseni, 1 şi 2 Thesoloniceni* 4 lei, *Romani* 5 lei, la un loc 17 lei (16 cor.) Acest preţ de sigur foarte moderat, va înlesni ori şi cui procurarea. De aceia credem că toţi, cari sunt chemaţi ca să predice adevărul divin, vor căuta să se adape din acest izvor al elocvenţei sacre».

Lăsând la o parte toate cele-lalte gazete şi reviste periodice depe acele timpuri, care toate mai mult sau mai puţin au anunţat apariţiunea acestor *Comentarii*, însoţindu-le de laude poate de multe ori exagerate; lăsând la o parte şi nenumăratele scrisori şi telegrame de felicitări, de la cele mai marcante persoane din ţară, ca de pildă: răposatul *D. Sturza,* Secretar perpetuu al Academiei Române. *Iorgu Sturza* de la Miclouşeni, fratele celui dintâi, *I. Calinderu*, fost Administrator al Domeniilor Coroanei şi fost Presedinte al Academiei, D. Grecianu, fostul Ministru de Justiţie, care ca un adevărat erou din poveste, a căzut victima unui atentat mişelesc, comis în Senatul ţărei, în timp ce se găsea la postul său pe banca ministerială, etc.,

etc. lăsând la o parte, zic, toate acestea, care negreşit că momentan mi-au atins aşa zicând coarda simţitoare a inimei mele de om şi m au încurajat la lucru, eu declar că nu am avut în vedere altceva, de cât interesul general al bisericii, cum şi seceta cea mare, ce încă persista de a bântui pe terenul literar în ogorul Sf. noastre biserici; iară astăzi când 'mi văd ieşită sub presă cea din urmă lucrare cu care se încheie seria de Comentarii, adecă *Comentariile asupra epistolei către Evrei*, zic ca şi dreptul Simoni: *Acum slobozeşte pre robul tău, Stăpâne, că văzură ochii mei sfârşitul acestor lucrări, absolut necesare clerului şi creştinilor în genere.*

Nenorocirea însă se poate vedea din aceea că din lipsa mijloacelor eu n-am putut scoate de sub tipar, decât câte 1000 de exemplare din toate cele 8 volumuri anterioare acestui de faţă, astfel că chiar de pe atunci acele volumuri, s'au epuizat; iar ca să se retipărească astăzi s-ar cheltui poate sume fabuloase. Căci dacă cu tipărirea volumului acestuia, care deabea cuprinde între 20—25 coale de tipar şi se cere o cheltuială de peste 250.000 lei—pentru 15 sau 20 mii exemplare, apoi oare pentru retipărirea celor-lalte volumuri, ce conţin în total 178 de coale de tipar, cât ar costa?

Fără a mai întinde vorba mai departe, eu sunt nespus de mulţumit şi vesel sufleteşte, pentru că Bunul Dumnezeu mi-a dat zilele ca să'mi văd munca adusă la bun sfârşit, — pentru care plecând genunchile inimei mele înaintea slavei sale celei Dumnezeeşti, îi mulţumesc din tot sufletul zicând: *Binecuvântat să fie numele Lui, de acum şi până în veac.*

Iar evseviosului cetitor al acestor lucrări îi amintesc spre meditare zicerea Domnului şi Mântuitorului nostru Isus Christos, pe care eu încă am meditat-o, întreprinzând aceste lucrări grele şi migăloase în timp de 22 de ani: «*Chiar binele de-l faceţi ziceţi: rob netrebnic sunt eu, n'am făcut, de cât ceea ce eram dator să fac*» (.......).

Scris-am acestea în reşedinţa Noastră Episcopală din Roman, în 15/28 Aprilie 1921.

Episcop, **Theodosie al Romanului**

Şi acum ca încheere la rândurile de mai sus, adaog aceste câteva cuvinte, prin care voiesc a'mi da la lumină cele mai grozave sbuciumări ale îndureratului meu suflet.

Punerea sub presă a volumului de faţă, cel de pe urmă din Comentariile sf. Chrisostom, coincidează cu cele mai grozave clipe ale vieţei mele când eu încurajat şi imputernicit numai de harul Sf. Duh, singurul meu sprijinător şi proteguitor în grelele sbuciumuri ale sufletului meu, nu mi-am pierdut câtuşi de puţin curajul, ci am stat până la finea lucrărei cu pana în mână, spre a face corecturile cerute.

Scris-am aceste de pe urma rânduri, astăzi anul mântuirei 1923 luna Ianuarie 19/1 Februarie.

Episcopul Romanului, **Theodosie**

VIAȚA ȘI ACTIVITATEA

Celui întru Sfinți Părintelui nostru

IOAN CHRISOSTOM

ARHIEPISCOPUL CONSTANTINOPOLEI (347—407)

A descrie în amănunțime și exact viața, și cu deosebire activitatea pastorală și literară a sfîntului Ioan Chrisostom, a acestui gigant al bisericei, este cu totul greu, dacă nu chiar aproape imposibil.

Această greutate se vede că o a simțit și Theodorit, de vreme ce în I-iul dialog, cum și în cuvintele sale de laudă adresate amintirei Sf. Chrisostom, găsim între altele și aceste cuvinte: «Dă-ni nouă, Părinte, lira ta, împrumută-ni plectrul (arcușul) tău, spre lauda ta... Căci dacă mânile tale s'au discompus după legile naturei, lira ta însă răsună armonios, cu darul harului, în toată lumea... Dă-ni nouă puterea acelei limbi nemuritoare...» (La Fotie, Miriob. 273).

Să mi se permită deci și mie, de a-i adresa o asemenea umilită rugăciune, mai 'nainte de a începe descrierea biografiei și a activității sale!

Sf. Ioan Chrisostom s'a născut în cetatea Antiochiei Siriei, la anul 347 p. Chr, din părinți creștini, dupre cum însuși el spune în omiliile sale, pronunțate contra Anomilor (Migne, tom. 48, pagina 541 și următoarele). Tatăl său, Secund, comandant în armata Siriei (Magister militum orientis), a murit încă pe când Ioan era copil mic, așa că cu creșterea sa, singură muma sa Anthusa s'a ocupat.

După ce Ioan a terminat studiile enciclopedice și universitare, unde printre alții a avut ca dascăli pe renumiții sofiști, Libaniu (unul din cei mai celebri și mai mari ritori pe cari i-a avut omenirea în decursul secolilor), și pe Andragathiu, dascăl de Filosofie, s'a și înscris între advocații Antiochiei, și a început a profesa advocatura, care, după obiceiul timpului, era considerată ca principala ocupațiune a unui tânăr cult. De și nobleța familiei, bogăția și rangul social, cum și profesiunea de advocat, puteau să procure lui Ioan cele mai 'nalte funcțiuni de stat, și prin urmare slavă și plăceri după care cei mai mulți aleargă aici pe pământ, totuși pe deoparte marea înrâurire ce muma sa Anthusa exercita asupra lui, iară pe de altă parte citirea Sf. Scripturi și caracterul blând al Episcopului Antiochiei Meletie, au contribuit nu puțin în a'l atrage în servirea lui Dumnezeu și a bisericei creștine.

In anul 370 a fost botezat în religiunea creştină şi prochirisit Anagnost de Sf. Meletie, episcopul Antiochiei, carele prevedea că Ioan va deveni în biserica creştină un al doilea vas al alegerei, după Apostolul Pavel.

Pe la începutul anului 372 împăratul arian Valent a scos din scaun pe Sf. Meletie şi l-a exilat, iară creştinii din Antiochia, cunoscând rarele calităţi ale lui Ioan, se gândiau ca să-l ridice pe tronul episcopal, de oarece numai el ar fi fost în stare să combată cu succes arianismul ce se furişase în biserica Antiochiei, şi care de astădată ameninţa cu putere ortodoxia, fiind chiar împăratul arian.

Ioan însă, cu prietenul său din copilărie Vasilie, şi cu alţi doi colegi de şcoală, Theodor (cunoscut sub numele de Mopsuestia) şi Maxim (devenit în urmă episcop Seleuciei), s'au sfătuit de a îmbrăţişa monachismul, şi dacă pentru moment n'a putut să-şi realizeze dorinţa, cauza a fost că a trebuit să cedeze rugăminţilor mumei sale Anthusa. (A se vedea tractatul despre Preoţie, 1, § 5). Dară după trecerea de trei ani, fie că a consimţit muma sa, fie că ea a încetat din viaţă, ceea ce pare şi mai probabil, găsim pe Ioan în Monastirea cea condusă de fostul său dascăl, Diodor (cunoscut după aceasta ca Episcop al Tarsului), îmbrăcat în schima monachală, şi ocupându-se cu studiul aprofundat al Sf. Scripturi [1]. Şase ani neîntrerupţi a stat Ioan în acea Monastire, între care intră şi acei petrecuţi într'o peşteră din apropierea Monastirei. Luptele cele aspre, însă, la care singur s'a supus, şi cu deosebire şederea lui în peşteră, l-a vătămat sănătatea simţitor, aşa că s'a văzut silit a se reîntoarce în Antiochia pentru căutarea sănătăţei.

Pe la începutul anului 381, Ioan a fost chirotonisit Diacon de Sf. Meletie, iară în anul 386, a fost chirotonisit Preot de noul episcop Flavian, care totodată l-a pus şi însărcinarea de a catihiza şi predica cuvântul lui Dumnezeu în biserica Antiochiei, drept care aparţinea numai episcopului. Palladius (în viaţa Sf. Chrisostom, pag. 41, 42) raportează următorul fapt petrecut la chirotonirea lui ca preot: «Împăratul Leon zice, că în momentul când Flavian îmbrăcat cu sacrele vestminte îşi pusese mânile pe capul noului preot, un porumb alb a stătut deasupra capului lui Ioan, înaintea întregului popor adunat în biserică." Aceasta negreşit că a fost ca simbol al curăţiei spirituale a lui Ioan, în acelaşi timp simbol şi al Sf. Duch, de care el a fost povăţuit până la cea de pe urmă suflare.

Pe la începutul anului 398, încetând din viaţă Nectarie, Archiepiscopul Constantinopolei, Împăratul Arcadie, după recomandarea lui Eutropie, a aprobat ca în tronul rămas vacant să fie ridicat Ioan, presviterul bisericei din Antiochia, în care scop s'a şi dat ordin împărătesc lui Asterie, Guvernatorul Siriei, ca de îndată să trimită pe Ioan la Constantinopole, fără vuet şi fără ca populaţia din Antiochia să prindă de veste de aceasta. O asemenea precauţiune era cerută de împrejurări, de oarece Ioan era foarte mult iubit în Antiochia, şi dacă s'ar fi aflat mai dinainte intenţiunea Împăratului de a lua şi a avea pe Ioan în Constantinopole, poate că poporul s'ar fi împotrivit la aceasta.

---

[1]) Socrat 6. 3. Sozomen 8. 2. Palladius, în dialogul despre viaţa lui Chrisostom § 5, apud Montfaucon T. 13.

Ajungând la Constantinopole, în ziua de 26 Februarie, 398, Ioan a fost chirotonisit Archiepiscop și instalat în tronul de Patriarch al Constantinopolei, de către Theofil, Patriarchul Alexandriei.

Fiind pătruns de datoriile acestei înalte demnități, Sfîntul Părinte a pus un deosebit interes în creștinarea Goților, în îngrijirea celor bolnavi și săraci, în moralisarea clerului și a poporului. Șase ani neîntrerupți vocea sfîntului Chrisostom a răsunat cu putere în biserica Constantinopolei, îndemnând, sfătuind, rugând, și câteodată chiar poruncind, fiind totdeauna însuflețit de dorul ce nutria, ca fiecare creștin să devină adevărat urmaș al Mântuitorului Christos.

Din nenorocire însă, activitatea sfântului Părinte n'a fost pe placul tuturor, și de aceia pe une-locuri a deșteptat invidia, pe alte locuri gelosia și pofta de răsbunare, de oarece sfîntul Ioan biciuia fără nici o cruțare răul, ori din ce parte ar fi venit, așa că nu după mult timp cei nemulțămiți, în frunte cu Theofil al Alexandriei, și cu împărăteasa Eudoxia și chiar cu Eutropiu care l favorizase odinioară, au și început a urzi fel de fel de intrigi contra sfîntului Chrisostom, interpretând cu totul greșit predicele sale, cum și viața lui ascetică.

Theofil al Alexandriei ura încă dela început pe Sf. Chrisostom, pe deoparte fiindcă i se contrariase planurile sale, de a pune pe tronul Constantinopolei pe un monach al său Isidor, iară pe de alta, și care se crede a fi fost motivul principal de ură, că sfîntul Chrisostom îi întunecase cu desăvâșire faima ce se împrăștiase despre dânsul, ca de un orator bun. Pe lângă acestea apoi, nu puțin a contribuit și faptul, că Sf. Chrisostom a primit în Constantinopole pe oarecari monachi alungați din Egipet de Teofil, și li-a ascultat plângerea lor contra Patriarchului de Alexandria, așa că intervenirea Sf. Chrisostom pentru acești monachi, a fost considerată de Theofil ca un amestec al Patriarchului de Constantinopole în diocesa sa.

Împărăteasa Eudoxia ura pe Sf. Chrisostom, din cauză că în diferitele sale predici combătea luxul și podoabele femeești, în timp ce săracii și cei infirmi nu aveau hrana zilnică. Dară aceste dojane părintești, împărăteasa le credea ca zise mai mult la adresa sa.

Eutropiu ura pe Sf. Părinte pentru că-i contraria totdeauna planurile lui cele tiranice.

De aici apoi a urmat coaliția împărătesei Eudoxia cu Theofil al Alexandriei, și cu alți câțiva episcopi nemulțămiți, printre care și Epifanie al Cyprului, contra Sf. Chrisostom, coaliție care a adus căderea lui din tronul Patriarchal, și care totodată compune una din paginile cele mai triste ale istoriei bisericești. Cu această ocazie se vede cum intriga și minciuna au triumfat, spre necinstea celor ce au făcut uz de ele, iară adevărul și dreptatea au fost batjocorite și călcate în picioare!

Cu acest stigmat pe frunte a înfierat biserica creștină încă de pe atunci, pe Theofil al Alexandriei, pe împărăteasa Eudoxia, și pe toți acei ce au contribuit la comiterea acestei nedreptăți, și cu dânsul vor rămânea până la sfârșitul veacurilor!

Văzând Theofil că în Constantinopole nu va putea face nimica de oarece Sf. Chrisostom avea pe lângă dânsul un număr de vr'o patruzeci de episcopi, a plecat din Constantinopole împreună cu partizanii săi, 30 la număr'

şi s'a constituit în Sinod în una din suburbiile Chalcedonului, numită Dris, şi pe baza unor acuzaţiuni nedrepte l-a condamnat în lipsă la catherisire.

O astfel de sentinţă nedreaptă fiind supusă împăratului Arcadie, acesta sub presiunea împărătesei Eudoxia a aprobat-o, şi a ordonat exilarea sfîntului. Dară deabea plecase sfîntul din Constantinopole, şi populaţia spăimântată de un cutremur mare, a alergat cu mic cu mare la palatul împărătesc, şi cu lacrămile în ochi s'a rugat de împăratul ca să poruncească a fi adus înapoi Sf. Chrisostom. Impăratul a rămas foarte încântat că s'a ivit un asemenea motiv spre a putea ordona reîntoarcerea Sfântului, mai ales că se temea de vreo răscoală a populaţiei din Constantinopole.

In urma ordinului împărătesc, Sf. Chrisostom s'a reîntors înapoi în Constantinopole, unde a fost primit în triumf de păstoriţii săi, iară Sinodul constituit din 70 episcopi a anulat hotărîrea necanonică luată de aşa zisul Sinod din Chalcedon.

Dară n'a trecut mult timp, şi vijelia ce se credea contenită, a izbucnit cu mai mare furie. Dinaintea bisericei Sf. Sofia, se pusese statuea împărătesei Eudoxia, cu a căreia inaugurare se dedese câtevà serbări populare. Faptul acesta a fost luat de Sf. Chrisostom — şi cu drept cuvânt — ca o ofensă adusă bisericei, şi de aceia l-a combătut cu toată puterea prin predicele sale, pentru care împărăteasa înfuriată, a început din nou să ţese intrigi contra Sfîntului, şi să pregătiască convocarea unui Sinod pentru catherisirea lui. Aflând despre aceasta Sfântul, nu s'a înfricoşat şi nici nu a cedat de loc, ci într'una din zile încă a pronunţat acel celebru discurs, în biserică, al cărui exord începe cu aceste cuvinte: „Iarăşi Erodiada se înfuriază, iarăşi se tulbură, iarăşi joacă, iarăşi cere a avea pe tipsie capul lui Ioan". Aceasta încă mai mult a întărîtat mânia împărătesei Eudoxia, femee plină de vanitate şi de ambiţiune, înaintea căreea împăratul Arcadie era lipsit de orice voinţă.

Nu după mult timp s'au adunat în Constatinopole un număr oarecare de episcopi din Siria şi din Asia-mică, după ordinul împărătesc. A fost invitat şi Theofil al Alexandriei, dară acesta a refuzat să vină, de teamă ca să nu păţască ca în rândul trecut, când a scăpat prin fugă numai de mânia poporului iritat şi înfuriat contra sa, pentru intrigile ce ţesea asupra Sf. Chrisostom. Toţi acei episcopi adunaţi în Sinod, au luat în cercetare acuzaţiunea ce se aducea de astădată Sf. Chrisostom, că deşi catherisit de către Sinodul din Chalcedon, totuşi el fiind rechemat din exil cu ordin împărătesc, nu a crezut de cuviinţă de a aştepta hotărîrea Sinodului, ci cu dela sine putere s'a reinstalat pe tronul Patriarchal şi serveşte cele religioase contra canoanelor. La toate aceste acuzaţiuni răspund din partea Patriarchului patruzeci şi doi de episcopi, că Sinodul din Dris nu a judecat legalminte pe Patriarch, şi dacă s'a înturnat din exil, n'a făcut-o cu dela sine putere, ci după ordinul împărătesc şi silit de popor, care l-a primit în triumf. Dară fiindcă marea majoritate a acestui Sinod era compusă din episcopii Asiei mici şi din acei ai Egipetului trimişi de Theofil, de aceia Sinodul acesta în majoritate, sub presiunea împărătesei, a condamnat la catherisire pe Sf. Chrisostom, în anul 404. In ziua de 16 Aprilie 404, în sâmbăta Paştelor pe când Sf. Ioan boteza catihumenii în baptisteriu, a fost scos cu forţa din biserică de către ostaşii trimişi înadins, iară după două

luni dela acea dată, adecă la câteva zile după sărbătoarea Cinci-zecimei a fost trimis în exil la un sat din Asia-Mică, numit Cucusos. Aproape trei ani a stat Sf. Chrisostom în acest sat, sub paza ostaşilor, în care timp numai conştiinţa de nevinovăţia sa, cum şi simpatia tuturor persoanelor de valoare şi pioase, cu care el întreţinea o vie corespondenţă, îl împuterniceau în acea luptă grozavă. Dară răutatea prigonitorilor săi nu s'a mărginit numai aici, ci după stăruinţa împărătesei Eudoxia, împăratul Arcadie a dat o nouă poruncă, de a fi strămutat locul de exil la locul numit Pitiunda din Caucas, în apropierea Sevastopolei. Trei luni dearândul a călătorit Sfântul sub paza ostaşilor, în care timp căldurile cele tropicale de pe acolo, sau şi alte intemperii, îl slăbise într'atâta încât când a ajuns în cetatea Comana, a căzut la pat. Peste noapte 'i s'a înfăţişat martirul Basilisc ale căruia moaşte erau acolo şi i-a zis: „Curaj, frate Ioane, căci mâine vom fi împreună". A doua zi Sfântul ruga pe ostaşi ca să rămână acolo, dară ostaşii nevoind a ceda l'au silit a merge mai departe. Dară deabia eşise din cetate, şi Sfântului făcându-i-se rău au fost nevoiţi a se întoarce înapoi în Comana. Aici împărtăşindu-se cu sfintele taine a zis cele de pe urmă cuvinte: „Slavă lui Dumnezeu pentru toate" (Δόξα τῷ θεῷ πάντων ἕνεκεν), după care şi a dat obştescul sfârşit, în ziua de 14 Septembrie anul 407.

După trecerea de 31 de ani dela această dată, adecă în anul 438 cedând rugăminţelor generale, Patriarchul Proclu a adus moaştele Sf. Chrisostom şi le-a depus în biserica Sf. Apostoli din Constantinopole [1].

ACTIVITATEA LITERARA ŞI PASTORALA A SF. CHRISOSTOM

Secolul al 4-lea după Christos se numeşte în general secolul de aur al bisericei creştine, din cauză că cei mai însemnaţi părinţi şi dascăli ai lumei cu care creştinătatea se mândreşte, au strălucit în acest secol.

Vasilie cel Mare, Grigorie Nazianzul, Grigorie Nisis, Athanasie al Alexandriei, Ambrosie al Mediolanului, Augustin, Fericitul Ieronim, şi alţii mulţi, sunt negreşit ca nişte luceferi strălucitori pe orizontul intelectual al bisericei creştine, care vor străluci în veci în decursul secolilor, spre slava Mântuitorului nostru Iisus Christos şi a bisericei întemeiate de dânsul, — însă în fruntea tuturor acestora locul de onoare se cuvine Sf. Ioan, Archiepiscopul Constantinopolei, pe care creştinătatea întreagă, imediat după încetarea lui din viaţă, l-a proclamat de dascăl ecumenic, cel mai mare luminător al lumei, stâlpul bisericei, lumina adevărului, trâmbiţa lui Christos, proroc şi vorbitor al tainilor lui Dumnezeu, Theoforul Ioan, Chrisostomul Ioan, voind prin aceasta de a învedera marele lui talent oratoric.

---

[1]) Socrat, istor. bis. 5. 3 până la fine. Sozomen, istor. bis. 8. 2 până la fine. Isidor Pilusiotul şi Nil în multe din epistolele lor. Fotie, Miriobiblia 26. 59. 89. 96. 172—174. 270. 273. 274. 277. Suida. Migne tom. 47—64.

Şi în adevăr că Sf. Ioan Chrisostom în privinţa darului oratoric, cel întâi a fost considerat în decursul secolilor, şi nimic nu ne poate convinge că nu va fi tot el cel întâi şi în secolii următori!

Bogăţia ideilor, frumuseţea, puterea şi atracţiunea stilului, figurile retorice, care îţi entusiasmează spiritul şi ţi-l ridică în regiuni înalte, sunt în adevăr de o putere extraordinară în toate scrierile Sf. Chrisostom.

Ori pe care din scrierile lui vei pune mâna, te simţi captivat dela cele dintâi rânduri. Nu ştii ce să admiri mai mult; înălţimea ideilor, figurile retorice, jocul de cuvinte pe unele locuri, cunoştinţele lui enciclopedice aprofundate, sau memoria sa fenominală, de oarece aproape fiecare idee, aproape fiecare frază din omiliile sale, este certificată aşa zicând cu vreo citaţie din Sf. Scriptură.

„Limba lui Ioan, zice Isidor Pilusiotul (Cart. II epist. 42) şi frumuseţea ideilor, cum şi memoria lui cea extraordinară au uimit, nu zic pe alţii (căci aceasta poate e considerată de mulţi ca un lucru neînsemnat), dară chiar pe Libaniu, cel renumit pentru eloquenţă."

Care şi câte anume sunt scrierile Sf. Chrisostom?

La această întrebare iată ca răspunde Suida: „A număra toate scrierile Sf. Chrisostom, nu e cu putinţă omului, ci numai lui Dumnezeu care cunoaşte totul". Istoriograful Calist (istor. bis. 13, 2) spune că a cetit mai multe mii de cuvinte de ale lui Chrisostom, ocupându-se încă din copilărie numai cu scrierile lui. Dară de oarece Calist nu e considerat ca un critic consumat, de aceia nici nu putem pune un mare temei pe veritatea cuvintelor sale. Ceia ce însă se ştie în mod cert, este că Sf. Chrisostom a fost şi este considerat ca cel întâi scritor între părinţii bisericei, şi scrierile cari ni-au rămas dela dânsul, şi de a căror autenticitate nimeni nu se mai îndoeşte, sunt atât de numeroase şi de preţioase, încât ar trebui cuiva o viaţă întreagă ca să se ocupe numai cu ele, şi tot nu i-ar fi deajuns, ca să le poată medita cum se cuvine.

Pe lângă aceasta apoi, caracterul particular ce este imprimat în toate scrierile Sf. Chrisostom, îţi indică imediat dacă scrierea ce o ai în mână aparţine sau nu Sf. Chrisostom, presupunând că nu se cunoaşte numele autorului, şi că voeşti a deduce aceasta însuţi din examinarea scrierei.

Şi în adevăr, că toate scrierile Sf. Chrisostom, fie ele dogmatice, fie morale, fie erminii de ale Sf. Scripturi, poartă ca tip particular nrmătoarea caracteristică: nici scrierile dogmatice nu sunt curat dogmatice, nici cele morale nu sunt curat morale şi lipsite de partea dogmatică, şi nici explicările sau erminiile lui asupra Sf. Scripturi, nu pot fi curat ermineutice, fără partea dogmatică, ci toate se prezintă sub aceste trei feţe: dogmatică, ermineutică şi morală. De aceia şi noi vom împărţi scrierile Sf. Chrisostom în trei categorii principale: 1. Tractate, 2. Erminii şi 3. Cuvinte sau predici.

I. TRACTATE.

1. Tractatul despre Preoţie. Sfântul Ioan avea un prieten foarte iubit încă din copilărie, anume Vasilie. Împăratul arian Valent exilase pe episcopul Meletie al Antiochiei, cu intenţiunea de a pune în locu-i episcop arian. Populaţia din Antiochia rămânând fără episcop, şi pentru combaterea arianismulni,

se hotărîse de a ridica cu sila pe scaunele vacante de episcopi pe Ioan ş Vasilie, ale căror calităţi le ştiau în deajuns Antiochenii, şi în cari îşi pusese toată încrederea pentru combaterea arianismului. Simţind de aceasta Ioan, a propus lui Vasilie ca să amâne chestiunea chirotoniei lor pe un timp oarecare, spre a se gândi cu maturitate. După trecere de câtva timp Vasilie a fost chirotonisit episcop al Rafanei, în timp ce Ioan s'a ascuns şi a fugit de chirotonie. Vasilie după ce a văzut că prietenul său Ioan l'a lăsat cu jugul archieriei în gât, s'a întristat foarte tare, şi nu se jena de a-şi exprima nemulţămirea sa în contra lui Ioan. Sfântul Chrisostom ca drept răspuns la nemulţămirile lui Vasilie a compus tractatul acesta despre Preoţie în formă de dialog, în care sfântul Părinte nefăcând nici o deosebire între episcop şi preot, zugrăveşte cu colorile cele mai vii şi mai graţioase măreţia datoriilor şi a primejdiilor care decurg din servirea păstorală, unde se cere suflet mare şi încercat, ca al prietenului său Vasilie, pe când pe el se crede nedestoinic de o astfel de înaltă demnitate. Mărturiseşte că a fugit de chirotonie nu pentru că o dispreţueşte, ci ca să scape pe cei ce l'au ales de critica justificată, că au încredinţat unui copil uşuratic o aşa de înaltă demnitate. In ajutorul justificărilor sale aduce chiar pe Apostolul Pavel, care deşi a fost ridicat în al treilea cer, unde a şi văzut lucruri ce nu este slobod omului a le grăi, deşi s'a făcut părtaş al tainelor lui Dumnezeu, totuşi tremura gândindu-se la măreţia şi responsabilitatea acestui sacerdoţiu înalt. Descrie în amănunţime datoriile episcopului, îngrijirea ce el trebue să o aibă de păstoriţii săi, nu numai sufleteşte, ci şi trupeşte, ispitele ce el le întâmpină şi primejdiile la care este expus, dacă mai ales nu va invoca charul sf. Duch, ca să-l întăriască şi susţină întru îndeplinirea sfîntului sacerdoţiu încredinţat lui. La auzul acestora Vasilie a răspuns cu lacrămile în ochi: „Starea mea este vrednică de jelit. Abea acum am putut pricepe profunditatea relelor în care m'ai afundat... Deci dacă te interesează întru câtva afacerile mele, dacă este pentru mine vreo mângâere întru Christos, dacă ai vreo dragoste sau compătimire pentru mine, tinde-mi mâna de ajutor, fă în fine tot ceia ce prin cuvânt sau faptă ar putea să mă ridice din prăpastia în care m'ai afundat..."

„Dară eu (zice Chrisostom surâzând) cu ce pot contribui, şi cu ce pot să te ajut în asemenea noian de datorii? Dară fiindcă îţi place aceasta, curaj, prea iubite prietene! In timpul când ţi se va permite a te repausa de grijile isvorîte din acest sacerdoţiu, voiu fi lângă tine, te voiu mângâia, şi nimic nu-ţi va lipsi din câte îmi sunt cu putinţă. Cred în Christos care te-a chemat şi te-a pus în fruntea turmei sale, că vei câştiga atâta curaj din îndeplinirea acestei slujbe, încât şi pe mine care mă voiu primejdui în acea zi, mă vei primi împreună cu tine în vecinicile locaşuri" (Tom. 48. Migne).

Aceasta e partea de pe urmă a Tractatului despre preoţie. Dară importanţa acestei scrieri residă mai ales în cartea I, unde sfântul Părinte descrie conversaţiunea ce o a avut cu muma sa, care'l ruga de a amâna hotărîrea luată de el de a se călugări. Conversaţiunea aceasta este atât de mişcătoare, încât dela primele rânduri fără să voeşti ţi se umple ochii de lacrămi. „Nimic, zice criticul Villemain, în critica ce o face acestui tractat, nu se poate compara cu suspinurile acestei mume întristate. Expunând toate peripeţiile, toate supărările şi toate primejdiile unei femei tinere rămasă văduvă în mijlocul lumei, în slăbiciunea sexului şi a etăţei sale, zice fiului său: „In toate

aceste nenorociri nu puţină mângâere mi-a adus şi faptul de aţi vedea încontinuu faţa ta, şi a păstra vie imaginea tatălui tău, cu care seameni foarte bine. Pentru aceasta tocmai, chiar pe când erai prunc şi nici nu puteai gângăni bine, când mai ales copiii încântă pe născătorii lor, tu mi-ai adus multă mângâere... Deci în schimbul tuturor acestora îţi cer o singură graţie: să nu mă laşi văduvă de a doua oară, şi nici să aprinzi din nou doliul ce deja se stinsese, ci aşteaptă sfârşitul meu. Cei tineri au speranţă de a ajunge la bătrâneţe adânci, dară noi cei deja îmbătrâniţi, nimic nu mai aşteptăm, decât moartea! Deci, după ce mă vei pune în pământ, şi oasele mele le vei amesteca cu ale tatălui tău, fă călătorii cât de depărtate, umblă pe mare oricât vei voi, căci atunci nu va fi nimeni care să te împedice. Intru cât timp însă respir, suferă a trăi pe lângă mine! Nu supăra pe Dumnezeu şi nu aduce asupra-mi atâtea rele, căci nu te-am nedreptăţit cu nimic! Dacă ai a mă învinovăţi cu ceva, dacă te silesc de a adaoge ceva la propriile tale ocupaţiuni, nu te uita nici la legile naturei, nici la creşterea ce ţi-am dat, nu te sfii nici de obicei şi nici de altceva, ci fugi de mine ca de un duşman şi vrăjmaş! Dară dacă eu fac totul spre aţi procura linişte în cursul vieţei aceştia, măcar aceasta, dacă nu altceva să te ţină pe lângă muma ta. De vei spune că ai mii de prieteni, totuşi nici unul nu te va face să te bucuri de atâta libertate ca mine pentru că nici nu este cineva care să dorească fericirea ta, pe atât pe cât o doresc eu" (Tact. despre preoţie, cost. I).

„Câtă expresiune de durere şi de adevăr! exclamă criticul Villemain. Aici se găseşte simplitatea lui Omer, sau mai bine zis, a naturei chiar! Legea creştină, care se părea că se potriveşte simţămintelor inimei, li infiltra tocmai ceva sfânt şi curat. Tot ce este ascuns în inima unei mume, este conţinut în această umilită şi mişcătoare rugăciune, ca să nu fie sacrificată de fiul său nici chiar din cauza religiunei" (Tableau de l'eloquence chret. au IV siècle, pag. 146, 147).

2. Tractatul către Theodor cel căzut. Acest Theodor (cunoscut după aceasta sub numele de Mopsuestia), amic al Sf. Ioan, îmbrăcase schima monachală împreună cu dânsul, însă după puţin timp a lepădat rasa şi s'a însurat cu o fecioară numită Ermione, fapt care a hotărît pe Sf. Ioan a-i scrie acest tractat, prin care se încearcă a întoarce pe prietenul său Theodor din descurajarea la care ajunsese fiind mustrat de cuget pentru fapta săvârşită, şi-l încurajază cu diferite exemple din Sf. Scriptură, unde oameni păcătoşi mai 'nainte, au ajuns prin pocăinţă la cea mai înaltă perfecţiune morală. La urmă arată deşertăciunea acestei vieţi, şi cât de primejdios este de a se uita cineva îndărăt, după ce odată a fost pus mâna pe plug. (Tom 47).

3. Despre feciorie. Mai întâi Sf. Chrisostom combate pe ereticii, cari fugiau de căsătorie, ca ceva necurat, şi-i demască ca mai răi decât Iudeii, ba chiar şi decât păgânii. Apoi explicând pasajul 26 din Corinth. cap 7 „că bine este omului aşa să fie" arată superioritatea fecioriei, şi începutul căsătoriei, rezolvând în acelaşi timp şi obiecţiunea ce s'ar putea face, că adecă s'ar nimici lumea dacă oamenii nu s'ar însura După ce apoi dă însemnătatea cuvenită celor însuraţi, şi arată diferitele greutăţi şi lupte prin care trece cel ce petrece în feciorie, conclude la urmă, că fecioria e mai de preferat, atât pentru viaţa prezenta cât şi pentru cea viitoare. (Tom. 48)

4. Către o văduvă tânără şi despre monandrie (a avea un singur bărbat),

scriere compusă din 13 paragrafe. In partea I mângâe pe această văduvă pentru perderea iubitului ei bărbat, Therasie, şi apoi arată cum dânsa ar putea să întrebuinţeze mai bine şi mai cu folos avutul ei. In partea a II arată bunurile cé rezultă din văduvie, în acelaşi timp şi relele ce decurg din a doua căsătorie. (Ibid.).

5. Către cei ce combat pe cei ce intră în monachism, scriere compusă din trei cărţi, dintre care cartea a doua este intitulată „Către un tată necredincios“ şi cartea a treia „Către un tată credincios“. Cartea întâia a fost scrisă în urma ordinului ce se dase de împăratul arian Valent, contra monachilor (anul 375) In toate aceste cărţi Sf. Părinte apără monachismul de atacurile nedrepte ce i se aduceau, şi-l arăta ca „adevărată filosofie“, către care trebue omul să tindă. (Tom. 47).

6. Comparaţiune între dinastia împărătească, bogăţie şi superioritate, şi între un monach, care trăeşte în adevărata filosofie după Christos. Scrierea aceasta compusă din 4 paragrafe, este afierosită tot vieţei monachale. Prin ea Sf. Părinte arată că monachul este mai pre sus şi de împărat, căci „cel ce se predă lui Dumnezeu şi vieţei monachale, se stăpâneşte de plăceri şi invidie, pentrucă el se luptă contra demonilor, şi nu contra oamenilor, vorbeşte nu cu guvernatorii sau cu cei din garda împărătească, ci cu profeţii şi cu apostolii, este simplu în viaţa lui; şi împărtăşeşte şi pre alţii din ceiace are, hărăzeşte mai mult decât împăratul, căci acesta hărăzeşte aur, pe când acela char duhovnicesc; unul a deslegat sarcina, dacă e bun şi milostiv, pe când celălalt a eliberat suflete de sub puterea demonilor prin rugăciuni; unul ca acesta părăseşte de bună voe viaţa prezentă, nu este invidiat de nimeni şi aşteaptă fericirea viitoare (ibid.).

7. Despre umilinţă. scriere compusă din două cărţi, adresate una monachului Dimitrie şi cealaltă lui Stelenchiu. Tractatele acestea şunt scrise de Sf. Chrisostom fiind diacon, între anii 381 şi 387, după cum se vede din conţinutul lor.

8. Despre tristeţa, către Staghir ascetic, tulburat de duchuri rele, scriere compusă din trei cărţi. Acest Staghir, era unul din prietenii Sf. Ioan, şi i-a scris acest tractat în timpul pe când Sf. Ioan era diacon (Socrat, istor. bis. 6. 3), după cum se deduce din proimiul scrierei, unde zice: „Trebuia ca însumi eu, prea iubite Staghire, să vin lângă tine şi să te mângâi în nenorocire... dară de vreme ce boala trupească şi răul ce a căzut pe capul meu, mă sileşte de a rămânea în casă...“ ceia ce arată că a fost scrisă după întoarcerea sa din monastire, fiind bolnav, şi sta în casă Prin această scriere mângâe şi încurajează pe prietenul său Staghir, care căzuse într'o tristeţă mare, şi nu arare ori îi venea gândul necurat de a se sinucide.

9. Către cei ce au fecioare sinisacte, şi că monachiile nu trebue a vieţui la un loc au bărbaţii. Era pe atunci obicei ca unii bărbaţi fără să se însoare ţineau în casele lor fete nemăritate „nici pentru facere de copii, şi nici pentru desfrânare“ după cum înseşi ele mărturiseau. Acest obiceiu vine Sf. Chrisostom şi'l combate prin scrierea de faţă, asemănându-l cu grozăveniile lui Tantal. Acest obicei este un scandal nejustificat, căci pretextele invocate de cei ce au asemenea fete, că adecă dacă nu le-ar ţine ei, şi ele ar rămânea fără nici o protecţiune, sau că femeile în general au nevoe de mai multă ingrijire şi protecţiune, sau şi alte de acest fel, nu sunt serioase· De

aceia sfătuește pe unii ca aceștia Sf. Părinte, de a se elibera de asemenea sclavie.

10. Că cel ce nu se nedreptățește singur, nimeni nu-i poate vătăma. Prin această scriere Sf. Chrisostom combate pe acei ce fără să cugete vorbesc „că în lume este o confusiune, și că multă neorânduială se observă între oameni, mulți se văd nedreptățiți pe fie-ce zi, nu este nici o îndreptare din lege, nu este nici o teamă de tribunale... și că răul se mărește pe fiecare zi... eară de aici mulți din cei ușuratici, ca cuprinși de o manie proastă, acuză pronia dumnezeească". Combate deci pe aceștia cu putere, aducând în sprijinul său multe exemple din Sf. Scriptură. (Tom. 52).

11. Către Iudei și Elini dovadă că Christos este Dumnezeu, din cele vorbite în multe locuri de dânsul pe la Profeți. Această scriere conține pe scurt rezultatul tuturor celor spuse de Profeți, în privința locului nașterei, vieței și morței Mântuitorului, în privința apostolilor lui, a răspândirei învățăturei sale, precum și realizarea celor profetizate de Iisus Christos. (Tom. 48).

12. Către cei ce se scandalizează de nenorocirile întâmplate, de corupțiunea poporului și de alungarea preoților și pentru nepriceperea dumnezeeștii pronii și contra Iudeilor. Precum se vede din titlu, tractatul acesta, ca și acel de sub No. 10 se rapoartă la cele din urmă zile din viața Sf. Chrisostom petrecute în Constantinopole, și are de scop de a sprijini în spiritele oamenilor adevărul nepriceperei proniei dumnezeești din argumentele trase din creaturi. „Este cea mai de pe urmă prostie, zice Sf. Chrisostom, și amestecată cu nebunie, de a vedea cum doctorul taie, arde și pune medicamente tari, și cu toate acestea nimeni nu face vorbă multă, în timp ce înțelepciunea cea negrăită, nepovestită și nepricepută este cercetată cu amănunțime, și se întreabă cel curios de ce așa și nu alminterea?" Cum că orice creștin nu trebuie de a cerne chestiuni de asemenea natură, și nici nu trebuie a se scandaliza în scârbele ce le are, dă ca dovadă pe Abraam, Isaac, Iacob. Apostolii și ceilalți sfinți, cari deși au pătimit multe, totuși niciodată nu s'au scandalizat și nici n'au ispitit pe Dumnezeu, fiindcă știau foarte bine „că timpul de față este timp de luptă, topitoare în care se curăță aurul, gimnastică unde ne exercităm, etc." (Tom. 52).

Câteva din aceste tractate sunt scrise de Sf. Chrisostom pe când era Diacon, eară câteva pe când era simplu monach, ca de exemplu: Tractatul despre preoție, Tractatul contra celor ce combăteau monachismul, Tractatul despre comparațiunea între împărat și monach, Către Theodor cel căzut.

II. Erminiile sau explicările Sf. Scripturi

Aici aparțin toate comentariile ermineutice ale Sf. Scripturi, pe care Sf. Chrisostom le desvolta în pericope la diferite ocaziuni, în biserica Antiochiei ca preot, sau în biserica Patriarchiei de Constantinopole ca Patriarch, în fața păstoriților săi, și în formă de omilii, la finea cărora adăoga sfătuiri morale. Deși sfântul Părinte a interpretat aproape întreaga Sf. Scriptură, totuși noi nu avem astăzi toate operile lui, eară cele ce ni s'a păstrat sunt:

1. Sinopsis (abreviațiunea) a Vechiului și a Noului Testament. Opera aceasta din cauza formei sale interioare, care se apropie mult de comentarii,

este taxată printre erminiile Sf. Chrisostom. După caracterizarea V. şi a N. Testament, istoria naţiunei Judaice şi devizarea cărţilor ambelor Testamente după conţinutul lor, expune subiectul fiecăria din ele. Din nenorocire opera aceasta a ajuns până la noi nu întreagă, ci ciuntită, căci din Vechiul Testament lipsesc Prorocii dela al şaptelea până la urmă, iară din Noul Testament nu are nimic (Tom. 56).

2. Erminia la cartea facerei, compusă din 67 de omilii (Tom. 53—54).

3. Erminia Psalmilor, din care lipsesc cei mai mulţi (Tom. 55).

4. Erminia Profetului Isaie, în care sunt explicate numai cele opt capitule din început. Erminiile acestea ca şi acea a Psalmilor, nu au fost făcute în biserică şi înaintea auditorilor, ci după cât se vede din aranjamentul lor, ele sunt compuse pentru necesitatea casnică. Sunt cu toate acestea şi zece omilii, dintre care cele mai multe se rapoartă la zicerea lui Isaia: „Văzut-am pe Domnul şezând pe tron înalt" (Tom. 56).

5. Erminia la Profetul Daniil (Tom. 56).

6. Comentariile la Sf. Evanghelist Matheiu compuse din 91 de omilii (Tom. 57—58).

7. Comentariile la Sf. apostol şi evanghelist Ioan, din 87 de omilii (Tom. 59).

8. Comentariile la faptele Apostolilor, compuse din 55 de omilii (Tom. 60).

9. Erminia epistolei către Romani, compusă din 32 de omilii. (In ediţia societăţei britanice, Oxonia 1849, sunt 33 de omilii).

10. Comentariile la epistola I-a către Corintheni, din 44 omilii (Tom. 61).

11. Comentariile la epistola II-a către Corintheni, compuse din 30 de omilii (Tom 61).

12. Comentariile la epistola către Galateni. Aceasta operă nu este împărţită în omilii, ci este explicarea epistolei într'una, din început şi până la fine după modelul explicărei Psalmilor, Profetului Isaia şi Daniil (Ibid.)

13. Comentariile epistolei către Efeseni, compuse din 24 omilii (Tom. 62).

14. Comentariile epistolei către Filippeni, din 15 omilii (In ediţiunea de Oxonia, 1855 sunt 16 omilii).

15. Comentariile epistolei către Coloseni, compuse din 12 omilii (Tom. 62).

16. Comentariile epistolei I către Thesaloniceni, din 11 omilii (Ibid.)

17. Comentariile epistolei II către Thesaloniceni, din 5 omilii (Ibid).

18. Comentariile epistolei I. către Timotheiu, compuse din 18 omilii (Ibid.)

19. Comentariile epistolei a II către Timotheiu, din 10 omilii (Ibid.)

20. Comentariile epistolei către Tit. din 6 omilii (Ibid.)

21. Comentariile epistolei către Filimon, din 3 omilii (Ibid).

22. Erminia epistolei către Ebrei, expusă astfeliu din adnotaţiuni, după adormirea Sf Chrisostom, de către Constantin, presviterul Antiochiei (Tom 63)

Pe lângă acestea mai avem încă fragmente destul de importante tot din operile exigetice ale Sf. Chrisostom, ca de ex. erminia la cartea lui Iob, la Proverbile lui Solomon, la Profetul Ieremia, câte-va fragmente din epistola catholică a lui Iacob, din epistolele lui Petru, şi din I epistolă catholica a sf. apostol Ioan (Tom. 64).

III. CUVINTE ȘI OMILII

CARE SE IMPART IN

DOGMATICE, PANIGIRICE ŞI MORALE

Pe când critica contimporană face distincțiune între Cuvânt și Omilie (Omilie înseamnă conversațiune intimă și deci cel mai simplu cuvânt, cea mai simplă predică bisericească, unde după exemplul Domnului și al apostolilor [compară Luca 4, 17 și urm. Matheiu 5, 6, 7. Fapt 2, 14–40 7, 2–56] părinții bisericei și în general servitorii cuvântului lui Dumnezeu se adresau auditorilor în formă de conversațiune simplă, familiară și pricepută de toți, eară la urmă făceau aplicațiunea morală a citațiilor din Sf. Scriptură pe care li invocase, pe când Cuvânt sau Predică este explicarea subiectului din pericopa luată din Sf. Scriptură, și cere de necesitate de a fi expus după regulele ritorice), la Sf. Chrisostom ambele aceste cuvinte semnifică acelaşi lucru, adecă învățătura către popor.

A. Cuvinte dogmatice şi Omilii

1. Locul întâi îl ocupă cele 12 cuvinte contra Anomilor[1]), prin care combate pe discipulii lui Evnomie, dovedind că Fiul este deopotrivă cu Tatăl și cu Sf. Duch. Aceste cuvinte sunt întitulate „despre nepriceperea esenței lui Dumnezeu" (Tom. 48)

2. Patru cuvinte asupra zicerei „Nu poate Fiul să facă de la sine nimic, dacă nu vede pe Tatăl făcând" (Tom. 56) si cel asupra zicerei „Părinte, dacă este cu putință, treacă de la mine paharul acesta, însă nu precum voesc eu, ci precum voeşti tu." Deasemenea cuvântul contra Marcioniștilor și Manicheilor „că altul este paraliticul despre care se vorbeşce că a fost slobozit în casă prin acoperemânt și altul acela despre care spune evanghelistul Ioan", și cel de pe urmă care are ca subiect „Tatăl meu până acum lucrează, și eu lucrez" (Tom. 63).

3. Două catincheze, din care una „Către cel ce voeşte a se lumina, și pentru ce botezul se numeşce baea renaşterei, eară nu a iertărei păcatelor, şi că e periculos nu numai de a călca jurământul, dară chiar de a jura, fie că ar jura drept", pe când a doua de și e întitulată ca și ceial altă „Către cel ce voeşce a se lumina" continuă mai departe „și despre femeile care se împodobesc cu aurării și cu împletituri aurite, și pentru cei ce fac us de gâcituri, sau hârtiuți atârnate la gât, sau de descântece" (Tom. 49).

4. Despre diavolul, 3 omilii (Ibid).

B. Cuvinte și omilii de laudă și panigirice

1. Cea întâi omilie de felul acestora este „Cuvânt panigiric la ziua naşterei Domnului nostru Iisus Christos, fiind pe atunci (anul 386) nesigură

---

[1]) *Evnomie*, discipul al lui Aetie, diaconul bisericei din Antiochia, arian înfocat, credea că Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu nu numai că este creatura a lui Dumnezeu Tatăl, dară încă că nici nu este de o ființă cu Tatăl, și prin urmare neegal= ἀνόμοιος, de unde apoi și denumirea acestor eretici de Anomi. Contra lui Evnomie a scris Sf. Vasilie cel Mare. (*Trad*).

încă, şi numai de câţiva ani cunoscută de oare-cari creştini sosiţi din apus şi vestită". 2. Cuvânt la Botezul Domnului. 3. Două omilii pentru trădarea lui Iuda, ziua Sf. Paşti, şi pentru predarea sfintelor taine. 4. Altă omilie pentru trădarea lui Iuda. 5. Trei omilii asupra Crucei Domnului nostru, şi asupra tâlharului de pe cruce. 6. Omilia pentru învierea din morţi. 7. Două Cuvinte la Invierea Domnului (cel al doilea în tom. 52). 8. Două omilii la Inălţarea Domnului nostru (a doua în tom. 52) 9. Trei omilii la sfânta Cincizecime, eară în cea dintâi arată Sf. Chrisostom de ce astăzi nu se mai fac minuni (una în tom. 64). 10. Şeapte omilii de laudă Sfântului Apostol Pavel. 11. Două-zeci şi patru de omilii de laudă la diferiţi Sfinţi, precum la Sf. Meletie al Antiochiei, Martirul Lucian, ieromartirul Babila (două), la Martirii Iubentin şi Maximin, la Martira Pelagia, la purtătoriul de Dumnezeu Ignaţie la Evstathie al Antiochiei, la Martirul Romano (două), la Sfinţii Macabei (4), la Sf. Martire Bernica şi Prosdoce şi Domnica muma lor, la Lazar cel mort de patru zile, la Martiri (două), la Martirul Iulian, la Martirul Barlaam, la Marea Martiră Drosida, la Martirii Egipteni, la ieromartirul Foca, şi în fine un cuvânt la toţi Sfinţii, cari s-au martirizat în toată lumea (tom. 49—50).

C. Cuvinte şi omilii morale

1. Locul principal între acestea îl ocupă cele 21 de omilii asupra statuelor, pronunţate în Postul Mare, al omului 387, în următoarea împrejurare: Populaţia oraşului Antiochia fiind nemulţămită de oare-care dări grele puse de Imperatorele Theodosie, în vederea unui răsboiu, s-a resculat contra autorităţilor şi contra ordinilor împărăteşti, ca încă aţâţată de diferiţi intriganţi a ajuns chiar la necuviinţa de a necinsti statuele împăratului Theodosie şi a reposatei împărătese Plachila, şi la urmă a le sfărâma în piaţă. Când Theodosie a auzit de aceasta s-a înfuriat asupra Antiochenilor, şi a hotărât ca cetatea Antiochia să fie dărâmată şi desfiinţată cu totul, populaţia să fie strămutată pe aiurea, eară capii şi instigatorii revoluţiei să fie ucişi. La auzul acestei veşti toată suflarea din Antiochia a fost cuprinsă de groază, şi mulţi se gândiau ca să părăsască oraşul. Descurajarea îi cuprinsese pe toţi, căci nimeni nu ştia ce va aduce ziua de mâine, şi ce se va alege de avutul şi viaţa sa. Bătrânul Episcop Flavian a primit în fine de a se duce în solie la Constantinopole şi a implora graţia împăratului. În lipsa lui, Sf. Ioan Chrisostom pentru liniştirea şi încurajarea poporului a pronunţat aceste 21 de omilii, care sunt un cap de operă oratorică, de felul cărora omenirea nu mai auzise de la Demosthen încoace.

Şeapte zile a tăcut Sf. Chrisostom, eară a şeptea zi s-a ridicat în amvon şi a pronunţat prima omilie despre pocăinţă şi încurajare, al căria exord începe astfeliu: „Ce voiu spune şi ce voiu vorbi? Timpul present este de lacrămi, eară nu de vorbe; de suspine, eară nu de cuvinte; de rugăciune eară nu de predică... Atât de mare este îndrăzneala, atât de nevindecabilă este rana, atât de mare este plaga, şi mai pre sus de ori-ce tămăduire, şi având trebuinţă de ajutorul de sus.... Creştinul trebue a se deosebi de necredincioşi şi în aceasta, adecă în a suferi cu bărbăţie totul, şi înaripat cu speranţa celor viitoare el este mai pre sus de atacurile oamenilor răi. Credinciosul este înţepenit pe piatra credinţei, şi de aceia el este apărat de

isbiturile valurilor. Chiar de s-ar ridica valurile ispitelor, nu vor ajunge la picioarele lui, atât de înalt este el și mai pre sus de ori-ce ispită.... Deci să nu cădem, iubiților. Nu noi ne îngrijim pe atâta de mântuirea noastră sufletească, pe cât se îngrijește de noi Dumnezeu. Nu ne interesează atât pe noi de a nu pătimi ceva rău, pe cât îl interesează pe cel ce ni-a dăruit suflet, și care în fine ni-a dăruit atâtea bunuri... Acela (Iob) ședea atunci pe gunoiu, eară acesta (orașul Antiochia) șeade într'o mare cursă.. S-a clătinat mai 'nainte orașul nostru de cutremure, dar acum să cutremură chiar sufletele întemeitorilor acestui oraș... Atunci s'au cutremurat temeliile caselor, eară acum se cutremură temelíile inimei fie-căruia...."

Atât de mare era descurajarea locuitorilor din Antiochia, în cât bătrâni și tineri, bărbați și femei se boceau nu numai prin casele lor, dară chiar și pe strade. De aceia și Sf. Chrisostom nu lipsa de a încuraja și a vindeca acele suflete bolnave și slabe. In omilia a 3-a între altele spune: „Iată un om a fost insultat, și noi cu toții ne-am speriat și ne-am înfricoșat, atât cei ce au insultat, cât și cei ce nu se știu cu nimic vinovați; eară Dumnezeu în fie-care zi este insultat, și ce zic în fie-care zi? în fie-care ceas, de cei bogați, de cei săraci, de cei ce trăiesc în liniște, de cei ce sunt în suferinți, de cei ce ispitesc și de cei ispitiți, și cu toate acestea nici o vorbă de nicăiri.... Dumnezeu este insultat în toată ziua fiind present, văzând și auzind pe insultători, și nici trăsnete n-a trimis, nici nu a poruncit de a ieși marea din hotarele sale și a se vărsa pe pământ și a îneca pe toți, nici că a poruncit pământului de a se deschide și a înghiți de vii pe cei ce au insultat, ci sufere și îndelung rabdă, și poruncește de a ierta, numai dacă se vor căi și vor făgădui că nu vor mai face așa..."

In fine guvernatorul provinciei a venit în oraș împreună cu judecătorii, ca să facă cercetare amănunțită, și provocatorii să fie pedepsiți. Chrisostom ridicându-se în amvon tocmai în momentul pe când guvernatorul intra în biserică, a oprit pe credincioși de la orí-ce manifestare ostilă contra guvernatorului, și apoi a zis: „Pentru voi, mi s-a pălit obrazul de rușine, că după toate acele cuvinte multe și lungi, încă ați avut nevoe de mângăiere de dinafară... Doriam ca să mi se deschidă pământul și să mă înghiță, când îl auziam (pe guvernator) vorbindu-vă, și aci încurajându-vă, aci acusându-vă pentru frica aceasta neraționată... Nu voi ar fi trebuit ca să căpătați învățătură de la el, ci voi să deveniți dascalii tuturor necredincioșilor...." (Omilia a 3-a).

După ședere de mai mult timp în Constantinopole bătrânul episcop Flavian s-a presentat înaintea Imperatorului Theodosie, și în urma unei puternice cuvântări, a înduplecat pe Theodosie de a ierta pe cei ce l-au insultat, și prin urmare a revoca hotărârea ce luase de a dărâma cetatea Antiochiei, și a strămuta pe locuitori pe aiurea, eară pe cei vinovați de acea revoltă a-i ucide. Știrea aceastá a adus'o însuși episcopul Favian, care a sosit chiar în ziua de Paști, eară Sf. Ioan Chrisostom din motivul ei a rostit omilia a 21-a, în al căreia epilog zice: „Să ne bucurăm cu bucurie duchovnicească, și să nu lipsim de a mulțămi lui Dumnezeu ne'ncetat pentru toate acestea, nu numai cá a resolvat cu bine aceste nenorociri, ci încă și pentru aceia că a îngăduit a se face acestea, și să-i mulțămim din

adâncul inimei, căci prin amândouă acestea a împodobit cetatea noastră...“ (Tom 49).

2. Două cuvinte contra Iudeilor.

3. Şepte cuvinte asupra bogatului din evanghelie şi asupra lui Lazăr.

4. Nouă (9) cuvinte la Cartea Facerei.

5. Cinci cuvinte despre Anna muma Profetului Samuil.

6. Trei omilii asupra Profet-Impăratului David şi Saul.

7. Opt omilii despre Pocăinţă şi Post, şi una despre eleimosină (Tom. 49).

8. Un cuvânt „către sine (când a fost chirotonisit Preot), către episcop, şi către mulţimea poporului.

9. Omilie despre aceia „că nu trebuie a anathematiza (blestema) pe cei vii sau pe cei reposaţi“.

10. Omilie asupra „Calendelor şi contra acelora cari observau lunile noauă, cum şi contra acelora cari dănţuiau prin oraş“.

11. Omilie asupra zicerei apostolului: „Nu voiu să nu ştiţi voi, fraţilor pentru cei ce au adormit, ca să nu vă întristaţi“, cum şi asupra lui Iob şi Abraam.

12. Cuvânt „pentru cei cari părăsesc adunările din biserică, şi că nu trebuie a trece cu vederea titlurile sfintelor scripturi, cum şi pentru cei luminaţi cu sf. botez“.

13. Omilie „asupru titlului de la Faptele Apostolilor, şi că viaţa virtuoasă este cu mult mai folositoare de cât semnele şi minunile“.

14. Omilie având de subiect: „De ce se cetesc Faptele Apostolilor în ziua Penticostei (cinci-zecimei) şi către cei luminaţi din nou“.

15. Două cuvinte asupră zicerei apostolului Pavel: «spuneţi închinăciune lui Prischila şi Achila» (Rom. 16, 3).

16. Două omilii asupra parabolei „datornicului cu mii de talanţi şi asupra celui care datora una sută de dinari“.

17, Omilie că este folositoare cetirea Sf. Scripturi.

18. „Noi trebuie a ne petrece viaţa după Dumnezeu, şi asupra zicerei: „strâmtă este uşa“ etc.

19. „Către cei ce nu vin la biserică, şi că chemarea lui Pavel este dovada învierei“.

20. „Către cei ce acusă pe orator pentru lungimea discursului, şi către cei ce sunt nemulţămiţi de vorbirea în scurt, şi despre numirea de Savlu şi Pavel, şi către cei luminaţi din nou“.

21. „Către cei ce acusă pe orator pentru lungimea exordului, şi de ce nu imediat după ce a crezut Saul s-a numit Pavel, cum şi asupra zicerei: „Savle, Savle, ce mă goneşti“.

22. „Certare contra celor cari părăsesc slujba din biserică, cum şi asupra exordului din epistola către Corintheni „Pavel cel chemat“.

23. «Că este primejdios şi pentru cei ce vorbesc ca să placă auditorilor, şi pentru cei ce ascultă vorbindu-se pentru mulţămirea lor, şi cum că este folositoriu, şi este mare dreptate de a se acuza cineva pentru propriile sale păcate“.

24. Asupra zicerei apostolului: „Nu numai că nu ne întristăm, dară ne şi mândrim în necazuri, ştiind că...“ etc.

25. Asupra zicerei: „Ştim că celor ce iubesc pe Dumnezeu, toate li se lucrează spre bine".

26. Către cei ce nu vin la biserică, şi asupra zicerei: „De flămânzeşte duşmanul tău, dă-i să mănânce".

27. Asupra zicerei apostolului: „Pentru curvii, fiecare aibă-şi femeia sa" (I. Corinth. 6, 2).

28. Asupra zicerei: „Femeea este legată de lege, în câtă vreme trăieşte bărbatul său".(Ibid., 7, 39).

29. „Cuvânt de laudă adusă sfântului Maxim, şi ce feliu de femei trebuie a lua în căsătorie".

30. Asupra zicerei: „Nu voesc să nu sciţi voi, fraţilor, că părinţii noştri toţi sub nor au fost".

31. Asupra zicerei: „Trebuie a fi între voi şi eresuri, pentru ca cei încercaţi să se facă arătaţi".

32. Cuvânt: pentru eleimosină.

33. Trei cuvinte asupra zicerei: „Având acelaş duh al credinţei", despre eleimosină' şi către Manichei, şi pentru ce cu toţii se vor bucura de bunuri în comun".

34. Asupra zicerei apostolului: „De m'aţi fi suferit puţin pentru ne'nţelepţie" (II Corinth. 11. 1).

35. „Către cei ce nu înţeleg cum trebuie zicerea apostolului: „Ori prin pricină, ori prin adevăr, Christos se propoveduieşte" (Filip. 1, 18) şi despre umilinţă".

36. „Asupra zicerei: „Văduva să se aleagă nu mai puţin de şasezeci de ani", (I Timoth. 5, 9), despre creşterea copiilor, şi despre eleimosină".

37. „Omilie la Ilie, asupra văduvei şi pentru eleimosină".

38. „Despre mulţămirea bunurilor viitoare şi despre nimicnicia celor presente".

39. „Nu trebue a da în public păcatele fraţilor noştri, şi nici să nu blestemăm pe vrăjmaşi".

40. „Să nu se descurajeze cineva, nici să blesteme pe vrăjmaşi, nici să opriască de a nu prinde pe cei vinovaţi".

41. Asupra zicerei: „Eară când a venit Petru în Antiochia, de faţă i-am stătut împotrivă" şi că nu a fost aceasta împotrivire, ci iconomie.

42. Omilie asupra lui Melchisedek.

43. Omilie contra theatrurilor şi ipodromiilor (alergărilor de cai).

44. Asupra zicerei: „Aceasta să ştiţi, că în zilele cele de pe urmă vor fi timpuri grele".

45. „Despre dragostea desăvârşită şi despre recompensa faptelor după merit".

46. Despre întrânare (în limba latină, cu exordul în greceşte).

47. Două omilii (în limba latină) de încurajare asupra morţii.

48. Omilie rostită „la mormântul Martirilor (ἐν τῷ μαρτυρίῳ = la locul unde au primit martirismul, sau unde sunt înmormântaţi martirii, sau în fine la biserica martirilor), fiind puţini adunaţi, din causa timpului rău, şi că trebuie a ne aduna des la biserică".

49. Omilie la martiri cu acest adaos: „Împărăteasa venind pe la mezul nopţii în biserica mare, şi ridicând acolo sfintele moaşte ale martirilor, şi

purtându-le prin tot orașul". Această omilie a fost rostită în următoarele împrejurări:

In anul 398 s'au succedat mai multe cutremure de pământ, fapt care umpluse de groază populația din Coustantinopole. Prin luna Iulie (398) s'a făcut o procesiune religioasă (litanie) la care a luat parte toată suflarea din Constantinopole, împreună cu împărăteasa Eudoxia, adecă pe la mezu nopții au fost strămutate moaștele sfinților din biserica mare în biserica Sf. Thoma, ce se zidise din nou afară de oraș, depărtare de 9 mile de la Constantinopole. Pe la revărsatul zorilor de ziuă ajungând cu Sf. moaște la noua biserică, Sf. Chrisostom a rostit unul din cele mai frumoase discursuri, din care reproducem o parte din exord, spre a se vedea torentul acela de cuvinte și idei înalte, care numai din gura lui Chrisostom puteau să iasă: „Ce voiu zice și ce voiu vorbi? Salt de bucurie și sunt entusiasmat și cuprins de acea manie, care e cu mult mai bună de cât prudența. Joc și dănțuiesc, și mă văd ridicat în aer, și cu un cuvânt sunt îmbătat de această plăcere duhovnicească! Ce voiu zice și ce voiu vorbi? Despre puterea martirilor? Despre buna disposiție a cetățenilor? Despre zelul Împărătesei? Despre concursul autorităților? Despre rușinarea diavolului? Despre biruința demonilor? Despre măreția bisericei? Despre puterea Crucei? Despre minunile celui răstignit? Despre Slava Tatălui? Sau despre harul Sf. Duh? Despre mulțămirea întregului public? Despre săltările orașului? Despre adunările călugărilor? Despre jocurile fecioarelor? Despre mulțimea preoților? Despre puterea bărbaților din lume, a sclavilor, sau a celor liberi, a celor ce stăpânesc, sau a celor stăpâniți, a săracilor, sau a bogaților, a streinilor, sau a localnicilor? Fiecăruia este nimerit de a zice: Cine va spune puterile tale, Doamne, auzite vei face toate laudele tale! Femei deprinse a ședea în saloane, și mai moi (delicate) chiar de cât ceara, au părăsit casele lor cele acoperite frumos, și venind aici s'au întrecut cu bărbații în zelul și năzuința sufletească . . ." Mai la urmă apoi adresându-se împărătesei îi zice: „De aceia nu vom înceta de a te ferici, și nu numai noi, dară și toate generațiile viitoare. Căci cele ce se petrec aici, vor fi auzite până la marginea pământului și pe cât soarele luminează. Vor auzi cei de după noi, și cei de după aceia, și nici un timp nu va da uitărei cele petrecute acum . . ."

Luminându-se de ziuă a venit și Împăratul încunjurat de funcționarii și ostașii superiori și s'a închinat Sf. moaște, fără a purta pe cap coroana, și ostașii fără săbii, fapt care a făcut pe Sf. Chrisostom ca după plecarea Împăratului să laude mult evsevia lui.

51. Omilie parenetică cătră cei ce nu isbutesc în cererile lor.

52. Omilie asupra interesului ce pun unia pentru cele presente, și lenea ce o arată pentru cele viitoare.

53. Omilie contra celor ce se numesc singuri pe dânșii Curați.

54. Omilie rostită în biserica Sf. Anastasii, pentru virtute și speranță în Dumnezeu pentru exercitarea ei.

55. Omilie rostită în biserica Sf. Pavel, cetind Goții (în limba lor) și vorbind un preot Got.

56. Asupra zicerei; „Secerișul este mult, eară lucrătorii puțini".

57. Asupra pocăinții Ninevitenilor.

58. Către cei ce cred de lucruri mari cele presente, şi sunt ca sminţiţi fără reson de cele ce se par frumoase în viaţă.

59. Despre rugăciune.

60. Asupra zicerei: „Tot păcatul care ar face omul, este afară de trup".

61. „Că virtutea spirituală este preferată tuturor".

62. Asupra zicerei: „Socotiţi pre Apostolul şi Archiereul mărturisirei noastre, pre Iisus Christos, care este credincios celui ce l-a făcut pre el" (Ebr. 3, 2, 3).

Mai sunt apoi următoarele cuvinte şi omilii (mai mult sau mai puţin scurte), care sunt pronunţate în zilele cele de pe urmă ale vieţii Sf. Chrisostom în Constantinopole.

63. Omilie către Eutropiu eunuchul, Patriciu şi Consul.

64. Când Eutropiu se găsia afară din biserică a fost răpit, şi despre Paradis şi Scripturi, cum şi asupra zicerei: „De faţă a stătut împărăteasa deadreapta ta".

65. Când Saturnin şi Aurelian au fost condamnaţi la expatriare, şi Gainas a ieşit din cetate, şi despre iubirea de argint.

66. Despre întoarcerea din Asia în Constantinopole (în limba latină).

67. Despre rechemarea lui Severian episcopul Gabalelor (în limba latină).

68. Omilie despre pace.

69. Omilie înainte de exilare.

70. Omilie când a plecat în exil.

71. Omilie după întoarcerea din întâiul exil.

72. Omilie asupra slobozirei Hananiencei, pronunţată după ce s'a întors din exil.

73. Un număr de 244 de epistole scrise din exil către diferite persoane bisericeşti, între anii 403—407 care conţin în ele, pe lângă altele şi o mulţime de ştiinţi autobiografice, care dealtminterea ni-ar fi rămas necunoscute. Mai ales din cele 17 epistole către Olimpiada diaconiţa, şi din cele două către episcopul Romei Papa Inocenţie I se întrevede destul de clar activitatea Sf. Părinte, pe tot timpul cât a stat pe tronul Patriarhiei de Constantinopole, pe deoparte, eară pe dealtă parte ni se represintă cu colori foarte vii aureola şi măreția caracterului acestui sfânt şi mare dascăl al omenirei.

74. Tot Sf. Chrisostom aparţine şi Liturghia care poartă numele său, şi care nu este de cât o prescurtare a Liturghiei Sf. Vasile cel Mare. In privinţa spiritului care a călăuzit pe Sf. Chrisostom de a compus Liturghia sa, să ascultăm pe Sf. Proclu, discipulul Sf. Chrisostom şi Patriah al Constantinopolei, care zice: „Pentru care şi Sf. Vasilie făcând us de un metod terapeutic, a publicat Liturghia sa mai prescurtată (de cât a Sf. Iacob, fratele Domnului). Nu după mult timp earăşi Părintele nostru Ioan cel cu gura de aur îngrijindu-se, ca un păstoriu, de mântuirea turmei sale, şi luând aminte la lenevirea şi slăbiciunea naturei omeneşti, a voit a scoate din rădăcină orice pretext satanicesc. De aceia, a şi tăiat cele mai multe, şi a poruncit de a se săvârşi (Sf. Liturghie) mai în scurt, ca nu cumva oaminii—mai ales cei ce iubesc trândăvia—amăgiţi câte puţin de vicleniile contrarilor, să se depărteze de această sfântă şi apostolică tradiţiune, precum s'a şi descoperit că fac mulţi chiar şi până astăzi".

Despre autenticitatea Liturghiei Sf. Chrisostom mărturiseşte nu numai întreaga biserică, dară chiar scrierile sale, în care (mai ales în Comentăriile epistolelor Sf. Pavel şi în ale Evangheliilor) găsim explicate diferite bucăţi liturghice, ceia ce constitue dovada cea mai puternică, că Liturghia aceasta este cu adevărat a Sf. Chrisostom. Sunt însă şi unele bucăţi care s-au adaós după moartea Sf. Chrisostom, ca de ex. imnul de la începutul liturghiei Unule născut Fiule şi cuvântul lui Dumnezeu (compus se zice de Imperatorele Justinian I), imnul numit Cheruvic (făcut deasemenea de Justinian I pe la 573), cântarea sau citirea troparelor de toate zilele, Simbolul credinţei, şi în fine Axionul Cuvine-se cu adevărat.

Pe lângă aceste scrieri, pe care criticii contimporani le atribue fără nici o contrazicere Sf. Chrisostom şi le consideră ca autentice, mai sunt încă peste 70 de diverse scrieri atribuite Sf. Chrisostom, însă există îndoeli asupra autenticităţei lor. In ediţiunea de Migne se mai găsesc încă peste 250 de Cuvinte panigirice şi omilii morale, care însă sunt apocrife, după părerile criticilor.

Sf. IOAN CHRISOSTOM
examinat ca exigetic al Sf. Scripturi de pe Amvonul bisericei.

Este netăgăduit că Sf. Chrisostom ocupă primul loc în literatura noastră bisericească, mai ales ca ermineutic ne'ntrecut al Sf. Scripturi în general.

In tot timpul sacerdoţiului său, fie ca Preot, fie ca Patriarch, el a avut ca principală ocupaţiune explicarea Sf. Scripturi în detail, de pe amvonu bisericei. Pentru aceia biserica creştină este adânc recunoscătoare Sf. Chrisostom, căci pe când mai 'nainte de dânsul erminia Sf. Scripturi era mai mult de domeniul bărbaţilor cărturari, eară mulţimea credincioşilor din biserică streină, sau prea puţin iniţiată în tainele ei, Sf. Chrisostom este acela, care a luat Sf. Scriptură, şi din scoarţă în scoarţă a explicat'o înaintea credincioşilor adunaţi în biserică, şi a făcut'o accesibilă de gradul de inteligenţă a fiecăruia.

Atât de mare era dorinţa lui ca fiecare creştin să înţeleagă Sf. Scriptură în cât îşi încorda toate puterile sale sufleteşti, făcea us de toată elocvenţa de care era înzestrat de Dumnezeu, ca să convingă pe auditori, că fiecare este datoriu de a ceti sau a asculta cuvântul lui Dumnezeu, fie în biserică, fie acasă, în tot timpul şi în tot locul. „Nu aştepta alt dascăl, zice în omilia IX din epistola către Coleseni, ai cuvintele lui Dumnezeu. Nimeni nu te va învăţa atât de bine ca acela. . . Auziţi, vă rog, toţi muritorii, şi procuraţivă cărţile sfinte, medicamentele sufletului. Dacă nu voiţi nimic alt, cel puţin procuraţi-vă Noul Testament, ca să aveţi dascăli în permamenţă apostolul, evangheliile şi Faptele Apostolilor. De vei avea vre-o supărare, caută în el (N. T.) ca într'un deposit de medicamente, ia de acolo mângâerea în suferinţa ce ai . . . Aceasta este cauza tuturor relelor, de a nu cunoaşte Sf. Scripturi . . Plecăm la răsboiu fără arme . . ." (Deasemenea Omilia a XXI din Comentariile epistolei către Efeseni, traducere de subsemnatul, pag. 216 şi urm.).

Dară cetirea Sf. Scripturi nu trebuie a se face, după Sf. Părinte, de mântuială şi fără nici o băgare de seamă, după cum fac cei mai mulţi, ci cu toată atenţiunea posibilă, căci numai aşa ne vom putea folosi din cetirea ei. „Numirile sau cuvintele ce sunt în Sf Scriptură, zice el (omilia 15 la Evangh. Ioan) Dumnezeu nu voeşte a le auzi simplu şi cum s'ar brodi, ci cu multă înţelepciune. De aceia şi fericitul David în multe locuri scria în Psalmii săi „Spre pricepere" şi zicea: „Descopere ochii mei şi voiu cunoaşte minunile din legea ta" (Ps. 118, 18) . . . Şi Domnul apoi îndemnând pe Iudei de a cerceta scripturile, prin aceasta ne îndeamnă cu atât mai mult încă pe noi să le cercetăm, căci dacă ar putea cineva de la prima lectură să înţeleagă, nu ar fi zis el aşa . . . De aceia el numeşte scripturile şi thesaur ascuns în pământ, arătându-ne prin aceasta spre a le cerceta . . .'

Dacă observăm în special toate operile Sf. Chrisostom găsim că toate acestea, afară de erminia la Psalmi, la Profetul Daniil, la cele 8 capitule din Isaia şi la epistola către Galateni, sunt în formă de omilii, rostite în biserică, şi împărţite în două părţi, adecă la început partea ermineutică a pasajului sau pasajelor ce urmează, eară la urmă partea morală cu aplicaţiune la viaţa practică.

E demn de observat încă şi aceasta, că dacă nu în toate, cel puţin în marea majoritate a omiliilor Sf. Părinte găseşte ocasiune de a vorbi, fie chiar şi în treacăt, despre eleimosină.

Când în prima omilie n-a epuisat totul ceia ce trebuia a vorbi, atunci acelaşi subiect îl continnă şi în omilia sau omiliile următoare, presentând chestiunea sub o altă formă cu totul nouă, ceia ce ni dă dovada unei vaste inteligenţi şi unei puteri extraordinare de judecat. Cu chipul acesta pasajul explicat este atât de bine lămurit, în cât este peste putinţă de a mai primi vre-o obiecţiune serioasă.

In erminia V. Testament Sf. Chrisostom se refugiază câte-odată la textul ebraic, ceia ce dânsul o credea necesar pentru limpezirea nedomiririi. De exemplu explicând pasajul din cartea Facerei 1, 8 zice că deoarece Vechiul Testament s'a scris în limba ebraică, noi suntem ţinuţi ca explicându-l să ne refugiăm la acea limbă. „Mulţi din cei exercitaţi în acea limbă, zice Sf. Părinte (Istoria traducerei textului ebraic în limba greacă), spun că numele Ceriu în limba Ebreilor este totdeauna la plural, ceia ce spun cu emfasă şi acei cari cunosc limba siriană".

„De aceia nici nu zic îi ceriul, ci ceriurile. Tocmai pentru aceasta se şi spune de fericitul David ceriurile ceriurilor, nu doară că sunt mai multe ceriuri, căci nu ni-a spus aceasta fericitul Moisi, ci fiindcă după obiceiul limbii Ebreilor acest nume se pronunţă totdeauna la plural".

Atât în erminia Vechiului cât şi a Noului Testament Sf. Chrisostom întrebuinţează metodul şcoalei Antiochene, adecă examinarea critică a textului, după care se da cea mai mare atenţiune însemnătăţei literare a cuvântului din Sf. Scriptură şi a asociaţiunei ideilor. Vorbind despre asociaţiunea ideilor, Sf. Chrisostom scrie: „Nu trebuie de a aduce ca mărturie zicerile din Sf. Scriptură ciuntite, nici sustrase din afinitatea şi continuitatea ideilor, nici a le lua isolate şi lipsite de ajutorul celor dinainte şi celor ce urmează, şi astfel a difăima şi a calomnià . . . Pentru că, cum să nu

fie absurd, că dacă înaintea Tribunalului, unde se judecă oamenii pentru afaceri lumeşti, şi se pun înainte toate împrejurările cari sunt în legătură cu casul ce se judecă, ca de ex. locul, timpul, causa, persoanele şi mii de felul acestora, — apoi când e vorba de luptele noastre pentru viaţa vecinică, nu e absurd, zic, de a cita scripturile cum s-ar întâmpla?

Afară de aceasta Sf. Chrisostom în erminia Vechiului Testament întrebuinţa şi alegoria, când trebuinţa cerea, căci zicea: „Că unele pasaje trebuie a fi luate aşa cum sunt zise, eară altele cu totul contrar celor conţinute", eară ca exemplu aduce pasajul de la Isaia, unde se spune că lupul şi mielul împreună vor paşte, şi apoi adaoge; „Nu vom înţelege noi aici lupi şi miei, nici paie, boi şi tauri, ci moravurile oamenilor le characterizăm prin figura animalelor". Pe lângă aceasta sunt unele pasaje, care trebuesc luate în două sensuri, ca de ex. „jertfa fiului lui Abraam". Cum că Issac a fost ridicat pe altar spre a fi jertfit, o ştim, dară în acelaşi timp cu mintea noi mai scoatem şi altceva ascuns aici, adecă crucea. Tot aşa şi cu mielul paschal din Egipt, unde earăşi găsim icoana patimilor lui" (Omilia la Ps. 46).

In erminia Noului Testament se obserbă la Sf. Chrisostom tot acelaşi semn distinctiv, adecă şi aici ca şi în V. T. el îşi are încordată toată atenţiunea în a defini exact însemnătatea literară a cuvintelor din Sf. Scriptură, şi a pătrunde împreună cu auditorii săi în spiritul învăţăturei creştine, pe care dânsul o pricepea în profunditatea ei.

In general vorbind, Sf. Chrisostom ridică cu atâta dexteritate vălul limbistic de pe pasajul ce'l explică, şi atât de mult îl clarifică, în cât remâne cineva uimit, şi îşi reproşază sieşi cum de a putut trece aşa de uşor cu cetirea acelui pasaj, în cât n-a înţeles ceia-ce a fost ascuns acolo, şi pe care Sf. Chrisostom cu atâta uşurinţă a scos'o la lumină!

Dintre multele exemple vom cita numai unul, găsit chiar în Comentariile epistolei cătră Filipeni, ce urmează după aceasta. Apostolul Pavel în epistola cătră Filipeni, Cap. 2, 5—8 zice: „Că aceasta să se înţeleagă întru voi, care şi întru Christos Iisus, carele în chipul lui Dumnezeu fiind, nu răpire a socotit a fi el întocmai cu Dumnezeu, ci s-a deşărtat pre sine chip de rob luând..." Acest pasaj cetit de ori-cine, şi mai ales frasa nu răpire a socotit a fi el întocmai cu Dumnezeu, îl va face să dea din umeri, ca semn de nepricepere. Ei bine, să se cetească Omiliile a 6 şi 7-a din Comentariile de faţă, şi se va videa cu câtă vioiciune şi cât de bine explică Sf. Chrisostom frasa menţionată, aşa că după cetire nu va mai considera zicerea aceasta a Apostolului Pavel ca o carte pecetluită cu şeapte peceţi!

Fiind-că Chrisostom a făcut erminia Sf. Scripturi de pe amvonul bisericei şi înaintea auditorilor, compuşi nu numai dintre creştini, ci şi din Iudei şi ethnici, cari alergau din toate părţile spre a-l auzi, de aceia vedem pe Sf. Părinte că în desvoltarea textului păşeşte cu toată liniştea cerută, şi puţin câte puţin scoate din tesaurile Sf. Scripturi mărgăritare şi petre nepreţuite, pe care le pune în ochii auditoriului, eară el paşeşte mai departe în mod firesc şi cu toată băgarea de seamă, însoţind tot-deauna explicările sale cu amănunţimi, care ajută foarte mult erminiei.

Această characteristică particulară Sf. Chrisostom, o observăm în toate omiliile sale.

Aşa de ex. explicând pasajul I din începutul evangheliei lui Matheiu „Cartea neamului lui Iisus Christos, fiul lui David, fiul lui Abraam....“ şi arătând că evanghelistul Matheiu are ca scop de a povesti naşterea cea după trup a fiului lui Dumnezeu, eară nu naşterea lui cea din veci, zice: „Deci, să nu-ţi închipui că ai auzit un lucru mic şi nebăgat în seamă, că Christos s-a născut, ci înalţă-ţi cugetul, şi imediat cutremură-te, auzind că Dumnezeu a venit pe pământ. Căci aceasta a fost atât de minunat şi de paradox, încât a uimit şi pe îngeri... şi pe Profeţii cei de demult, că „Pe pământ s-a arătat, şi cu oamenii a petrecut“ (Baruch 3, 38). Pentru că în adevăr este foarte minunat de a auzi, că Dumnezeu cel negrăit şi nepriceput, şi deopotrivă cu Tatăl, a venit pe pământ prin pântece fecioreinic, şi a primit a se naşte din femee, şi a avea de strămoşi pe David şi pe Abraam. Şi ce spun eu de David şi de Abraam? Căci ceia ce este încă mai înfricoşat, e că a avut de strămoşi chiar şi pe acele femei, despre care v-am amintit mai sus. Acestea auzindu-le să nu-ţi închipui ceva înjosit, ci tocmai pentru aceasta încă minunează-te că fiind Fiu al lui Dumnezeu cel fără de început, şi Fiu adevărat, a primit de a fi şi fiul lui David, pentru ca să te facă pe tine Dumnezeu. A primit de a deveni robul tatălui, ca astfe ţie robului să-ţi facă tată pe Stăpânul. Ai văzut aşa dară chiar de la început, ce fel sunt evangheliile?... Când deci auzi că Fiul lui Dumnezeu este fiu şi al lui David şi al lui Abraam, să nu te îndoieşti că şi tu fiul lui Adam, eşti fiul lui Dumnezeu. Nu s-ar fi înjosit el în zadar, dacă nu urma ca să ne înalţe pe noi. S-a născut trupeşte, ca să te naşti tu duchovniceşte. S-a născut din femee, ca tu să încetezi de a mai fi fiul femeei. De aceia îndoită a fost şi naşterea lui, şi la fel cu a noastră, şi mai pre sus de a noastră.... Ai văzut cum evanghelistul a înaripat pe auditor, spunând şi cele obicinuite, şi prin acestea arătând şi cele atingătoare de credinţa noastră...“ (Comentar, evangh. Matheiu, omilia II § 2 şi următ.)? Ei bine, o ast-fel de erminie numai Sf. Chrisostom a fost în stare să o facă, căci el era pătruns de adevărurile dumnezeeşti ale religiunei noastre creştine, nu avea nici o umbră de îndoială, şi inima lui era sălaşul charului Dumnezeesc. O ast-fel de erminie însă, nu ar fi putut nici odată să iasă din pana unui ermineutic contimporan, a cărui critică probabil că va lumina întru câtva chestiunea, nici odată însă, nu va încălzi inimile cetitorilor,—tocmai pentru aceia, că lipseşte din inima ermineuticului contimporan acea sevă dătătoare de viaţă, care cu profusiune să găsia în inima Sf. Chrisostom, voiu să zic credinţa sfântă şi neclintită în adevărurile mântuitoare ale religiunei creştineşti.

Dară mai trebuie de observat încă şi aceasta, că pentru Sf. Chrisostom cunoştinţa profundă a Sfintei Scripturi şi a idiotismelor ei în cuvinte şi în frase, era consecinţa nu numai a unui studiu îndelungat al Sf. Scripturi, a unei cercetări ştiinţifice a fie-cărui pasaj în parte, sau a conţinutului în general, ci şi consecinţa unui paralelism al tradiţiunei scrise cu tradiţiunea vie a bisericei.

De aceia nu e nimic miraculos dacă un astfel de studiu a avut ca resultat pentru Sf. Chrisostom înţelegerea profundă despre iconomia lui Dumnezeu, şi prin care anume mod a găsit el cu cale de a o descoperi oamenilor, eară ceia ce descoperise să fie priceput de om şi îndeplinit.

De aceia Sf. Chrisostom îndeamnă încontinuu pe auditorii săi, ca să frecventeze regulat la biserică, spre a auzi predica cuvântului lui Dumnezeu, în acelaşi timp încă şi dânşii să mediteze în tot timpul şi în tot locul Sf. Scriptură; căci zicea dânsul: «Mare bun, iubiţii mei, este cetirea Sf. Scripturi. Aceasta face sufletul filosof, aceasta face pe om plăcut, aceasta face pe cineva de a nu se teme de nimic din cele presente, aceasta face de a râvni cugetul nostru după cele de acolo.... Că de aici se poate afla exact pronia lui Dumnezeu, vitejia celor drepţi, bunătatea stăpânului şi mărefia resplăţei.. De aceia vă rog, ca cetirea Sf. Scripturi să o facem cu multă băgare de seamă, căci numai aşa ne vom învrednici de cunoştinţa adevărată, dacă vom vorbi încontinuu cele de acolo... Dealtfel nici că se poate, ca cel ce se îndeletniceşte cu cuvântul lui Dumnezeu, cu toată sirguinţa şi cu toată mulţumirea, să-şi peardă vremea în zădar. Chiar de nu am avea nici un dascăl, însuşi stăpânul cel de sus intrând în inimele noastre ni va lumina cugetul, va desvăli cele acoperite, şi va deveni dascal nouă celor cari nu ştim, numai dacă noi vom voi să contribuim cu cele ce se cer de la noi. Căci el însuşi zice: «să nu chemaţi pe nimeni dascăl pe pământ, că unul este dascălul vostru cel din ceriuri». Deci, când noi luăm în mână o carte duchovnicească, încordându-ne gândul, şi alungând de la noi orice idee omenească, vom face cetirea cu toată evlavia, cu toată băgarea de samă, ca să putem fi conduşi de Sf. Duch în priceperea celor scrise, şi a trage de aici un mare folos... Că este suficient de a avea ca dascăl al nostru pe acest barbar (eunuchul împărătesei Etiopenilor), şi cei ce sunt învăluiţi în afacerile lumeşti, şi cei ce sunt înrolaţi în armată, şi cei căzuţi şi în general vorbind toţi, nu numai bărbaţi, ci şi femei, ori-şi cât stau ele în casă încontinuu, ba încă şi cei ce sunt în viaţa monachală, toţi zic să cunoască, că nici un timp nu poate fi pedică la cetirea sfintelor şi dumnezeeştilor cuvinte, ci e cu putinţă nu numai acasă, ci încă şi prin târg umblând.. Căci văzând stăpânul dorinţa noastră către cele duchovniceşti, nu ne va trece cu vederea, ci ni va trimite lumina cea de sus, şi va lumina cugetul nostru. Deci să nu ne lenevim, vă rog, în cetirea Sf. Scripturi, ci fie că pricepem puterea celor cetite, încontinuu să le rumegăm în noi. Căci studiul încontinu întăreşte memoria, şi de multe-ori neînţelegând ceia ce am cetit astăzi, aceasta repetând'o mâine o vom afla fără de veste, Dumnezeu cel iubitor de oamini luminând nevăzut cugetul nostru». (Omilia 35 la Cartea Facerei).

De şi toate operile ermineutice ale Sf. Chrisostom sunt demne de numele lui şi au servit ca isvor nesecat din care s-au adapat toţi ermineuticii de după dânsul, ca Ecumenie, Evthimie Zigaben, Theofilact al Bulgariei şi alţii, totuşi după părerea generală locul întâiu între erminii îl ocupă erminiile la Cartea Facerei, apoi vine ermenia evangheliei lui Matheiu, şi în fine ermenia la epistolele lui Pavel către Romani, către Corintheni, către Galateni, către Efeseni, etc. eară cea mai de jos erminia Faptelor Apostolilor şi a epistolei către Ebrei.

Causa pentru care aceste două de pe urmă nu sunt de aceiaşi valoare ca cele-l-alte, este că aceste erminii au fost făcute în timpurile cele din urmă ale petrecerei Sf. Chrisostom în Constantinopole, când duşmanii lui îi fa-

ceau într'una neajunsuri, din care causă nici el nu putea să aibă liniştea sufletească, şi nici erminiile acestea nu puteau fi compuse cu toată atenţiunea.

SF. CHRISOSTOM
examinat ca moralist şi orator bisericesc

Este incontestat că Sf. Ioan Chrisostom este cel mai strălucit ritor în biserica creştină. Inainte de dânsul locul cel întâi îl ocupa Sf. Grigorie Nazianz, supranumit Theologul, dară după ce a răsărit în persoana lui Chrisostom un nou luceafăr pe orizontul intelectual al bisericei, cel vechi a pierdut din strălucirea sa în faţa celui nou. Sf. Ioan Chrisostom este Demosthenele bisericei creştine, cuvintele sale exercită o putere neînvinsă asupra spiritului omenesc, şi au farmecul de a subjuga şi a convinge pe oricine le-ar citi sau auzi. Sf. Chrisostom este cel mai eminent psiholog şi cunoaşte toate mişcările inimei omeneşti. Pentru dânsul inima omenească este o oglindă deschisă, în care se uită şi vede până şi prin colţurile cele mai dosnice. De care patimă omenească nu a vorbit el? Care aplecare rea a spiritului omenesc nu este biciuită de dânsul? Ca un doctor eminent el arde, sau chiar şi taie cu multă băgare de seamă patimile, ce războiesc pe bietul muritor pe tot timpul cât călătoreşte în această vale a plângerei.

Dacă el este cel mai aprig adversar al patimilor omeneşti, pentru că la umbra fiecăreia din acestea se zăreşte duşmanul cel neîmpăcat al neamului omenesc — diabolul, — acesta nu vra să zică că Sf. Părinte nu este îngăduitor faţă de cel păcătos, ci tocmai din contra se poate susţinea, şi cu drept cuvânt, că Sf. Ioan Chrisostom este prin excelenţă oratorul dragostei creştineşti.

El, care a avut o deosebită dragoste către Apostolul Pavel — după cum se cade a avea fiecare dintre noi — ca creştini dintre ginţi, — el, care aproape la fie ce pas pomeneşte cu drag numele lui Pavel, nu era posibil ca să nu tindă ca şi acela, la a vesti tuturor voinţa lui Dumnezeu, şi a se face tuturor toate, ca pre toţi să-i dobândiască. Combate cu toată puterea patimile omeneşti, ca operă a diabolului, este însă şi îngăduitor cu cel căzut în păcat, îl încurajează, îl mângâe şi îl susţine în lupta lui. „De vei greşi din nou, zice Sf. Părinte către cel păcătos, din nou pocăeşte-te, şi ori de câte ori vei greşi, vină la mine, şi eu te voiu vindeca“ (La Fotie. Miriob. 59). Deşi pasajul acesta a fost unul din punctele de acuzaţie ale Sinodului din Dris aduse contra Sf. Chrisostom (vezi şi Palladius, pag. 66—79, şi Socrat. istor. bis. 6, 21), toruşi e necontestat, că nimeni după Mântuitorul Christos şi discipulul său Ioan, n'a mângâiat şi încurajat în aşa mod pe cel păcătos, ca Sf. Chrisostom, şi nimeni nu vindeca atât de bine ca Sf. Părinte! Care limbă ar suna mai armonios şi mai plăcut la urechile bietului muritor? Da! Sf. Chrisostom este predicatorul dragostei creştine, şi întreaga lui viaţă şi activitate păstorală este afierosită acestei dragoste. Să l ascultăm chiar pe dânsul, cum îşi mărturiseşte dragostea

lui către păstoriţi: «Iată, zice, cu charul lui Dumnezeu, şi noi avem trei ani acum, de când nu ziua şi noaptea vă rugăm ca apostolul Pavel, ci facem aceasta după trei zile, şi de multe ori chiar după şapte zile[1]) şi ce s'a mai petrecut sau să petrece încă? Acuzăm, dojenim, lăcrămăm, suspinăm, deşi poate nu pe faţă, ci în inimă. Lăcrămile acelea sunt cu mult mai line şi mai uşoare decât acestea.. Credeţi-mă că dacă nu m'ar judeca cineva ca fiind stăpânit de ambiţiune prisoselnică, m'ar vedea în toate zilele vărsând lacrămi... Deşi am putea şi noi ca să vă zicem: „Ce-mi pasă? Eu am făcut ceia ce mi se cerea, eu deci, sunt curat de sângele vostru", dară nu e de ajuns aceasta spre a ne mângâia. Dacă ar fi cu putinţă de a despica inima noastră în două, aţi vedea ce loc larg ocupaţi în ea voi cu toţii, bărbaţi, femei şi copii! Căci aceasta este puterea dragostei, pentru că ea face sufletul mai încăpător decât cerul. „Cuprindeţi-ne pre noi, pre nimeni n'am nedreptăţit..., nu vă strîmtoraţi întru noi" (Corinth 7, 2 şi 6, 12). Aceasta o zicem şi noi acum: Cuprindeţi ne pre noi. Acela avea în inima sa întregul Corinth, şi zicea: „Lărgiţi-vă şi voi, şi nu vă strîmtoraţi între noi" (Ibid. 6, 12, 13), dar eu nu aşi putea zice aşa, căci ştiu bine că şi voi mă iubiţi pre mine şi mă cuprindeţi... (Omilia 4 din Fapt. Apost.). Deasemenea să se vadă omiliile 9, asupra statuelor, § 1. Omilia I la Cartea Facerei, III, VII şi XLI, ibid. Omilia 22 din evangh. Mateiu. Omilia 3 din Fapt. etc.).

De aici, cum şi din multe alte mărturii se arată în mod cert, că Sf. Chrisostom în tot timpul păstoriei sale a trăit numai pentru turma sa, căria i-a şi afierosit întreaga sa viaţă şi activitate. Când păstoriţii săi progresau pe calea evangheliei, şi el sălta de bucurie, iară când dânşii erau bântuiţi de vr'o boală morală, şi el era trist şi amărît cu sufletul. Bucuria lor era considerată ca a sa proprie, iară întristarea lor, provenită fie din abaterile dela legea morală, fie din altă cauză, îl atingea şi pe dânsul. Inima lui cea sensibilă şi agerimea spiritului îi indicau totdeauna cam sub ce fel de forme trebuia să prezinte auditoriului virtutea ce o recomanda, sau răutatea ce o înfiera. Acelaşi subiect tratat de Sf. Chrisostom cu altă ocazie, este prezentat de el sub alte forme, potrivit auditoriului şi împrejurărilor.

Sfântul Chrisostom vorbind de morală, nu caută a proba că virtutea este virtute, sau că răul este rău, ci toată atenţiunea lui este îndreptată la aceia, de a desvăli virtutea şi a o înfăţişa în toată strălucirea şi aureola ei interioară, iară răutatea a o arăta în toată deşertăciunea şi urăciunea ei. Cu alte cuvinte nu Sf. Chrisostom descopere morala creştină, ci această morală, mulţămită dexterităţei oratorului, se descopere spiritelor omeneşti în toată strălucirea ei şi le subjugă.

Şi aici stă secretul, că până în ziua de astăzi, şi în veci de veci, scrierile Sf. Chrisostom emană din ele o putere morală ne'nvinsă, care subjugă pe tot cel ce le ceteşte.

Altă characteristică a Sf. Chrisostom în arta lui oratorică este şi inven-

---

[1]) Erminia Fapt. Apostolilor este compusă în anii cei de pe urmă ai păstoriei Sf. Chrisostom, când Sf. Părinte fiind prea ocupat cu administrarea eparchiei, şi tulburat de intrigile prigonitorilor săi, nu putea să predice des, ca în Antiochia.

țiunea, sau arta de a crea acolo, unde cei mai mulți nu găsesc nimic de creat. Așa de ex. în pasagiul din epistola către Romani: «Spuneți închinăciune Prischilei și lui Achila» (cap 16, 3), unde fiecare vede că este ceva steril, simplu și lipsit de materialul cerut de omiletică, Sf. Chrisostom totuși a găsit aici subiect de vorbă, și în două omilii consecutive a fermecat auditoriul vorbind despre dragostea creștină. Acesta e un exemplu din miile de acest fel.

Atât de mare este bogăția cuvintelor și a cugetărilor la Sf. Chrisostom, în cât nu se pricepe cineva ce să admire mai întâiu: dulceața cuvântului, sau agerimea spiritului, mulțimea sau tăria argumentelor. Fie-care idee exprimată de dânsul, imediat este lămurită prin diferite exemple sau asemănări luate din fenomenele naturei, din regnul plantelor, sau al animalelor, din faptele omenești, și cu deosebire din moravurile și aplecările vieței omenești. Câte-odată aceste asemănări se succedează una pe alta, sau mai bine zis, iesă din gura cea de aur fără ca între dânsele să se interpună vre-o altă idee străină, — altă dată același fenomen natural, sau același fapt îl examinează din diferite puncte de vedere, care toate sunt puse înainte pentru clarificarea chestiunei.

Iată de pildă unul din miile de exemple de feliul acesta, unde Sf. Părinte explicând auditoriului convertirea miraculoasă a apostolului Pavel, și intrarea lui în Damasc, face următoarele comparațiuni demne de toată admirațiunea: „Că precum un pescar oare-care șezând pe o peatră înaltă își ridică în sus undița, și apoi din înălțime îi dă drumul în marea..., ast-fel și stăpânul nostru, care a arătat pescuitul duchovnicesc, șezând ca pre niște petre înalte de deasupra norilor, a dat drumul vocii sale din înălțime ca unei undiți, zicând: Savle, Savle, ce mă gonești? Și astfel a pescuit pe acest pește mare. Și ceia ce s-a întâmplat cu peștele acela pe care l-a prins Petru, după porunca Stăpânului, tot aceasta s-a întâmplat și cu acest pește. Căci și acest pește s-a găsit că avea în gura sa un statir (Math. 17, 27), însă era fals; că adecă avea în el zel, însă nu după cunoștință. De-aceia, acea cunoștință hărăzându-i-o Dumnezeu, a făcut acel ban (statirul) veritabil.. Și ceia ce se petrece cu peștii, aceiași s-a petrecut și aici. Că precum aceia îndată ce sunt scoși afară din apă, orbesc și nu mai văd nimic, tot astfel și acesta, după ce a fost prins în undiță și smuncit afară din marea necunoștinței, imediat a orbit.... Dară acea orbire a făcut ca întreaga omenire să vadă..."

Ce comparațiune frumoasă! Dară cui putea să vină în minte ca să compare pe apostolul Pavel cu peștele? Pe trâmbița duchului, care a răsunat până la marginile lumei, cu cel ce nu are glas? Și cu toate acestea comparațiunea aceasta a Sf. Chrisostom, te lasă în uimire prin frumuseța și adevărul conținut în ea!

Dară în fine, care din scrierile ieșite din pana și din gura de aur a Sf. Ioan, nu uimește pe cetitor într'atât, în cât îl robește cu totul? Calitatea aceasta la puțini dintre scriitorii religioși și profani se poate găsi.

De aceia, a mai înșira citații aici din scrierile lui, găsesc că e de prisos, de oare-ce aproape în totalitatea lor sunt de aceiași valoare, și prin urmare ar trebui ca să fie înșirate toate, ceia-ce e imposibil.

Acesta este Sf. Ioan Chrisostom ca scriitor și ritor al bisericei creștine.

Acum dacă ne întrebăm, care a fost calitatea lui superioară, şi care a fost characteristica sa deosebită,—negreşit vom răspunde, că în privinţa culturei filosofice şi enciclopedice, nu era mai pre jos de scriitorii din timpurile sale. Ca ermineutic al Sf. Scripturi a fost aproape ne'ntrecut, pentru care toţi ermineuticii de după dânsul, pe el l-au avut de basă în erminiile lor. In privinţa sfinţeniei vieţei lui a fost unul dintre cei mai rari bărbaţi ai bisericei creştine. Ca păstor şi administrator al bisericei creştine a fost de admirat. Dară cu asemenea calităţi găsim şi pe alţii printre Părinţii bisericei creştine. Aceia însă, care îl distinge pe Sf. Chrisostom de toţi cei-l-alţi Părinţi, dascali şi scriitori ai bisericei creştine, aceia care 'l arată a fi ne 'ntrecut, şi în care n-a avut până acum egal pe nimeni, care şi constitue slava lui particulară, este calitatea de Chrisostom pe care i-au acordat'o seculii de după dânsul.

A fost cu adevărat Gură de aur, a fost cel mai elocvent ritor al bisericei creştine, până în ziua de astăzi[1]).

---

[1]) In descrierea biografiei Sf. Chrisostom am avut în vedere 1) Patrologia de Filaret, Archiep. Cernigovului, tradusă în greceşte de Archim. Neofit Paghida, 2) Patrologia de Nectarie Chefala, Mitropolitul Pentapolei, 3) Patrologia de Christodul Apostol (Constantinopole 1894), 4) Patrologia de Diomid Chiriacos, 5) Viaţa Sfântului Chrisostom, pusă la începutul Evanghelistului Matheiu (în Patrologia de Migne), 6) Istoria bisericească de Contogoni, idem de D. Chiriacos, 7) Revista periodică „Evanghelicos Chirix“, şi alte diatrive relative la acest subiect, publicate în limba greacă.

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI CATRE EBREI

A CELUI INTRU SFINŢI PĂRINTELUI NOSTRU

IOAN CHRISOSTOM

Arhiepiscopul Constantinopolei

(Expusă din însemnări, după moartea lui, de Constantin Presviterul Antiohiei)

SUBIECTUL

Scriind Romanilor fericitul Pavel li zicea: «*întru cât sunt eu neamurilor Apostol, slujba mea o măresc, ca doar aşi face trupul meu să râvnească, şi să mântuiesc pe vre-unii dintre dânşii*» (Rom. 11, 13, 14) şi iarăşi în alt loc: «*că cel ce a lucrat lui Petru spre apostolia tăerei împrejur a lucrat şi mie întru neamuri*» (Galat. 2, 8.) Deci, dacă a fost dascăl al neamurilor — căci şi în Faptele Apostolilor zice către dânsul Dumnezeu: «*mergi, că eu la neamuri departe te voiu trimete*» (22, 21), apoi atunci ce, avea de comun cu Ebreii? De ce li-a scris lor epistola? Şi nu numai atâta, ci chiar şi dânşii se purtau cu duşmănie faţă de el, iară aceasta se poate vedea în mai multe locuri. Aşa de pildă ascultă ce spune Iacob către dânsul: „*Vezi, frate! câte mii de Iudeii sunt carii au crezut şi toţi sunt răsvrătitori legei, şi au înţeles pentru tine, că înveţi despărţire de la Moisi, pre toţi Iudeii cei dintre neamuri*» (Fapt. 21, 20, 21), şi de multe ori erau certe cu dânsul pentru aceasta.

Deci ce oare — ar putea întreba cineva cu drept cuvânt — pe acest om de legi, pe acest legist — (căci doară învăţase

legile la picioarele lui Gamaliil, pentru care avea și multă râvnă) — care ar fi putut mai cu samă în aceasta să rușineze și să convingă pe alții; de ce tocmai pe dânsul zic, nu l a trimis Dumnezeu către Ebrei? Pentru că din această cauză încă mai mult l-ar fi războit Iudeii. Această prevăzând-o Dumnezeu, că adecă nu-l vor putea suferi, «*mergi*, zice, *că eu la neamuri departe te voi trimite*, . . *că nu vor primi mărturiea ta cea pentru mine*» (Ibid. 22, 18). Dară apoi chiar și el zice: «*Doamne! ei știu că eu eram puind în temniță. . . și când se vărsa sângele lui Ștefan mucenicul tău, și eu eram râvnitor de față, și împreună voeam moartea lui, păzind hainele celor ce'l omorau pre el*» (Ibid 22, 19. 20). Aceasta, deci, era o dovadă sigură, că nu'l vor crede.

Dealtmintrelea așa și este chiar; căci când cineva părăsește religiunea și obiceiurile neamului său, dacă poate nu este vrednic de băgat în seamă, sau că este dintre cei mici și neînsemnați, nu mâhnește atât de mult pe cei remași în urma sa; iar de cumva ar fi dintre cei însemnați, sau dintre cei foarte râvnitori pentru cele părintești, atunci mai ales aceasta îi mâhnește și-i întristează mult, ca unul ce li-a înjosit credința lor, și a trecut la credința altora. Pe lângă acestea apoi, cine se apropiea de dânsul, stă la îndoială și în oarecare necredință și nesiguranță față de dânsul. Și de ce oare? Pentrucă cei de pre lângă Petru trăiau așa zicând pe lângă Christos, căci vedeau și semne și minuni, — în timp ce el (Pavel) nebucurându-se de nimic din toate acestea și fiind cu Iudeii la un loc, deodată a părăsit credința iudaicească și-a devenit unul dintre Apostoli, ceia ce era deajuns ca cele ale noastre să fie înălțate. Că apostolii ceilalți se părea că mărturiseau prin harul ce căpătase, și ar putea spune cineva că dorind pe dascălul lor dânșii mărturiseau aceasta, în timp ce cel care mărturisea învierea era mai ales el, Pavel, care numai glasul i-l auzise. Deaceia tocmai îi și vezi pe dânșii (Ebrei) războindu-l cu furie, și totul făcând spre a-l ucide. Dară dacă necredincioșii de aceia erau înfuriați contra lui, de ce atunci erau înfuriați și cei credincioși? Pentrucă propoveduind neamurilor, era silit de-a li propovedui creștinismul curat, iară dacă în Iudeia n-a reușit, cauza a

fost că poate nu s'a ocupat în deajuns. Petru însă, şi cei de pe lângă dânsul, ca unii ce propoveduia în Ierusalim, unde mare era zelul şi râvna, erau siliţi de a propovedui păzirea legei, pe când Pavel era în mare libertate din acest punct de vedere. Dară apoi cei dintre neamuri erau chiar şi mai numeroşi decât cei dintre Iudei, şi deci erau afară de lege, ceiace slăbea legea, de care nici nu aveau vr'o evlavie, fiindcă Pavel toate le propoveduia curat. De sigur că prin aceasta credeau dânşii că apostolul se va sfii de mulţime, pentru care îi ziceau: «*vezi, frate câte mii de Iudei sunt cari au crezut*»? fapt pentru care îl urau şi dispreţuiau, «*căci au înţeles pentru tine* zice, *că înveţi despărţire dela Moisi, adecă abatere dela lege*».

Apoi atunci cum de a scris Iudeilor această epistolă, nefiind dascăl al lor? Şi căror anume Iudei le-a trimis epistola? Mie mi se pare că celor din Ierusalim şi din Palestina. Deci, cum de le-a scris? Dupre cum şi a boteza nu era treaba lui, şi totuşi a botezat, că «*nu m'a trimis pe mine Christos să botez*» zice, — şi nici nu l-a împiedicat, tot aşa şi aici el o face aceasta în treacăt. Dară apoi cum nu li-ar fi scris lor, pentru care ar fi voit a fi şi anatema? Pentru care şi zicea: «*Ştiţi că fratele Timotheiu este slobod, cu care de va veni mai curând, vă voiu vedea pre voi*» (Ebr. 13, 23), fiindcă nu era încă încarcerat. După aceia a stat în Roma doi ani în închisoare, apoi a fost liberat, după care s-a dus în Ispania unde poate a văzut şi Iudei, şi atunci iarăşi a venit la Roma, când a şi fost ucis pe timpul lui Neron.

Epistola către Timotheiu a fost scrisă mai 'nainte de aceasta, căci acolo zice: «*că iată eu mă jertfesc*» şi «*întru răspunsul meu cel dintâi nimeni n-a mers cu mine*». (II. Timotheiu. 4, 6, 16)—dealtfel în multe locuri îl vedem luptându se, precum depildă, spune şi Thesalonicenilor scriindu-le: «*Următori (imitatori) v-aţi făcut bisericilor lui Dumnezeu, celor ce sunt în Iudeia*» (I Thesal. 2, 14), şi chiar acestora scriindu-le, mai departe zice: «*că jărtfirea averilor voastre cu bucurie aţi primit*» (Ebr. 10, 34). Ai văzut cum ei se luptau? Dară dacă faţă de apostoli dânşii se găseau astfel, şi nu numai în Iudeia, ci şi acolo unde se aflau printre etnici, ce nu ar fi făcut credincioşilor?

De aceia îl și vezi mai ales pe dânsul îngrijindu-se, căci când de pildă zice: *«iară acum merg în Ierusalim slujind sfinților»* (Rom. 15, 25), și iarăși când îndeamnă pe Corintheni spre facerea de bine, scriind despre colecta făcută de Macedoneni, și zicând: *«de va fi cu cuviință să merg și eu, voiu merge»* (II. Corinth. 8, 1. I Cor. 16, 4) aceasta o zice. Și când spune apoi: *«numai ca să ne aducem aminte de cei lipsiți, care m-am și nevoit aceasta a o face»* sau și când spune: *«ne-au dat dreapta împărtășirei, mie și lui Varnava, ca noi să mergem la neamuri, iară ei la tăerea împrejur»* (Gal. 2, 10. 9.), tot aceasta o arată, și acestea nu le spune cu privire numai la săracii deacolo, ci ca cu toții să se împărtășească din acea binefacere. «*Căci* zice, *nu am împărțit între noi* binefacerea după cum am împărțit propoveduirea, noi adecă la neamuri, iară aceia la cei tăiați împrejur, adecă tot așa să urmăm și cu îngrijirea de săraci». Și în fine peste tot locul îl vezi pe Pavel având multă îngrijorare de aceasta, și cu drept cuvânt, căci la alte neamuri, printre care erau și Iudei și Elini, nimic din acestea nu erau. Acolo însă fiind că se părea că stăpânesc și sunt de sine stătători, și multe le făcea și după legile lor proprii, fiindcă stăpânirea încă poate nu'și avea ființă, sau că încă nu era în totul supusă Romanilor, de sigur că se purtau cu multă tiranie. Că dacă și în alte cetăți se purtau așa, ca de pildă în Corint, unde băteau pe mai marele Sinagogei înaintea divanului guvernatoriului, iară lui Galion nu-i păsa nimic din toate acestea, ce nu s'ar fi petrecut în Iudeia? [1]).

Ai văzut deci că în alte cetăți îi duc pre dânșii înaintea stăpânitorilor, și cer ajutoriul chiar al celor de alt neam?

Aici însă nu duc nici-o grijă de aceasta, ci însuși își compun sinedriul și ucid pe cine voiesc. Așa de pildă au ucis pre Ștefan, așa au bătut și pe apostoli, fără să-i mai ducă, înaintea stăpânitorilor, tot așa și pe Pavel era să-l ucidă dacă nu l'ar fi răpit din mijlocul lor [2]) sutașul. Și toate acestea se petreceau în timp ce erau preoți, aveau templu, avea ceremonial religios, aveau jertfe. Pri-

[1]). Notă. vezi capitolul 18, din Faptele Apostolilor.
[2]) Vezi cap. 7, 12 și 21 din Faptele Apostolilor.

veşte cum chiar Pavel a fost judecat de preot, când a şi zis: «*N'am ştiut, fraţilor, că este Arhiereu*[1]) şi aceasta se petrecea înaintea stăpânitorilor,—de unde se vede că aveau multă putere. Gândeşte-te de aici câte nu pătimeau cei ce locuiau în Ierusalim şi în Iudeia. Deci, cel ce se ruga a fi anathema de la Christos pentru cei ce încă nu crezuse, iară pe credincioşi îi sluja aşa, că şi el s'ar fi dus dacă era nevoie, şi în fine pretutindeni având multă îngrijire de dânşii, ce poate fi de mirare dacă şi prin epistolă îi îndeamnă, şi-i povăţueşte, dacă pre cei căzuţi îi ridică şi-i îndreaptă?

Căci erau mulţi necăjiţi şi descurajaţi în urma multor scârbe, ceia ce şi arată cam pe la finea epistolii, zicând: «*Pentru aceia mânile cele slăbite, şi genuchile cele slăbănoage vi le îndreptaţi*» şi iarăşi: «*că încă puţin oare-ce, cel ce este să vie va veni, şi nu va zăbovi*» şi iarăşi: «*iară de sunteţi fără de certare, iată dară că sunteţi feciori din curvie, iară nu fii*» (Ebrei 12. 12, 10, 37. 12, 8). Fiindcă erau Iudei, şi învăţase şi dânşii de la părinţii lor, că atât cele bune, cât şi cele rele trebuia să le aştepte la picioare, şi astfeliu să traiască, iată că atunci era cu totul contrar: căci cele bune erau în speranţă şi după moarte iară cele rele în mâni şi răbdând multe şi, de aceia era natural ca mulţi să se împuţineze, şi apostolul să facă multă vorbă de aceasta.

Dar despre aceasta vom vorbi la timpul cuvenit; deocamdată însă numai că a fost necesar de a li scrie lor pentru cari avea atâta îngrijire. Cauza însă pentru care n-a fost trimisă epistola către dânşii, este învederată. Deci nu era împiedecat de a li scrie. Cum că se împuţinase cu sufletul, o arată zicând: „*Mânele cele slăbite, şi genuchile cele slăbănoage vi le îndreptaţi*» (12, 12) şi iarăşi: «*Că nu este nedrept Dumnezeu, să uite lucrul vostru şi osteneala dragostei*». (6. 10). Sufletul fiind cuprins de ispite, de multe-ori se abate şi de la credinţă. De aceia îndeamnă de a fi cu băgare de samă la cele auzite, şi să nu li fie inima înrăutăţită de necredinţă. Aceasta este şi cauza pentru care multe vorbeşte de credinţă în această

[1]) A se vedea capit. 23 din Faptele Apostolilor.

epistolă, iară pe la sfârşit pune de faţă o mulţime de exemple, că şi acelora le-a făgăduit a avea bunurile la picioarele lor, şi cu toate acestea nu totdeauna le-au avut. Dară afară de aceasta, ca să nu creadă că au fost cu totul părăsiţi, deodată li pune dinainte două lucruri: întâi de a suferi toate cu bărbăţie, şi al doilea de a aştepta răsplata, căci de sigur că nu va trece cu vederea pe cei de pre lângă Abel, şi pre ceilalţi drepţi nerăsplătiţi.

Iară această îndemnare o face din trei puncte de vedere: de la cele ce a pătimit Christos, dupre cum însuşi zice «*Nu este sluga mai mare de cât Domnul său*», de la bunurile care aştepta pe cei ce cred, şi al treilea, de la cele rele. Iară aceasta o susţine nu numai prin cele viitoare, care ar fi fost mai puţin probabilă, dară chiar şi de la cele trecute şi întâmplate cu părinţii lor. Aceasta o face şi Christos, zicând acum de pildă: *Nu este slugă mai mare de cât Domnul său*» şi iarăşi «*multe locaşuri sunt în casa tatălui meu*» altă dată jăleşte de mii de ori pre cei ce nu cred. Face apoi multă vorbă şi de Noul şi Vechiul Testament, fiindcă faţă de credinţa în înviere îi erau de mult folos.

Pentru ca nu cumva din cele ce a pătimit dânşii să nu creadă că a înviat, aceasta o dovedeşte prin Proroci. Arată apoi că nu cele ale Iudeilor sunt lăudate, ci cele ale noastre, că încă şi templul a amorţit, şi cele ale jărtfelor deasemenea, pentru care şi zice: «*Deci dară să ieşim la dânsul afară de tabără, ocara lui purtând*» (Cap. 13, 13). Dealtmintrelea îi stă împotriva şi următoriul fapt: că era natural ca să i se spună de unii, că dacă acelea erau umbră, dacă erau icoană, cum de nu au fost lăsate la o parte, sau nu-au fost scoase pe nesimţite, arătându se adevărul, ci încă sunt în floare? Dară şi aceasta el a dat a înţelege foarte liniştit, ca petrecute la timpul potrivit. Cum că dînşii aveau mult timp în credinţă şi în necazuri o a învederat zicând: «*Dator fiind voi a fi dascăli pentru vreme*» şi iarăşi «*să nu fie într'unul din voi inimă vicleană a necredinţei*» şi iarăşi: «*Următori să vă faceţi celor ce moştenesc făgăduinţa prin credinţă*» Cap. 5, 12, 3. 12, 3, 12).

OMILIA I

«In multe feluri și în multe chipuri de demult Dumnezeu grăind părinților noștri prin Proroci, în zilele acestea mai de pe urmă a grăit nouă întru Fiul, pre care l-a dat moștenire tuturor, prin care și veacurile s'au făcut».

Cu adevărat, că unde s'a înmulțit păcatul, acolo a prisosit Darul. Aceasta deci o spune Fericitul Pavel chiar în exordul epistolei trimisă Ebreilor. Fiindcă erà natural ca ei să fie necăjiți și sbuciumați de răle, și judecându-se din toate acestea să se crează pre dânșii mai pre jos de toate celelalte neamuri, arată prin această epistolă, că dânșii s'au bucurat de cel mai mare și mai înalt char, ațițând auditoriul chiar dela început. De aceia și zice: *„In multe feliuri și în multe chipuri de demult Dumnezeu grăind părinților prin Proroci, în zilele acestea mai de pe urmă a grăit nouă întru Fiul“.*

Dece oare nu s'a pus pe dânsul mai 'nainte de Proroci? de și acțiunea lui a fost cu atât mai mare decât a acelora, cu cât și mai mari lucruri i s'au fost încredințat lui. Dară nu face aceasta. Dece oare? Întâi pentru că s'a păzit a grăi de dânsul lucruri mari, al doilea că auditorii încă nu erau desăvârșiți, și al treilea că voià a-i înălțà pre dânșii încă mai mult și a arătà marea lor superioritate. Este ca și cum ar fi zis: «Și ce lucru mare este, dacă a trimis pre Proroci la părinții voștri? Că a trimis la voi pre însuși Fiul său cel unul născut». De aceia bine a făcut, că și-a început epistola cu expresiunea: *«In multe feluri și in multe chipuri»*, căci arată, că nici Prorocii chiar nu cunoșteau pe Dumnezeu, și că numai Fiul îl cunoșteà. Expresiunea *«în multe feliuri și în multe chipuri»* însamnă *în diferite moduri*, și *că eu am înmulțit vederile* zice, *și în mânile Prorocilor m'am asemănat* (*prin Proroci m'am făcut arătat*)» (Osie 12, 10).

Așà că superioritatea nu stă numai în aceia, că dacă acelora li s'a trimis Proroci, nouă ni s'a trimis pe însuși Fiul, ci și în aceia că nimeni dintre dânșii nu cunoșteà pe Dumnezeu, ci numai Fiul său cel unul-născut îl cu-

noşteà. Acea-ta n'o pune din capul locului, însă prin cele ce urmează o mrejăşte, când mai cu samă grăeşte despre omenire». Căci căruia din Îngeri a zis cândva: «*Fiul meu eşti tu, eu astăzi te-am născut*» şi «*şezi deadreapta mea*» (vers 5 şi 13)? Dară tu priveşte înţelepciunea lui cea mare, cum mai întâiu arată superioritatea de la Proroci, apoi cum îşi dă hotărârea, ca fiind cevà mărturisit de toţi; că acelora li-a grăit prin Proroci, iară nouă prin unul-născut. Dară dacă acelora li-a grăit şi prin Îngeri (căci şi Îngerii au grăit Iudeilor) apoi şi prin aceasta noi avem tot partea cea mai mare, căci nouă ni-a grăit prin Stăpân, pe când acelora prin slugi, căci şi îngerii ca şi Prorocii sunt împreună slujitori.

Şi bine a zis el: «*în zilele cele mai de pe urmă*» fiindcă şi aceasta îi aţâţă şi îi mângâie ca desnădăjduiţi cu totul. Că precum zice şi aiurea că: «*Domnul aproape este*» şi «*nimic nu vă grijiţi*» (Filipp 4, 6, 5), şi aiurea: «*că mai aproape este nouă mântuirea acum, de cât când am crezut*» (Romani 13, 11), tot aşa şi aici. Deci ce vra să spună? Că tot cel ce îşi cheltuieşte timpul în luptă, când aude de sfârşitul luptei, se resuflă puţin, aşa zicând, ştiind că pedeoparte este sfârşitul ostenelelor sale, iară pedealta începutul odihnei.

«*In zilele acestea mai de pre urmă a grăit nouă întru Fiul*». Iată iarăşi «*întru Fiul*», adecă prin Fiul, spunând aceasta către cei ce zic, că se potriveşte asemenea expresiunea Duhului. Ai văzut că particula *întru* este egală cu «*prin*»? Dară şi expresiunea «*de demult*» cum şi «*în zilele acestea mai de pre urmă*», iarăşi lasă a se înţelege altceva. Şi ce anume? Că fiind la mijloc mult timp, când urma a fi pedepsiţi, când lipsau charurile, când nu era speranţă de mântuire, când de pretutindeni aşteptam a avea tot mai puţin, atunci am câstigat mai mult. Şi priveşte cu câtă înţelepciune a spus aceasta, căci n-a zis «Christos a grăit» de şi el a fost care a grăit, însă fiindcă sufletele lor erau slabe şi neputincioase, şi nici nu puteau să audă vorbindu-se cele de Christos, «*a grăit nouă întru Fiul*» zice. Dară ce spui? Dumnezeu a grăit prin Fiul? Da! zice. Dară unde este superioritatea? Aici ai arătat pe deoparte că Noul şi Vechiul Testament sunt ale unuia

şi aceluiaş, iară pe dealta că nu este o superioritate mare. De aceia tocmai desfăşură ideia în această expresiune: «*a grăit nouă întru Fiul*», deşi lui de sigur că nu i-a vorbit, ci apostolilor, şi printrânşii celor mulţi. Insă îi laudă şi pre dânşii prin această expresiune, şi arată că şi lor li-a grăit, în acelaşi timp însă se atinge şi de Iudei, că adecă aproape toţi cărora li-au grăit Prorocii, au fost răi şi spurcaţi. Până acum el însă nu face vorbă de aceasta, ci numai de darurile acordate de Dnmnezeu.

De aceia şi adaoge: «*Pre care l a pus moştenitor tuturor*». Aici vorbeşte de trupul său, precum zice şi David în Psalmul al doilea: «*Cere de la mine, şi-ţi voiu da ţie neamurile moştenirea ta*», căci doară nu numai Iacob este partea Domnului, sau numai Israil clironomia lui, ci noi cu toţii. Dară oare ce va să zică «*pe care l-a pus clironom*»? Adecă pe dânsul l-a făcut Domn şi stăpân al tuturor, ceia ce a spus şi Petru în Faptele Apostolilor: «*că Domn şi Christos l-a făcut Dumnezeu*» (Cap. 2, 36). Făcând uz de numele de clironom sau moştenitor, două lucruri invedereazǎ: şi veritatea înfierei, în acelaşi timp şi nedeslipirea lui de stăpânie: «*Moştenitor tuturor*», zice, adecă al întregei lumi. După aceasta iarăşi aduce vorba la cele dinainte, zicând: «*prin care şi veacurile le-a făcut*».

Dară oare unde sunt cei ce spun: «era timp când Fiul nu era»? Apoi făcând uz de suişuri[1]), mai departe grăieşte lucruri cu mult mai mari decât acestea, zicând: şi *care fiind strălucirea slavei şi chipul ipostasului său, şi purtând toate cu cuvântul puterei sale, prin sine singur făcând curăţirea păcatelor noastre, au şezut deadreapta mărirei întru cele înalte*, «*cu atâta mai bun făcându-se de cât Ingerii, cu cât mai osebit de cât dânşii a moştenit nume*». (Vers. 3, 4). Vai! câtă înţelepciune la acest fericit apostol! sau mai bine zis, nu înţelepciunea lui Pavel, ci a Duhului

---

[1]) Ἀναβαθμὸς Καταβαθμὸς = *suişuri* şi *pogorâşuri* ca pe treptele scărei, sunt luate şi ca figuri ritorice, spre a arăta ridicarea sau inălţarea cuvântului şi a ideei, sau pogorârea lui, precum de pildă în versetul de faţă. Ἀναβαθμοῖς χρώμενος = făcând uz de suişuri, adecă *inălţând ideia pe nesimţite, ridicându-se cu ideia in sfere înalte*, etc., *a-şi pune suişuri in inima sa* (Ps. 83, 6) in mod figurativ, insamnă a avea idei mari de dânsul, a fi trufaş.

este de admirat aici. Căci nu din mintea sa a grăit acestea, și nici că a putut scoate atâta înțelepciune dela dânsul. Și de unde oare? Nu cumva din cuțitul său de curelar și din pielea ce-o avea dinainte? Sau poate că de la camera lui de lucru? Dar aceasta a fost din lucrarea dumnezeească, așa zicând. N'a putut mintea lui să zămislească astfel de cugetări, fiind mai ales atunci atât de umilită, și nefiind ceva mai mult de cât a precupeților din piață, căci cum era cu putință ca să facă așa ceva acea minte, care se ocupa cu pieile și cu cumpărarea lor? Nu, ci charul Duhului, care se arată acelora pe care-i voiește. Că precum un copil mic când voiește a se ridica pe un loc înalt și a sosi în vârf, sau că voiește a se scobori la vale, o face aceasta încet și câte puțin pășind pe scările de sub picioare, apoi după ce a ajuns sus, dacă-i vei porunci să se uite în jos, îl vei vedea amețind și întunecându-i-se înaintea ochilor: apoi înspăimântat se pogoară iarăși în jos, ceia ce face de a se mai resufla așa zicând; apoi revenindu-și în fire iarăși se urcă, și iarăși se pogoară, — întocmai așa face și fericitul Pavel cu Ebreii în această epistolă, și pretutindeni, învățând aceasta de la dascălul său. Căci și el (Christos) așa făcea: acum înălțând auditoriul, acum scoborându-l, și nelăsându-l a sta mult într'un loc. Privește-l și aici prin câte suișuri sau trepte i-a ridicat la înălțime, și după ce i-a suit până în vârful evseviei, mai nainte de a ameți ei și a li se întuneca vederile, iată cum îi scoboară în jos spre pământ, și dându-li timp să se răsufle, zice: «*Ni-a grăit nouă întru Fiul*» și iarăși «*l-a făcut moștenitor tuturor*». Așa dară numele Fiului este deacum comun, că unde se subînțelege adevărat sau veritabil, numai de cât că este și superior. Până aici el, ori cum ar fi pregătește cuvântul și arată că este de sus.

Dară tu privește cum mai întâi el a pus ideia pe cea mai de jos treaptă, zicând: «*Pre care l-a pus moștenitor tuturor*», căci expresiunea «*l-a pus moștenitor*» este ceva jos, — iară apoi te ridică mai sus, zicând: «*prin care și veacurile au făcut*», — iară la urmă pe treapta cea mai 'naltă, și pe lângă care numai este alta, zicând: *Care fiind strălucirea slavei și chipul ipostasului lui*». Cu adevărat

că s-a urcat până la lumina cea neapropiată, până la înseşi strălucirea slavei, şi mai 'nainte de a se ameţi şi de a se întuneca vederea, priveşte cât de liniştit îl pogoară în jos, zicând: «*şi purtând toate cu cuvântul puterei sale, prin sine singur făcând curăţirea păcatelor noastre, a şezut deadreapta mărirei întru cele înalte*». N-a zis simplu «a şezut» ci şi *făcând curăţirea păcatelor noastre a şezut*, căci spune de întrupare, şi apoi iarăşi grăieşte lucruri umilite. După aceia din nou se urcă la cele înalte zicând: «*a şezut deadreapta slavei întru cele înalte*», după care apoi prin inducţiune se scoboară la cele de jos, zicând: «*Cu atâta mai bun făcându-se de cât Ingerii, cu cât mai osebit de cât dânşii a moştenit nume*». Aici spune şi despre iconomica întrupărei lui, căci expresiunea «*mai bun făcându se*» nu arată fiinţa lui după Tată, —căci aceea nu s-a făcut, ci a fost din veci— ci arată fiinţa lui cea după trup, căci aceasta s-a făcut. De cât vorba lui nu este acum pentru esenţa sau fiinţa lui, ci precum Ioan grăind: „*cel ce vine după mine mai 'ntăi de mine au fost*" (Ioan 1, 15) invederează prin aceasta cinstea şi slava lui cea mare, tot aşa şi aici Pavel zicând „*cu atât mai bun făcându-se de cât Ingerii, cu cât mai osebit de cât dânşii a moştenit nume*", aceeaşi o arată. Ai văzut că vorba lui este de trup? Acest nume Dumnezeu-Cuvântul din veci l-a avut, şi nu l a moştenit după aceia şi nici că a devenit mai bun de cât Ingerii atunci când a făcut curăţire păcatelor noastre, ci veşnic a fost mai bun, şi încă mai bun fără deasămanare. Despre trup aceasta s-a spus. Dealt-feliu şi printre noi este obiceiul de a vorbi despre om, şi a grăi atât înalte cât şi de cele josnice, căci când de pildă zicem: omul nu este nimic, omul este pământ, omul este cenuşă, noi dela cele mai de jos numim totul. Iară când zicem: omul este nemuritoriu, omul este fiinţa cuvântătoare şi că este în înrudire cu cei de sus, atunci dela cele mai înalte şi mai bune plecând noi numim totul. Tot aşa şi de Christos; acum de pildă Pavel vorbeşte de dânsul plecând dela cele mai bune şi mai înalte, voind a ne pune înainte iconomiea întrupărei lui şi a ne învăţa despre neamestecarea naturei lui, iară altă dată face vorbă plecând dela cele mai de jos.

[1]) Deci dacă a făcut curăţirea păcatelor noastre, să remânem curaţi, şi să nu mai primim nici-o pată, ci să păstrăm podoaba şi frumuseţa pe care ne-a dat-o, şi astfeliu să ne silim de a le păstra curate şi nepătate, ca să nu aibă nici-o pată sau sbârcitură, sau altceva de acest fel. Căci pete sau sbârcituri sunt chiar şi cele mai mici păcate, ca de pildă: hula, clevetirea, batjocura, minciuna, sau mai bine zis nici nu sunt acestea aşa de mici, ci încă mari şi chiar foarte mari, aşa că lipsesc pe cineva până şi de împărăţia cerurilor. Cum şi în ce feliu? Cel ce numeşte pre fratele său nebun, vinovat este focului gheenii, zice Mântuitoriul (Math. 5, 22). Deci dacă celce numeşte pe altul nebun, sau ceiace se pare că este vorbă de copii — care este mai uşurel de cât toţi oamenii— şi este de unul vinovat gheenei, dară încă cel ce numeşte pe fratele seu rău crescut, făcătoriu de răle, ticălos, şi cum de alte batjocori îl încarcă, ce pedeapsă oare nu va lua? Ce poate fi mai înfricoşat de cât aceasta? Dară îngăduiţi-mi vă rog vorba. Dacă cel ce face unuia dintre cei mai mici, lui îi face, iară care nu face unuia dintre cei mai mici, lui nu-i face, cum să nu fie acelaşi, deopotrivă şi pentru cel ce laudă ca şi pentru cel ce huleşte? Deci cel ce batjocoreşte pre fratele seu, pre Dumnezeu îl batjocoreşte, cum şi cel ce cinsteşte pre fratele seu, pre Dumnezeu îl cinsteşte.

Să înfrânăm deci limba şi să o deprindem de a fi plăcută. „*Opreşte-ţi limba ta dela rău*". (Ps. 33. 12) zice. Nu de aceia ni-a dat-o Dumnezeu ca să hulim si să batjocorim, sau ca sa ne defăimăm unii pre alţii, ci ca să lăudăm pre Dumnezeu, ca să vorbim lucruri de acelea care face plăcere altuia, care sunt spre edificare, spre folosinţă. Ai grăit pe cutare de rău? Şi ce câştigi aducându-ţi şi ţie şi aceluia vătămare? Ai câştigat doară slava celui ce acuză. Nici un rău nu este care să stea numai la cel ce pătimeşte, ci cuprinde şi pre cel ce face răul. De pildă zavistnicul se pare că vatămă pe altul, dară mai 'ntăi el singur se bucură de nedreptatea ce o face, frământându-se în sine, şi fiind urât de toţi. Avarul

---

[1]) *Partea morală*. Povăţuiri spre a păstra inocenţa, şi a înfrâna limba, şi despre milostenie care de o avem, de nimic altă nu mai simţim nevoie la judecată. (Veron)

lipseşte pe un altul de bani, dară se lipseşte şi pe dânsul de iubirea altora, sau mai bine zis de toţi este învinovăţit. Un nume bun, este cu mult mai de preferat de cât banii, pentru că pe când un nume bun, o faimă bună nu se poate şterge aşa de uşor, banii se pot câştiga uşor, dară să pot şi pierde uşor, sau mai bine zis, dacă banii nu sunt, cu nimic nu vatămă pe cineva, în timp ce dacă nu este un nume bun, aceasta face pe cineva de a fi despreţuit şi de râs, ba încă tuturor duşman şi războinic.

Cel furios iarăşi pe dânsul se pedepseşte mai întâi, înfuriindu-se, şi numai după aceia este vătămat cel asupra căruia se infuriază. Tot aşa şi bărfitorul, mai întâi pe dânsul se necinsteşte şi după aceia necinsteşte, pre cel duşmănit, sau că poate nici n'a putut să-l necinstească, şi pe când acela pleacă urât şi dispreţuit de toţi, acesta este încă mai mult iubit. Când cineva aude vorbindu-se de dânsul răle, dară el nu răsplăteşte cu răle, ci încă laudă pe clevetitorul său şi-l admiră, de sigur că nu pre acela îl laudă, ci pre dânsul singur, căci — dupre cum am mai spus şi altă dată, clevetirile aduse contra celor deaproape ai noştri mai întâi se ating de clevetitori. Tot aşa şi cele bune aduse aproapelui nostru, mai întâi mulţămesc şi înveselesc pe cel ce le face. Căci cel ce zămisleşte binele său răul asupra aproapelui, cu drept cuvânt ca dânsul mai 'ntăi va gusta din ceia ce-i dă. Pre cum se întâmplă şi cu apa ce curge din izvor, fie sărată, fie bună de băut, că ea umple şi vasele, în acelaşi timp şi izvorul nu-l împuţinează ; — tot aşa şi răul şi binele, ori de unde ar ieşi, pe acela mai întâi îl bucură sau îl pierde. Acestea pentru moment.

Dară pe cele deacolo, fie ele bune sau rele, cine le va povesti ? Nimeni. Căci dacă cele bune sunt mai presus şi covârşesc ori-ce minte omenească, dară încă relele de care se spune pe faţă, arătându-ni-se numele lor : „foc, zice este acolo, şi întunerec, şi legături, şi viermele cel neadormit ; dară nu numai acestea ce ni s-a spus stau de faţă, ci încă şi altele mai grozave. Şi ca să afli, gândeşte-te mai 'ntâi bine. Că spune-mi : dacă este foc, cum de este şi întuneric ? Ai văzut că aceasta este mai grozav de cât aceia ? Că nu mai este nici lumină. Şi dacă este foc, cum

de mai arde într'una? Ai văzut că aceasta este mai grozav de cât aceia?

Că nu se mai stinge nici-odată, pentru care se şi numeşte nestins. Să ne gândim deci cât de mare rău este de a arde într'una, şi de a fi în întuneric, de a se văicăra şi a scrâşni din dinţi, şi de a nu fi auzit de nimeni. Dacă cineva dintre cei de bun neam fiind pus în temniţă, numai cât că se găseşte în putoare, în întuneric şi legat împreună cu omorâtorii de oameni, şi o crede mai grozav de cât moartea, apoi gândeşte-te ce va fi, când vom fi arşi la un loc cu omorâtorii lumei, nici văzând şi nici fiind văzuţi, ci într-o aşa mulţime crezându-ne singuri. Acolo întunericul şi bezna acea grozavă nu ne lăsă de a vedea nici de pe cei pe lângă noi, ci fie-care se va găsi aşa, ca şi cum ar fi singur. Deci dacă întunericul singur prin sine şi ne tulbură şi înfricoşează sufletul, apoi ce va fi dacă pe lângă întuneric vor mai fi şi arderi şi dureri înfricoşate?

De aceia vă rog ca acestea într'una să le rumegăm în noi, şi să suferim scărba şi întristarea ce ni vine la auzul acestor vorbe, ca nu cumva să suferim pedeapsa prin fapte. Căci toate acestea vor fi numai decât, şi din cei ce au făcut fapte vrednice de osândă-nimeni nu va scăpa, şi nici tată, şi nici mamă, nici frate, chiar de ar avea mare curaj, sau mare trecere pe lângă Dumnezeu nu va putea face nimic. „*Fratele nu izbăveşte*. zice, au izbăvi-va omul (Ps. 48,7)? Căci el este care resplăteşte fie-căruia după faptele sale, şi prin acestea se va mântui sau va fi osândit.

«*Faceţi vă vouă prietin din mamona nedreptăţii*» (Luca 16, 9), zice. Aşà dară să ne încercăm, căci este porunca stăpânului, şi cele de prisos ale bogăţiei să le împrăştiem săracilor. Să facem milostenii întru cât timp suntem stăpâni, căci aceasta vra să zică de a ni face prieteni din mamonă. Să deşertăm acel foc, ca să-l stingem, ca să avem curaj acolo, căci acolo nu vor fi aceştia cari să ne primească, ci faptele noastre. Cum că nu va fi cu putinţă ca prietinii de aici să ne poată mântuì, o putem aflà din expresiunea adaosă imediat. Căci, de ce n'a zis de pildă: «faceţi-vă prietini cari să vă primiască în

veşnicele lor salaşe», ci adaoge şi modul facerei? Pentru că zicând: *din mamonă nedreptăţei»*, a arătat că pe aceşti prietini îi putem face prin bani, invederând, că nu cum s'ar întâmplà ni vom câştigà prietinia, şi că singură prietinia nu ne va folosì cu nimic, dacă nu vom aveà fapte bune, dacă nu vom împrăştià bogăţia ce pe nedreptul o am adunat. Şi cuvântul acesta al nostru pentru eleimosină se potriveşte nu numai celor bogaţi, ci şi celor săraci. Chiar de-ar fi cinevà care să hrăneşte din cerşit, cuvântul acesta se adresază şi lui, căci doară nu este cinevà atât de sărac, încât să nu poată aveà la îndămână doi bani. Este cu putinţă ca şi din puţin să deà cinevà puţin, şi să întreacă chiar pre cei ce au dat mai mult, precum văduva cea din evanghelie, fiindcă măreţia milosteniei nu se judecă pe măsura celor date,—aşà că peste tot locul avem trebuinţă de dragostea cea cătră Dumnezeu. Dacă facem milostenia cu o asemenea intenţiune, chiar dacă din puţinul ce avem dăm puţin, nu-şi va întoarce Dumnezeu faţa dela aceasta, ci o va primì ca mare şi minunată, fiindcă el ià sama la buna intenţiune, iară nicidecum la cele date. Chiar de ar fi milostenia cât de mare, totuşi el îşi dă votul pentru acea făcută cu inimă bună, şi pre dătătoriu îl face moştean veşnicelor bunătăţi. Cărora fie ca cu toţii să ne învrednicim prin charul şi a sa filantropie.

OMILIA II

„*Care fiind strălucirea slavei şi chipul îpostasului său, şi purtând toate cu cuvântul puterei sale, prin sine singur făcând curăţire păcatelor noastre*“.

Pretutindeni este nevoe de o cugetare dreaptă, dară mai cu samă când grăim sau auzim grăindu-se de Dumnezeu, căci nici limba nu poate grăì cevà, şi nici urechea nu poate auzì, sau mai bine zis nici una nici alta nu sunt în stare de a grăì, sau a ascultà cu toată demnitatea măreţia lui Dumnezeu. Şi ce spun eu de limbă şi ureche? Când nici chiar mintea, care e mult mai superioară acestora, nu poate cuprinde exact, nu poate

exprimà exact ceia ce voim a grăì de Dumnezeu. Că dacă pacea lui Dumnezeu covârşaşte toată mintea, şi cele pregătite celor ce-l iubesc pre dânsul, la inima omului nu s'au suit, apoi cu atât mai mult însuşi El, Dumnezeul păcei şi ziditorul tuturor, covârşaşte mai mult măsura cugetărei noastre. Deci, trebuie de a primì totul cu credinţă şi evlavie, iară când raţiunea se oboseşte şi nu poate reprezentà cu exactitate cele vorbite, atunci mai ales să slăvim pre Dumnezeu, că avem un astfel de Dumnezeu, care covârşaşte şi mintea, şi cugetarea noastră.

Multe cugetări de Dumnezeu, pe care însă nu le putem exprimà, sau că multe exprimăm, dacă nu putem a le şi cugetà, precum de pildă când zicem că Dumnezeu este pretutindeni; dară cum aceasta? Noi nu putem pricepe. Cum că Dumnezeu este netrupesc, adică putere nematerială, cauza tuturor celor bune, o ştim, dară cum este? nu ştim. Iată dară că grăim, că exprimăm cu graiul, dacă nu pricepem. Am zis, că este pretutindeni, dară nu pricep; am zis că este fără început, dară nu pricep; am spus că s'a făcut prin sine singur, şi iarăşi nu pot pricepe. Deci, este cevà, pe care nu pot nici exprimà; mintea pare că ar cugetà cevà, dară nu poate spune, nu poate exprimà exact ceeace cugetă, şi ca să vezi şi pre Pavel neputincios şi ne fiind în stare de a spune exemplele cu exactitate, — te înfricoşezi pare-că şi nimic mai departe nu cauţi—ascultă. Spunând de Fiul că este creatoriu, ce adaoge? «*Care fiind strălucirea slavei*, zice *şi chipul ipostasului său*». Dară aceasta trebuie a o luà cu evlavie şi toate cele absurde a le aruncà la o parte. «*Strălucirea slavei*» zice. Însă ià sama bine cum o înţelege el, şi tot aşà primeşte-o şi tu. Că adecă dintrânsul, că fără durere, că cu nimic nu s'a împuţinat, cu nimic nu s'a micit—fiindcă sunt uniia cari scot din acest exemplu oarecare idei absurde. «Strălucirea, zic ei, nu este singură ipostatnică, nu fiinţază de la sine şi prin sine, ci-şi are fiinţa în altcevà».

Deci, tu să nu înţelegi aşa fel omule, şi nici să suferi de boala lui Marcel şi Fotinos [1]). căci aproape de tine stă

1) Eresiarhi aparţinând eresului Antitrinitarilor din secolul al 2-lea şi 3-lea

leacul ce te vindecă, ca să nu cazi în aceeaşi cugetare, şi să te lase a fi cuprins de acea boală vătămătoare. Aşa dară ce zice el mai departe? «*şi chipul ipostasului său*» învederând prin inducţiune, că precum Tatăl este în ipostas (ἐνυπόστατος), singur înfiinţat, şi de nimeni având nevoe spre fiinţa sa, tot aşa şi Fiul. Aici arătând că Fiul este în totul neschimbat, te trimite apostolul la chipul propriu al prototipului, şi te învaţă că el prin sine este în ipostas, adecă singur înfiinţat. Mai sus spunând că Dumnezeu printr'însul a făcut totul, iată că aicea îi dă autoritatea, căci ce adaoge? «*Purtând toate cu cuvântul puterei sale*» pentruca din aceasta să scoatem nu numai chipul ipostasului lui, ci încă că el toate le ocârmueşte cu autoritate. Priveşte, deci, cum ceia ce este propriu al Tatălui el o atribuieşte şi Fiului, căci de aceia n a spus simplu «*purtând toate*» şi nici n-a spus «cu puterea lui», ci «*cu cuvântul puterei sale*». Precum şi mai sus ne-a ridicat câte puţin, şi apoi iarăşi ne-a scoborât, tot aşa şi acum ne ridică şi ne scoboară din înălţime, ca pe nişte scări, şi apoi iarăşi zice «*prin care şi veacurile a făcut*». Priveşte cum şi aici deschide deodată două căi, căci voind a ne feri de inovaţiile lui Savelie şi Arie [1]) unul combătând neschimbarea ipostasului lui, iară celalt bărfind că n'ar fi de aceeaşi natură cu Tatăl, adecă neegal — deodată, zic, le răstoarnă pe amândouă. Şi cum face aceasta? Apoi iată că după ce se întoarce în dreapta şi în stânga, la urmă tot aceleaşi grăieşte, ca nu cumva să se creadă că Fiul este străin de Dumnezeu Tatăl şi prin urmare nu fără început, şi să nu te minunezi de vorbă, iubitule, că dacă şi după atâtea dovezi sunt încă uniia, cari zic că el este străin de Tatăl, şi-i dau Tată străin şi cu aceasta îl războiesc, dară dacă n-ar fi spus acestea, ce oare n-ar fi grăit? Când apostolul se vede silit de a îndrepta ceva, atunci se vede silit şi de a grăi cele umilite. De pildă că «*l a pus* zice, *moştenitor tuturor*» şi că «*printrânsul şi veacurile s'au făcut*». După aceia ca nu cumva pedealtă parte să se vatăme ideia de egalitate, iată că de la vorbele cele umilite iarăişi îi ridică la ideia de egalitate şi-l

1) Eresiarhi din secolul al 4-lea.

arată ca fiind deopotrivă, cu Tatăl, ba încă astfel deopotrivă în cât că mulţi să-l crează pe el a fi Tată.

Dară tu priveşte marea înţelepciune a apostolului. Mai 'ntâi el pune ideia că este deopotrivă, şi o stabileşte cu exactitate, iară când aceasta se va dovedi că este Fiul lui Dumnezeu şi că nu este străin de dânsul, la urmă cu toată libertatea grăieşte câte voieşte despre cele înalte. După ce a grăit cevà mare de dânsul şi multe cuvinte a spus spre aceasta, mai întâi punând cele umilite, la urmă se ridică cu siguranţă la înălţime pre cât voieşte şi după ce spune: «*l-a pus moştenitor tuturor*» şi că printr'însul «*a făcut şi veacurile*», adaoge: «*purtând toate cu cuvântul puterei sale*», căci celce numai cu cuvântul ocârmuieşte toate, nu ar aveà nevoie de altcinevà spre a face totul.

Şi cum că aşa este, priveşte cum iarăşi păşind mai departe îi dă autoritatea, scoţând pe nesimţite particula «*prin care*», căci după ce a făcut prin sine tot ceia ce a voit, iată că la urmă dându-se parecă la oparte cu respect, ce spune? «*Intru început tu Doamne pământul ai întemeiat, şi lucrurile mânilor tale sunt cerurile*» (vers. 10), Nicăiri nu vezi aici «*prin care*» şi nici că printrânsul au făcut veacurile. Dară ce? Oare nu s'au făcut de dânsul? Da! însă nu precum zici tu, nici precum 'ţi închipui, adecă ca printr'un organ, şi nici ca cum ar fi putut face el ceva, dacă nu i-ar fi dat ajutor Tatăl. Că dupre cum Tatăl pre nimeni nu judecă, zicându se că el judecă prin Fiul, căci judecător l-a născut pre dânsul, tot aşa şi crează printrânsul, căci creator l-a născut pre el. Căci dacă Tatăl este cauza Fiului, apoi cu atât mai mult este cauza şi a tuturor celor făcute de el.

Când apostolul voieşte a arăta că dintru dânsul, silit fiind grăieşte lucruri umilite, iară când voieşte a grăi de el lucruri înalte, ia ca motiv pe Marcel şi Savelie, a căror abatere enormă Biserica combătând-o, a apucat pe calea de mijloc. Că adecă nici pe calea umilinţei excesive nu stă, ca să nu dea motiv lui Pavel Samosáteanul, dară nici nu dăinuieşte cu vorba numai în cele înalte, şi apoi iarăşi arată apropierea între aceste două, ca nu cumva să salte în sus Savelie. L-a numit Fiu, şi imediat s'a ridicat

Pavel Sămosăteanul zicând că este fiu ca și cei mulți; de cât apostolul i-a dat lovitura mortală, zicând că l-a făcut moștenitor. Dară iată că împreună cu Arie el se poartă cu nerușinare. Expresiunea «*i-a pus moștenitoriu tuturor*» amândoi aceștiia o au, însă acela zicând că este din cauza neputinței, iară acesta încercându-se de a se arunca cu putere asupra ideii; și așa mai departe. Când Pavel zice «*prin care și veacurile au făcut*» iată că a repus la pământ pe sămosăteanul în timp ce Avie se crede încă tare. Dară tu privește cum și pe acesta iarăși îl doboară, zicând: «*fiind strălucirea slavei lui*». *Iată* însă că aici saltă Savelie, Marcel și Fotinos, dară și acestora tuturor li-a dat lovitura mortală, zicând: «*și chipul ipostasului lui și purtând toate cu cuvântul puterei sale*». Aici iarăși atinge pe Marchion, nu atât de puternic, dară îl atinge; — și în fine prin întreaga epistolă se luptă contra lor.

Dară precum am spus, prin expresiunea «*strălucirea slavei*» apostolul a numit pre Fiul, și cum că bine a zis, ascultă pe Christos vorbind de dânsul: «*Eu sunt lumina lumei*» (Ioan 8, 12). De aceia Pavel a spus strălucirea, spre a învedera că și acolo se spune aceasta, întocmai ca lumina din lumină. Și nu numai aceasta o arată, ci și aceia, că au luminat sufletele noastre. Prin expresiunea «*strălucirea*» el a arătat egalitatea esenței sau a ființei, și apropierea lui de Tatăl. Gândește-te la fineța cuvintelor: a luat o singură esență și ființă reprezentată prin două ipostasuri, ceia ce face și asupra cunoștiinței Duhului. Că precum zice o singură cunoștință a Tatălui și a Duhului, ca una cu adevărat, și cu nimic împotrivindu-se sieși, tot așa și aici a întrebuințat o singură vorbă spre a învedera două ipostasuri.

Mai departe a adaos, că este și «*chipul ipostasului*». Dară chipul altul este pe lângă prototip, altul însă nu în totul, ci întru cât este în ipostas, precum și aici «*chipul*» invederează neschimbarea aceluia, al căruia chip este, egalitatea în totul. Deci când apostolul îl numește și chip și formă, ce zic ei? Dară și despre om se zice, că este chip din chip (Facere 1, 26), deci ce? Oare așa precum Fiul? «Nu, zic ei, ci că chipul nu învederează egalitatea deși întrucât omul se numește chip, învederează egalitatea

ca în om. Că precum Dumnezeu este în ceriuri, tot aşa este omul pe pământ, în ceia ce priveşte stăpâniea, zic,— şi precum pre pământ totul stăpâneşte omul, tot aşa şi Dumnezeu stăpâneşte toate cele din ceriuri şi de pre pământ. Dealtmintrelea omul nici nu se numeşte chip, nu se numeşte strălucire, nu se numeşte formă sau figură, ceia ce învederează ființa, sau şi asemănarea lui cea după ființă. Deci, precum forma slugei nimic nu învederează decât om neschimbat, tot aşa şi forma sau chipul lui Dumnezeu zisă cu privire la Fiul, nimic nu arată decât că este Dumnezeu.

«*Care fiind*, zice, *strălucirea slavei*». Priveşte ce face Pavel, că zicând «*care fiind strălucirea slavei*» a adaos iarăşi: «*a şezut deadreapta mărirei întru cele înalte*»; gândeşte-te ce fel de denumiri întrebuințează, negăsind cu nici un chip denumirea sau numele de dat ființei. Nici mărirea, nici slava nu reprezintă exact ceia ce voieşte să spună, nu găseşte în fine un nume potrivit. Aceasta este ceia ce spuneam la început, că de multe ori pricepem ceva, dară nu putem exprima, căci iată de pildă expresiunea Dumnezeu nu este numele ființei sau a esenței lui, şi nici că e cu putință de a găsi un nume propriu al acelei ființi. Şi ce este de mirare că nu putem găsi un nume propriu ființei lui Dumnezeu, când nici chiar pentru înger nu putem găsi care să exprime esența sau ființa lui? Poate că nici pentru suflet *), căci nu mi se pare că acest nume reprezintă esența lui, ci doară este numai reprezentațiunea verbului ψύχειν. Acea reprezentațiune o numim şi suflet, şi inimă, şi minte. «*Inimă curată*, zice, *zideşte întru mine Dumnezeule*» (Ps. 50). Şi nu numai aceasta, dară de multe ori îl găsim numit şi duh. «*Purtând toate cu cuvântul puterei sale*». Ai văzut ce spune?

Deci, cum de spui, ereticule, că dacă scriptura zice: «*Şi a zis Dumnezeu: să se facă lumină*» de aici s-ar înțelege că Tatăl a poruncit, iară Fiul a ascultat? Dară priveşte şi aici cum acelaşi lucru îl face cu cuvântul. «*Pur-*

---

*) ψυχή vine dela verbul ψύχω = *suflu, fac aer, aerez, svântez, recoresc*, şi la urmă cade în însemnare de *a avea vieață, a fi viu*. ψυχή înseamnă şi *fluture*, care se ia ca simbol al nemurirei sufletului. (Vezi lexiconul la cuvântul ψυχή şi ψύχω.

tând, zice, *toate»*, adică ocârmuind și pre cele căzute îndreptându-le, căci a ocârmui lumea, a o guverna, nu este mai puțin ca a o face, ba încă dacă trebue a spune ceva minunat, este chiar mai mare. A face, este a produce din nimic; dară ca cele făcute să se transforme în nimic, iară cele dezbinate între dânsele, să le lege la un loc unele cu altele, aceasta este dovadă de cea mai mare putere, dovada măreției lui. Apoi arătând și ușurința, zice: «*Purtând*» și n'a spus ocârmuind, întrebuințând cuvânt figurativ, de la lucrările ce se mișcă cu degetul, făcându-le a se mișca în toate părțile. Aici a mai arătat și mărimea creațiunei ca nespus de grandioasă, cum și că aceasta mărime este înaintea lui ca un nimic. După aceia arată iarăș ușurința, zicând: *cuvântul puterei sale»*. Bine a zis «*cuvântul*» că dacă la noi oamenii cuvântul se pare că este ceva ușor și nebăgat în seamă, la Dumnezeu nu este ușor. Cum că poartă toate cu cuvântul puterei sale, a spus-o, dară cum le poartă cu cuvântul n-a spus, căci nici nu este cu putință a ști. Apoi a adaos despre măreției lui, căci așa a făcut și Ioan, fiindcă după ce a spus că este Dumnezeu, a adaos a grăi de crearea fápturei. Deci precum acela a lăsat a se înțelege, zicând: «*La început era Cuvântul*» și «*toate printrânsul s'au făcut*» (Ioan 1, 1, 3) tot așa și acesta prin expresiunea «*cuvântul puterei sale*», și prin aceia că a zis:

«*Prin care și veacurile a făcut*», a zis, căci el este și creator, și mai 'nainte de toți vecii. Dară ce? Iată-că Prorocul grăind despre Tatăl zice: «*Din veac și până în veac tu ești*» (Ps. 89, 2) iară aici apostolul grăind despre Fiul, zice că este mai'nainte de toate veacurile, și creator a toate; deci ce ar putea spune?

Deci, ceia ce se spunea despre Tatăl: «*celce este mai 'nainte de veci*», ar putea-o videa cineva grăindu-se și de Fiul. Căci precum Ioan zice: «*viața era*» ceia ce invederează putința lui de a stăpâni, că adecă el este vieața tuturor, tot așa și Pavel zice «*Purtând toate cu cuvântul puterei sale*», nu precum Elinii, cari se încumetează a-l lipsi și de creațiune, și de îngrijire, mărginind puterea lui până la lună numai.

«*Prin sine singur făcând curățire păcatelor noastre*»

zice. După ce mai sus a fost grăit de acele lucruri mari și minunate, la urmă spune și despre îngrijirea lui de oameni. Dară dacă prin expresiunea «*Purtând toate*» se arată universalitatea faptului, apoi și faptul curățirei păcatelor noastre este universal și cu mult mai mare de cât celalalt, căci o parte[1]) dintrânsul a mântuit pre toți. Dealtfeliu și Ioan atât prin expresiunea „*viață era*“ cum și prin ceialaltă „*și lumina*“ se arată pronia, se invederează îngrijirea lui.

„*Prin sine singur*, zice, *făcând curățirea păcatelor noastre a șezut deadreapta mărirei întru cele înalte*“. Două dovezi mari de îngrijirea lui pune aici apostolul: și că au curățit păcatele noastre, și că aceasta a făcut-o prin sine însuși. Și în fine în multe locuri l-ai putea vedea mândrindu-se pentru aceasta, nu numai pentru împăcarea cu Dumnezeu, ci și pentru că faptul s-a făcut prin Fiul, căci acest dar mare, s-a făcut încă mai mare prin faptul că s-a săvârșit prin Fiul lui Dumnezeu. Zicând deci, că «*a șezut deadreapta*» și că «*făcând curățirea păcatelor noastre prin sine singur*» cum și că a amintit de cruce, iute a adus vorba de învierea și înălțarea lui. Și privește înțelepciunea cea nespusă a apostolului, căci n-a zis: „i s'a poroncit să șadă“ ci „*a șezut*“. Apoi iarăși ca nu cumva să-ți închipui că el stă nemișcat, adaoge: «*Căci căruia din îngeri a zis cândva: sezi deadreapta mea*»? «*Și a șezut* zice, *deadreapta mărirei întru cele înalte*».

Dară oare ce însamnă «*întru cele înalte*»?

Nu cumva mărginește pe Dumnezeu în loc și în spațiu' să nu fie! N-a zis aceasta, ca noi să credem așa ceva, ci pre cum când a spus «*deadreapta*» nu l-a format așa zicând, ci a arătat numai egalitatea față de Tatăl, tot așa și aici spunând că «*întru cele înalte*», prin aceasta nu l-a mărginit, ci l-a pus ca covârșind totul, ca fiind deasupra

---

[1]) Expresinnea din original este: «Καὶ τοῦτο δὲ καθολικόν; τό γάρ αὐτοῦ μέρος, πάντας ἔσωςεν» adică: *Și acesta este universal, căci o parte din el (o persoană din sfânta Treime) a mântuit pre toți*, de unde se vede că textul latin din Patrologiea de Migne: *Quod ipsum spectat, omnes salvos fecit*, cum și Interpretarea lui *Mutianus Scholasticus*, unde se zice: *quantum in ipso est, quod omnes crediderunt*, nu exprimă exact ideia sf. Chrisostom de aici, dacă se are în vedere ideia generală ce predomină pe apostolul Pavel. Dealtmintrelea și expresiunea «*Prin sine singur făcând curățire păcatelor*» vine în ajutorul părerei noastre.

tuturor, ca şi cum ar fi zis: «a ajuns chiar la tronul părintesc». Precum deci Tatăl este întru cele înalte, tot aşa şi el, căci starea împreună nimic alta nu arată, de cât egalitatea în demnitate. Iară dacă unii zic, că Tatăl i-a poruncit când i-a spus: «*şezi*», i-am întreba: dară ce? Nu cumva stând în picioare poate i-a zis: vino de stai aici? Dară n'ar putea spune aceasta.

Dealtmintrelea apostolul n-a spus că Tatăl i-a poroncit, ci că i-a zis: «*şezi*», dară aceasta nimic alta este, de cât că să nu-ţi închipui că Fiul este fără început şi fără cauză (μὴ ἄναρχον αὐτόν νομίσῃς καί ἀναίτιον). Cum că aceasta a spus, se invederează de la locul şederei, căci dacă ar fi voit a arăta micimea lui, nu i-ar fi zis: «*şezi deadreapta mea*, ci deastânga.

«*Cu atâta mai bun făcându-se de cât îngerii, cu cât mai osebit de cât dânşii a moştenit nume*». Cuvântul «*făcându-se*» de aici, este pus în loc de *arătându-se*, sau *dovedindu-se*, cum ar zice cineva. Apoi şi susţine aceasta de la numele pe care l-a moştenit. Ai văzut că numele Fiu invederează veritabilitatea, legitimitatea lui? Dară dacă n'ar fi aşa, de sigur că nici apostolul n'ar fi spus aceasta, pentru că prin nimic alt nu se invederează legitimitatea, de cât că este născut dintrânsul. De aici dară apostolul îşi susţine ideia. Iară dacă este Fiu prin graţie, apoi nu numai că nu este mai deosebit de cât îngerii, ci chiar mai pre jos, mai mic de cât dânşii. Cum? Apoi şi oamenii drepţi au fost numiţi fii; iară numele de fiu dacă nu este legitim, nu poate învedera superioritatea. După aceia arătând că este o deosebire între creator şi lucrurile sale, ascultă ce spune: «*Căci căruia dintre îngeri a zis cândva: Fiul meu eşti tu, eu astăzi te-am născut*»? *şi iarăşi*: «*eu voiu fi lui Tată, şi acela 'mi va fi mie Fiu*»? (Vers. 5).

Acestea sunt zise şi cu privire la trup, căci expresiunea «*Eu voiu fi lui Tată şi acela 'mi va fi mie Fiu*» este representarea întrupărei, iară cealaltă «*Fiul meu eşti tu*», nimic nu invederează de cât că este dintru dânsul.

Dupre cum expresiunea «*fiind*» invederează timpul prezent, — căci aceasta mai cu samă se potriveşte lui — tot aşà şi expresiunea «*astăzi*» de aici, mi se pare că este

zisă cu privire la trup, căci când face vorbă de dânsul la urmă toate le grăiește fără sfială. Căci doară și trupul se împărtășește celor înalte, dupre cum și dumnezeirea se împărtășaște celor de jos. Dumnezeu s'a făcut om, și n'a crezut aceasta ca o înjosire, nici că s'a lepădat de lucru; apoi cum atunci s'ar lepădà de vorbe?

[1]) Acestea deci știindu-le iubiților, de nimic să nu ne rușinăm, și nici să cugetăm lucruri mari de noi. Că dacă el fiind Dumnezeu și Stăpân, și Fiul lui Dumnezeu, și totuși nu s'a înjosit a luà chip de rob, cu atât mai mult noi trebuie a face totul, chiar de ar fi cât de umilite. Din ce pricină, omule, cugeți lucruri mari de tine? Poate că din pricina celor pământeștî? Dară acestea dispar chiar mai 'nainte de a se arătà. Poate că din pricina celor duhovnicești? Dară și acesta este un succes duhovnicesc, de a nu cugetà lucruri mari de sine-ți. Deci, de ce cugeți lucruri mari de tine? Că ai succese? Ascultă pe Christos care zice: «*Când veți face toate cele ce vi s'a poroncit vouă, ziceți: că slugi netrebnice suntem; că ce am fost datori a face, am făcut*» (Lucà, 17, 10). Dară poate că cugeți lucruri mari din pricina averei tale? Dece? te rog; nu ai auzit că goli am intrat în lume, goli ne vom și duce? Mai mult încă: n'ai văzut pre cei dinaintea ta cum au plecat goli de aici? Dară cine oare având lucru străin, cugetă pentru aceasta lucruri mari? Că cei ce voiesc a întrebuințà averile numai pentru mulțămirea lor proprie, li se iau acestea și fără voia lor mai 'nainte de moarte chiar, dară la moarte numai decât. «Dară noi, zici tu, întrucât trăim în averi, facem uz de ele pre cât voim». Și cu toate acestea nimeni nu vede pe altul făcând uz de ele dupre cum ar voì, și chiar de ar face uz precum ar voì, nici aceasta nu e vr'un lucru mare, căci timpul de față este scurt, față de veacurile cele nesfârșite.

Cugeți lucruri mari, o omule! fiindcă ești bogat? Pentruce? Căci aceasta se poate petrece și cu hoții, și cu tâlharii, și cu omorîtorii de oameni, și cu cei trândavi,

[1]) *Partea morală.* Nu trebuie a cugetà lucruri mari în cele pământești, nici a se rușinà cinevà de sărăcie, ci, după putere să tindă la cele plăcute lui Dumnezeu (Veron).

și cu curvarii, și în fine cu toți răii. Deci, de ce cugeț lucruri mari? Dacă tu întrebuințezi averea precum trebuie, nu ți se cuvine a cugetà lucruri mari, ca să nu calci porunca stăpânului; iară dacă nu întrebuințezi averea precum trebuie, apoi prin aceasta mai cu samă trebuie a te înfricoșà, că ai ajuns rob al banilor și al averilor, și ești stăpânit de ele. Dară spune-mi, te rog dacă cinevà fiind bolnav de friguri, ar beà apă multă, și setea și-ar stinge-o pentru un timp scurt, iară mai pe urmă i-ar venì cu o furie mai mare, pentru aceasta ar trebuì să cugete lucruri mari? Dară ce? Dacă cinevà s'ar îngrijì mai de cevà prisoselnic mai mult decât trebuie, apoi pentru aceasta trebuie a cugetà lucruri mari? Dară de ce; spune-mi; pentru că are mai mulți stăpâni? Pentru că are mii de griji? Pentru că-l lingușesc mulți? Dară aceasta este de a slujì pre alții. Și ca să aflì că aceasta este de a slujì pre alții, ascultă lămurit. Celelalte patimi atârnă de noi de a fi folositoare, ca de pildă mânia de multe-ori este folositoare. «*Mânia nedreaptă*, zice, *nu se va îndreptățì*» și «*Mai bună este mânia, decât râsul, că prin întristarea feței se îndreptează inima*», —așà că se poate de a se mânià cinevà și cu dreptate— și iarăși: «*Cel ce se mânie asupra fratelui său în deșert, vinovat va fi gheeni*». (Ecles. 1, 22, 7, 4. Math. 5, 22). Deasemenea și ambițiunea ca și pofta este bună, una când are tendința de a imità binele, iară ceialaltă când e întrebuințată în facerea copiilor, precum și Pavel zice: «*Bine este a ambiționà pururea în lucru bun*». (Galat. 4, 18).[1]) Și iarăși: «*Râvniți darurile cele mai bune*» (I Cor. 12, 31). Așà că amândouă aceste patimi: mânia și ambitiunea sunt folositoare, pe când lipsa de minte sau ușurătatea nicăiri nu sunt folositoare, ci pretutindeni netrebnice și vătămătoare. A cugetà lucruri mari pentru sărăcie, și nu pentru bogăție, e bine. De ce oare? Pentrucă

---

[1]) Expresiunea originală este: Καλόν δέ τό ηλοῦσθαι ἐν καλῷ πάντοτε = *Bine este a ambiționà pururea în lucru bun*. Verbul Ζηλῶ însamnă *a râvni, a fi jaluz, a ambiționà*, așà că traducerea din ed'ția noastră de Buzău: *Bine este a urmà pururea în lucru bun*, nu exprimă bine ideia Apostolului Pavel, care prin verbul Ζηλοῦσθαι tinde a infiltrà auditorului emulațiunea sau dorința de a se întrece unul pre altul în fapte bune.

cel ce poate trăì cu puțin este cu mult mai bun decât cel ce nu poate.

Căci spune-mi, dacă ar fi chemați uniia în cetatea împărătească, și parte dintr'ânșii n'ar aveà nevoe nici de cai, nici de trăsuri, nici de slugi, nici de umbrele, nici de han de găzduit, nici de încălțăminte, nici de vase sau alte lucruri, ci le este deajuns de a aveà cu dânșii pâne numai și apă din izvor, — iară ceilalți ar spune, că dacă nu ni veți dà și cai, și căruță, și așternut moale, nu putem merge, de nu vom aveà și mulți cari să ne însoțească, dacă nu vom puteà să ne repauzăm într'una, nu vom puteà merge, dacă nu vom aveà cai, și vom călătorì un timp scurt în cursul zilei, și încă ne mai trebuie și altele multe». Ei bine, pe cari am admirà oare noi? Pe aceia, sau pe aceștia? E sigur că am admirà pe cei ce nu au nevoie de nimic. Tot așà și aici, unde uniia au nevoie în călătoria vieței de multe de toate, iară alții de nimic. Așà că cei ce sunt în sărăcie mai cu samă trebuie a cugetà lucruri mari de dânșii, dacă ar trebuì. «Dară, zici tu, săracul este disprețuit». Nu acela poate fi disprețuit, ci acei cari-l disprețuiesc pre dânsul. De ce eu nu disprețuiesc pe cei cari nu știu a admirà ceia ce trebuie? De ar fi cineva pictor, ar râde de toți cei ce-l ridiculizază pre dânsul, întru câtă vreme sunt nepricepuți în pictură, și nici că s'ar mișcà de cele bârfite de aceia, ci îi este suficientă singură mărturia lui,—în timp ce noi depindem de părerea celor mulți? Dară cum pot fi acestea vrednice de iertare?

De aceia suntem vrednici de disprețuit, fiindcă nu disprețuim pre cei ce ne disprețuiesc pre noi pentru sărăcie, și nici nu-i plângem. Și trec cu vederea câte păcate se nasc din bogăție, și câte bunuri din sărăcie, sau mai bine zis, nici bogăția și nici sărăcia prin sine înseși nu este ceva bun, ci aceasta se întâmplă în urma întrebuințărei lor. Creștinul se arată mult mai încercat în sărăcie, decât în bogăție. Cum aceasta? Apoi când el cade în sărăcie, desigur că va fi și mai umilit, mai înțelept, mai serios, mai îngăduitor, mai cinstit, pe când dacă se găsește în bogăție, are multe piedici spre aceasta.

Deci, să vedem care sunt pe care bogatul le face, sau

mai bine zis, cel ce face o rea întrebuinţare din avere; acela răpeşte, înşală, forţează lucrurile. Dară ce? Oare nu vei vedea născându-se din bogăţie acele omoruri nebune, acele incesturi nepermise, acele şarlatanii, acele sulimanuri şi mirodenii? Ai văzut că în sărăcie poate cineva mult mai în linişte decât în bogăţie de a face fapta bună? Să nu'ţi închipui că dacă bogaţii nu sunt pedepsiţi aici pentru faptele lor, apoi nici nu păcătuiesc, că dacă s'ar putea cu uşurinţa de a fi pedepsiţi aici bogaţii, de sigur că din această cauză ai vedea închisorile pline de dânşii. Dară pe lângă altele multe bogăţia mai are şi acest rău, că cel ce câştigă bogăţie şi rămâne nepedepsit, niciodată nu va conteni a face aceasta, ci va căpăta rane fără doftorie, şi nimeni nu-i va putea pune frâu. Pe când sărăcia, dacă ar voi cineva, ar găsi că ni procură multe pricini de mulţămire. Cum aceasta? Apoi ne scapă de griji, de ură, de lupte, de certe, de împărecheri şi de mii de răle.

Deci să nu umblăm după bogăţie, şi nici să invidiem pe cei ce o au, ci acei ce au averi, să le întrebuinţeze precum trebue, iară cei ce nu au, să nu se vaete pentru aceasta, ci să mulţămim pentru toate lui Dumnezeu, că cu puţină osteneală ne pregăteşte şi nouă, ca şi celor bogaţi, de vom voi, aceeaşi plată, şi că prin acele puţine ostenele, vom câştiga mari bunătăţi. Fiindcă şi cel care a adus cei doi talanţi a fost admirat şi cinstit la fel cu cel ce a adus cei cinci. De ce? Pentru că deşi i s'a încredinţat doi talanţi, totuşi ce s'a atins de dânsul a făcut, şi cele încredinţate lui, le-a întors îndărăt îndoite. Deci, de ce să ne silim de a ni se încredinţa mult, când noi putem a ne folosi şi cu puţine, şi să câştigăm aceleaşi bunuri? Când osteneala e mai mică, iară răsplata aceeaşi? Mai uşor este săracului de a arunca dela dânsul cele ale sale, decât bogatului care are cu sine multe. Sau poate nu ştiţi, că cu cât cineva are mai mult, doreşte încă mai mult?

Deci, ca nu cumva să pătimim aceasta, să nu umblăm după bogăţie, şi nici să fim nemulţămiţi cu sărăcia, ci şi acei cari au averi să le întrebuinţeze aşa, precum a poroncit Pavel: «*Cei ce au*, zice, *să fie ca cei ce nu au, şi*

cei ce se folosesc de lumea aceasta, ca cum nu s'ar folosi» (I. Cor. 7, 29, 31), ca astfel să ne învrednicim bunurilor făgăduite nouă. Cărora fie, ca cu toții să ne învrednicim prin charul și filantropia lui. Amin.

OMILIA III

«Și iarăși când duce pre cel întâi născut în lume, zice:» și să se închine lui toți îngerii lui Dumnezeu» Și către îngeri zice: cela ce face pre îngerii săi duhuri, și pre slugile sale pară de foc; iară către Fiul;» Scaunul tău Dumnezeule in veacul veacului». (Cap. 1, 1, — 8).

Domnul nostru Iisus Christos venirea lui în trup o numește ieșire; ca de pildă când zice: *«Ieșit-au semănătoriul să samene sămânța sa»* (Matei. 13, 3), și iarăși: *«Ieșit-am dela Tatăl și am venit în lume; iarăși las lumea și merg la Tatăl»* (Ioan 16, 28), și înfine în multe locuri ar putea vedea cineva aceasta. Pavel însă o numește intrare, zicând: *«Și iarăși când duce (introduce) pre cel întâi născut în lume»* numind introducere sau intrare aceasta întrupare. Dară de ce oare pentru aceasta fac uz de cuvinte deosebite, și pentru ce se spune așa? Aceasta este invederat chiar dela cele vorbite. Christos numește venirca lui cu drept cuvânt ieșire, căci și noi eram afară (departe) de Dumnezeu. Și precum se întâmplă în împărății cu cei legați și împrotivnici împăratului că sunt afară de palatul împărătesc, iară cel ce voiește a-i împăca cu împăratul, nu-i bagă pe aceia înăuntru, ci el singur ieșind afară, stă de vorbă cu dânșii, până ce îi va face vrednici de fața împăratului, spre a-i prezenta, — tot așa a făcut și Christos. Că ieșind și venind la noi, adecă luând trup, și grăindu-i cele din partea Impăratului, ne-a introdus înăuntru, după ce ne-a curățit și ne-a împăcat. De aceia venirea lui o numește *ieșire*. Pavel însă o numește intrare, dela metafora celor ce moștenesc, și iau partea lor de moștenire, și vre-o proprietate. Căci când zice: *«Când duce pre cel întăi născut în lume»* aceasta o arată, adecă când îi încredințează lumea, pentrucă atunci a stăpânit-o întreagă,

când a fost cunoscut. Acestea nu le spune pentru Dumnezeu Cuvântul, ci pentru Christos cel după trup. Și cu drept cuvânt, căci dacă în lume a fost, dupre cum zice Ioan, și lumea printrânsul s'a făcut, cum s-ar fi putut întroduce în lume în alt mod, decât în trup?

«*Și să se închine lui toți îngerii lui Dumnezeu*» zice. Fiindcă voiește a grăi ceva mare și înalt, pregătește aceasta mai dinainte, și face ușor de primit ideia că Tatăl a făcut ca Fiul să vină în lume. Căci gândește-te bine: a spus mai 'nainte, că nu prin Proroci ni-a grăit nouă, ci prin Fiul; a arătat apoi că Fiul este mai bun decât îngerii, și dela denumirea aceasta a pregătit ideia, cum și dela aducerea lui în lume de către Tatăl. Dară tot această ideie o pregătește și dela închinarea îngerilor, iară aceasta arată că cu atât este mai bun decât îngerii, cu cât Stăpânul este mai bun decât slugile. Deaceia precum cineva întroducând pe un altul în palatul împărătesc, ar porunci de 'ndată celor de față ca să i se închine aceluia, tot așa face și el, spunând de întroducerea în lume a celui după trup, și deci expresiunea «*să se închine lui toți îngerii lui Dumnezeu*» deaceia a spus-o. Deci dară, numai îngerii, iară nu și celelalte puteri? Să nu fie! căci ascultă cele ce urmează:«*și către îngeri zice*: «*cela ce face pre îngerii săi duhuri, și pre slugile sale pară de foc*», *iară către Fiul*: *scaunul tău Dumnezeule în veacul veacului*». Iată marea deoscbire, că uniia sunt făcuți, iară el nu făcut. Și dece oare față de îngeri zice: «*cel ce face*» iară față de Fiul nu zice? — deși era permis de a spune astfel de deosebire. Către îngerii lui zice: «*cela ce face pre îngerii săi duhuri*,.. iară cătră Fiul «*Domnul m-a făcut pre mine*» și iarăși *Domn și Christos l-a făcut pre el Dumnezeu*». Dară nici acelea nu sunt spuse de Christos Domnul Fiul, nici aceasta de Dumnezeu Cuvântul, ci de cel după trup. Unde voia a arăta adevărata deosebire, nu numai îngeri punea în slujba lui, ci întreaga putere slujitoare de sus. Ai văzut cu câtă claritate desparte pe făpturi de făcător, pe slugi de stăpân, pe moștenitoriul adevărat, de supușii săi? Cătră Fiul zice: «*scaunul tău Dumnezeule în veacul veacului*». Iată semnul împărătesc. «*Toeagul dreptăței, toeagul împărăției tale*», zice. Iată iarăși și un alt semn al împărăției.

După aceia iarăşi grăieşte cu privire la trup: «*Iubit-ai dreptatea, şi ai urât fărădelegea. Pentru aceia te-au uns pre tine Dumnezeule, Dumnezeul tău*»? (vers. 9). Ce vasăzică «*Dumnezeul tău*»? Fiindcă a grăit lucruri mari, iarăşi îi mângâie cu aceasta.

Aici a lovit pre Iuda, şi pre cei ce pre lângă Pavel al Samosatelor, şi pre Ariani, şi pre Marcel şi pre Marcion, şi pre Savelie [1]) Cum? Pe Iudei prin aceia, că a arătat că Christos este şi Dumnezeu, şi om, iară pre ceii lalţi, vorbesc de cei de pe lângă Pavel al Samosatelor, că zice acestea despre existenţa lui cea din veci, şi despre esenţa lui cea nefăcuta, căci spre deosebire „*a făcut*" a pus: „ *scaunul tău Dumnezeule în veacul veacului*". Pe Ariani îi atacă prin aceia iarăşi, că nu este slugă, şi că dacă ar fi creatură, atunci ar fi slugă. Pe Marcel şi pre cei de o credinţă cu el, prin aceia că sunt aici două persoane despărţite după ipostas, iară pre Marcionişti prin aceia că dumnezeirea nu se unge, ci numai omenirea. După aceia expresiunea „ *mai mult de cât pre părtaşii tăi*", zice; şi cine sunt acei partaşi dacă nu oamenii? Adecă Christos a luat Duh nu din măsură.

Ai văzut cum peste tot locul uneşte vorba despre natura lui cea nefăcută cu iconomiea întrupărei sale? Ce poate fi mai lămurit de cât aceasta? Ai văzut că nu este aceleaşi lucru: creatură şi fiŭ? Căci nu ar fi deosebit una de alta, iară ca semn dinstinctiv al expresiunei „*au făcut*" n-ar fi adaos exprsiunea: „*iară câteva Fiul au zis: „scaunul tău Dumnezeule în veacul veacului*" şi nici că ar fi numit pre Fiul cu alt nume mai deosebit, dacă ar fi fost de acelaşi feliu. Căci care ar fi deosebirea? Dacă creatură şi fiu ar fi acelaşi lucru, de sigur că ar fi fost făcuţi; şi atunci care-i deosebirea?

Dară iată aici numele lui Dumnezeu (Θεὸς) cu articolul. Şi iarăş zice: «*Şi întru început tu Doamne pământul ai întemeiat, şi lucrurile mânilor tale sunt cerurile. Acelea vor pieri, iară tu rămâi; şi toate ca o haină se vor învechi, şi ca un vestmânt le vei învăli pe ele, şi se vor schimba, iară tu acelaşi eşti, şi anii tei nu vor lipsi*» (Vers. 10—12).

---

[1]) Erisiarhi de prin secolul al 2-lea.

Ca nu cumva auzind «*Când duce pe cel întâi născut în lume*» să'ţi închipui că el este adus în lume ca un dar, hărăzit ei în urmă, apoi aceasta şi mai sus a îndreptat-o şi aici iarăşi o îndreaptă, zicând «*întru început*», şi nu acum, ci dela început. Dară iată şi aici că atât lui Pavel al Samosatelor, cât şi lui Arie le dă lovitura de moarte, căci cele ce sunt ale Tatălui, el le atribuie Fiului. Pe lângă această în treacât a lăsat a se înţelege şi altceva, mai mare de cât aceasta, căci a dat a se înţelege şi despre tranşformarea, sau prefacerea pământului, zicând: «*ca o haină se vor învechi, şi ca un vestmânt le vei învăli pe ele, şi se vor schimba*», ceia ce şi în epistola cătră Romani zice că va transforma lumea.

Arată apoi şi uşurinţa cu care va face aceasta, zicând: «*le vei învăli*» adecă precum cineva s-ar învăli cu o haină, tot aşà şi el va învăli lumea şi o va schimba. Dară dacă el a lucrat cu atâta uşurinţă la transformarea făpturei în mai bune şi mai superioară, oare find vorba de cevà mai inferior în creaţiune, ar avea nevoie de un altul? Dară până când nu vă veţi ruşina?

Tot-odată aici este şi o mângâiere mare de a şti că nu vor fi aşa lucrurile, ci toate vor lua prefacere şi se vor schimba, pe când el rămâne în veac acelaşi şi fără de sfârşit «*Şi anii tăi* zice, *nu vor lipsi*».

«*Şi căruia dintre îngeri a zis cândva:*» *şezi deadreaptă mea, până ce voiu pune pe vrăjmaşii tei aşternut picioarelor tale*» (Vers. 13)? Iată cum iarăşi îi încurajează, de vreme ce vrăjmaşii lor vor fi învinşi, iară vrăjmaşii lor aceiaşi sunt, cari sunt şi ai lui Christos. Dară această iarăşi este dovadă de egalitate în rang (ὁμοτιμίας), de împărăţie, este dovadă de cinste, de putere, şi nu de neputinţă, dacă Tatăl se mănie pentru cele întâmplate Fiului, această este cea mai mare dovadă de dragoste Tatălui către Fiul. Căci cine se mânie pentru dânsul, cum poate fi străin de dânsul? «*Până ce voi pune,* zice, *pe vrăjmaşii tăi aşternut picioarelor tale*», ceia ce spune şi în Psalmul al II-lea: «*Cel ce locuieşte în ceriuri va râde de dânşii şi Domnul îi va batjocori* (ἐκμυκτηριεῖ = se va mucarisi, îşi va bate joc de dânşii) *pe ei; atunci va grăi către dânşii întru iuţimea sa, şi întru mâniea sa va tur-*

bura pe ei» (Ps. 2, 4). Și iarăși el zice: «*Pre cei ce n-au voit să împărățească preste dânșii, aduceți-i încoace, și-i tăiați pre dânșii»* (*Luca 19, 27*). Cum că ale lui sunt aceste cuvinte, ascultă ce spune și în altă parte: «*De câte ori am vrut să adun pre fii tăi, cum adună găina puii săi sub aripi, și n'ați voit. Iată se lasă vouă casa voastră pustie»* (Ibid. 13, 34, 35), și iarăși: «*Se va lua dela voi împărăția lui Dumnezeu, și se va da neamului care va face rodurile ei»* (Mat. 13, 34), și iarăși: «*Cel ce va cădea peste piatra aceasta se va sfărâma, iară, peste care va cădea îl va spulbera»* (Ibid. vers. 44) Dealmintrelea cel ce-i va judeca pre dânșii, atunci cu atât mai mult li va cere răspuns aici pentru neomenia lor față de dânsul. Așa că expresiunea «*până ce voiu pune pre vrăjmașii tăi așternut picioarelor tale»* este pusă numai ca chestiune de cinste către Fiul.

«*Au nu toți sunt duhuri slujitoare, care se trimit spre slujbă pentru cei ce vor să moștenească mântuirea* «Vers. 14)? «Și ce este de mirare, zice, dacă slujesc Fiului, când îi slujesc și pentru mântuirea noastră»? Privește cum li ridică cugetele lor, arătând marea cinste ce ne arată Dumnezeu, dacă a orânduit până și pe îngeri pentru slujba noastră, ca și cum ar zice cineva: «Spre aceasta îi întrebuințează, zice, aceasta este slujba îngerilor, de a sluji lui Dumnezeu spre mântuirea noastră». Așa că de a face totul pentru mântuirea fraților este treaba îngerilor, sau mai bine zis chiar al lui Christos este lucrul acesta, căci el este care mântuiește, pe când îngerii sunt slugile lui, iară noi de și slugi, totuși suntem împreună slujitor cu îngerii. «De ce ați rămas ca uimiți în fața îngerilor? zice; sunt slugile Fiului lui Dumnezeu, și de multe-ori sunt trimiși pentru noi și slujesc pentru mântuirea noastră astfel sunt împreună slujitor, cu noi». Înțelegeți dară, că nu face o mare deosebire între creaturi, deși este mare deosebire între îngeri și oameni. Cu toate acestea însă, îi pune alăturea cu noi, numai cât nu zice: «Pentru noi se ostenesc, pentru noi aleargă în toate părțile, nouă ni slujesc, cum s-ar zice. Aceasta este slujba lor, de a fi trimiși pentru noi».

Atât Vechiul cât și Noul Testament este plin de ase-

menea exemple. Căci când îngerii binevestesc păstorilor când binevestesc Mariei, când binevestesc lui Iosif, când stau pe piatra mormântulului, când sunt trimişi de a spune ucenicilor: *„Bărbaţi Galiliani, ce staţi uitândându-vă spre cer“* (Fapt. 1,11)? Când slobozesc pe Petru din închisoare, când vorbesc cu Filipp, cum nu slujăsc nouă? Gândeşte-te deci la cinstea ce ni se face, când Dumnezeu trimete pre Ingeri ca să ne slujească, când lui Cornelie se arăta îngerul, când îngerul scoate din temniţă pre toţi apostolii, şi le zice: *Mergând staţi şi grăiţi în templu norodului cuvintele vieţei acestia“* (Fapt. Apost.). Şi ce mai spun eu de altele? Chiar lui Pavel se arată îngerul. Nu-i vezi pre dânşii slujindu-ne nouă pentru Dumnezeu, şi chiar în cele mari? De aceia zice Pavel: *„Toate ale voastre sunt; sau vieaţa, sau moartea, sau lumea, sau cele de faţă, sau cele viitoare“.* A fost trimis şi Fiul însă nu ca slugă, ci ca Fiu şi unul-născut, şi aceleaşi voind ca şi Tatăl. Sau mai bine zis, nici n'a fost trimis, căci nu a trecut din loc în loc, ci a luat trup, — pe când îngerii schimbă locurile, căci lăsând pe cele dintâi, în care erau, trec în altele în care nu au fost. Deci şi prin aceasta iarăşi, încurajându-i li zice: „De ce vă temeţi, căci îngeri vă slujesc vouă. „Şi spunând de Fiul, şi de cele pentru iconomia venirei lui, şi de cele de la creaţiune, şi arătând egalitatea în cinste cu Tatăl, şi că stăpân este ca Domn şi stăpân, nu numai oamenii, ci şi puterile cele de sus, la urmă îi îndeamnă, pregătindu-şi bine cuvântul, ca să fie cu băgare de seamă la cele auzite, şi zice:

„Pentru aceia să cade nouă mai mult să ascultăm cele ce s'au auzit“ (Cap. 2, 1). Aici voind a spune că trebue a fi cu mai multă băgare de seamă la cele deacum de cât la lege, a trecut sub tăcere aceasta, însă în împletirea vorbelor şi nu în sfatul ce li-l dă, nici în rugămintea ce li-o face, o arată, căci aşa era mai bine. *„Că de vreme ce s'a făcut adevărat cuvântul ce s'a grăit prin îngeri şi toată călcarea de poruncă şi neascultarea a luat dreaptă răsplătire, cum noi vom scăpa negrijindu-ne de atâta mântuire? Care luând începere a se vesti de la Domnul* (διά τοῦ κυρίου) = *prin Domnul*) *prin cei ce au auzit sau a-*

deverit întru noi" (Vers 2 şi 3). De ce oare se cade nouă mai mult a asculta de cele auzite ? Nu şi acestea sunt a le lui Dumnezeu ca şi acelea ? Deci dacă trebuie a asculta mai mult de lege, poate că legea e mai mare. Dară apostolul nu a spus această făcând comparaţiune, să nu fie! — ci fiindcă din pricina multului timp trecut dânşii aveau mare ideie de Vechiul Testament, iară cele deacum erau dispreţuite ca inovaţii, apoi arată cu prisosinţă că trebuie a asculta mai mult de acestea, de cât de acelea. Cum ? Numai cât n-a zis parcă, că ale lui Dumnezeu sunt şi acestea ca şi acelea, însă nu deopotrivă. Aceasta ni-o arată mai încolo; deocamdată o pregăteşte numai la suprafaţă aşa zicând, pe când mai departe o spune mai fără înconjur, zicând: «*Că de ar fi fost cel dintâi fără de prihană*», şi iarăşi: «*iară ce se învecheşte şi îmbătrâneşte, aproape este de peire*» (cap. 8, 7, 13), şi multe altele de acest fel. Aceasta însă nu îndrăzneşte a o spune în exordul epistolei, până ce mai întâi nu va cuceri auditoriul cu vorbe mai multe şi mai dinainte pregătite. Pentru ce anume ni-ai spus că trebue mai mult a fi cu băgare de samă ? «*Nu cândva să cădem*» zice, adecă să nu ne primejduim, să nu ne pierdem. Şi arată aici grozăvenia căderei, că este cu greu celui căzut de a se scula iarăşi, întru cât aceasta s'a întâmplat din trândăvie şi nebăgare de samă. A luat vorba aceasta din Proverbele lui Solomon, unde se zice: «*Fiule să nu treci pe alăturea*» (Cap. 3, 21 [1]), arătând aici şi uşurinţa alunecărei, şi grozăvenia pierderei, adecă, că nu fără primejdie ni este neascultarea noastră. Ne arată, deci prin toate cele mrăjite cât de mare va fi osânda. O lasă aceasta însă în gândirea auditorului, şi nu în concluzie, fiindcă aceasta va să zică de a face vorba nesilnică,de a nu da peste tot locul concluziunea, sau rezultatul ca de la dânsul, de a nu hotărî singur, ci a lăsa stăpân pe auditoriu, ca însuşi el să-şi dea părerea, ceia ce face auditoriul a fi cu mai multă bunăvoinţă. Lucrul acesta îl face şi în Vechiul Testament Prorocul Nathan, şi în Noul Testament în Evanghelia lui

---

[1]) Verbul Παραῤῥύομαι din original însamnă a *trece pe alăturea*, *a trage ceva ca un văl*, *a aluneca* şi deci *a cădea*. In astfel de înţeles trebue a se lua textul nostru din ediţia de Buzău : „*Fiule să nu treci* pe alăturea".

Matheiu Christos, zicând : „*ce va face lucrătorilor viei aceleia*" (Mat 21, 40)? — lăsându-i pe dânşii (auditorii) de a răspunde, căci aceasta este biruinţa cea mai mare.

După aceia zicând: «*Că de vreme ce s'a făcut adevărat cuvântul ce s'a grăit prin îngeri*» nu a mai adaos «cu atât mai mult cel grăit prin Christos» — a lăsat această, şi a spus ceia ce este mai mic, mai inferior — «*Cum noi vom scăpa neîngrijindu-ne de atâta mântuire*»? Dară tu priveşte cum face comparaţiunea. «*Că de vreme ce s'a făcut adevărat*, zice, *cuvântul ce s'a grăit prin îngeri*», acolo «*prin îngeri*», iară aici «*prin Domnul* = διὰ τοῦ κυρίου», acolo *cuvântul*, iară aici *mântuirea*. Apoi ca nu cumva să zică cineva: «dară ce? Acele ce tu spui, Pavele, sunt oare ale lui Christos? iată că el preîntâmpină lucrul, şi dovedeşte că faptul este adevărat, căci şi cele auzite din Vechiul Testament spun adevărul, şi cele ce sunt grăite acum de Dumnezeu prin Noul Testament nu sunt doară exprimate numai prin voce, ca pe timpul lui Moisi, ci prin fapte petrecute şi mărturisite.

Dară ce înseamnă «*Că de vreme ce s'a făcut adevărat cuvântul ce s'a grăit prin îngeri*»? Şi în epistola către Galateni tot cam aşa zice: «*rânduită fiind prin îngeri, cu mâna mijlocitorului*» (Gal. 3, 19) şi iarăşi «*cari aţi luat legea întru rândueli ale îngerilor*» (Fapt 7, 53), şi în fine pretutindeni se spune că prin îngeri s'a dat. Unii zic că se face aluzie la Moisi, însă nu au dreptate, fiindcă aici vorbeşte de mulţi îngeri, şi apoi sub numele de îngeri de aici el înţelege pre îngerii din ceriu. Aşa dară ce putem spune? Sau că spune aici numai de darea celor zece porunci, când Moisi vorbea şi Dumnezeu răspundea, sau că spune despre toate cele din Vechiul Testament, grăite şi făcute ca de îngerii cari au luat parte la săvârşirea lor. Dară atunci cum de spune în alt loc că «*legea s'a dat prin Moisi*» (Ioan 1, 17), iară aici prin îngeri? Că acolo spune, «*că s'a pogorît Dumnezeu în noi*» (Exod. 19, 20), iară aici «*că de vreme ce s'a făcut adevărat cuvântul ce s'a grăit prin îngeri*». Ce va să zică adevărat? Adecă s'a împlinit întocmai, ca şi cum ar zice cineva că la timpul potrivit toate s'au petrecut precum s'a fost grăit. Sau că aceasta spune, sau că *a stăpânit*, şi ameninţările s'au

adus la îndeplinire, sau că prin expresiunea «*cuvântul*» el înțelege poruncile date de Dumnezeu, și împărtășite prin îngeri. De altfel multe au poruncit Dumnezeu și fără lege, prin îngerii trimiși de dânsul. Așa de pildă la valea plângerei, pe timpul Judecătorilor, pe timpul lui Samson. De aceia n'a spus «Legea», ci «*cuvântul*». Si 'mi vine a crede că aceasta mai cu seamă o învederează aici, adecă cele iconomisite prin îngeri. Deci ce vom spune? Aceia că erau față atunci îngerii cărora se încredințase neamul evreesc, și dânșii trâmbițau, și celelalte, focul, norul și celelalte.

«*Și toată călcarea de poroncă*, zice, *și neascultarea a luat dreapta răsplătire*». Nu doară că una a luat, iară alta nu, ci «*toată*». «Nimic n'a rămas, zice, nepedepsit, ci «*a luat dreaptă răsplătire*», în loc de *pedeapsă*, și de ce a spus așa? Acesta este obiceiul lui Pavel, de a nu întrebuința vorbe multe, iară cuvintele cele care sună rău la auz de a le înlocui cu de cele ce sună mai bine, precum de pildă zice: «*vorbind toată înțelegerea spre ascultarea lui Christos*» (II. Cor. 10, 5). Deasemenea că în alt loc pune cuvântul *răsplată*, în loc de pedeapsă, iară pedeapsă o o numește plată. Tot așa și în alt loc unde zice: «*De vreme ce cu dreptate este la Dumnezeu a răsplăti cu necaz celor ce vă necăjesc pre voi*», adecă n'a pierit dreptatea, ci a venit în ajutor Dumnezeu, și a întors pedeapsa celor ce au păcătuit, deși poate păcatele lor nu toate ar fi fost date la iveală, dacă n'ar fi călcat cele poroncite de Dumnezeu.

«*Cum noi vom scăpa negrijindu-ne de atâta mântuire*»? Prin aceasta arată că nu atât de mare a fost mântuirea prin lege. Bine a făcut adăogând expresiunea «*de atâta*» căci, zice, nu ne-a mântuit din războiu, acum, și nici că ne-a dat pământul și bunurile lui, ci pierderea diavolului, împărăția cerurilor, vieața cea veșnică. Toate acestea, zic, le-a țesut la un loc, așa zicând, în fraza «*negrijindu-ne de atâta mântuire*». După aceia adaoge și ceia ce este vrednic de crezut: «*care luând începere a se vesti de la Domnul*», adecă de la însuși izvorul 'si-are începutul. «Nu omul a transportat-o, zice, pe pământ, nu vre-o putere făcută, ci însuși cel Unul-Născut. «*Prin cei ce au auzit*

s-a adeverit întru noi». Ce însamnă «*s-a adeverit*»? Adecă s-a petrecut așa, astfeliu că avem arvona, zice; nu s'a stins nu s'a sfârșit, ci stăpânește și rămâne. Puterea dumnezeească, deci, este aceea care lucrează. Dară oare ce va să zică: «*prin cei ce au auzit*»? Adecă «cei ce au auzit de la însuși Domnul, aceia ne-au încredințat. Mare lucru este, deci, și vrednic de crezut, precum zice și Luca la începutul Evangheliei «*Precum au dat (predat) nouă cei ce dintru început au fost singuri văzători și slujitori cuvântului*». (Luca 1, 2). «Dară cum s-au adeverit? Zici tu; dară dacă au plăsmuit cei ce au auzit? Aceasta deci resturnând-o din capul locului apostolul a adaos: «*Impreună mărturisind Dumnezeu*» (Vers. 4), adecă că dacă ei ar fi plăzmuit, n-ar fi mărturisit împreună cu dânșii Dumnezeu. Mărturisesc și dânșii, însă mărturisește și Dumnezeu. Și cum mărturisește? Nu cu cuvântul, nici cu glasul — căci și aceasta ar fi fost adevărat — însă cum? *Cu semne și cu minuni, și cu multe feluri de puteri*», a adaos, învederând prin aceasta îmbelșugarea darurilor, ceia ce nu s-au petrecut cu cei din legea veche, nici atâtea semne, și atât de variate; adecă nu cum s-ar brodi am crezut noi, ci prin semne și minuni, așa că «noi nu credem acelora, ci însuși lui Dumnezeu».

«*Și cu împărțirele Duhului sfânt, după a lui voie*». «Dară ce? zici tu. Semne fac și fermecătorii și Iudeii ziceau că el (Christos) scoate demonii cu Vielzevul». Insă nu fac astfel de semne, de aceia a zis: «*cu semne de multe feluri*». Acelea nu erau putere, cì neputință, fantazie și lucruri seci, drept care a și zis: «*și cu împărțirile Duhului sfânt, după a lui voie*».

Aici mi se pare că lasă a se înțelege și alt-cevà. Erà natural ca să nu fie acolo mulți având aceste daruri și lipseau poate acestea, din cauza trândăviei lor. Deci, ca și cu această ocaziune să-i mângâie și să nu-i lase de a cădeà, a lăsat totul la voia lui Dumnezeu. «El știe ce este de folos fiecăruia, zice și astfel împarte charul», ceeace de astfel face și în epistola către Corintheni, zicând: «*A pus Dumnezeu pre unul fiecare dintre noi precum a voit*», și iarăși: «*și fiecăruia i se dă arătarea duhului spre folos... împărțind fiecăruia precum voiește*».

(I. Cor. 12, 18. 7. 11). Arată adică că darul este dat după voinţa Tatălui. De multe ori din cauza vieţei necurate sau şi trândave, mulţi n'au luat daruri. Ba câteodată chiar şi având o vieaţă bună şi curată şi totuşi n'au luat. De ce oare? Ca nu cumvà să-şi iasă din drumul împărătesc, ca să nu se trufiască, ca nu cumvà să se facă mai molatici, ca nu cumvà să se îngâmfe mai mult. Că dacă chiar şi fără daruri şi totuşi conştiinţa vieţei curate este deajuns de a îngâmfà pe cinevà, apoi cu atât mai mult când se adaoge şi charul. Aşà că charul se dă celor umiliţi şi celor sinceri şi mai ales celor sinceri, după cum zice: «*cu bucurie şi cu prostiea inimei*». (Fapt. 2, 46). Dealtmintrelea chiar şi prin aceasta i-a aţâţat mai mult şi dacă poate erau molatici, îi îndrumà spre umilinţă. Căci omul umilit şi care nu-şi închipuie lucruri mari de dânsul, devine mai harnic când primeşte darurile, ca câştigate cu merit, deşi nu se judecă singur pre sine ca vrednic, pe când cel-ce le-a câştigat fără merit, consideră faptul acesta ca o datorie şi se îngâmfă. Astfel că Dumnezeu iconomiseşte lucrul acesta în interesul omului chiar, ceeace poate vedeà cinevà şi în biserică petrecându-se. Unul de pildă are dar în vorbă potrivit la învăţătură, pe când un altul nici nu poate deschide gura.

Nimeni, deci, să nu se mâhnească pentru aceasta, căci «*fiecăruia se dă arătarea duhului spre folos*». Că dacă stăpânul casei ştie ce trebuie a încredinţà fiecăruia, apoi cu atât mai mult Dumnezeu, care ştie cugetul omului, care ştie totul chiar mai înainte de a fi făcute de om. Un singur lucru este vrednic de mâhnire: de a păcătuì, iară alt-cevà nimic. Să nu'mi spui: «De ce nu am bani, sau dacă a-şi aveà, a-şi dà săracilor».

Nu ştii că dacă ai avea, ai fi mai sgârcit incă de cât acum? Acum zici tu aşa, dară dacă ai avea avere, ai fi altul. Căci şi când suntem sătui, credem că putem posti, însă după trecere de timp, ne vin alte idei. Şi iarăşi, când suntem străini de beţie, ne închipuim că putem stăpâni patima, pe când dacă suntem deja stăpâniţi de ea, nici prin minte nu ne trece că ne putem stăpâni. Să nu zici: «De ce n-aşi fi avut darul de a fi învăţătoriu, că dacă

aşi fi avut acest dar, pe mulţi i-aşi fi învăţat», căci nu ştii, că dacă poate îl aveai, ar fi fost spre osânda ta, că poate ascundea-i talentaul, sau că poate îl întrebuinţai spre intrigă, spre invidie. Acum însă tu ai scăpat de toate acestea, şi dacă nu eai măsura dreaptă nu vei fi tras la respundere, pe când atunci ai fi răspunzătoriu de mii de ori.

Dealtmintrelea nici chiar acum nu eşti străin de char. Arată-mi în cele mici ce feliu eşti, dacă îl ai cu adevărat, duprè cum zice: «*că dacă întru cel mic n-aţi fost credincioşi, cine va încredinţa pre cel mare*» (Luca 16, 10—12)? Arată'mi precum a arătat văduva din evanghelie, care de şi avea numai doi dinari, totuşi i-a aruncat în corvană. Cei bani? Arată'mi că dispreţueşti pe cele puţine, ca să te cred că vei dispreţuì şi pe cele multe căci dacă nu despreţuieşti cele puţine, cu atât mai mult nu vei dispreţui pe cele multe. Arată-mi apoi că în cuvânt faci întrebuinţare precum se cade de sfătuire şi îndemnare. Nu ai poate talentul de vorbă frumoasă? Nu ai în cap o îmbelşugare de cugetări? Cu toate acestea ştii cele obşteşti. Ai copii, ai vecini, ai prieteni, ai frate, ai neamuri, şi dacă nu poţi să ţii în biserică cuvânt lung, poţi totuşi ca pe aceştia să-i sfătueşti. Aici nu este nevoie de ritorică, şi nici de vorbă lungă, şi deci arată cu această ocazie că dacă ai avea talantul vorbirei, nu ai neglija. Că dacă în cele mici nu te încerci, cum te-aşi putea crede în cele mari? Cum că aceasta o poate fie-cine, ascultă pe Pavel cum a dat voie şi celor laici, zicând: «*Pentru aceia mângâiaţi-vă şi zidiţi-vă unul pre altul, precum şi faceţi*» şi «*mângâiaţi-vă unii pre alţii prin cuvintele aceştea*» (I. Thes. 5, 11. 4, 18). Ştie Dumnezeu cum să împartă fiecăruia. Nu cumva poate că tu eşti mai bun decât Moisi? Ascultă-l pre dânsul cum se descurajază.

«*Au doară voiu puteà eu purtà pre poporul acesta? pentru ce-mi zici mie: iai pre ii in braţele tale, precum ià doica pre cel sugătoriu*». (Numere 11, 12)? Ce a făcut deci Dumnezeu? A scos din Duhul său, şi a arătat şi altora, că nici atunci când Moisi îi purtà pre dânşii, darul nu erà al său, ci al Duhului. Dacă ai aveà charul, de multe-ori te-ai îngâmfà, şi de multe-ori te-ai abate din calea cea dreaptă, căci nu te ştii tu pre sine-ţi atât de

bine, precum te știe Dumnezeu. Să nu zicem: «De ce aceasta, și pentru ce»? Când Dumnezeu iconomisește lucrurile, să nu-i cerem socoteală, fiindcă aceasta este cea mai de pe urmă neevsevie și nebunie. Robi suntem, și încă robi cari stăm departe mult de Stăpânul, neștiind nici chiar cele de la picioarele noastre.

Deci, să nu cernem voința lui Dumnezeu, ci pre cât ni-a dat, să păstrăm pe cât timp trăim, chiar mic de ar fi, sau nebăgat în samă, și vom reușì în totul; și mai bine zis, nici mic nu se poate numì ceea ce este din darurile lui Dumnezeu. Ești scârbit că nu ai darul învățăturei? Spune-mi însă, care ți se pare mai mare: darul învățăturei sau al tămăduirei boalelor? De sigur că acesta. Dară ce? Nu ți se pare că a dà vedere orbilor este cu mult mai mare decât a vindecà boalele? Nu ți-se pare că a învià morții este un dar mai mare? Dară ce? A învià morții numai cu umbra și cu sudariile (σουδάριον = basmà de șters sudoarea) nu ți se pare a fi mai mare decât a-i învià cu cuvântul? Deci, ce voiești? Voiești să înviezi morții cu umbra și cu sudorile; sau ca să ai darul învățăturei? De sigur că darul acela de a învià morții numai cu umbra și cu sudariile.

[1]) Dară dacă ți-ași arătà că cu mult mai mare decât aceasta este alt dar, care-ți este cu putință de a-l luà, dacă nu-l ai, și de care cu dreptate ai fost lipsit; — ce vei spune? Și apoi acest dar nu numai unuia sau la doi este îngăduit de a-l primì, ci tuturor. Știu că ați rămas ca prostiți și în uimire, auzind că vă este cu putință de a aveà un mai mare dar decât a învieà morții, și a dà vedere orbilor, și a face cele de pe timpul apostolilor, — ba încă poate că vi se pare de necrezut. Deci, care este acel dar? Dragostea. Dară credeți-mă că nu este aceasta vorba mea, ci a lui Christos, spusă prin Pavel. Ce spune el? «*să râvniți*, zice, *darurile cele mai bune, și încă mai înalta cale vă arăt vouă*» (I. Cor. 12, 31). Și ce va să zică «*și încă mai înalta cale*»? Ceia ce el spune aici, aceasta însamnă. Corinthenii aceștia cugetau lucruri mari de dânșii și de darurile de pe atunci, și cei ce aveau

[1]) *Partea morală.* A păcătuì este vrednic numai de jale; și despre dragoste (Veron).

darul limbelor de pildă, cel mai de pe urmă dar, se îngâmfau mai mult decât toţi ceilalţi. Deci le zice apostolul: «Voiţi numai decât a aveà toate darurile? Iată eu vă arăt vouă calea darurilor, nu întrecând doară cum s'ar întâmplà, ci încă *«mai înaltă»*, adică prin exageraţie».

Apoi zice: *«De aşi grăi în limbi omeneşti şi îngereşti, iară dragoste nu am, făcutum-mam aramă sunătoare»* — *adecă nimic nu sunt* — *şi de aşi avea toată credinţa în cât să mut şi munţii, iară dragoste nu am, nimic nu sunt»* (I. Cov. 13, 1—8). Ai văzut dar? Aşa dară răvneşte acest dar. Acesta e mai mare de cât a înviea morţii, acesta este cu mult mai bun de cât toate celelalte. Şi cum că este aşa, ascultă ce spune Christos vorbind cu ucenicii: *«Intru aceasta vor cunoaste toţi că sunteţi ucenici ai mei, de veţi avea dragoste între voi»* (Ioan 13, 35). Apoi arătând în ce anume, n-a spus de minuni, ci *«de veţi avea dragoste între voi»*. Şi iarăşi atunci când se roagă Tatălui, zice: *«Intru aceasta vor cunoaşte că tu m-ai trimis»* (Ibid. 17,21). Dară şi cătră ucenici zicea: *«Poruncă nouă dau vouă, ca să vă iubiţi unul pre altul»* (Ibid. 13, 34). Deci acest dar — dragostea — este cu mult mai însemnat şi mai strălucit de cât acela de a înviea morţii şi cu drept cuvânt, căci a învia morţii este darul lui Dumnezeu numai, în timp ce a avea dragoste este şi al nostru, adecă depinde şi de sârguinţa noastră.

Aceasta este caracteristica creştinului; aceasta arată pe ucenicul lui Cristos, cel răstignit, cel ce n-a avut nimic de comun pe pământ, şi lipsind aceasta, nici muceniea nu poate folosi pe cineva. Şi ca să cunoşti, priveşte lucrul acesta lămurit în persoana lui Pavel Fericitul Pavel a luat două din virtuţile, sau darurile principale, sau mai bine zis, trei: cele ce sunt în semne, cele în cunoştinţă, cele în vieaţă, şi totuşi nimic nu sunt acestea fără de dragoste zice el. «Şi cum poate fi aşa zice, iată că eu vă spun: *«că de aşi împărţi toată avuţiea mea, iară dragoste nu am, nimic nu sunt»* (Ibid. 13, 3). Se poate ca să-şi împartă cineva averile, şi totuşi să nu fie iubitor, adecă să nu aibă dragoste. Dară despre aceasta ni se spun îndeajuns la locul unde vorbeşte despre dragoste, şi deci trimitem acolo pre cel ce doreşte a cunoaşte, deocam-

dată, precum am fost spus, să răvnim darul acesta, să ne iubim unii pre alții, și atunci nu vom avea trebuință de nimic spre a săvârși virtutea, ci toate ni vor fi ușoare și fără sudori și toate le vom reuși cu cea mai mare grabă.

„Dară iată, zici tu, că și astăzi ne iubim unii pre alții, căci unul are de pildă doi prieteni sau trei, celalalt are patru, etc." De cât, aceasta nu este, sau nu vine de la a iubi pre Dumnezeu, ci de la a fi iubit de unii sau alții. Iubirea aceea care stă în a iubi pentru Dumnezeu, nu are acest princip de dragoste cătră unuia numai, ci cătră toți ca cătră frați. Unul ca acesta se va găsi cu milă și înduioșare, cătră uniia ca de aceiași credință, către alții ca către frați de sânge, cătră alții fie dânșii eretici sau Elini, sau Judei, ca cătră niște frați dupre natură, fiind însă răi și netrebnici; pentru toți însă el lăcrămează și sufere. In aceasta vom fi deopotrivă cu Dumnezeu, dacă pre toți îi iubim, până și pe dușmani, iară nu dacă facem minuni sau semne. Pentru că și pe Dumnezeu îl admirăm de sigur și când face minuni, însă cu atât mai mult încă, când își arată filantropia, când este iertători și fără răzbunare. Deci, dacă aceasta este vrednic de multă admirare fiind vorba de Dumnezeu, apoi cu atât mai mult fiind vorba de oameni; căci e mai presus de orice îndoială că aceasta ne face a fi admirați.

Deci, iubiților, aceasta să râvnim, și atunci cu nimic nu vom fi mai pre jos de Pavel sau Petru cari au înviat morții, chiar dacă n'am puteà alungà poate nici frigurile; iară fără de dragoste chiar de am face semne și minuni mai mari decât ale apostolilor, chiar dacă ne-am aruncà pre noi înși-ne în mii de primejdii pentru credință, nici un folos nu vom aveà. Și acestea nu le spun eu, ci însuși el, crescătorul dragostei așà zicând (ὁ τῆς ἀγάπης τρόφιμος), a poruncit așà, pe dânsul deci să-l ascultăm. Că numai așà vom puteà să ne învrednicim bunurilor făgăduite. Cărora fie ca cu toții să ne învrednicim prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh, se cade slava, stăpânirea și cinstea acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA IV

„Că nu îngerilor a supus Dumnezeu lumea cea viitoare pentru care grăim. Şi a mărturisit cândva oarecine, zicând: „ce este omul că-l pomeneşti pre el, sau fiul omului că-l cercetezi pre el? Micşuratul-ai pre el cu puţin oarece decât îngerii“ (Cap. 2, 5).

Aşi voi să ştiu lămurit dacă uniia ascultă cu cuvenită luare aminte cele grăite de mine, sau că poate aruncăm seminţele lângă cale, căci numai aşa aşi putea face învăţătura mai cu bună voinţă. Vom grăi, însă, chiar şi de n'ar asculta nimeni, pentru frica ce ni stă înainte de neîndeplinirea poroncii Mântuitorului. «Mărturiseşte, zice, poporului acestuia, şi chiar de nu te-ar asculta, tu vei fi fără răspundere». Dară dacă aşi fi încredinţat despre osârdia voastră, nu numai de frică aşi grăi, ci aşi face-o aceasta chiar cu plăcere. Acum însă chiar dacă nimeni n'ar auzi, chiar dacă faptul acesta mi-ar fi fără primejdie îndeplinindu-l, — cât mă priveşte pe mine, — totuşi osteneala o fac nu cu plăcere. Căci la urmă ce folos aşi avea, că dacă nu mă învinovăţesc eu însu-mi, totuşi nimeni nu se foloseşte? Iară dacă uniia vor fi cu băgare de samă, nu atâta folos am putea avea noi prin aceia că n'am fi pedepsiţi, pre cât am avea dela progresul vostru. Şi cum aşi putea şti aceasta? Observând pe câţiva din voi, cari nu prea iau sama la cele grăite, i-aşi întreba în particular, cu vreo ocazie, şi chiar dacă i-aşi găsi stăpâni pe cele grăite — nu zic pe toate, căci aceasta nu vă este tocmai uşor, ci pe puţine din cele multe — este învederat că pentru celelalte nici nu m'aşi mai îndoi la urmă. Trebuia desigur de a nu vă spune aceasta dinainte, ca să vă prind nepregătiţi — ceia ce este plăcut lucru, deşi am putea astfel a reuşi, — sau mai bine zis, şi aşa pot a vă prinde nepregătiţi. Cum că vă voiu ispiti odată întrebându-vă am spus mai dinainte, dară când va fi aceasta nu v'am spus de loc. Poate că astăzi, poate că mâine, poate că după douăzeci sau treizeci de zile, poate că după mai puţine, poate că după mai multe.

Tot aşa şi Dumnezeu a lăsat nesigură ziua cea de pe

urmă a sfârşitului nostru, căci nu ne-a lăsat putinţa de a şti dacă va fi astăzi, sau mâine, sau după un an întreg, sau după mai mulţi ani, ca astfel fiind stăpâniţi veşnic de aşteptarea acelui fapt nesigur, să ne găsim veşnic în fapta bună. Şi să nu zică cineva «apoi cu patru săptămâni sau şi cinci mai 'nainte am auzit cele spuse, dară nu le pot ţinea minte» — căci eu voesc ca cel ce mă ascultă să fie astfel, încât ca să nu uite niciodată, şi să nu aibă mintea uitucă, sau să scape din memorie cele grăite. Voesc ca să le ţineţi minte, nu ca să mi le spuneţi mie, ci ca voi înşi-vă să vă folosiţi, şi tocmai acesta 'mi este scopul. Dară câte erau de nevoie de a vă spune spre siguranţa voastră, vi s'a spus, acum trebue de a continua subiectul nostru.

Deci despre ce este vorba de a vă grăi astăzi? „*Că nu îngerilor a supus Dumnezeu lumea cea viitoare*, zice, *pentru care grăim*". Oare nu vorbeşte aici despre o altă lume? Nicidecum, ci despre aceasta. De aceia, deci, a adaos «*pentru care grăim*», ca să nu lase mintea de a rătăci, căutând o altă lume. Dară atunci de ce o numeşte viitoare? Cum şi aiurea zice: «*care era chip (tip) al celui viitoriu*», spunând de Adam şi de Christos (în epistola către Romani), numind viitoriu pe Christos cel dupre trup în comparaţiune cu timpurile lui Adam (căci a fost viitoriu), tot aşa şi acum, fiindcă a fost zis: «*când duce pre cel întâi născut in lume*», ca să nu-ţi închipui că el grăieşte de o altă lume, apoi din multe locuri o adevereşte aceasta, ba chiar şi dela aceia că se numeşte viitoare, căci viitoriul era al lumei, pe când Fiul lui Dumnezeu este veşnic. Deci ceia ce era în viitoriu n'a supus îngerilor, ci lui Christos. «Cum că sunt spuse acestea către Fiul, zice, este învederat, şi n'ar putea cineva spune, că a grăit către îngeri». Apoi mai aduce şi o altă mărturie, şi zice:

«*Şi a mărturisit cândva oarecine zicând*». Şi de ce oare n'a spus aici numele Prorocului, ci l-a ascuns? Dară aceasta o face şi când spune de celelalte mărturii, precum când zice: «*Când duce pre cel întâi născut în lume, zice: şi sa se închine lui toţi îngerii lui Dumnezeu*», şi iarăşi «*eu voiu fi lui Tată, şi el va fi mie Fiu. Şi către*

îngeri zice: cela ce face pre îngerii săi duhuri, și pre slugile sale pară de foc. Iară către Fiul, întru început tu Doamne pământul ai întemeiat». Tot așa face și aici, grăind: «*Și a mărturisit cândva oarecine, zicând*». Faptul acesta, de a ascunde și a nu da pe față pe cel ce a grăit acea mărturie, ci a o introduce ca în totul cunoscută și învederată, este al unuia care îi arată pre dânșii ca foarte cunoscători ai sfintelor scripturi.

«*Ce este omul că-l pomenești pre el, sau fiul omului că-l cercetezi pre el? Micșuratu-l-ai pre dânsul cu puțin oarece decât îngerii, cu slavă și cu cinste l-ai încununat pe el, și l-ai pus preste lucrurile mânilor tale, toate le-ai supus sub picioarele lui*» (Vers. 5—7). Acestea deși pot fi spuse pentru omenirea în genere, totuși principalminte se potrivesc lui Christos dupre trup, căci expresiunea: «*toate le-ai supus sub picioarele lui*» se cuvine mai mult lui, decât nouă. Fiul lui Dumnezeu ne-a cercetat, nefiind noi nimic, și luând trupul nostru și unindu-l sie și, s'a făcut superior tuturor. «*Și dacă i-a supus lui toate*, zice, *nimic n'a lăsat lui nesupus; ci acum încă nu vedem supuse lui toate*». Ceiace el spune, aceasta însamnă: fiindcă a fost spus «*până ce voiu pune pre vrăjmașii tei așternut picioarele tale*», era natural ca ei să se neliniștească pentru care după aceasta introducând puține, a adaos la urmă această mărturie, care adeverește pe cealaltă. Ca nu cumva să zică ei: «cum a pus pe vrăjmașii săi sub picioarele sale, atâtea pătimind noi»? — căci aceasta a lăsat a se înțelege îndeajuns și în versul de dinainte, de oarece expresiunea «*până ce*» nu învederează faptul petrecut imediat, ci care se va petrece în timp,—tot aceasta o învederează și aici. «Să nu-ți închipui, zice, că dacă până acum nu vedem încă supuse lui toate, apoi nici nu se vor supune. Cum că trebue a i se supune, este învederat, fiindcă și prorocia pentru aceia s'a zis. «*Și dacă i-a supus lui toate*, zice, *nimic n'a lăsat lui nesupus*». Cum deci nu i s'a supus lui toate? Că i se vor supune în viitor. «Dacă deci toate trebue a i se supune, și încă nu le vedem pe toate supuse lui, nu te neliniști, zice, nici nu te tulbura pentru aceasta. Dacă ar fi venit sfârșitul, și toate i s'ar fi supus lui, iară tu ai fi

pătimit ceiace pătimești acum, desigur că cu dreptate ai fi întristat, dară acum noi nu vedem încă toate supuse lui, încă n'a stăpânit Impăratul nostru precum trebue. Pentru ce deci te tulburi, pătimind rău? Incă nu s'a împrăștiat pretutindeni propoveduirea evangheliei, încă n'a sosit timpul cel de pe urmă spre a se supune lui toate».

Apoi iarăși o altă mângâiere, căci celce va aveà supuse lui toate, el însuși a murit și a pătimit multe. «*Iară mai micșorat cu puțin oarece decât îngerii vedem pre Iisus, pentru patima morții*» — apoi iarăși pune înainte pre cele bune — «*cu slavă și cu cinste încununat*» (Vers. 9). Ai văzut cum toate le-a potrivit, sau le-a combinat în persoana lui Iisus Christos? Căci și expresiunea «*cu puțin oarece*» mai mult lui se potrivește, ca celce a stat trei zile singur în Iad [1]), iară nici decât nouă celor stricați în multe. Deasemenea și expresiunea «*cu cinste și cu slavă încununat*» mai mult se potrivește lui, decât nouă. Și iarăși le amintește lor și de cruce, încercându-se de a reușì în două lucruri deodată: pe deoparte spre a arătà îngrijirea lui de noi, iară pe dealta spre a ne convinge ca să suferim cu bărbăție toate, având în vedere pe Dascălul nostru. «Că dacă cel închinat de îngeri, zice, a primit pentru tine de a aveà, sau de a fi cu cevà mai puțin oarece decât îngerii, apoi cu atât mai mult tu, care ești cu mult mai mic decât îngerii, trebuie a răbdà totul pentru dânsul». După aceia arată că crucea este slavă și cinste, după cum chiar și el o numește așà, zicând: «*a venit ceasul ca să se proslăvească fiul omului*» (Ioan 11, 4). Deci, dacă el numește cele ale robilor slavă, cu atât mai mult tu trebuie a numì slavă cele ale Stăpânului.

Ai văzut cât de mare este rodul crucei? Să nu te înspăimânți dară de dânsa, că dacă ți se pare cevà posomorît, totuși naște mii de bunuri. Din toate acestea arată cât folos poate aveà cinevà din ispite. Apoi adaoge: «*ca cu charul lui Dumnezeu pentru toți să guste moarte*».

---

[1]) Cuvântul Ἅδης-ου principalmente inseamnă *iad* sau *loc întunecos*, iară în al doilea rând înseamnă *lumea cea de sub pământ*, *locuința morților*, *moarte*, și chiar *mormânt*. Fiind vorba însă de Iisus Christos, sf. Chrisostom întrebuințand nu cuvântul obișnuit μνῆμα-μν-ήματος ci cuvântul Ἅδης-ου de oarece Christos în acele trei zile a scos pre morții cei din iad

«*Ca nu charul lui Dumnezeu*», zice, iară el pentru charul lui Dumnezeu cel pentru noi au pătimit acestea, după cum și aiurea zice: «*Că celce n'au cruțat pre fiul său, cì pentru noi toți l'au dat*». (Rom. 8, 32). De ce? Nu că doară ni datorà nouă, cì a făcut aceasta din char. Și tot în epistola către Romani zice: «*Cì cu mult mai vârtos charul lui Dumnezeu și darul prin charul a unui om Iisus Christos întru mulți s'au înmulțit.* (Ibid 5, 15).

«*Ca cu charul lui Dumnezeu, pentru toți să guste moarte*», nu numai pentru cei credincioși, ci și pentru lumea întreagă, căci el pentru toți a murit. Și ce este dacă nu toți au crezut? El și-a împlinit ceia ce erà al său. Principalmente apostolul a zis: «*să guste moarte*» iară nu «să moară», așà că precum a gustat moartea cu adevărat, tot așà în ea fiind pe un timp scurt, de 'ndată a înviat. Prin expresiunea «*pentru patima morții*» el a însemnat moartea cea adevărată, iară prin ceealaltă: «*mai bun făcându-se decât îngerii*» (Cap. 1, 4) a invederat învierea. Că precum doftorul neavând nevoie de a gustà din mâncările cele pregătite pentru bolnav, și totuși pentru grija ce o are de acela el însuși gustà mai întâi, ca să convingă pe bolnav de a se încuraja să guste din mâncare, tot așà și Christos a făcut cu omul. Fiindcă toți oamenii se temeau de moarte, el de și nu aveà nevoie, totuși a gustat moartea ca să-i convingă și pre dânșii de a fi cu îndrăzneală față de ea. «*Că vine*, zice, *stăpânitorul lumei aceștiea, și întru mine nu are nimic*» (Ioan 14, 30). Tot așà și prin expresiunea «*cu charul*» și «*pentru toți să guste moarte*» tot aceia a invederat.

«*Pentru că se cădeà aceluia pentru care sunt toate, și prin care sunt toate, care prea mulți fii la mărire a adus, pre începătoriul mântuirei lor prin patimi a-l face desăvârșit*" (vers. 10). Aici vorbește de Tatăl. Ai văzut cum iarăși expresiunea «*prin care*» lui se potrivește? Nu ar fi făcut așà, dacă ar fi fost vorba de inferioritate și dacă n'ar fi convenit sau n'ar fi aparținut Fiului. Ceiace el spune, aceasta însamnă: «Dupre vrednicie,. zice, și potrivit filantropiei sale a făcut ca cel întâi-născut să se arate mai strălucit decât toți, și ca pe un luptătoriu voinic covârșind pe ceilalți, l'a dat de pildă altora». «*Pre începă-*

toriul mântuirei noastre» zice, adecă pre pricinuitorul mântuirei noastre. Ai văzut câtă deosebire este între el şi noi? Şi el este Fiu, dară şi noi fii, însă el mântuieşte, şi noi ne mântuim. Ai văzut cum ne şi uneşte împreună, însă ne şi despărţeşte în acelaşi timp? *«Pre mulţi fii,* zice, *la mărire a adus»*, însă iarăşi i-a despărţit zicând: *«prin patimi a l face desăvârşit»*. Aşà dară patimile sunt desăvârşire şi pricina mântuirei. Ai văzut că a pătimì rău nu este a celor părăsiţi?

Deci, dacă Dumnezeu în aceasta mai întâi a cinstit pre Fiul, ca prin patimă să-l înalţe, de sigur că luând trup şi pătimind ceiace a pătimit, este cu mult mai mare şi mai însemnat decât a face lumea şi a o creà din ceia ce nu erà. Si aceasta este tot din filantropia lui, însă aceasta este cu mult mai mare. Tot aceasta invederând-o şi aiurea zice: *«Ca să arăte în veacurile cele viitoare bogăţia cea mare a darului său,.... şi împreună cu dânsul ne-a sculat şi ne a pus a şedeà întru cele cereşti, întru Christos Iisus»* (Efes. 2, 7, 6).

«Pentru că se cădeà aceluia pentru care sunt toate, şi prin care sunt toate, care pre mulţi fii la mărire a adus, pre începătoriut mântuirei lor prin patimi a-l face desăvârşit» «se cădeà aceluia, zice, care erà ca îngrijitoriu, şi care totul adusese întru fiinţă din ceia ce nu erà, ca să deà pre Fiul său pentru mântuirea celorlalţi, pre cel unul pentru cei mulţi». Însă n'a zis aşà, ci *«prin patimi a-l face desăvârşit»*, arătând prin aceasta, că cel ce pătimeşte pentru altul, nu numai pre acela îl foloseşte, dară chiar şi el devine mai strălucit şi mai desăvârşit. Acestea sunt spuse către credincioşi, încurajându-i, căci şi Christos atunci s'a slăvit, când a pătimit. Când zice că «s'a slăvit» să nu-ţi închipui că a câştigat un adaos de slavă, fiindcă slava o aveà de la natura sa pururea, neluând nimic mai mult.

«Că cel ce sfinţeşte, zice, *şi cei ce se sfinţesc, dintr'unul sunt toţi, pentru care pricină nu se ruşinează a-i numì pre dânşii fraţi»* (Vers. 11). Iată iarăşi cum îi uneşte la un loc cinstindu-i şi încurajându-i, si făcându-i fraţi ai luĭ Christos, prin aceia că dintr'unul sunt toţi. Apoi iarăşi asigurându-se şi arătând că el spune aici cu privire

la timp, a adaos *«cel ce sfinţeşte şi cei ce se sfinţesc»*. Ai văzut câtă deosebire este între dânşii? El ne sfinţeşte şi noi suntem sfinţiţi. Dară şi mai sus el a arătat pre începătoriul mântuirei noastre. *«Că se cădeà aceluia pentru care şi prin care sunt toate.... Pentru care pricină nu se ruşinează a-i numì pre dânşii fraţi»*. Ai văzut cum şi aici arată superioritatea? Căci prin expresiunea *«nu se ruşinează a-i numì pre dânşii fraţi»* arată, nu urmarea unui lucru natural. ci ca cevà petrecut în urma marei lui filantropii. care a făcut ca să nu se ruşineze de nimic, până şi de cea mai de pe urmă umilinţă. Că dacă şi suntem din unul şi acelaşi, totuşi el sfinţeşte şi noi ne sfinţim. Mare este deosebirea, căci el este din Tatăl născut, Fiu adevărat, adecă din esenţa, din fiinţa sa, pe când noi suntem creatură, adecă făcuţi din ceia ce nu eram. Aşà că mare este deosebirea. De aceia şi zice: *«Nu se ruşinează a i numì pre dânşii fraţi, zicând: spune-voiu numele tău fraţilor mei»*. Căci îmbrăcând trupul omenesc, a îmbrăcat în acelaş timp şi frăţietatea, aşà că s'au unit la un loc cu trupul şi frăţia. Aceasta cu multă dreptate o aduce de faţă, dară expresiunea: *«eu voiu fi nădăjduindu-mă întru dânsul»* (Vers. 13) ce va să zică? *«Incă şi expresiunea de după aceasta: iată eu şi pruncii pre carii mi i-a dat Dumnezeu»* este spusă cu drept cuvânt, că precum aici se arată pre sine tată, tot aşà şi acolo frate. *«Spune-voiu numele tău*, zice, *fraţilor mei»*, după care iarăşi arată superioritatea şi marea deosebire de noi prin următoarele: *«De vreme ce s'au făcut pruncii părtaşi trupului şi sângelui»* (Vers. 14).

«Ai văzut, zice, asemănarea? Asemănarea sau egalitatea cu noi este dupre trup. *«Si acelaşi asemenea s'au împărtăşit aceloraşi»*, zice. Ruşineze-se deci toţi iereticii, şi să-şi acopere faţa cei ce zic că venirea lui a fost numai în aparenţă, iară nu în realitate, căci n'a zis apostolul numai *«s'au împărtăşit acelorași»* şi apoi a tăcut— deşi dacă ar fi zis numai atâta, era îndeajuns —, ci şi altceva a mai ţesut o mai mare încă prin expresiunea *«acelorași»* adaosă la început. «Nu în mod fantastic, nici închipuit, zice, ci în adevăr că s'a împărtăşit celor omeneşti, fiindcă dealtmintrelea expresiunea *«acelorași»* n'ar

fi aici. Apoi arătând frățietatea lui, pune și cauza iconomiei. «*Ca prin moarte*, zice, *să surpe pre cela ce are stăpânirea morții, adecă pre diavolul*». Aici arată ceia ce este minunat, că adecă prin ceia ce diavolul a stăpânit, prin aceia a fost biruit, și arma cea puternică ce o avea cu sine, adecă moartea, prin aceasta chiar l a rănit Christos, ceia ce învederează marea putere a învingătorului. Ai văzut cât bine a făcut moartea?

«Și să izbăviască, zice, pre aceia câți cu *frica morții în toată vieața erau supuși robiei*» (Vers. 15). Ce vrea să spună aici? «De ce te înfricoșezi, zice, de ce te temi de cel surpat? Nu mai este de temut, cì este călcat în picioare, este disprețuit, este batjocorit și nu este vrednic de nimic. Dară ce înseamnă oare: «*câți cu frica morții în toată vieața erau supuși robiei*»? Ce spune? Că celce se teme de moarte, este rob și toate le îndură ca să nu moară, sau aceia, că toți erau robi ai morții și că erau stăpâniți de ceiace nu erà încă surpată, sau că — dacă nu aceia — că oamenii viețuiau într'o frică încontinuă, căci așteptând veșnic a murì și de moarte temându-se, nu puteau simțì nici o mulțumire sau plăcere, fiindu-le de față groaza morții. Aceasta a lăsat-o a se înțelege, zicând: «*în toată vieața*». Arată aici apoi pre cei mâhniți, pre cei prigoniți și alungați, pre cei lipsiți și de patrie și de avere și de toate celelalte, pre cei ce petrec o vieață plină de necazuri. Deci, dacă aceia în toată vieața erau stăpâniți de frică și robi, apoi aceștia sunt izbăviți de acea frică, ba încă își râd de ceiace aceia se temeau. Că precum cinevà urmând a duce la moarte pre un legat, care într'una așteaptà aceasta și l'ar mângâià mult cu desmerdările, cam așà erà moartea în vechime. Acum însă acelaș lucru s'a întâmplat, ca și cum de pildă cinevà scoțându-i frica aceia, împreună cu desmerdările l'ar ațâțà la luptă și punându-i înainte lupta, iar dà de veste că nu'l va duce la moarte, cì în împărăția cerurilor. Deci, ca cine dintr'aceștia ai voì tu să fii? Ca cel din închisoare mângâiat cu desmerdările și așteptându-și hotărîrea în fiecare zi, sau ca celce se luptă mult și se ostenește de bună voie, spre a câștigà diadema împărătească? Ai văzut cum le-a înălțat sufletele și i-a ridicat în sferi

înalte? Dară el arată aici nu numai încetarea morții, cì prin aceasta și pre acel dușman neînpăcat, care veșnic duce războì crâncen asupra noastră, pre diavolul cel surpat, zic, — căci celce nu se teme de moarte, este afară de tirăniea diavolului. Că dacă este așà că *«piele pentru piele și toate câte are omul le-ar dà omul pentru sufletul*[1]) *său»* (Iob. 2, 4), dară încă când ar disprețuì și pe acesta, cui ar mai puteà fi rob la urmă? De nimeni nu se mai teme, de nimeni nu se mai înfricoșează, tuturor este superior și mai liber decât toți ceilalți. Că celce'și disprețuiește sufletul (ὁ γὰρ τῆς ψυχῆς τῆς ἑαυτοῦ καταφρονῶν, πολλῷ μᾶλλον τῶν ἄλλων), adică trupul său, cu atât mai mult va disprețuì pe altele. Când diavolul va găsì un astfel de suflet, nimic din ale sale nu va puteà face aceluia. Căci ce ar puteà înfricoșà pe un asemenea om? Poate păgubirea averei, sau amenințarea de a fi necinstit și alungat din patrie? Dară toate acestea sunt lucruri mici pentru acela care nici pe sufletul său nu pune vr'un preț, ca și fericitul Pavel.

Ai văzut cum el scoțând tirania morții, a surpat în acelaș timp și puterea diavolului? Căci celce știe a filozofà multe despre înviere, cum ar puteà să se teamă de moarte, și să se înfricoșeze de ea? Deci, nu vă neliniștiți, zicând: «apoi de ce și pentruce am pătimit atâtea»? căci numai așà biruința va devenì mai strălucită și n'ar fi fost strălucită, dăcă n'ar fi călcat cu moartea pre moarte. Dară ceeace este minunat tocmai aici stă, că el a biruit prin acelea prin care stăpâneà, dând pe față toate uneltirile și toate mașinațiunile sale. Deci, să nu trădăm darul ce ni s'a dat. «*Că n'ați luat iarăși duhul robiei spre temere, cì duhul puterei și al dragostei și al intregei înțelepciuni*» (Rom. 8, 15 comb. cu II Timot. 1, 7). Să stăm deci cu bărbăție, bătându-ne joc de moarte.

[2]) Dară acum mie mi-a venit a suspinà amar, gândin-

---

[1]) Cuvântul ψυχή în multe locuri în Sf. Scriptură se ia în loc de σῶμα ca de exemplu: *«și voiu zice sufletului meu: suflete! ai multe bunătăți strânse pentru mulți ani; odihnește-te, mănâncă, beà, veselește-te»* (Luc 12, 19). Vezi Matheiu 2, 20. Romani 11, 3. Marc. 3, 4. Lucà 6, 9. 12, 20, etc., etc. și chiar în versul citat mai sus din Iob, este pus în loc de trup.

[2]) *Partea morală.* Contra celor ce plâng și jălesc la pierderea vr'unui neam sau prieten, și că nu trebue a ne teme de moarte, căci Christos a gustat din ea (Veron).

du-mă unde ne-a ridicat Christos, şi unde ne-am scoborît pre noi înşi-ne. Când văd acele bocete prin piaţă, acele plânsete petrecute cu ocaziunea celor mutaţi din vieaţă, acele văicărele şi toate acele sluţenii, să mă credeţi că mă ruşinez de Elini, de Iudei şi toţi ereticii cari ne privesc şi în fine de toţi cei ce'şi râd de noi pentru toate câte le spunem, filozofizând în zadar despre înviere. Pentruce oare? Fiindcă Elinii sunt cu băgare de seamă nu la cele vorbite de mine, cì la cele ce se fac de voi, căci imediat zic: Cum ar puteà vr'unul din aceştiia a dispreţuì moartea, când nu poate a privì nici pe unul mort dintr'ai lor? Sunt bune cele spuse de Pavel, sunt frumoase şi vrednice de filantropia lui Dumnezeu şi de împărăţiea cerurilor. Căci ce spune el? «*Şi să izbăviască pre aceia câţi cu frica morţii în toată vieaţa erau supuşi robiei*». Dară nu lăsaţi a se crede de voi acestea, luptându-vă contra lor prin faptele voastre, deşì multe a orânduit Dumnezeu în acest scop ca să doboare această obicinuinţă ră. Căci spune-ni ce se voieşte cu acele facle luminoase? Nu oare îi trimitem dela noi ca pe nişte luptători? Ce sunt acele imnuri? Oare nu slăvim pre Dumnezeu şi-i mulţumim că a încununat în fine pre cel plecat dela noi, că l-a isbăvit de necazuri, că scoţând din el frica îl are pre lângă sine? Nu pentru aceia sunt imnurile? Nu pentru aceia cântările? Toate acestea sunt ale unora cari se bucură, dupre cum zice: «*De este cinevà cu inima bună să cânte*» (Iacob 5, 13) Dară nu la acestea se uită Elinii, căci zic: «Nu-mi spune mie de celce filozofizează în afară de patimile omeneşti, cì tu arată-mi pe celce filozofizează în însăşi puterea patimei aflându-se şi atunci voiu crede în înviere. Şi dacă fac aceasta femei din lume, nu e nimic de mirare, deşì chiar şi atunci este dureros, fiindcă şi ele trebuie a aveà aceeaşi filozofie, pentru care zice şi Pavel: «*că nu voiesc să nu ştiţi voi, fraţilor, ca să nu vă întristaţi ca şi ceilalţi cari n'au nădejde*» (I Thesal. 4, 13) Dară acestea nu le-a scris doară numai monahiilor, nici numai fecioarelor, cì şi femeilor măritate din lume. Şi nu numai aceasta este dureros, dară încă când o femeie oarecare, sau un bărbat s'au răstignit cum s'ar zice pentru Christos şi când unul

își smulge părul de pe cap, iară ceealaltă se bocește mult ce poate fi mai urîcios decât aceasta? Crede-ți-mi mie care vă grăiesc acum: că de s'ar face precum trebuie apoi atunci ar trebuì ca pentru mult timp pragul bisericii să fie îngrădit pentru aceștia. Căci ceice sunt cu adevărat vrednici de jale, aceștiia sunt, ceice se tem de moarte și se înfricoșează, ceice nu cred în înviere. «Dară, zici tu, eu nu doară că n'ași crede în înviere, fac așà, cì îmi fac obiceiul!». Dară de ce, spune-mi, când călătorește cinevà, și încă o călătorie lungă, nu faci tot așà? «Dară și atunci plâng, zici și suspin». Aceasta de sigur că este din obicei, iară când plângi pre cel mort, este că ești desnădăjduită, sau mai bine zis, că nu crezi în reîntoarcerea sa.

Cugetă singură ce se cântă în timpul acela: «*Intoarce-te suflete al meu la odihna ta, că Domnul bine a făcut ție*» și iarăși: «*Nu mă voiu teme de rele, că tu cu mine ești*» (Ps. 114, 7, 22, 4) și iarăși «*Tu ești scăparea mea de necazul ce mă cuprinde*» (Ps. 31, 8). Gândește-te bine ce voiesc acești Psalmi. Insă tu nu iei seama, cì ești ca beată de jale. Cel puțin pre la înmormântările altora gândește-te serios, ca astfel să ai doftorie în ale tale. «*Intoarce-te suflete al meu*, zici, *la odihna ta, că Domnul bine a făcut ție*». O, zici aceasta și apoi plângi? Oare nu sunt acestea prefecătorii, nu sunt jocuri de scenă? Că dacă crezi celor ce grăiești, în zadar jelești; iară dacă te prefaci și toate acestea le crezi de mithuri, de ce atunci cânți așà? De ce suferi unele ca acestea și nu alungi pre ceice cântă? «Dară, zici tu, aceasta ar fi faptă de nebun». Apoi și aceia cù atât mai mult încă este faptă de nebun.

Pentru acum deci, eu vă sfătuiesc, dară cu trecerea timpului mă voi purtà mai cu asprime, fiindcă tare mă tem ca nù cumvà cu chipul acesta să se strecoare în biserică vr'o boală primejdioasă. Văicăreala aceasta o vom îndreptà mai la urmă, acum însă eu poruncesc și denunț faptul și bogaților și săracilor și femeilor și bărbaților.

Fie, dară, ca voi toți să petreceți vieața fără vre-o jale și după legea naturei copii să înmormânteze pre pă-

rinţii lor ajunşi în adânci bătrâneţe, cum şi mamele să fie petrecute la groapă de fetele, de nepoţii şi strănepoţii lor, şi nicăiri să nu se întâmple moarte înainte de timp. Fie, zic, aceasta şi o doresc rugându-vă ca şi cei bătrâni çum şi voi cu toţii să vă rugaţi lui Dumnezeu unul pentru altul, şi în comun să faceţi această rugăciune. Dară dacă — ceiace să nu fie, nici să se întâmple — s'ar petrece vr'o moarte amară (zic amară, nu prin natura ei, căci moartea nu este amară, de oarece cu nimic nu se deosibeşte de somn, cì o numesc amară în raport cu dispoziţiunea voastră faţă de ea), dacă, zic, s'ar petrece o astfel de moarte, şi dacă unuià ar plătì nişte astfel de femei bocitoare (plângătoare) să mă credeţi când nu spun, — că nu spun alt nimic, decât ceeace simţesc, supere-se cine voieşte — pentru mult timp, voiu opri de a venì la biserică, ca pe nişte idololatri. Că dacă pe cel lacom şi zgârcit Pavel îl numeşte idololatru, apoi cu atât mai mult pre celce printre credincioşi introduce cele ale idololatrilor. De ce dară mai chemi pre preoţi, spune-mi şi pre cântăreţi? Oare nu ca să te mângâi, oare nu ca să cinsteşti pre celce se duce de aici? De ce atunci îţi baţi joc de el? Dece îl dai în vileag lumei? Dece te joci ca pe scena teatrului? Noi venim filozofizându-vă cele despre înviere, învăţându-vă pre toţi, până şi pre cei ce poate nu sunt atinşi cu nimic, că pentru cinstea aceluia să suferiţi cu bărbăţie, dacă s'ar întâmplà aşà cevà şi tu aduci de acei cari răstoarnă cele ale noastre?

Şi ce poate fi mai rău ca această batjocoră, ca acest vizilic? Ce poate fi mai grozav decât această anomalie? Ruşinaţi-vă dară şi sfiiţi-vă, iară de nu voiţi, apoi atunci nici noi nu vom putea suferì a se introduce în biserică nişte astfel de obiceiuri vătămătoare. «*Pre ceice greşesc*, zice, *înaintea tuturor mustră-i*» (I Timoth. 5, 20). Deci pre acele femei nenorocite şi de jelit, care bocesc pre la îmmormântările din familiile voastre, le opresc ca niciodată să numai însoţească cu bocete pre cei morţi, ca nu cumvà să ne vedem siliţi cu adevărat de a jălì şi noi relele lor, şi să le certăm ca nu cumvà să mai facă de acestea cu cei străini, cì mai ales să-şi plângă nenorocirele lor proprii, — fiindcă şi un tată iubitor când

are un fiu dezordonat, nu numai aceluia îi porunceşte de a nu se mai apropià de cei răi, cì chiar şi pre aceia îi înfricoşează. Iată deci acum eu şi pre voi vă sfătuiesc şi pre acelea prin voi, ca nici voi să nu mai chemaţi astfel de femei şi nici acelea să nu mai vină. Şi fieca cuvântul acesta al meu să folosească cevà mai mult şi ameninţarea să aibă putere, iară dacă — ceiace să nu fie — am fi poate dispreţuiţi, apoi atunci ne vom vedeà siliţi de a transformà ameninţarea în fapte, pre voi certându-vă după legile bisericeşti, iară pre acele femei dupre cum li se cuvine lor. Dară dacă cinevà încurajându-se până la obrăznicie ar dispreţuì cele spuse de mine, audă pre Christos, care zice: «*De-ţi va greşi ţie fratele tău*, zice, *mergi şi-l mustră pre dânsul între tine şi între el singur... iară de nu te va ascultà mai ià înpreună cu tine încă pre unul sau doi... iară de nu-i va ascultà pre ei, spune-l soborului şi de nu va ascultà nici de sobor, să-ţi fie ţie ca un păgân şi vameş*» (Math. 18, 15—17). Deci dacă cu celce păcătuieşte faţă de mine, fiindcă nu m'a ascultat, legea porunceşte de a-l tăià dela Biserică, apoi cu celce păcătuieşte sie-şi şi lui Dumnezeu, judecaţi voi înşi-vă cum trebuie a urmà. Dealtmintrelea voi înşi-vă ştiţi că nu tocmai cu blajinie ne purtăm faţă de voi. Iară dacă cinevà dispreţuieşte legăturile ce noi le punem, tot Christos îl mustră pre acela zicând: «*câte veţi legà pre pământ, vor fi legate şi în ceriuri şi câte veţi deslegà pre pământ vor fi deslegate şi în ceriuri*» (Math. 16, 19). Că dacă şi noi suntem poate nenorociţi, de nimic şi vrednici de dispreţuit, precum şi suntem, totuşi nu ne răzbunăm pre noi înşine şi nici nu ne aprindem de mânie contra cuivà, cì ne îngrijim de mântuirea voastră. Sfiiţi-vă vă rog, şi vă ruşinaţi; că dacă cinevà suferă chiar pe un prieten al său, când se poartă faţă de dânsul cu mai multă asprime decât trebuie, examinând scopul lui şi când acela face aşà numai din buna lui voinţă, iară nu din mândrie, apoi cu atât mai mult trebuie a suferì pe dascălul care mustră, pe dascăl, zic, care nu le grăieşte acestea ca dela sine şi nu ca un stăpân, cì ca un părinte ce se îngrijeşte.

Nu le spunem acestea voind a ne arătà puterea —

căci cum am puteà face așà, noi cari dorim ca nici măcar să încercați a face de acele ce vă spusei? — cì numai îngrijindu-ne și temându-ne de voi. Ertați dară și nimeni să nu disprețuiască legăturile bisericești, căci nu om este celce leagă, cì Christos, celce mi-a dat mie această putere și care au făcut stăpâni pe oameni de o atât de mare cinste. Noi voim ca dacă se poate, să abuzăm de puterea de a deslegà, sau mai bine zis, nici de această putere nu dorim de a aveà nevoie, fiindcă nici nu voim de a se găsì printre noi vr'unul legat. Nu suntem doară atât de mișei și vrednici de plâns, deșì poate unuia suntem cu totul nebăgați în seamă. Dară dacă am fi siliți, apoi să fim iertați, fiindcă nu de bună voea noastră vă punem aceste legături, cì mai cu seamă pentrucă ne doare pre noi, fiind voi legați. Iară dacă cinevà ar disprețuì acestea, va stà de față timpul de judecată care-l va învățà. Celelalte nu voiesc a le spune, ca nu cumvà să ating prea tare cugetul vostru. Noi cei întâi ne rugăm ca să nu ajungem a fi siliți la aceasta, iară de cumvà vom fi siliți, vom îndeplinì cele ale noastre, și vom pune legăturile cuvenite. Dacă, însă cinevà ar rupe aceste legături, eu sunt fără răpundere, căci am fost făcut ceeace erà al meu, iară tu vei dà seamă înaintea aceluia care mi-a poruncit mie de a legà. Că dacă împăratul fiind de față și cinevà dintre purtătorii de armă din gardă ar poruncì ca unul din rând să fie legat, iară acela nu numai că ar lepădà, cì încă ar și sfărîmà legăturile, de sigur că batjocora a fost făcută direct acelui ostaș din gardă, indirect însă împăratului care a poruncit. Dacă celece se întâmplă credincioșilor el și le însușește sie-și, apoi când sunt batjocoriți cei rânduiți de a învățà pe alții, cu atât mai mult el se va găsì atunci cel batjocorit. Decât, să nu fie! ca vr'unul din biserică să se găsească silit de a ajunge la legături de felul acestora. Dupre cum a nu păcătuì este lucru bun, tot așà și a răbdà certarea este folositor.

Să răbdăm deci mustrările ce ni se fac, și să ne silim de a nu păcătuì, iară dacă păcătuim să suferim dojana. Că precum este bine de a nu se lovì cinevà, iară dacă s'a lovit e bine de a pune doftoriea pe rană, tot așà și

în cazul de față. Dară să nu fie! ca unul dintre voi să aibă nevoie de a pune doftorii. «*Avem adeverire pentru voi de cele mai bune și care se țin de mântuire, măcar deși așà grăim*» (Cap. 6, 9). Am vorbit cu mai multă putere, pentru mai mare siguranță, căci pentru mine e cu mult mai bine de a fi bănuit de voi ca îndrăzneț, sau chiar și obraznic, decât ca voi să nu faceți cele plăcute lui Dumnezeu. Să credem lui Dumnezeu, că nu fără folos ni va fi cercetarea aceasta; cì într'atâta vă veți schimbà, încât și cuvintele acestea se vor schimbà în engomii și laude pentru voi. Fie, deci, ca noi cu toții să viețuim după plăcerea lui Dumnezeu, pentruca cu toții să ne putem învrednicì de bunătățile pe care le-a făgăduit celor ce-l iubesc pre dânsul, întru Christos Iisus Domnul nostru.

OMILIA V

«*Că nu pre îngeri cândvà a luat, cì sământa lui Abraam a luat. Pentru aceia datorii erà întru toate a se asemănà*» (Cap. 2, 16, 17).

Marea filantropie a lui Dumnezeu voind a arătà Pavel cum și dragostea ce o are pentru neamul omenesc, după ce a fost zis «*că de vreme ce s'au făcut pruncii părtași trupului și sângelui și același s'a împărtășit acelorași*», cercetează cu amănuntul ideia din acest pasaj și zice: «*că nu pre îngeri cândvà a luat, cì sământa lui Abraam a luat*» — dară tu să nu iai cum s'ar întâmplà cele vorbite aici și nici să'ți închipui că ar fi un lucru nebăgat în seamă, dacă el a luat trupul nostru, căci n'a hărăzit acest dar îngerilor pentru care a și zis astfel: «*că nu pre îngeri cândvà a luat, cì sământa lui Abraam a luat*». Dară ce va să zică el aici? Adică nu natura îngerului a luat, cì natura omului. Ce înseamnă «*a luat*»? «Nu s'a folosit, zice, de natura îngerilor, cì de a noastră». Și de ce apostolul n'a întrebuințat cuvântul ἀνέλαβεν = a luat, cì întrebuințează verbul ἐπιλαμβάνεται (οὐ γάρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται)? Face uz de metafora celor alun-

gaţi şi cărora li se ià cu sila obiectul pentru care sunt alungaţi de altul sau de alţii, cari fac totul ca să-i prindă şi să le smuncească din mână obiectul disputat. [1]) Căci şi el alungând după natura omenească, care fugise de dânsul şi încă fugise departe (*«că eraţi oarecând*, zice, *păgâni în trup, fără de Christos, străini de aşezământurile făgăduinţei şi fără de Dumnezeu în lume»* (Efes. 2, 11, 12), a prins'o la urmă. De aici se vede, că numai filantropiea lui şi dragostea, cum şi mare îngrijire au făcut aceasta. Precum, deci, când el zice: *«Au nu toţi sunt duhuri slujitoare, cari se trimit spre slujbă, pentru ceice vor să moştenească mântuire»* (Cap. 1, 14) arată marea lui îngrijire de natura omenească, şi că Dumnezeu multă silinţă pune în acest scop, tot aşà şi aici pune ceeace este mai mare şi mai însemnat, zicând: *«că nu pre îngeri cândvà au luat»*. Căci cu adevărat mare şi minunat şi plin de uimire este acest fapt, ca trupul cel luat de noi să şeadă sus deadreapta lui Dumnezeu, şi să fie închinat de îngeri, de arhangheli, de Serafimi şi de Cherubimi. Aceasta de multe-ori având-o eu în minte, rămân uimit şi mari lucruri îmi închipuiesc de neamul omenesc, căci mari şi strălucite văd începutul şi osârdiea lui Dumnezeu pentru natura noastră. Şi n'a spus simplu «a luat pre oameni», cì voind a-i înălţà oarecum şi a arătà mare şi cinstit neamul lor, zice: *«cì sămânţa lui Abraam au luat; de unde dator erà întru toate a se asemănà fraţilor»*. Ce este *«întru toate»*? «S'a născut, zice, a fost hrănit, a crescut, a pătimit totul ce trebuià, în fine a murit» Aceasta înseamnă *«erà dator întru toate a se asemănà fraţilor»*.

După ce deci a grăit multe despre mărirea lui şi despre slava cea de sus, la urmă pune în mişcare şi vorba de iconomiea venirei lui. Şi priveşte cu câtă înţelepciune şi putere o face, cum îl arată pre dânsul ca punând multă osârdie spre a se asemănà nouă, ceeace izvoreşte din marea lui îngrijorare. Căci zicând mai sus: *«că de vreme*

---

[1]) Verbul ἐπιλαμβάνομαι principalmente are insemnarea de a luà cu sila cevà, de a se repezì şi a smucì cevà din mânile altuia. A se vedeà Lexiconul de Ioanidi, pag. 881 cum şi Lexiconul *Graeco-latinum de Carolo Ludov. Wilibaldo Grimm*. pag. 167.

ce pruncii s'au făcut părtaşi trupului şi sângelui şi acelaş s'a împărtăşit asemenea acelorași», apoi şi aici zice: «*dator erà întru toate a se asemănà fraţilor*», şi numai cât am zice, par'că: «celce este atât de mare, celce este strălucirea slovei, celce este chipul ipostasului lui, celce au făcut veacurile, celce şeade deadreapta Tatălui «acela au voit şi s'a silit de a fi fratele nostru în toate şi de aceia au lăsat pe îngeri şi puterile cele de sus şi la noi au venit şi pre noi ne-au luat». Gândeşte-te apoi şi câte bunuri au făcut: moartea au legat-o, pre noi ne-au scos din tiraniea diavolului de robie ne-au izbăvit, frate cu noi făcându-se ne-au cinstit; şi nu numai prin frăţie ne-au cinstit pre noi, cì şi prin altele multe, căci şi Arhiereul nostru a voit a fi către Tatăl, pentru care a şi adaos: «*ca să fie milostiv si credincios Arhiereu întru celece sunt către Dumnezeu*». «De aceia au luat trupul nostru, zice, numai din filantropie, ca să ne miluiască pre noi. Nicĭ nu este vr'o altă pricină a iconomiei mântuirei noastre, decât aceasta numai că ne-a văzut aruncaţi jos la pământ, pierduţi, tiranisiţi de moarte şi i-a fost milă de noi».

«*Ca să curăţească păcatele norodului*, *zice; ca să fie milostiv, şi credincios Arhiereu*». Dară ce va să zică «credincios Arhiereu? Adică adevărat, puternic, căci Arhiereu credincios este numai fiul lui Dumnezeu, care poate a slobozì de păcate pre cei al cărora Arhiereu este. Pentruca să aducă, deci lui Dumnezeu jertfa ce ar fi putut să ne curăţească pre noi, s'au făcut om, căci a adaos: «*celece sunt către Dumnezeu*», adică pentru celece se cuvin lui Dumnezeu. «Eram, zice, duşmani lui Dumnezeu, condamnaţi, necinstiţi; nimeni nu erà care să aducă jertfă pentru noi. Ne-au văzut că ne găseam în acestea, şi i-a fost milă de noi. N'a pus un alt Arhiereu pentru noi, cì însuşi el s'a făcut Arhiereu credincios. După aceia arătând cum este credincios, a adaos: «*Ca să curăţească păcatele poporului. Că întru ceeace au pătimit*, *însuşi fiind ispitit*, *poate şi celor ce se ispitesc să le ajute*».

Este foarte umilitor aceasta, înjositor şi nevrednic de Dumnezeu. «*Intru ceeace au pătimit el*» zice. Se vorbeşte aici de cel întrupat, poate că se spune şi pentru informarea auditorilor, cum şi pentru slăbiciunea lor. Ceeace

el spune aici, aceasta înseamnă: au venit în lume îmbrăcat cu trupul nostru, adică cu acela cu care noi am pătimit. Acum el nu este în necunoştiinţă de cele ale noastre, că nu numai ca Dumnezeu au ştiut, cì şi ca om prin propriea sa experienţă căpătate. Multe au pătimit şi deci ştieà să pătimească împreună cu alţii, deşì Dumnezeu este afară de orice patimă sau suferinţă omenească. Decât aici apostolul povesteşte cele ale întrupărei lui, ca şi cum par'că ar zice: «Chiar şi trupul pe care l-au purtat Christos, multe rele a suferit. Ştià ce este scârba, ştià ce este ispita, nu mai puţin decât noi chiar, căci şi el a pătimit. Dară expresiunea: «*«poate şi celor ce se ispitesc să le ajute»* ce înseamnă? Este ca şi cum ar zice cinevà: «Cu multă bunăvoinţă întinde mână de ajutor, este compătimitor». Fiindcă dânşii voiau a aveà cevà mai mare şi mai mult decât creştinii dintre neamuri, apoi apostolul arată că în această privinţă au mai mult, dară că prin aceasta cu nimic nu se vătămau cei dintre neamuri şi în ce anume au mai mult? Că dintre dânşii este mântuirea, că pre aceia i-au luat întâi, că dintre dânşii au luat trup omenesc. «*Că nu pre îngeri cândvà au luat*, zice, *cì sământa lui Abraám au luat*» Cinsteşte prin aceasta şi pre Patriarh, în acelaş timp arată şi ce este «*sământa lui Abraám*». Le aminteşte lor de făgăduinţa dată lui, care ziceà: «*ţie şi seminţiei tale voiu dà pământul acesta*» (Facer. 13, 15). Prin acest lucru mic şi nebăgat în seamă arată familiaritatea şi apropierea, aceia că dintr'unul sunt toţi. Dară fiindcă nu este atât de mare acea familiaritate sau apropiere, se întoarce iarăş la aceasta şi stăruieşte la urmă asupra iconomiei lui cei după trup, şi zice: «*ca să curețească păcatele norodului*». Chiar şi aceia că a voit să se facă om, erà o dovadă de marea lui îngrijire şi dragoste; dară acum nu numai aceasta este, cì şi bunurile cele neperitoare, date nouă printr'însul. «*Ca să curețească*, zice, *păcatele norodului*». De ce n'a spus «păcatele lumei» cì «*păcatele norodului*»? căci cu adevărat el a ridicat păcatele noastre ale tuturor. Pentrucă până acum vorba lui erà pentru dânşii, căci şi Ingerul lui Iosif îi ziceà: «*vei chemà numele lui Iisus, că acesta va mântuì pre poporul său de păcatele sale*» (Math. 1, 2).

Aceasta trebuià a se împlinì din capul locului şi pentru aceia a venit, ca mai întâi să-i mântuiască pre dânşii şi printr'înşii pe ceilalţi, deşì lucrul s'a petrecut din contra. Aceasta o spuneau şi apostolii din început, zicând: «*Vouă întâi Dumnezeu înviind pre Fiul său pre Iisus, l'a trimis pre el bine-cuvântându-vă pre voi*» şi iarăşi: «*vouă cuvântul mântuirei aceştiea s'a trimis*» (Fapt. 3, 26. 13, 26). «*Ca să curăţească păcatele norodului*», zice, arătând aici nobleţa poporului Iudaic.

Până aici aceasta o spune el. Cumcă el este care a ridicat păcatele tuturor, a invederat-o şi în convorbirea lui cu paraliticul, zicând: «iartă-se ţie păcatele» (Math. 9, 5) cum şi când a trimis pe apostoli la botez, zicând: «*mergând învăţaţi toate neamurile botezându-i pre dânşii în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh*» (Ibid. 28, 19). Dară când Pavel vorbeşte de trupul său la urmă el spune toate cele umilite, nesfiindu-se de nimic. Căci priveşte ce spune el:

«*Pentru aceia fraţilor sfinţi, cari sunteţi părtaşi chemărei cei cereşti, socotiţi pre apostolul şi Arhiereul mărturisirei voastre, pre Iisus Christos, care este credincioş celui ce l'a făcut pre el, precum şi Moisi întru toată casa lui*» (Cap. 3, 1, 2). Urmând a-l pune înaintea lui Moisi prin comparaţiune, aduce vorba la legea arhieriei, căci nu mică idee aveau cu toţii de Moisi. Şi dejà el pune dela început seminţele superiorităţei lui. Începe cu trupul şi sfârşeşte cu Dumnezeirea, unde numai este de loc vr'o comparaţiune. A început dela trup, deocamdată punând la mijloc egalitatea, şi zice: «*precum şi Moisi întru toată casa lui*». Şi nu chiar dela început arată superioritatea lui, ca nu cumvà auditoriul să fugă şi imediat să-şi astupe urechile, căci deşì erau credincioşi, totuşi aveau încă multă conştiinţă faţă de Moisi. «*Care este credincios* zice, *celui ce l'a făcut pre el*» Ce l'a făcut pre el? Apostol şi Arhiereu. Nimic nu spune aici de fiinţa sau esenţa lui, şi de Dumnezeire, cì numai despre demnităţi omeneşti. «*Ca şi Moisi întru toată casa lui*», adică întru popor, sau întru toate cele sfinte. Aici însă el spune «*întru toată casa sa*» ca şi cum ar spune cinevà: *pentru cele din casă.* Precum cinevà este epitrop şi iconom al unei

case, tot așà erà și Moisi în poporul Israiltenesc. Cum că sub numele *casă* el înțelege aici pre popor, a adaos: «*a căruià casă suntem noi*» (Vers. 6), adică că noi suntem în zidirea lui, sau mai bine zis în stăpânirea lui. Mai departe apoi pune superioritatea lui, zicând: «*Pentrucă de mai multă slavă decât Moisi aceasta s'a învrednicit, cu cât mai multă cinste are decât casa, celce s'a zidit pre ea*» (Vers. 3).

«Și aceasta (Moisí) zice, erà din aceà casă». N'a spus pe față «acesta erà rob, iară acela stăpân» cì le-a țesut acestea pe subînțeles. Dacă casa erà poporul, iară el erà din popor, apoi și el erà din casă. Dealtmintrelea și noi avem obiceiul de a zice: «cutare este din cutare casă, sau din casa cutăruià». Aici sub numele de casă el nu înțelege templul, căci nu Dumnezeu au zidit templul, cì oamenii. Celce a zidit pre ea (casa), Dumnezeu este, — pe Moisi îl numește. Dară tu privește cum învederează superioritatea pe nesimțite: «*a fost credincios, zice, întru toată casa sa*» și el fiind din casă, adică din popor. Arhitectul de sigur că are mai mare cinste decât operile sale, dară și decât casa o mai mare cinste are celce a zidit-o.

«*Iară celce toate a făcut este Dumnezeu*» (Vers. 4). Ai văzut că el nu de templu vorbește, cì de popor? «*Și Moisi adică a fost credincios întru toată casa lui ca o slugă, spre mărturiea celor ce erà să se grăiască*» (Vers. 5). Iată apoi și o altă superioritate, cea dintre Fiu și robi. Ai văzut iarăși cum prin denumirea de Fiu el face aluziune la veritatea faptului? «*Iară Christos ca un fiu în casa sa*» (Vers. 6). Ai văzut cum face deosebire între făcători și făptură, între rob și Fiu? Acela intră ca stăpân în casa părintească, iară acesta ca slugă. «*A căruià casă suntem noi, numai de vom ținea (stăpânì) îndrăznirea și lauda nădejdei până în sfârșit neclătită*». Aici iarăși îi îndeamnă pre dânșii de a stà cu vitejie și să nu cadă, «căci, zice, suntem casa lui Dumnezeu, precum a fost Moisi, dacă bine-înțeles vom ținea îndráznirea și lauda nădejdei neclătită până în sfârșit». Așà că cel ce murmură în ispite și cade, nu se laudă, iară celce se

ruşinează, celcè se furişează şi se ascunde, îndrăznire nu are; cel trist şi obosit, nu se laudă.

Apoi îi şi laudă pre dânşii zicând: *«numai de vom ţineà îndrăznirea şi lauda nădejdei până în sfârşit neclătită»*, arătând prin aceasta că dânşii începuse dejà ale aveà: «Trebuie, zice, de a merge până la sfârşit şi a nu stà cum s'ar întâmplà, ci a aveà neclătită nădejdea în siguranţa credinţei, de loc mişcându-ne de ispite. Dară tu nu te minunà dacă apostolul vorbeşte mai omeneşte, întrebuinţând expresiunea *«insuşi fiind ispitit»* (2, 18), că dacă fiind vorba de Dumnezeu Tatăl, carele nu s'a întrupat şi totuşi Scriptura zice: *«Domnul din cer a privit peste fii oamenilor, ca să vadă de este celce înţelege»* (Ps. 13, 2), adică că a aflat toate cu exactitate şi iarăşi în alt loc: *«Pogorîndu-mă voiu vedeà de fac după strigarea lor»* (Facere 18, 21) şi iarăşi: *«Nu poate răbdà Dumnezeu răutăţile oamenilor»*, învederând prin aceasta Sf. Scriptură marea lui mânie — apoi cu atât mai mult, fiind vorba de Christos, care a pătimit cu trupul, Scriptura obişnuieşte a întrebuinţà expresiuni din patimile omeneşti. Fiindcă mulţi dintre oameni îşi închipuiesc, că experienţa este cea mai sigură dovadă de cunoştinţă, apoi apostolul voieşte a arătà, că celce pătimeşte ştie care sunt patimile naturei omeneşti. *«Pentru aceia, fraţilor sfinţi, cari sunteţi părtaşi chemărei cei cereşti»* — nimic deci să nu căutaţi aici, dacă aţi fost chemaţi acolo, căci acolo este plata, acolo este recompensa; deci ce? *«Socotiţi pre Apostolul şi Arhiereul mărturisirii noastre pre Iisus Christos, care este credincios celui ce l'a făcut pre el, precum şi Moisi întru toată casa lui»*. Ce înseamnă *«care este credincios celui ce l'au făcut pre el»*? Adică prevăzător, care şeade în fruntea celor ai săi şi nu-i lasă să se poarte cum s'ar întâmplà. *«Precum şi Moisi*, zice, *întru toată casa sa»*, adică: «înţelegeţi cine este Arhiereul, ce fel este, şi atunci nu veţi aveà nevoie de altă mângâiere, sau de altă povaţă». L'a numit Apostol, fiindcă a fost trimis [1]) şi Arhiereu al mărturisirei noastre, adică al cre-

---

[1]) Ἀπόστολος se derivă din verbul Ἀποστέλλω = *a trimite pe cineva cu o însărcinare oarecare*, precum şi Iisus Christos, Fiul lui Dumnezeu, a fost

dinței. Bine a zis el «*precum și Moisi*», căci și acestuia precum și aceluia, i s'a fost încredințat protecțiunea și apărarea poporului, deși mai mic și în lucruri mai mici. Căci Moisi a fost ca slugă, pe când Christos este Fiu și pe când unul se îngrijește de cei străini, celălalt de cei ai săi, «*spre mărturisirea celor ce erà să se grăiască*» zice. Dară ce spui? Dumnezeu are nevoie de mărturia oamenilor? Foarte mult încă, pentrucă dacă cerul și pământul și munții mărturisesc, zicând prin Prorocul: «*Ascultă cerule și ià aminte pământule că Domnul au grăit*» și «*Auziți morți judecata Domnului*» (Isaia 1, 2. Michea 6, 2), apoi cu atât mai mult oamenii.

Și ce va să zică «*spre mărturiea*»? Ca să fie, zice, marturi, când aceștiia se vor purtà cu necinste și nerușinare». Christos însă ca Fiu și pe când unul se îngrijește de cele ale străinilor, celălalt de cele ale sale. «*Și lauda nădejdei*». Bine a zis «*nădejdei*» fiindcă toate bunurile sunt în nădejde, pe care trebue astfel a o aveà, încât că dejà să se și laude ca pentru fapte împlinite. De aceia zice: «*și lauda credinței*» adăogând imediat: «*până în sfârșit neclătită*», căci prin credință ne-am mântuit. Deci, dacă prin credință ne-am mântuit și prin răbdare așteptăm, să nu ne neliniștim pentru cele de față și nici să cerem cele ce sunt făgăduite după aceasta. «*Nădejdea care se vede*, zice, *nu este nădejde*» (Rom. 8, 24). «Fiindcă mari sunt bunurile făgăduite, zice, nu putem a le primì acum, în vieața aceasta trecătoare». Și de ce oare ne-a spus mai înainte acestea, neputând a ni se dà aici? Pentruca prin făgăduința lor să întărească sufletele, pentruca prin făgăduință să împuternicească bunavoință, pentruca să deștepte, ca să ațâțe cugetul nostru. «Pentru aceia deci v'am făcut toate acestea».

[1]) Deci iubiților, să nu ne tulburăm și nimeni să nu se neliniștească văzând pre cei răi progresând aici. Răsplata

---

trimis pentru mântuirea neamului omenesc. Singurul loc din sf. Scriptură unde Fiul lui Dumnezeu Iisus Christos este numit Apostol, este numai pasajul de față. In general numele de Apostol îl au cei 12 și cei 70, pe lângă cari se adaogă și Pavel, marele Apostol și Dascăl al neamurilor.

[1]) *Partea morală*. Să nu ne tulburăm dacă vedem câteodată pre cei răi prosperând, fiindcă adevărata răsplată a faptelor noastre va fi acolo, iară nu aici. Credinciosul trebuie a înfruntà toate pentru pietate. (Veron).

nu este aici, nici a virtuței și nici a răutăței; — iară dacă câteodată se vede par'că, fie a binelui, fie a răului, aceasta nu este după dreptate, cì la întâmplare, ca și o gustare a judecății, așà zicând, că cei ce nu cred în învicre, măcar prin acestea să se cumințească aici. Când deci vedem un om rău îmbogățindu-se, să nu ne neliniștim, precum și când vedem pre uuul bun pătimind să nu ne tulburăm căci acolo vor fi cununile, acolo și pedepsele. Dealtmintrelea nu este nici un rău, care să fie în totul rău, cì are în sine și cevà bun, precum și nici un bine nu este care să nu aibă în sine și cevà rău, și cevà păcat. Deci, când cel rău prosperează, să știi că spre răul capului său prosperează, căci dacă în schimbul poate a puține bunătăți iea răsplata aici, de sigur că acolo va fi pedepsit desăvârșit pentru aceea de care aici s'a bucurat.

Fericit este, însă, mai ales acela, care fiind pedepsit aici, ca astfel să lepede dela sine toate păcatele, se duce de aici încercat și curat și nerăspunzător. Aceasta arătând-o fericitul Pavel, zice: «*Pentru aceasta între voi mulți sunt neputincioși și bolnavi și mulți dorm*» și iarăși: «*Să dați pre unul ca acela Satanei, spre peirea trupului, ca sufletul să se mântuiască în ziua Domnului Iisus*» (I. Corinth. 12, 30, 5, 5). Și Prorocul zice: «*A luat din mâna Domnului îndoite păcatele sale*» (Isaia 40, 2), și iarăși David: «*Vezi pre vrăjmașii mei că s'au înmulțit mai mult decât perii capului meu și cu urâciune nedreaptă m'au urît și lasă toate păcatele mele*» (Ps. 24, 19, 18), și iarăși aiurea: «*Doamne Dumnezeul nostru, pace dă-ni nouă, că toate le-ai dat nouă*» (Isaia 26, 12). Dară toate acestea sunt ale unuia care arată pre cei buni, cari primesc aici pedeapsa păcatelor lor, însă cum că cei răi cari se bucură aici de bunuri vor fi pedepsiți acolo în veci, ascultă pre Abraam ce spune bogatului: «*Fiule, adă-ți aminte că ai luat cele bune ale tale în vieața ta, iară Lazăr așijderea cele răle*» (Luca 16, 25). Care bunuri? Aici apostolul întrebuințând cuvântul ἀπέλαβες, (trecutul verbului ἀπολαμβάνω = a lua înapoi ce a dat cineva) iară nu cuvântul ἔλαβες, arată că amândoi (Bogatul și Lazăr) dupre datorie au pătimit, unul găsindu-se

în îmbelşugare, iară celalalt în sărăcie, şi zice la urmă: «*iară acesta se mângâie acum*» — îl vezi cum el este curat de păcate — «*iară tu te chinuesti*».

Deci să nu ne tulburăm când vedem aici pre cei păcătoși, prosperând, și să ne și bucurăm când noi pătimim răle, căci aceasta este ca o plată, sau mai bine zis ca o răfuială a păcatelor. Să nu căutăm liniștea, fiindcă Christos a înştiinţat pre ucenici că în lume scârbe vor avea, iară Pavel zice: «*Toţi cari voiesc cu bună credinţă (evsevie) a vieţui întru Christos Iisus, goniţi vor fi*» (II. Timotheiu 3, 12). Nici un luptător voinic din stadiu, nu umblă după băi, după masă încărcată cu mâncări şi vin, căci aceasta nu este a unui luptător, ci a unui trândav şi mişel, — căci luptătorul voinic are a se lupta cu praful, cu căldura razelor solare, cu unt-de-lemnul [1]), cu multă sudoare, cu scârbă şi stenohoria luptei. Acest timp dară este timp de luptă, şi deci timp de a primi rane, a se sângera, a suferi dureri. Ascultă ce spune fericitul Pavel: «*Aşa dau război nu ca cum aşi fi bătând văzduhul*» (I. Timoth. 9, 26). Toată vieaţa noastră să o socotim ca timp de luptă, şi niciodată să nu căutăm repaos, niciodată pătimind scârbe să nu ne supărăm, fiindcă nici luptătorul nu se supără când este în toiul luptei. Altul este timpul repaosului, noi trebue prin scârbe şi necazuri a ne desăvârşi. Deşi poate nu este persecuţiune, nici năcazuri, dară sunt alte năcazuri, cari ni vin pe fiecare zi, şi dacă acestea nu le suferim, cu anevoie le-am suferi pe acelea.

Să ne rugăm deci lui Dumnezeu de a nu cădea în ispită, iară de cumva am cădea, să putem suferi cu bărbăţie. A nu se arunca cineva în primejdii fără folos, este al bărbaţilor înţelepţi, iară a sta vânjos după ce a fost căzut, aceasta este a oamenilor voinici şi filosofi. Deci, nici să ne asvârlim în primejdii cum s'ar întâmpla, — căci aceasta este cutezanţă — nici luptându-ne şi împrejurările cerând aceasta, noi să ne împuţinăm — căci aceasta este

---

[1]) In luptele olimpiace luptătorii mai întâi îşi ungeau trupul cu unt-de-lemn, spre a nu putea fi prinşi cu uşurinţă de antagonişti. De aici apoi s-a format ideia că unt-de-lemnul este o piedecă pentru luptător, spre a birui pe antagonist.

frică — ci dacă propoveduirea evangheliei o cere noi să nu ne dăm la o parte; — iară dacă nu este nici o pricină, nici o necesitate cerută de buna cinstire de Dumnezeu, să nu alergăm, căci lucrul e mai mult un fel de fanfaronadă și ambiție zădarnică. Iară dacă s'ar face ceva de cei ce vatămă evseviea, atunci chiar mii de morți dacă ar fi să suferim, totuși să nu ne dăm în lături. Nu provoca ispitele, când toate ale evseviei 'ți merg precum dorești; și dacă nu ai nici un folos, de ce provoci ispite zădarnice?

Acestea le spun voind ca voi să păziți legile lui Christos, care a poroncit să ne rugăm ca să nu fim duși în ispită, și care iarăși au poroncit de a lua crucea și a urma după dânsul. Acestea nu sunt de loc contrare între dânsele, ci încă foarte mult conglăsuiesc împreună, căci tu astfel ești pregătit, ca un ostaș voinic, și deci într'una să fii înarmat, treaz, deștept și veșnic așteptând pe dușman. Dară războiul nu-l provoca tu, căci aceasta nu este a unui ostaș, ci a unui revoluționar. Dacă însă trâmbița evseviei te-ar chema, iute te pregătește de luptă, disprețuește-ți sufletul (adecă trupul [1]) și te aruncă cu tot curajul în luptă, rupe falanga dușmanilor, taie puternic fața diavolului, pune mâna pe trofee. Dară dacă cumva poate cu nimic nu este vătămată evseviea, și nici că ni atacă cineva dogmele noastre, vorbesc de cele cu privire la suflet, și nici că ne silește de a face ceva ce nu place lui Dumnezeu, nu te asvârli în luptă zădarnică. Viața creștinului trebue a fi încărcată de sânge, de sânge însă, nu ca să se verse sângele străin, ci a fi cineva gata de a'și vărsa sângele său. Cu atâta bunăvoință deci noi ne vărsăm sângele nostru, când aceasta o facem pentru Christos, cu câtă bunăvoință ar vărsa cineva apă, (căci apă este sângele care circulă primprejurul trupului), și cu atâta ușurință ne desbrăcăm de trup, cu câtă ușurință ne desbrăcăm de haine. Aceasta se întâmplă însă, dacă nu suntem legați cu averi, cu case; dacă nu atârnăm de dragostea celor de față. Că dacă cei ce trăiesc vieața ostășească, aruncă dela dânșii totul, și unde îi cheamă trâmbița războiului, acolo se duc, și toate le rabdă cu plăcere, apoi

---

[1]) A se vedeà nota dela omilia IV-a, pag. 93.

cu atât mai mult trebue a ne pregăti aşa, noi cari suntem ostaşii lui Christos, şi a ne pune în rând de bătae în faţa patimilor.

Nu este acum prigonire sau persecuţie contra creştinilor,— şi fie ca niciodată să nu se mai întâmple — ci un altfel de războiu este: acela al poftei de bani, al pizmelor şi al altor patimi. Un asemenea războiu povestind Pavel zice: «*Că nu ni este nouă lupta împotriva trupului şi sângelui*» (Efes. 6, 12). Războiul acesta pururea ni stă înainte, şi de aceia voieşte ca noi pururea să fim înarmaţi, dupre cum şi zice: «*Staţi drept aceea încingându-vă*» (Ibid. 14), ceia ce este zis tot pentru timpul de faţă, ţesând ideia aşa, că noi pururea trebue a fi înarmaţi. Căci mare este războiul purtat de limbă, mare cel purtat de ochi. Acest războl deci, să-l cucerim. Mare în fine este războiul poftelor. Pentru aceia de acolo trebue a începe să se înarmeze ostaşul lui Christos. «*Staţi drept,* zice, *încingându-vă mijlocul vostru*» şi imediat adaoge «*cu adevărul*». Pentru ce oare «*cu adevărul*» ? Pentru că pofta sau plăcerea este numai o iluzie, este o minciună, precum zice şi David: «*că şalele mele s'au umplut de ocări*» (Ps. 37, 8). Lucrul în sine nu este poftă sau plăcere, ci numai o umbră a plăcerei. De aceia zice: «*staţi drept, încingându-vă mijlocul vostru cu adevărul*», adecă «cu adevărată plăcere, cu înţelepciune, cu onestitate».

De aceia deci, îi sfătuieşte aşa fel, ştiind bine absurditatea păcatului, şi voind ca toate mădulările trupului nostru să fie îngrădite; «*că mânia nedreaptă*, zice, *nu va îndreptăţi;*» — voieşte apoi a ne îmbrăca trupul cu zaua dreptăţei şi cu pavăza credinţei, pentru că fiară sălbatecă este mâniea, uşor de scăpat, şi care are nevoie de mii de îngrădituri şi de lanţuri, ca să nu ne poată sfăşiea. De aceia mai ales Dumnezeu ne-a creat oasele pe care le-a pus în această parte ca pe nişte pietre, în sprijinirea contra acestei fiare, ca să nu le poată rupe niciodată, şi nici că rupându-se se poată fi primejduit omul. Foc este, zice, şi mare furtună, şi un alt membru n'ar putea suferi furia ei. Chiar şi doftorii spun, că din pricina acestei fiare plămânii au fost puşi ca un aşternut inimei, — ca astfel inima să se odihnească aşa zicând ca într'un burete

moale într'însul, — iară nu în pieptul cel tare și vânjos, unde s-ar fi vătămat prin desimea bătăilor (pulsațiilor) ei. Avem nevoie deci de zaua dreptăței, puternică, ca astfel să ținem pentru totdeauna fiara liniștită; avem nevoie încă și de coif. Fiindcă în cap sunt facultățile intelectuale ale omului, și dela cap vine putința sau de a se mântui, dacă se face ceia ce trebue, sau de a se pierde, dacă nu se face ceia ce trebuie, de aceia zice: «*și coiful mântuirei*». Căci enchefalul este moale dela natură, și deci și el este acoperit cu țeasta, ca cu o strachină, și este pricina celor bune, dacă omul cunoaște ceia ce trebue, cum și a tuturor rălelor, dacă nu cunoaște. Chiar și picioarele, chiar și mânele noastre au nevoie de arme, — nu doară mânele și picioarele acestea, ci cele ale sufletului, — ca astfel unele să se deprindă a lucra ceia ce trebue, iară celelalte să meargă unde trebue. Să ne înarmăm deci pre noi astfel, și atunci vom putea să ne apărăm de dușmani, și să câștigăm cununa biruinței, întru Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Duhul sfânt se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VI

«*Drept aceia, precum zice Duhul Sfânt, astăzi de veți auzi glasul lui, nu vă învârtoșați inimele voastre, ca și întru întărîtare în ziua ispitirei în pustie, unde m-au ispitit părinții voștri; ispititu-m'au și au văzut lucrurile mele în timp de patruzeci de ani. Pentru aceia m'am mâniat pe neamul acesta, și am zis: pururea rătăcesc cu inima, și nu au cunoscut căile mele; precum m'am jurat întru mâniea mea, de vor întra întru odihna mea*». (Cap. 3, 7—11).

Vorbind Pavel despre credință, și zicând că «*casă a lui suntem, numai dacă vom ținea neclătită îndrăznirea și lauda nădejdei până în sfârșit*», arată în urmă, că cu

adevărat trebue a aştepta, iară aceasta se adevereşte din sfiutele scripturi. Luaţi sama însă, căci a spus oare cum ceva greu de priceput, şi întunecat. De aceia este nevoie ca spunând mai întâi cele cuvenite nouă, şi învăţându-vă pe scurt întregul scop, să atingem aşa zicând cu cuvântul cele scrise; căci atunci nu veţi mai avea nevoie, dacă veţi afla scopul apostolului. Vorba lui era despre speranţă, că trebue a nădăjdui cele viitoare. şi că numai decât va fi o răsplată a ostenelilor de aici, un rod şi odihnă. Iară aceasta o învederează cu Prorocul, şi zice: «*Drept aceia precum zice Duhul Sfânt: astăzi de veţi auzi glasul lui, nu vă învârtoşaţi inimile voastre, ca şi întru întărâtare in ziua ispitirei în pustie, cu care m'au ispitit părinţii voştri; ispititu-m'au şi au văzut lucrurile mele patruzeci de ani. Pentru aceia m'am mânieat pre neamul acesta, şi am zis: pururea rătăcesc cu inima, şi ei n'au cunoscut căile mele. Precum m'am jurat întru mâniea mea, de vor intra întru odihna mea*». Trei sunt odihnele, zice: întâia acea a Sâmbetei, în care Dumnezeu au încetat cu lucrurile sale; a doua acea a Palestinei, în care întrând Iudeii, trebuia să se odihnească de ostenelele cele multe, şi a treia acea adevărată odihnă, împărăţia cerurilor, în care cei ce vor câştiga-o se vor bucura în adevăr de ostenelele şi năcazurile lor. Deci aici el pomeneşte de aceste trei odihne.

Dară de ce oare vorbind de o singură odihnă, el a pomenit de cele trei? Ca să învedereze că Prorocul grăieşte de aceasta. «Că pentru cea dintâi n'a spus el, zice; căci cum ar fi spus de cea petrecută de demult? Şi nici pentru a doua n'a spus, căci cum ar fi spus când şi aceasta îsi avusese sfârşitul? «*Nu vor intra*, zice, *întru odihna mea*». Nu rămâne deci decât cea de a treia. Insă este necesar de a explica istoria, ca astfel să putem face mai clar cuvântul nostru. Fiindcă ieşise din Egipet şi făcuse mult drum, în care timp primise multe dovezi despre puterea lui Dumnezeu, şi în Egipet, şi în marea roşie, şi în pustiu, au voit a trimete iscoade care să observe bine natura pământului, iară aceştia întorcându-se admirau ţara, spunând câ ar fi îmbelşugată în fructe de bun soiu, şi cu oameni puternici şi neînvinşi. Dară iată

că Iudeii fiind nesimţitori şi nerecunoscători, era nevoie de a li aminti din nou de binefacerile lui Dumnezeu, cum i-a scos pre dânşii din mijlocul armatelor Egiptene, care îi ameninţa cu atâtea primejdii, şi i-a făcut stăpâni ai prăzilor de războı; şi iarăşi în pustie a sfărâmat piatra şi le-a hărăzit apă cu îmbelşugare, ba încă le-a dat şi mană, şi alte fapte minunate a săvârşit, ca să creadă lui Dumnezeu. Dară ei nimic din acestea n'au priceput, ca şi cum nu s'ar fi petrecut nimic, şi astfel îndobitociţi voiau iarăşi să se întoarcă în Egipet, zicând că «ne-a scos pre noi Dumnezeu de acolo, ca să ne omoare pre noi cu copiii şi femeile noastre». Deci Dumnezeu mâniindu-se, că atât de degrabă au pierdut din minte cele petrecute, s'a jurat că nu va intra acel neam în odihna vorbită, şi astfel toţi s'au pierdut în pustie. «Deci David, zice, după aceia şi după cele petrecute cu acel neam, vorbind zicea: «*Astăzi de veţi auzi glasul lui, nu vă învârtoşaţi inimile voastre*», ca nu cumva să pătimiţi aceleaşi, pe care le-au pătimit părinţii şi strămoşii voştri, şi astfel să vă lipsiţi de odihnă, adecă de acea odihnă ce va fi». Că dacă ei au fost lipsiţi de acea odihnă, de ce le zice iarăşi acele vorbe: «*Astăzi de veţi auzi glasul lui, nu vă învârtoşaţi inimile voastre, ca şi părinţii voştri*»? Şi care alta poate fi acea odihnă, decât împărăţia cerurilor, a căriea icoană şi tip este Sâmbăta?

Apoi punând întreaga mărturie, care este: «*Astăzi de veţi auzi glasul lui, nu vă învârtoşaţi inimile voastre, ca şi întru mânie în ziua ispitirei în pustie, unde m-au ispitit părinţii voştri; ispititu-m'au şi au văzut lucrurile mele patruzeci de ani. Pentru aceia m'am mânieat pre neamul acesta, şi am zis: pururea rătăcesc cu inima, şi ei n'au cunoscut căile mele. Precum m'am jurat întru mâniea mea, de veţi intra întru odihna mea*» — la urmă adaoge: «*Vedeţi, fraţilor, ca să nu fie cândva întru vreunul din voi inimă vicleană a necredinţii, depărtându-se dela Dumnezeul cel viu*» (Vers. 12). Căci necredinţa vine dela învârtoşarea inimei, şi precum părţile cele aspre şi înţepenite ale trupurilor nu se mişcă în mânile doftorilor, tot aşa şi sufletele cele învârtoşate nu se mişcă de cuvântul lui Dumnezeu, aşa că la urmă este firesc de a nu crede în

faptele petrecute, ca şi cum n'ar fi nimic adevărat. De aceia zice: «*Vedeţi, fraţilor, ca să nu fie cândva în vreunul din voi inimă vicleană a necredinţei, depărtându-se dela Dumnezeul cel viu*» De vreme ce cuvântul despre cele viitoare nu este atât de probabil ca de cele petrecute deja, apoi apostolul li aminteşte istoria în care trebuia să creadă. «Dacă părinţii voştri, zice, fiindcă n'au crezut, despre cum trebuia să creadă, au pătimit acestea, apoi cu atât mai mult voi, căci şi către voi este zis acest cuvânt, fiindcă expresiunea «*astăzi*», zice, înseamnă «deapururea», pe cât timp va exista lumea»,

«*De aceia vă îndemnaţi pre voi înşi-vă în toate zilele, până ce se numeşte «astăzi»* (Vers. 13), adecă «edificaţi-vă unul pre altul, ridicaţi-vă pre voi înşi-vă, ca să nu se întâmple aceleaşi». «*Ca să nu se învârtoşeze cineva dintre voi cu înşelăciunea păcatului*». Ai văzut cum păcatul face pe necredinţă? Precum necredinţa zămisleşte o vieaţă stricată, tot aşa şi sufletul dispreţueşte, când ajunge în adâncimea rălelor, iară dispreţuind nu primeşte de a crede, ca să scape de frică, dupre cum zice: «*Că au zis: nu va vedea, nici va pricepe Dumnezeul lui Iacob*», şi iarăşi: «*Limba noastră o vom mări, buzele noastre la noi sunt, cine este nouă Domn*»? şi iarăşi: «*Pentru ce au mâniat necredinciosul pe Dumnezeu*»? şi iarăşi: *Zis-a cel nebun întru inima sa: nu este Dumnezeu*», *stricatu-sau şi urâţi s'au făcut întru meşteşugiri*», şi iarăşi: «*Nu este frica lui Dumnezeu înaintea ochilor lui, că au viclenit înaintea lui, ca să afle fără de legea lui şi să urască*» (Ps. 93, 7. 11, 5. 9, 34. 13, 1. 35, 2. 3). Chiar şi Christos spune aceasta, zicând: «*Tot cel ce lucrează rău, urăşte lumina, şi nu vine la lumină*» (Ioan 3, 20).

Mai departe apoi adaoge: «*Că părtaşi ne-am făcut lui Christos*» (Vers. 14). Şi ce va să zică el aici? Adecă că ne împărtăşim cu el, că noi şi el una ne facem; că dacă el este cap, apoi şi noi suntem trup, şi deci împreună moştenitori, şi acelaş trup, adecă un trup suntem, dupre cum şi zice: «*din trupul lui şi din oasele lui*» (Efes. 5, 30). «*Numai de vom ţinea începătura încheerii până în sfârşit neclătită*». Dară oare ce este «*începătura încheerii*»? Credinţa pe care am primit-o, şi în care ne-am născut

şi viem, cum ar zice cineva. Apoi adaoge: «*De vreme ce se zice: astăzi de veţi auzi glasul lui, să nu vă învârtoşaţi inimile voastre, ca şi întru mânie*» (Vers. 15). Acestea sunt puse în ordine inversă (καθ᾽ ὑπερβατόν ἐστιν): «*De vreme ce se zice: astăzi de veţi auzi glasul lui, să nu vă învârtoşaţi inimile voastre*».

«*Drept aceia să ne temem ca nu cumva părăsind făgăduinţa de a intra întru odihna lui, să se socotească (crează) cineva din voi a fi lipsit. Pentru că şi nouă bine s'a vestit ca şi acelora, ci nu a folosit acelora cuvântul auzului, nefiind amestecat cu credinţa celor ce au auzit*» (Cap. 4, 1. 2).

Expresiunea «*astăzi*» însamnă «părerea». Dară oare cum «*n'a folosit*»? Adecă, că dacă cuvântul n'a folosit, a fost din causă că n'a fost amestecat cu credinţa. Apoi voind a-i înfricoşa, invederează aceasta tocmai din cele zise· «*Pentrucă oarecari auzind l-au mâniaţ, dară nu toţi cari au ieşit din Egipet cu Moisì. Dară asupra cărora s'au mâniat patruzeci de ani? Au nu asupra acelora ce au păcătuit, ale căror oase au căzut în pustie? Şi cărora s'a jurat să nu intre întru odihna lui, fără numai celor necredincioşi? Şi vedem că nu au putut intra pentru necredinţă*». (Vers. 16—19). Spunând mărturia, la urmă pune şi întrebarea, care face cuvântul lămurit. Căci când el zice: «*Astăzi de veţi auzi glasul lui, să nu vă învârtoşaţi inimile voastre, ca şi întru mânie*» de cine anume pomeneşte ca învârtoşaţi, ca necredincioşi? Oare nu de Iudei? Ceia ce el spune, aceasta înseamnă: «Au auzit de sigur şi aceia, precum auzim şi noi, dară n'au avut nici un folos. Deci să nu vă închipuiţi că numai auzind propoveduirea vă veţi folosi, fiindcă şi aceia au auzit, dară cu nimic nu s'au folosit, fiindcă n'au crezut». Că şi cei de pe lângă Haleb şi Iisus Navì [1]) numai fiindcă nu s'au înţeles cu cei necredincioşi, au putut să scape de pedeapsa ce era hotărîtă a li se aplica acelor. Şi priveşte mine: n-a zis «nu s'au înţeles», ci «*nefiind amestecaţi cu credinţa*», adecă au stat deoparte, nu s'au amestecat cu cei ce aveau una şi aceiaşi credinţă. Aici mi-se pare că face aluziune şi la o răzvrătire.

---

[1]) A se vedea cap. 14 din Cartea lui Iisus Navi.

«*Că vom intra întru odihna*, zice, *cei ce am văzut*» (Vers. 3). De unde anume se învederează aceasta, a adaos, zicând: «*Precum m'am jurat întru mânia mea, de vor intra întru odihna mea, măcar deși erau făcute lucrurile dela zidirea lumei*». Și totuși vorbele acestea nu arată că noi nu vom intra întru odihnă, ci că aceia nu vor intra. Deci ce înseamnă aici? Se încearcă a arăta pentru acum, că dupre cum odihna aceea nu împiedecă de a se numi și altă odihnă, tot astfel și aceasta nu împiedecă pe cea a împărăției cerurilor. Până aici dară voiește a arăta că aceia nu s'au învrednicit de odihnă. Cum că aceasta o spune, zice: «*Că au zis oare unde de ziua a șeaptea așa: și S'au odihnit Dumnezeu în ziua a șeaptea de toate lucrurile sale. Și de aceasta iarăși: de vor intra întru odihna mea*». Ai văzut cum odihna aceea nu împiedecă pe aceasta de a fi? «*Că de vreme ce au rămas oarecari a intra intrânsa, iară aceia cărora mai 'nainte bine li s'au vestit, nu au intrat pentru necredință, iarăși rândueşte o zi oarecare; astăzi, întru David, zicând, despre atâția ani, precum s'au zis*» (Vers. 6. 7). Dară ce însamnă ceia ce el spune aici? «Fiindcă sunt datori, zice, de a intra unii numaidecât, iară dânșii n'au intrat». Cum că trebue a intra și cine anume trebue a intra, să auzim de unde ni se învederează aceasta. «Că după atâția ani, zice, David iarăși grăieşte: «*Astăzi de veți auzi glasul lui, să nu vă învârtoșați inimile voastre*».

«*Că de li-ar fi făcut Iisus acelora odihnă, nu ar fi grăit de altă zi după acestea*» (Vers. 8). Deci este învederat că grăieşte acestea, ca cum s'ar învrednici de o răsplată oarecare a celor viitoare. «*Drept aceia s'au lăsat sărbătoarea Sâmbetei norodului lui Dumnezeu*» (Vers. 9). De unde se vede aceasta? Dela îndemnarea făcută: «*să nu vă învârtoșați inimile voastre*», că dacă nu ar fi fost odihna Sâmbetei, nu ar fi îndemnat așa, nici n'ar fi poroncit ca să nu se mai facă de acestea, ca nu cumva să pătimească aceleaşi. Dară cum era să pătimească aceleaşi cei ce aveau în stăpânire Palestina, dacă n'ar fi fost o altă odihnă?

Și bine a sfârşit el vorba, căci n'a zis «odihnă», ci «*sărbătoarea Sâmbetei*», nume propriu, cu care se mân-

dreau și-l dădeau până și primblărei din acea zi, numindu-o «calea Sâmbetei». Că dupre cum în ziua Sâmbetei poruncește de a se depărta de toate cele răle, și a se face numai acelea ce sunt spre lauda și cultul lui Dumnezeu, pe care preoții le săvârșiau, și toate câte folosesc sufletului, iară alta nimic, tot așa și atunci. El însă n'a spus așa, ci numai că: «*Cel ce a intrat în odihna lui, și acela s'a odihnit de lucrurile sale, precum și Dumnezeu de ale sale*» (Vers. 10). «Precum Dumnezeu s'a odihnit, zice, de lucrurile sale, tot așa și cel ce intră în odihna sa». Fiindcă vorba li era pentru odihnă, iară aceasta doreau foarte mult ca să audă când anume va fi, apoi apostolul a sfârșit cu această vorbă. Expresiunea «*astăzi*» înseamnă că niciodată dânșii să nu se desnădejduiască. «*Vă îndemnați pre voi înși-vă în toate zilele*», adecă, chiar de este cineva păcătos, pe cât timp este «*astăzi*», el să aibă nădējde. Nimeni, deci, să nu se desnădejduiască, pe cât timp trăiește, ci mai cu seamă nici chiar să aibă inimă rea a necredinței, și chiar de s'ar întâmpla, totuși nimeni să nu se descurajeze, ci să se reculeagă pre sine singur, pe cât timp suntem în această lume, pe cât timp este «*astăzi*». Dară aici el nu vorbește numai de necredință, ci și de cârtiri. «*Ale căror oase*, zice, *au căzut în pustie*».

Apoi ca să nu-și închipuiască cineva că vor fi lipsiți de odihnă numai cum s'ar întâmpla, adaoge și osânda ce vor lua, zicând: «*Pentru că viu este cuvântul lui Dumnezeu și lucrător și mai ascuțit decât toată sabia ascuțită de amândouă părțile, și străbate până la despărțirea sufletului și a duhului, și a mădulărilor și a măduvei, și judecătorul cugetelor și gândurilor inimei*» (Vers. 12). Aici vorbește de gheena și de pedeapsă. «Pătrunde, zice, până în cele mai ascunse ale inimei voastre, și taie sufletul. Aici nu au a cădea oase, nici a fi lipsiți de pământ, precum acolo, ci de împărăția cerurilor, și vor fi predați gheenii veșnice, osândei și pedepsei pururelnice.

«*Ci îndemnați-vă pre voi*». Privește blândeța și înțelepciunea lui; nu zice: «mustrații», ci «*îndemnații*», căci așa trebuie a ne purta noi cu cei cuprinși de scârbă. Aceasta scriind-o și Thesalonicenilor, li zicea: «*înțelepțiți pre cei*

fără de rînduială» (I. Thes. 5, 14), pe când pentru cei slabi de inimă zice: «*mângâiaţi pre cei slabi de inimă, sprijiniţi pre cei neputincioşi, fiţi răbdători spre toţi*», adecă nu-i desnădăjduiţi, nu-i descurajaţi, căci cel ce nu mângâie pre cel scârbit de necazuri, îl face încă mai îndărătnic, dupre cum şi zice: «*ca să nu se invârtoşeze cineva dintre voi cu înşelăciunea păcatului*». Vorbeşte aici de înşelăciunea diavolului, căci înşelăciune este cu adevărat ca cineva să nu aştepte nimic din cele viitoare, ca să-şi închipue ca cele ale noastre sunt fără nici o respundere şi că nu vom da samă de cele făcute de noi aici, şi nici că este învicre. Da şi altmintrelea: înşelăciune este nesimţirea, descurajarea, căci a zice: «şi ce este la urmă? Am păcătuit, şi deci nu mai am speranţă de a mă îndrepta», este înşelăciune.

După aceia le insuflă speranţă zincând: «*Părtaşi ne-am făcut lui Christos*» ca şi cum pare că ar zice: «cel ce ne-a iubit pre noi atât de mult, cel ce ne-a învrednicit de atâtea bunuri, încât că ne-a făcut trupul lui, nu ne va trece cu vederea ca să ne pierdem. Să cugetăm bine, zice, de câte bunuri ne-am învrednicit, căci noi şi Christos una suntem. Deci, să nu ne îndoim în credinţă cătră dânsul». Tot aceasta lasă a se înţelege şi în altă parte, zicând: «*De răbdăm, împreună cu dânsul vom şi împărăţi*» (II. Timoth. 2, 12); tot aceasta spune şi prin expresiunea: «*Părtaşi ne-am făcut*», adecă ne împărtăşim şi noi de aceleaşi bunuri ca şi Christos. Cu alte cuvinte îi îndeamnă punându-li înainte cele bune. După aceia li pune de faţă şi cele posomorîte. «*Drept aceia să ne temem ca nu cumva părăsind făgăduinţa despre intrarea întru odihna lui, să se socotească cineva din voi a fi lipsit*», căci aceia, este invederat şi de toţi mărturisit. «*Ispititu-m-au*, zice, *şi au văzut lucrurile mele patru-zeci de ani*». Ai văzut că nu trebuie de a învinovăţi pre Dumnezeu, ci trebue a crede întrânsul, fie că ne ocroteşte, fie că nu, căci iată cum el învinovăţeşte pe aceia acum, că au ispitit pre Dumnezeu. Cel ce voieşte a avea dovezi despre puterea, sau pronia sau despre îngrijirea lui, acela nu crede că el este puternic, şi nici filantrop. Aceasta scriind cătră Ebrei, lăsă a se înţelege, voind poate ca dânşii să aibă în ispitele

lor ca o dovadă şi o mustrare despre proniea şi îngrijirea lui Dumnezeu către de dânşii.

Ai văzut cum din necredinţă vine totdeauna mâniea, şi din mânie provocarea? «*Drept aceia s'au lăsat serbătoarea Sâmbetei norodului lui Dumnezeu*». Priveşte cum el întreaga cuvântare a făcut-o în raţionamente. «S'au jurat, zice, strămoşilor voştri că nu vor intra în odihna lui, şi nu au intrat. Apoi după trecere de mai mult timp vorbind Iudeilor, li zicea: «*să nu vă învârtoşaţi inimile voastre, ca şi părinţii voştri*» invederând prin aceasta că este şi o altă odihnă». Căci despre Palestina nu putem spune, fiindcă o aveau; tot aşa şi de ziua Sâmbetei nu putem spune, de oarece nu puteà vorbi de aceasta ce se întâmplase în timpurile de demult. Aşa dară cu adevărat el face aluziune aici la altă odihnă.

*) Cu adevărat că aceea este odihnă, de unde «*a fugit toată durerea, întristarea şi scârba*». (Isaia 35, 10), unde nu sunt griji, nici ostenele, nici frica ce zguduie sufletul, ci numai frica de Dumnezeu, plină de plăcere. Acolo nu este a se auzi: *întru sudoarea feţei tale vei mânca pânea Ta*». (Facerea 3, 19, 16), şi nici spini şi pălămidă, şi nici că se poate auzi: «*întru dureri se naşte fii, şi lasă bărbatul tău, întoarcerea ta, şi el te va stăpâni*», ci totul e în pace, bucurie, plăcere, mulţămire, bunătate şi blândeţă. Nu este acolo pizmă, nici viclenie, nu este boală, nu este moarte, nici aceea a trupului, nici aceea a sufletului, nu este întuneric, nu este noapte, ci toate sunt ziuă, toate lumină, toate strălucite. Nu este acolo osteneală, nici oboseală, ci pururea vom petrece în plăcerea celor bune şi plăcute. Voiţi poate vă dau şi icoana stărei de acolo? Nu este cu putinţă; cu toate acestea însă, pe cât îmi este cu putinţă mă voiu încerca să vă dau oare care imagină, să ne uităm la ceruri, când nici un nour nu este în faţa sa, şi când se vede coroana sa; apoi după ce vom observa pe un timp îndelungat faţa sa, să ne gândim că şi teren vom aveà acolo, nu ca cel pe care-l avem aici, ci fiind cu atât mai frumos, cu cât mai frumos este tavanul de aur, de cât cel de lut.

*) *Partea morală*. Despre odihna viitoare, şi despre mulţămirea celor cereşti. (Veron)

Gândeşte-te apoi şi la un alt tavan de deasupra acestuia; gândeşte-te încă la cei deacolo, la îngeri, arhangheli, la acele nemărginte cete ale netrupeştelor puteri, la însăşi împărăţiea lui Dumnezeu, la tronul părintesc. Dară, precum am tost zis, nu poate cuvântul să reprezinte totul; este nevoie de experienţă, şi prin experienţă de cunoştinţă. Cum crezi, spune-mi, că era Adam în paradis? Apoi petrecerea de aici este cu atât mai bună de cât cea deacolo, pre cât mai bun este cerul decât pământul.

Dară să ne închipuim şi o altă icoană. De s'ar întâmpla ca împăratul de acum să stăpânească înteaga lume, şi să nu fie supărat nici de războae, şi nici de griji, ci să fie cinstit numai, şi să petreacă în plăceri, având multe venituri, şi aurul curgându-i de pretutindeni, şi fiind bine văzut şi admirat, apoi ce feliu de suflet credeţi că ar avea el, când ar vedea războaele încetate pe toată faţa pământului? Cam aşa fel va fi atunci, sau mai bine zis nici prin această imagină n'am reprezentat bine până acum, şi de aceia trebuie a căuta alta. Gândeşte te deci; dupre cum copilul împărătesc nu simte nimic, pe cât timp se găseşte în mitra mamei sale, dară dacă s'ar întâmpla ca de de-odată să iasă de acolo, şi să se urce pe tronul împărătesc, nu cu încetul, ci fără de veste ar pune stăpânire pe toate; tot aşa este şi starea aceasta, şi aceea; sau dacă un încarcerat oarecare, după ce a pătimit mii de rele, fără de veste ar fi răpit şi pus pe tronul împărătesc. Dară nici aşa încă n'am reprezentat bine imagina. Căci aici, ori şi câte bunuri ar aveà cineva, fie chiar şi împărăţia, întâea zi simte plăcere mare, poate şi a doua şi a treia, dară cu trecerea timpului de şi simte plăcere, totuşi nu atât de mare, căci se împuţinează prin obişnuinţa de toate zilele, ori care ar fi ea, pe când acolo nu numai că nu se împuţinează, ci încă şi sporeşte. Căci gândeşte-te cât de fericit va fi sufletul ce se duce acolo, care nu se va lipsi niciodată de acele bunătăţi, şi nici că se va face vre-o prefacere, ci viaţă ce nu va avea sfârşit, vieaţă lipsită de orice primejdie, de orice grijă şi nemulţămire, plină de plăceri şi de mii de bunuri. Că dacă noi când ieşim la câmp, şi vedem corturile ostaşilor, întinse, când vedem suliţele, coifurile, scuturile cele ro-

tunde strălucind, deodată rămânem ca uimiți de acea priveliște; ba dacă am vedea și pe împăratul trecând prin mijloc, călărind pe un cal și ținând în mâini arme aurite, ne închipuim că avem totul înaintea ochilor noștri, apoi ce crezi că va fi când voi vedeà corturile cele veșnice întinse în ceruri? «*Ca să vă primească pre voi,* zice, *întru corturile cele de veci*». (Luca 16, 9); când vei vedea pe fiecare din acestea strălucind mai mult de cât razele soarelui, nu doară ca fiind de fier sau aramă, ci din cauza slavei aceleia, ale căreia sclipiri nu poate ale vedea ochiul omenesc. Dară dacă acestea sunt zise cu privire la oameni, apoi ce ar putea spune cineva de acele miliarde de îngeri, și de arhangheli, de herubimi, de serafimi, de tronuri, de domnii, de stăpânii, de puteri, a căror frumusețǎ întrece orice minte omenească? Dară oare până unde vom merge alungând ceia ce nu se poate pricepe? «*Că nici ochiul n'a văzut*, zice, *nici urechia n'a auzit și la inima omului nu s'au suit*». (I. Corinth. 2, 9). Deci, nimic nu poate fi mai grozav pentru cei ce nu se vor învrednici de acele bunuri, și mai fericit în acelaș timp pentru cei ce se vor învrednici de ele. Să fim deci noi dintre acei fericiți, ca să ne învrednicim de bunurile veșnice, întru Hristos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Duhul sfânt se cade, slavă, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

OMILIA VII

«*Deci să ne nevoim a intra întru acea odihnă, ca să nu cază cineva într'aceiași pildă a neascultărei. Pentru că viu este cuvântul lui Dumnezeu, și lucrător, și mai ascuțit de cât toată sabiea ascuțită de amândouă părțile, și străbate până la despărțirea sufletului, și a duhului, și a mădulărilor, și a măduvei, și judecător cugetelor și gândurilor inimei. Și nu este nici o făptură nearătată înaintea lui, ci toate sunt goale si descoperite înaintea ochilor lui, cătră care ne este nouă cuvântul*». (Cap. 4, 11—13).

Mare dar este credința, și mântuirea, și fără de dânsa nu este cu putință a se mântui cineva vreodată. Decât numai că nu este deajuns spre a lucra singură credința, ci se cere și o vieață corectă. Așa că deaceia și Pavel sfătuește pre cei ce deja s-au învrednicit tainelor, zicând: «*Să ne nevoim a intra întru acea odihnă*» «*Să ne nevoim*» zice, ca și cum nu e deajuns credința, ci trebuie a adaoge și vieața și a pune o mare râvnă. Că trebuie cu adevărat multă râvnă, ca să ne ridicăm la ceruri. Pentru că dacă nu s-au învrednicit de pământ ceice atâtea năcazuri au îndurat cei ce au rătăcit în pustie și nu au putut a se învrednici ca să vadă pământul, fiindcă au cârtit, și au curvit, apoi cum vom putea noi a ne învrednici de ceruri, viețuind cu nepăsare și în trândăvie? Trebuie deci de a avea o mare râvnă. Și privește, că el n-a stat până la paguba de a nu intra, căci n-a zis «să ne nevoim a intra întru liniște, ca să nu cădem dintratâtea bunuri», ci el a adaos tocmai ceia ce mai ales ațâtă pe oameni. Și ce anume? «*Ca să nu cadă*, zice, *întraceiași pildă a neascultărei*». Și ce va să zică aceasta? Adecă, ca să avem mintea ațintită acolo; acolo să ni fie speranța și așteptarea, ca să nu cădem la feliu cu ăceia. Cum că vom cădea, învederează exemplul «*nu întraceiași pildă*» Apoi ca nu cumva auzind «*întraceiași*» să'ți închipui că va fi aceiași pedeapsă, ascultă ce adaoge:

«*Pentru că viu este cuvântul lui Dumnezeu, și lucrător, și mai ascuțit decât toată sabiea ascuțită de amândouă părțile, și străbate până la despărțirea sufletului și a duhului, și a mădulărilor, și'a măduvei, și judecător cugetelor și gândurilor inimei*». Arată aici, că și acelea le-a lucrat cuvântul lui Dumnezeu, care viețuește încă, și nu s'a stins. Deci, să nu-ți închipui că dacă ai auzit vorba, «*cuvânt*» apoi să o crezi zise cum s-ar brodi, căci «*este mai ascuțit decât toată sabiea ascuțită*», zice. Privește acum și pogorământul ce'l face, și de aici te gândește de ce oare a trebuit ca și pe Proroci să-i numească sabie, și suliță, și ascuțiș. «*De nu vă veți întoarce*, zice, *sabiea sa o va lua* [1]) *arcul seu l-a încordat, și l-a gătit pre el*» (Ps. 7,

---

[1]) Originalul zice: „Τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ στιλβώσει" — *sabiea sa o*

13). Că dacă astăzi, după atâta timp, și săvârșirea atâtor lucruri mari, nu poate înfricoșa auditorul numai cu numele de «*cuvânt*», ci are nevoie și de aceste expresiuni, ca astfeliu să arate superioritatea izvorâtă din comparațiune, apoi cu atât mai mult atunci.

Și străbate, zice, *până la dispărțirea sufletului și a duhului*». Dară ce spune el aici? Lasă a se înțelege ceva foarte înfricoșat, sau că poate Duhul disparte de suflet, sau că poate disparte chiar și pe cele trupești, și nu precum sabiea care disparte numai pre cele trupești. Arată aici în fine, că și sufletul este pedepsit, și că cele lăuntrice ale omului sunt cercetate, dispărțind așa zicând pe om în totul. «*Și judecător cugetelor*, zice, *și gândurilor inimei, și nu este nici-o făptură nearătată înaintea lui*». Prin aceste cuvinte mai ales i-a înfricoșat, ca și cum pare că ar zice: «Să nu vă încurajați, dacă poate ați stat neclintiți în credință, căci el este care judecă cele ascunse ale inimei, și el este care examinează și pedepsește. «Și ce spun eu de oameni, zice, căci de ai spune de îngeri și de arhangheli, de heruvimi și serafimi, sau de ori-ce altă făptură, — toate sunt descoperite ochiului său, toate sunt învederate și de față pentru el, așa că nimic nu poate fi ascuns de dânsul».

Toate sunt goale și descoperite înaintea ochilor lui, către care ni este nouă cuvântul» (πάντα γυμνά καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὅν ἡμῖν ὁ λόγος). A întrebuințat cuvântul τετραχηλισμένα în loc de φανερά, punând la mijloc o metaforă împrumutată dela pieile cele jupuite de preoți cu ocaziunea jărtfelor. Că precum adecă prin tăierea animalului proadus spre jărtfă și porni jupuirea pielei de pe trup toate cele dinăuntru sunt descoperite ochiului preotului asemenea și ochiului lui Dumnezeu toate sunt discoperite. Dară tu privește cum apostolul întrebuințează tot-deauna imagini corporale, și aceasta din cauza slăbiciunei auditorilor. Cum că erau slabi și neputincioși, a invederat-o în multe locuri, spunând că au

---

va luci. Verbul στίλβω-στιλψω însamnă *lustruiesc, frec un corp până sclipește, sclivsiesc*. Deci, expresiunea «*sabiea sa o va luci*» învederează grija pusă de a ascuți până întratâta sabiea, în cât că se cunoaște din lucirea ei. In senz metaforic semnifică *mânia* celui ce o ține în mână.

nevoie de lapte, iară nu de mâncări tari. «*Toate sunt goale şi descoperite înaintea ochilor lui, cătră care ni este nouă cuvântul*». Dară oare ce va să zică «*în aceiaşi pildă a neascultărei*»? E ca şi cum ar zice cineva: «de ce n-au văzut aceia pământul? De sigur că prin aceasta au luat arvona puterei lui Dumnezeu. Trebuia să creadă; însă împuţinându-se peste măsură din cauza fricei, şi neînchipuindu-şi nimic mare de Dumnezeu, cum şi aceia că ajunsese mici de suflet, prin aceasta s'au pierdut». Se mai poate spune şi altceva, că adecă făcând cea mai mare parte din drum, tocmai când ajunsese la uşă aşa zicând, când ajunsese la liman, s'au afundat. «De aceasta mă tem şi pentru voi, zice; mă tem să nu cădeţi ca şi aceia din cauza neascultărei». Cum că şi dânşii pătimesc multe, le mărturiseşte mai la vale, zicând: «*Aduceţi-vă aminte de zilele cele mai dinainte, întru care luminându-vă multă luptă de patimi aţi suferit*» (Cap. 10, 32). Nimeni deci, să nu se împuţineze cu sufletul, şi nici desnădăjduindu-se spre sfârşit, să cadă. Căci sunt mulţi cari la început au multă bunăvoinţă, iară după aceia ne mai adăogând nimica, pierd totul. «Sunt deajuns strămoşii noştri, zice, ca să vă înveţe de a nu cădea în aceleaşi în care au căzut dânşii, ca să nu pătimiţi cele ce au pătimit ei». Aceasta înseamnă: «*întraceiaşi pildă a neascultărei*». Apoi ca nu cumva auzind «*întraceiaşi pildă a neascultărei să nu cazi*» să-ţi închipui aceiaşi moarte pe care au avut-o aceia, priveşte ce spune mai departe: «*Pentrucă viu este cuvântul lui Dumnezeu, şi lucrător şi mai ascuţit decât toată sabiea ascuţită*», căci acest cuvânt este mai tăios decât orice sabie, şi căzând asupra cuiva, pricinueşte rane dureroase, şi tăieturi nevindecate. Iară dovada acestora nu mai este nevoie de a o înfăţişa, şi nici de a o făuri, pe cât timp are o astfel de povestire grozavă. «Căci ce anume războiu a pierdut pe aceia? zice. Care anume luptă? Oare nu cădeau automat? Deci, să nu neglijem, fiindcă n'am pătimit aceleaşi ca şi dânşii, şi întru cât putem zice «*astăzi*» ne este cu putinţa de a ne reculege».

Ca nu cumva deci auzind de cele ale sufletului, să ne trândăvim, adaoge şi cele ale trupului. Căci atunci se

petrece astfel, cum de pildă se petrece cu un împărat, care pe stăpânitorii ce au greşit mult îi dezbracă aşa zicând, pe unul de rangul ostăşesc mai întâi, pe altul de demnitatea ce o are, şi numai după aceia îi pedepseşte, — tot aşa şi aici face sabiea duhului. După aceia vorbeşte de Fiul.

«*Către care ni este nouă cuvântul*». Şi ce înseamnă «*către care ni este nouă cuvântul*»? «Lui, zice, avem a da seamă de cele făcute. Să nu cădem, deci, nici să ne împuţinăm cu sufletul. Sunt îndeajuns de a ne cuminţi cele pătimite de dânşii. Avem încă şi «*Arhiereu mare, care a străbătut cerurile, pre Iisus Fiul lui Dumnezeu*» (Vers. 14). Cum că deaceia a adăogat expresiunea aceasta, se vede din versul următor: «*Că n'avem Arhiereu care să nu poată pătimi împreună cu neputinţele noastre*» (Vers. 15). De aceia zicea şi mai sus: *Că întru ceiace a pătimit, însuşi fiind ispitit, poate şi celor ce se ispitesc să le ajute*» (Cap. 2, 18). Priveşte, deci, cum şi aici face acelaşi lucru. Ceia ce el spune, aceasta înseamnă: «A venit, zice, şi a călcat pe aceiaşi cale, pe care şi noi păşim acum, sau mai bine zis, chiar şi mai aspră, căci a luat cu sine experienţa tuturor celor omeneşti». Când el zice: «*nu este nici-o făptură nearătată înaintea lui*», face aluziune la Dumnezeirea lui.

Apoi fiindcă a vorbit de trup, iarăşi vorbeşte mai cu pogorământ zicând: «*Drept aceia având Arhiereu mare care au străbătut cerurile*», prin care arată şi o îngrijire mai mare, şi' că el stă înaintea noastră ca prieteni, şi nu voieşte ca noi să cădem. «Moisi, zice, nu a intrat întru odihnă, iară el a intrat». Şi cum nicăiri n'a spus el aceasta pe faţă, ca să nu se creadă că-i ia apărarea, este de mirare, totuşi însă se înţelege aceasta, de şi pe faţă n'a spus o, ca să nu se pară că învinovăţeşte pe bărbat. Că dacă nimic din acestea spunând, şi totuşi îl învinovăţeau, zicând: «*Că au auzit de tine că înveţi pre jidovii cei dintre neamuri să se despărţească de la Moisi*» (Fapt. Apost. 21, 21), cu atât mai mult încă dacă ar fi spus, că nu este Palestina, ci ceriu, — mai mari decât acestea ar fi spus contra lui.

Dară iată că apostolul nu atribue totul preotului, ci

mai cere și cele cuvenite din partea noastră, vorbesc de mărturisire, căci zice: «*Având arhiereu mare, care au străbătut cerurile, pre Iisus Fiul lui Dumnezeu, să ținem mărturisirea*». De care mărturisire grăiește el aici? Că este înviere, este răsplată, că sunt multe bunuri, că Christos este Dumnezeu, că credința este dreaptă. Acestea să le mărturisim, acestea să le ținem. Cum că acestea sunt adevărate, se invederează de acolo că arhiereul este înăuntru. Deci să nu cădem din credință, ci să mărturisim; deși lucrurile nu sunt în fața noastră, totuși noi le mărturisim, iară dacă ar fi față, ar fi crezute minciună. Așa că lucrul este adevărat, de și covârșește mintea noastră și arhiereul nostru este mare. «*Că nu avem arhiereu care să nu poată pătimi, împreună cu neputințile noastre, a ispitit întru toate, după asemănare fără de păcat*» (vers. 15), adecă că nu este ca cei mulți dintre arhierei, ca să nu cunoască cele ale noastre, sau pre cei ce sunt în strâmtorare, și nici ce va să zică strâmtorare, căci fiind vorba de oameni, este cu neputință ca nu să simtă la relele cuiva unul care singur a suferit rele, singur a simțit. Arhiereul nostru toate le-a suferit, că pentru aceia el a suferit întâi, ca să poată a simpatiza. «*Ispitit întru toate*, zice, *după asemănare, fără de păcat*». Privește cum și aici ca și mai sus, a pus expresiunea «*după asemănare*», adecă: a fost persecutat, a fost scuipat, a fost învinovățit, a fost luat în bătae de joc, a fost clevetit, a fost alungat, și la urmă a fost răstignit. «*După asemănare*, zice, *fără de păcat*». Aici și altceva mai lasă a se înțelege, că este adecă cu putință de a fi fără de păcat, chiar și petrecând în supărări, așa că și atunci când zice: «*întru asemănarea trupului*» nu spune doară că este asemenea trupului, ci cum că a luat trup omenesc. Dece, deci a zis «*întru asemănarea?*» Pentru că vorbea de trup păcătos, adecă că cu trupul era deopotrivă nouă, că dupre natură era deopotrivă dară nu și cu păcatul.

«*Să ne apropiem dară cu nădejde la scaunul darului lui, ca să luăm milă, și să aflăm har spre ajutor la vreme de treabă*» (vers. 16). Ce numește el scaunul darului? Scaunul cel împărătesc, pentru care zice: «*Zis-a Domnul Domnului meu, șezi dea-dreapta mea*» (Ps. 109, 1). Ce va

să zică oare «*să ne apropiem cu nădejde ?*» Că adecă avem arhiereu fără de păcat, care a biruit lumea, dupre cum şi zice: «*Indrăzniţi, eu am biruit lumea*» (Ioan 16, 13). Căci a suferì totul, însă a fi fără de păcat, aceasta înseamnă a fi după asemănarea omenească. «Deşi noi suntem sub păcat, zice, el însă este fără de păcat». Dară cum să ne apropiem cu nădejde ? Apoi acum este scaun al darului, iară nu al judecăţei, şi de aceia să ne apropiem cu îndrăzneală, cu nădejde, ca să luăm milă, şi ceia ce cerem, căci lucrul este din buna lui voinţă, dar împărătesc. «*Să aflăm har spre ajutor la vreme de treabă*» Bine a spus „spre ajutor la vreme de treabă" căci e ca şi cum ar zice: «Dacă te vei apropia acum, vei lua şi dar, şi milă, fiindcă te apropii la timp potrivit, iară de te vei apropia atunci, nu vei lua nimic, fiindcă apropierea-ţi va fi fără vreme, căci atunci nu va fi scaunul darului. Charul până atunci este, şi până atunci el îl acordă, iar când va sosi sfârşitul, atunci se va scula la judecată. «*Scoală, Dumnezeule, zice, judecă pământul*». (Ps. 81, 8).

«*Să ne apropiem cu nădejde*», adecă neavând conştiinţă încărcată adecă neîndoindu-ne, fiindcă unul cu acesta nu poate a se apropia cu curaj. De aceia zice proorocul: «*In vreme plăcută te-am ascultat pre tine, şi în ziua mântuirei ţi-am ajutat*». (Isaia 49, 8), pentru că chiar şi după botez de păcătuieşte cineva, şi se pocăieşte, este al harului. Apoi ca nu cumva auzind vorbindu-se de arhiereu să ţi-l închipui ca stând de faţă, de îndată îl şi duce pe tron, pe când preotul nu şade jos pe acel tron, ci stă de faţă. Ai văzut deci, că a se face arhiereu, nu este de la natură, ci vine dela har, din concesiune, din deşărtare? Aceasta şi nouă este potrivit acum o zice, ca să ne apropiem şi să cerem cu curaj. Numai credinţă să avem cu noi şi totul ni dă. Acum deci este timp de dar; nimeni să nu se descurajeze. Atunci de sigur că va fi timp de descurajare, când cămara de nuntă se va închide, când va intra împăratul ca să vadă pre cei chemaţi când cei vrednici se vor bucura în sânurile Patriarhului Abraam, pe când acum nu, căci priveliştea este încă de faţă, lupta ni stă înainte, şi premiul deasupra capului nostru.

[1]) Să ne nevoim, deci, iubiţilor, în faptele cele bune, precum zice şi Pavel: «*Eu drept aceia aşa alerg, nu ca şi cum nu aşi şti*» (I. Cor. 9, 26). Este nevoie de călătorie, şi încă călătorie grabnică. Cel ce aleargă, nu vede în calea sa pe nimeni din cei pe cari'i întâlneşte, fie că ar trece prin livezi, sau prin locuri sălbatece. Cel ce aleargă nu are privirea aţintită la privitori, ci la premiu, şi chiar de ar fi bogat, sau sărac, chiar de 'l laudă cineva sau îl batjocoreşte, chiar de l'ar lua cu pietre, sau i-ar răpi casa, chiar de ar vedea pe copiii săi, sau pe femeie, sau orişice, el un singur lucru are în vedere: *de a căpăta premiul*. Cel ce aleargă nu stă de loc, fiindcă dacă s'ar lenevi cât de puţin, totul e pierdut. Cel ce aleargă nu numai că cu nimic nu 'şi miceste posibil mai 'nainte de sfârşit, ci încă atunci mai cu seamă îşi grăbeşte fuga. Aceasta o zic către cei ce spun: «în tinereţe ne-am exercitat în acestea, în tinereţe am postit, iară acum am îmbătrânit». Apoi tocmai acum trebuie a stărui în evlavie. Să nu 'mi înşiri isprăvile cele de demult; acum mai cu seamă trebuie să întinereşti, şi să înfloreşti. Că cel ce aleargă pe drumul acesta trupesc, cu drept cuvânt că nu poate alerga la fel până la fine, fiindcă bătrâneţea îl doboară, fiind vorba de trup, de sigur că totul este o luptă. Dară tu de ce îţi împuţinezi drumul? De ce 'ţi miceşti pasul? Fiind-că aici ai nevoie de suflet, şi încă de suflet deştept. Dară apoi sufletul la bătrâneţe mai mult se împuterniceşte, atunci el înverzeşte, atunci mai mult se îndârjeşte. Că după cum trupul în timp ce este cuprins de friguri, sau şi de alte boale, chiar de ar fi puternic, totuşi se slăbănojeşte, — iară după ce a scăpat din acea strâmtoare, îşi recâştigă iarăşi puterea sa, — tot aşa şi sufletul la tinereţe este cuprins de friguri, şi-l stăpâneşte mai mult dragostea de slavă deşartă, de desfătări, de pofte lumeşti, şi de multe alte fantezii, însă venind bătrâneţea, toate aceste patimi le alungă, pe deoparte fiind desgustat de ele, iară pe

---

[1]) *Partea morală.* Noi trebuie a ne sili (a ne nevoi) în faptele cele bune, iară nu a umbla ca nebuni după teatre şi fapte ruşinoase, mai cu seamă cei bătrâni. Şi că a uza cineva în mod cumpătat de căsătorie demnă şi de vin, ca şi de altele de acest fel, cu nimic nu i se vatămă buna cinstire de Dumnezeu. (Veron).

dealtă parte din filosofia ce o are. Căci bătrâneţea slăbind puterile trupului, nu mai lasă sufletul ca să se folosească de ele, ci împrăştiind totul ca pre nişte duşmani străini, îl pune aşa zicând într'un loc curat de orice vuet, şi aduce mare linişte, iară frică cea mare o alungă. Chiar de n'ar fi altceva, totuşi bătrânii trebue să o ştie că se vor sfârşi curând, şi că fără vorbă multă dânşii se găsesc aproape de moarte. Când, deci, poftele trupeşti se furişează în sufletul lor, iară în acelaşi timp intră şi aşteptarea divanului judecătoresc, oare atunci, el nu se face mai cu băgare de seamă, dacă voieşte, muindu 'şi poftele? Dară ce? Când noi vedem pe bătrâni mai stricaţi decât pe cei tineri? De sigur că aici e vorba de o covârşire a răutăţei, căci de multe ori vedem şi printre nebuni aruncându-se în prăpastie, fără ca cineva să-i împingă. Deci, când vedem batrâni bolind ca şi cei tineri, atunci este o covârşire a răutăţei, căci unul ca acesta nu are nici măcar justificarea tinerilor, şi nu poate să zică: *păcatele tinereţilor şi ale neştiinţei nu le pomeni Doamne*»(Ps. 24, 7). Unul ca acesta ajungând la bătrâneţe arată că şi în tinereţe a fost aşa, nu doară din cauza neştiinţei lui, sau a neexperienţei, sau din cauza vârstei, ci din cauza trândăviei sale. Acela nu mai poate să zică: «*Păcatele tinereţilor şi ale neştiinţei nu le pomeni Doamne*» care face ceia ce se cuvine unui bătrân, care s'a prefăcut la bătrâneţe; — dară dacă şi la bătrâneţe face lucruri necuviincioase, cum ar putea fi numit unul ca acela bâtrân, ca unul ce nu se ruşinează nici măcar la vârsta sa? — căci el le zice vorbele acelea: «*Păcatele tinereţilor şi ale neştiinţei nu le pomeni Doamne*» fiind bătrân. Nu cumva deci prin păcatele ce le faci la vreme de bătrâneţe, să te lipseşti de iertarea păcatelor celor din tinereţe; fiindcă cum să nu fie absurd şi lipsite de iertare cele ce se aud şi se văd deseori: bătrân şezând în cârciumă, bătrân care aleargă la ipodrom, bătrân care se duce la teatre, şi aleargă cu mulţimea ca copiii. Cu adevărat că este ruşinos şi de râs, că pe dinafară este împodobit cu părul alb, iară înăuntru are cugetare de copil. Dacă l-ar necinsti un tânăr, el deîndată pune înainte părul lui cel alb. Dară tu mai întâi să te ruşinezi de perii cei albi; dacă

chiar tu nu te ruşinezi de cele ce faci, şi încă fiind bătrân, apoi cum pretinzi că tânărul să se ruşineze sau să se sfiească de tine? Nu te sfieşti tu singur de părul cel alb, ba încă îl necinsteşti. Dumnezeu te-a cinstit cu albeaţa părului, ţi-a dat ţie întâietatea; de ce dară trădai cinstea făcută ţie? Cum se va sfii de tine tânărul, când tu încă mai mult faci fapte necuviincioase? Părul alb atunci este de cinstit, când cineva face cele ale bătrâneţei, iară când face de cele ale tinereţei, devine mai de râs de cât cei tineri. Cum veţi putea voi cei bătrâni să sfătuiţi pe cei tineri ca să fie cu rânduială, dacă voi sunteţi ca beţi din cauza neorânduelelor?

Nu le spun acestea spre a acuza pre bătrâni, ci pre cei tineri. Cei ce fac cele cuvenite bătrânilor, de ar ajunge chiar la o sută de ani, totuşi sunt tineri, după cum şi tinerii chiar de ar fi cât de mici, însă înţelepţi vor fi mai buni decât cei bătrâni. Cuvântul acesta nu este al meu, ci însuşi scriptura obişnuieşte a face această deosebire, zicând: «*Bătrâneţele sunt cinstite nu cele de mulţi ani nici cele ce se numără cu numărul anilor*» (Int. Solomon 4, 8, 9). Căci noi cinstim părul alb nu pentru că preferăm culoarea albă în locul celei negre, ci pentru că este o dovadă de o vieaţă virtuoasă, şi privindu-l noi ne gândim la bătrâneţea dinăuntru; iară dacă unul ca acesta face cu totul cele contrare bătrâneţei, tocmai pentru aceasta se vor face mai de râs. Fiindcă şi pe împărat îl cinstim, cum cinstim şi porfira şi coroana împărătească, fiindcă sunt simboluri a stăpânirei; dară dacă de pildă l-am vedea necinstit împreună cu porfira, sau batjocorit de garda împărătească, strâns de gât şi pus la închisoare, oare atunci ne-am mai ruşina noi de porfira şi coroana ce poartă, şi nu am plânge de halul în care a ajuns? Nu pretinde dară de a fi cinstit pentru părul cel alb, când însuţi tu îl necinsteşti, căci şi dânsul trebuie a se bucura de cinste din parte-ţi, ca fiind un obiect frumos şi demn de cinste.

Nu spunem acestea contra tuturor, şi nici că cuvântul nostru este contra bătrâneţei cum s'ar întâmpla, sau că sunt înfuriat, ci contra sufletului care necinsteşte bătrâneţea; şi nici că le spunem acestea cu durere pentru cei

îmbătrâniţi, ci pentru cei ce necinstesc bătrâneţea. Bătrânul este ca un împărat, dacă voieşte, şi mai împărat decât cel ce are porfira împărătească, dacă îşi stăpâneşte patimile, şi le pune în ordine ostăşască; iară dacă se mişcă din loc, dacă se pogoară de pe tron, dacă devine rob dragostei de bani, slavei deşarte, împodobirilor, nesaţiului, beţiei, sau mâniei, sau curvăsăriilor, dacă îşi împodobeşte perii capului, sau îi unge cu ulei, prin aceasta arată că singur îşi necinsteşte vârsta cu voia sa. Şi atunci de ce pedeapsă oare nu ar fi vrednic unul ca acesta? Dară să nu fiţi ca aceştia voi cei tineri, căci nici vouă încă nu vi se permite a păcătui. De ce? Pentrucă este doară cu putinţă ca bătrânul să fie tânăr, că precum la bătrâneţe sunt tineri, tot aşa şi contrariul. Că precum acolo nici părul alb nu poate salva, tot aşa şi aici părul negru nu poate împiedeca. Deci dacă este cel mai urâcios lucru ca bătrânul să facă de acestea, de care am spus, apoi cu atât mai mult tânărul, căci nici el nu este scutit de asemenea acuzaţiuni. Tânărul numai atunci poate să aibă iertare, când este de pildă chemat în administrarea lucrurilor, când este fără experienţă, când pentru aceasta are nevoie de timp şi încercare; iară când trebue a arăta înţelepciune şi bărbăţie, sau a se stăpâni de darul banilor, nu poate avea nici de cât.

Sunt împrejurări când cel tânăr poate fi acuzat încă mai mult de cât cel bătrân. Acesta are nevoie de o mare îngrijire, din cauza bătrâneţei, care l-a slăbit; dară acela, care este în putere — de voieşte — de a se îngriji singur pe sine, de ce iertare poate fi vrednic, când răpeşte mai mult decât cel bătrân, când este răzbunător, când dispreţuieşte, când nu ajută mai mult decât bătrânul, când vorbeşte multe fără folos, când batjocoreşte, când bârfeşte, când se îmbată? Şi dacă fiind cu înţelepciune, el crede că nimeni nu-l poate învinovăţi, priveşte-l şi aici, cum are multe ajutoare la îndemână, numai dacă le voieşte. Căci dacă poate îl supără pofta trupească mai mult decât pe cel bătrân, totuşi are multe mijloace la îndemână, prin care ar putea face mai mult decât bătrânul, ca să îmblânzească acea fiară sălbatecă. Şi cari sunt acele mijloace? Ostenele, cetiri, privigheri, posturi.

«Dară, zici tu, ce au a face acestea cu noi, cari nu suntem călugări»? Acestea mi le spui mie? Spune-le lui Pavel, căci doară el zice· «*Priveghind cu toată răbdarea și rugăciunea*» (Efes. 6, 18), și aiurea: «*și purtarea de grijă a trupului, să nu o faceți spre pofte*» (Rom. 13, 14); și apoi el n'a scris acestea numai pentru monahi, ci pentru toți cei ce sunt în cetăți. Nu cumva poate omul din lume, datorește a avea ceva mai mult decât cel singuratec,—a convețui cu femeia? Aici desigur că are iertare, iară în celelalte de loc, ci se cuvine lui de a face totul deopotrivă cu monahul. Și fericirile cele rostite de Mântuitorul Christos, nu sunt zise numai către monahi, findcă atunci s'ar pierde totul în lume, și am putea învinovăți cruzimea lui Dumnezeu. Dacă fericirile sunt zise numai pentru monahi, iară omul din lume nu are putința de a le îndeplini, fiindcă el a încuviințat căsătoria, iată atunci că el a pierdut pe toți, căci dacă nu este cu putință ca cel însurat să facă cele ale călugărilor, apoi atunci toți sunt pierduți și stricați, iară cele ale virtuții sunt închise. Cum dară este nunta cinstită, când ne împiedecă dela atâtea? Deci ce? Este cu putință, și prea cu putință, ca cineva să aibă și femeie, în acelasi timp să practice și virtutea, dacă voiește. Cum? Dacă având femei, vom fi ca cei ce nu au; dacă nu ne vom bucura pentru averi, dacă vom face uz de cele ale lumei, ca cei ce nu abuzează de ele. Iară dacă unii s'au împiedecat dela nuntă, apoi să știe că nu nunta este piedecă, ci intențiunea, voia cea liberă care face uz de nuntă în mod greșit, — fiindcă nici vinul nu provoacă beția, ci numai reaua intențiune și întrebuințarea lui peste măsură. Fă deci uz cu cumpătare de nuntă și vei fi cel întâi întru împărăția cerurilor, și te vei bucura de toate bunurile. Cărora fie ca cu toții să ne învrednicim prin charul și și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Duhul sfânt se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VIII

«Pentru că tot Arhiereul din oameni luându-se, pentru oameni se pune spre cele ce sunt cătră Dumnezeu, ca să aducă daruri și jertfe pentru păcate, care să poată pătimi dimpreună cu cei ce nu știu și se rătăcesc, de vreme ce și el este cuprins de neputințe. Și pentru aceasta dator este precum pentru popor, așa și pentru sine să aducă pentru păcate» (Cap. 5, 1—3).

Voiește să arate fericitul Pavel, că acest Nou Testament este cu mult mai bun decât cel Vechiu, iară aceasta o face punând mai dinainte raționamentele, — fiindcă aici nimic nu este trupesc sau fantastic, ca de pildă nu este templu, nu este sfânta sfintelor, nu este preot care să aibă atâtea unelte, nu sunt observațiuni legale, ci toate sunt mai înalte și mai desăvârșite, pentrucă nimic nu este trupesc, ci toate sunt duhovnicești; de altfel cele duhovnicești nu pot atrage atât de mult pre cei slabi, ca cele trupești. Și acest argument îl mișcă apostolul în toate părțile. Dară tu privește înțelepciunea lui Pavel: își face început cuvântărei sale mai întâi dela preot, pe care încontinuu îl numește Arhiereu, și dela el cel întâi arată deosebirea. De aceia mai întâi arată ce este preotul, cari sunt simbolele preotului, și cari sunt ale preoției. Dară i se împotrivea apostolului faptul că Christos nu era nici nobil, nici din neam preoțesc, și nici n'a fost preot pe pământ,— căci cum se putea să fie preot? Deci, precum a făcut în epistola cătră Romani [1]) când având înainte o chestiune neprobabilă — dacă credința face, ceiace n'a putut osteneala omului și legea, ceiace n'a putut face cu alte cuvinte omul cu sudoarea frunței sale — s'a refugiat la Patriarhul Abraam și la acel timp a redus totul, tot așa și aici, unde croiește o altă cale a preoției, punând-o înainte dela cei ce au precedat. Și precum atunci când vorbește de pedeapsă nu pune înainte numai gheena, ci și cele petrecute cu părinții lor, tot așa și aici, o adeverește aceasta mai întâi dela cele de față. Trebuia ca

[1]) A se vedea Cap. 4.

cele pământești să fie adeverite dela cele cerești, dară când auditorul este slab și neputincios, se întâmplă cu totul din contra.

Deci, acum pe cele care sunt comune el le pune mai întâi, după care arată superioritatea. Căci superioritatea prin comparație astel devine, când în unele este comună iară în altele covârșește, iară dacă nu este așa, nici comparația nu se poate face.

«*Pentrucă tot Arhiereul din oameni luându-se*» aceasta este comun și lui Christos — «*pentru oameni se pune, spre cele ce sunt către Dumnezeu*» — și aceasta deasemenea — «*ca să aducă daruri și jertfe pentru păcate*» — și aceasta, însă nu în totul, iară celelalte de loc. «*Ca să poată pătimi dinpreună cu cei ce nu știu și se rătăcesc*». Aici în fine este superioritatea. «*De vreme ce și el este cuprins de neputință, și pentru aceasta dator este, precum pentru popor, așa și pentru sine să aducă pentru păcate*». După aceia și alt-ceva mai adaoge, acela că de altul a fost trimis, și n'a venit cu dela sine hotărâre. In fine și aceasta este comun.

«*Și nimeni singur nu-și ia lui și cinste, ci cel chemat de Dumnezeu, ca și Aaron*» (Vers. 4). Aici și altceva lasă a se înțelege, adică că a fost trimis de Dumnezeu, ceia ce dealtfel și Christos vorbind Iudeilor, într'una li spunea: «*Cel ce m'a trimis pe mine, mai mare decât mine este*» și că «*n'am venit dela mine însu'mi*» (Ioan 12, 49, 8, 42). Mi se pare încă, că aici face aluziune și la acei așa ziși preoți, cari se furișase, și cari nu erau preoți, căci stricase legea preoției.

«*Așa și Christos nu singur pe sine s'a preamărit a fi Arhiereu*» (Vers. 5). «Dară, zici tu, cum a fost hirotonisit de multe-ori, ca de pildă atunci când a odrăslit toiagul, când s'a pogorât foc și a mistuit pre cei ce voiau a sări pe deasupra în preoție, în timp ce aici cu totul din contră, căci nu numai că nimic nu a pătimit, ci încă s'a și preamărit». Și de unde o invederează aceasta? De la prorocie. Nimic nu are simțitor, nimic văzut, de aceia confirmă faptul dela prorocie, dela cele viitoare.

«*Ci cela ce a grăit către dânsul: Fiul meu ești tu, eu*

astăzi te-am născut». Şi ce are a face aceasta cu Fiul? «Are a face, zice, căci aici este pusă din capul locului dovada că a fost hirotonisit de Dumnezeu». «*Precum şi întralt loc zice: Tu eşti preot în veac, dupre rândueala lui Melhisedek*» (Vers. 6). Cătră cine deci sunt zise acestea? Cine este dupre rândueala lui Melhisedek? Nimeni altul de cât Christos, căci toţi erau sub lege, toţi cinsteau Sâmbăta, toţi se tăiau împrejur, şi nicì unul nu putea arăta alt-ceva

Care în zilele trupului său cereri şi rugăciuni cătră cela ce putea să l mântuiască pre dânsul din moarte, cu strigare tare şi cu lacrămi aducând, şi fiind auzit pentru buna sa cucernicie, măcar că erea fiu, s'a învăţat, din cele ce a pătimit, ascultarea» (Vers. 7, 8). Ai văzut, că nimic alt nu se arată aici, de cât că se pune de faţă mare îngrijire a Tatălui, şi dragostea lui cea nemărginită? Căci ce voieşte prin expresiunea «*cu strigare tare?*» Nicăiri nu spune aceasta evanghelia, nici că a plâns rugându-se, şi nici că a făcut aceasta cu strigare. Ai văzut că aici e vorba de pogorământ, căci n'a spus că s'a rugat simplu, ci «*cu strigare tare?*». «*Şi fiind auzit pentru buna sa cucernicie*, zice, *măcar că erea Fiu, s'a învăţat, din cele ce a pătimit, ascultarea. Şi făcându-se desăvârşit, s'a făcut tuturor celor ce-l asculta pre el pricina de mântuire veşnică, numit fiind de Dumnezeu Arhiereu, dupre rândueala lui Melhisedek*» (Vers. 9. 10). Fie şi cu strigare; de ce însă şi *tare*, şi încă *cu lacrămi?*

«*Aducând*, zice, *şi fiind auzit pentru buna sa cucernicie*». Ruşineze-se ereticii, cari tăgăduiesc că el a fost în trup. Dară ce spui? Fiul lui Dumnezeu a fost auzit pentru buna cucernicie? Şi ce s'ar putea zice mai mult despre Proroci? Dară care este aici continuitatea ideii «*şi fiind auzit pentru buna sa cucernicie, măcar că era fiu, s'a învăţat din cele ce a pătimit, ascultarea*»? Care ascultare? Cel ce a ascultat până la moarte mai 'nainte de aceasta ca Fiu al Tatălui, cum de a învăţat după aceia? Ai văzut că aici se vorbeşte de trup? Căci spune 'mi: avea nevoie de Tatăl, ca să poată scăpa de moarte? şi de aceia era întristat şi zicea: «*De este cu putinţă, să treacă de la mine paharul acesta*»? Nicăiri, însă, fiind vorba de

înviere, n'a avut nevoie de Tatăl, ci din contra încă, se pronunţă zicând: «*Stricaţi biserica aceasta, şi în trei zile o voiu ridica pre dânsa*» şi *Putere am a-mi pune sufletul şi putere am a lua*» (Ioan 2, 19, 10, 18) şi *nimeni nu'l ia pre el de la mine, ci eu îl puiu pre el de sine'mi*» (Ibid.). Deci ce este aici? De cine avea nevoie? Şi iarăşi zicea: *Iată ne suim la Ierusalim, şi fiul omului se va da Arhiereilor şi cărturarilor, şi-l vor judeca pre el spre moarte, şi-l vor da pre el neamurilor ca să-l batjocorească, să-l bată, şi să-l răstignească, şi a treia zi va învia*» de unde se vede că n'a zis: «mă va înviea Tatăl». Deci, cum de a avut trebuinţă pentru aceasta? Dară pentru cine oare se ruga el? Desigur că pentru cei ce crezuse lui. Ceiacc el spune, aceasta înseamnă: este ascultat cu uşurinţă. Fiindcă Iudeii nu aveau pentru dânsul o părere cum ar fi trebuit, zice apostolul că a fost auzit, ceia ce dealtfel chiar şi însuşi Christos îndemnând pe ucenici, li zicea: «*De m'aţi iubi pre mine, v'aţi fi bucurat căci am zis vouă: merg la Tatăl, că Tatăl meu mai mare de cât mine este*» (Ioan, 14, 28). Cum însă el nu se slăvea pre sine, el care s'a deşărtat pre sine, care s'a dat pre sine pentru păcatele oamenilor? «*care s'a dat pre sine*, zice *pentru păcatele noastre*», şi iarăşi: «*Cel ce s'a dat pre sine, singur preţ de răscumpărare pentru toţi*» (Galat. 1, 2. I Timoth. 2, 6). Deci, ce însamnă aceasta? Ai văzut dară că el vorbeşte acestea pentru trupul său? Tot aşa şi aici. «*Măcar că era Fiu*, zice, *a fost auzit pentru buna sa cucernicie*». Cu alte cuvinte apostolul voieşte a arăta că aceasta este mai mult din succesul său, decât din harul lui Dumnezeu. «Atât de mare îi era evlaviea, zice, în cât că şi pentru aceasta a arătat respect şi sfială faţă de Dumnezeu. A învăţat a asculta, a se supune lui Dumnezeu».

Şi făcându-se desavârşit zice, *s'a făcut tuturor celor ce'l asculta pre el pricină de mărturisire veşnică*». Aici iarăşi arată cât de mare este câştigul urmat din pătimiri şi suferinţe. «Dacă el, Fiul lui Dumnezeu, zice, a câstigat prin faptul că s'a supus pătimirilor, apoi cu atât mai mult noi». Ai văzut dară că tot ce a vorbit despre supunere, a fost cu scopul de a face auditorul ca să

asculte. Mi se pare că i-se abătuse din calea cea dreaptă. «Din cele ce a pătimit, zice, a învățat a se supune într'una lui Dumnezeu». «*Și făcându-se desăvârșit*» prin patimi. Aceasta deci este perfecțiunea sau desăvârșirea morală, și prin aceasta trebuie a ajunge la perfecțiune. Că el nu numai pe sine s'a mântuit, ci și altora s'a făcut pricinuitor de mântuire cu prisosință, dupre cum și zice: «*și făcându-se desăvârșit, s'a făcut tuturor celor ce-l ascultă pre el pricină de mântuire veșnică*».

«*Numit fiind de Dumnezeu Arhiereu, dupre rânduiala lui Melchisedek, pentru care mult este nouă cuvântul, și cu anevoe tălmăcindul a grăi*» (Vers. 10—11). Urmând a aduce vorba de deosebirea în preoție, mai întâi îi ceartă pre dânșii, arătând că și un astfel de pogorământ a fost lapte pentru dânșii, și pentru că erau prunci, apoi a stăruit încă mai mult în chestiunea trupului său, și vorbește ca pentru un drept oarecare. Și privește că nici nu a tăcut în totul cu această vorbă, și nici n'a spus-o pe deantregul, pe deoparte spre a ridica cât mai sus cugetele lor, făcându-i de a fi desăvârșiți, și să nu fie lipsiți de dogmele cele mari, iară pe dealta spre a nu-i lăsă ca să li se întunece mintea lor.

«*Pentru care,* zice, *mult este nouă cuvântul, și cu anevoie tălmăcindu-l a grăi, de vreme ce neputincioși (trândavi) v-ați făcut cu auzurile*». Fiindcă dânșii nu aud, de aceia și cuvântul cu anevoie este tălmăcindu-l a grăi, căci când cineva vorbește către niște oameni, cari nu urmăresc cu băgare de seamă și nici nu pricep cele grăite, desigur că a li tălmăci bine nu va putea. Dară poate că cineva dintre voi, cari stați aici de față, se tulbură, și consideră faptul ca o mustrare, dacă din pricina Ebreilor a fost împiedecat a auzi cuvinte desăvârșite. Poate, deci, că și aici — afară de puțini — vor fi mulți cred de aceștia, așa că s'ar putea zice așa și de voi; dară eu le spun acestea pentru cei puțini. Deci dară, a tăcut el, sau că poate și-a reluat șirul vorbei în cele ce urmează, făcând ceiace a făcut în epistola către Romani? Căci și acolo după ce mai întâi a închis gura contrarilor săi, zicând: «*Ci o omule! tu cine ești care răspunzi împotriva lui Dumnezeu*» (Rom. 9, 20)? — la urmă adaoge deslegarea. Eu însă îl

cred pe dânsul nici ca cum ar fi tăcut cu totul, dară nici că ar fi grăit pe faţă, spre a aduce auditorul la ceia ce el dorea. Căci amintind şi spunând lucruri mari, cari se văd în cuvântul lui, priveşte cum în ceartă lăudându-i în acelaş timp. Dară aceasta este înţelepciunea lui Pavel ce se vede pururea, ca pe cele greu de priceput să le amestece cu cele bune şi plăcute, ceia ce face şi în epistola către Galateni, zicând: «*Alergaţi bine; cine v'a oprit*»? şi «*Atâtea aţi pătimit în zadar, de este şi în zadar*»? şi «*Eu am nădejde de voi întru Domnul*» (Galat. 5, 7. 3, 4. 5, 10), — ceia ce face şi ca aceştia, zicând: «*Insă avem adeverire pentru voi, iubiţilor, de cele mai bune, şi care se ţin de mântuire*» (Cap. 6, 9). Două face el aici: nici nu întinde vorba, dară nici nu-i lasă să cadă; că dacă exemplele altora sunt deajuns spre a deştepta auditorul, şi a-l mişca, dară mai ales când cineva are exemplu chiar cu sine, şi îşi poronceşte sie-şi de a se mişca cu zel, deja a introdus prin aceasta în sine-şi posibilitatea învăţăturei. Aceasta deci învederează că prin asemenea expresiune apostolul nu-i lasă să cadă, ca cei ce erau foarte desnădejduiţi sau ca unii ce pururea erau răi, ci îi sprijine cu speranţă că odată poate vor deveni buni.

«*Că datori fiind voi de a fi învăţători pentru vreme*» (Vers. 12) zice. Aici arată că îi crezuse de mult timp şi că sunt datori de a învăţa şi pe alţii. Priveşte-l pre dânsul, cum într'una se căzneşte parecă de a veni la vorba de Arhiereu, şi cum pururea o amână, căci ascultă cum a fost început: «*având Arhiereu mare care a străbătut cerurile*» şi trecând cu vederea a spune cum este mare, zice iarăşi: «*că tot arhiereul din oameni luându-se, pentru oameni se pune, spre cele ce sunt către Dumnezeu*», şi iarăşi: «*Tot aşa şi Christos nu singur pre sine s'a preamărit a fi Arhiereu*», şi iarăşi: «*Tu eşti preot în veac după rânduiala lui Melchisedek*» — la urmă iarăşi amână vorba, zicând: «*care în zilele trupului său cereri şi rugăciuni aducând*». Deci, după ce de atâtea ori s'a oprit pe loc cu vorba, ca şi cum parecă justificându-se de această hezitare, li-ar spune: «Voi sunteţi cauza». Vai! câtă deosebire, căci fiind datori voi a învăţa pe alţii, iată că acum

nu mai sunteţi nici măcar simpli ucenici, ci cei mai de pe urmă dintre ucenici. «*Că datori fiind,* zice, *voi a fi învăţători pentru vreme, iarăşi vă trebuieşte să vă învăţăm pre voi, care sunt literile (stihiile) începăturei cuvintelor lui Dumnezeu*». Aici vorbeşte de omenie, că adecă precum cel ce învaţă carte mai întâi trebue a învăţa literile, aşa şi aici, mai întâi învăţau cele ale înomenirei lui.

Ai văzut dară care este cauza pentru care grăieşte umilite? Tot aşa a făcut Pavel şi cu Athenienii disputându-se şi zicând: «*Deci anii neştiinţei acestuia trecându-i cu vederea Dumnezeu, acum porunceşte tuturor oamenilor pretutindeni să se pocăiască, pentru că a pus ziua, întru care va să judece lumea întru dreptate, prin bărbatul pre care mai 'nainte l-a rânduit, dând credinţă tuturor, înviindu-l pre dânsul din morţi*» (Fapt. Apost. 17, 30—31). De aceia dacă are a spune ceva înalt, el o zice aceasta în scurt, iară pe cele umilite de multe ori şi în multe locuri ale epistoliei le vei găsi puse înainte. Şi astfel se învederează ceia ce este înalt, căci ceia ce este foarte umilit, nu lasă a se bănui aşa ceva de Dumnezeire. Aşa şi aici se păstrează neclintită ideia, unind cele umilite cu omenirea, iară cauza nu era alta, decât că dânşii nu erau în stare încă de a auzi despre lucruri desăvârşite. Iară aceasta a însemnat-o mai ales în epistolia către Corintheni, zicând: «*Căci când este întru voi răvnire şi prigonire şi împerechere, au nu sunteţi trupeşti*» (I. Cor. 3, 3)? Priveşte înţelepciunea lui cea mare, cum el în mod potrivit şi în raport cu patimele ce-i stau înainte tratează în tot-deauna chestiunea. Acolo de pildă slăbiciunea lor veneà cel mult din neştiinţă, şi mai ales din păcate, iară aici veneà nu numai din păcate, ci şi din scârbele şi necazurile ce le aveau întruna. Pentru aceia întrebuinţează şi cuvinte de acelea care pot să arate deosebirea, zicând de pildă că ei au devenit leneşi şi trândavi, în loc de trupeşti. Acolo sunt trupeşti, iară aici, fiindcă şi scârba era mai mare, sunt leneşi. Aceia n-au putut suferi, din cauză că erau trupeşti, iară aceştia au putut, căci când el zice: «*Neputincioşi (trândavi) v-aţi făcut cu auzurile*», învederează că înainte dânşii fusese sănătoşi şi sufleteşte, că fusese puternici, că erau înflăcăraţi de bunăvoinţă, pe

care le-o mărturisește și după aceia. «*Și v-ați făcut aceia cărora vă trebuiește lapte, iară nu hrană vârtoasă*». Prin vorba de lapte, el întotdeauna înțelege cuvântul umilit, care se potrivește celor simpli.

«*Că datori fiind voi a fi învățători*, zice, *pentru vreme*» adecă că, «de oarece v-ați moleșit și v-ați înjosit, apoi deaceea tocmai sunteți de a vă împuternici pentru timp». Numește lapte pentru că se potrivește cu pruncii, iară aceasta este contrar celor desăvârșiți, cărora li este vătămător de a petrece împreună cu aceia. Așa că nu trebuie de a se introduce acum cele ale legei, și nici a se face comparația dela acelea, că a fost Arhiereu, că a jertfit și, că s'a rugat cu strigare tare și cu lacrămi. Privește cum toate acestea ni stau de față; pe dânșii îi hrània atunci de și nicăeri nu li sta de față. Deci, adevărata hrană este cuvântul lui Dumnezeu. «*Voiu trimite foamete pe pământ, nu foamete de pâine, nici sete de apă, ci foamete de a auzi cuvântul Domnului*» (Amos, 8, 11.) «*Cu lapte pre voi v-am hrănit iară nu cu bucate*». (I. Covintheni, 3, 2). [1]) N'a zis «v-am hrănit ἔθρεψα, ci «v-am adăpat» «ἐπότισα», căci laptele nu este o mâncare, ci lor li s-a dat lapte în loc de bucate, ca și copiilor mici, cari nu pot mânca pâine. Și n'a zis «aveți trebuință», ci «*vați făcut aceia cărora vă trebuiește lapte, iară nu hrană vârtoasă*», adecă, ați devenit așà, că aveți trebuință de lapte, iară nu de bucate; adecă singuri voi ați voit a ajunge aici. «*Căci tot cel ce este părtaș laptelui, nu este știutor de cuvântul dreptății, căci prunc este*» (Vers. 13). Aici mi se pare că face aluziune și la modul de vieață, ceiace și Christos ziceà: «*De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult de cât a Cărturarilor și a Fariseilor*». (Math. 5, 20). Tot așà și apostolul zice «*nu este știutor de cuvântul dreptății*», adecă că cel ce nu este știutor de filosofiea ceà de sus, de sigur că nu poate aveà o vieață desăvârșită *și exactă* sau că prin vorba dreptate de aici, el numește pe Christos

---

[1]) Originalul este: „Γάλα υμᾶς ἐπότισα, οὐ βρῶμα „*cu lapte pre voi v-am adăpat, iară nu cu bucate*". In ediția noastră s-a tradus aoristul ἐπότισα prin *hrănit*, spre a aveà fraza înțeles. Verbul ποτίζω însă nu înseamnă a hrănì (pentru care este verbul Τρέφω-θρέιγω), ci *a udà a adăpà*, așà că traducerea exactă este: *Cu lapte pre voi v-am adăpat iară nu cu bucate*.

şi cuvântul cel înalt despre dânsul. Li-a zis apoi că «v-aţi făcut trândavi», dară cum şi ce fel, n'a mai adaos, ci i-a lăsat pre dânşii să judece singuri, căci el n-a voit să-şi facă cuvântul greoiu. Galatenilor scriindu-li să şi minuna de schimbarea lor, în acelaşi timp se îndoià, ceiace este cu mult mai mare pentru încurajare, ca şi cum nu s'ar fi aşteptat nici-odată la aceasta, — căci aceasta este îndoeala despre un fapt.

Ai văzut cum pruncia este alta, şi cum desăvârşirea este alta? Deci, să ne facem desăvârşiţi în aşa fel, căci este cu putinţă ca bătrânì şi tineri să ajungă la o asemenea desăvârşire, fiindcă nu este doară de la natură, ci vine dela intenţiunea noastră, de la liberul arbitru. «*Iară acelor desăvârşiţi este hrana cea mai vârtoàsă, care prin multa obişnuinţă au simţirile învăţate spre alegerea binelui şi a răului*». (Vers. 14), pe când aceia nu aveau simţirile învăţate sau exercitate, şi nici nu ştieau binele şi răul. Aici el nu vorbeşte despre vieaţă, prin expresiunea «*spre alegerea binelui şi a răului*», căci aceasta este cu putinţă oricărui om de a cunoaşte, şi este uşor chiar, ei spune de dogmele înalte şi sănătoase, despre cele stricate şi înjosite. Pruncul nu ştie a deosebi mâncarea bună de cea rea; ba încă de multe ori îşi pune în gură ţărână sau praf, sau altcevà vătămător, şi toate în fine le face fără să deosebiască. Nu tot aşa însă sunt cei desăvârşiţi. Aceia, zic, sunt cu băgare de seamă la toate, şi îşi pleacă la urechea la ori-ce fără să cerceteze. Mi se pare că şi pe aceştia îi învinovăţeşte, ca pe unii ce se învârtesc în toate părţile la întâmplare, fiind azi cu unii, mâine cu alţii, ceia ce şi cam pe la sfârşit a dat a înţelege, zicând: «*La învăţături streine şi de multe feluri să nu vă mutaţi*» (Cap. 13, 9). Aceasta este «*spre alegerea binelui şi a răului*». «*Că urechia ispiteşte cuvintele, gâtlejul gustă bucatele*». (Iob 34, 3) iară sufletul cearcă vorbele.

[1]) Deci, iubiţilor, şi noi să cunoaştem acest lucru, şi nu cumva dacă auzi că nu este Iudeu, nici Elin, nici parte bărbătească sau femeiască, deîndată să 'ţi închipui că cineva este creştin, ci cercetează-i vieaţa, cercetează-i

[1]) *Partea morală.* Despre meditarea sfintelor scripturi, şi că Esdra după ce au fost arse cărţile, a copieat (a prescris) cărţile sfintei scripturi. (Veron).

în fine toate celelalte, fiindcă și Maniheii, și toate celelalte crezuri își pun această mască, spre a înșela astfel pe cei simpli; ci dăcă avem simțirile sufletului exercitate spre alegerea binelui și a răului, putem cunoaște pe unii ca aceștia. Și cum oare poate deveni excrcitate simțirile noastre? Prin necontenita auzire, și prin învățarea Sfintei Scripturi. Când noi ne punem înainte planul hotărâ'; când noi auzim și astăzi, și mâine, și când incercăm dacă este bine așa, totul çunoaștem, totul știm; chiar dacă poate astăzi n'ai priceput, de sigur că mâine vei pricepe. «*Au simțirile învățate*» zice. Ai văzut, că noi trebuie de a exercita auzul în ascultarea celor sfinte ca nu cumva să vorbim de lucruri străine? «*Invață-te,* zice, *spre alegerea binelui și a răului*», adecă a fi cu experiență. Unul de pildă zice că nu este înviere, altul că nimic nu așteaptă din cele viitoare, celălalt zice că altul este Dumnezeu, unul altul că Christos își are începutul din Maria. Și privește cum de 'ndată din cauza necumpătărei lor toți au căzut, unii făcând mai mult de cât trebue, alții mai puțin. De pildă, mai 'nainte de toate este crezul lui Marcion. Acest crez introduse-se un alt Dumnezeu, care nu erea. Iată aici prisosul în credință. După acel crez vine cel al lui Savelie, care zicea că Fiul, Duhul sfânt și Tatăl este una și aceiași persoană. Apoi vine crezul lui Marcel și Fotino, care învață aceleași. Vineà apoi cel al lui Pavel al Samoșatelor, care zicea că Christos își are începutul din Maria. Apoi cresul Maniheilor, care e mai nou de cât toate, și în fine crezul lui Arie [1]) și altele. De aceia dară am primit credința, ca să nu fim siliți de a privi la atâtea crezuri și lucruri, ci tot ceiace ar adaoga cineva, sau ar scoate din această credință, noi să o considerăm ca străin și fals. Dupe cum cei ce dau canoanele nu silesc de a lua alte măsuri multe, ci poruncesc de a ținea cu tărie cele deja poruncite, tot așa și cu dogmele.

Dară nimenì nu voește a fi cu băgare de seamă la sfintele scripturi, căci dacă am fi cu luare aminte, nu numai că am cădea în înșelăciune, ci încă și pe alții căzuți i-am scăpa, și i-am scoate din primejdii. Ostașul cel

[1]) Toate aceste crezuri au bântuit Biserica în secolele dintâi ale creștinismului.

puternic nu numai lui își poate fi de folos, ci și pe altul ce stă de față îl scapă, și-l slobozește de răutatea dușmanilor. Dară acum sunt unii cari nici nu știu dacă sunt sfintele Scripturi, deși Duhul Sfânt așa a iconomisit lucrurile, încât că ni s'au păstrat neatinse. Și priviți din început ca să cunoașteți filantropia cea nespusă a lui Dumnezeu. Au insuflat fericitului Moisì de a săpat tablele legii, l-a ținut patruzeci de zile pe munte, și iarăși pe atâtea, ca să-i dee legea. După aceia a trimis și Proroci, cari au pătimit mii de rele. Au venit apoi războae, în care mulți au fost omorâți, iară cărțile sfinte au fost arse. Dară a insuflat din nou altui bărbat minunat, ca să le adune și să le prescrie — lui Esdra, zic — care le-a și copiat din nou, după rămășițele găsite. După aceia a a iconomisit de a fi traduse în limba greacă de cei șaptezeci, cari le-au și explicat. A venit Christos, le-a primit, iară apostolii le-au împrăștiat în toată lumea, Christos a făcut semne și minuni. Ce s'a mai întâmplat încă după atâtea împrejurări? Și Apostolii Domnului au scris, precum a zis și Pavel: «*S'au scris spre a noastră învățătură, la care sfârșiturile veacurilor au ajuns*» (I. Cor. 10, 11), și Christos iarăși zicea: «*Vă rătăciți neștiind scripturile*» (Math. 22, 29). Incă și Pavel iarăși zicea: «*ca prin răbdare și mângâerea scripturelor, nădejde să avem*» (Rom. 15, 4); și iarăși: «*Toată scriptura este de Dumnezeu insuflată și de folos*» (II. Timoth. 3, 16), și aiurea iarăși: «Cuvântul lui Christos să locuiască întru voi bogat» (Colos. 3, 16). Dară și Prorocul zice: «*Și în legea lui va cugeta ziua și noaptea*», cum și în alt loc: «*Toată vorba ta să-ți fie la legea celui înalt*» (Ps. 118, 103, Sirah 9, 15), sau și aiurea, unde zice: «Cât sunt de dulci gâtlejului meu cuvintele tale» (Ps. 118. 103), — nu zice doară «auzului meu», ci «*gâtlejului meu*» și încă «*mai mult decât mierea gurei mele*». Incă și Moisì zice: «*Spune-le fiilor tăi, și li grăiește lor când șezi în casă, și când mergi pe cale, când te culci și când te scoli*» (Dent. 6, 7), sau «*De acestea să gândești*», zice, și multe încă ar mai găsi cineva la fel.

Cu toate acestea însă, sunt unii cari nici nu știu dacă există sfintele scripturi. De aceia nici nu este printre noi

nimic sănătos, nimic bun. Dară dacă cineva ar voi să cunoască regulele ostăşeşti, este nevoie ca el să înveţe mai întâi legile militare; şi dacă ar voi să cunoască meşteşugul zidirei sau al comănduirei unui vas plutitor, sau în fine altcevà, trebuie ca el mai întâi să înveţe cele ale meşteşugului aceluia, — aici însă nimeni nu voieşte a face aşà cevà, de şi ştiinţa aceasta are nevoie de o mare privighere şi nedormire. Cum că şi învăţătura sfintei scripturi este un meşteşug, ascultă ce spune Prorocul: «*veniţi fiilor*, zice, *ascultaţi-mă pre mine*, *că frica Domnului vă voiu învăţà pre voi*». (Ps. 33, 12—14). aşà dară frica de Dumnezeu are o mare nevoie de învăţătură. Apoi zice: «*Cine este omul cel ce voieşte vieaţa*, *carele iubeşte să vază zile bune? opreşte-ţi limba ta dela rău, şi buzele tale ca să nu grăiască vicleşug*». Dară oare ştiţi voi cine le-a spus acestea? Nici eu nu ştiu, afară de puţini, şi chiar aceştia iarăşi, dacă vom aduce mărturii din altă parte, vă vor spune acelaş lucru. Că iată de pildă vă voi spune aceiaşi zicere opusă cu alte cuvinte: «*Spălaţi-vă*, *curăţiţi-vă*, *ştergeţi răutăţile din sufletele voastre dinaintea ochilor mei, părăsiţi-vă de răutăţile voastre*, *învăţaţi-vă a face bine, căutaţi judecata*» (Isaia 1, 16—18) «*Opreşte-ţi limba ta dela rău*, *si fă binele*», «*Invăţaţi-vă a face binele*». Văzut-ai cum fapta dună are nevoie de învăţătură? Unul zice de pildă: «*Frica Domnului vă voiu învăţa pre voi*», un altul zice: «*Invăţaţi-vă a face bine*». Şi oare ştiţi unde se găsesc acestea? Nici eu nu ştiu, afară de puţini, — de şi în fie-care săptămână câte de două şi de trei ori vi se cetesc acestea, şi de şi cetețul ridicându-se că să cetească, mai întâi spune a cui este cartea de pe care ceteşte, a cărui Proroc, apostol sau evanghelist, şi numai după aceia ceteşte, aşà că vă sunt lesne de înţeles, şi puteţi aflà nu numai ce este scris acolo, dară şi pricina celor scrise, cum şi cine anume le-a scris. Insă toate sunt în zadar, toate de prisos, căci toată graba noastră se îndreaptă spre cele pământeşti, şi nici un cuvânt despre cele duhovniceşti. De aceia chiar nici cele pământeşti nu se desfăşură după dorinţa noastră, şi din această pricină multe greutăţi se nasc. Căci Christos zice de pildă: «*Căutaţi mai întâi împărăţia*

lui Dumnezeu și dreptatea, și acestea toate se vor adăoga vouă» (Math. 6, 33), — și acestea spune că ni se vor da din prisos în parte — noi însă am răsturnat ordinea lucrurilor, căci căutăm pământul și bunurile cele de pe pământ, ca acelea date nouă din prisos în parte. De aceia nu avem nici pe acestea, nici pe acelea.

Să ne deșteptăm dară odată, și să devenim doritori de cele viitoare, căci atunci vor urmà și aceste de aici. De altfel nici nu se poate că cel care caută cele ale lui Dumnezeu, să nu se bucure și de cele pământești. Aceasta este hotărîrea a însuși adevărului care le spune. Deci să nu facem altfel, iubiților, ci să primim sfatul lui Christos, ca nu cumva să credem din toate. Iară Dumnezeu, este în stare a vă convinge și a vă face mai buni întru Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, se cade slavă, stăpânirea și cinstea acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA IX

«Pentru aceia lăsând cuvântul învățăturei lui Christos, să ne ducem spre săvârșire, nu iarăși temelie a pocăinței puind din lucruri moarte, și a credinței întru Dumnezeu, și a învățăturei botezurilor, și a punerei mânilor, și a învierei morților, și a județului celui veșnic. Și aceasta vom face, de va voi Dumnezeu». (Cap. 6, 1—3).

Ați auzit de câte a învinovățit Pavel pe Ebrei, cari voia pururea să știe cele despre dânșii, și cu drept cuvânt. *«Că datori fiind a fi învățători pentru vreme, iarăși vă trebuiește să vă învățăm pre voi, care sunt stihiile (literile) începăturei cuvintelor lui Dumnezeu»*, zice: Mă tem ca nu cumva să se poată zice acestea și către voi, că fiind datori a fi învățători pentru vreme, voi n'ați trecut nici măcar rândul ucenicilor, ci pururea auzind aceleași și despre aceleași, voi vă găsiți astfel, ca și cum n'ați fi auzit pe nimeni. De v'ar întreba cineva, nimeni dintre voi n'ar putea răspunde, de cât poate foarte puțini. Dară aceasta nu e o pagubă mică, căci de multe-ori

dascălul voind a păşi mai departe, şi a se atinge de cuvinte mai înalte şi mai misterioase, totuşi nu-l îngăduie nebăgarea de seamă a ucenicilor. Precum se întâmplă şi cu dascălii, cari sunt siliţi ca într'una să repete copilului aceleaşi litere, pe care el le-a auzit de multe-ori, dară nu le ţine minte, şi mai departe nu pot merge până ce copiii nu vor şti în mod exact cele deja spuse. Dealtmintrelea este chiar o mare uşurinţă de a trece la alte lucruri, fără ca celelalte dinainte să fie întipărite bine. Tot aşa şi fiind vorba de biserică, dacă vorbindu-se pururea aceleaşi lucruri, voi nu învăţaţi nimic mai mult, nici-odată noi nu vom înceta de a vă grăi aceleaşi. Că dacă vorba noastră ar fi poate adresată vouă numai în scop de fanfaronadă, şi de ambiţiune, ar trebui ca pururea să sărim mai departe şi să ne întoarcem, neîngrijindu-ne de loc de voi, ci numai de aplauzele voastre; dară fiindcă noi nu avem gândirea îndreptată la aceasta, ci toate le facem pentru folosinţa voastră, apoi nu vom înceta câtuşi de puţin de a vă vorbi despre aceleaşi, până ce le veţi face. Fiindcă ar trebui de pildă să vă grăim multe despre superstiţiile Elinilor, despre Manihei şi Marcinionişti, şi a-i înfrunta mult cu harul lui Dumnezeu, dară vorba noastră nu are timp acum. Căci celor ce încă nu ştiu exact cele ale lor, celor ce încă n'au învăţat că a se lăcomi este rău lucru, cine li-ar spune vorbe de acest fel, şi i-ar duce mai departe înainte de timp? Noi, deci nu vom conteni de a vă grăi aceleaşi, fie că veţi crede, fie că nu veţi crede. Ne temem însă, ca nu cumva vorbindu-vă într'una aceleaşi, şi voi neascultând, prin aceasta să facem ca mai mare pedeapsă să se dea celor neascultători.

Nu către toţi sunt spuse acestea, căci cunosc pe mulţi cari se folosesc din venirea de aici, şi carii cu dreptate ar putea striga cu glas mare contra acelora, ca uniia ce prin neştiinţa şi nebăgarea lor de seamă îi împiedecă şi pe dânşii. Cu toate acestea nici aşa nu vor fi împiedecaţi, fiindcă a auzi necontenit aceleaşi, este folositor şi celor ce ştiu, iară ceia ce ştim şi o auzim de multe ori vorbindu-se, face a ne umili mai mult. De pildă iată ce spun. Noi ştim că smereniea este un lucru bun, şi că Christos

de multe ori a vorbit de ea; — dară când auzim chiar şi vorbele lui, şi motivul care le-a provocat, atunci simţim ceva mai mult, chiar de am auzi de mii de ori. Este deci. potrivit de a vă spune şi vouă: «*Pentru aceia lăsând cuvântul începăturei lui Christos, să ne ducem spre săvârşire*». Şi care este începătura cuvântului? Insuşi el o pune mai departe zicând: «*Nu iarăşi temelie a pocăinţei, puind din lucruri moarte, şi a credinţei întru Dumnezeu, şi a învăţăturei botezurilor, şi a punerei mânilor, şi a învierei morţilor, şi a judeţului celui veşnic*». Deci, dacă aceasta este începătură, apoi ce alta este credinţa noastră decât de a ne pocăi din lucruri moarte, şi prin duhul a lua credinţa în învierea morţilor, şi a judeţului celui veşnic? Ce este începătură? Nimic altă, de cât că numeşte aşa vieaţa care nu avea până atunci un mers regulat şi exact. Dupre cum cel ce începe a învăţa carte, mai întâi trebuie a asculta şi a învăţa literile, tot asemenea şi creştinul trebuie a şti mai întâi toate acestea cu exactitate şi de nimic să nu se îndoiască. Iară dacă cumva ar avea nevoie iarăşi de învăţătură, nu are încă pusă temeliea, căci temeliea sănătoasă trebue a fi bine afundată, să stea bine, şi să nu se mişte. Dară dacă ar urma ca cineva odată catihizat şi botezat, după zece ani iarăşi să fie nevoie de a asculta cele ale credinţei, şi că trebuie să crează în învierea morţilor, atunci de sigur că încă nu are temeliea, căci el caută iarăşi începutul creştinismului. Şi cum că credinţa este temelie, iară celelalte constituiesc clădirea, ascultă pe apostol ce spune: «*Eu mai mare temelie am pus, iară altul zideşte... Iară de zideşte cineva pe această temelie aur argint, pietre scumpe, lemne, fân, trestie*». (I. Cor. 3, 10—12).

«*Nu iarăşi temelie a pocăinţei puind din lucruri moarte*», zice. Dară oare ce va să zică: «*Să ne ducem spre săvârşire*»? «Păşim, zice, spre însăşi bolta cerului, adecă avem vieaţă eminentă». Că despre cum când e vorba de carte, totul cuprinde litera A, iară temeliea aceasta sprijine întreaga clădire, tot aşa şi vieaţa curată are de temelie cunoştinţa credinţei. Fără de aceasta nu este cineva creştin, după cum nu poate fi nici clădire fără temelie, şi nici nu poate deveni cineva învăţat, fără să ştie mai

întâi literile. Dară dacă cineva veşnic se învârteşte pe lângă litere, sau dacă se perindă într'una primprejurul temeliei, iară nu pe lângă clădire, de sigur că nici-odată nu va fi ceva de dânsul. Tu însă să nu 'ţi închipui că credinţa este înjosită, dacă este numită aici prin expresiune *litere*, că toată puterea ea este, căci când zice: *«cel ce este părtaş laptelui, nu este ştiutor de cuvântul dreptăţei, căci 'prunc este»* prin cuvântul lapte nu numeşte doară credinţa, ci că a se îndoi cineva despre rezultatele credinţei, este a unei cugetări tâmpite, care are nevoie de multe vorbe. Căci dogmele credinţei sunt sănătoase şi puternice, şi noi numim desăvârşit pe acela care odată cu credinţa are şi vieaţa curată. Dară dacă cineva poate că are credinţă, însă face rele, apoi de sigur că se îndoieşte de credinţa ce are, şi 'şi bate joc de învăţătura ei, şi deci cu drept cuvânt îl numim prunc, care se întoarce la litere, se întoarce la început. Astfel că de am avea cât de mulţi ani în credinţă, dară nu vom fi întăriţi întrânsa, suntem prunci, când nu dovedim o vieaţă bună în această credinţă, când încă deabea atunci punem temeliea.

Pe aceştiia deci împreună cu vieaţa lor îi acuză şi pentru alt-ceva, ca clătinaţi în credinţă, şi ca având nevoie de a pune temeliea pocăinţei din lucruri moarte. Cel ce trece dela o stare de lucruri la alta, trebuie mai întâi să acuze pe cele vechi, lăsând pe una, alegând pe alta, şi a se depărta cu bună voie, şi numai după aceia a trece la ceialaltă stare de lucruri; dară dacă ar trebui ca iarăşi să se întoarcă la cele dintâi, cum va putea a se atinge de cele de aldoilea? «Deci, ce putem spune de lege? zice. Am acuzat-o odată, şi apoi iarăşi ne întoarcem la ea. *«Deci, au doară strică legea prin credinţă? să nu fie! ci întărim legea»*. Eu dară am spus aici despre faptele cele rele». Cel ce voieşte a trece spre fapta bună, mai întâi este dator de a se depărta de rele, şi după aceia a trece spre cealaltă vieaţă, căci de altfel pocăinţa nu are putere de a-i arăta curaţi. De aceia de 'ndată se botezau, ca astfel ceia ce n'ar fi putut lucra prin sine însuşi, aceia să se facă prin harul lui Christos. Deci, nici pocăinţa nu este deajuns pentru curăţire, ci trebuie să

aibă cu sine botezul. Doară fiindcă botezul trebuie a premerge, apoi şi cel ce se botează trebuie mai întâi aşi cunoaşte păcatele sale şi a le condamna.

Dară oare ce va să zică: «*Şi a învăţăturei botezurilor*»? de vreme ce nu sunt mai multe botezuri, ci numai unul. De ce dară a spus aici în numărul plural? Pentru că a spus mai sus: «*Nu iarăşi temelie a pocăinţei puind*». Că dacă i-ar fi botezat iarăşi, şi i-ar fi catihizat de la început, şi dacă botezându-se iarăşi i-ar fi învăţat din început ce anume trebuia să facă, şi ce nu trebuia, desigur, că ar fi rămas neîndreptaţi veşnic.

«*Şi a punerei mânilor*», zice, căci astfel luau şi Duhul Sfânt, «*şi puindu-şi Pavel mânile peste ei*, zice, *au venit Duhul Sfânt*» (Fapt. Apos. 19, 6). *Şi a învierei morţilor*» Aceasta se face la botez, şi se întăreşte prin mărturisirea credinţei «*Şi a judeţului celui veşnic*». Şi de ce oare a spus el aceasta? Fiindcă era natural ca ii să se clătine în credinţa deja primită, sau să vieţuiască rău şi în trândăvie, apoi apostolul li zice: «Priveghiaţi». Nu vă este slobod a zice: «Dacă vieţuim în trândăvie, ne vom boteza iarăşi, iarăşi vom fi catihizaţi, iarăşi vom lua Duh Sfânt. Dacă vom cădea astăzi din credinţă, vom putea din nou a spăla păcatele noastre, botezându-ne iarăşi, şi a ne învrednici aceloraşi bunuri ca şi întâi: Vă înşelaţi, zice, închipuindu-vă acestea. «*Că cu neputinţă este celor ce s-au luminat odată şi au gustat darul cel ceresc, şi părtaşi s'au făcut Duhului Sfânt, şi au gustat cuvântul cel bun al lui Dumnezeu, şi puterile veacului celui viitor, şi au căzut ca iarăşi să se învoiască spre pocăinţă, a doua oară răstignind lor şi pre Fiul lui Dumnezeu şi batjocorindu-l*» (Vers. 4—6).

Şi priveşte cât de poruncitor îşi începe vorba: «*Că cu neputinţă este*», zice, şi deci nici decum să nu aştepţi imposibilul. N-a zis doară: «nu trebuie, nu este în interesul vostru, nu este slobod «ci «*cu neputinţă*» în cât că să-i aducă la desnădăjduire, dacă au fost deja luminaţi odată. Apoi adaoge: «*şi au gustat darul cel ceresc*», adecă «dacă v-aţi învrednicit iertărei păcatelor» «*şi partaşi s-au facut Duhului Sfânt, şi au gustat cuvântul cel bun al lui Dumnezeu*» — vorbeşte aici despre învăţătură —

«*și puterile veacului celui viitor*». Ce numește el aici puteri? sau facerea minunilor, sau arvona Duhului. «*Ci au căzut*, zice, *ca iarași sa se învoiască spre pocainţa, a doua oara rastignind loru și pre Fiul lui Dumnezeu, si batjocorindu-l*». «*Sa se învoiasca spre pocainţă*», adecă prin pocăinţă, căci expresiunea «*spre pocainţă*» (εἰς μετάνοιαν) este aceiași cu «*prin pocainţă*» (διά μετανοίας). Dară ce? Oare a scos apostolul pocăinţa? Nu pocăinţa a scos-o, să nu fie! ci înoirea ei prin botezul de adoua oară. Și n'a zis că este cu neputinţă a se înoi iarăși spre pocăinţă, de care a tăcut, ci cum este cu neputinţă a spus-o prin expresiunea «*a doua oară rastignind*». «*Să se înoiască*», adecă a se face nou, iară a se face nou, depinde numai de botez. «*Inoi se vor*, zice, *ca ale vulturului tinereţele tale*» (Ps. 102, 5). Rolul pocăinţei este ca pe cei înoiţi și apoi învechiţi prin păcate să-i scape de vechime și să-i facă voinici și puternici, însă ca să-i aducă din nou în strălucirea cea dintâi, este cu neputinţă, fiindcă acolo a fost totul al harului Sf. Duh.

«*A doua oară răstignind loru'și*, zice, *pre Fiul lui Dumnezeu, și batjocorindu-l*». Ceia ce el spune aici aceasta va să zică: «botezul este cruce, și împreună cu noi s'a răstignit omul cel vechiu al nostru». «*Impreună cu el ne-am îngropat prin botez întru moarte*» și iarăși: «*Deopotrivă ne-am făcut chipului morţii lui*» (Rom. 6, 5. 4. compară și Filipp. 3, 10). Precum, deci, nu este cu putinţă de a se răstigni Christos a doua oară, căci aceasta ar fi a-l batjocori pre el; că dacă moartea nu-l va mai stăpâni, dacă a înviat, dacă prin înviere a devenit mai puternic decât moartea, dacă prin moarte a învins moartea; și dacă după toate acestea iarăși se răstignește, toate cele spuse sunt povești și bătae de joc. Deci, cel ce se botează de a doua oară, iarăși îl răstignește pre el. Deci ce însamnă «*a doua oară răstignind loru'și*»? Adecă răstignindu-l iarăși din nou. Căci precum Christos a murit pe cruce, tot așa și noi am murit prin botez, nu cu trupul, ci cu păcatul. Privește acum moarte și moarte; acela a murit cu trupul, iară în noi omul cel vechi a fost înmormântat, și a înviat omul cel nou, cel ce a devenit deopotrivă chipului morţii lui. Deci dacă este ne-

voie de a se boteza din nou, căci botezul nimic alta nu este, decât omorârea (moartea) celui ce se botează, și învierea lui. Bine a zis el *«a doua oară răstignind loru' și pre Fiul lui Dumnezeu»*, căci cel ce face aceasta, ca uitând oarecum de harul cei dinainte, și astfel ducând o viață trândavă, ca și cum ar mai fi un alt botez, desigur că se înșală și astfel toate se răstoarnă pe dos. De aceia trebue a fi cu băgare de seamă și a ne asigura. Dară oare ce va să zică: *«și au gustat darul cel ceresc»*? Adecă s'au învrednicit iertărei păcatelor, căci numai lui Dumnezeu aparține puterea de a ierta, și harul o singură dată este har. *«Deci ce vom zice? Rămânea-vom în păcat, ca să se înmulțească darul? Să nu fie!»* (Rom. 6, 1). Dealtmintrelea dacă ar trebui ca pururea să fim mântuiți prin har, niciodată n'am mai fi buni. Că dacă un singur har este, și încă ne trândăvim; dară dacă am ști că ni este cu putință de a ne spăla iarăși păcatele, oare am mai înceta de a păcătui? Eu nu cred.

Multe daruri ni se arată nouă aici, «și ca să afli, zice, v'ați învrednicit unei astfel de iertări a păcatelor. Că cel ce ședea întru întunerec, dușmanul, războinicul, înstrăinatul, urâtorul de Dumnezeu, rătăcitul, acesta în fine de odată luminat, învrednicit harului Duhului Sfânt, darului ceresc, înfierei, împărăției cerurilor, și celorlalte bunuri, tainelor negrăite, și apoi nici după aceasta devenind mai bun, cì fiind vrednic de pierzare, și învrednicindu-se de cinste și de mântuire, ca și cum ar fi avut mari succese cum ar putea să se boteze din nou? A spus că lucrul este cu neputință în două feluri, iară pe cel mai principal l'a pus la urmă: întâi, că cel ce s'a învrednicit de atâtea bunuri, dacă trădează darurile câștigate, este nevrednic de a se reînoi iarăși, căci nici nu mai este cu putință de a se răstigni iarăși Fiul lui Dumnezeu; căci aceasta este a'l batjocori.

Nu este, deci, botezul de a doua-oară, iară de cumva este, apoi este și al treilea botez, și al patrulea, căci cel de dinainte pururea este desființat de cel următor, iară acesta de altul, și tot așa la infinit. *«Și au gustát cuvântul cel bun al lui Dumnezeu»* — și nu spune care — *«și puterile veacului celui viitor»*, căci a trăi ca îngeri,

şi a nu avea trebuinţă de nimic de aici, a şti că aceasta va fi pricina mulţumirei bunurilor celor veşnice, şi că vom intra în acele locaşuri sfinte, aceasta prin Duhul numai o putem afla. Ce sunt puterile acelea ale veacului celui viitor? Viaţa cea veşnică, starea acea îngerească. Arvona acestora noi am primit-o de la Duhul prin credinţă. Şi acum spune-mi: dacă întrodus fiind deja în împărăţiea cerurilor, şi încredinţându-ţi-se cele de acolo, tu le-ai trădat pe toate, oare ţi se vor încredinţa iarăşi din nou?

[1]) «Deci, ce? Oare nu este pocăinţă»? zici. Pocăinţa este, dară botez de a doua oară nu este. Pocăinţa este, ba încă are şi o mare putere, şi de voieşti chiar şi pe cel mai scufundat în păcate putând a'l scăpa de greutatea lor, şi pe cel primejduit a'l pune în siguranţă, chiar de ar fi ajuns în prăpastiea răutăţilor. Iară aceasta se învederează din multe locuri. «*Au doară cel ce cade*, zice, *nu se ridică, sau cel ce se abate nu se întoarce*» (Ieremia 8, 4)? Dacă noi voim, putem să ne închipuim pe Christos iarăşi în noi, căci ascultă ce zice Pavel: «*Iubiţii mei, pe cari iarăşi cu durere vă nasc, până ce se va închipui Christos întru voi*» (Galat, 4, 19) — numai dacă ne pocăim. Dară tu priveşte filantropiea lui Dumnezeu. Trebuia ca în tot chipul să ne pedepsească de la început, după ce ne-am bucurat de mii de bunuri, noi pe stăpânul l'am nesocotit, şi vieaţă necurată am avut; ba încă nu numai că nu ne-a pedepsit, ci încă ne-a dat şi mii de bunuri, ca şi cum parecă am fi făcut mari izbânzi. Apoi am căzut din nou, dară el nici aşa nu ne pedepseşte, ci ne-a dat doftoriea pocăinţei, care este în stare de a alunga şi a şterge toate păcatele noastre, numai dacă vom şti ce fel este doftoriea, şi cum trebuie să o aplice. Deci, ce fel este doftoriea pocăinţei, şi cum se prepară? Mai întâi contribuie părerea de rău pentru păcatele săvâşite, dupre cum zice: «*Că fără de legea mea am cunoscut, şi păcatul meu n'am acoperit*» (Ps. 31, 5), şi iarăşi: «*spune tu fără de legile tale întâi, ca să te în-*

[1]) *Partea morală.* Despre sfânta împărtăşire, şi că de dânsa sunt vrednici cei cu vieaţa curată: iară de nu sunt aşa fel, chiar o singură dată de s'ar apropiea, osândă loru'şi îşi vor lua. (Veron.).

dreptezi» (Isaia 43, 26), și iarăși: «*Dreptul singur este pârîșul său, în cuvântarea cea dintâi*» (Piid. 18, 17). Al doilea, vine diu umilință multă. Că dacă vei mărturisi păcatele tale, precum trebuie a le mărturisi, sufletul se umilește, fiindcă cugetul îl apasă, și 'l umilește. Trebuie apoi de a adaoge la umilință și altele, dacă umilința este așa precum o avea fericitul David, zicând: «*Inima înfrânată și smerită Dumnezeu nu o va urgisi*» (Ps. 50, 19). Căci ceia ce' este înfrânt, nu se ridică în sus, nu lovește, ci unul ca acela încă este gata de a pătimi ori-ce rele, iară el nu se ridică în sus. Un astfel de om are inima înfrântă, și chiar de ar pătimi rele, chiar de ar fi batjocorit, el stă liniștit, și nu se grăbește să'și răzbune. După umilință apoi, trebuie a face rugăciuni întinse, a vărsa lacrămi multe, și în timpul zilei, și în timpul nopții. «*Spăla-voiu*, zice, *în toate nopțile patul meu, cu lacrămile mele așternutul meu voiu uda; necăjitu-m-am si m-am smerit foarte*» (Ps. 7, 7.) și iarăși: «*Că cenușa ca pâinea am mâncat si băutura mea cu plângere am amestecat*» (Ibid. 101, 10). După rugăciunile cele lungi făcute, este nevoie și de eleimosină multă, căci ceiace mai ales face puternică doftoriea pocăinței, aceasta este. Și precum se întâmplă cu ajutoarele doftorilor, că din buruienile pe care le ia bolnavul ca doftorie, una este cea mai principală, tot așa și cu pocăința, că aceasta (eleimosina) este buruiana cea mai principală, și cu dânsa totul se renaște. Căci ascultă ce spune sfânta Scriptură: «*Dați-le milostenie, și toate vor fi vouă curate*» (Luca 9, 41), și iarăși: «*Cu milostenie și credință se curăță păcatele*» și iarăși: «*Focul arzător îl va stinge apa, și milosteniea va curăți păcatele*» (Sirah 3, 30. 28, 3). După aceia apoi a nu se înfuriea de nimic, nici a urî pe cineva, si a ierta greșelile tuturor. «*Omul asupra omului*, zice, *ține mânie, și de la Dumnezeu cere vindecare*» (Sirah 28, 3). «*Iertați, ca să vi să ierte*» (Math. 6, 14). Vine apoi și faptul de a întoarce frații din rătăcire. «*Tu oare când întorcându-te*, zice, *întărește pre frații tei*» (Luca 22, 32). Incă și către preoți a se purta cu prietenie: «*și de va fi făcut păcate*, zice, *se vor ierta lui*» (Iacob. 5, 15). In fine, a proteja pre cei nedreptățiți, a nu avea mânie asupra cuiva, și a suferi toate cu blândețe.

Oare mai înainte de a afla că prin pocăinţă se spală păcatele, nu eraţi înfricoşaţi, că nu mai este altă bae, şi din această pricină vă desnădăjduise-ţi cu totul? Acum după ce aţi aflat prin câte se poate câştiga pocăinţa şi iertarea păcatelor, şi că vom putea să îndepărtăm de la noi totul, dacă vom voi să facem întrebuinţare de dânsa precum trebuie, de ce iertare ne vom putea învrednici dacă nici măcar nu ne gândim la păcatele noastre? Şi dacă este aceasta, toate se săvârşesc cu bine. Că după cum cel ce a intrat pe uşă, este înăuntru, tot aşa şi cel ce se gândeşte la păcatele sale, va ajunge negreşit şi la vindecarea lor. Dacă poate zice: «sunt păcătos», însă nu se gândeşte la felul păcatelor, ci numai zice simplu: am păcătuit cutare şi cutare, de sigur că nici odată nu va înceta a păcătui, va mărturisi pururea că este păcătos, dară de îndreptare nu se va îngriji nici-odată. Iară de va face început, nu mai încape îndoială că şi celelalte vor urma. Dealmintrelea pretutindeni şi în toate începutul este greu, dară când începutul îl vom face, toate ni vor părea şi uşoare, şi cu înlesnire de împlinit.

Să începem dară, vă rog, unul cu rugăciuni îndelungate altul cu lacrămi necontenite, altul fiind mâhnit, fiindcă nici mâhnirea nu este ceva mic şi nebăgat de seamă «*Pentru pacat*, zice, *puţin l-am întristat pre el... şi s-a întristat... si l-am tămăduit pre el, si căile lui le-am văzut*» (Isaia 57, 17, 18). Cu toţii însă vom smeri sufletele noastre prin milostenie, prin a nu urî pe aproapele nostru, şi nici a ne răzbuna. Dacă într'una ne gândim la păcatele noastre, nimic din cele pământeşti nu ne va putea îngâmfa, nici bogăţie, nici stăpâniea, nici cinstea, ci chiar de am sta în carîta împărătească, vom ofta din greu. Fiindcă şi fericitul David a fost împărat, şi totuşi zicea: «*Spala voiu în toate nopţile patul meu, si cu lacramile mele asternutul meu voiu uda*». (Ps. 6, 7), şi cu toate acestea cu nimic n'a fost vătămat de porfira sau de diadema împărătească, şi nici nu s'a trufit, căci se ştia pre sine om, şi fiindcă era cu inima înfrântă, el suspina. Căci ce sunt oare toate lucrurile omeneşti? Ţărână şi cenuşă, şi ca praful ce-l spulberă vântul, fum şi umbră frunză purtată de vânt şi floare, vis, şi poveste, şi mit, vânt şi

aer uşurel, pană ce zboară în vânt, zefir ce trece repede şi poate ceva încă mai mic de cât toate acestea. Căci spune-mi: ce crezi tu mare şi însemnat? Ce demnitate o crezi a fi mare? Aceia a consulului? fiindcă mulţi îşi închipuie că nimic nu este mai mare ca această demnitate. Dară şi cel ce nu este consul, cu nimic mai prejos nu este de cât acela care a ajuns într'atâta strălucire, şi atât de mult este admirat; şi acela este în aceiaşi demnitate ca şi acesta, şi amândoi nu vor mai fi după puţin timp. Când a ajuns Consul? spune'mi; şi de cât timp? De două zile? Aceasta se petrece şi în visuri. «Dară zici tu, demnitatea aceasta este vis». «Şi ce este aceasta? Căci ceiace se petrece ziua nu este vis? De ce nu le numim oare pe acelea mai cu seamă vis? Că dupre cum visurile — viind ziua — se dovedesc a fi nimic, tot asemenea şi acestea, viind noaptea, se dovedesc a fi nimic. Căci fie noapte fie zi, de-o potrivă s'au bucurat de timp, şi în mod egal a împârţit tot timpul. Dupre cum cineva în timpul zilei nu se bucură de cele petrecute noaptea, tot aşa şi în timp de noapte nu este cu neputinţă a se bucura de cele petrecute ziua. Ai devenit Consul? şi eu în timpul nopţii. Eu noaptea, şi tu în timpul zilei? Şi ce înseamnă? Că doară nici nu ai mai mult de cât mine, de cât poate că se spune că cutare este Consul, şi dela avea plăcere din vorbe ajungi a crede că ai ceva mai mult.

Dară să spun aceasta mai clar. Dacă eu de pildă zic «cutare este consul» şi eu îi fac plăcere cu vorba, oare acea vorbă nu a şi ieşit în acelaş timp când s-a şi grăit? Tot aşa sunt lucrurile şi aici: îndată ce s-a arătat ca Consul, şi nu mai este. Să zicem că a fost pus pe un an, pe doi, pe trei sau patru; dară unde sunt cei zece cari au devenit Consuli? Nicăiri. Dară Pavel nu aşa, căci el trăieşte veşnic, nu numai o zi sau două, sau zece, şi două-zeci, sau trei-zeci, nici zece ani, sau două-zeci, sau trei-zeci, şi apoi s-a sfârşit cu el, căci şi al patru-sutelea an a trecut, şi încă şi acum este strălucit, ba încă cu mult mai strălucit de cât când trăia. Şi acestea aici pe pământ, căci despre strălucirea cea din ceruri a sfinţilor cine ar putea să reprezinte precum trebuie? De aceia

vă rog, ca această strălucire să o cerem, pe aceasta să o alungăm, că să ne învrednicim de dânsa, fiindcă cu adevărat aceasta este strălucire. Să ne depărtăm dară de cele pământeşti, ca să aflăm har şi milă întru Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum şi pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA X

„Că pământul care bea ploaia ceea ce se pogoară peste dânsul de multe ori; si rodeste iarbă de treabă acelora de care se si lucrează, primește binecuvântare de la Dumnezeu. Iar care scoate din sine spini și ciulini, netrebnic este, și aproape de blăstăm, al căruia sfârsit este spre ardere" (Cap. 6, 7. 8.)

Cu frică să ascultăm cuvintele lui Dumnezeu, cu frică, zic, și cu cutremur mare. *„Slujiți Domnului,* zice, *cu frică, si vă bucurați lui cu cutremur"* (Ps. 2, 11.) Dară dacă până şi bucuria şi veselia noastră trebuie a le aveà cu frică, când încă cele grăite sunt şi înfricoșate — ca cele de aici — de ce pedeapsă nu vom fi oare vrednici, dacă nu ascultăm cu frică cele grăite? Căci după ce spune că este cu neputință ca cei ce cad să se boteze deadoua oară, şi prin botez să câştige iertarea păcatelor, după ce arată grozăvenia faptului, la urmă adaoge: *„Că pământul care bea ploaia ceea ce se pogoara peste dânsul de multe ori, si rodeste iarbă detreabă acelora de care să si lucreaza, primeste binecuvântare de la Dumnezeu, iara care scoate din sine spini si ciulini, netrebnic este,si aproape de blestem, al caruia sfârsit este arderea"* Să ne temem, deci, iubiților. Nu este a lui Pavel această amenințare, nu sunt ale unui om aceste cuvinte, ci sunt ale Duhului Sfânt, ale lui Christos, care grăiește printrânsul. Și oare cine este curat de aceste ciuline? Dară chiar de am fi curați, şi totuși nici așà nu trebuie de a ne încurajà, ci a ne teme, și a tremura, ca nu cumva ciuline să răsară în noi. Când însă noi cu toţii suntem plini peste tot de spini și

ciulini, şi căzuţi la pământ, cum vom mai avea curaj? spune-mi. Ce este, care ne face pe noi de a ne trândăvi? Că dacă cel ce i se pare că stă, trebue a se teme să nu cadă, *„Celui ce i se pare că stă, să ia aminte ca să nu cază“* (I. Cor. 10, 12), apoi cel ce a căzut, cum ar trebui oare să se îngrijească de a se ridica? că dacă Pavel se teme, ca nu cumvà propoveduind altora, el să devină netrebnic, şi se temea ca să nu se facă netrebnic, el care era atât de încercat şi de trebuitor, apoi oare noi cari deja suntem netrebnici, ce iertare vom avea, neavând nici o frică, ci ca din obiceiu numai suntem alipiţi şi umplem creştinismul? Să ne temem, deci, iubiţilor. *„Că se descopere mânia lui Dumnezeu din cer“* (Rom. 1, 18), zice, să ne temem, că se descopere nu numai peste neevsevie, ci şi *„peste toată nedreptatea“* Ce este toată nedreptatea? Adică şi mare, şi mică. Aci se face aluziune la filantropia lui Dumnezeu. Sub nume de ploae el înţelege învăţătura, aşà că ceia ce a spus mai sus, zicând: *„datori fiind voi, a fi învăţători“* aceasta o spune şi aici. Pretutindeni sfânta Scriptură obişnueşte a numi învăţătura ploae, după cum de pildă zice: *„voiu porunci norilor, ca să nu ploae peste dânsa ploaie“* (Isaia 5, 6), fiind vorba de vie — ceia ce aiurea numeşte foame de pâine şi sete de apă. Şi iarăşi aiurea: *„Râul lui Dumnezeu s'a umplut de ape“*. (Amos. 8, 11.).

„Că pământul care bea ploaia, ceia ce de multe ori se pogoară peste dânsul“, zice. Aici el arată că şi primiau dânşii cuvântul, şi îl şi beau, şi că de multe ori s-au învrednicit de aceasta, şi că nici aşà nu s-au folosit. «Că dacă n'ai fi fost cultivat, zice, dacă nu te-ai fi bucurat de ploi la vreme, nu ar fi fost răul atât de mare, dupre cum zice: *„De nu aşi fi venit, si de nu li-asi fi grăit lor, păcat nu ar aveà“* (Ioan 15, 22); iară dacă de multe ori ai băut (ploaia), şi de multe ori o ai primit, pentru ce ai scos din sine'ţi altele în loc de roduri? *„Am asteptat*, zice, *ca să facă struguri, si ea a făcut spini“* (Isaia 5, 2). Ai văzut că Scriptura peste tot locul numeşte păcacatele spini? căci şi fericitul David zice. *„Intorsu-m'am spre chinuire, când s'a înfipt mie ghimpul“* (Ps. 31, 4.). Căci şi ghimpul nu trece doară repede pe deasupra, ci

intră în picior, — și de ar rămânea puțin din el, sau dacă nu l-am scoate, în totul, acel puțin ce-a rămas, va produce deopotrivă dureri, ca și întregul spine. Și ce spun eu acel puțin? Chiar și după scoaterea lui cu totul, lasă încă pentru mult timp durerea în rană, și este nevoie de multe doftorii și mult necaz, spre a se izbăvi rana de dureri. Tot așà și cu păcatul, căci nu este deajuns numai de al scoate, ci trebuie încă a vindeca și locul ranei. Mă tem însă, ca nu cumva cele grăite aici să fie spuse mai mult pentru noi, de cât pentru alții. „*Că pământul care bea ploaia ceia ce se pogoară*, zice, *peste dânsul*". Pururea bem, pururea ascultăm, dară de'ndată am pierdut umezeala, răsărind soarele și pentru acei spini scóatem din noi. Și care sunt acei spini? Să ascultăm pe Christos, care zice că: „*Grijile veacului acestuia, și înșelăciunea bogăției înneacă cuvântul, si neroditor se face*" (Math. 13, 22).

«*Că pământul care bea ploaea*, zice, *ceia ce de multe ori se pogoară peste dânsul, și rodește iarbă de treabă*». Nimic nu este atât de trebuitor, ca curățeniea vieței, nimic nu este atât de armonios și plăcut, ca vieața eminentă, nimic nu este atât de potrivit, ca virtutea. «*Si rodește*, zice, *iarbă de treabă acelora de care se și lucrează*, *primește binecuvântare dela Dumnezeu*». Aici el pune pe Dumnezeu ca cauză a tuturor, atingând pe nesimțite pe Elini, cari atribuiau puterei pământului producerea rodurilor. «Că nici mânile cultivatorilor, zice, nu sunt acelea care mișcă pământul la producerea roadelor, ci numai porunca lui Dumnezeu, pentru care și zice: «*Primește binecuvântare dela Dumnezeu*». Dară tu privește cum el vorbind de spini n'a zis «rodește spini», și nici că a întrebuințat acest cuvânt plăcut, ci «*scoate din sine spini*», ca și cum ar zice cineva «dă din el afară, azvârle din el». «*Netrebnic este și aproape de blestem*». Vai! Câtă îndemnare cuprinde acest cuvânt! A spus că blestemul este aproape, însă încă nu este blăstem; dară cel ce încă n'a căzut în blestem, ci numai că este aproape, de sigur că v'a putea să se depărteze. Și încă nu numai prin aceasta a mângâiat auditorul, ci și prin cele ce urmează, căci n-a zis numai că este netrebnic, și aproape de blestem, și că va fi arsă, ci «*al căruia sfârșitul este spre ardere*»

dacă stăruieşte a rămâneà aşa până la sfârşit, aşa că dacă vom tăia spini şi-i vom arde, vom putea să ne bucurăm de miile de bunuri, şi să devenim trebuitori bucurându-ne şi de binecuvântări. Cu drept cuvânt încă a mai numit păcatul ciulini «*scoate din sine*, zice, *spini şi ciulini*», aşa că pun mâna pe dânsa, te înţapă, şi este greţoasă chiar şi la vedere.

Atingându-se deci de dânşii deajuns înfricoşându-i şi mustrându-i, la urmă iarăşi îi mângâe, ca nu cumva lovindu-i prea mult, să-i doboare la pământ, căci tot lovind pe un trândav, mai trândav îl faci. Deci, nici nu-i linguşeşte în totul, ca nu cumva să-i facă a se îngâmfa, dară nici nu-i ceartă într'una, ci câte puţin mustrându-i, multă vindecare li aduce prin cele ce urmează. Căci ce spune el? «Nu ca desnădăjduiţi le vorbim acestea, zice, şi nici ca şi cum voi aţi fi plini de spini şi ciuline, ci ca temându-ne ca nu cumva să se întâmple aceasta. Mai bine este vouă a vă înfricoşa de cuvinte, decât de a simţi durerea în fapte». Şi aceasta de sigur că vine tot dela înţelepciunea lui Pavel. N'a spus apoi «ni se pare, sau credem, sau ne aşteptăm la aceasta», ci: «*Insă avem adeverire pentru voi, iubiţilor, de cele mai bune, şi care se ţin de mândrie, măcar de şi aşa grăim*» (Vers. 9), ceia ce şi Galatenilor scriind, li zicea: «*Am adeverire de voi întru Domnul, că alta nimic nu veţi gândi*» (Galat. 5, 10). Acolo spune aşa, pentru că erau foarte desnădăjduiţi, şi de vreme ce nu-i lăudase din cele prezente, apoi o face aceasta din cele viitoare, zicând: «*că nimic alta nu veţi gândi*». N'a spus «nu gândiţi» ci «nu veţi gândi; — iară aici din cele prezente. «*Că avem adeverire pentru voi, iubiţilor, de cele mai bune, şi carele se ţin de mântuire, măcar de şi aşa grăim*».

Şi fiindcă de la cele prezente nu avea atâtea de spus, apoi el făureşte aşa zicând mângăerea dela cele trecute şi zice: *Că nu este nedrept Dumnezeu, să uite lucrul vostru şi osteneala dragostei, care aţi arătat spre numele lui, cei ce aţi slujit sfinţilor si slujiţi*» (Vers. 10). Vai! Cât de mult li-a ridicat şi li-a împuternicit sufletul, pomenindu-li de lucruri vechi, şi punându-i în necesitatea de a nu se aştepta ca Dumnezeu să-i uite. Numai cel care nu

este bine încredințat despre speranța în Dumnezeu poate păcătui, și să zică că Dumnezeu este nedrept. Așa că i-a silit pe toți de a aștepta numai decât cele viitoare. Căci pe cel descurajat și desnădăjduit dela cele prezente, îl va putea îndrepta cineva prin nădejdea celor viitoare, precum tot el scriind și Galatenilor li zicea: «*Alergați bine*» și «Atâtea ați pătimit în zadar, de este și în zadar» (Gal. 5, 7, 3, 4)? Și precum aici împreună cu certarea pune și lauda, zicând: «*Că fiind datori voi a fi învățători pentru vreme*», tot așa și aici: «*Mă mir că asa decurând vă mutați*» (Hid. 1, 6), unde lauda este amestecată cu certarea, fiindcă noi ne mirăm cu adevărat, când fiind vorba de lucruri mari, unii cad. Ai văzut cum lauda este amestecată cu învinovățirea și cu defăimarea lor?

Și apoi el nici n'a spus acestea ca din partea sa numai, ci ca din partea tuturor, căci n'a zis: «sunt încredințat», ci «*Avem adeverire*» că cele bune și folositoare vor fi cu voi. Aici vorbește pentru viață, sau că poate spune de răsplata ce vor avea. Apoi spunând cele de mai sus, că este netrebnic, și aproape de blestem, și că sfârșitul îi va fi spre ardere, la urmă pare că li-ar zice: «însă acestea le grăim nu numai decât pentru voi» căci «*Nu este nedrept Dumnezeu, să uite lucrul vostru și osteneala dragostei*» zice: «*Deci, de ce le-am spus aceasta*? «*Poftim*, zice, *ca fiecare din voi aceeași sârguință să arate spre adeverirea nădejdii până în sfârșit ca să nu fiți leneși, ci următori celor ce moștenesc făgăduințele prin credință, și prin îndelunga răbdare*» (Vers. 11, 12).

«*Că poftim*» zice, adecă nu numai că voim, și că voința noastră se mărginește în cuvinte, ci poftim încă că voi cu toții să vă țineți de virtute, nu numai ca și cum v'ar păreà rău de cele dinainte, ci că și pentru cele viitoare vă temeți. Și n'a spus, că de cele trecute sunteți de condamnat, ci de cele prezente, căci v'ați moleșit, ați devenit trândavi. Dară privește cu câtă înțelepciune și-a împletit el cuvintele, și cum n'a lovit din greu. Căci ce spune el? *Și poftim*, zice, *ca fiecare din voi aceeași sârguință să arate spre adeverirea nădejdei până în sfârșit*». Aceasta este de admirat în înțelepciunea lui Pavel, că nu arată că îi s'au împuținat, sau că s'ar fi moleșit cu

totul. Căci când el zice: «*Poftim ca fiecare din voi*», aceasta înseamnă. E ca cum ar zice cineva: «voiesc ca să te gândești pururea, ca ceia ce ai fost mai înainte, aceasta să fii și acum, și în viitor», ceia ce face ca certarea să fie mai blândă, și mai bine primită. Și n'a zis «voiesc», ceia ce ar fi fost poate rezultatul autorității lui ca dascăl, ci a spus ceia ce este izvorât din dragostea lui părintească, ceia ce e mai mult de cât a voi; «*poftim*» ca și cum pare că zicând: «iertați-mă dacă poate vom grăi ceva greoi»,

«*Poftim ca fiecare din voi aceeași sârguință să arate, spre adeverirea nădejdei până în sfârșit*». «Nădejdea, zice, poartă toate, ea pe toate le recâștigă. Nu vă împuținați, nu vă desnădăjduiți, ca nu cumva nădejdea voastră să devină prisoselnică; căci cel ce face cele bune, bune și nădăjduiește a avea, și nici-odată nu se desnădăjduiește». «*Ca să nu fiți leneși*». Acum în minut să nu fiți? Și cu toate acestea mai sus zicea: «*De vreme ce trândavi v'ați făcut cu auzurile*». Privește însă cum trândăviea lor a întins-o până și la auz. Aici același lucru a dat a se înțelege, însă în loc să zică «nu stăruiți în trândăvie», li spune: «*De vreme ce trândavi v'ați făcut cu auzurile*». Așa că expresiunea «*să nu fiți leneși*» este ziză pentru viitor, care nefiind prezent încă, nici noi nu putem fi răspunzători. Cel ce este îndemnat de a se îngriji pentru prezent — ca unul ce este leneș — poate că s'ar face și mai leneș, pe când cel ce este îndemnat a se îngriji pentru viitor, nu va fi așa. »*Poftim*, zice, *ca fiecare din voi*». Mare este dragostea lui, căci și celor mari, și celor mici aceeași li dorește, pe toți îi cunoaște, și nici pe unul nu 'l trece cu vederea, ci aceiași dragoste are către fiecare, și egalitatea pentru toți, de unde se vede că i-a convins încă mai mult de a primi cu bună voință cuvintele lui cele greoae.

«*Ca să nu fiți leneși*» zice. Precum lenea vatămă trupul, tot așa slăbește și vatămă și sufletul, făcându-l molatic și neputincios spre fapte bune. «*Cei următori*, zice, *celor ce moștenesc făgăduințele prin credință și prin îndelunga răbdare*». Și cine sunt aceștia o spune mai la vale. Mai sus a fost zis «fiți următori succeselor voastre

dinainte», iară după aceia, ca nu cumva să 'l întrebe: care succese?— îi duce tocmai la Patriarhul Abraam, scoţând de aici pe deoparte exemplele celor ce au avut succese, iar pe de-alta să nu 'şi închipuie că au fost părăsiţi de Patriarh; să nu 'şi închipuiască că fiind dispreţuiţi ca nevrednici de vr'un cuvânt, au fost părăsiţi, ci să ştie că aceasta mai ales este particularitatea bărbaţilor voinici, de a 'şi petrece vieaţa în ispite, şi că Dumnezeu astfel face cu oamenii mari şi minunaţi. «Trebue, zice, a le răbda toate cu bunăvoinţă», căci aceasta este a crede. Dară dacă zice: «îţi dau, şi tu iei îndată, de ce ai mai crezut atunci? Căci aceasta nu mai este a credinţei tale, zice, ci a mea, celui ce ţi-am dat. Dacă zic apoi, că dau, şi că voiu da şi după o sută de ani, pentru care tu nu te desnădejduieşti, — apoi atunci m'ai crezut vrednic de credinţă, atunci ţi-ai format ideia cuvenită despre mine». Ai văzut dară că de multe ori necredinţa vine nu din desnădejduire numai, ci şi din împuţinare şi neîndelungă răbdare, sau nu din cunoştinţa celor făgăduite? «*Că nu este nedrept Dumnezeu să uite lucrul vostru şi osteneala dragostei, care aţi arătat spre numele lui, cei ce aţi slujit sfinţilor şi slujiţi*», zice. Mari lucruri li mărturiseşte lor aici, şi încă mari prin bunavoinţă, ceia ce şi aiurea zice: «*Şi nu numai precum aveam nădejde, ci singuri pre sine s'au dat întâi Domnului şi nouă prin voia lui Dumnezeu*» (II. Cor. 8, 5).

«*Care aţi arătat*, zice, *spre numele lui, cei ce aţi slujit sfinţilor şi slujiţi*». Priveşte cum iarăşi îi mângâie, adăogând: «*şi slujiţi*», adecă şi astăzi slujiţi, — şi-i aţâţă totodată, arătând că nu acelora au slujit, ci lui Dumnezeu. «*Care aţi arătat*», zice. Şi nu spune: «sfinţilor», ci lui Dumnezeu, căci aceasta va să zică «*spre numele lui*», adecă «prin numele lui toate aţi făcut. Deci, zice, cel ce se bucură de atâta dragoste şi râvnă din partea voastră, nu vă va dispreţui niciodată, şi nu vă va uita».

[1]) Acestea auzindu-le, vă rog a sluji sfinţilor. Căci fiecare credincios este sfânt, prin faptul că este credincios,

---

[1]) *Partea morală.* Despre pocăinţă şi despre folosul lacrămilor. Nu trebue a ne mânia sau a ne răzbuna, ci a ierta celor ce ni greşesc, — şi despre eleimosină. (Veron).

şi chiar mirean de ar fi cineva, este sfânt. *«Că se sfinţeşte barbatul necredincios prin femeie (credincioasă), si femeia necredincioasă prin bărbat (credincios)»* (I. Cor. 7, 14). Priveşte cum credinţa face sfinţenia. Chiar lumean, deci, de am vedea în împrejurări grele, să-i întindem mână de ajutor, şi nu numai către cei ce stau prin munţi să fim grabnici, fiindcă dacă aceştia sunt sfinţi şi cu credinţă, şi cu vieaţa, dară şi aceia sunt sfinţi cu credinţa, şi mulţi chiar şi cu vieaţa. Nu numai când vedem vr'un monah în închisoare să intrăm, iar când vedem vr'un lumean să nu intrăm, căci şi acesta este sfânt, şi acesta este frate. «Dară ce? zici tu; dacă este poate necurat şi spurcat»? Ascultă ce spune Christos: *«Nu judecaţi, să nu fiţi judecaţi»* (Math. 7, 1). Tu, fă aceasta pentru Dumnezeu. Şi ce spun eu? Chiar Elin de am vedea într'o împrejurare grea, trebue a-i face bine; şi în fine oricărui om aflat în împrejurări grele, trebuie a-i face bine, dară încă cu atât mai mult când e credincios lumean. Căci ascultă ce spune Pavel, că: *«Să facem bine către toţi, si mai vârtos către ai nostri de o credinţă»*. (Galat. 6, 10).

Insă nu ştiu cum s'a introdus, şi cum stăpâneşte încă obiceiul acesta. Căci cel ce caută numai pe monahi, şi numai acelora voieşte a li face bine, şi numai de dânşii se îngrijeşte, şi spune: «dacă nu este sfânt dacă nu este drept, dacă nu face semne şi minuni, nu-i dai mână de ajutor» prin aceasta a vătămat cea mai mare parte a eleimosinei, şi chiar ce a mai rămas în trecerea timpului o va nimici cu desăvârşire. Pentrucă eleimosină aceia este, care se face celor săraci, celor vinovaţi şi respingători de răle. Eleimosină se chiamă a milui nu pe cei buni, nu pre cei cu succese, ci pre cei păcătoşi. Şi ca să afli că aşa este, ascultă parabola ce spune: *«Un om oare-care se pogora din Ierusalim în Ierihon, şi a căzut în tâlhari, cari desbrăcându-l pre el si rănindu-l, sau dus lăsându-l abea viu. Şi dupre întâmplare un preot se pogora pe calea aceea, si văzându-l pre dânsul, a trecut pe alăturea. Asijderea si un Levit fiind la acel loc, viind şi văzându-l pre el, a trecut pe alăturea. Iară un Samarinean mergând pe cale, a venit la el, si văzândul i s-a făcut milă. Şi apropiindu-se a legat ranele lui, turnând*

unt-de-lemn si vin, si punându-l pe dobitocul său la dus la o casă de oaspeţi, si a purtat grije de el». Şi priveşte ambiţiunea lui cea mare, căci adoua zi la plecare scoţând doi dinari a dat gazdei, zicând: «*Poartă grijă de el, si orice vei mai cheltui, eu când mă voiu întoarce, voiu da ţie*». (Luca 10, 30, şi următorii). Dară tu priveşte ce parabolă a spus. El n'a zis că un Iudeu a făcut acest bine unui Samaritean, ci că un Samaritean a făcut aceasta.

Acestea deci auzindu-le, să nu ne îngrijim numai de cei de aceiaşi credinţă cu noi, iară de alţii să neglijăm. Tot aşa şi tu, dacă vezi pe cineva pătimind răle, de nimic să nu te mai interesezi la urmă, căci cel ce pătimeşte răle are dreptul de ajutorinţă. Că dacă tu când vezi poate vru'un asin muncit, te mişti, şi nu mai întrebi al cui este, cu atât mai mult nu trebuie a întreba sau a cerceta pe un om, al cui este. Al lui Dumnezeu este, fie el Elin sau Iudeu, şi chiar de ar fi necredincios, totuşi are nevoie de ajutor. Dacă ţi s'ar fi îngăduit ţie de a'l cerceta şi a'l judeca, poate că ai face bine, dară acum nenorocirile lui, nu te lasă de a'l cerceta. Că dacă noi nu trebuie a discoase nici pe cei sănătoşi, sau a ne interesa cu amănunţime de afacerile altora, apoi cu atât mai mult de cei ce pătimesc răle. Dealmintrelea ce este? L'ai văzut poate progresând, sau mergându-i bine ca să zici că este rău şi netrebnic? Dacă îl vezi pătimind răle, nu spune că el este rău. Când poate îl vei vedea că el progresează vei grăi bine ceia ce spui, iară dacă el este într'o nenorocire, şi are nevoie de ajutor, nu trebuie să spui că el este rău. O astfel de purtare este cruzime, neomenie şi trufie. Ce a putut fi mai nelegitim ca Iudeu? Spune'mi. Şi totuşi Dumnezeu i-a pedepsit, şi după dreptate i-a pedepsit, şi pe cei ce pătimeau împreună cu dânşii, i-a lăudat, iară pe cei ce îi cruţau i-a pedepsit. «*Vai celor ce nu pătimeau nimic*, zice, *pentru sfărâmarea lui Iosif* (Amos. 6, 6) şi iarăşi: *A scoate de la moarte pre cei pedepsiţi... nu te scumpi*» (Prov. lui Solom. 24, 11). N-a zis: «cercetează ca să vezi cine este» deşi cei mai mulţi dintre cei duşi la moarte sunt răi, — căci aceasta mai cu seamă este eleimosină. Cel ce face bine prietenului

său, nu face aceasta numai de cât pentru Dumnezeu; pe când cel ce face bine unui necunoscut, acesta cu adevărat că face binele pentru Dumnezeu. Nu cruță banii, și chiar de s'ar cere ca să dai totul, tu dă. Noi însă, văzând oameni munciți, plângând și pătimind mai grozav de cât mii de morți, și poate pe nedreptul de multe ori totuși crutăm banii, iară pe frați nu-i crutăm. Crutăm cele fără suflet, și nu crutăm, sau neglijăm pe cele cu suflet, de și Pavel zice: «*Cu blânaeță certând pre cei ce stau împotrivă, poate cândva li va da lor Dumnezeu pocăință, spe cunostința adevărului, și vor scăpa din cursa diavolului, prinși fiind și de dânsul spre a lui voe*». (II. Tim. 2, 25, 26). «*Poate*», zice. Ai văzut cum acest cuvânt e plin de bunătate și îndelungă răbdare? Acest cuvânt și noi imitându-l, pe nimeni nu vom desnădăjdui. Că și pescarii de multe ori aruncând mreaja, nu au reușit, iar mai apoi aruncând-o din nou, au prins. Tot așa și noi nu ne desnădăjduim, ci sperăm că voi ne veți arăta fără de veste rod copt și bun. Că și cultivatorul de pământ după ce a semănat, așteaptă o zi sau două, și mult timp chiar, și deodată vede răsărind din toate părțile sămânța. Aceasta o așteptăm să se petreacă și cu voi, prin harul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh, se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XI

«*Că lui Abraam făgăduindu-se Dumnezeu, de vreme ce nu avea a se jura pre nimeni altul mai mare, s'au jurat asupra sa zicând: Cu adevărat binecuvântând te voiu binecuvânta, și înmulțind te voiu înmulți. Și așa, îndelung răbdând, a dobândit făgăduința. Pentru că oamenii pre cel mai mare se jură, și sfârșitul a tot cuvântul lor cel de prigonire spre adeverire este jurământul*». (Cap. 6, 13—15).

Atingând cu putere pe Ebrei, și înfricoșându-i îndeajuns, mai întâi îi mângâie cu laudele, al doilea apoi — ceia ce este și mai puternic — este că dânșii numai de cât că se vor bucura de cele nădăjduite. Iară mângâierea o face nu prin cele viitoare, ci prin cele trecute, ceia ce pe dânșii încă mai mult îi convingea. Precum când e vorba de pedeapsă el îl înfricoșează mai cu seamă prin acelea, tot așa și când e vorba de răsplată îi mângâie prin acestea, arătând cu această ocaziune că astfel obișnuiește și Dumnezeu, adică de a nu îndeplini îndată cele făgăduite, ci după trecere de mult timp. Iară aceasta o face pe departe scoțând la lumină marea dovadă a puterei sale, iară pe de alta îndemnându-i la credință, pentru ca cei ce trăiesc în scârbe și necazuri, și care încă n'au primit făgăduințele sau plata, să nu se desnădăjduiască, în fata necazurilor. Lăsând pe toți ceilalți la o parte — de și avea ocazie să vorbească de mulți —, pune la mijloc pe Abraam, pe de-oparte pentru vredniciea bărbatului, iară pe de-alta pentru cele ce s'au petrecut sub dânsul. Deși cam pe la sfârșitul epistolei zice: «*Toți aceștia dupre credință au murit, neluând făgăduințele, ci de departe văzându-le și sărutându-le... ca să nu ia fără de noi săvârșirea*» (Cap. 11, 13. 39. 40). «*Că lui Abraam*, zice, *făgăduindu-se Dumnezeu, de vreme ce nu avea pe nimeni altul mai mare, s'au jurat asupra sa zicând: cu adevărat binecuvântând te voiu binecuvânta, și înmulțind te voiu înmulți, și așa îndelung răbdând a dobândit făgăduința*». Cum dară pe la sfârșit zice că a dobândit făgăduințele, iară aici spune că «*îndelung răbdând a dobândit făgăduința?*» Deci, cum nu au luat? Cum de au reușit? Dară el nu spune pentru aceleași făgăduințe, și aici și acolo, ci îndemnarea și mângâierea o face îndoită. A făgăduit lui Abraam, dară cele de aici le-a dat după trecere de mult timp, iară pe cele de acolo, încă nu, «*și așa îndelung răbdând, a dobândit făgăduința*». Ai văzut că nu numai făgăduința a făcut totul, ci și îndelunga răbdare? Aici îi înfricoșează, arătând că de multe ori făgăduința este întreruptă și amânată prin împuținarea prin micimea de suflet. Aceasta a arătat-o pentru popor, care nu a dobândit făgăduința, pentru că s'a împu-

ţinat cu sufletul, şi din contra Abraam a reuşit, fiindcă îndelung a răbdat. Apoi cum pe la sfârsit a arătat şi ceva mai mult: că adică chiar îndelung răbdând, încă n'au dobândit, şi că nici aşa nu au fost cuprinşi de întristare.

«*Pentru că oamenii pre cel mai mare se jură, şi sfârşitul a tot cuvântul lor cel de prigonire spre adeverire este jurământul. Insă Dumnezeu, de vreme ce nu avea a se jura pre nimeni altul maî mare, s'a jurat asupra sa*». Bine. Cine este care s'a jurat lui Abraam? Nu Fiul? «Nu» zice. Dară de unde se poate vedea aceasta? Mai cu seamă chiar el însuşi o arată, însă eu nu mă cert pentru aceasta. Când însă el (Fiul) se jură, zicând: «*Amin, amin, zic vouă*», acelaşi jurământ este; şi oare nu este învederat că se jură aşa, neavând pe altul mai mare pe care să se jure? Că precum Tatăl s'a jurat, tot aşa şi Fiul se jură asupra sa, zicând: «*Amin, amin zic vouă*». Aici îi aminteşte încă şi de jurămintele lui Christos, pe care dese-ori le făcea, zicând: «*Amin, amin zic vouă, cel ce crede întru mine, nu va muri în veac*» (Ioan 11, 26).

Dară oare ce înseamnă: «*şi sfârşitul a tot cuvântul lor cel de prigonire spre adeverire este jurământul*»? Este spus în loc de «din acesta (jurământ) se desleagă orice prigonire, orice, îndoială». Adecă nu numai aceasta, sau aceea» ci «*a tot cuvântul*». Trebuia de sigur de a fi crezut Dumnezeu şi fără jurământ, însă zice: «*Intru care (jurământ) vrând Dumnezeu să arate mai mult moştenitorilor făgăduinţei neschimbarea sfatului său, a pus la mijloc jurământul*». Aici cuprinde şi pe credincioşi, şi de aceia aminteşte şi de făgăduinţa dată nouă în comun. «*A pus la mijloc*, zice, *jurământul*». Iarăşi pune aici pe Fiul ca fiind mijlocitor între Dumnezeu şi oameni. «*Ca prin două lucruri ce nu se pot muta, întru care cu neputinţă este să minţă Dumnezeu*» (Vers. 18). Care anume şi care? Acela adecă că a făgăduit, şi că pe lângă făgăduinţă a adaos şi jurământul. Fiindcă printre oameni aceasta se pare mai vrednic de credinţă, adecă jurământul de aceia l'a şi adaos. Ai văzut, că prin aceasta apostolul nu are de scop a arăta vredniciea lui, — ci ca să convingă pe oameni — şi a îngădui ca să se spună de el

lucruri nedemne? Voieşte dară ca să-i pună în cunoştinţă. Şi când e vorba de Abraam, arată că totul a fost a lui Dumnezeu, iară nu a îndelungei sale rabdări, cu toate că a îngăduit de a se şi jura, precum se jură şi oamenii. Dumnezeu însă s'a jurat asupra sa, pe când oamenii se jură asupra, sau pre cel mai mare decât ei. Dumnezeu, dară nefiind altul mai mare, s'a jurat pre sine. Căci nu este tot una? omul a se jura pre sine, şi Dumnezeu a se jura pre sine, fiindcă omul nu are putere pre sine, adecă nu este stăpân pe sine. Ai văzut dară că acestea nu sunt spuse mai mult pentru Abraam, ca pentru noi? «*Tare îndemnare*, zice, *să avem cei ce am năzuit ca să ţinem nădejdea ce este pusă înainte*». Şi aşa, îndelung răbdând, s'a învrednicit a avea acele făgăduinţi. «Acum» zice, iară nu pentru că s'a jurat. Ce anume este jurământul, a invederat-o spunând că se face pe cel mai mare. Dară fiindcă neamul nostru omenesc este necredincios, apoi Dumnezeu se pogoară aşa zicând la cele ale noastre. Deci, precum el se jură pentru noi — de şi este nedemn de dânsul de a nu fi crezut — tot aşa şi expresiunea «*A aflat din cele ce a pătimit*» a fost zisă, fiindcă si oamenii o cred azi mai demn de credinţă, de a cunoaşte din experienţă. Ce înseamnă «*nădejdea ce este pusă înainte*»? Adecă de la acestea ce a spus până acum, ne gândim la cele viitoare, că dacă acestea s'au petrecut după trecere de atâta timp, negreşit că se vor petrece şi acelea. Astfel că cele petrecute cu Abraam, ne încredinţează pre noi şi de cele viitoare.

«*Pre care o anghiră o avem a sufletului tare şi nemişcată, şi care intră întru cele dinlăuntrul catapetezmei, unde înainte mergător pentru noi a intrat Iisus, dupre rândueala lui Melchisedek, Arhiereu fiind făcut în veac*». (Vers. 19, 20). In lume încă fiind, şi încă nefiind strămutaţi cu vieaţa, îi arată ca fiind deja în cele făgăduite, căci prin credinţă noi suntem deja în cer. A spus: «aşteptaţi, căci numai de cât va fi». După aceia li spune: «mai cu seamă prin nădejdea ce avem». Şi n-a zis: «noi suntem înăuntrul catapetezmei», ci credinţa «*Intră întru cele dinăuntrul catapetezmei*», ceia ce este mai adevărat, mai probabil. Că precum anghira atârnată de corabie nu lasă

de a se purta în toate părţile, chiar de ar clătina-o mii de vânturi, ci slobozită în mare, împuterniceşte aşa zicând corabia şi o ţine pe loc, tot aşa şi speranţa. Şi priveşte ce icoană potrivită a găsit, căci n'a zis «temelia» de caare a fugit, ci «*anghiră*», care fiind în valurile mării, de şi s'ar părea că nu tocmai tare este înţepenită în apă, ca cum ar fi pe uscat, totuşi ţine pe loc corabia, ce se învăluie, şi nu se mai clatină. Căci dacă e vorba de cei tari în credinţă şi filosofi, apoi cu drept cuvânt Mântuitorul a spus acea pildă frumoasă: «*Care a clădit casa sa*, zice, *pe piatră*». (Moth. 7, 24), pe când pentru cei desnădăjduiţi, şi cari au trebuinţă de a fi sprijiniţi prin nădejde, cu drept cuvânt că a spus acestea Pavel. Valurile şi furtuna cea mare învăluie corabiea, dară nădejdea nu lasă ca să se răstoarne, chiar de ar lovi-o mii de vânturi. Aşa că de cumva nu o aveam, de mult ni-am fi scufundat.

Şi nu numai în cele duhovniceşti i-ar găsi cineva puterea ei cea mare, dară chiar şi în cele pământeşti, ca de pildă în negoţ, în agricultură, în armată, etc. unde dacă nu am avea-o din capul locului, nici de treabă nu ne-am apuca. A numit-o anghira nu cum s'ar brodi, ci tare şi sigură, care nu se mişcă. «*Care intră*, zice, *întru cele dinăuntrul catapetezmei*», în loc să zică: *care duce în cer*. Mai departe apoi a adaos şi credinţa, ca astfel să nu fie numai nădejde simplă, ci încă foarte adevărată După jurământ pune încă şi alt-ceva, adecă dovada căpătată prin fapte, că: »*Inainte mergător pentru noi a intrat Iisus*», — iară înainte mergătorul este înainte mergătoriu al unora cum de pildă Ioan a fost înainte-mergătoriu al lui Christos. Şi n'a zis simplu: «*a intrat*», ci «*Unde înainte mergătoriu pentru noi a intrat*», dupre cum şi noi suntem datori de a cuceri acel loc, fiindcă nu este marea deosebirea dintre înainte-mergătoriu şi cei ce vin după dânsul, căci atunci nici n'ar mai fi înainte mergător. Inainte mergătoriul şi cei ce-l urmează pe aceiaşi cale trebuie a se găsi, şi acelaşi loc al ocupa. «*Dupre rânduiala lui Melchisedek*, zice, *Arhiereu fiind făcut în veac*». Iată aici şi o altă mângâiere, că dacă Arhiereul nostru este de sus, apoi este cu mult mai bun de cât cel al

Iudeilor, nu numai cu felul de a fi, ci și cu persoana, locul, cortul și așezământul. Iară acestea sunt spuse cu privire la trupul său.

[1]) Trebue, deci, ca și cei cărora este preot să fie buni și precum este mare deosebire între Aaron și Christos, pe atâta este între noi și Iudei. Căci tu privește: sus avem jertfa, sus avem preotul, sus victima. Noi proaducem astfel de jertfe, cari pot fi proaduse pe acel jertfelnic. Acolo nu se jertfesc oi și boi, nu sânge și fum, căci toate acestea sunt desființate, iară în locul lor s'a introdus cultul rațional. Și ce este oare cultul rațional? Cele proaduse lui Dumnezeu prin suflet, prin duh. «*Duh*, zice, *este Dumnezeu*, *și cei ce se închină lui*, *cu duhul și cu adevărul se cade să se închine*» (Ioan 4, 24), acelea în fine care nu au nevoie de trup, nu au nevoie de organe, nu au nevoie de loc anumit, cărora el este preot, ca de pildă: blândeța, înțelepciunea, milostenia, nerăutatea, îndelunga răbdare, smerenia. Jertfele acestea le-ar putea vedea cineva și în Vechiul Testament, preînchipuite dela început. «*Jertfiți lui Dumnezeu*, zice, *jertfa dreptăței*, *jertfiți jărtfă de laudă*» (Ps, 4, 6) și «*Jărtfa laudei mă slăvește*» (Ib. 49, 24), și «*Jertfa lui Dumnezeu duh umilit*» (Ibid. 50, 19) și «*Ce cere Domnul dela tine*, *fără numai să faci judecată și să iubești mila*» (Mihea 6, 8)? și iarăși: «*Arderile de tot și pentru păcat n'ai căutat; atunci am zis: iată viu... ca să fac voia ta Dumnezeule*» (Ps. 39, 7, 8) și iarăși: «*Pentru ce'mi aduci mie tămâe dela Sava*»? și iarăși: «*Mută dela mine glasul cântărilor tale*, *și cântarea organelor tale nu voiu auzi*» (Ieremia 6, 20. Amos 5, 23), iară în locul acestora «*Milă voiesc*, *iară nu jertfă*» (Osie 6, 6).

Ai văzut cu ce fel de jertfe este mulțumit Dumnezeu? Ai văzut din început chiar cum unele au fost retrase, iară altele înlocuite? Pe acestea deci să le aducem. Că acelea sunt ale bogaților și celor ce au dare de mână, iară acestea sunt ale virtuței. Acelea sunt dinafarnice, pe când acestea lăuntrice. Pe acelea le poate îndeplini ori-

---

[1]) *Partea morală*. Trebuie a sluji sfinților și a nu cerceta cu amănunțime cine este vrednic, ci de a sluji tuturor deopotrivă, ca lui Dumnezeu, și de acolo a aștepta răsplata. (Veron).

cine s'ar întâmpla, iară pe acestea puţini. Pe cât este mai bun omul decât oaia, pe atâta este mai bună jertfa aceasta decât aceea, căci aici produci ca jertfă sufletul tău. Sunt şi alte jertfe, şi cu adevărat arderi de tot, adecă trupurile mucenicilor. Acolo şi sufletul şi trupul sunt jertfe, şi acolo este miros de bună mireazmă. Dacă vrei, poţi ca şi tu singur să proaduci o astfel de jertfă. Căci ce este dacă nu-ţi vei arde trupul în foc? de vreme ce poţi a-l arde şi cu altfel de foc, ca de pildă cu focul sărăciei de bună voie, cu acel al năcazurilor. Căci îţi este îngăduit de a duce o vieaţă dezmerdată şi molatică; dară aţi alege o vieaţă muncitoare şi amărâtă de năcazuri, cum şi aţi mortifica trupul, oare nu sunt arderi de tot? Omoară-ţi dară şi tu trupul, şi răstigneşte-l, şi atunci vei lua şi tu cununa acestei mucenii. Că ceiace acolo face sabia, aici o face bunăvoinţa. Să nu fie aprins, şi nici să fie cucerit de dragostea banilor, ci să fie arsă şi să se stingă pentru totdeauna pofta aceasta nebună, cu focul duhului, să fie tăiată cu sabia aceluiaşi duh. Jertfa aceasta este bună, şi nu are nevoie de preot, ci numai de cel ce o proaduce. Această jertfă este bună, că deşi este săvârşită jos pe pământ, totuşi imediat se ridică sus. Oare nu ne minunăm noi că focul acela din vechime pogorându-se jos pe toate le consuma? Este cu putinţă ca şi acum pogorându-se foc din cer, cu mult mai minunat decât acela, să consume toate cele ce sunt de faţă, sau mai bine zis, nu să le consume, ci să le ridice la cer, căci acestea nu fac cenuşă, ci daruri proaduc lui Dumnezeu. Astfel au fost darurile proaduse de Cornelie sutaşul, dupre cum zice: «*Rugăciunile tale, şi milosteniile tale s'au suit întru pomenire înaintea lui Dumnezeu*» (Fapt. 10, 4). Ai văzut conlegare eminentă? Ai văzut cum rugăciunile sunt unite cu milosteniile? Atunci suntem auziţi, când şi noi auzim pre săracii ce se apropie. «*Cel ce îşi astupă urechile sale*, zice, *ca să nu audă pre sărac, nici Dumnezeu nu va asculta rugăciunile sale*» şi «*Fericit este cel ce se uită spre săracul şi mişelul, în ziua cea rea va izbăvi pre el Domnul*» (Pildele lui Solom. 21, 13. Ps. 40, 1). Şi care este ziua cea rea, dacă nu ziua aceea, care va fi rea pentru păcătoşi? Dară oare ce va să zică: «*cel ce se uită*»?

Adecă cel ce judecă ce este un sărac, cel ce află nenorocirea lui, căci cel ce cunoaşte năcazurile aceluia, numaidecât că-l va milui.

Când tu vezi un sărac, nu fugi de el, ci îndată te gândeşte cine ai fi tu, dacă ai fi acela? Ce nu ai voi atunci, ca să faci bine tuturor? «*Cel ce se uită*», zice. Gândeşte-te că şi el este liber ca şi tine, că şi el se împărtăşeşte de aceeaşi nobleţă, şi că toate le are comune ca şi tine, şi că poate de mult-ori este de-opotrivă cu cânii tei. Că aceştia sunt tot-deauna sătui, pe când acela de multe-ori se culcă flămând, şi în fine că acest om liber a devenit mai necinstit de cât slugile tale. Dară slugile îţi îndeplinesc nevoile tale, poate. Care nevoi? Ca 'ţi slujesc bine? Dară dacă eu ţi aşi arăta că acest sărac îţi îndeplineşte o mai mare nevoie decât acelea? Căci el va sta înaintea ta în ziua judecăţei, şi te va izbăvi de focul cel veşnic. Ce pot face de felul acesta toate slugile la un loc? Când Tabitha [1]) a murit, cine a învieat-o pre ea! Slugile ce erau de faţă, sau săracii? Tu însă nu voeşti să faci deopotrivă pe cel liber nici măcar cu slugile tale. Iată că de pildă frigul este mare, şi săracul are nişte zdrenţe aruncate pe el, mai mort, scrâşnind din dinţi, şi atât cu privirea cât şi cu felul mersului vrednic de a se ruga, — iară tu încălzit bine şi beat treci pe lângă dânsul. Şi atunci cum pretinzi ca în nenorocirile tale să ai pe Dumnezeu în ajutor? De multe-ori apoi poate zici şi aceasta: «Dacă aşi fi eu şi l-aşi fi văzut încărcat de atâtea păcate, l-aşi fi iertat; şi Dumnezeu nu 'l iartă»? Să nu zici acestea. Tu, treci cu vederea pe cel ce cu nimic nu şi-a greşit, şi pe care ai putea să 'l scapi, dară încă pe cel ce ţi-a greşit cum îl vei putea ierta? Deci, nu sunt acestea vrednice de Gheena?

Şi dacă tu faci aşa, ce poate fi de mirare dacă şi Dumnezeu nu 'ţi va ierta ţie? De multe ori tu îţi înfăşori trupul cel fără simţire cu mii de haine aurite şi variate, de şi nu simte nimic din această cinste, iară pe al aceluia care poate este bolnav, necăjit şi muncit de

---

[1]) A se vedea Capit. G. din Fapt. Apost. vers. 36 şi urm.

frig şi de foame îl treci cu vederea, şi mai mult faci plăcere slavei celei deşarte de cât fricei de Dumnezeu. Şi fie ca cel puţin să rămâi aici, dară imediat începi cu acuzaţiuni contra acelui nenorocit. «De ce nu munceşte? zice, şi de ce mănâncă fără să facă treabă»? Dară spune 'mi: tu muncind ai, ceia ce ai; nu oare pentru că ai primit moştenire părintească? Si chiar dacă munceşti, de aceia batjocoreşti pe altul? Nu auzi ce spune Pavel? Căci după ce a zis: «*De nu voieşte cineva să lucreze, nici să mănânce*», imediat spune: *Iară voi, fraţilor, nu slăbiţi a face bine*» (II. Thes. 3, 10. 13).

«Dară, zici tu, este un şarlatan». Ce spui, omule? Din pricina unei pâni şi a unei haine, îl numeşti şarlatan? «Apoi, imediat o vinde» zici. Şi oare tu chiverniseşti bine toate ale tale? Dară ce? Nu cumva toţi sunt săraci din pricina trândăviei? Nici unul nu este sărac din pricina naufragiului? Nimeni din pricina judecăţilor? Nimeni din cauză că a fost prădat? Nimeni din cauza boalelor? Nimeni din pricina altor împrejurări? De 'ndată însă ce auzim pe cineva căindu-se şi văitându-se cu glas mare, şi uitându-se la cer, dezbrăcat, nepeptănat şi înfăşurat cu petice, îl numim şarlatan, viclean şi prefăcut. Nu te ruşinezi oare? Pe cine numeşti tu şarlatan? Nu ai dat nimic, nici nu batjocori pe om. «Dară oare, zici, însă se preface că nu are». Această acuzaţiune trebuie a ţi se aduce, ţie şi nu aceluia. Ştie el că are de a face cu oameni cruzi, cu fiare sălbatice mai ales, de cât cu oameni şi că chiar de ar grăi cuvinte jalnice, pe nimeni nu va mişca, şi de aceia se vede silit de a 'şi lua o formă mai jalnică, ca astfel să-ţi moae sufletul tău. De vedem pe cineva apropiindu-se de noi în îmbrăcăminte potrivită, îl numim şarlatan, şi ca să se pară că este dintre cei de bun neam, s-a apropiat aşa, — iară dacă îl vedem în îmbrăcăminte contrară, şi atunci îl batjocorim. Şi ce mai fac încă? O! cruzime! şi bărbărie omenească! «De ce zici, îşi desgolesc părţile cele betejite»? Pentru tine fac aceasta. Dacă am fi milostivi, nu ar avea nevoie dânşii de astfel de uneltiri; dacă dela cea dintâi apreciere ar îndupleca, nu ar unelti atâtea prefăcătorii. Cine poate fi atât de ticălos, încât să învoiască de a se jăli în gura mare, de

a se preface și a se sluți, de a se boci în public împreună cu femeia lui desbrăcată și cu copii?

Dară oare de câtă pedeapsă nu sunt vrednice asemenea apucături? Și pe lângă toate acestea nu numai că sunt miluiți, ba încă mai sunt și acuzați de noi. Și încă ne mai scârbim că după ce ne rugăm lui Dumnezeu nu ne ascultă? Și încă ne mai neliniștim, că rugându-ne nu suntem ascultați? Și nu ni este frică pentru toate acestea? «Dară, zici tu, am dat de multe ori». Ei! și? Tu oare nu mănânci pururea? Pe copii tăi, cari'ți cer de multe ori, oare tu îi respingi? O! Nerușinare! Numești nerușinat pe sărac? Tu care răpești nu ești nerușinat, iară acela pentru că 'ți cere o bucată de pâne este nerușinat? nu te gândești câtă nevoie are stomacul de mâncare? Oare tu faci totul pentru aceasta? Nu pentru aceasta neglijezi cele duhovnicești? Oare nu e vorba de cer și de împărățiea cerurilor? Tu deci temându-te de acela, oare nu suferi ori-ce, pe când împărățiea ceriului o disprețuești? Iată că aceasta este nerușinare. Nu vezi poate atâția bătrâni betejiți? Dară, o! ce bârfire! «Cutare, zici tu, împrumută pe atâția cu bani, și iată că cerșetorește». Acestea însă sunt bârfituri și povești ce se spun copiilor mici, căci și aceia aud pururea astfel de povești de la maicile lor. Eu nu cred de loc, să nu fie una ca aceasta. Imprumută cineva pe alții cu bani, și deci fiind în îmbelșugare cere de pomană? Și de ce ar face așa? spune 'mi. Căci în adevăr, ce poate fi mai uricios ca a cere de pomană? E mai bine de a muri, de cât de a cere! Dară până când oare vom fi cruzi și fără milă? Toți oare împrumută bani? Toți sunt șarlatani? Nici unul nu este sărac cu adevărat? «Da! zici tu, și încă mulți». Dară ce? Pe unii nu-i ajuți, fiindcă te-ai făcut un cerșetor exact al vieței lor? Pretexte și mofturi sunt acestea, căci ascultă ce spune Mântuitorul: «*Celui ce cere de la tine, dă-i, și pre cel ce voiește să se împrumuteze de la tine, nu 'l înapoia deșărt*» (Math. 5, 42), adecă: «întinde mâna ta, și să nu fie strânsă».

Noi n'am fost puși examinatori ai vieței altora, fiindcă atunci n'am mai milui pre nimeni. De ce, când tu rogi pe Dumnezeu, zici tot-deauna: «Nu pomeni, Doamne,

păcatele mele»? Aşa că ori-cât ar fi acela de păcătos, aceasta să o judeci şi pentru tine, şi nu mai pomeni păcatele lui. Timpul de faţă este timp de filantropie, iară nu de cercetare exactă a păcatelor; e timp de milă iară nu de judecată. El voieşte numai de a fi hrănit, iară tu' dacă vrei, dă-i ceva, şi nu mai sta la gânduri. De ce este el mişel şi netrebnic? De ce nici tu nu 'l umileşti, ba încă şi pe cei ce vor a-l milui îi îndepărtezi? Căci când altul va auzi de la tine că acesta este un înşelător, că este un făţarnic, că împrumută bani altora, de sigur că nu va mai da nici acestuia, şi nici altora, căci el pe toţi îi va bănui că sunt de acest fel. Voi ştiţi bine, că cele rele mai cu uşurinţă le bănuim, pe când pe cele bune, nici-odată.

Să fim, deci, iubiţilor, milostivi, nu cum s'ar întâmpla, ci precum este tatăl nostru cel ceresc. El hrăneşte şi pe curvari, şi pe prea curvari, şi pre fermecători, şi ce spun eu? pe toţi, orice fel de păcate ar avea. In lumea aceasta de sigur că vor fi mulţi şi de aceştiia, şi cu toate acestea pe toţi el îi hrăneşte, pe toţi îi îmbracă, şi nimeni nu moare de foame vre-odată, afară numai poate de bună voie. Astfel să fim şi noi milostivi. Dacă el se roagă, şi dacă are nevoie, ajută-l.

Acum însă, am ajuns într'atâta lipsă de judecată, în cât, că nu numai cu cerşetorii facem aşa, cu cei ce merg pe căile cele strâmpte, ci chiar şi cu monahii. «Cutare, zici tu, este şarlatan». Oare nu aceasta spuneam mai înainte, că dacă dăm tuturor fără excepţiune, noi suntem cu adevărat milostivi, iară dacă vom începe a cenzura viaţa oamenilor, nici odată nu vom fi milostivi? Dară ce spui, omule? Pentru că primeşte o pâne, este şarlatan? Dacă poate ar cere talanţi de aur, sau de argint, sau haine preţioase, sau slugi, sau alt-ceva de acest fel, cu dreptul ar putea numi cineva pe unul ca acesta înşelătoriu; dară dacă nimic din acestea nu cere, ci numai hrană şi îmbrăcăminte, care sunt ale filosofiei, apoi acesta este înşelătoriu? spune-mi.

Să contenim deci cu acest obiceiu de a bârfi, cu această apucătură satanicească, şi mult vătămătoare. Dară dacă cel ce'ţi cere poate că face parte din cler, sau că

este preot, atunci cercetează cu amănunţime, căci atunci nu este fără primejdie necercetarea lui; iară dacă el cere hrană, nu cerceta de loc, ci dă-i, de oare ce tu primeşti atunci, iară nu dai. Cercetează de voieşti, cum Abraam arăta dragoste către toţi streinii, căci dacă ar fi cercetat cu amănunţime pe cei ce se refugiau la dânsul, de sigur că n-ar fi ospătat pe îngeri, ci pe lângă ceilalţi iar fi îndepărtat şi pe acestiia; dară fiindcă pe toţi primia, apoi a primit şi pe îngeri. Nu cumva poate că Dumnezeu răsplăteşte pentru viaţa celor ce primesc milostenia? Nu! ci pentru buna ta intenţiune, pentru dragostea ta cea mare, pentru filantropia ta, pentru bunătatea ta. Aceasta şă fie dară, şi atunci te vei învrednici de toate bunurile. Cărora fie a ne bucura, prin harul şi filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XII

«*Că Melchisedek acesta, împăratul Salimului, preotul lui Dumnezeu celui Prea Inalt, care a întimpinat pe Abraam când s'a întors dela tăierea împăraţilor, şi la binecuvântat pre el; căruia şi zeciuealä din toate i-a împărţit Abraam, întâi adecă tălcuindu-se împăratul dreptăţei, iară apoi şi împăratul Salimului, care este împăratul păcei, fără tată, fără mamă, fără număr de neam, nici început zilelor, nici sfârşit vieţei având, ci asemănat fiind Fiului lui Dumnezeu, rămâne preot tot-deauna*», (Cap. 7, 1—3).

Voind Pavel să arate deosebirea între Noul şi vechiul Testament, în multe locuri spune aceasta, insistă asupra ideii şi pregăteşte dinainte pe auditori. De la început chiar el pune această ideie, spunând că acelora li-a grăit Dumnezeu prin Proroci, iară nouă prin Fiul, acelora în multe feluri, şi în multe chipuri, pe când nouă prin Fiul. Apoi discutând despre Fiul, cine este şi ce a făcut şi

îndemnându-i de a crede, ca nu cumva să pătimim cele ce au pătimit Iudeii, şi spunând că este Arhiereu după rânduiala lui Melchisedek, voind de multe-ori de a insista în această deosebire, multe apoi iconomisindu-le de la început, ba încă şi dojenindu-i pe dânşii ca slabi şi neputincioşi, apoi iarăşi mângâindu-i şi încurajându-i, la urma tuturor întroduce şi deosebirea aceasta, fiind pregătite bine auzurile lor, — căci cel deja căzut sau împuţinat, nu ar asculta uşor. Şi ca să cunoşti că este aşa, ascultă ce spune scriptura: «*şi nu au ascultat pe Moisi, pentru împuţinarea sufletului*» (Exod. 6, 9). De aceia după ce mai întâi a scos din ei mâhnirea ce-i cuprinsese, prin multe vorbe înfricoşate, şi prin multe mai bune, la urmă stă pe loc şi pune înainte deosebirea între cele două Testamente. Şi ce spune el? «*Că Melchisedek acesta*, zice, *împăratul Salimului, preotul lui Dumnezeu celui Prea Inalt*». Şi ceia ce este de mirare, că în tipul pus înainte chiar arată deosebirea, ceia ce am şi spus, că de la tip se adevereşte pururea adevărul, de la cele trecute, pentru slăbiciunea auditorului. «*Că Melchisedek acesta*, zice, *împăratul Salimului, preotul lui Dumnezeu, celui Prea Inalt, care a întâmpinat pe Abraam, când s'a întors de la tăierea împăraţilor şi l'a binecuvântat pre el, căruia şi zăciueală din toate i-a împărţit Abraam*». Punând povestirea lui pe scurt, el a privit-o în senz mistic. Şi mai întâi de toate de la denumirea de împărat al dreptăţei: «*Intâi adecă*, zice, *tâlcuindu-se împăratul dreptăţei*», căci, «*Sedek*» înseamnă *dreptate*, iară «*Melchi*» *împărat*, deci *Melchisedek* înseamnă *împăratul dreptăţei.* Ai văzut cum chiar în nume se găseşte exactitatea? Căci cine este împăratul dreptăţei, dacă nu Domnul nostru Iisus Christos? *Impăratul dreptăţei, iară mai apoi şi împăratul Salimului*», numit aşa de la Cetatea Salim, adecă *împărat al păcei*, ceia ce iarăşi este a lui Christos, căci el a făcut cu noi dreptate, el a împăcat pe cele din ceriu cu cele de pe pământ. Ce om poate fi împărat al dreptăţei şi al păcei? Nimeni, ci numai singur Domnul nostru Iisus Christos.

Mai departe apoi adaoge şi o altă deosebire: «*Fără tată*, zice, *fără mamă, fără număr de neam, nici început zilelor, nici sfârşit vieţei având, ci asemănat fiind Fiului*

lui Dumnezeu, rămâne preot tot-deauna». Dară fiindcă expresiunea «*Tu ești preot în veac după rândueala lui Melchisedek*» se împotrivea lui, căci Melchisedek a murit, și deci nu a fost preot în veac, privește cum a pregătit el aceasta. Și cine ar putea spune așa de un om? «Nu cu fapta, zice, o spun aceasta», adecă nu știm ca să fie cineva vreodată fără tată, sau fără mamă, sau că n'au avut vre-odată început, sau că nu a avut sfârșit. «Și ce însemnă aceasta? zice; nu cumva fiindcă noi nu știm, apoi el nici nu a avut sfârșit, și n'a avut părinți? Bine, spui, dară, că s'a sfârșit, și că a avut și părinți». Dară atunci, cum de spune: «*Fără tată, fără mamă, fără număr de neam, nici început zilelor, nici sfârșit vieței având*»? Cum? Pentru că scriptura nu arată. Ei! și? Că precum adecă aceluia nu i se raportează genealogiea, sau spița neamului, tot așa și Christos prin însăși firea lucrurilor. Și iată ce însamnă «*fără început și fără sfârșit*». Că precum noi, zice, nu știm nici începutul zilelor vieței aceluia, și nici sfârșitul lui, pentru că nu găsim scris, tot așa nu știm nici cele ale lui Iisus Christos, nu pentru că nu s'a scris, ci pentru că nu sunt. Căci acela este tip, și de aceia s'a pus faptul dela neexistența geneologiei lui, dela tăcerea scripturei, pe când acesta (Christos) este adevărul și pentru aceia este trecut așa, dela faptul că nu există. Că precum se vede și în numirile întrebuințate — aici este împăratul dreptăței și a păcei, după denumire, iară acolo este așa prin însuși adevărul lucrurilor — tot așa și aici sunt numai nume pentru unul, iară pentru celălalt este însuși adevărul lucrurilor. Deci cum are început? Privește pe Fiul fără început, nu pentru că nu are pricină sau cauză, căci aceasta este cu neputință, de oarece are Tată, fiindcă de altmintrelea cum poate fi Fiu? — ci pentru că nu are început vieței, și nici sfârșit.

«*Ci asemănat fiind Fiului lui Dumnezeu*», zice. Și unde este asemănarea? Acolo, că atât a acestuia, cât și a aceluia nu cunoaștem nici sfârșitul, și nici începutul; a aceluia pentru că nu este scris, iară a acestuia pentru că nu este. Aici este asemănarea. Dară dacă asemănarea ar trebui să fie în toate și pretutindeni, atunci n'ar mai fi tip și adevăr, ci amândouă ar fi tip. Precum se întâmplă

şi cu imaginile, că ceva este asemănat, este însă şi ceva neasemănat — că prin liniile trase în mod simplu se vede oarecare asemănare a caracterului lor în general, iar mai apoi punându-se şi culorile, se vede în mod lămurit deosebirea, aici de pildă este asemănare, acolo neasemănare,— tot aşa şi aici.

«*Vedeţi dară cât (de mare) este aceasta, căruia şi zăciuiala i-a dat Patriarhul Abraàm din dobânzi* [1]» (Vers. 4). Aici a potrivit bine tipul, şi încurajându-se îl arătă la urmă mai strălucit de cât cele mai adevărate lucruri ale Iudeilor. Dară dacă cel ce are tipul său mai bine zis, cel ce este tipul lui Christos, este atît de mare, nu numai de cât preoţii, dară mai mare şi mai însemnat de cât chiar strămoşul preoţilor, apoi ce ar putea spune cineva despre adevăr? Ai văzut cu câtă preciziune invederează superioritatea? «*Vedeţi dară*, zice, *cât este de mare acesta, căruia şi zeciuială i-a dat Patriarhul Abraam din prăzi*». Expresiunea 'Akodirea înseamnă *prăzi din război* (λάφυρα) sau trofee. Şi nu se poate spune că i-a dat fiindcă a luat parte la război, că de aceia a şi zis, că l-a întâlnit pe când se întorcea de la tăierea împăraţilor, adecă «sta acasă, zice, nu luase parte la război împreună cu Abraam, şi totuşi i-a dat pârgă sau prinoase din ostenelile sale».

«*Şi cei din fii lui Levì, cari iau preoţiea, poruncă au ca să ia zeciuială dela popor după lege, adecă de la fraţii săi, măcar că şi aceia au ieşit din coapsele lui Abraam*» (Vers. 5). Adecă atât de mare este superioritatea preoţiei, în cât că cei preoţiţi sunt cu mult mai superiori de cât cei de acelaşi neam şi sânge, cari au acelaş străbun, căci dânşii iau zeciuială de la aceia. Când deci s'ar găsi cineva printre dânşii luând zecieuli, oare nu ar fi aceia în rândul laicilor, iară el în rândul preoţilor? Şi nu numai atâta, ci încă nici n-ar mai fi de acelaş neam, ci

---

[1]) Textul este: Θεώρεῖτε δέ πηλίκος οὗτος, ῷ καὶ δεκάτην ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ Πατριάρχης», adecă: «*Vedeţi dară cât de mare este acesta, căruia şi zăciuiala i-a dat Patriarhul Abraam din prăzi (trofee)*». Expresiunea ἀκροθίνιον înseamnă *pradă* sau *trofee* de război, iară nici decât *dobândă*, dupre cum este în ediţia noastră. E vorba aici că Abraam la întâlnirea lui cu Melchisedek, i-a dat acestuia ca dar, parte din trofeele sau prăzile de război ce le luase în războiul ce avusese atunci. (A se vedea cap. 14 din Facere).

din neam străin. Astfel că nu ar fi dat zeciuială unuia de alt neam, dacă acela n-ar fi avut o mare cinste. Vai! Ce a făcut aici Pavel! Căci cele ale credinței le-a lămurit cu mult mai bine de cât în epistola către Romani, de oarece acolo numește pe Abraam strămoșul și al nostru și al Iudeilor, pe când aici cutează încă a spune și încă a arăta că cel netăiat împrejur a fost cu mult mai bun, cu mult mai superior. Deci cum a arătat că a dat zeciuală lui Levì? «Abraam, zice, i-a dat zeciuială din prăzi». Și ce are a face aceasta cu noi? Are a face mai cu samă cu voi, căci nu vă veți mai certa, că Leviții sunt mai buni și mai superiori lui Abraam.

«*Iară cel ce nu se numără din neamul lor a luat zeciuială de la Abraam*» — după care apoi n-a trecut mai departe cum s-ar întâmpla, ci a adaos imediat — «*și pre cel ce avea făgăduințele l-a binecuvântat*» (Vers. 6). Fiindcă intențiunea era de a arăta superioritatea lui Melchisedek cu orice preț, apoi îl arată superior lui Abraam și de la judecata comună a tuturor. «*Și fără de nici o prigonire cel mai mic de cel mai mare se binecuvintează*» (Vers. 7), adecă, că cel mai mic, după credința tuturor se binecuvintează tot deauna de cel mai mare. Prin urmare tipul lui Christos este mai mare chiar și de cât cel ce a primit făgăduințele.

«*Și aici adecă oamenii murind iau zeciuială, iară acolo mărturisindu-se că este viu*» (Vers. 8). Și ca să nu zicem: «Dară de ce te-ai suit atât de sus»? iată că ni zice: »*Și, ca să zic așa*» — de altfel bine a îndreptat el lucrul — «*prin Abraam și Levì cel ce lua zeciuială, zeciuială a dat*» (Vers. 9). Cum așa? «*Că încă în coapsele tatălui său era, când l-a întâmpinat pre dânsul Melchisedek*» (Vers 10), adecă în el era Levì, chiar dacă încă nu se născuse. Și n-a zis «Leviții», ci «*Levi*». Ai văzut superioritate? Ai văzut câtă deosebire este între Abraam și Melchisedek, cel care poartă tipul Arhiereului nostru? Iară superioritatea o arată ca având-o prin puterea sa, și nici de cum din vre-o necesitate, căci acela a dat zeciuială, ceia ce este a preotului, iară acesta a binecuvântat, ceia ce este a celui mai mare. Această superioritate trece și la urmași.

Admirabil și cu multă putere a aruncat departe cele ale Iudeilor. De aceia zicea el. «*V-ați făcut leneși*», fiindcă voia ca să le pună acestea înainte, și dânșii să nu se tulbure. Astfel este înțelepciunea lui Pavel: mai întâi pregătește din bună vreme terenul, și după aceia samănă ceiace voiește. Neamul nostru omenesc este oare cum greu de convins, și deci are nevoie de multă îngrijire și băgare de seamă, ba încă mai multă de cât cu planetele. Căci acolo este natura și pământul care le ajută spre creștere, cum și mânile cultivatorilor, în timp ce aici este numai intențiunea sau libera voință, care primește multe prefaceri, astăzi de pildă preferând una, mâine alta, și este aplecată mai mult spre rău.

[1]) De aceia, iubiților, trebuie a ne păzi tot-deauna, ca nu cumva să dormităm. «*Iată*, zice, *nu va dormita*, *nici va dormi cel ce păzește pre Israil*» și «*să nu dai întru clătire piciorul tău*» (Ps. 120, 4. 3), așa că n'a zis: «să nu te clătești», ci «*să nu dai întru clătire*», de unde vedem că *a da întru clătire* stă în noi înșine, și nici de cât în altcineva. Prin urmare dacă voim a sta drepți și a nu ne mișca, nu ne vom clăti. Dară ce? Nimic nu este a lui Dumnezeu? Toate de sigur sunt ale lui Dumnezeu, însă nu așa, ca liberul nostru arbitru să fie vătămat. «Apoi dacă sunt ale lui Dumnezeu, zici tu, de ce atunci suntem răspunzători»? De aceia am și spus, că liberul arbitru nu este vătămat. Deci, nouă ne aparține, și lui Dumnezeu; însă nouă mai întâi ni se cuvine de a alege cele bune, și numai după aceia vin și cele ale sale. Nu vin ale sale însă mai 'nainte de a se pronunța voința noastră, ca nu cumva să ni se vatăme liberul arbitru; când însă noi am ales și ne-am hotărît, atunci ne vine și el în ajutor cu multă putere. «Dară atunci cum de zice Pavel: «*Nu este nici a celui ce voiește*» — de și a voi stă în noi — «*nici a celui ce aleargă*, *ci a lui Dumnezeu celui ce miluește*» (Rom. 9, 16)? Mai întâi că aici apostolul n'a spus ca o părere a sa personală, ci a scos această ideie ca rezultată din cele ce le avea înaintea sa, din cele ce-i sta de față. Căci zicând: «*Lui Moisi*

[1]) *Partea morală*. Despre pocăință, și cum că nu trebuie a ne desnădăjdui. (Veron).

zice: voiu milui pre care miluesc, și nu mă voiu îndura de care îmi va fi milă» la urmă spune: «*Deci dară nu este nici a celui ce voiește, nici a celui ce aleargă, ci a lui Dumnezeu celui ce miluește*». Deci, îmi vei putea spune, de ce învinovățește încă? După aceia apoi se poate zice și următorul lucru: că atunci când arătăm covârșirea sau marea parte a unui lucru, zicem chiar totalitatea acelui lucru. Al nostru de sigur este de a alege și a voi, iară a lui Dumnezeu este de a săvârși acel lucru, și al duce la bun sfârșit. Deci, dacă a lui, sau dacă de dânsul depinde cea mai mare parte a lucrului, apoi atunci a lui este totul, zice, după cum obișnuim noi oamenii a vorbi. Astfel facem și noi; de pildă iată ce spun eu: vedem o casă clădită bine, și zicem că totul este a arhitectului, de și știm bine că nu este totul lucrul arhitectului, ci și a zidarilor și a salahorilor, sau și a stăpânului care a procurat materialul, și a multor alte împrejurări. Cu toate acestea fiindcă cea mai mare parte din totalul casei este a arhitectului, apoi și întreaga casă zicem că este a lui, adecă lui i se cuvine meritul. Tot așa și aici. Incă și când vorbim de mulțime, noi zicem că sunt toți, acolo unde sunt cei mulți, și nimeni unde sunt cei puțini.

Tot așa și Pavel zice: «*Nici a celui ce voiește, nici a celui ce aleargă, ci a lui Dumnezeu celui ce miluește*». Două bunuri mari ni pune aici Pavel înainte: unul negreșit este de a nu ne mândri. Chiar dacă alergi, zice, chiar dacă te silești a face ceva, să nu-ți închipui că succesul este al tău, fiindcă dacă nu ai avea ajutor de sus, toate ar fi în zadar. Afară de aceasta, te vei învrednici de ceia ce urmărești, întru atâta însă, întru cât vei alerga, întru cât vei voi. Deci, apostolul n'a spus doară că în zadar alergăm, ci că dacă noi ne închipuim că totul este al nostru, și că dacă nu atribuim lui Dumnezeu cea mai mare parte din acțiune, sau mai bine zis chiar totul, atunci în zadar alergăm. Nici a lui n'a voit Dumnezeu ca să fie totul, ca să nu se pară că ne încununează fără merite, și nici ale noastre numai, pentru ca să nu cădem în îngâmfare și prostie. Căci dacă având partea cea mai mică de merit, și cugetăm lucruri mari de noi, dară încă

dacă am fi stăpâni a întregului merit? Dealtmintrelea Dumnezeu a făcut multe, cu scopul de a tăia mândria dela noi. «*Şi încă mâna lui este înaltă*» (Isaia 5, 25) zice. Cu câte neputinţi nu ne-a încunjurat, ca cu chipul acesta să ni smerească cugetul? De câte patimi grozave nu ne-a împresurat? Căci şi atunci când zice cineva: ce este aceasta? sau, de ce aceasta? — le spune spre a învedera că toate sunt în mâna lui Dumnezeu. Te-a încunjurat de atâta frică, şi totuşi nici aşa nu te smereşti; ba încă de cumva ai câte un succes cât de mic, apoi te urci cu cugetarea până la cer.

De aceia schimbările şi prefacerile acelea grabnice, şi nici aşa nu ne cuminţim. De aceia morţi într'una şi fără timp, iară noi cugetăm ca şi cum am fi nemuritori, ca şi cum niciodată n'am muri. In aşa chip răpim, în aşa chip sfitarisim avutul altora, ca şi cum nu vom da samă. In aşa fel clădim palate, ca şi cum vom sta aici pururea. Şi nici chiar cuvântul lui Dumnezeu care ne răsună pe la urechi în fiecare zi, nici chiar însăşi faptele nu ne cuminţesc. Nu este zi, nu este ceas, când să nu vedem într'una petrecându-se nenorociri, şi totuşi în zadar sunt toate, şi nimic nu se mişcă din sălbătăcia noastră, şi nici în nenorocirile altora nu putem a ne face mai buni, sau mai bine zis, nu voim să ne facem, — ci numai când înseşi noi plângem, atunci poate ne smerim. Când Dumnezeu îşi ridică mâna de deasupra noastră, apoi şi noi din nou ne mândrim, din nou ne pierdem mintea. Nimeni nu cugetă precum trebuie la cele cereşti, nimeni nu dispreţuieşte cele pământeşti, nimeni nu priveşte spre cer, ci întocmai ca şi porcii cari caută spre pământ, tăvălindu-ne în mocirlă, şi 'şi au privirea spre pântece. Tot aşa sunt şi mulţi dintre oameni, cari de şi se tăvălesc într'o mocirlă mai grozavă, dânşii totuşi nu simţesc. Căci este mult mai bine de a se murdări cineva în noroiu, de cât de a se murdări în păcate, fiindcă cel murdărit în noroiu, se poate spăla în scurt timp, şi devine iarăşi la fel cu cel ce n'a căzut de loc în mlaştină, pe când cel căzut în prăpastiea păcatului a căpătat o murdărie care nu se poate curăţi cu apă, ci având nevoie de un timp îndelungat, de o pocăinţă sinceră, de lacrămi

şi oftări, de suspine îndelungate şi fierbinţi, mai mari, zic, de cât, când le avem acestea pentru cei mai iubiţi ai noştri. Murdăriea aceea ni vine de dinafară, pentru care iute şi putem scăpa de dânsa, dară aceasta se zămisleşte înăuntrul nostru, pentru care deabea putem a ne curăţi după multă spălare, după multă pocăinţă. «*Că din inimă ies gânduri răle*, zice, *ucideri*, *preacurvii*, *curvii*, *furtişaguri*, *mărturii mincinoase*» (Math. 15, 19), pentru care şi Prorocul zicea: «*Inimă curată zideşte întru mine Dumnezeule*» (Ps. 50, 12) şi: «*Spală inima ta de rele, Ierusalime*» (Ierem. 4, 14). Ai văzut dară, că este şi a noastră, şi a lui Dumnezeu? Şi iarăşi în alt loc: «*Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu*» (Math. 5, 8). Să devenim dară curaţi, spre întărirea noastră, să ştergem păcatele noastre. Cum şi în ce fel putem şterge păcatele, ne învaţă Prorocul zicând: «*Spălaţi-vă*, *curăţiţi-vă*, *ştergeţi răutăţile din sufletele voastre, dinaintea ochilor mei*» (Isaia 1, 16). Şi ce va zică «*dinaintea ochilor mei*»? Fiindcă unii se par cu totul sinceri, adecă fără vicleşug, — aceasta bineînţeles că oamenilor numai, căci înaintea lui Dumnezeu sunt numai nişte morminte văruite — de aceia zice: «*ştergeţi răutăţile din sufletele voastre dinaintea ochilor mei*», adecă le ştergeţi astfel, ca să nu le văd eu, «*Invăţaţi-vă a face bine, căutaţi judecata, mântuiţi pre cel năpăstuit*, *judecaţi pre cel sărac*, *şi faceţi dreptate văduvei*, *şi veniţi să ne întrebăm*, *zice Domnul*; *şi de vor fi păcatele voastre ca mohorăciunea*, *ca zăpada le voiu albi*, *iară de vor fi ca roşala*, *ca lâna le voiu albi*» (Ibid. Vers. 17. 18).

Ai văzut, că noi mai întâi trebue a ne curăţi, şi după aceia ne curăţă şi Dumnezeu? Căci mai întâi zicând: «*Spălaţi-vă*, *curăţiţi-vă*»; la urmă tocmai a adaos: «*eu le voiu albi*». Nimeni, deci, din cei ce au ajuns la cele mai de pe urmă răutăţi chiar, să nu se desnădejduiască. «Chiar de ai ajunge la un fel de obicei cu păcatele tale, zice, ba chiar în însăşi inima păcatului, tu nu te spăimânta», De aceia luând colori nu de acelea ce se şterg lesne, ci aproape de acelăş fel cu cele ce stau de faţă, zice că de îndată ne va schimba într'o stare cu totul contrară. Şi n'a spus că va spăla cum s'ar brodi, ci aşa

că mohorăciunea o va face ca zăpada, că o va înălbi ca lâna cea albă, ca astfel să ne inspire speranțe bune. Așa dară mare este puterea pocăinței, dacă ne face curați ca zăpada, și dacă ne albește ca lâna, chiar dacă poate păcatul a reușit a ne văpsi așa zicând sufletul nostru.

Să ne silim, deci iubițițor, de a deveni curați, căci nimic greu nu ne-a poroncit, când ni-a zis: «*Judecați pre cel sărac, și faceți dreptate văduvei*». Ai văzut cum pretutindeni face vorbă de mila lui Dumnezeu, și de sprijinul celor nedreptățiți? Aceste succese să căutăm a le avea, și atunci vom putea să ne învrednicim prin harul lui Dumnezeu bunătăților celor veșnice. Cărora fie a ne învrednici întru Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XIII

«*Deci, de ar fi fost săvârșirea prin preoția Leviților, că poporul sub aceia a luat legea, ce încă mai era trebuință dupre rânduiala lui Melchisedek să se ridice alt preot, iară nu dupre rânduiala lui Aaron să se zică? Că mutându-se preoția, de nevoie se face și legei mutare. Că de care se zic acestea, din altă seminție se împărtășește, din care nimeni nu s'a apropiat de jertfelnic. Că arătat este că din Iuda a răsărit Domnul nostru, întru care seminția Moisì nimic n'a grăit de preoție*» (Cap. 7, 11—14).

«*Deci, de ar fi fost săvârșirea prin preoțiea Leviților*», zice. Vorbind de Melchisedek, și arătând cu cât mai superior a fost lui Abraam, și scoțând la lumină marea deosebire, de aici în fine începe a învedera deosebirea între Vechiul și Noul Testament, și cum acela este nedesăvârșit, iară acesta desăvârșit. Și câtuși de puțin nu intră în înseși faptele din ele, ci lupta o desfășură de la preoție și de la cortul mărturiei, căci acestea erau mai demne de crezut celor necredincioși, când adecă dovada se face de la cele deja petrecute și de la cei ce le-au

crezut. A arătat că Melchisedek a fost cu mult mai superior decât Levi și Abraam, fiind în rândul preoților lor. Apoi și din altă parte o dovedește aceasta. De unde anume? Din preoțiea de acum, și din cea Iudaică. Și privește înțelepciunea lui cea mare, căci de acolo, de unde era sigur că el va scoate preoțiea, ca nefiind după rândueala lui Aaron, de acolo tocmai îl rândueşte pe el, pe când pe aceia îi scoate afară. «Că chiar aceasta o și spun eu, zice: De ce n'a fost oare el după rândueala lui Aaron»? Dară și expresiunea: *«ce încă mai erea trebuință»* are în sine multă emfază. Căci dacă Christos erea după trup dupre rândueala lui Melchisedek, și după aceia ar fi fost legea, și cele după Aaron, cu dreptate ar zice cineva, că acestea ca mai perfecte au desființat pe acelea ca venind după ele; dară dacă Christos a venit după aceia, și a luat un alt tip al preoției, apoi este învederat că acelea au fost mai neperfecte, mai inferioare.

«Să stăm, zice, și să judecăm: toate s'au împlinit, și nimic nedesăvârșit nu este în preoție; de ce atunci trebuia să se spună, că dupre rândueala lui Melchisedek, și nu dupre rândueala lui Aaron? De ce lăsând pe Aaron, a întrodus o altă preoție, aceea a lui Melchisedek». *«Deci de ar fi fost săvârșirea»* — adecă a faptelor, a dogmelor, săvârșirea (perfecțiunea) vieței — *«prin preoțiea Leviților»*. Și tu privește cum tot înaintează în trecerea timpului. A spus că dupre rândueala lui Melchisedek, arătând prin aceasta că mai superioară erea preoțiea cea dupre Melchisedek, și cu mult mai bună; și chiar de la timp arată că este mai superioară, căci erea după Aaron, adecă mult mai bună. Și ce voiește să spună prin cele ce urmează: *«Că poporul sub aceia a luat legea»*? Ce înseamnă *«sub aceia»*? Adecă a urmat după aceia, prin aceasta toate le face; nu se poate spune că a fost dată altora. *«Că poporul sub aceia a luat legea»*, adecă că se folosește și s'a folosit de dânsa. Nu se poate spune că a fost cu adevărat desăvârșită, dară că nu a ocârmuit poporul. *«Sub aceia a luat legea»*, adecă de dânsa s'a servit. Deci de care altă preoție era nevoie? *«Că mutându-se preoțiea,* zice, *de nevoie se face și legei mutare»*, dară dacă trebuie a fi un alt preot, sau mai bine zis altă preoție, este ne-

voie atunci şi de altă lege. Aceasta s'a zis contra acelora cari spuneau: «de ce este nevoie de Testamentul Nou»? Avea el mărturie şi de la prorocii, că acest Testament a fost făgăduit de Dumnezeu părinţilor voştri»[1]) dară de-ocamdată se luptă având în vedere numai preoţiea. Şi priveşte cum de la început a spus-o, căci zicând: «*dupre rândueala lui Melchisedek*», prin aceasta a scos preoţiea cea dupre rândueala lui Aaron, căci n'ar fi zis «*dupre rândueala lui Melchisedek*», dacă cea a lui Aaron ar fi fost mai bună. Deci, dacă s'a întrodus o altă preoţie, trebuia şi un alt Testament (aşezământ), fiindcă nici preot nu poate fi fără aşezământ, fără legi şi ordinaţiuni, şi nici că luând altă preoţie, a întrebuinţat-o tot pe cea dinainte.

Apoi — ceia ce i s'ar fi putut obiecta: «dară cum ar putea fi preot, fără a fi Levit», iată că el preîntâmpinând-o prin cele de mai sus, nu pretinde a o deslegà, ci numai cât o pune înainte în treacăt, fiindcă după ce spune că preoţiea s'a mutat, adaoge că aceasta «*de nevoie face şi legei mutare*». S'a mutat însă nu numai în felul ei, şi nu numai în ordinaţiuni, ci şi în seminţie, căci, trebuia a se face mutare ei şi în seminţie. Cum? «*Că mutându-se preoţiea*» din seminţie în seminţie, din cea ieratică, adecă din cea sacerdotală în preoţie împărătească, ca astfel să fie aceeaşi şi împărătească, şi sacerdotală. Şi priveşte taina cea mare: întâi este cea împărătească, şi numai după aceia s'a făcut sacerdotală, după cum s'a petrecut şi cu Christos, că împărat este deapururea, pe când Arhiereu a devenit, când a luat trup, când a produs jertfa. Ai văzut mutarea preoţiei? Şi ceia ce se socotea de antitheză, tocmai aceia o introduce ca consecinţă a împrejurărilor. «*Că de care se zic acestea*, zice, *din altă seminţie se împărtăşeşte*», adecă: «spun şi eu, şi ştiu că această seminţie nu avea nimic din preoţie; din această seminţie nici nu a preoţit cineva — căci aceasta învederează expresiunea: «*din care nimeni nu s'a apropiat*». Dară eu, zice, mai arăt şi altă deosebire, aceia adecă, nu numai acea provenită dela se-

---

[1]) Vezi Fapt. Apostolilor. Cap. 3, 25 unde se zice: „*Voi sunteţi fii ai prorocilor, şi ai aşezământului care a pus Dumnezeu către părinţii voştri*".

minție, sau dela persoană, și nici numai dela modul sau numai dela așezământul făcut, ci și dela tip». «*Care nu dupre legea poroncii cei trupești s'au făcut, ci după puterea vieței cei nestricăcioase*» (Vers. 16). «S'a făcut, zice, preot, nu dupre legea poroncii trupești, căci legea aceea în multe a fost nelegitimă». Ce va să zică «*poroncii trupești*»? decât: «Taie-te împrejur, zice, ungeți trupul, spală-ți trupul, curăță trupul, tunde-ți părul capului, încinge-ți trupul, hrănește-ți trupul, odihnește-ți trupul». Și care sunt cele bune? «Multă vieață trupului, lapte și miere trupului, pace trupului, liniște trupului». Dela legea aceasta a luat preoția Aaron, pe când Melchisedek nu așa.

«*Și încă cu mult mai luminat este, de vreme ce dupre rânduiala lui Melchisedek se ridică preot altul*» (Vers. 15). Ce este învederat aici? Deosebirea între ambele preoții, cu cât e mai superioară una decât cealaltă, cu cât e mai bună. «*Care nu dupre legea poroncii cei trupești s'au făcut*» zice. Cine? Melchisedek? Nu, ci Christos. «*Ci dupre puterea vieții cei nestricăcioase. Că se mărturisește: că, tu ești preot în veac, dupre rânduiala lui Melchisedek*» (Vers. 17), adecă: nu temporal, nu care are sfârșit, ci «*după puterea vieții cei nestricăcioase*», adecă, prin puterea sa, prin vieața sa cea nestricăcioasă, deși nu era aceasta urmarea expresiunei «*care nu dupre legea poroncii cei trupești s'au făcut*», căci urmarea logică era să zică, «ci dupre legea poroncii cei duhovnicești». Insă prin legea poroncii trupești el a învederat temporalul, trecătorul, dupre cum și aiurea zice: «*îndreptări ale trupului, erau puse până la vremea îndreptărei*» (Cap. 9, 10).

«*Dupre puterea vieții*», adecă că viețuește prin propria lui putere. A spus că și legei se face mutare și-a arătat-o acum, după care apoi caută cauza, — ceia ce mai ales convinge sufletul omului, de a ști în totul cauza, care duce la credință, când cunoaștem cauza, și cuvântul pentru care s'a făcut. «*Că desființare* [1]) *se face poroncii care a fost mai 'nainte, pentru neputința și nefolosul ei*»

---

[1]) Expresiunea din original ἀθέτησις γίνεται în traducere exactă este: «*desființare (desputernicire, anulare) se face*», iară nicidecum «schimbare se face» ca în ediția noastră de Buzău. Prin cuvântul *desființare* se clarifică mai bine senzul acestui vers.

(Vers. 18). Aici ereticii se agaţă cu amândouă mânile; însă ascultă cu băgare de seamă, căci el n'a spus «pentru că era rea, sau netrebnică», ci «*pentru neputinţa şi nefolosul ei*». De altmintrelea şi aiurea a arătat el neputinţa legei, că acolo de pildă când zice: «*Ceia ce era cu neputinţă legei, întru care era slabă prin trup*» (Rom. 8, 3). Dară nu era neputincioasă, ci noi.

«*Că nimic n'a săvârşit legea*» (Vers. 19). Şi ce va să zică «*n'a săvârşit*»? Adecă n'a făcut nici pe unul desăvârşit, nefiind ascultată. De altfel, chiar de ar fi fost ascultată, şi încă n'ar fi putut să facă pe cineva săvârşit şi virtuos. Până acum însă el nu spune aceasta, ci numai că «*nimic n'a săvârşit*», nimic n'a putut face; şi cu drept cuvânt. Căci înaintea lor erau numai litere scrise: «fă aceasta, sau nu face aceasta»; puse pe hârtie numai, nu însă având şi putere. Nu tot aşa însă este şi speranţa. Dară oare ce va să zică prin expresiunea «*desfiinţare— ἀθέτησις*»? Adecă *scoatere afară*, *aruncare*. Scoaterea celor ce deja au putere, este desfiinţarea lor, aruncarea lor la o parte, aşa că apostolul a arătat prin această expresiune că ea (legea) stăpânia, dară că la urmă a fost dispreţuită, de vreme ce nimic n'a folosit. Aşa dară, cu nimic n'a folosit legea? A folosit de sigur, ba încă a folosit foarte, însă spre a-i face desăvârşiţi, cu nimic n'a folosit. «*Că nimic n'a săvârşit legea*», această însemnare o are, adecă toate erau tipuri, toate umbră, tăere împrejur, jertfe, Sâmbete, etc. N'a avut putere de a pătrunde în suflet, şi de aceia s'a dat în laturi, a făcut loc alteia.

«*Ci aducere este numai la mai bună nădejde, prin care ne apropiem de Dumnezeu*», «*şi pre cât nu este afară de jurământ*» (Vers. 20). Ai văzut cum a fost necesar jurământul aici? Aşa că de aceia a filosofat el mai sus atât de multe, că s'a jurat Dumnezeu, şi că s'a jurat pentru mai multă convingere. «*Ci aducere este numai la mai bună nădejde*», zice. Dară ce înseamnă aceasta? «Avea şi legea nădejde, zice, însă nu aşa. Nădejduiau şi ei, mulţumindu-se a avea pământul făgăduinţei, şi neîntâmpinând rele, — noi însă acum nădejduim, mulţumind lui Dumnezeu, nu pentru a stăpâni pământul, ci pentru a stăpâni cerul, sau mai bine zis — ceia ce este cu mult mai principal

— noi nădejduim a sta alăturea cu Dumnezeu, de a ajunge chiar la tronul părintesc, şi a-i sluji lui împreună cu îngerii. Şi priveşte, cum toate acestea le pune înainte câte puţin şi pe nesimţite. Căci acolo zice: «*care întră întru cele dinlăuntru catapetesmei*» (Cap. 6, 19), aici însă: «*prin care ne apropiem de Dumnezeu, şi pre cât nu este fără de jurământ*». Dară ce însamnă: «*şi pre cât nu este fără de jurământ*»? Adecă, iată şi altă deosebire, şi nici că le-au făgăduit acestea cum s-ar întâmpla, zice. «*Că aceia fără de jurământ preoţi se făceau, iară acesta cu jurământ, prin cel ce a zis către dânsul: juratu-s-au Domnul, şi nu-i va părea rău; tu eşti preot în veac, dupre rânduealа lui Melchisedek. Intru atâta aşezământului de lege celui mai bun s-a făcut chezaş Iisus. Şi aceia adecă mai mulţi se făceau preoţi pentru că de moarte erau opriţi a trăi; iară acesta, pentru că rămâne în veac, având preoţie veşnică*». (Vers. 21—24). Două deosebiri pune el aici: că nu are sfârşit preoţia aceasta, ca cea dupre lege, şi că este cu jurământ, iară aceasta o face de la Christos, care este începutul.

„*Ci dupre puterea vieţei cei nestricăcioase*“ zice. Face aceasta, şi de la jurământ, căci s'a jurat, şi de la fapt. «Că dacă aceea a fost neputincioasă, zice, apoi a fost desfiinţată, a fost scoasă, aceasta însă, fiindcă este puternică, a rămas neclintită. Face aceasta încă şi de la preot. Cum? Că unul este, şi că n'ar fi unul, dacă n'ar fi nemuritor. Că precum acolo erau preoţi mulţi, pentrucă erau muritori, tot aşà aici este unul, pentru că este nemuritor. „*Intru atâta aşezământului de lege celui mai bun s'au făcut chejaş Iisus*“, pentru că s-a jurat lui, că va rămânea în veac; iară aceasta nu ar fi făcut-o, dacă nu ar fi în veac. „*Pentru aceia şi a mântui desăvârşit poate, pre cei ce vin prin el la Dumnezeu, tot-deauna trăind, ca să se roage pentru dânşii*“ (Vers. 25).

Ai văzut, că acestea le spune cu privire la trup? Căci când este preot, atunci se şi roagă, astfel că atunci când spune Pavel: *Care se şi roagă pentru noi*“, aceasta tocmai lasă a se înţelege, că fiind Arhiereu se roagă. Fiindcă cel ce ridică pre cei morţi dupre cum voieşte, şi le însuflă vieaţă, întocmai ca şi Tatăl, cum se roagă, acolo

unde trebuie a mântui? Cel ce are toată judecata, cum se roagă? Cel ce trimite pre îngeri, ca pe uniia să-i bage în cuptorul cel de foc, iară pe alţii să-i mântuiască, cum se roagă? „*De aceia,* zice *şi a mântui poate*", adică pentru aceia mântueşte, fiindcă nu moare. Fiindcă pururea trăieşte, zice, apoi nu are urmaş, şi dacă nu are urmaş, poate şi a sta în fruntea tuturor, adică a fi cârmaciul tuturor. Căci aici arhiereul, ori şi cât de minunat ar fi, ca de pildă, Samuil, şi atâţia alţii, este ca Arhiereu numai în timpul său, iară după aceasta nu mai este, fiindcă a murit — în timp ce cu Christos nu este aşa, ci el mântuieşte în perpetuitate. „*Totdeauna trăind*" zice. Ce înseamnă „*Totdeauna*"? O taină mare lasă a se înţelege aici „Nu numai aici zice, ci şi acolo el mântueşte pre cei ce prin trânsul se apropie de Dumnezeu". Cum mântueşte? „*Tot-deauna trăind, ca să se roage pentru dânşii*", zice. Ai văzut umilinţă? Ai văzut iubire de oameni? Căci nu odată numai el se roagă pentru omenire, ci pururea, şi când se roagă pentru oameni, el reuşeşte. Aceasta învederează „*Tot-deauna*", adecă nu numai pentru timpul de faţă, ci şi acolo în vieaţa viitoare, Deci pururea trebuie el să se roage? şi cum s'ar putea aceasta, fiindcă chiar şi oameni drepţi de multe ori numai în urma unei rugăminţi au reuşit în totul, — iară el se roagă pururea? Pentru ce atunci şade împreună cu Tatăl?

Ai văzut că aici este un pogorământ? Ceia ce el spune deci aici, aceasta înseamnă: „Nu vă temeţi, şi nici să ziceţi: ei, da! ne iubeşte pre noi, şi are curaj către Tatăl, dară n-a putut trăi pururea aici, — căci el tot-deauna trăieşte.

«*Pentru că Arhiereu ca acesta se cuvenia să fie nouă: cuvios, fără de răutate, fără de spurcăciune, osebit de cei păcătoşi, şi mai înalt de cât cerurile fiind*» (Vers. 26). Ai văzut dară, că totul este spus pentru omenirea lui? Iară când zice omenire, spune de acea omenire unită cu dumnezeirea, nu împărţindu-le, ci lăsând a întrevedea cele cuvenite. Ai văzut deosebirea Arhiereului? A recapitulat cele spuse mai sus: «*Ispitit întru toate, dupre asemănarea fără de păcat,*» unindu-le cu: «*Arhiereii ca acesta se cuvenea să fie nouă: cuvios, fără de răutate*». Ce va să

zică »*fără răutate*»? Adecă, fără vicleşug, dupre cum zice Prorocul: «*vicleşug nu s'a aflat în gura lui*». (Isaia, 53, 9), adecă în totul inocent, fără cea mai mică răutate. Apoi aceasta ar putea-o spune cineva de Dumnezeu? Şi nu se stieşte oare zicând că Dumnezeu nu este prefăcut, nu este viclean? De aceia vorba lui aici este pentru trup.» «*Curios, fără de spurcăciune*», zice. Dară şi acestea le-ar putea spune cineva de Dumnezeu? Are oare el natura de a fi spurcat? «*Osebit de cei păcătoşi*» zice: Deci, numai aceasta arată deosebirea, sau că şi însesi jertfa? Cum însă? «*Care n-are în toate zilele nevoie*, zice, *ca alţi Arhierei, întâi pentru ale sale păcate a aduce jertfe, apoi ale poporului; că aceasta a făcut-o odată, pre sine aducându-se*» (Vers, 27)- Ce va să zică expresiunea: «*că aceasta*»? Aici în fine pune începutul şi arată superioritatea şi deosebirea jertfei duhovniceşti. A spus de deosebirea preotului, de deosebirea aşezământului — nu în totul — însă a spus-o; aici însă se atinge de însăşi jertfa al căreia început îl face. «Să nu-ţi închipui, zice, că dacă ai auzit că este preot, apoi lucrează cele ale preoţiei pururea, căci odată a făcut aceasta, pre sine jertfindu-se şi apoi a şezut dea-dreapta Tatălui». Ca nu cumva să crezi că stând sus el este slujitor, arată că faptul e din economie. Că precum s'a făcut rob, tot aşa s'a făcut preot şi slujitor. Dară dupre cum făcându-se rob, n'a rămas rob, tot aşa şi făcându-se slujitor, n'a rămas slujitor, căci a slujitorului nu este a şedea, ci a sta.

Deci, aceasta lasă a se înţelege, aici şi măreţiea jertfei, dacă a fost deajuns numai o singură dată aducându-se, şi făcând atâta pe cât toate celelalte n-au putut face. Dară de aceasta încă nu vorbeşte până acum, ci numai atâta că «*aceasta a făcut-o odată, pre sine aducându-se*». Care? *Pentru aceia,* zice, *trebuia să aibă ceva şi acesta, care să aducă*» (Cap. 8, 3), nu pentru sine, — căci cum s'ar fi putut să proaducă jertfă pentru sine fiind nepăcătos? — Ci pentru popor. Dară ce spui Pavele? Nu are nevoie de a proaduce pentru dânsul, şi pentru alţii are atâta putere? «Da!» zice. Şi ca să nu crezi că expresiunea «*a făcut-o odată*» este spusă pentru dânsul, ascultă ce zice: «*Că legea pune pre oameni Arhierei, carii*

au neputință» (Vers. 28). De aceia și pentru dânșii proaduc pururea; pe când cel ce este puternic, cel ce nu are păcat, de ce ar avea nevoie ca să proaducă pentru sine? Așa dară nu pentru dânsul a proadus jertfă, ci pentru popor. «*Iară cuvântul jurământului celui ce a fost în urma legei, pre Fiul în veac desăvârșit*». Zice.

Ce va să zică: «*în veac desăvârșit*»? Privește; Pavel nu pune deosebirile principale, căci spunând: «*cari au neputințe*» n-a zis «pre Fiul cel puternic» ci «*pre fiul în veac desăvârșit*», adecă puternic, cum ar spune cineva. Ai văzut dară, că numele de «*Fiu*» este zis, spre deosebire de rob, sau slujitor? Sub numele de «*neputințe*» el înțelege sau păcatul, sau moartea. Ce va să zică «*în veci*»? Adecă nu numai acum este fără de păcat, ci pururea. Deci, dacă este desăvârșit, dacă nici-odată nu păcătuiește, dacă pururea este viu, de ce va proaduce pentru noi de multe ori jertfe? Până acum însă el nu susține aceasta, ci numai că nu proaduce pentru sine, aceasta o susține.

[1]) Deci, fiindcă avem un astfel de Arhiereu, să-l imităm pre dânsul, să pășim pe urmele lui. Nu este altă jertfă, una singură ne-a curățit pre noi, iară după aceasta foc și gheena. Că deaceea Pavel întorcea vorba în toate părțile, zicând că un preot, o jertfă, ca nu cumva cineva crezând că sunt mai multe, să păcătuiască fără nici o sfială. Deci, câți ne-am învrednicit de pecetea harului, câți ne-am bucurat de jărtfa cea fără de sânge, câți ne-am împărtășit din masa cea nemuritoare, să rămânem păstrând nobleța și cinstea căpătată, căci nu fără primejdie este căderea noastră. Câți încă nu s-au învrednicit poate de acestea, nici aceia să nu se încurajeze, căci când cineva păcătuește, cu scopul de a primi sfântul botez la cea mai de pe urmă a sa resuflare, de multe ori nu reușește. Și, credeți-mă, că ceia ce grăesc nu o fac cu scopul de a vă înfricoșa. Eu singur am văzut pe mulți pătimind de acestea, carii în așteptarea botezului multe păcate au făcut, iară la ziua sfârșitului lor, au plecat de aici goli și lipsiți de botez. Că Dumnezeu de aceia a dat botezul, ca să

---

[1]) *Partea morală*. Nu trebuie a amâna botezul sub pretext de păcătuire, și că după botez este nevoie de multă osteneală. (Veron).

deslege păcatele, iară nici de cât să le sporească. Iară dacă cineva face uz de aceasta, ca în libertate să păcătuiască încâ mai mult, cauza este trândăvia care'l stăpâneşte. Că dacă nu ar fi botezul, ar vieţui poate mai cu băgare de seamă, ca și cum n'ar avea iertarea păcatelor. Ai văzut deci, că expresiunea «*să facem cele răle, ca să vie cele bune*» (Rom. 3, 8) este zisă tocmai pentru aceasta, şi că mai suntem carii facem ca să se zică aşa?

De aceia vă rog, ca şi voi cei ce încă nu sunteţi luminaţi cu sfântul botez, să fiţi treji. Nimeni să nu practice virtutea, ca fiind plătit pentru aceasta, nimeni ca nerecunoscător, nimeni ca ceva greu şi obositor, ci să o facem cu toată buna voinţă şi mulţumire. Că dacă nu ar fi plata de faţă, nu ar trebui să fim buni? Cu toate acestea, măcar cu plată să ne facem buni. Şi cum să nu fie aceasta ceva ruşinos, şi cel mai mare dispreţ: «Dacă nu 'mi dai plată, zice, nu voiu fi înţelept şi cumpătat»? Să contez însă a spune ceva? Nici-odată nu vei fi înţelept; nici chiar când vei căuta să fii înţelept, dacă o vei face aceasta pentru plată. Nici-odată nu vei practica virtutea, dacă nu o vei iubi. Dumnezeu însă, pentru neputinţa noastră cea mare, a voit ca măcar cu plată să facem fapta bună, şi totuşi nici aşa nu o facem. Să ne închipuim, dacă voiţi, un om care a făcut multe răle, şi a trecut în viaţa veşnică, dupa ce s'a fost învrednicit a se boteza — ceia ce nu dese ori mi se pare că se întâmplă —; ei bine, cum se va duce acolo? spune 'mi. Nu va fi învinovăţit, de sigur, pentru cele ce a făcut; dară va fi lipsit de curaj, şi cu drept cuvânt. Că dacă ar fi trăit el o sută de ani, şi n'a putut arăta nici-o faptă bună, ci numai că n'a păcătuit, şi poate că nici atâta, de vreme ce numai prin har a fost mântuit apoi când va vedea atunci pre alţii încununaţi şi străluciţi, fie chiar că nu ar cădea în gheena, oare ar putea suferi mâhnirea ce o va simţi atunci? spune 'mi. Dară ca să fac şi mai învederat lucrul acesta, să luăm un exemplu. Fie de pildă doi ostaşi; unul care fură, nedreptăţeşte, înşală, iară celălalt să nu facă nimic de acestea, ci din contră, are cu sine multe isprăvi, multe biruinţi, a luat trofee în războiu, a fost rănit, etc. După trecere de timp apoi, iată că de-

odată cel care era în rândul tâlharilor, a fost ridicat pe tronul împărătesc și îmbrăcat cu porfiră, pe când celălalt a rămas tot acolo unde erea, și numai prin filantropiea împărătească n'a fost tras la răspundere pentru cele ce a făcut; în fine, erea în cea mai de pe urmă ticăloșie, și supus poruncilor împărătești. Apoi oare va putea suferi tristețea ce îl va cuprinde văzând înălțat la cea mai înaltă demnitate pe cel ce erea altădată de-opotrivă cu el văzându-l atât de strălucit, și stăpân al întregei lumi, pe când el a rămas tot jos, ba încă mulțămită grației împărătești că a scăpat nepedepsit? Că chiar de l'ar ierta împăratul, și l'ar scăpa de pedeapsă, totuși el va trăi cu rușine. Nimeni nu 'l va admira pentru aceasta, fiindcă în astfel de grațieri noi nu admirăm pe cei ce le primesc, ci pe cei ce le dau, și cu cât va fi mai mare darul, cu atât mai mult să rușinează cei ce îl primesc, când știu că și păcatele lor sunt mari. Cu ce fel de ochi va putea privi un astfel de om pre cei dinprejurul împăratului, cari au cu dânșii atâtea succese, cari poartă cu dânșii răni, și multe necazuri, în timp ce dânsul nu numai că nu poate arăta nimic, dară chiar și vieața lui atârnă numai de filantropiea împăratului?

Precum un tâlhar, sau omorâtor de oameni și condamnat la moarte, care ar fi fost grațiat de împărat, și însărcinat chiar de a sta de pază la ușile împăratului, n'ar cuteza totuși de a privi pe cineva drept în față, de și a scăpat de pedeapsă, tot așa și acesta. Căci să nu 'ți închipui, că dacă se spune de împărăție, apoi toți se bucură de aceleași drepturi de-opotrivă. Că dacă aici pe pământ și guvernatorul, și toți cei dimprejurul împăratului, cum și cei mai inferiori, sau cei ce ocupă locul așa numiților decani[1]) de prin palatul împărătesc, sunt atât de departe unii de alții prin slujba ce o au, apoi cu atât mai mult aceasta în împărățiea cea de sus.

Aceasta nu o zic de la mine. Chiar Pavel ni pune înainte o deosebire cu mult mai mare între dânșii, când

---

[1]) Δεκανός, sau ῥαβδοῦχος, erau așa zișii *lictores* sau purtătorii de toege din palatul împăraților bizantini, cari se mai numeau și Μαγγλαβῖται (*manualis clava, maniclavia)*, și cari pe lângă altele aveau însărcinarea de a păzi ordinea în drumul împăratului când ieșea din palat.

zice, că pe câtă deosebire este între soare, şi lună, şi stele, şi până la cele mai mici din ele, pe atâta este şi între cei ce sunt în împărăţiea cerurilor, şi cum că cu mult mai mare este deosebirea dintre dânşii, de cât deosebirea dintre guvernator şi decan, sau dintre soare şi cea mai de pe urmă stea, aceasta este învederată tuturor. Pentru că soarele luminează întreaga lume la un loc, şi o face veselă, iară pe lună şi pe stele le acoperă. De multe ori pe stele nu le vedem, fiindcă multe dintre stele nu se pot vedea. Deci, când vom vedea atunci pe aceia strălucind ca un alt soare, iară noi aflându-ne în rândul celor mai mici stele, care nici nu se văd, ce mângâiere vom avea?

Nu, vă rog; să nu fim atât de leneşi, şi atât de trândavi, să nu precupeţim mântuirea lui Dumnezeu şi să o transformăm în trândăvie, ci să ni-o însuşim şi să o sporim. Dacă este cineva catihumen, dacă cunoaşte pe Christos, dacă ştie credinţa, dacă ascultă sfintele învăţături, atunci nu este departe de cunoştinţa cea adevărată şi ştie care este voinţa stăpânului. Apoi atunci de ce amână botezul? De ce aşteaptă încă şi stă la gânduri? Nimic nu este mai bun ca o vieaţă curată, atât aici, cât şi acolo, fie pentru cei luminaţi cu sf. botez, fie pentru catihumeni. Căci spunem: ce oare ni s'a poroncit atât de greu de purtat? «Ai femeie, zice, fi cumpătat». Ei! şi aceasta este oare greu? Cum? In timp ce mulţi sunt cumpătaţi chiar şi fără femeie, şi nu numai creştini, ci chiar şi Elini, cum poate fi greu? Ceia ce covârşeşte chiar Elinul pentru slavă deşartă, tu nu poţi face nici pentru frica lui Dumnezeu? «Dă, zice, săracilor din averea ce ai». Apoi aceasta este greu? Incă şi aici ne acuză Elinii, că noi prăpădim averi întregi în slavă deşartă. «Nu vorbi, zice, necuviinţi». Şi aceasta poate este greu de împlinit? Dacă n'ar fi poroncit, oare n'ar fi trebuit ca noi să facem aşa, ca să nu ne arătăm necinstiţi? Cum că tocmai contrariul este greu,—a grăi necuviinţi, zic— se învederează de acolo, că sufletul se sfieşte şi roşeşte, dacă ar fi silit a spune ceva din acestea, şi nici nu va spune, decât doară de este beat. De ce dară când te găseşti în piaţă nu grăieşti necuviincios, iară când eşti

acasă nu faci aşa? Pentru cei prezenţi, zici. De ce apoi când eşti în faţa femeei tale nu faci aşa? Pentru ca să nu o batjocoreşti, zici tu. Deci, ca să nu-ţi batjocoreşti femeia, tu nu faci aşa, iară pe Dumnezeu batjocorindu-l, nu te ruşinezi? Căci el este pretutindeni, şi toate le aude. «Nu te îmbăta», zice. Bine! mai ales că beţia prin sine înseşi este o tortură. N'a zis doară «munceşte-ţi, sau împiedecă-ţi trupul tău», însă ce? «Nu te îmbăta, adecă nu-ţi ieşi din hogaş, nu te abate din drumul împărătesc, ca nu cumva să-ţi vatămi sufletul». Dară ce? Oare nu trebue a ne îngriji de trup? Să nu fie una ca aceasta! cì eu spun, că nu trebue a ne îngriji de poftele trupului. Aceasta a poroncit şi Pavel, zicând: «*Purtarea de grijă a trupului să nu o faceţi spre pofte*». «Nu răpi, zice; cele ce nu sunt ale tale nu râvni, nu fi lacom, nu jura strâmb». De ce osteneală au nevoie acestea? De ce anume sudori? «Nu categorisi pe nimeni, zice; nu defăima pe nimeni». Ei, ce osteneală poate fi aici? Ci osteneală este tocmai când faci din contra, fiindcă de îndată ce ai grăit ceva rău, eşti în primejdie, de îndată eşti bănuit. Nimic dară nu ni s'a poroncit greoi şi cu anevoinţă de a împlini, dacă voim, iară de nu voim, apoi şi cele uşoare ni se par grele. Ce este mai uşor ca a mânca? Şi totuşi din cauza trândăviei şi aceasta se pare greu multora,— fiindcă pe mulţi aud spunând, că şi a mânca este greu. Nimic din acestea, deci, nu este greu, dacă voieşti, fiindcă totul stă în voinţa noastră, cu ajutorul harului de sus. Să voim dară cele bune, ca astfel să ne învrednicim de bunurile cele veşnice, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duh, se cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XIV

«*Iară cap peste cele ce se zic, Arhiereu ca acesta avem, care a şezut deadreapta scaunului slavei în ceruri, slujitor sfintelor, şi cortului celui adevărat, care l-a înfipt Domnul, şi nu omul*» (Cap. 8, 1. 2).

Aici Pavel amestecă cele umilite cu cele înalte, imitând pururea pe dascălul său, astfel ca cele umilite să păşască spre cele înalte, şi prin acestea să conducă auditorul la acelea, ca astfel când vor sosi la cele înalte şi mari, să afle că toate s'au desfăşurat prin pogorământ. Aceasta face si aici, căci spunând că s'a jertfit pe sine şi că s'a făcut Arhiereu, ce spune la urmă? «*Iară cap peste cele ce se zic, Arhiereu ca acesta avem, care a şezut deadreapta scaunului slavei*» zice — deşi aceasta nu este a preotului, ci a aceluia, căruia el trebue a sluji — «*slujitor sfintelor, şi cortului celui adevărat, care l-a înfipt Domnul şi nu omul*». Ai văzut pogorământ? Nu oare cu puţin mai sus a făcut deosebire, zicând: «*Nu toţi sunt duhuri slujitoare*» — şi de aceia, zice, nici nu aud «*şezi deadreapta mea*», ca nefiind slujitor cel ce şeade. Dară cum de spune aici de slujitor, şi încă slujitor al sfintelor? Spune de cortul mântuirei. Priveşte cum înalţă sufletele celor dintre Iudei. Fiindcă era natural ca ei să-şi închipue că nu avem noi creştinii astfel de cort, «iată, zice, preotul, şi cel mare, şi încă cu mult mai mare decât acela, care a şi proadus jertfa cea minunată». Nu cumva oare sunt acestea vorbe pompoase, nu cumva famfaronade, şi vorbe de mângâiere? De aceia le-au şi adeverit el mai întâi dela jurământul făcut, şi dela cortul mântuirei. Era de sigur şi aceasta o deosebire învederată, dară el mai dă pe faţă şi o alta, zicând: «*Pe care l-a înfipt Domnul, şi nu omul*». Unde sunt acum cei ce zic că cerul se mişcă? Unde sunt cei ce susţin că cerul este în formă rotundă? Căci prin aceste cuvinte ambele aceste idei sunt răsturnate.

«*Iară cap*, zice, *peste cele ce se zic*». Prin expresiunea «*cap*» tot-deauna se înţelege cel mai mare, principalul. Mai departe iarăşi scoboară vorba, căci spunând de cel înalt, la urmă grăieşte fără sfieală. Apoi ca să afli, că expresiunea slujitor este spusă cu privire la omenire, priveşte cum iarăşi se rosteşte: «*Că tot Arhiereul*, zice, *pentru ca să aducă daruri şi jertfe se pune; de aceia trebuia să aibă ceva şi acesta, care să aducă*» (Vers. 3). «Şi dacă auzi, zice, că el *a şezut*, apoi să nu 'ţi închipui că e o bârfire adusă Arhieriei lui, căci a şedea dea-

dreapta este a demnităței lui Dumnezeu, iară a aduce jertfe este a filantropiei lui cei mari și a îngrijirei de noi. De aceia tocmai expune în multe feluri aceasta, și insistă mult asupra ideii, căci se teme ca nu cumva să răstoarne totul. De aceia iarăși aduce vorba de aceasta fiindcă întrebau uniia că de ce a murit, fiind Preot. Dară Preot fără jertfă nu este, și deci trebuie ca și acesta să aibă jertfă de proadus. Dealtmintrelea zicând că este întru cele înalte, spune și învederează că el este pretutindeni preot, de la Melchisedek, de la jurământ, de la proaducerea jertfei. De aici apoi împletește, așa zicând, acest raționament ce se impune.

«*Că de ar fi fost pre pământ*, zice, *nici ar fi fost preot, fiind preoții cei ce aduc darurile dupre lege*» (Vers. 4). «Că dacă este preot, zice, dupre cum și este chiar, trebuie a căuta un alt loc pentru dânsul. Pe pământ fiind, nu ar fi fost preot; căci cum ar fi fost? Pe pământ el n'a adus jertfă, n'a slujit cele ale preoției, și cu drept cuvânt, căci ereau preoții». Și chiar arată că nici nu erea cu putință de a fi preot pe pământ; «căci cum s'ar fi putut, dacă nu erea înviere»? zice: Aici este necesar de de a încorda mintea, și a întrevedea apostoliceasca înțelepciune, căci iarăși arată deosebirea dintre amândouă preoțiile. «*Cari slujesc*, zice, *închipuirei și umbrii celor cerești*» (Vers. 5). Care anume sunt acele cerești? Cele duhovnicești, căci de și se săvârșesc pe pământ, cu toate acestea sunt vrednice de ceruri. Căci când Domnul nostru Iisus Christos stă de față jertfit, când Duhul se pogoară, când cel ce șeade deadreapta Tatălui este aici de față, când prin baea botezului ne facem fii ai lui Dumnezeu, când vom fi cetățeni ai celor din ceruri, când acolo avem patria, și cetatea, și petrecerea noastră, când suntem străini celor de aici, cum nu sunt vrednice de ceruri toate acestea?

Dară ce? Imnurile ce cântăm nu sunt oare cerești? Oare nu și noi cei de jos cântăm ceia ce cântă dumnezeeștile choruri ale netrupeștelor puteri, și nu grăim aceleași ca și aceia? Nu oare și jertfelnicul este ceresc? Cum așa? Pentru că nu are nimic trupesc, ci toate sunt duhovnicești cele ce ne stau de față, jertfa nu se îm-

prăştie, sau mai bine zis nu se preface în fum, nici în cenuşe, ci devin strălucite toate cele puse înainte. Cum să nu fie cereşti cele ce se săvârşesc, când cei ce slujesc tainelor aud încă: «*Cărora veţi ţinea păcatele, se vor ţinea, şi cărora le veţi ierta, se vor ierta lor*» (Ioan 20, 23), şi au şi cheile împărăţiei cerurilor? Cum să nu fie acestea cereşti? «*Cari slujesc*, zice, *închipuirei şi umbrei celor cereşti, precum s'a zis lui Moisi, când vrea să facă cortul: «că vezi, zice, să faci toate dupre chipul care ţi s'a arătat ţie în munte»*. Fiindcă auzul nostru este mai greoi la învăţat de cât vederea, — căci nu înmagazinăm în suflet aşa de exact ceia ce auzim, ca ceia ce vedem cu ochii — apoi i-a arătat lui totul. Prin expresiunea «*închipuirei şi umbrei*», sau că aceasta o înţelege, sau că face aluziune la templu, căci a adaos: «*că vezi, zice, să faci toate dupre chipul care ţi s'a arătat ţie în munte*». Aşa dară vorbeşte numai de templu, sau că a văzut când i s'a arătat şi modul jertfelor, şi a celorlalte toate, şi mai bine zis, n'ar greşi cineva spunând şi aceasta. Căci biserica este cerească, şi nimic alta nu este, de cât cer.

„*Iară acum mai osebită slujire a dobândit, întru cât este şi de aşezământ de lege mai bun mijlocitor*" (vers. 6.) Priveşte, zice, cu cât mai superioară şi mai bună este o slujire de ceealaltă, că dacă aceea era închipuire şi umbră, apoi aceasta este adevărul. Deaceia tocmai spune ceia ce mai cu samă îi inveseleşte pre dânşii: „*Care spre mai bune făgăduinţi s-au aşezat*" zice.

După ce deci o înalţă pe aceasta, de la locul, de la preotul şi de la jertfa proadusă, la urmă pune şi deosebirea dintre amândouă aşezămintele, spunând de mai 'nainte că era neputincioase şi fără folos cele din legea veche. Şi priveşte câte asigurări pune pentru aceasta, urmând a o acuza. Căci acolo zicând „*dupre puterea vieţei cei nestricăcioase*" adaogă la urmă că „*schimbarea se face poroncii care a fost mai înainte*", după care a mai adăogat şi altceva mare, zicând: „*prin care ne apropiem de Dumnezeu*" Aici deci, ridicându-ne la ceriu, şi arătând că în loc de templu avem ceriul, şi că toate acelea au fost tipuri ale celor ce le avem noi, şi în fine invederând slujba acestora, cu drept cuvânt că scoate în evidenţă şi

preoţia lor. Dară dupre cum am fost spus, el pune tocmai aceea care îi înveseleşte pe dânşii, zicând: *„Care spre mai bune făgăduinţe s-a aşezat“*. Şi de unde se învederează aceasta? Din cele prin care una a fost scoasă, iară ceealaltă a înlocuit-o. Pentru aceia stăpâneşte, fiindcă este mai bună.

Că dupre cum acolo zice: *„că de ar fi fost săvârşirea prin preoţia Leviţilor (că poporul sub aceia a luat legea), ce încă mai era trebuinţă dupre rânduiala lui Melchisedek să se ridice alt preot“?*—Tot aşà şi aici întrebuinţează acelaş raţionament, zicând: *„că de ar fi fost cel întâi (aşezământul) fără de prihană, nu s-ar fi căutat loc celui de al doilea“* (Vers. 7), adecă dacă nu avea nici-o lipsă, dacă i-ar fi făcut fără nici o prihană. Cum că despre aceasta grăieşte, se vede de acolo, că el nu zice: «că defăimându-l pre dânsul (aşezământul)» ci «*că desfăimându-i pre dânşii, zice: iată vor veni zile, zice Domnul, şi voiu săvârşi preste casa lui Israil, şi preste casa lui Iuda aşezământ de lege nouă, nu dupre aşezământul de lege, care am aşezat părinţilor lor, în ziua când i-am apucat pre dânşii de mâna lor, ca să-i scot din pământul Egipetului, căci ei n-au rămas întru aşezământul de lege al meu, şi eu i-am părăsit pre ei, zice Domnul“* Vers. 8. 9).

«Da! zice; dară de unde se învederează că acel aşezământ a luat sfârşit»? A arătat aceasta şi de la preot de sigur, însă mai lămurit o arată acum prin chiar cuvintele pronunţate, că a fost scos aşezământul cel vechiu. Căci ce va să zică expresiunea: «*spre mai buna făgăduinţă s'a aşezat*»? Cum poate fi egal ceriul şi pământul? spune-mi. Dară tu priveşte cum şi acolo numeşte *„făgăduinţi“*, ca nu cumva prin aceasta de acum să învinovăţeşti pe cea de atunci. Căci şi acolo prin expresiunea: «*ci aducere este numai la mai bună nădejde, prin care ne apropiem, zice, de Dumnezeu*», arată că şi acolo este nădejde, dară că şi aici sunt făgăduinţi mai bune, dând a se înţelege că şi acolo a făgăduit. Şi fiindcă veşnic acuzau, «*iată,* zice, *vor veni zile, zice Domnul, şi voi săvârşi preste casa lui Israil şi preste casa lui Iuda aşezământ de lege nouă*». Nu spune doară de vr'un aşezământ

vechiu aici. Şi pentru ca să nu poată spune aceasta, a hotărît şi timpul, căci n-a spus simplu «*dupre aşezământul de lege care am aşezat părinţilor lor*» ca nu cumva să zici de aşezământul care a fost făcut cu Abraam, sau de cel făcut de Noe; însă de care spune? «*nu dupre aşezământul care am aşezat lor, în ziua când i-am apucat pre dânşii de mâna lor, ca să-i scot din pământul Egiptului* zice, »*căci ei n-au rămas întru aşezământul de lege al meu, şi eu i-am părăsit pre ei, zice Domnul*». Ai văzut, deci, cum răul au venit prin noi mai întâi? «Dânşii, zice, au fost cei dintâi carii n-au rămas». Aşa dară din partea noastră este lenea şi nepăsarea. pe când din partea lui cele bune, binefacerile voiu să zic. Aici apoi ca un fel de justificare pune şi cauza pentru care îi părăseşte pre dânsii. «*Căci acesta este aşezământul de lege care voiu aşezà casei lui Israil, după zilele acelea, zice Domnu, dând legile mele în cugetul lor, şi în inimile lor le voiu scrie pre ele, şi voi fi lor Dumnezeu, şi ei vor fi mie popor*» (Vers 10). Astfel deci, el le spune acestea pentru aşezământul cel nou, căci zice: «*Nu dupre aşezământul care am aşezat*». Care altă deosebire este, de cât aceasta? Dară dacă ar zice cineva că deosebirea nu este dupre aceasta, ci dupre aceia că este dată în inimile lor, nu introduce vr'o deosebire in poruncile date, ci arată numai modul dărei aşezământului. « Aşezământul, zice, nu stă în litere, ci în inimă» Arate aceasta, deci, Iudeul, petrecându-se cu dânşii; dară nu va putea, căci iarăşi în litere sta scris aşezământul şi după întoarcerea lor din Babilon. Eu însă voiu arăta că apostolii Domnului nimic n'au luat scris, ci numai că au primit în inimile lor prin Duhul sfânt. Pentru care şi zicea Christos: «*Acela venind, vă va aduce aminte vouă toate cele ce am grăit vouă*» (Ioan 14, 26.).

«*Şi nu va mai învăţà fiecare pe vecinul său, şi fiecare pe fratele său zicând: cunoaşte pe Domnul, căci tot, mă vor şti, de la cel mic până la cel mare al lor. Căci milostiv voiu fi nedreptăţilor lor, şi păcatelor lor, şi fără de legile lor nu le voiu mai pomeni*» (vers. 11, 12). Iată şi un alt semn: «*de la cel mic până la cel mare al lor mă vor şti, şi nu vor mai zice: cunoaşte pre Domnul*». Dară

oare când s'a făcut aceasta, decât acum? Aceasta vederează şi o dovedeşte vieaţa noastră, pe când cele ale lor nu o invederează, ci încă au dat-o la o parte. Dealtmintrelea *nou* atunci se zice, când este un altul, şi ar arăta că are cu sine ceva mai mult decât cel vechiu. Nou şi acesta este, când unele din el vor fi scoase, iară altele nu. De pildă dacă ar urma să se dărâme o casă nouă, şi lăsând cineva totul ar drege numai temelia, de îndată zicem: a făcut casă nouă,—când pe unele le scoate, pe altele le înlocuieşte. Încă şi cerul se zice nou astfel, nu doară că este de aramă, ci pentru că dă ploae. Deasemenea şi pământul se zice nou, când nu este lipsit de roade, iară nu când se preface. Şi casa se zice astfel nouă, când unele din părţile lor vor fi luate, iară altele vor rămânea. Astfel că şi aşezământul bine l-a numit el nou, spre a arăta că celălalt aşezământ se făcuse vechiu, şi nu mai producea nici un rod. Şi ca să afli exact, citeşte ce a spus Agheu, ce a spus Zahariea, ce a spus Îngerul [1]), ce anume acuză Ezdra. Cum deci l-au luat pre dânsul? Cum încă nimeni nu 'ntreabă pre Domnul, în timp ce şi dânşii s'au abătut, şi nici n'au ştiut? Ai văzut cum cele ale tale sunt siluite? Eu însă pun de faţă pe cele ale mele, că mai ales acest aşezământ s'ar putea numi nou. De altfel nici aceia nu îngădui a se zice de acest aşezământ: «*Că va fi cerul nou*» (Isaia 65, 17). Căci de ce, vorbind în Deuteronomi că: «*să fie cerul de de deasupra capului tău de aramă*» (Deuter. 28, 23) n'a pus spre deosebire şi aceia că «de veţi asculta va fi nou»? Şi totuşi pentru aceia zice că se va da un alt aşezământ, fiindcă n'au rămas, sau mai bine zis, n'au ascultat de cel dintâi. Aceasta eu o dovedesc prin cele ce spune apostolul: «*Că ceiace era cu neputinţă legei, întru care era slabă prin trup*» (Rom. 8, 3), şi iarăşi: «*Dece ispitiţi pre Dumnezeu, a pune jug peste cerbiciea ucenicilor, care nici părinţii voştri, nici noi n'am putut să-l purtăm*». (Fapt. Apost. 15, 10)?

«*Căci ii n'au rămas întru aşezământul de lege al meu*» zice. Aici arată că nouă ni se cer lucruri mai mari şi

---

[1]) Sub numele acesta se ascunde numele Proorocului Malahia, numit în limba vulgară Înger.

mai duhovniceşti, dupre cum şi zice: «*În tot pământul a ieşit vestirea lor, şi la marginile lumei cuvintele lor*» (Ps. 18, 5), adecă: «*Nu va mai învăţa fiecare pe vecinul său, şi fiecare pe fratele său zicând: cunoaste pre Domnul*», şi iarăşi: «*că se va umplea pământul a cunoaşte slava Domnului, că apă multă va acoperi pre dânşii*». (Abacum 2, 14).

«*Zicând cea nouă, a învechit pe cea dintâi. Iară ce se învecheşte şi îmbătrâneşte, aproape este de peire*» (vers. 13). Priveşte cum ceiace era ascuns, a fost descoperit de mintea Prorocului. A cinstit legea, şi n'a voit a o numi pe faţă veche. Şi totuşi aceasta a spus-o, căci dacă acesta era nou, de sigur că nu mai putea numi nou pe cel dinainte. Aşa că dând ceva mai mult, şi altceva, *s'a învechit*» zice. Prin urmare se desfiinţează, şi se nimiceşte, şi nu mai este. Deci, luând îndrăzneală dela Proroc, se atinge de cel vechiu încă mai mult, arătând că acum cele ale noastre înfloresc, adecă a dovedit pe acela ca vechiu. Apoi luând numele ca vechiu, şi adăogând şi altceva dela sine, adecă expresiunea de bătrân, celelalte le-a luat de pe aiurea, şi zice: «*aproape este de peire*». Aşa dară nu cum s'ar întâmpla aşezământul cel nou a doborât pe cel vechiu, ci ca fiind îmbătrânit, ca ne mai fiind de nici un folos. De aceea şi zicea: «*Că schimbare se face poruncii...., pentru neputinţa şi nefolosul ei*» şi că «*nimic n'a săvârşit legea*» şi că «*de ar fi fost cel întâi fără de prihană, nu s'ar fi căutat loc celui de-al doilea*». Şi ce va să zică fără de prihană? Adecă că este folositor, că este puternic. Aceasta a spus-o nu doară voind a-l arăta respingător de păcate, ci ca nefiind îndeajuns, dupre expresiunea vulgară. Este ca şi cum ar zice cineva: «Casa nu este fără de prihană», adecă are cusururi, este şubredă. «Haina nu este fără de prihană», adecă este stricată. Aşa dară el nu-l numeşte aici rău, ci ca având cusururi şi neajunsuri.

[1]) Astfel deci suntem nuoi, sau mai bine zis ne-am făcut nuoi, însă acum am îmbătrânit, ne-am învechit, şi de aceia suntem aproape de a disparea şi a ne pierde. De am voi însă, noi am putea lepăda această bătrâneţă.

---

[1]) *Partea morală.* Despre pocăinţă şi rugăciune. (Veron).

Prin bae desigur că nu este cu putinţă, ci prin pocăinţă este cu putinţă. De avem în noi ceva vechiu, să-l aruncăm. De avem vr'o pată sau vr'o sbârcitură, sau vr'o murdărie, să ne curăţim, şi să devenim frumoşi, ca să doriască împăratul frumuseţa noastră. Chiar de am ajunge în cea de pe urmă sluţenie, am putea recâştiga acea frumuseţă, despre care grăieşte David zicând: *Ascultă fiică şi vezi, şi pleacă urechea ta, şi uită pre poporul tău, şi casa părintelui tău, şi va pofti împăratul frumuseţa ta*» (Ps. 44, 11, 12). Şi cu toate acestea uitarea nu face frumuseţă, da, frumuseţă sufletească. Care uitare? Aceea a păcatelor. El vorbeşte aici către biserica cea dintre neamuri, îndemând-o de a nu'şi mai aduce aminte de cele părinteşti, adecă de cele cu privire la jertfirea idolilor, căci dintre aceştiia erau adunaţi. Şi n-a zis: «să nu faci de acelea», ci încă ceiace este mai mult, nici în minte să'ţi pui, ceia ce zice şi aiurea «*Nu voiu pomeni numele lor prin buzele mele*» (Ibid. 15, 4), şi iarăşi: «*ca să nu grăiască gura mea lucruri omeneşti*» (Ibid. 16, 4). Până aici aceasta este o mare virtute, sau mai bine zis, mare, însă nu aşa de mare, căci acolo ce spune? «Nici să'ţi aduci aminte de dânsa zice, şi nici în minte să ai». Ai văzut cât de departe trebuie noi a sta de păcat? Că cel ce nu'şi aduce aminte, nici nu se gândeşte; cel ce nu se gândeşte, nici nu grăieşte, iară cel ce nu grăieşte, nu face. Ai văzut prin câte căi ne-a încunjurat, şi prin câte distanţe ne-a depărtat încă mai mult?

Să ascultăm dară şi noi, şi să uităm cele rălele ale noastre, ale noastre, zic, cari păcătuim. «Adu-ţi aminte întâi tu, zice, şi nu'mi voi aduce aminte eu». De pildă, iată ce spun eu: să nu ne amintim de răpiri, ci încă şi pe cele dinainte să le înapoiem. Aceasta înseamnă a uita rălele; să scoatem din noi gândul de răpiri, şi niciodată nu numai să nu'l avem, ci chiar cele deja păcătuite, să nu le mai repetăm. Şi cum oare am putea uita rălele? Gândindu-ne la bunătăţile ce ni acordă Dumnezeu, căci când noi într'una ne aducem aminte de Dumnezeu, nu putem a ne aduce aminte şi de acelea.

«*De mi am adus aminte de tine în aşternutul meu*, zice *n dimineţi am cugetat spre tine*» (Ps. 62, 7). Tot-deauna

deci, trebuie a ne aduce aminte de Dumnezeu, dară mai cu samă atunci când cugetul este în linişte, când prin acea aducere aminte vom putea a ne condamna singuri, când stăpânim în cuget acea condamnare. Căci dealtmintrelea în ziua când ne vom aduce aminte, dacă vom pătrunde în el alte griji şi valuri omeneşti, iarăşi vom alunga de la el uitarea rălelor. Nopţile deasemenea putem să ne aducem aminte, când sufletul este în linişte, când este netulburat, când cerul lui intelectual este senin aşa zicând. «*Cele ce aveţi în inimile voastre,* zice; *întru aşternuturile voastre vă umiliţi*» (Ps. 4, 5). De sigur că ar trebui de avea această amintire şi în timpul zilei; dară fiindcă vă îngrijiţi de cele trupeşti pururea, şi sunteti târâţi în cele ale lumei, cel puţin atunci să vă aduceţi aminte, când sunteţi culcaţi; în dimineţi cugetaţi la dânsul. Dacă noi vom cugeta în dimineţi la acestea, atunci cu mai multă siguranţă vom păşi pe calea vieţei. Dacă mai întâi vom îmblânzi pe Dumnezeu prin cererile şi rugăciunele noastre, apoi tot aşa făcând, nu vom avea nici un duşman, iară dacă poate ai avea, vei râde de aceasta ştiind că ai pe Dumnezeu în ajutor. In piaţa este războiu, în toate lucrurile omeneşti este luptă zilnică, vifor este şi tulburare. De aceia avem nevoie de arme, iară arma cea mai puternică este rugăciunea. Avem nevoie de vânturi prielnice, avem nevoie, zic, de a le cunoaşte toate acestea, aşa că se putem călători pe timpul zilei fără naufragiu şi fără primejdii. Căci, iubiţilor, pe fie-care zi întimpinăm multe stânci în cale şi de multe ori pe zi se izbeşte corabiea vieţii noastre de ele şi ameninţă a se scufunda.

De aceia avem nevoie, iubiţilor de rugăciuni de dimineaţă şi de noapte. Mulţi dintre voi poate au văzut Olympia[1]), şi nu numai că au văzut-o, ci încă au şi luat parte şi s-au făcut admiratori ai celor ce se luptă, unul al aceluia, altul al acestuia. Ştiţi apoi că în timpul luptelor, atât ziua cât şi noaptea, de nimic alta nu se îngrijeşte vestitorul, de cât cum luptătorul când iasă din stadiu să

---

[1]) Un oraş în Elida, unde Elinii serbau luptele aşa zise Olympiace, în onoarea lui Zeos, sau Joe Olympiacul. Aceste lupte dăinuiau 5 zile, iară premiul ce se acorda învingătorului era o cunună de maslin. (Vezi Lexiconul Ioanidi).

nu facă niscareva shime nepotrivite, iară cei prezenţi când se apropie de vestitor nici nu indrăznesc a şopti macar cuiva ca nu cumva fiind distrat sufletul lor, să provoace râsul. Deci, dacă cel ce urmează a se lupta în cele omeneşti, şi încă pune atâta grijă, cu atât mai mult ni se cuvine nouă a ne îngriji şi a fi cu băgare de samă, nouă, zic, a cărora întreagă vieaţă este o luptă încontinuă. Toată noaptea, deci, să ni fie în privighere, şi îngrijindu-ne cum să ieşim din cursul zilei, să nu provocăm râsul. Şi fie ca numai râsul să nu-l provocăm! Acum însă luptătorul stă deadreapta Tatălui, auzind că noi să nu grăim ceva nepotrivit, sau care n-ar fi de folos, căci el este judecător nu numai al faptelor, ci şi al vorbelor.

Să privighem, iubiţilor, toată noaptea. Avem şi noi vestitori, dacă vom voi, căci pe lângă fie-care din noi stă îngerul păzitor. Noi însă horcăim toată noaptea. Şi fie, ca numai să horcăim, dară mulţi fac încă şi lucruri necuviincioase: uniia ducându-se la curvăsării, iară alţii transformându-şi casele lor în localuri de curvie şi aducând acolo femei pierdute. Cu adevărat aceştiia bine se îngrijesc a se lupta[1]). Unii apoi se îmbată şi vorbesc fără şir, alţii fac vuet, alţii privighează rău, şi împletesc viclenii mai rău de cât toţi, alţii fac socoteala procentelor banilor, alţii sunt peste măsură îngreuiaţi în griji, şi toate celelalte le fac, mai mult de cât cele trebuitoare la luptele duhovniceşti. De aceia vă rog, ca lăsând toate, la un singur lucru să avem privirea aţintită: ca să luăm premiul, şi să câştigăm coroana. Toate să le facem, prin care să putem a ne învrednici bunurilor făgăduite. Cărora fie ca să ne învrednicim întru Christos Isus Domnul nostru căruia împreună cu Tatăl şi cu Duhul sfânt se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

---

[1]) Expresiunea aceasta este un sarcasm foarte înţepător, care s-ar putea adresa şi astăzi multora (Πάνυ γε, οὐ γάρ; καλῶς μεριμνῶσι ἀγονίσασθαι).

OMILIA XV

«Avea drept aceia și cel dintâi îndreptări de slujbă și sfințire lumească. Pentru că cortul s'a făcut cel dintâi, întru care erea sfeșnicul, și masa, și punerea înainte a pânilor, care se zice sfintele. Iară după a doua catapeteasmă cortul cel ce se chema sfintele sflintelor, care avea cădelniță de aur, și sicriul legei, ferecat peste tot cu aur, întru care erea năstrapa cea de aur, care avea mana și toiagul lui Aaron ce odrăslise, și tablele legei. Iară pe deasupra lui Cheruvimii slavei, cari umbrea altarul, pentru care nu este acum a grăi cu amănuntul» (Cap. 9, 1—5).

A arătat dela preot, dela preoție, dela așezământ, că trebuia acela ca să aibă sfârșit. La urmă o dovedește și dela însăși forma cortului mântuirei. Cum? «Aceasta o arată, zice sfânta sfintelor. Sfânta este simbol al timpului dinainte că acolo toate se făceau prin jertfe; pe când sfânta sfintelor este simbol al timpului de față». Numește sfânta sfintelor cerul, și catapeteasma cerurilor, și trupul care a intrat întru cele dinlăuntru catapetesmei, adecă «*prin catapeteasma trupului său*» (Cap, 10, 20). Este bine însă ca acest pasaj să 'l repetăm de la început, și să 'l explicăm. Deci, ce spune el? «*Avea drept-aceia și cel dintâi*».— Ce este cel dintâi? Așezământul, legea veche.— «*Indreptări de slujbă*». Ce-va să zică îndreptări de slujbă? Simboluri, sau orânduele; ca și cum pare că ar fi zis: «Avea atunci, acum însă nu mai are». Prin aceasta arată că acel așezământ a încetat deja, fiindcă expresiunea «*avea*» aceasta înseamnă. Așa că acum dacă și stă, nu este. «*Și sfințire lumească*». Lumească o numește, fiindcă le erea îngăduit tuturor de a se duce; și aceasta o învederă, locul în același templu, unde stau preoții, unde stau Iudeii, Prozeliții, Elinii, Nazoreii. Deci, fiindcă le erea îngăduit și Elinilor de a intra, apoi îl numește lumesc, și sfințire lumească, că doară Iudeii nu ereau, sau nu compuneau dânșii lumea.

«*Pentru că cortul s'a făcut cel dintâi*, zice, *întru care erea sfeșnicul, și masa, și punerea înainte a pânilor*»

— acestea sunt simbolele lumei — «*care se zice sfintele, iară după a doua catapeteasmă*» — așa dară nu erea numai o catapeteasmă, ci erea și afară o catapeteasmă — «*cortul cel ce se cheamă sfintele sfintelor*». Privește cum îl numește pretutindeni cort, prin faptul că stau întrânsul. «*Care avea cădelniță de aur*, zice, *și sicriul legei ferecat peste tot cu aur, întru care erea năstrapa cea de aur, care avea mana, și toeagul lui Aaron ce odrăslise și tablele legei*». Toate acestea ereau amintiri cinstite și strălucite în acelaşi timp despre ingratitudinea Iudaică, «*și tablele legei*» — pe care le-a sfărâmat Moisi — «*și mana*», pentru care cârtiau, și de aceia transmițând urmașilor lor aducerea aminte, a poruncit a fi pusă în năstrapa cea de aur. «*Și toeagul lui Aaron ce a odrăslit*». Se revoltau deseori, și fiindcă erau nerecunoscători și nemulțămitori, apoi a poruncit legiuitorului a pune acestea în năstrapa cea de aur, și astfel a trimis amintirea lor la urmași. «*Iară pre deasupra lui Cheruvimii slavei, cari umbreau altarul*». Dară ce înseamnă cheruvimii slavei? Vorbește aici de cele slăvite, sau de cele de desubt ale lui Dumnezeu. Bine a făcut de le a înălțat acestea prin cuvânt, ca să le arate mai mari după aceasta. «*Despre care*, zice, *nu este acum a grăi cu amănuntul*». Aici a dat a se înțelege că nu numai acestea ereau cele văzute, ci ereau numai enigme. «*Despre care nu este acum a grăi cu amănuntul*» — poate ca având nevoie de vorbă mai lungă.

«*Și acestea fiind tocmite așa, în cortul cel dintâi totdeauna intrau preoții când făceau slujbele*» (Vers. 6), adecă fusese acestea, dară nu se bucurau de dânsele Iudeii, și nici nu le vedeau, așa că nu ereau mai mult ale lor, decât ale acelora pentru care se prorocise. «*Iară în cel de al doilea odată în an singur Arhiereul, nu fără de sânge, care aducea pentru sine și pentru neștiințele poporului*» (Vers. 7). Ai văzut cum deja a pus mai dinainte tipurile? Căci, pentru ca să nu zică «cum de a fost o singură jertfă, și cum de Arhiereul o singură dată pe an intra», apoi arată că aceasta era încă dela început, deoarece era sfântă și înfricoșată, și numai o singură dată pe an. «Astfel se obișnuia dela început, căci și atunci, zice, Arhiereul odată pe an aducea». Și bine a zis el

«nu fără de sânge», adecă nu fără de sângele acesta, căci nici nu era ocupaţiunea lui de acest fel. Arată încă, că jertfa va fi nu consumată prin foc, ci invederată mai cu seamă dela sânge. Fiindcă crucea a numit-o jertfă, neavând cu sine nici foc, nici lemne, nici de multe ori proadusă, ci o singură dată proadus în sânge, apoi arată că şi jertfa veche era de acest fel, căci o singură dată se proaducea în sânge. *«Care aducea pentru sine»*, — iarăşi pentru sine— *«şi pentru neştiinţele poporului»*. N'a zis «pentru păcatele», ci *«pentru neştiinţele»*, ca să nu cugete ei lucruri mari. Că dacă poate ai păcătuit fără să vrei, zice, dară încă când nici nu ai avut ştiinţă? Şi de acest păcat nimeni nu este curat. Pretutindeni pune expresiunea *«pentru sine»*, arătând prin aceasta că Christos cu mult mai mare este. Că dacă el a fost separat şi străin de păcatele noastre, cum ar fi proadus pentru sine? «De ce dară ai spus acestea? zice. Deci expresiunea *«pentru sine»* arată superioritatea lui Christos. Aici prin urmare nu este câtuşi de puţin o teorie, sau o expresiune de examinat, ci după aceia chibzueşte şi examinează, zicând:

«Aceasta însemnând Duhul cel sfânt, că încă nu era arătată calea sfinţilor, fiindcă încă era cortul cel dintâi» (Vers. 8). «Pentru aceia, zice, au fost întocmite acestea aşa fel, ca să aflăm că sfânta sfintelor, adecă cerul, este încă nepătruns. Dară dacă nu putem pătrunde încă întrânsul, să nu ne închipuim că nu este, fiindcă nu ne ridicăm în sfânta sfintelor». *«Care era pildă în vremea de atunci»* (Vers. 9).

Ce se înţelege prin *«vremea de-atunci»*? Adecă vremea cea mai 'nainte de venirea lui Christos, că după venirea lui Christos, nu mai este vremea de atunci, căci cum ar putea fi, venind el, şi având sfârşit? Şi altceva mai indicând el zice: *«care era pildă în vremea de atunci»*, adecă, că a devenit tip.

«Intru care daruri şi jertfe se aducea, cele ce nu puteau dupre ştiinţă să facă desăvârşit pre cel ce sluja». Ai văzut cât de lămurit a arătat aici ceva să zică expresiunea *«că nimic n-a săvârşit legea»*, şi că *«de ar fi fost cel dintâi fără de prihană»*? Cum? *«Dupre ştiinţă»*, căci jertfele lor

nu scoteau murdăriile din suflet, ci se mărgineau la trup, *«dupre porunca legei trupeşti»* zice, căci nu a putut să slobozască pe om nici de preacurvie, nici de ucideri, nici de furare de cele sfinte. Ai văzut? «Acestea să mănânci zice; acelea să nu le mănânci», care toate sunt indeferente.

«*Numai pentru mâncări şi băuturi,* zice, *şi multe feluri de spălări*» — «bea aceasta», zice, de şi nu era nimic poroncit pentru băutură, ci le spune acestea mai mult spre a le arăta ca nimicuri. «*Şi multe feluri de spălări,* zice, *şi îndreptări ale trupului, erau puse până la vremea îndreptărei*», căci aceasta este îndreptarea trupului. Aici doboară jertfele, arătând că nu au nici o putere, şi că au fost puse numai până la vremea îndreptărei, adecă aşteptând timpul care le va îndrepta pe toate.

«*Iară Christos venind, Arhiereu bunătăţilor celor viitoare prin cortul cel mai mare şi mai desăvârşit, nu de mână făcut*» (vers 11). Aici vorbeşte de trupul lui. Bine l-a numit el cel mai mare şi mai desăvârşit, dacă este şi Dumnezeu Cuvânt, şi dacă toată energiea Duhului locueşte întrânsul; «*că nu cu măsură dă Dumnezeu Duhul*». Sau că îl numeşte cel nou desăvârşit, ca fiind fără de hulă, şi ca cele mai mari săvârşindu-le — «*adecă nu al acestei zidiri*». Iată cum este mai mare, că nu ar fi fost din Duh, dacă l ar fi întocmit pre el omul. «*Nu al acestei zidiri*» zice, adecă nu al făpturilor acestora, ci al celei duhovniceşti, căci prin Duhul Sfânt a fost întocmit. Ai văzut cum numeşte sau cort, şi catapeteazmă, şi ceriu? «*Prin cortul cel mai mare,* zice *şi mai desăvârşit*» şi «*Prin catapeteazmă, adecă prin trupul său*», şi iarăşi «*In cea mai dinăuntru a catapetezmei*» *şi* «*Intrat odată întru cele sfinte*», ca să se prezinte înaintea feţii lui Dumnezeu.

Dară pentruce oare face aceasta? Voind a ne învăţa pre noi, însemnând într'un fel şi în altul acelaşi cuvânt, sau mai bine zis, aceeaşi ideie. De pildă, catapeteazmă este ceriul; că precum catapeteazma desparte Sfintele, tot aşa şi trupul lui ascunde dumnezeirea; deasemenea trupul lui este cort, având înăuntru dumnezeirea. Apoi iarăşi, cort este şi ceriul, căci acolo înăuntru este preotul.

«*Iară Christos venind, Arhiereu bunătăţilor celor vii-*

toare» zice. N'a întrebuinţat zicerea γενόμενος—venind—ci Παραγενόμενος, adecă în acest scop chiar a venit, şi nu moştenind sau continuând lucrul altuia; adecă nu mai 'nainte se făcuse lucrul de altul, iară el a venit cum s'ar întâmpla, ci după ce a venit. Şi nu zice că venind Arhiereu al celor ce se jertfeau, ci *«bunătăţilor celor viitoare»*, ca şi cum pare că n'ar avea destulă putere să reprezinte cu cuvântul totul. *«Nici prin sânge de ţapi şi de viţei»* (Vers. 12), zice,—toate sunt schimbate din nou, toate prefăcute— *«ci prin sângele său a intrat întru cele sfinte»*. Iată că aici a numit timpul său ceriu. *«Odată,* zice, *a intrat întru cele sfinte, veşnică rescumpărare aflând»*. Apoi şi expresiunea *«aflând»* este dintre cele greu de explicat, şi venite pe neaşteptate, cum de o singură dată prin intrarea lui a aflat rescumpărare veşnică. Mai departe apoi pune probabilul, zicând: *«Că de vreme ce sângele taurilor şi al ţapilor, şi cenuşa de junice stropind pe cei spurcaţi, îi sfinţeşte spre curăţenia trupului, cu cât mai vârtos sângele lui Christos, care prin Duhul cel veşnic pre sine s'a adus fără de prihană lui Dumnezeu, va curăţi ştiinţa (συνείδησιν = conştiinţa) voastră de faptele cele moarte, ca să slujiţi Dumnezeului celui viu»* (Vers. 13, 14).

«Că dacă, zice, sângele taurilor poate să curăţească trupul apoi cu atât mai mult pe suflet poate a-l curăţi sângele lui Christos». Ca nu cumva auzind cuvântul *«îi sfinţeşte»* să-ţi închipui lucruri mari, apoi precizează faptul şi arată deosebirea fiecării din aceste două curăţiri, cum una este înaltă, iară cealaltă umilită, şi zice că cu drept cuvânt, că dacă aceea este săvârşită prin sângele taurilor, apoi aceasta este săvârşită prin sângele lui Christos. Şi nu s'a mărginit numai la simpla numire, ci pune înainte şi modul producerei, zicând: *«Care prin Duhul cel sfânt, pre sine s'a adus fără de prihană lui Dumnezeu»*, adecă jertfa a fost fără de prihană, curată de orice păcat, căci aceasta s'a făcut nu prin foc sau altceva, ci *«prin Duhul cel veşnic»*, zice. *«Va curăţi ştiinţa voastră,* zice, *de faptele cele moarte»*. Şi bine a zis el *«de faptele cele moarte»*, că dacă se atinge cineva de un mort, se spurcă, apoi şi aici dacă se atinge de faptele cele moarte,

se spurcă prin conştiinţă. «*Ca să slujiţi*, zice, *Dumnezeului celui viu*». Aici invederează, că având fapte moarte, nu este cu putinţă de a sluji Dumnezeului celui viu, fiindcă acelea sunt şi falşe, şi moarte cu drept cuvânt.

[1]) Nimeni, deci, să nu intre aici, având fapte moarte, că dacă atingându-ne de un mort nu ne este slobod a intra în biserică, apoi cu atât mai mult nu este slobod celor ce au fapte moarte, căci acestea sunt cea mai grozavă necurăţenie. Fapte moarte deci, sunt acele ce nu au vieaţă, acelea care scot din ele putoare. Că precum trupul cel mort nu este bun de nimic, ci încă şi scârbeşte pe cel ce se apropie de el, tot aşa şi păcatul de'ndată atinge judecata noastră, şi nu o lasă a fi liniştită, ci o tulbură şi o nelinişteşte. Se zice că şi boala molipsitoare conrupe trupul şi'l prăpădeşte. Astfel este şi păcatul, căci cu nimic nu se deosebeşte de mortăciune, nu doară că conrupe mai întâi aerul, şi apoi trupurile, ci de-odată pătrunzând în suflet. Nu vezi pe cei molipsiţi de o boală molipsitoare, cum se umflă, cum se învârtesc în toate părţile, cum sunt plini de putoare, cum căutătura lor este schimbată, cum toţi sunt necuraţi? Astfel sunt şi păcătoşii, ca şi cum nu ar vedea. Căci spune'mi: oare cel stăpânit de pofta banilor sau a trupurilor nu este mai bolnav de cât cel cuprins de o boală molipsitoare? Oare nu este mai necurat de cât toţi aceştiia, făcând toate cele necinstite şi ruşinoase? Căci ce poate fi mai scârbos, de cât un om iubitor de bani? Câte fac femeile curve, câte cele ce joacă pe scena teatrului, tot pe atâtea fac şi cei iubitori de bani. Sau mai dreptul vorbind mai degrabă se vor lăsa acelea de rele, de cât aceştiia de iubirea de argint. Sufăr deseori lucruri înjositoare, linguşind pe cei ce nu merită, se arată îndrăsneţi iarăşi unde nu trebuie, pretutindeni cu neorânduealâ. De multe-ori apoi linguşesc pre cei vicleni şi înşelători, cari sunt poate şi mai inferiori lui, iară pre cei buni şi virtuoşi în toate, îi batjocoresc.

Ai văzut sluţenie şi neruşinare din toate părţile? Unul ca acesta este şi umilit peste măsură, şi îngâmfat. Curvele

[1]) *Partea morală*. Contra iubirei de argint, şi că nu trebuie a râde în biserică. (Veron.)

când stau pe casă, această vină poate că o au, că vând trupul pentru bani. Pentru aceasta însă au o scuză: aceea că sunt silite de sărăcie și de foame — de și nici aceasta chiar nu e deajuns spre desvinovățire, căci pot foarte bine de a trăi muncind. Aici însă nu stă lacomul de avere, cămătarul, nu pe casă, ci chiar în mijlocul cetății, nu trupul ci însuși sufletul vânzându-l diavolului, în cât că poate să intre el acolo, și să se desmerde ca și cu o curvà, iară după ce și-a împlinit toată pofta, iese de-acolo, fiind văzut de întreaga cetate, iară nu numai de doi trei bărbați. Particularitatea curvelor apoi este, că sunt ale celor ce le dau bani, fie acela rob sau slobod, luptător, sau oricine, numai că să le propună, și ele primesc, iară cei ce nu le dau, chiar de ar fi mai nobil de cât toți, totuși nu se pot apropiea de ele fără bani. Întocmai așa fac și lacomii de averi, căci chiar gândurile cele mai bune, dacă nu le vor aduce bani, ii le resping, pe când cu cele în adevăr bestiale se acomodează și se unesc pentru bani, și pierd frumusețea sufletului. Că precum acelea de la natură sunt scârboase, negre, mojice, groase, rău formate și în totdeauna grețoase, întocmai așa devìn și sufletele acestora, neputând a'și acoperi nici chiar sluțenia sulimanurilor de dinafară. Că pe cât este mai mare sluțeniea, tot pe atât ori și ce ar face, nu pot a se ascunde.

Cum că nerușinarea face pe curve, ascultă pe Prorocul care zice: «*Fața de curvă s'a făcut fața ta fără de rușine ai fost cătră toți*» (Ierem. 3, 3). Aceasta se poate spune și celor lacomi: «fără de rușine ai fost către toți; nu numai cătră acesta, sau acela, ci cătră toți». Cum? Apoi unul ca acesta se poartă fără de rușine și cătră tată, și cătră fiu, și cătră femeie, și cătră prietin, și către frate, și către binefăcătorul, sau, și cătră toți în genere. Și ce spun eu de prietin, și frate și tată? El nu se sfiește nici chiar de Dumnezeu, ci toate i se par mithuri, și râde fiind îmbătat de multă poftă de bani, și nici nu primește a auzi ceva din cele ce ar putea să'l folosească. Dară vai! câtă absurditate din partea lor, și câte grăiesc! «Vai ție, mamona, zice, și celui ce nu te are». Aici mă aprind de mânie, căci vai! celor ce gră-

iesc de acestea, fie chiar şi în glumă. Căci spune-mi: oare nu cu astfel de ameninţare a ameninţat Dumnezeu, zicând: «*nu puteţi sluji la doi Domni*»? Şi tu risipeşti ameninţarea? Oare Pavel nu a numit lăcomia idolatrie, iară pe lacom nu l'a numit idolatru? Tu însă stai râzând ca şi femeile care provoacă râsul pe scenă.

Aceasta a răsturnat totul pe dos, aceasta a nimicit totul! Cele ale noastre au devenit de râs, nimic nu este statornic din parte-ne, nimic serios, ci purtare de om lumeţ şi glumeţ. Nu grăiesc acestea numai către bărbaţii cei din lume, ci ştiu eu la cine fac aluziune, căci biserica este plină de rizilic. Dacă cutare de pildă a spus o glumă, d'endată se provoacă râs printre cei ce stau în biserică, şi ce este mai minunat, că chiar în timpul rugăciunei cei mulţi nu contenesc de a râde. Pretutindeni joacă diavolul, pe toţi i-a împleticit la un loc, şi pe toţi îi stăpâneşte. Christos se necinsteşte, este alungat, şi nici într'o parte nu este biserică. Nu auzi ce spune Pavel, zicând: «*Şi măscărăciunea, şi vorba nebunească, şi glumirea care nu se cuvin, nici să se numească întru voi*» (Efes. 5, 4.)? După măscărăciune el pune gluma ce nu se cuvine şi tu râzi? Dară vorba nebunească ce însamnă? Ceia ce nu are întrânsa nimic bun. Râzi mereu şi îţi înveseleşti faţa, tu care eşti singuratic? Tu, care eşti răstignit, care jăleşti, râzi? spune'mi. Unde ai auzit pe Christos spunând aceasta? Nicăiri, ci de multe-ori încă îl vezi măhnit. Că şi atunci când a văzut Ierusalimul, a plâns, şi când a văzut pe vânzătorul Iuda, s-a tulburat, şi când a sculat pre Lazăr din mormânt, a plâns, — iară tu râzi? Dacă cineva nu se întristează pentru păcatele altora şi este vrednic de învinovăţire; dară încă când pentru păcatele sale proprii stă nepăsătoriu, cum să nu fie vrednic de pedeapsă?

Timpul de faţă, iubiţilor, este timp de jale şi măhnire, timp de mortificaţie, de robire, de lupte şi de muncă; şi tu râzi? Nu vezi cum a fost certată Sara? Nu auzi ce spune Christos: «*Vai vouă celor ce râdeţi acuma, că veţi plânge*» (Luca 6, 25)? Acestea le cânţi în fie-care zi; şi tu râzi? spune-mi. Ce spune Prorocul? Că «am râs»? Nici de cum; însă ce? «*Ostenit-am*, zice, *întru suspinul*

meu» (Ps. 6, 7). Dacă poate că sunt unii atât de veseli şi de seci, în cât că râd chiar în cursul acestei certări, când vorbim acestea despre râs. Dealtmintrelea astfel este nebuniea, astfeliu este smintirea, că nici nu se sinchiseşte cineva de certare.

Stă Preotul lui Dumnezeu, înălţând înaintea lui rugăciunele tuturor; şi tu râzi, nesfiindu-te de nimic? Acesta tremurând înalţă rugăciuni pentru tine, iară tu dispreţueşti acest fapt? Nu te temi? Nu te sfieşti de aceasta? Când intri în palatul împărătesc, îţi regulezi şi shimele, şi căutăturile, şi paşii, şi toate celelalte mişcări, iară aici unde cu adevărat că sunt palate împărăteşti, şi încă deastfeliu precum sunt cele cereşti, tu rizi? Nu auzi ce spune scriptura? «*Vai*, zice, *celor ce despreţuesc*» (Abac, 1, 5). Ştiu că tu nu vezi, dară ascultă, că îngeri sunt de faţă pretutindeni, şi mai cu samă în casa lui Dumnezeu, stând de faţă înaintea împăratului tuturor, şi toate sunt pline de imnurile acelor puteri nevăzute.

Vorba aceasta a mea este şi pentru femei, care în faţa bărbaţilor nu îndrăznesc a face aceasta, şi chiar de o fac, nu întotdeauna. ci în timp de recreaţie, — pe când aici întot deauna. Cum? Acoperi capul, şi râzi, o! femeie, stând în biserică? Ai întrat spre aţi mărturisi păcatele, spre a cădea înaintea lui Dumnezeu, spre a te ruga lui pentru cele ce ai păcătuit, şi o faci aceasta râzând? Dară cum vei putea să-l îmblânzăşti, făcând aşa? «Dară, zici tu, ce rău este râsul?» Nu este rău râsul în sine, ci răul este când e fără măsură, şi fără timp. Râsul stă în noi, ca astfeliu când după trecere de un timp îndelungat vedem pe nişte prietini, facem aceasta; când vedem pe unii uimiţi şi spăimântaţi, îi încurajăm pre dânşii cu surâsul, nu doară ca să râdem cu hohot, şi într'una. Râsul stă în sufletul nostru, ca astfeliu sufletul să se înalţe, iară nu să se moleşeze. Fiindcă şi pofta stă în trupul nostru, şi nu numai decât este trebuinţă de a face uz de dânsa fiindcă stă în noi, sau a face uz fără cumpătare, ci o stăpânim, şi nu zicem, că de oare-ce stă în noi să abuzăm de ea.

Cu lacrămi, slujăşte lui Dumnezeu, ca să poţi aţi spăla păcatele. Ştiu bine că mulţi poate ne vor lua în derâdere,

spunând de lacrămi. De aceia tocmai este timpul lacrămilor. Știu încă că sunt mulți de aceia carii râd sarcastic când zicem: «*Să mâncăm și să bem, căci mâne avem să murim*» și «*Deșărtăciunea deșărtăciunelor toate sunt deșărtăciuni*» (I. cor. 15, 32. Ecles. 1, 2). Nu eu spun, ci chiar acela care a avut experiența lucrurilor, zice acestea: «*Ziditu-mi-am case, săditu-mi-am vii, făcutu-mi-am grădini și livezi, și am sădit întrânsele tot felul de pomi roditori*» — și ce în fine după toate acestea? «*Deșărtăciunea deșărtăciunilor, toate sunt deșărtăciuni*». (Eclés. 2, 4, 5). Să plângem, deci, iubiților, să plângem, zic, pentruca să râdem cu adevărat, pentru ca în adevăr să simțim în acea zi bucurie sinceră. Cu bucuria de aici însă, este amestecată în tot-deauna și întristare, și niciodată nu se găsește curată și lipsită de ea. Pe când bucuriea aceea este curată, fără vicleșug neavând întrânsa nimic amestecat. Acea bucurie să o simțim, pe aceea să o căutăm. De altfeliu nu este cu putință de a câștiga o astfeliu de bucurie, de cât ca aici să nu preferăm pe cale plăcute, ci pe cele folositoare, căutând a le suferi toate cu mulțămire, căci numai așa vom putea să dobândim împărățiea cerurilor. Căriea fie ca să ne învrednicim cu toții întru Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Duhul Sf. se cuvine slava în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XVI

«*Și pentru aceasta este mijlocitor așezământului de lege celui nou, ca făcându-se moartea spre rescumpărarea greșalelor, ce era în asezământul de lege cel dintâi, să ia cei chemați făgăduința moștenirei celei veșnice. Că unde este dieată (testament), acolo trebuie să fie moarte celui ce face dieata. Că dieata întru cei morți este întărită, de vreme ce încă nu poate când este viu cel ce face dieata. Pentru aceia nici cea dintâi fără de sânge nu s-a înnoit*». (Cap. 9, 15—18).

Era firesc lucru ca mulți dintre cei ce se găseau mai slabi, să nu creadă făgăduințelor lui Christos, sprijinin-

du-se mai cu samă pe moartea lui. De aceasta folosindu-se Pavel, pune exemplul acesta înainte, şi-l desfăşură cu prisosinţă, pe baza obiceiului obştesc. Care este acest obiceiu? «Pentru aceasta tocmai, zice, trebuie a ne încuraja. Pentru ce anume? Pentru că ne-mai trăind cei ce fac dieata, şi murind ii, atunci testamentul lor este sigur, şi are putere». De aceia şi zice: «*Mijlocitor este al aşezământului celui nou*». Testamentul însă se face aproape de ziua cea de pe urmă, şi este astfel făcut, că pe uniia îi are de clironomi, iară pe alţii lipsiţi de clironomie, adecă desmoşteniţi. Tot aşa şi aici, când de pildă pentru moştenitori zice: «*Voiesc ca unde sunt eu, şi aceştiia să fie*», iară pentru cei desmoşteniţi zice: «*Nu pentru lume mă rog, ci pentru cei ce vor crede prin cuvântul lor întru mine*» (Ioan 27, 24, 9, 20). Dieata iarăşi are pe de oparte cele ale testatorului, iară pe de alta cele ale moştenitorilor, aşa că pe unele trebuie a le lua moştenitorii, pe altele a le face, adecă a le împlini. Tot aşa şi aici, căci după ce li făgăduieşte multe, cere şi cele din partea lor, zicând: «*Poruncă nouă dau vouă*». Şi iarăşi, dieata trebuie a avea mărturi, dară ascultă ce spune el, zicând: «*Eu sunt cel ce mărturisec pentru mine însu-mi, şi mărturiseşte pentru mine, cel ce m-a trimis pe mine*», şi «*acela va mărturisi pentru mine*» — vorbind despre Mângâitoriul, iară pe cei doisprezece apostoli trimiţându-i la predicare, li-a zis: «*Mărturisiţi înaintea lui Dumnezeu*» (Ioan 13, 34, 8, 18, 15, 26).

«*Şi pentru aceasta*, zice, *este mijlocitor aşezământului de lege celui nou*». Dară oare ce însamnă «*mijlocitor*»? Mijlocitorul nu este stăpân al lucrului pentru care mijloceşte, ci a altuia este lucrul, şi altul este mijlocitorul. De pildă, mijlocitor al unei căsătorii este nu cel ce se căsătoreşte, ci cel ce conlucrează pentru facerea căsătoriei. Tot aşa şi aici mijlocitor între Dumnezeu Tatăl şi noi oamenii s'a făcut Fiul. Nu voia a ni lăsa nouă Dumnezeu Tată această moştenire, ci era supărat faţă de noi şi nemulţămit, ca uniia ce eram înstrăinaţi, iară el (Fiul) s'a făcut mijlocitor între noi şi Tatăl, pe care l-a înduplecat. Cum şi în ce fel s'a făcut mijlocitor? Ne-a adus vorbe trimise nouă de Tatăl, şi i-a dus vorbe de la noi,

și moartea a înfrânt-o. Eram depărtați de Tatăl, și trebuia să murim, el însă a murit pentru noi, și ne-a făcut vrednici așezământului său. Cu chipul acesta este sigur și puternic așezământul lui, care nu s'a dat celor nevrednici. La început, deci, el se găsia față de noi ca tatăl față de fii, dară findcă am devenit nevrednici, trebuia a fi pedepsiți, iară nici decât a ne bucura de așezământul său.

«Deci, pentru ce cugeți lucrurì mari, zice, de lege? Căci ne-a dus într'un astfel de hal, încât nu puteam a ne mântui. Că dacă stăpânul nostru n'ar fi murit pentru noi, legea n'ar fi avut putere, căci era neputincioasă». Dară aceasta o adeverește nu numai de la obișnuința obștească; ci și dela cele petrecute în Testamentul vechiu, ceia ce mai ales îi convingea pre dânșii. «În legea veche însă n'a fost nimeni care să se fi sfârșit ca Christos, zici tu; și atunci cum de era ea stabilă și cu putere»? Prin acelaș fel de a fi, căci și acolo era sânge, precum și aici este sânge, iară dacă acolo nu era sângele lui Christos, tu să să nu te minunezi, căci era numai tip. «*Pentru aceia*, zice, *nici cea dintâi fără de sânge nu s'a înoit*». Și ce va să zică «*nu s'a înoit*»? Adecă n'a devenit puternică și stabilă, n'a fost întărită. «De aceia, zice, trebuia a fi simbolul așezământului și al morții». Căci, dece, spune-mi, cartea așezământului a fost stropită cu sânge?

«*Că după ce s-a grăit toată poronca dupre lege de către Moisi la tot poporul, luând sângele cel de viței și de țapi, cu apă și cu lână roșie și cu isop, și pre însă-și cartea și pre tot poporul a stropit, zicând: acesta este sângele legei, care a poroncit vouă Dumnezeu*» (Vers. 19, 20). Pentru ce spune-mi, este stropită cu sânge cartea și poporul?— de cât că sângele acela ca și celelalte au fost tipuri de la început a celor de după aceasta. De ce apoi cu isop? Pentru că fiind fraged și des, ținea concentrat în el sângele. De ce iarăși apa? Apoi și aceasta ca caracterizând curățirea prin apă. De ce apoi lâna? Era și aceasta luată, spre a ținea concentrat sângele, astfel că sânge și apă erau acelaș lucru, căci botezul este simbol al patimei lui.

«*Incă și pre cort și pre toate vasele cele de slujbă*

așijderea cu sânge le-a stropit. Și numai cu sânge toate se curățesc dupre lege, și fără de vărsare de sânge nu se face iertare» (Vers. 21. 22.). De ce a pus el expresiunea? «*numai*»? De ce a corectat oare cum ideia dinainte? Fiindcă acele nu erau curățire desăvârșită, și nici ertare desăvârșită, ci pe jumătate desăvârșită, și în cea mai mică parte, — pe când aici, «*Acesta este sângele meu al legei cei nouă, zice, care pentru voi se varsă, spre iertarea păcatelor*» (Math. 26, 28). Unde este, deci aici cartea? Li-a curățit cugetele lor; dânșii, deci, erau cărțile legei celei nouă. Unde sunt vasele de slujbă? Unde este cortul? Dânșii sunt și vase, și cort. «*Că voiu locui întru ii, zice, și voi umbla*» (II. Cor. 6, 16). Nu este aici nici lână roșie, și nici isop cu care se stropesc; și de ce? Pentru că curățirea nu este trupească, ci duhovnicească, și sângele duhovnicesc. Cum? Apoi sângele acesta nu curge din trupul animalelor necuvântătoare, ci din trup pregătit de Duhul. Cu acest sânge nu Moisi, ci Christos ne-a stropit, prin cuvântul său care zice: «*Acesta este sângele meu al legei cei nouă, spre iertarea păcatelor*». Cuvântul acesta în loc de isop muiat în sânge, pe toți ne stropește. Acolo se curăța trupul pe dinafară, fiindcă curățirea era trupească; aci însă, fiindcă curățirea este duhovnicească, intră în suflet, și-l curăță, nu cum s'ar întâmpla stropindu-l, ci curgând în sufletele noastre.

Cei inițiați în sfintele taine, le știu acestea. Trupurile acelora erau stropite numai la suprafață, după care iarăși trebuia să se spele cel stropit, căci nu putea umbla pururea plin de sânge, — pe când cu sufletul nu așà, ci cu înseși ființa sa se amestică sângele, făcându-l voinic și curat, și ducându-l spre cea mai neexplicată frumusețe. La urmă apoi arată că moartea este cauza nu numai a întărirei, ci și a curățirei. Și fiindcă moartea se credea a fi un lucru cu desăvârșire necurat, și mai cu seamă moartea pe cruce, zice că a curățit, și cu curățire prețioasă, și în cele mari. De aceia jertfele precedau, pentru sângele acesta; de aceia miei, de aceia în fine toate celelalte erau făcute.

«*Trebuia dară ca chipurile celor din ceruri cu acestea să se curățească, iară singure cele cerești cu mai bune jertfe*

de cât acestea» (Vers. 23). Și cum sunt chipuri în cele cerești? Și pe care le numește acum cele din ceruri? Poate cerul? Poate ingerii? Nimic din acestea, ci cele ale noastre. Prin urmare cele ale noastre sunt în ceruri, și cerești, chiar de sunt săvârșite pe pământ. Fiindcă și îngerii sunt pe pământ, de și se zic cerești, — și cheruvimii pe pământ s'au arătat, de și sunt cerești. Și ce spun eu că s'au arătat? când ei petrec pe pământ, cum ar fi în ceruri. Nimic însă nu împiedică la aceasta, căci sunt cerești și așa. *«Iară petrecerea noastră,* zice, *este în ceruri»* (Filipp. 3, 20) de și petrecem aici. *«Iară singure cele cerești»*, adecă, filosofia cea din partea noastră, cei chemați acolo — *«cu mai bune jertfe de cât acestea»*. Ceia ce este mai bun, de sigur că este mai presus de alt bun; prin urmare buni s'au făcut, și chipuri celor din ceruri. Nici nu ar putea chipurile să fie rele, fiindcă atunci ar fi rele și acelea ale căror chipuri sunt.

[1]) Deci, dacă suntem cerești, și ne-am învrednicit unei astfel de puteri, să ne înfricoșem, iubiților. Să nu mai rămânem pe pământ, căci cel ce voiește poate să nu rămână pe pământ, de vreme ce a rămânea pe pământ, sau a nu rămânea, atârnă de voința și de modul de a cugeta. De pildă iată ce zic eu: Dumnezeu se zice că este în ceruri. De ce oare? Nu doară că El este mărginit în loc — să nu fie una ca aceasta! — și nici că a lăsat pământul lipsit de prezența sa, ci o zicem aceasta în raport cu îngerii ce stau înaintea sa. Deci dacă și noi stăm aproape de Dumnezeu, suntem în ceruri. Și atunci ce'mi pasă mie de cer, când văd pe stăpânul cerului în fața mea, când eu însu'mi devin cer? *«și la el vom veni*, zice, *și sălaș la el vom face»* (Ioan 14, 23). Să ne facem deci sufletul cer. Cerul este frumos și încântător prin natura sa, și nici chiar în timp de iarnă nu este negru, și nici nu'și schimbă fața, ci numai norii alungându-se îl acopere pentru moment. Cerul are soare. Să avem deci și noi pre soarele dreptății. Am spus că noi putem să devenim cer, și văd că ne este cu putință de a deveni mai buni și de cât cerul. Cum? Când avem în

---

[1]) *Partea morală.* Nu e deajuns numai de a voi virtutea, ci a înfrunta și năcazurile ce se cer. (Veron.)

noi pe stăpânul cerului. Cerul întot-deauna este curat şi nepătat, şi nici în timp de iarnă, nici în timp de noapte nu se schimbă. Deci şi noi să nu ne schimbăm, fie în scârbe şi necazuri, fie în uneltirele diavolului, ci să rămânem în tot-deauna curaţi şi nepătaţi.

Cerul este înalt şi departe mult de pământ; aşa să facem şi noi, adecă să ne ridicăm dela pământ, şi să ne urcăm la acea înălţime. Şi când oare am putea să ne ridicăm de pe pământ? Când vom cugeta cele cereşti. Cerul este mai presus şi de nori, şi de tempeste, şi de nici una din acestea nu poate fi stăpânit. Tot aşa şi noi nu vom putea a fi stăpâniţi de cele contrare, dacă vom voi. Se pare că cerul sufere ceva din cauza norilor, de şi în realitate nu sufere nimic; tot aşa şi noi nu vom pătimi nimic, chiar dacă s'ar părea că pătimim. Precum se întâmplă în timp de iarnă, că cei mai mulţi nu ştiu de frumuseţea lui, ci cred că s'a schimbat, pe când cei ce filosofează ştiu bine că nimic n'au suferit, tot aşa se petrece şi cu noi în timpul necazurilor, când cei mai mulţi cred că ne-am schimbat, şi că necazurile ne-au atins până şi inima, pe când cei ce filosofează ştiu bine că nu ne-au atins inima

Să devenim cer, să ne ridicăm la acea înălţime, şi atunci vom vedea pe oameni că cu nimic nu se deosebesc de furnici. Nu vorbesc numai de cei săraci, şi nici de cei mulţi, ci chiar de ar fi cineva general, sau împărat, totuşi acolo noi nu vom vedea nici împărat, nici om de rând; nu voiu şti nici ce este aur, sau argint, nici ce este haina de mătase, sau purpură împărătească, ci pe toate le vom vedea ca pe nişte muşti; nici o tulburare, nici un vuet, nici o strigare nu vom auzi, când vom sta în acea înălţime.

«Dară, zici tu, cum ar fi cu putinţă de a ne ridica la acea înălţime, umblând aici pe pământ»? Nu'ţi spun că numai cu vorbe, ci'ţi voiu arăta cum prin fapte chiar s'au înălţat la acea înălţime. Şi cine sunt aceia? Vorbesc de cei de pe lângă Pavel, cari fiind pe pământ, totuşi ereau în ceruri. Şi ce spun eu de cer? Aceia au fost ridicaţi mai presus de ceruri, şi de cerurile cerurilor, ba s'au ridicat chiar până la Dumnezeu. «*Cine ne va despărţi pre*

noi, zice, *de dragostea lui Dumnezeu? Necazul, au îmbulzeala, au goana, au foametea, au golătatea, au perirea, au sabiea»?* și iarăși: «*Neprivind noi la cele ce se văd, ci la cele ce nu se văd*» (Rom. 8, 35. II. Cor. 4, 18). Ai văzut că ei nu se uitau la cele de aici? Și ca să'ți arăt că dânșii ereau mai înalți chiar de cât cerurile, ascultă ce spune Pavel: «*Pentru că cred. eu că nici moartea, nici vieața, nici îngerii, nici căpiteniile, nici puterile, nici cele ce sunt acum, nici cele viitoare, nici înălțimea, nici adâncul, nici orice altă făptură nu poate să ne osăbească pre noi de dragostea lui Dumnezeu, care este întru Christos Iisus Domnul nostru*» (Rom. 8, 38, 39). Ai văzut cum trecând toate pe dinaintea raționamentului său, el a găsit pe om superior nu numai asupra făpturei, ci chiar și asupra cerului, și a celorlalte? Ai văzut înălțime de judecată? Ai văzut ce fel a ajuns făcătorul corturilor, dacă a voit? El, care toată vieața și-a petrecut-o în agora? Nu este deci, nu este nici-o piedică care să ne poată împiedeca pre noi toți, de a ne ridica mai pre sus de alții dacă voim. Că dacă noi covârșim pre alții prin meșteșuguri de tot felul, cu atât mai mult va covârși cel ce nu are nevoe de atâtea ostenele. Ce este mai greu de cât a umbla cineva pe o funie întinsă, ca pe șes, și preumblându-se pe sus să se desbrace și îmbrace, cași cum ar ședea pe pat? Oare nu este atât de înfricoșat pentru noi acest fapt, în cât pare că nici nu voim a vedea, ci ni vine de a tremura numai uitându-ne la acea înălțime? Ce este mai greu ca a'și înfinge cineva o lance în față, și după aceia să pună deasupra un copil, ca astfeliu să încânte pe privitori? Ce poate fi mai greu ca a te juca mingea cu sabiea? Ce poate fi mai greu ca a cerceta cu amănunțime fundul mărilor? Și în fine mii de alte meșteșuguri ar putea spune cineva, însă de cât toate acestea cel mai ușor lucru, și puternic de a ridica chiar pe cineva la ceriu, este virtutea, dacă însă voim. Aici numai de voință e necesar și atunci toate celelalte vin de la sine. Nu se poate zice: «nu pot», căci aceasta este o acuzare adusă Creatorului, de vreme ce dacă ne-a făcut neputincioși, și apoi ni poroncește de a face așa, de sigur că este o acuzare ce i se poate aduce.

«Dară, zici tu, cum de cei mai mulţi nu pot»? Pentrucă nu voiesc. De ce nu voiesc? din cauza trândăviei lor, fiindcă dacă ar voi, negreşit că ar putea. De aceia şi Pavel zice: «*Voiu ca toţi oamenii să fie ca mine*» (I. cor. 7. 7), fiindcă ştiea că toţi puteau fi ca dânsul, căci dealtmintrelea n-ar fi spus *el* aceasta, dacă n-ar fi aşa. Voieşti a fi aşa? Fă începutul numai. Spune'mi, te rog: în toate celelalte acţiuni omeneşti, voi să zic de meşteşuguri, oare dacă voim a le cunoaşte este deajuns numai de a voi, sau că este nevoie şi de fapte? De pildă iată ce spun: voieşte cineva să fie căpitan al unei corăbii; dară el nu zice: «voiesc», ca şi cum ar fi deajuns aceasta, ci se apucă şi de treabă. Voieşte a fi negustor, dară nu zice numai: «o voiesc», ci se apucă şi de treabă. In fine în toate, întreprinderile nu e deajuns numai de a voi, ci trebuie a şi face, pe când cel ce voieşte a se sui în ceriu o poate face numai cu voinţa. Cum se poate însă face aceasta? O dată cu voinţa trebuie a fi unite şi faptele, trebuie a ne apuca de lucru, trebuie a ne osteni, cu care ocazie avem împreună lucrătorii pe Dumnezeu. Numai să voim,, numai pe lângă voinţă să ne apucăm de lucru, să ne îngrijim, numai să ne punem în minte, şi apoi toate vor urma. Dară dacă vom dormita, dacă sforăind vom aştepta să intrăm în ceruri, cum vom putea să moştenim împărăţia cerurilor? Să voim, deci, iubiţilor, vă rog, să voim. De ce să neguţitorim totul numai pentru vieaţa aceasta, pe care mâine o vom părăsi? Să voim dară virtutea, care se întinde şi în veacul viitor, şi în care vom fi în veci, şi ne vom bucurà şi de veşnicile bunătăţi. Cărora fie ca cu toţii să ne învrednicim, întru Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duh se cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XVII

«Că nu în sfinte făcute de mână au intrat Christos, cele ce erau chipul celor adevărate, cì în însuși cerul, ca să se arate acum feței lui Dumnezeu pentru noi; iară nu ca de multe ori să se aducă pe sine însuși, precum Arhiereul intră în cele sfinte în tot anul cu sânge străin, de vreme ce s-ar fi căzut lui de multe ori a pătimi de la întemeierea lumei. Iară acum odată la sfârșitul veacurilor spre risipirea (desființarea) păcatului prin jertfa sa s-a arătat». (Cap. 9, 24—26.)

Ebreii cugetau lucruri mari de templul lor și de cortul mărturiei, pentru care și ziceau: *«Biserica Domnului, biserica Domnului, biserica Domnului este»* (Ieremia 7, 4). Că pe nici o parte a pământului nu s-au clădit un astfel de templu, nu doară din cauza luxului, nici din cauza frumuseței, nici din vr-o altă cauză. Dumnezeu cel ce a orânduit așà, a poruncit a se clădi cu multă măreție, de oare-ce și dânșii erau atrași mai mult de cele trupești. In pereți avea cărămizi aurite, și tot celui ce voiește îi este cu putință de a găsi aceasta în cartea II-a a Impăraților, în prorociea lui Iezechiil, unde se poate afla și câți talanți de aur s-au cheltuit atunci. Al doilea templu apoi a fost o clădire și mai strălucită, atât prin frumuseță, cât și prin celelalte toate. Și nu era renumit numai din această cauză, ci și pentru că era unul, și pentru că pe toți îi atrăgea prin frumuseța sa, căci veneau acolo dela Babilon, sau și dela Etiopiea, și chiăr dela marginile pamântului. Aceasta tocmai invederând-o Luca în Faptele Apostolilor, zice: *«Parții și Mideriu și Elamiteriu, și cei ce locuiesc în Mesopotamiea, în Iudeia și în Capadochiea, în Pont și în Asia, în Frigia și în Pamfilia, în Egipet și în părțile Libiei și ale Chivinei»* (Fapt. 2, 5, 9, 10). Deci, toți aceștia fiind de pe fața întregului pământ, se adunase acolo, căci mare era renumele templului. Deci, ce face Pavel acum? Ceia ce a făcut acolo fiind vorba de jertfe, tot aceia face si aici. Că precum acolo a pus pe moarte în locul lui Christos, tot așa și aici pe întregul ceriu l'a pus în locul templului. Si nu

numai această deosebire o invederează, ci şi aceia că pe preot l-a pus alăturea de Dumnezeu, dupre cum zice: «*ca să se arate feţii lui Dumnezeu*», aşa că faptul este însemnat nu numai prin ceriu, ci şi prin intrarea lui. Căci n'a pus doară prin simboluri, precum a spus acolo, ci vede pre însuşi Dumnezeu. Ai văzut cum apostolul peste tot locul vorbeşte de cele umilite numai pentru pogorământ? «Dece te minunezi, zice, dacă ceteşti, că l-a pus pre el ca Arhiereu? «*Nu ca de multe ori să se aducă pre sine însuşi, precum Arhiereul*», şi «*Că nu în sfinte făcute de mână au intrat Christos, cele ce erau chipul celor adevărate*». Prin urmare acestea sunt adevărate, iară acele tipuri, că şi templul aşa s'au întocmit, ca cerul cerului. Dară ce spui Pavele? Dacă nu intră în ceriu, oare nu este de faţă, cel ce este pretutindeni şi toate le plineşte? Ai văzut dară că toate acestea sunt zise pentru trupul său? «*Ca să se arate*, zice, *acum înaintea feţii lui Dumnezeu pentru noi*». Şi ce va să zică «*pentru noi*»? «S'a ridicat cu jertfă care poate îmblânzi pe Tatăl». Dară ce? spune-mi: Oare el era duşmanul? Îngerii erau duşmani, iară el nu era. Cum că îngerii erau duşmani, ascultă ce spune apostolul: «*Să împace toate cu sine, cele de pe pământ, ori cele din ceruri*» (Colos. 1, 20), aşa că bine a spus că «*au intrat în însuşi Cerul, ca să se arate acum înaintea feţii lui Dumnezeu pentru noi*». Acum s'a arătat însă pentru noi, însă «*nu ca de multe-ori să se aducă pre sine însuşi, precum Arhiereul intră în cele sfinte în tot anul cu sânge strein*». Ai văzut câte deosebiri? În locul expresiunei «*de multe-ori*» aici se zice «*odată*», în loc de «*cu sânge străin*», aici «*prin jertfa sa*», adecă prin sângele său. Mare este deosebirea. El deci, este şi jertfa, şi jertfitorul. Că dacă n'ar fi fost aşà, şi mai multe jertfe trebuia a aduce, şi mai de multe ori a se răstigni. «*De vreme ce ar fi trebuit el de multe-ori a pătimi, dela alcătuirea lumei*». Aici dă pe faţă dogma, şi zice, şi dacă trebuia a proaduce multe jertfe, trebuia de multe-ori a se şi răstigni. «*Ar fi trebuit de multe-ori a pătimi dela alcătuirea lumei*», zice, iară aici «*acum odată la sfârşitul veacurilor*». Şi dece «*la sfârşitul veacurilor*»? După multe păcate. Că dacă ar fi fost acestea dela început, şi n'ar

fi crezut nimeni, toate cele ale iconomiei ar fi fost zădarnice — că nu trebuia să moară Christos de a doua oară, aşa că şi aceasta se cerea— dară când după aceia multe erau păcatele, cu drept cuvânt atunci şi el s'au arătat, ceia ce spune apostolul şi aiurea, zicând: *«că unde s'a înmulţit păcatul, acolo a prisosit darul»* (Rom. 5, 20). *«Iară acum odată la sfârşitul veacurilor, spre răsipirea păcatului prin jertfa sa s'a arătat»*.

«Şi precum este rânduit oamenilor odată să moară, iară după aceia judecată, aşa şi Christos odată fiind jertfit» (Vers. 27, 28). Arată apoi şi de ce odată a murit: că s'a făcut preţ de rescumpărare pentru o singură moarte. *«Precum este rânduit oamenilor odată să moară»*, zice. Expresiunea aceasta că a murit odată, însamnă că a murit odată, însamnă că a murit pentru toţi oamenii. Dară ce? Oare noi nu murim, sau mai bine zis, nu gustăm din acea moarte? Murim de sigur, dară nu rămânem în moarte, ceia ce va să zică că nici nu murim. Căci aceea este tirăniea morţii, când adecă nu se îngăduie celui mort de a se reîntoarce la vieaţă; dară când după ce moare cineva, încă viează, şi o vieaţă mai bună, apoi aceasta nu este moarte, ci somn. Deci, fiindcă urmà a-i stăpâni moartea, de aceia a murit, ca pre noi să ne izbăvească.

«Aşa şi Christos odată fiind jertfit, ca să ridice păcatele multora». De cine jertfit? De sine adecă. Aici îl arată pre el, nu numai preot îl arată pre dânsul, ci şi jertfă, şi victimă. După aceia pune şi cauza zicerei, *«jertfit»*. *Odată fiind jertfit*, zice, *că să ridice păcatele multora»*. Şi de ce spune că ale multora, şi nu ale tuturor? Pentru că nu toţi au crezut. Pentru toţi au murit, desigur, ca toţi să se mântuiască — ca din partea sa — căci moartea lui a fost în locul morţii tuturor, şi pentru păcatele tuturor, însă dacă n'au ridicat păcatele tuturor, este că nu toţi au voit. Dară ce va să zică *«a ridicat păcatele»*? Cum se întâmplă şi cu jertfa ce noi o proaducem, punem înainte şi păcatele, zicând: «De am păcătuit cu voie sau fără de voie, iartă-ne, Doamne!», adecă că mai întâi ne-am adus aminte de ele, şi după aceia cerem iertare, tot aşa s'a petrecut şi aici. Dară unde anume

a spus-o aceasta Christos? Ascultă ce spune el: «*și pentru dânșii eu mă sfințesc pre mine însu-mi*» (Ioan).

Iată că au ridicat păcatele oamenilor și le-au înălțat la Tatăl, nu doară spre a hotărî ceva asupra lor, ci spre a li ierta.

«*Adoua oară fără de păcat se va arăta celor ce'l așteaptă pre el*, zice, *spre mântuire.*» Ce este fără de păcat? Adecă se va arăta nu ca să ridice păcatul, și nici că pentru aceasta va veni de adoua oară, ca iarăși să moară, și nici că fiind dator de a muri, a murit odată. Dară atunci cum se va arăta? «Pedepsind», zice. Decât, el n-a spus așa, ci ceva mai vesel, zicând: «*Fără păcat se va arăta a doua oară celor ce'l așteaptă pre el spre mântuire*», că ne mai fiind nevoie de jertfă, ca să-i mântuiască, și ca să facă aceasta dela faptele lor.

«*Că având legea umbra bunătăților celor viitoare, iară nu însuși chipul lucrurilor, cu aceleași jertfe*» (Cap. 10,1), adecă neavând însuși adevărul. Pe câtă vreme la o zugrăvire întru-cât poartă cineva colorile în coace și în colo, nu este decât umbră, iară când se pun colorile pe placă și se întind precum trebuie, atunci se face chipul sau imagina, întocmai așa a fost și legea, pentru care și zice: «*că având legea umbra bunătăților celor viitoare, iară nu pe însuși chipul lucrurilor*», adecă a jertfei, a iertărei. «*Cu aceleași jertfe care pururea în toți anii le aduc, nici odată pre cei ce se aproprie nu poate să-i facă desăvârșiți. Că într'alt chip ar fi încetat a se aduce, pentru că n'ar avea mai mult nici o cunoștiință de păcate cei ce slujăsc odată fiind curățiți. Ci întru dânsele pomenirea de păcate în fie-care an se face. Că nu poate sângele taurilor și al țapilor să ierte păcatele. Pentru aceia intrând în lume zice: jertfa și aducerea (prinosul) nu ai voit, iară trupul mi-ai întemeiat. Arderile de tot și pentru păcat nu ai voit. Atunci am zis: iată viu; în capul cărții este scris despre mine, ca să fac, Dumnezeule, voia ta. Mai sus zicând că jertfa și aducerea (prinosul) și arderile de tot, și pentru păcat nu ai voit, nici ai poftit, cele ce se aduc dupre lege. Atunci au zis: iată viu ca să fac, Dumnezeule, voia ta. Ia cea dintâi, ca să pună pe cea de adoua*» (Vers 2—9). Ai văzut prisosința darului? «Una este jertfa, zice; aceasta

este jertfa adevărată, pe când acelea sunt multe, şi tocmai pentru că sunt multe, sunt neputincioase.»

Dece trebuiau multe, spune'mi, dacă una singură era deajuns? Astfel că fiind multe şi pururea să se proaducă, era dovada că niciodată ii nu se curăţau. Cum se petrece de pildă şi cu doftoriea: că dacă este puternică, şi datătoare de sănătate, şi în stare de a izbăvi pe bolnav de toată boala şi neputinţa, o singură dată întrebuinţată, şi tămăduieşte toată boala — căci dacă pusă, sau întrebuinţată o singură dată, ea face totul, prin aceasta arată puterea ei, că nu are nevoie de a se adaoga din nou, şi acesta este tocmai rostul ei: de a nu se mai adaoge, adecă de a nu se mai repeta; iară dacă se repetă pururea, este dovada cea mai sigură, că nu poate face nimic, pe când valoarea unei doftorii este de a nu se întrebuinţa de mai multe ori, ci numai odată — tot aşa şi aici. Căci, de ce cu aceleaşi jertfe se slujau pururea? Că dacă erau sloboziţi de toate păcatele, nu ar fi proadus jertfe pe fiecare zi. Erau astfel constituite, încât că veşnic se proaduceau pentru întregul popor, şi dimineaţa, şi sara. Aşa că faptul acesta era mai mult o acuzare, iară nici decât o deslegare a păcatelor, o acuzare a neputinţei, şi nici de cum o dovadă de puterea lor. Şi fiindcă cea întâi nu avea nici o putere, apoi se proa'ducea şi a doua, şi aşa mai departe, aşa că era o hulă adusă păcatului. Deci, dacă proaducerea jertfelor era o hulă a păcatelor, apoi şi că ele se aduceau pururea, era o hulă adusă neputinţei acelor jertfe.

Cu Christos însă sau petrecut cu totul din contră: odată s'a proadus, şi este deajuns pentru vecie. Bine a spus el că acelea sunt chipuri celor adevărate. Prin urmare chipurile (tipurile) au numai forma, nu însă şi puterea, cum de pildă cu portretele, unde se găseşte numai chipul omului, nu însă şi puterea lui. Aşa că adevărul şi tipul, sau chipul adevărului, au între ele ceva comun: chipul este egal, nu însă şi puterea. Tot aşa şi cu cerul şi cu cortul mărturiei: chipul este egal, căci sunt sfinte, pe când puterea şi celelalte nu sunt egale. Dară oare ce va să zică «*spre risipirea (desfiinţarea) păcatului?*» Ce este «*risipirea*»? Adecă dispreţuirea, desfiinţarea, nu

mai are nici o putere păcatul, căci a fost desfiinţat, căci urmând a fi pedepsit, n'a fost pedepsit, ci a fost scos cu deasila. Când se aştepta ca pe toţi să-i nimicească, atunci tocmai a fost nimicit. «*Prin jertfa sa s'a arătat*», adecă s'a arătat lui Dumnezeu şi s'a apropiat. Deci, să nu cumva să'ţi închipui, că dacă preotul o făcea aceasta de multe ori în cursul anului, apoi o făcea cum s'ar întâmpla, iară nu pentru neputinţă, căci dacă nu se făcea pentru neputinţă, de ce se făcea? Ne fiind rane, de sigur că nici de doftorii nu este nevoie. «De aceia a poroncit, zice, de a se proaduce pururea, din cauza neputinţei, şi ca să se facă pomenire de pacatele lor.

Dară ce? Noi oare nu proaducem în fiecare zi? Proaducem de sigur, însă facem amintire de moartea lui, iară moartea lui una este, şi nu mai multe. Cum una şi nu mai multe? Fiindcă o singură dată s'a proadus cu jertfă, precum şi aceea ce se proaducea în Sfânta Sfintelor. Deci, aceia este tip a acestiia, iară aceasta tip a aceliea. Că noi proaducem pururea ca jertfă pe acelaşi miel, nu acum unul, mâine un altul, ci în veci pe acelaşi, — aşa că o singură jertfă este. «Dară fiind vorba de aceasta, zici tu, fiindcă se proaduce în multe locuri, apoi sunt şi mai mulţi Christoşi»? Nici de cum, ci unul şi acelaşi Christos este pretutindeni, un trup, care este acelaşi şi acolo şi aici. Deci, precum este un trup, deşi se proaduce în multe părţi, şi nu mai multe trupuri, aşa şi o singură jertfă. Arhiereul nostru este chiar el, care a proadus jertfa ce ne curăţeşte pre noi. Acea jertfă o proaducem şi astăzi, acea proadusă şi atunci, care nu se poate consuma. Aceasta se face întru pomenirea celor petrecute atunci, precum zice: «*Aceasta să faceţi întru pomenirea mea*» (Luca 20, 19). Noi nu proaducem altă jertfă, precum Arhiereul de atunci, ci aceiaşi o facem pururea, sau mai bine zis, facem amintire de acea jertfă.

(*) Dară fiindcă am pomenit de această jertfă, voiesc a vă spune puţine cuvinte, vouă celor iniţiaţi în cele sfinte, mici părţi şi nebăgate în seamă ca măsură, însă

(*) *Partea morală*. Despre sfânta şi Dumnezeeasca împărtăşire. şi că cei ce se apropie de ea, trebuie a fi vrednici şi neprihăniţi cu vieaţa; iară cei ce nu sunt aşa, chiar de s'ar apropiea o singură dată, îşi vor lua osânda. (Veron).

având în sine o mare folosință și o mare putere, — căci nu sunt ale noastre, cele grăite, ci ale Sfântului Duh. Deci ce este? Mulți din voi se împărtășesc din jertfa aceasta o singură dată în cursul anului, alții de două, iar alții mai de multe ori. Deci, cuvântul nostru este îndreptat către toți, nu numai către cei de față, ci și către cei ce stau prin pustii, căci aceia mai cu samă o singură dată în an se împărtășesc, de multe ori și la doi ani. Deci ce? Pe cari oare vom aproba noi? Pe cei ce se împărtășesc odată sau pe cei de mai multe ori, ori pe cei de mai puține ori? Nici pe cei deodată, nici pe cei de multe ori, nici pe cei de puține ori, ci pe cei cu cuget curat, pe cei cu inima curată, pe cei cu vieața fără de prihană. Uniia ca aceștiia, apropii-se pururea, iară de nu sunt așa, să nu se apropie nici odată. De ce? Fiindcă își iau cu sine judecată, și osândă, și pedeapsă nespusă. Și să nu te minunezi de aceasta, că precum mâncarea, ce prin natura sa este hrănitoare, cade într'un stomac bolnav și bicisnic, și vatămă totul și strică, devenind cauza boalelor, întocmai așa se petrece și cu împărtășirea sfintelor și Dumnezeeștilor taine. Te bucuri de masa cea duhovnicească, de masa cea împărătească, și tu îți umpli gura cu lut? Ești uns cu mir, și tu te mânjești cu putoare? Căci, spune-mi te rog: după un an de zile primind Sfînta împărtășire, crezi tu că cele patruzeci de zile îți sunt de ajuns spre curățirea păcatelor din trecut? Și după trecerea unei săptămâni te dedai iarăși celor dintâi? spune-mi te rog: dacă după trecerea a patru-zeci de zile de la însănătoșarea ta de o boală lungă, te dedai iarăși acelorași mâncări aducătoare de boli, oare nu ai pierdut și munca ta dinainte? De sigur că dacă cele naturale se mută, sau se schimbă, cu atât mai mult cele ale voiei libere. De pildă noi de la natură videm, și de la natură avem ochii sănătoși, însă de multe-ori din pricina cachexiei ni se vatămă nervul optic. Deci, dacă și cele ale naturei se schimbă, oare cu atât mai mult cele ale voinței. Patru-zeci de zile întrebuințezi pentru sănătatea sufletului, și poate că nici patru-zeci, și aștepți ca să îmblânzești pe Dumnezeu? Te joci, o omule?

Aceasta o spun, nu împiedecându-vă de la apropierea

de cele sfinte odată în cursul anului, ci pentru că voiesc a vă apropiea perpetuu de ele. De aceia și preotul cheamă atunci cu voce mare pre șfinți, făcând prin vocea aceasta cu băgare de seamă pre toți, ca nu cumva să se apropie cineva nepregătit. Că precum se întâmplă cu turmele de oi, unde multe sunt sănătoase, multe însă sufăr de râie, sau și gălbază, și de aceia se simte nevoia de a le închide, și a le osebi de cele sănătoase, — tot așa și în Biserică; fiindcă unele din oile cuvântătoare sunt sănătoase, iară altele bolnave, apoi prin vocea preotului se face deșteptarea tuturor celor de față îndemnându-i și chemându-i. Și fiindcă nu este om care să știe cele ale aproapelui, dupre cum zice: «*că cine știe cele ale omului, fără numai duhul omului, carele este întru dânsul*» (I. Cor. 2, 11)? — de aceia sloboade această voce, după ce s'a sfârșit întreaga jertfă; așa că nimeni să nu vină cum s'ar întâmpla la izvorul cel duhovnicesc. Căci și cu turmele de oi (nimic nu ne împiedică de a întrebuința iarăși același exemplu) facem același lucru: pe cele bolnave le închidem înăuntru, ținându-le la întuneric, nedându-le aceiași hrană ca celor sănătoase, și nelăsându-le la aer curat, sau să mănânce iarbă verde, și să bea din izvoarele cele de afară, așa și aici: vocea preotului ține locul legăturilor de care face uz păstorul oilor necuvântătoare. Nu poți zice: «N'am știut, nu am cunoscut că faptul acesta este urmat de primejdii». Tocmai de aceia deci, și Pavel o mărturisește aceasta. Dară tu zici: «apoi nu am cetit». Aceasta însă nu poate fi o dezvinovățire din parte-ți, ci chiar o învinovățire, căci în fiecare zi intri în biserică [1]), și încă nu o stii aceasta?

Dară ca nu cumva să poți pretexta ceva în această privință, de aceia preotul cu voce puternică, cu strigare înfricoșată, întocmai ca și un predicator care ridică mâna la înălțime, stând el singur sus, și fiind văzut de toți, strigă, zic, cu voce puternică în acea tăcere sfintă, și pe

1) Aceasta este o mărturisire prețioasă pentru noi, spre a vedea cât de departe suntem noi cei de acum, de creștinii de prin secolele cele dintâi după Christos! Aceia, după mărturisirea Sf Chrisostom, se duceau în fiecare zi la biserică, iară dintre noi cei de astăzi mulți sunt, și încă mulți de tot, cari nu se duc la biserică cu anii!... și apoi ne văicărăm de stricarea moravurilor și de împuținarea credinței.

unii îi chiamă, iară pe alţii îi dă la oparte aşa zicând, făcând aceasta nu cu mâna, ci cu limba, care e mai puternică de cât mâna. Că vocea aceea izbind auzul nostru, întocmai ca şi o mână pe unii îi împinge la o parte, şi-i scoate afară, iară pe alţii îi bagă înăuntru şi i pune de faţă. Spune-mi, te rog: oare la luptele Olimpiace nu se ridică vestitorul şi strigă cu voce mare şi puternică: «este cineva care acuză pe acest luptător şi să zică: acesta este rob, este tâlhar, are purtări râle?» de şi dealtfel luptele acelea nu sunt ale sufletului, ci ale puterei, ale trupului. Deci, dacă acolo unde e vorba de exerciţiul trupului, şi încă se face multă examinare a intenţiunei aceluia, apoi cu atât mai mult aici unde sufletul le face pe toate. Stă, deci, şi aici predicatorul nostru nu capul fie-căruia. Stăpânind şi aducând, ci stăpânind deodată capetele tuturor celor dinăuntrul bisericei, şi prin vocea sa, nu lasă pe alţii ca să li aducă niscareva învinovăţiri, ei îi pune chiar pe dânşii de judecători ai lor, căci nu zice: «îl învinovăţeşte cineva pe acesta»? însă ce? «Se învinovăţeşte cineva pe sine» — căci când el zice: «*Sfintele Sfinţilor*» aceasta spune, adecă că dacă cineva este sfânt, să nu se apropie. Şi nu cum s-ar întâmpla zice ca să fie curat de pacate, ci sfânt, căci pe sfânt îl face nu numai izbăvirea de păcate, ci şi prezenţa Duhului şi bogăţia faptelor bune. «Voiesc, zice, nu numai ca să vă spălaţi de murdărie, ci încă să deveniţi chiar albi şi frumoşi». Că dacă împăratul Babilonului [1]) alegând după luarea în robie pe tinerii cei mai frumoşi la faţă şi mai bine făcuţi, cu atât mai mult noi cei ce stăm de faţă la masa împărătească trebuie a fi frumoşi la faţă, bine formaţi, având podoabe aurite, îmbrăcăminte curată, încălţăminte împărătească, faţa sufletului frumoasă, înfăşurându-l în podoabe de aur, şi încingându-l cu cureaua adevărului. Unul ca acesta, deci, apropie-se, şi atingă-se de paharul împărătesc. Iară dacă unul ca acesta este îmbrăcat cu zdrenţe murdare, este zoios şi nespălat şi totuşi îndrăzneşte a întra la masa împărătească neajungându-i cele patru-zeci de zile pentru a'şi spăla păcatele trecute,

---

[1]) A se vedea cartea Proorocului Daniil cap. 1 vers 9 şi următorii.

privește ce va pătimi. Că dacă gheena nu este deajuns pentru pocăința lui, de și este veșnică, — de aceia este și veșnică — cu atât mai mult acest timp scurt. In acest timp nu putem a arăta o pocăință puternică, ci slabă de tot.

Inaintea împăratului trebuie a sta mai cu samă eunuci, eunuci zic, cari sunt albi cu cugetul, neavând nici o pată sau prihană, ci au cugetarea înaltă, iară ochiul sufletului plăcut și pătrunzător, ager și scrutător, și nu dormitând și plecat în jos, având o mare libertate departe fiind de nerușinare și obrăznicie, deștept, sănătos, nici prea serios și posomorît, dară nici prea distrat și vesel peste măsură, sau molatic. Un astfel de ochiu noi suntem stăpâni de a-l forma, de a-l face și ager și bun. Când noi nu'l întoarcem nici-odată spre fum sau spre praf și cenușă — căci astfel sunt toate cele omenești — ci spre aurora cea gingașă și plăpândă, spre aerul cel ușor, spre cele din înălțime care sunt însoțite de o mare liniște și curăție, cum și de o mare mulțămire, îl vom căpăta de îndată, și-l vom împuternici dezmerdându-se cu o astfel priveliște sfântă. Ai văzut bogăție nesfârșită? Să nu'ți întorci de acolo ochiul tău, căci în partea ceealaltă este noroiu, este fum, negură vătămătoare, întunerec și mare neliniște, cum și o mulțime de griji. Ai văzut om exercitând justiția, mulțumit cu ale sale, și a cărui îngăduință este mare față de alții, care de nimic nu se îngrijăște, și de nimic din cele de aici nu'și bate capul? Fixază-ți ochiul tău acolo, și'l vei face cu mult mai bun și mai strălucit de cât al aceluia, desfătându-l nu cu florile pământului, ci cu acele ale virtuței: cu înțelepciunea, cu răbdarea, cu blândeța, și cu toate celelalte. Că nimic nu tulbură ochiul atât de mult, ca o conștiință rea. «*Turburatu-s'a de mânie ochiul meu*» (Ps. 6, 8) zice, așa că nimic nu poate să-l întunice atât de mult, ca mustrarea cugetului. De o astfel de mustrare, deci să-l scăpăm, și să-l facem voinic și puternic, hrănindu-se tot-deauna cu speranțe bune. Fie deci, ca noi cu toții să ne câștigăm un astfel de ochi, cum și celelalte însușiri ale sufletului să le avem așa, precum le voește Christos, ca astfel să ne facem vrednici de dânsul, și să ne ducem acolo unde el voiește, dupre cum zice: «*Voesc ca unde sunt eu*

şi aceia să fie, ca să vadă slava mea» (Ioan 17, 24). Căreia fie ca cu toţii să ne învrednicim prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, se cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XVIII

«Mai sus zicând că jertfa, şi aducerea şi arderile de tot, şi pentru păcat, nu ai voit, nici ai poftit cele ce se aduc dupre lege. Atunci au zis, iată viu, ca să fac, Dumnezeule, voea ta. Ia cea dintâi, ca să pună cea deadoua întru care voie suntem sfinţiţi, prin jertfirea trupului lui Iisus Christos odată. Şi tot preotul stă în toate zilele de slujăşte, şi de multe-ori aduce aceleaşi jertfe, care nici-odată nu pot să curăţască păcatele. Iară acesta o singură jertfă aducând pentru păcate, în veci au şezut deadreapta lui Dumnezeu, încă aşteptând până când se vor pune vrăjmaşii lui aşternut picioarelor sale» (Cap. 10, 8—13).

In cele de dinainte au arătat că jertfele sunt nefolositoare pentru desăvârşita curăţire, fiind numai tipuri, şi având mari lipsuri. Dară fiindcă i s'ar fi putut răspunde: «apoi dacă erau tipuri, cum de n'au încetat, nici nu s'au dat la o parte, venind adevărul, ci încă se săvârşesc» ? Tocmai aceasta face aici, arătând că acum nu se mai săvârşesc nici ca tipuri, căci nu de acestea primeşte Dumnezeu. Iară aceasta el o dovedeşte nu cu Noul Testament, ci mărturiea cea mai puternică o aduce dela Proroci, că acum se sfârşesc şi încetează, şi că în zădar le mai fac acum, împotrivindu-se pururea Sfântului Duh. Şi arată cu prisosinţă, că nu acum au încetat acestea, ci dela însăşi venirea lui Christos, sau mai bine zis, chiar şi mai 'nainte de venirea lui, şi cum nu la urmă le-a desfiinţat Christos, ci mai 'nainte au fost desfiinţate, şi după aceia a venit, mai 'nainte au contenit acelea, şi numai după aceasta a venit. Şi pentru ca să nu zică că şi fără de asemenea jertfe puteam să mulţămim pe Dumnezeu, iată că a aşteptat ca acelea să se surpe prin aces-

tea, și după aceia a venit. «*Că jertfa și aducerea*, zice, *nu ai voit*». Totul a resturnat prin acestea, și după ce zice în general, la urmă spune și în special, zicând: «*arderea de tot, și pentru păcat, nu ai voit*». Aducere se numea tot ce era afară de jertfă. «*Atunci au zis*: «*iată viu*». De cine se vorbește oare aci? De nimeni altul, decât de Christos. Prin expresiunnea «*nu ai voit*» nu învinovățește pre cei ce aduceau, invederând că nu pentru răutatea lor nu primește, dupre cum spune în altă parte, ci pentru că lucrul va fi desființat la urmă, și se va arăta că nu are nici o putere, și nici vre-un timp potrivit. Deci ce va să zică dacă se proaducea de multe ori jertfe? Prin urmare nu numai de la faptul că se aduceau de multe ori, se dovedea că acele jertfe erau fără folos, că erau neputincioase și cu nimic nu ajutau, ci și pentru că nu erau primite de Dumnezeu. Aceasta invederând-o și aiurea, zice că «*de ai fi voit jertfa, ași fi dat*», dovedind și prin aceasta că nu o voiește.

Deci, nu jertfele sunt voia lui Dumnezeu, ci voia lui Dumnezeu este desființarea jertfelor, și deci dânșii jertfesc contra voei lui. Ce însamnă: «*ca să fac voea ta*»? «A mă proaduce pre mine singur, zice, aceasta este voia lui Dumnezeu. «Deci, a jertfi nu este voia lui Dumnezeu. Și ce te minunezi dacă acum nu este voea lui Dumnezeu, pe când nici chiar la început nu a fost? «*Întru care voe suntem sfințiți*». Prin acestea arată că nu jertfele curățăsc pe oameni, ci voea lui Dumnezeu. «*Că cine a cerut acestea*, zice, *din mâinile voastre*» (Isaia 1, 12)? Dece atunci a poroncit? Ca pogorământ sau concesiune. Că precum Pavel zice: «*Voiesc ca toți oamenii să fie precum sunt eu însu-mi*» (I Cor. 7, 7), și iarăși în alt loc: «*Voiesc ca cele tinere să se mărite, și să nască copii*» (I. Timoth. 5, 14) și pune astfel două voinți, însă nu amândouă sunt ale lui, de și poroncește; ci una este a lui, pentru care o pune fără a arăta pricina pe când cealaltă deși o voiește, totuși nu este a lui, pentru care o pune cu pricina la un loc, căci după ce mai 'nainte le-a învinovățit pe cele tinere, că au fugit de Christos, la urmă adaoge: «*voiesc ca cele tinere să se mărite și să nască copii*», — tot așa și aici iconomisește lucrul făcând

concesiuni, căci voința cea dinainte, de a se face jertfe, nu era a lui. Tot așa și de moarte zicând, că nu voiesc moartea păcătosului ci să se întoarcă și să fie viu, aiurea însă zice, că nu numai că a voit, ci încă a și poftit, ceia ce sunt contrare una alteia, căci pofta sau dorința este o voință prin întindere. Cum deci, dacă nu o voiești, [1] aiurea totuși o dorești, ceia ce este semnul unei voințî grozave? Aceasta se poate spune și aici.

«*Întru care voie suntem sfințiți*» zice. Cum anume sfințiți, însu-și el o explică, adăogând: «*prin jertfa trupului lui Iisus Christos odată. Și tot preotul stă în toate zilele de slujește, și de multe-ori aduce aceleași jertfe*». Prin urmare a sta este semn că slujăște; deci a ședea este semn a fi slujit. «*Iară acesta o jertfă aducând pentru păcate, în veci au șezut deadreapta lui Dumnezeu, încă așteptând, până când se vor pune vrăjmașii lui așternut picioarelor sale. Că cu o jertfă au săvârșit pururea pre cei ce se sfințesc. Și ne mărturisește nouă și Duhul Sfânt*» (Vers. 14, 15). A spus că acelea nu se proaduc, iară aceasta a dovedit-o din cele scrise, și din cele nescrise, ba chiar a adus de față un citat profetic, zicând: «*că jertfa și aducerea nu ai voit*». A spus apoi că a iertat păcatele, iară aceasta o adeverește tot cu o mărturie scrisă, zicând: «*și ne mărturisaște nouă și Duhul Sfânt, că după ce mai 'nainte au zis: acesta este așezământul de lege, care voi face cu ii după zilele acelea, zice Domnul, dând legile mele în cugetele lor, și în inimile lor le voi scrie pre ele— apoi zice: și de păcatele lor, și de fără de legile lor mai mult nu-mi voi aduce aminte. Iară unde este iertare de acestea, mai mult nu este jertfă pentru păcat*» (Vers. 16, 18). Prin urmare când a dat așezământul, a iertat păcatele, iară așezământul l'a dat prin jertfă. Deci, dacă a iertat păcatele printr'o singură jertfă, nu mai este nevoie de a doua. «*A șezut deadreapta lui Dumnezeu, încă așteptând*», zice. Și dece a amânat? Ca să pună pe vrăjmașii săi așternut picioarelor sale. «*Că cu o iertfă au săvârșit pururea pre cei ce se sfințesc.*» Dară

---

[1] Pasajul acesta e foarte confuz, căci nu cunoaștem nici un loc din sfânta scriptură, în care să se spună că Dumnezeu nu numai că voiește moartea păcătosului, ci chiar o și dorește.

poate ar zice cineva: «Şi dece oare nu i-au pus îndată?» Pentru credincioşii, cari urmau a se naşte. De unde putem pricepe că vor fi puşi aşternut picioarelor sale? De acolo că au şezut. A pomenit iarăşi de acea mărturie care zice: «*Până ce voiu pune pe vrăjmaşii tei aşternut picioarelor tale*», — iară vrăjmaşii lui sunt Iudeii. După aceia apoi, fiindcă a fost zis: «*până ce voiu pune vrăjmaşii tei aşternut picioarelor tale*» foarte mult se grăbeau, şi din aceasta cauză toate cele atingătoare de credinţă le pune după aceasta. Şi cine pot fi acei duşmani, dacă nu necredincioşii în genere şi demonii? căci nu sunt numai Iudeii. Vorbind apoi de supunerea lor cea mare, nu spune simplu: «se vor supune», ci «*i voiu pune aşternut picioarelor tale*».

(1) Să nu fim deci dintre duşmanii lui Dumnezeu, iară duşmanii lui sunt nu numai Iudeii şi necredincioşii, ci toţi acei ce au vieaţă plină de necurăţenii, «*că înţelepciunea trupului vrăjmaşe este lui Dumnezeu, că legii lui Dumnezeu nu se supune*» (Rom. 8, 7). «Dară ce? zici tu; şi aceasta este vinovăţie»! Ba încă chiar mare vinovăţie, căci cel rău, pe cât timp este rău, nu poate să se supună, dară a se preface, a se schimba, aceasta o poate face.

Deci să scoatem din noi cugetele cele trupeşti. Şi care sunt cugetele cele trupeşti? Acelea care fac ca trupul să înflorească şi să-i meargă bine, iară sufletul să fie bolnav şi să-i meargă rău, ca de pildă: bogăţiea, dezmerdarea, slava; toate acestea sunt ale trupului, sunt aşa zicând dragostea trupului. Deci să nu ne îndrăgostim peste măsură de acestea, ci să alungăm, adecă să iubim sărăciea în totdeauna, căci aceasta e un mare bun. «Dară, zici tu, sărăciea face pe cineva umilit şi dispreţuit». Apoi tocmai aceasta ni trebuieşte, căci se potriveşte mult cu nevoile noastre. «*Sărăciea*, zice, *smereşte pre om*», şi iarăşi Christos: «*Fericiţi cei săraci cu duhul*». (Proverbe 10,4. Math. 5,3). De aceasta eşti scărbit, că ai înainte-ţi o cale care te duce la virtute? Nu ştii că sărăciea ni dă nouă mult curaj? Dară «*înţelepciunea săracului este nebăgată în samă*», şi aiurea: «*bogăţie şi sărăcie nu'mi da*», şi iarăşi

(1) *Partea morală.* Nu numai Iudeii şi cei necredincioşi sunt duşmanii lui Dumnezeu, ci şi cei ce au o vieaţă necurată, şi comparaţiune intre cei bogaţi şi cei săraci. (Veron).

«din cuptorul sărăciei te-am scos». (Ecles. 9, 16. Prov. 30, 8. Isaia 48, 10). Deci, dacă bogăţiea şi sărăciea este dela Domnul, apoi sărăciea este rea, sau bogăţiea? Dece dară sunt spuse acestea? Acestea se ziceau în vechiul Testament, unde se făcea multă vorbă de bogăţie, unde sărăciea era foarte dispreţuită, unde una era blăstemată, iară cealaltă binecuvântată. Acum însă nu este aşa. Voieşti poate a auzi laudele ce se aduc sărăciei? Apoi chiar Christos o avea, căci zice: *«Iară fiul omului nu are unde să-şi plece capul»* (Math. 8, 20) şi iarăşi zicea ucenicilor: *«Nu vă câştigaţi aur, nici argint, nici două haine»* (Ibid. 10, 9. 10). Tot aşa şi Pavel scriind zicea: *«Ca mine având, şi toate având-le»* (II. Cor. 6, 10). Şi Petru zicea celui schiop din naştere: *«Argint şi aur nu este la mine»* (Fapt. 3, 6). Şi chiar în Testamentul Vechiu, unde era atât de admirată bogăţiea, cine oare erau acei admiratori? Nu cumva poate Ilie, care afară de cojoc nu avea nimic? Nu cumva Eliseiu? Nu cumva Ioan? Deci, nimeni să nu se creadă umilit pentru sărăcie. Nu sărăciea este care face pe om umilit, ci bogăţiea, care sileşte, pe om la multe trebuinţi, şi-l împing spre a avea mai multe plăceri. Cine era mai sărac de cât Iacob, spune-mi, care zicea: *«De'mi va da mie Domnul meu pâne să mănânc, şi haină să mă îmbrac»* (Cartea Facer. 28, 20)? Aşa dară erau fără curaj cei de pe lângă Ilie şi Ioan? Oare nu acela a mustrat pe Ahav, iară acesta pe Irod? Acesta zicea *«Nu-ţi se cuvine-ţie de a avea pe femeia lui Filipp, fratele tău»* (Marc. 6, 18), iară Ilie mustra cu putere pe Ahav, şi zicea: *«Nu răzvrătesc eu pre Israil, ci tu şi casa tatălui tău»* (III. Imp. 18, 18).

Ai văzut deci, că tocmai sărăciea face pe om mai cu curaj? Bogatul este rob, supus la pagube, şi dând pricină tot celui ce voieşte de ai face rău, pe când cel ce nu are nimic, nu are a se teme nici de perderea averei, nici de condamnaţiuni. Dacă sărăciea ar face pe cineva fără de curaj, de sigur că n-ar fi trimis Christos pe ucenicii săi în plină sărăcie, la un lucru unde se cerea mult curaj. Săracul este foarte curajos, şi nu poate fi nedreptăţit sau să pătimească ceva rău, în timp ce bogatul este uşor de lovit din toate părţile, şi se întâmplă cu el ace-

lași lucru ca și cu unul, care fiind înfășurat cu multe haine ar putea fi prins și tras cu funii cu multă ușurință, pe când unul gol cu greu ar putea fi prins. Tot așa și aici se întâmplă cu bogatul: slugi, aur, țarine, mii de alte lucruri, mii de griji, mii de împrejurări și de nevoi face ca el să fie ușor de stăpânit.

Nimeni, deci, să nu mai considere săraciea ca o cauză de necinste. Că dacă virtutea este de față toată bogăția lumei față de dânsa nu prețuiește nici cât un gunoiu, sau o bucată de lut. Aceasta deci să o alungăm, dacă voim a întra întru împărățiea cerurilor. «*Vinde*, zice, *toate ale tale și le dă săracilor, și vei avea comoară în ceruri*» (Math. 19, 21 23), și iarăși: «*Cu anevoie este de a întra bogatul întru împărăţiea cerurilor*» Ai văzut, că chiar nefiind sărăcie, totuși trebuie a o căuta? Căci astfel de bun este săraciea: ea este un conducător sigur care conduce pe om pe cărarea ce duce spre ceriu, alifie pentru luptători, gimnastică bună și minunată, liman prielnic și liniștit. «Dară, zici tu, am multe nevoi, și nu voesc a întinde mâna la altul.» Dară chiar și în aceasta bogatul este mai pre jos de tine, căci pe când tu ceri poate pentru hrana ta, acela cere pentru mii de lucruri necinstite, pentru lăcomie. Astfel că bogații sunt ceice au nevoie de multe, și cele de mai multe-ori nevrednice de dânșii, ba de multeori se găsesc în nevoi mai mari de cât cei din rândurile ostașilor și a robilor. Săracul însă nu are nevoie nici de împărat, și chiar de ar sărăci cu totul, el este admirat, fiindcă a ajuns aici, deși îi sta la îndemână de a se îmbogăți.

Nimeni, deci, să nu se plângă de sărăcie, ca și cum ar fi pricina a multor răle, și nici să contrazică pe Christos, care a numit sărăcia perfecțiunea virtuței, zicând: «*De voiești a fi desăvârșit*», căci aceasta a spus-o și cu cuvintele, a arătat-o și cu faptele, și prin ucenici ne-a învățat a o urma. Să urmăm deci sărăcia, pentru că ea este un mare bun tuturor celor ce sunt treji. Poate uniia dintre cei ce ascultă o vor lua aceasta ca un semn rău; nu mă îndoiesc, căci boala aceasta a bogăției este foarte întinsă printre cei mai mulți oameni, și atât de mare este tirania banilor, încât că nu pot suferi nici chiar vor-

bele, şi le iau în nume de semn rău. Departe însă să fie de sufletul creştinului o astfel de credinţă, căci nimeni nu poate fi mai bogat de cât cel ce şi-a ales de bună voie sărăcia. Cum aşa? Vă voiu spune eu, şi dacă voiţi vi'l voiu dovedi mai bogat şi de cât împăratul. Acela are nevoie de multe, şi veşnic este îngrijoros temându-se ca nu cumva să-i lipsască cele pentru întreţinerea oastei, pe când acesta toate le are cu îmbelşugare, nu se teme de nimic, şi chiar de se teme, nu însă pentru atâtea nevoi. Cine, deci, spune'mi, este mai bogat? Cel ce în fiecare zi se îngrijeşte de a aduna multe, şi să teme nu cumva să-i lipsească ceva, sau cel ce nu adună nimic, şi totuşi are cu îmbelşugare, neavând nevoie de nimic? Aşa dară virtutea şi frica de Dumnezeu dă omului curaj, iară nici decum banii, ba încă aceştia şi robesc pe om. «*Ospetele*, zice, *şi darurile orbesc ochii înţelepţilor, şi ca zăbala în gură abat mustrările.*» (Sirah, 20, 30). Priveşte cum acel sărac, Petru, a pedepsit pe Anonia. Oare nu unul era bogat iară celalalt sărac? Dară priveşte cum unul vorbea cu îndrăzneală şi zicea: «*Spune mie, de aţi vândut cu atâta ţarina*» (Fapt. 5, 8)? iară celalalt respunzând: «*Aşa, cu atâta.*»

«Dară, zici tu, cine'mi va da mie acel curaj de a fi ca Petru»? Este cu putinţă de a fi ca şi Petru, dacă voieşti: aruncă de la tine tot ce ai, împarte şi dă săracilor, urmează apoi lui Christos, şi vei fi ca acela. «Dară cum? zici tu; acela făcea minuni». Apoi aceasta este care făcea pe Petru admirat; sau curajul lui cel venit din viaţa lui cea curată? Nu auzi ce spune Christos: *Nu vă bucuraţi ca demonii se pleacă vouă*» (Luca 10, 20)? Dacă voieşti să fii desăvârşit, ascultă ce spune Petru: «*Argint şi aur nu este la mine, ceia ce am, aceia îţi dau*». Deci, dacă cineva are argint şi aur, acelea nu le are. «Dară, zici tu, sunt mulţi, care nu au nici pe unele, nici pe altele». Apoi aceştia nu cu bună voia lor sunt săraci, fiindcă cei ce de bună voia lor sunt săraci, au toate bunurile. Că dacă poate nu învie morţii, sau nu vindecă pe cei ologi, dară ceia ce este mai mult de cât toate, e că dânşii au curaj către Dumnezeu, iară în acea zi vor auzi acea fericită voce: «*Veniţi binecuvântaţii părintelui meu*»

(Math. 15, 34—36). Ce poate fi mai bun de cât aceasta? «*Moşteniţi*, zice, *împărăţiea cea pregătită vouă de la întemierea lumei; că am flămânzit, şi mi-aţi dat să manânc; am însetat, şi mi-aţi dat de am băut; strein am fost, şi m-aţi ospătat; gol am fost, şi m-aţi îmbrăcat; bolnav am fost şi în temniţă, şi m-aţi cercetat.* Deci, iubiţilor, să fugim de lăcomie, ca să putem a dobândi împărăţiea cerurilor. Să hrănim pre cei săraci, ca astfel să hrănim pre Christos, şi să ne facem împreună clironomi ai săi, întru Christos Iisus, Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu sfântul Duh se cade slava, stăpânirea, şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor: Amin.

OMILIA XIX

«*Drept aceia, fraţilor, având îndrăzneala a intra intru cele sfinte prin sângele lui Iisus Christos, pre cale nouă şi vie, pre care o au înnoit nouă prin catapeteazmă, adecă prin trupul său, şi preot mare peste casa lui Dumnezeu, să ne apropiem cu inimă adevărată întru plinirea credinţei, fiind curăţiţi în inimi de conştiinţa cea rea, şi spălaţi în trup cu apă curată, să ţinem mărturia nădejdii nesmintită*» (Cap. 10, 19—23).

A arătat cât de mare este deosebirea Arhiereului, a jertfelor, a cortului, a aşezământului, a făgăduinţei, căci pe când unele sunt temporale, celelalte sunt veşnice, unele aproape a dispărea, altele remânând pururea, unele dispreţuite, iară altele desăvârşite, unele tipuri, iară altele adevăruri. «*Nu dupre legea poroncii trupeşti*, zice, *ci dupre puterea viei cei nesfârşite*», şi iarăşi: «*Tu preot în veac*» (iată aici continuitatea şi perpetuitatea preotului). A arătat apoi şi despre aşezământ, că acela este vechiu, zicând: «*Că ce se învecheşte*, zice, *şi înbătrâneşte, aproape este de peire*» (Cap. 8, 13), iară că acesta este Nou, având cu dânsul şi iertarea păcatelor, pe când acela nu are nimic din ale acestuia, dupre cum şi zice: «*Că legea nimic n'a sevârşit*», şi iarăşi: «*iertfa şi aducerea nu ai voit*». Aceea este făcută de mână omenească, iară

aceasta nu este așa; aceea avea țapi și sânge, iară aceasta pe stăpânul; aceea avea pe preot stând, iară aceasta îl are șezând. Deci, fiindcă toate acelea sunt inferioare, iară acestea superioare, deaceea zice: «*Drept-aceia fraților, având îndrăzneală*». Cum îndrăzneală? «Dupre cum, zice, păcatele fac pe cineva a fi cu sfieală și a se rușina, tot așa și virtutea îl fac cu îndrăzneală, și devine împreună moștenitor, bucurându-se de o mare dragoste, fiindcă i s'a iertat totul dinainte. «*A intra*, zice, *întru cele sfinte*». Ce înțelege el prin această expresiune? Ceriul și întrarea în cele spirituale. «*Pre care o au înoit*», adecă pre care o a pregătit, și pe care a început a merge. Innoire se numește începutul întrebuințărei unui lucru, deci «pe care a pregătit-o, zice, și pe care el a pășit».

«*Pe cale nouă și vie*» zice. Aici vorbește de plinirea credinței. «*Pe cale nouă*» zice. Se grăbește parecă de a arăta că toate sunt superioare, de vreme ce acum sau deschis porțile cerurilor, ceiace nici pe timpul lui Abraam nu s'a petrecut. «*Calea nouă*, zice *și vie*», căci cea întâi cale a fost acea a morții, care ducea la iad, pe când aceasta este calea vieței. Și nu a numit-o calea vieței, ci «*vie*», adecă pe calea care rămâne vie. «*Prin catapateasmă*, zice, *adecă prin trupul său*». Că trupul său a deschis pentru întâiași dată acea cale, pe care a înoit-o, și pe care el, singur a pășit. Cu drept cuvânt l-a numit catapateasmă, căci când s'a ridicat la înălțime, atunci s'au văzut cele din ceriuri.

«*Să ne apropiem*, zice, *cu inimă adevărată*». Dece să ne apropriem? De sfinți, cu credință, cu slujbă duhovnicească. «*Cu inimă adevărată întru plinirea credinței*», adecă că nimic nu este văzut, nici preotul, nici jertfa, nici jertfelnicul, — deși dealtmintrelea nici preotul acela nu era văzut, căci sta înăuntru, pe când ceilalți toți și tot poporul sta afară. Aici însă nu numai atâta s'a petrecut, că preotul a intrat în sfânta sfintelor, ci că și noi vom intra, pentru care și zice: «*întru plinirea credinței*». Dealtmintrelea se poate ca cineva să creadă, în același timp să se și îndoească, cum sunt de pildă astăzi mulți cari zic, că va fi învierea unora numai, iară altora nu va fi. Aceasta nu mai este credință. «*Intru plinirea credinței*»

zice, adecă astfel trebuie a crede, ca și pentru niște lucruri văzute, ba încă chiar și mai mult. Dară apoi în cele văzute se poate a și greși de multe ori, pe când în acelea nici odată; aici le atribuim simțurilor, iară acolo duhului.

«*Fiind curățiți în inimă de cunoștiința (conștiință) cea rea*». Aici arată că se cere nu numai credință, ci și o vieață virtuoasă, și de a nu vedea întrânșii nimic rău, căci cele sfinte nu primesc pre cei ce nu se găsesc așa, fiindcă sunt sfinte, și încă sfintele sfinților, unde nici un om necurat nu poate intra. Aceia își curățau trupul, iară noi conștiința, așa că și noi putem să o curățim aceasta cu fapta bună. «*Și spălați în trup cu apă curată*». Aici vorbește de botez, curățitor nu al trupului, ci al sufletelor. «*Că credincios este cel ce a făgăduit*». Și ce a făgăduit? Că trebuie a ne duce acolo, și a intra întru împărăția cerurilor. Deci, nu mai cerceta cu amănunțime, nu mai întrebuința raționamente omenești, căci este nevoie numai de credința noastră.

«*Și să cunoaștem unul pre altul, spre îndemnarea dragostei și a faptelor bune. Nepărăsind adunarea noastră, cum au unii obicei, ci îndemnând unul pre altul, și cu atâta mai mult, cu cât vedeți apropiindu-se ziua judecății*» (Vers. 24, 25), și aiurea de asemenea: «*Domnul aproape este, de nimic să nu vă grijiți*», și că «*mai aproape ni este nouă mântuirea acum*», și iarăși «*că vremea de-acum scurtă este*» (Filipp. 4, 5, 6. Rom. 13, 11. I Cor. 7, 29). Dară ce va să zică: «*Nepărăsind adunarea noastră*»? Știea el bine câtă putere aveau ii din întrunirile și adunările lor, «*că unde sunt doi sau trei*, zice, *adunați întru numele meu, acolo sunt și eu în mijlocul lor*», și iarăși: «*ca să fie una, precum și noi*» (Math. 18, 20. Ioan 17, 11) precum și aiurea zice: «*iară inima și sufletul lor, era una*» (Fapt. 4, 32), și nu numai aceasta, dară încă că și cele ale dragostei sporesc prin adunările acestea, și dacă dragostea sporește, nu mai încape nici-o îndoeală că vor spori și cele ale lui Dumnezeu.

«*Precum au uniia obiceiu*». Aici nu numai că a sfătuit, dară a și certat. «*Și să cunoaștem*, zice, *unul pre altul, spre îndemnarea dragostei și a faptelor bune*». Știea el că

şi aceasta va veni după adunările lor, căci precum fer pe fer ascute, tot aşa şi întrunirile la un loc va spori dragostea. Că dacă peatra fiind frecată cu altă peatră sloboade scântei, cu cât mai mult sufletul amestecat cu alte suflete. Si ce oare va să zică: «*spre îndemnarea dragostei*»? Adecă spre a iubi şi a fi iubit mai mult. «*Şi a faptelor bune*», aşa că va avea şi zel. Că dacă a face are o mai mare putere în învăţătură decât a vorbi, apoi în mulţimea aceea şi voi veţi avea mulţi dascăli în persoana celor ce fac fapte bune. Ce însamnă «*să ne apropiem cu inimă adevărată*»? Adecă fără făţărnicie. «*Vai,* zice, *inimelor celor fricoase şi mânilor celor slabe*» (Sirah 2, 12). Nici o minciună să nu fie în noi, nu una să zicem, şi alta să cugetăm,— căci aceasta este minciună — şi nici să nu ne împuţinăm cu sufletul, căci aceasta nu poate fi al unei inimi adevărate, iară a se împuţina cu sufletul vine dela a nu crede. Şi cum s'ar putea petrece aceasta? Dacă ne cunoaştem unul pre altul prin credinţă.

«*Fiind curăţiţi în inimi*». Dară dece oare n'a întrebuinţat apostolul expresiunea obişnuită κεκαθαρμένοι = curăţiţi, ci ἐρραντισμένοι τάς καρδίας = «stropiţi în inimi»? A făcut aceasta voind a arăta deosebirea în curăţiri, că una este stropirea lui Dumnezeu, şi alta este curăţirea noastră, zice. Că a spăla şi a stropi din toate părţile conştiinţa este a lui Dumnezeu, iară a ne apropiea întru adevăr şi întru plinirea credinţei, aceasta este a noastră. Dară apoi chiar şi credinţei îi dă putere prin adevărul celui ce a făgăduit. Dară oare ce însamnă: «*spălaţi în trup cu apă curată*»? Adecă cu acea apă care îi face curaţi, sau care nu are sânge cu ea. După aceia pune şi ceia ce este desăvârşit, adecă dragostea. *Nepărăsind,* zice, *adunarea noastră*», ceia ce uniia fac, zice, şi despart adunările. «*Frate de frate ajutat este ca o cetate tare*» (Prov. 18, 19), zice. De pildă, dacă cineva este virtuos, pe acesta să-l imităm, la dânsul să ne uităm, să-l iubim şi să fim iubiţi, fiindcă dela iubire vin faptele cele bune. Mare bun este adunarea multora la un loc, căci ea lucrează dragostea încă mai aprinsă, şi din ea să nasc toate bunurile, şi nu este nici un bun care să nu vină dela dragoste.

[1]) Această dragoste, deci, să o împuternicim între noi, căci *«dragostea este plinirea legei»* (Rom. 13, 10). Nu avem nevoie nici de ostenele, nici de sudori, ca să ne iubim unul pre altul. Dragostea este o cale automată, care duce la virtute. Dupre cum se petrece cu drumul cel mare, că dacă cineva îi află începutul, se conduce chiar de el, şi nu are nevoie de conducător, tot aşa şi cu dragostea, căci de 'ndată ce ai făcut începutul cu ea, de 'ndată vei fi condus de dânsa şi povăţuit. *«Dragostea aproapelui rău nu lucrează»* (Rom. 13, 10). Dacă s'ar înţelege cineva pe sine singur, cum se găseşte faţă de dânsul, apoi aşa se va găsi şi faţă de aproapele. Nimeni nu se invidiază pe sine, toate cele bune şi le dovedeşte singur, pe sine se preferă înaintea tuturor, totul voieşte a face pentru sine. Deci, dacă noi ne găsim aşa şi faţă de alţii, toate relele sunt îndepărtate, nu mai sunt duşmănii, nu mai este lăcomie, căci cine ar prefera să se lăcomească contra sa? Nimeni, ci cu totul din contră, căci toate le vom avea în comun, şi nu vom înceta de a ne aduna la un loc împreună. Dacă noi facem aşa, răutatea nu mai poate avea loc; căci cine s'ar putea urî singur pe sine? Cine s'ar mâniea pe sine singur? Oare nu încă mai mult ni am ierta unii altora? Dacă ne găsim astfel faţă de aproapele, nici-odată nu va fi răutate.

«Dară, zici tu, cum este cu putinţă ca să iubească cineva pe aproapele, ca pre sine singur»? Dacă n-ar fi făcut şi alţii aşa, poate că bine ai crede acest fapt ca peste putinţă, iară dacă au făcut aşa, apoi prin aceasta, se învederează că noi nu facem aşa din cauza trândăviei noastre. Dealtfeliu nimic cu neputinţă nu ne poronceşte Christos, devreme ce mulţi chiar au covârşit poroncile sale, şi cine oare a făcut aşa? Pavel, Petru, şi toată ceata sfinţilor. De voiu spune însă că aceştiia au iubit pe aproapele lor, nimic mare n-am grăit; dânşii însă au iubit pe duşmanii lor, cum cineva n-ar iubi pe cel de aceleaşi idei cu dânsul. Căci cine ar prefera a se duce în gheena pentru aceştiia, când el urmează a se duce în împărăţirea cerurilor? Nimeni, dară Pavel tocmai aceasta a pre-

---

[1]) *Partea morală.* Noi trebuie a iubi şi pre duşmani. (Veron).

ferat a face pentru cei ce l-au bătut și alungat cu pietre. Deci, ce iertare vom avea, ce scuze, dacă nici o mică parte din dragostea ce Pavel a arătat-o către dușmani, noi nu suntem în stare a o arăta către prietenii noștri? Dară și fericitul Moisi mai 'nainte de Pavel voia ca să fie șters din cartea vieței pentru dușmanii lui cari 'l bătuse cu pietre, iară David văzând pe dușmanii lui nimiciți, zicea: «Eu sunt cel ce am păcătuit, iară aceștiia ce au făcut» (II Imp. 24, 17)? ba chiar și pe Saul avându-l în mână, n-a voit al omorî, ci încă l-a scăpat, mai ales că era a se și primejdui.

Deci, dacă acestea s-au petrecut în legea veche, ce iertare am putea avea noi, cei din legea nouă, cari nu sosim nici măcar până la măsura lor? Că dacă nu va prisosi dreptatea noastră mai mult de cât a cărturarilor și a Fariseilor, noi nu vom putea întra întru împărăția cerurilor, apoi când avem chiar mai mică de cât a acelora, cum vom întra? «*Iubiți*, zice, *pre vrăjmașii voștri.*» (Math. 5, 44). Iubește deci pe vrăjmașii tăi, căci cu aceasta nu lor le faci bine, ci ție însuți. Cum așa? Apoi te faci egal lui Dumnezeu. Acela dacă este iubit de tine, n-a câștigat nici un lucru mare, căci este iubit de un egal al său, iară tu dacă iubești pe egalul tău, te faci deopotrivă cu Dumnezeu. Ai văzut dară că nu lui îi faci bine, ci ție singur? Că premiul nu aceluia se dă, ci ție. «Dară dacă acela este rău»? zici tu. Apoi cu atât mai mare va fi și resplata, și în locul răutății lui tu trebuie ai face bine, chiar de i-ai face cât de mult bine, iară el ar fi rău. Dacă acela n-ar fi rău tare, desigur că nici plata ta nu s-ar putea mări. Așa că cauza de a nu-l iubi sub cuvânt că este rău, tocmai ea este cauza de a-l iubi. Depărtează de la tine pe antagonist, și vei îndepărta motivul cununilor. Nu vezi pe luptători cum umplând saci cu nisip, se exercită la luptă? Tu însă nu ai nevoie de a face așa, căci viața este încărcată de cele ce te pot exercita la luptă, și care te pot întări. Nu vezi că și copacii cu cât vor fi mai mult legănați de vânt, cu atât se fac mai puternici și mai deși? Și noi, dară, dacă vom fi îndelung răbdători, ne vom face mai puternici. «*Omul cel mult răbdător*, zice, *este cu mare înțelepție*, *iară*

cel foarte fricos este neînțelept». (Prov. 14, 30). Ai văzut câtă laudă se aduce aceluia? câtă hulă acestuia? «*Foarte neînțelept*» zice.

Deci, iubiților, să nu fim mici de suflet unii către alții, căci aceasta nu vine de la dușmănie, ci de la a avea suflet mic, în timp ce dacă sufletul este puternic, toate le va răbda cu ușurință, și nimic nu-l va putea afundă în marea ispitelor, ci va ajunge la limanuri bune și prielnice. Cărora fie ca cu toții să ne învrednicim, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XX

«*Că păcătuind noi de bună voie, după ce am luat cunoștința adevărului, nu mai rămâne jertfă pentru păcate, ci o așteptare oare-care înfricoșata a județului, și iuțimea focului care va să mistuiască pre cei protivnici*» (Cap. 10, 26. 27).

Precum se întâmplă cu pomii răsădiți, cari cu toată îngrijirea ce se bucură, și cu ostenelele mânilor agricultorilor, nu aduc roadă în schimb, și la urmă sunt smulși din rădăcină și aruncați în foc, tot așa se întâmplă și cu cei botezați. Că după ce Christos ne răsădește și ne bucurăm de ploaia acea duhovnicească, iară noi nu dăm pe față nici un rod, ne așteaptă la urmă focul gheenii și flacăra cea nestinsă. Pavel, deci îndemnând pe credincioși la dragoste și la fapte bune, și sfătuindu-i mai întâi cu cele mai bune — și care sunt aceleă? Că vom intra în cele sfinte pe cale nouă, care au înnoit nouă — la urmă ajunge și la cele mai posomorîte, zicând cele de mai sus. Că după ce spune: «*Nepărăsind adunarea voastră, cum au uniia obiceiu, ci îndemnând unul pre altul, și cu atât mai mult cu cât vedeți apropiindu-se ziua judecăței*», și aceasta fiind deajuns spre mângâerea lor, la urmă adaoge: «*Că păcătuind noi de bună voie, după ce*

am luat cunoştinţa adevărului». «Este nevoie, zice, de fapte bune.» «*Că păcătuind noi de bună voie, după ce am luat cunoştinţa adevărului, nu mai rămâne jertfă pentru păcate.*» Te-ai curăţit, te-ai izbăvit de păcate, ai devenit fiu. Deci dacă te întorci ca cânele la borîtura sa, iarăşi vine desmoştenirea, şi focul şi toate celelalte, căci nu este a doua jertfă. Aici iarăşi se agaţă de noi cei ce desfiinţază pocăinţa, şi cari se lenevesc de a veni la botez, căci uniia zic, că nu este nici o siguranţă de a veni să se boteze, dacă nu este adoua iertare a păcatelor, iară alţii că nu este bine de a da păcătoşilor sfintele taine, dacă nu este adoua iertare. Deci, ce vom spune acestora din amândouă părţile? Că aici apostolul nu desfiinţază pocăinţa, şi nici iertarea câştigată prin pocăinţă, şi nici că împinge la o parte şi doboară pe cel greşit prin desnădăjduire, căci nu este atât de duşman mântuirei noastre, însă ce? Desfiinţază al doilea botez. Că n-a zis doară: numai este pocăinţă, numai este iertarea păcatelor, ci jertfă nu mai este, adecă a doua cruce nu mai este, că jertfa o numeşte aceasta; «*că cu o jertfă au săvârşit pururea pre cei ce se sfinţesc*», zice, iară nu ca cele ale Iudeilor.

De aceia tocmai a şi grăit el atâtea despre jertfă, că una este, şi numai una, voind prin aceasta a arăta nu numai aceia, că se deosebeşte mult de a Iudeilor, ci a-i şi asigura că nu mai trebuie a aştepta o altă jertfă dupre legea Iudaică. «Că păcătuind noi de bună voie» — aşa că pentru păcatele cele fără de voie este iertare — «*după ce am luat cunoştinţa adevărului*», adecă cunoştinţa lui Christos, sau a tuturor dogmelor, «*nu mai rămâne jertfă pentru pacate*» — însă ce? «*Ci o aşteptare oare care înfricoşată a judeţului, şi iuţimea focului, care va să mistuiască pre cei protivnici*». Prin vorba «*protivnici*» el înţelege nu pre cei necredincioşi, ci pre cei ce fac cele contrare, sau că şi cei de aceeaşi credinţă vor lua aceeaşi pedeapsă ca şi necredincioşii. Apoi invederând însuşirea focului de a mistui, l-a însufleţit aşa zicând, că «*va să mistuiască pre cei protivnici*». Intocmai ca şi o fiară sălbatecă înfuriată foarte, care nu s-ar linişti până ce ar prinde şi ar mânca, tot aşa şi focul acela nu părăseşte

pe cel pedepsit până ce-l mistueşte şi-l spărcuieşte cu desăvârşire.

După aceia adaoge şi cuvântul ameninţărei, că aşa se cuvine, aşa este drept, ceiace se întâmplă şi cu credinţa, când arătăm că cu dreptate se petrece aşa. «*Lepădându-se cineva*, zice, *de legea lui Moisi, fără milă prin două sau trei mărturii moare*» (Vers. 28). «*Fără milă*» zice. Astfel că nici-o iertare, nici o milă, deşi a lui Moisi nimic nu era de cât lege, unde cele multe erau poronci de ale sale. Ce va să zică: «*prin două sau trei mărturii*» ? Când doi sau trei mărturisau, de'ndată se dădea pedeapsa. Deci dacă în Vechiul Testament când se lepăda cineva de legea lui Moisì, şi se dedea o astfel de pedeapsă, apoi «*Socotiţi cu cât mai mult se va învrednici cel ce au călcat pre Fiul lui Dumnezeu, şi au socotit a fi spurcat sângele legei, cu care s'au sfinţit, şi au defăimat darul Duhului*» (Vers. 29). Şi cum calcă cineva pe Fiul lui Dumnezeu ? «Când cel ce se face părtaş tainelor lui face păcat, zice, oare nu l-a călcat ? Oare nu l-a dispreţuit pre el» ? Că precum nu putem avea nici un cuvânt pentru cei călcaţi cu picioarele, tot aşa cei ce păcătuesc lui Christos, nu pot avea nici un cuvânt pentru cele ce au păcătuit. Te-ai făcut trupul lui Christos, şi acum te-ai predat diavolului ca să te calce ? «*şi au socotit a fi spurcat sângele*» zice. Dară ce va să zică spurcat ? Adecă necurat, sau că nu mai are nimic din celelalte. «*Şi au defăimat darul Duhului*», pentru că cel ce n'a primit binefacerea, a batjocorit pe binefăcător. El te-a făcut fiu, iară tu voieşti a te face rob ; a venit să se sălăşluiască întru tine, iară tu introduci în sine-ţi cugete rele. Christos au voit să se aşeze întru tine, iară tu îl calci prin beţii şi berbantlâcuri. Să ascultăm, noi cei ce cu nevrednicie ne împărtăşim din tainele lui, să ascultăm, noi cari cu nenevrednicie ne apropiem de masa cea duhovnicească: «*Nu daţi*, zice, *cele sfinte câinilor, nici aruncaţi mărgăritarele voastre înaintea porcilor, ca nu cumva să le calce pre ele cu picioarele sale*» (Math. 7, 6), adecă, nu cumva să dispreţuiască, să nu dea cu piciorul. Dară n'a zis el aşa, ci tocmai ce este mai înfricoşat, căci prin cele înfricoşate strânge ca într'un cleşte sufletele, iară aceasta le

poate întoarce nu mai puțin ca mângâerea. Arată apoi la un loc și deosebirea, iară pedeapsa, și judecata le lasă lor, ca fiind lucrul destul de învederat, zicând : «*Socotiți, cu cât mai mult se va învrednici de o mai mare pedeapsă*» ? Aici mi se pare că și la taine face aluziune. Mai departe apoi aduce și mărturie, zicând: «*Infricoșat lucru este de a cădea în mânile Dumnezeului celui viu, că scris este :*[1]) *a mea este răsplătirea, eu voiu răsplăti, și iarăși: Domnul va judeca pre norodul său*» (Vers. 31, 30). «*Mai bine*, zice, *voiu cădea în mânile Domnului,... decât să cad în mânile oamenilor*». (II. Impărați 24, 14). «Deci, dacă nu vă veți pocăi, în mânile lui Dumnezeu veți cădea, zice: aceia este grozav, iară nu aceasta, de a cădea în mânile oamenilor. Căci când vedem pe cineva pedepsit aici, nu ne înfricoșăm atâta pentru cele de față, cât pentru cele viitoare. «*Că mila și mâniea*, zice, *dela el este, și preste cei păcătoși va odihni mâniea lui*». (Sirah 5, 6). Dară și alt ceva lasă a se înțelege aici: «*Că a mea este răzbunarea*, zice, *eu voiu răzbuna*», vorbind aceasta pentru dușmanii cari fac rău, iară nu de cei ce pătimesc rele. Aici îi și mângâie, ca și cum pare că li-ar zice: «Dumnezeu rămâne veșnic și viează», așa că chiar dacă nu primesc acum, după aceia vor primi. Aceia deci trebuie a suspina, iară nu noi, că dacă noi vom cădea în mânile lor, aceia însă vor cădea în mânile lui Dumnezeu. Nici cel ce pătimește răle, nu este el care pătimește, ci cel ce face răul, nici cel ce a primit o binefacere este el care a primit-o, ci cel ce a făcut binele.

[2]) Acestea știindu-le, iubiților, să nu fim răzbunători când suferim răle, ci gata de a face bine. Aceasta însă va fi, dacă disprețuim banii și slava. Cel ce se dezbracă de asemenea patimi, este mai liber decât toți oameni, ba chiar și decât cel ce poartă alurghida împărătească este mai îmbelșugat. Nu vezi câte răle se întâmplă din cauza banilor ?—Și nu zic câte se întâmplă din cauza lăcomiei, ci din cauza dragostei de bani. Așa de pildă,

---

[1]) In edițiunea noastră *Textus receptus*, în loc de *scris este*, se zice: «*că știm pre cel ce au zis*».

[2]) *Partea morală* Contra femeilor care se împodobesc și asupresc, și mângâieri cătră cei asupriți. (Veron).

dacă ar pierde cineva bani, duce o vieaţă mai grozavă decât orice moarte. Dară dece te scârbeşti, o! omule! de ce plângi? Pentru că te-a scăpat Dumnezeu de o pază prisoselnică? Pentru că nu mai stai tremurând şi speriat? Dacă te-ar lega cineva de casa de bani, poruncindu-ţi de a sta acolo pentru totdeauna, şi să privighezi pentru alţii, te mâhneşti, eşti nemulţămit; iară acum când tu singur te-ai legat cu cele mai grozave legături, te scârbeşti fiindcă ai scăpat de sclavie. Cu adevărat că scârbele şi bucuriile acestea le avem din prejudiţii, căci noi păstrăm acestea precum am avea ceva străin.

Acum cuvântul meu este îndreptat spre femei. O femeie oarecare are o haină de mătase împodobită cu aur, şi o strânge în pături, o învăleşte în pânzuri, o păstrează cu îngrijire, tremură de frică pentru ea, şi n'o întrebuinţază, fie că poate a murit, sau că a rămas văduvă, sau că deşi nu s'ar întâmpla nimic din acestea, ea totuşi temându-se ca să n'o strice întrebuinţând-o des, să lipseşte pe sine, sau că se lipseşte cruţând-o. Poate că o va da alteia? Dară nici aceasta nu este sigur, şi chiar de iar da-o, şi aceea tot aşa va face. Şi dacă ar scotoci cineva prin case, ar găsi cele mai multe haine şi altele de prisos în cea mai mare cinste, şi îngrijite ca nişte stăpâni. Că nu le întrebuinţează într'una, ci temându-se de molii şi de alte gângănii care le strică, le păstrează în mirodenii şi aromate, ne dând voie tuturor de a se învrednici de vederea lor, ci numai ea de multe ori le aşază împreună cu bărbatul ei. Şi atunci, spune-mi, te rog: oare nu cu drept cuvânt a numit aceasta Pavel idololatrie şi lăcomie? Că pre câtă cinste dau idololatrii idolilor, tot pe atâta şi asemenea femei dau hainelor şi aurăriilor lor.

Până când oare vom răscoli noroiul? Până când vom fi lipiţi de lut şi cărămidă? Că precum Ebreii munceau împăratului Egiptului, aşa şi noi muncim diavolului, şi suntem bătuţi cu bice cu mult mai grozave. Că pre cât sufletul este mai bun de cât trupul, pe atât şi îngrijirea noastră de suflet este mai superioară de cât hainele, pentru care ne muncim în fie care zi, tremurând şi îngrijindu-ne de ele. Dară dacă am voi să suspinăm, dacă

am voi să îndreptăm privirea către Dumnezeu, el va trimite nouă nu pe Moisi, nici pe Aaron, ci pre Cuvântul său și umilința cerută, iară acesta venind și stăpânind sufletele noastre, ne va slobozi din acea amară robie ne va scoate pre noi din Egipet, din acea îngrijire nefolositoare și încărcată de o muncă zadarnică; — din aceia robie, zic, care nu are nici un folos. Că aceia când au ieșit din Egipet, chiar aurării de au luat cu dânșii, a fost ca plata lucrului lor, în timp ce noi nu vom lua nimic. Și fie ca să nu luăm nimic! — căci și noi luăm nu aurării, ci relele Egiptului, păcatele și pedepsele.

Să ne deprindem, deci, de a ne folosi de ceia ce este trebuitor, să ne deprindem de a asculta de dojane. Aceasta este datoria unui creștin. Să disprețuim hainele cele împodobite cu aurării, să disprețuim banii, ca să nu disprețuim mântuirea noastră sufletească. Să disprețuim banii, ca nu cumva să disprețuim sufletul, fiindcă acesta este care va fi pedepsit, acesta va fi osândit. Hainele și averile rămân aici, în timp ce sufletul merge acolo. De ce dară te sbuciumi pe sine-ți, și nu simțești? Acestea le zic către cei zgârciți. Bine este însă de a spune și celor asupriți: «suferiți cu curaj asuprelele ce vă vin, căci asupritorii voștri singuri, se doboară pre sine, iară nu pre voi. Pe voi vă lipsesc de bani, iară dânșii sunt lipsiți de dragostea și ajutorul lui Dumnezeu, — și când cineva este lipsit de ajutorul lui Dumnezeu, de ar fi îmbrăcat cu toate bogățiile pământului, totuși este mai sărac de cât toți săracii, precum și cel ce este sărac de toate, dacă are dragostea și ajutorul lui Dumnezeu, mai bogat de cât toți este. «*Domnul mă va paște* zice, *și nimic nu-mi va lipsi*» (Ps. 22, 1). Spune-mi, te rog: dacă ai avea un bărbat mare și minunat, iubindu-te foarte mult și îngrijindu-se de tine, și dacă ai ști că el va trăi într'una și nu se va sfârși înaintea ta, și ți-ar da totul cu cea mai mare plăcere, ca să te bucuri de ele ca de ale tale, oare ai voi să mai stăpânești ceva? Și dacă ai pierde totul chiar, el însă ar trăi, oare nu te-ai credea mai bogată de câți toți pentru aceasta? De ce dară te jălești? Că nu ai bani? Dară închipue-ți că sa luat de la tine cauza păcatelor. Că poate ai pierdut averea? Dară

ai câştigat dragostea lui Dumnezeu: «Dară, zici tu, cum am câştigat-o»? «*Pentru ce mai bine nu suferiţi strâmbătatea*», zice; şi «*întru toate mulţămiţi, că aceasta este voia lui Dumnezeu*» (I. Cor. 6, 7. I. Thes. 5, 18). A mai spus încă: «*Fericiţi cei săraci cu duhul*». Gândeşte-te deci, de câtă dragoste te bucuri, şi dovedeşte aceasta prin fapte. Un lucru se cere dela noi; acela adecă de a mulţămi lui Dumnezeu pentru toate, şi atunci toate le vom avea cu prisosinţă. De pildă: ai pierdut zeci de mii de litre de aur; ei bine! mulţămeşte de îndată lui Dumnezeu, şi îndoit ai câştigat prin acea voce şi mulţămire. Căci spune-mi: când fericeşti tu pe Iob? Atunci când avea atâtea şi atâtea cămili, atâtea turme de oi şi de boi, sau că atunci când a slobozit acea voce «*Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvântat*» (Iob 1, 21)? Căci şi diavolul de aceia tocmai ne aduce pagubă, nu numai ca să ne răpească banii, — căci ştie el că aceasta nu este nimic, — ci ca prin aceasta să ne silească de a spune vr'o blasfemie contra lui Dumnezeu. Tot aşa şi cu fericitul Iob, nu numai la aceia tindea ca să-l sărăciască, ci să-l silească de a blestema pe Dumnezeu. Căci după ce l-a sărăcit de toate averile, priveşte ce îi spune prin femeie: «*Zi un cuvânt către Domnul, şi mori*» (Ibid. 2, 9), — de şi o! necuratule, l-ai sărăcit de totul. «Dară, zice, nu la aceasta m'am gândit, căci prin câte am făcut, nu mi-aşi fi ajuns scopul; ci eu m'am încercat de a-l sărăci de ajutorul lui Dumnezeu; de aceia l-am sărăcit şi de averi. Aceasta o voiesc, iară averea nu este nimic, şi dacă nu mi-aşi ajunge scopul, nu numai că nu-l voiu nedreptăţi cu nimic, ci încă el se va folosi».

Ai văzut că ştia şi demonul acela viclean, câtă pagubă i ar fi cauzat? De aceia îl şi vezi cum mrejeşte viclenia prin femeie. Auziţi, voi bărbaţilor, cari aveţi femei îndrăgostite de bani, şi care vă silesc de a blestema pe Dumnezeu; aducèţi-vă aminte de Iob. Dară să vedem — dacă credeţi — şi marea lui blândeţă, şi cum i-a închis gura: «*Pentru ce*, zice, *ca o muiere din cele fără de minte ai grăit? De am luat cele bune din mâna Domnului, să nu răbdăm şi cele rele*» (Ibid. 2, 10). Cu adevărat că «*strică pre obiceiurile cele bune vorbele cele rele*»

(I. Cor. 15, 33), în totdeauna de sigur, dară mai cu seamă în supărări și nenorociri, când cei ce îndeamnă la rele, au putere. Că dacă dela sine sufletul este aplecat spre desnădăjduire, dară încă când mai este și cine să-l sfătuiască la aceasta? Nu oare este înpins spre prăpastie?

Mare bun este femeia, iubiților, dară și mare rău în același timp. Privește acum pe unde a încercat necuratul să spargă zidul cel puternic. Fiindcă nu l-a împuținat câtuși de puțin pierderea averei, și nici că i-a cășunat vr-o pagubă mare aceasta, ci încă în zadar s-a încercat de al bârfi, zicând: «*fără numai de te va binecuvânta în față*» (Ibid. 1, 11). Ai văzut la ce a țintit necuratul, pentru care a și înarmat pe femeie contra lui? Ai văzut la ce a tins el? Dară nimic nu i s-a întâmplat din această viclenie. Deci, dacă și noi suferim cu mulțămire necazurile, le vom câștiga și acelea, și dacă nu le-am câștiga, totuși plata este mare. Când Iob a luptat cu bărbăție, i-a dat Dumnezeu și averi; când a arătat diavolului că nu pentru averi Iob îl slăvește, atunci i-a dat și averi. Astfel este Dumnezeu; când vede că noi nu suntem pironiți așa zicând de cele pământești, atunci ni dă și acestea. Când ne vede că preferăm cele duhovnicești, atunci ni dă și cele trupești; mai 'nainte nù ne le dă, ca nu cum-va să smulgem pe cele duhovnicești. Cruțându-ne pre noi, nu ne dă cele trupești, ca și fără de voea noastră să ne depărteze de ele. «Nu, zici tu; dacă ași primi acestea, îmi împlinesc pofta, și mai mult i-ași mulțămi». Mințești, o! omule, căci atunci mai ales ai fi trândav. «Dară atunci, zici, cum de dă averi multora»? Și cum se poate invedera aceasta, că el li dă? «Dară cine li dă, dacă nu el». Râpirea și zgârcenia lor. «Și cum îngăduie, zici, de a se petrece astfel de lucruri»? Precum îngăduie de a se petrece si omoruri și siluiri, și tălhării. «Dară, zici tu, ce vei spune de cei ce au clironomisit de la părinți averi încărcate de păcate? Cum îi îngăduie Dumnezeu de a se bucura de ele»? Precum îngăduie și pe hoți, și pe criminali, și pe ceilalți talhari, fiindcă nu este acum timp de judecată, ci timp de vieață bună și fără de prihană. Dupre cum am mai spus și altă dată, o spun și acum: că mai mare osândă vor lua aceia cari chiar și după ce

s'au bucurat de atâtea bucurii nici aşa nu s-au făcut mai buni. Şi nu toţi vor fi pedepsiţi la fel, ci uniia cari şi după binefacerile primite au rămas răi, vor fi pedepsiţi mai mult, iară cei ce trăesc în sărăcie, mai puţin.

Şi cum că aceasta este adevărat, ascultă ce spune lui David: «*Au nu ţi-am dat ţie toate ale Domnului tău . . . deci, pentru ce ai urgisit cuvântul Domnului, ca să faci rău întru ochii lui*». (II Imp. 12, 8)? Când dară vezi pe un tânăr care fără osteneală a moştenit averi de la părinţii săi, şi totuşi să tăvăleşte în păcate, să ştii bine că pedeapsa lui se va mări încă mai mult. Aşa dară să nu invidiem pe uniia ca aceştiia, ci pre cei ce au moştenit dela părinţi virtutea, adecă cei ce au moştenit bogăţie duhovnicească. «*Vai*, zice, *celor ce se nădăjduesc întru puterea lor, şi întru mulţimea bogăţiei lor se fălesc.*» (Ps. 48, 7), şi iarăşi: «*Fericiţi cei ce se tem de Domnul*» (Ib. 127, 1). Dintre cari aceştiia voieşti a fi? spune-mi. De sigur că dintre cei fericiţi. Pe aceştiia deci, urmează-i, iară nu pe aceia, ca astfel să ne bucurăm şi de bunurile hotărâte lor. Cărora fie ca cu toţii să ne învrednicim, prin harul şi filantropia Domnului nostru Iisus Christos, că împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duh se cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXI

«*Aduceţi-vă dară aminte de zilele cele mai dinainte, întru care luminându-vă, multă luptă de patimi aţi răbdat. Deoparte cu ocări şi cu năcazuri priveală făcându-vă, iară pe de alta părtaşi făcându-vă celor ce vieţuiesc aşa. Pentru că aţi şi pătimit împreună cu legăturile mele, şi jăfuire de averile voastre cu bucurie aţi primit, ştiind că veţi avea voi avuţie în ceruri mai bună şi stătătoare.*» (Cap. 10, 32—34).

Doftorii cei iscusiţi, după ce au făcut rana adâncă, şi prin aceasta au mărit durerile, la urmă mângâind pe bolnavi le linişteşte şi le alinează sufletul, fără a mai adaoga

vr-o tăetură, ci chiar și rana făcută o leagă cu doftorii potrivite, şi în stare de a dispărea durerile. Tot aşa a făcut şi Pavel, căci zguduind sufletul lor, şi înspăimântându-i cu gheena, şi încredinţându-i că cel ce dispreţuieşte harul lui Dumnezeu va fi numai de cât pedepsit, iară aceasta dovedeşte cu legile lui Moisi, prin care se învederează că vor fi nimiciţi şi că vor fi pedepsiţi mai mult, la urmă pecetluieşte cele spuse cu alte mărturii, şi zice: «*Infricoşat este de a cădea în mâna lui Dumnezeu celui viu*». Apoi ca nu cumva prin multă groază să facă a se împuţina sufletele lor, îi mângâie cu laude şi cu rugăciuni, zicând: «*Aduceţi-vă aminte de zilele cele mai dinainte întru care luminându-vă, multă luptă de patimi aţi răbdat*». Mare este mângâerea prin amintirea faptelor, căci tot cel ce se apucă de lucru, în trecerea timpului trebuie a progresa. Este ca şi cum ar fi zis: «Când aţi întrat în creştinism, când aţi intrat în rândul ucenicilor, aţi arătat atâta bărbăţie, atâta bună-voinţă, iară acum de loc». Cel ce îndeamnă, mai cu samă dela cele ale lor proprii îndeamnă. Şi n'a spus simplu «luptă de patimi» ci «*multă luptă de patimi aţi răbdat*». Nici n'a spus de ispite, ci «*luptă de patimi*» ceia ce este o mare laudă. Apoi le înşiră în parte, întinzând vorba, şi aducându-le mare laudă. Cum? «*Deoparte cu ocări şi cu năcazuri priveală făcându-vă*», zice. In adevăr că mare lucru este ocara, căci este în stare de a vătăma sufletul şi de a întuneca judecata omului, căci ascultă ce spune Prorocul: «*Făcutu-s'au lacrămile mele mie până ziua şi noaptea, când mi se zicea mie în toate zilele: unde este Dumnezeul tău*». (Ps. 41, 3)? şi iarăşi: «*De m'ar fi ocărît vrăjmaşul aşi fi răbdat*». (Ib. 54, 13). De oarece neamul nostru omenesc este iubitor de slavă deşartă, de aceia uşor se vatămă de ocări. Şi n'a spus de ocări la întâmplare, ci pune vorba prin întindere multă, zicând: «*priveală făcându-vă*». Când cineva este ocărît în patru ochi, este de sigur întristător; însă cu mult mai trist e când faptul se petrece înaintea tuturor. Căci gândeşte-te bine cât rău se petrecea cu dânşii: se despărţise de umilinţa iudaică, intrase într'o vieaţă mai bună, dispreţuise obiceiurile părinteşti, iară acum suferiau răle chiar din partea prietenilor, şi nu

aveau nici un ajutor. «Nu am a spune, zice numai că aţi pătimit toate acestea, şi că le-aţi suferit cu curaj, ci încă că v'aţi şi bucurat foarte». Aceasta o a învederat, zicând: «*părtaşi făcându-vă celor ce vieţuiesc aşa pentru că aţi şi pătimit împreună cu legăturile mele*», punând şi pe apostoli la mijloc. «Nu numai că nu v'aţi ruşinat de cei deopotrivă cu voi, ci încă v'aţi făcut părtaşi şi altora cari au pătimit aşa». Aceasta este şi ca o mângâiere de partea lui. N'a spus: «suferiţi necazurile mele, sunteţi părtaşi cu mine», ci simplu: «*aţi şi pătimit împreună cu legăturile mele*» Ai văzut că el spune de dânsul şi de ceilalţi legaţi? «Astfel, zice, legăturile voi nu le-aţi considerat ca legături, ci ca nişte luptători voinici aţi stat, căci nu numai că n-aţi avut nevoe de mângâere în necazurile voastre, ci încă v-aţi făcut voi mângâere altora.

«*Şi jefuira de averile voastre cu bucurie aţi primit*». Vai! cât de mare este puterea credinţei. Apoi mai departe pune şi cauza, îndemnându-i nu numai la lupte, ci şi la aceia de a nu se clătina în credinţă. «Aţi suferit, zice, ca să vi se răpiască averile, văzând cu ochii voştri. Ceia ce nu era de faţă, voi priveaţi ca cum ar fi fost de faţă, ceia e dovada unei credinţe sincere, care aţi şi dovedit-o prin fapte». A răpi, era la fel cu violenţa celor ce răpiau, şi nimeni n-ar fi putut să-i împedice; aşa că până acum încă nu este invederat aceasta, că adecă pentru credinţă aţi răbdat răpirea averilor voastre, — de şi dealtfel şi aceasta este invederat. Căci şi aceasta s-ar fi putut, ca să nu fiţi jefuiţi, dacă nu aţi fi crezut. Voi însă aţi făcut ceia ce e cu mult mai principal, căci aţi suferit toate acestea cu bucurie, ceia ce este în totul apostolic şi vrednic de acele suflete voinice, care se bucurau pe când erau bătute. «*Se întorceau*, zice, *bucurându-se dela faţa soborului, că pentru numele lui Iisus s-au învrednicit a se necinsti*» (Fapt. apost. 5, 41). Dară cel ce suferе cu bucurie, dovedeşte că are o plată oare-care, un folos, iară nici-de-cât pagubă. Apoi chiar şi expresiunea «*aţi primit*» invederează răbdarea lor de bună voe, că adecă «aţi fost răpiţi, aţi fost furaţi, zice, şi aţi primit, nu v-aţi împotrivit». «*Ştiind că aveţi voi avuţie în ceruri*

mai bună și stătătoare», în loc de «sigură, iară nu stricăcioasă ca cea de aici».

Mai departe apoi lăudându-i, zice: «*Nu lepădați dară îndrăzneala voastră, care are mare răsplătire*» (Vers. 35). Ce spui? Așa dară el n-a zis: «ați lepădat îndrăzneala voastră, și iarăși ați câștigat-o» ca nu cumva să se descurajeze, ci o aveți aceasta, să nu o lepădați, ceia ce îi întărea și-i însufleța mai mult. «O aveți zice; ceia ce a fost lepădat, are nevoie de o muncă mare spre a fi recâștigat, în timp ce cu ceia ce deja stăpânim, nu tot așa ne muncim, ca să nu o perdem». Galatenilor, însă cu totul din contra li scrie: «*Iubiții mei,* zice, *pre cari iarăși cu durere vă nasc, până ce se va închipui Christos întru voi*» (Gal. 4, 19), și cu drept cuvânt, căci aceștiia căzuse cu mult mai pre jos, și deci era nevoe și de cuvânt mai înțepător. Aceștia erau mai mici de suflet, și de aceia aveau nevoie de o doftorie mai puternică. «Nu lepădați, zice, îndrăzneala voastră», așa că dânșii aveau mare îndrăzneală către Dumnezeu. «*Care are*, zice, *mare răsplătire*». Ce este aceasta? Adecă atunci le vom lua, și deci dacă sunt ale viitorului, apoi nu trebuie ale căuta aici. Apoi, ca nu cumva să zică cineva: «iată că noi am avut și că am pierdut» de aceia i-a apucat mai înainte, și numai că n-a spus: «dacă știți că în ceruri aveți o avere mai mare, nu căutați aici nimic; aveți nevoie de răbdare numai, iară nici de cum de a adaoga încă la lupta voastră; aveți nevoie de a sta în ceia ce aveți, și să nu lepădați ceia ce stăpâniți. Nimic alta nu vă trebuie, ci numai ca să stați, precum ați stat; ca ajungând la sfârșit, să câștigați făgăduința, precum și zice: «*Că aveți trebuință de răbdare, ca voia lui Dumnezeu făcând, să luați făgăduința.*» «De un singur lucru aveți nevoie; acela adecă ca să așteptați, iară nu ca să vă luptați din nou. Ați ajuns chiar la însăși încoronarea voastră zice; ați suferit toate luptele; ca de pildă legăturile, scârbele și necazurile, averile voastre au fost răpite. Deci ce? Ați ajuns până la a fi încununați; ei bine! aceasta numai să o mai răbdați: întârzierea cununei. O! măreția mângăerei. Ca și cum ar zice cineva către un luptător care a răpus pe toți, care nu are nici un antagonist, care urmează a fi

încununat şi nu poate aştepta timpul când vine cel ce încununează şi pune cununa. Aşa este de nerăbdător, în cât că voieşte a ieşi şi a fugi, ca unul ce nu mai poate răbda setea şi dorul de cunună».

Aceasta lăsând şi apostolul a se înţelege, ce spune? «*Că în puţin oare-ce, cel ce este să vină, va veni, şi nu va zăbovi*» (Vers. 36). Apoi ca să nu zică: «dară când va veni»? iată că îi mângâie cu scriptura, căci şi expresiunea: «*mai aproape este nouă mântuirea acum*» (Rom. 13, 11) ce o spune aiurea, îi mângâie pe dânşii, ca fiind puţin timpul ce lipseşte. Iară aceasta n-o spune de la sine, ci de la sfintele scripturi. Dară şi de a aştepta, nu puţină este plata.

«*Iară dreptul din credinţă va fi viu, şi de se va îndoi, nu va binevoi sufletul meu întru dânsul*» (Vers 38.) Mare este mângâierea, când îi arată cineva ca pe uniia ce au avut toate succesele, şi când din pricina unei mici trândăvii au pierdut totul. «*Iară noi nu suntem ai îndoirei spre peire, ci ai credinţei spre câştigarea sufletului*» (Vers. 39).

«*Iară credinţa este adeverire celor nădăjduite, dovedire a lucrurilor celor nevăzute, că întru acestea sunt mărturisiţi eei de demult*» (Cap. 11, 1, 2). Vai! Ce fel de cuvinte a întrebuinţat zicând: «*dovedire a lucrurilor celor nevăzute*», căci în adevăr este dovedire a celor nesigure. «Deci dară credinţa este privirea acelor ce nu sunt încă invederate, zice, şi cele nevăzute duc pe om la însăşi cunoştinţa celor văzute. Aşa dară nici în cele văzute nu este îngăduit de a nu crede, şi nici iarăşi nu poate fi credinţă, dacă cineva din cele văzute nu se convinge despre cele nevăzute. Fiindcă cele de domeniul credinţei se par a fi neexistente, apoi credinţa li dă oare-cum existenţă, sau mai bine zis nu li dă, ci aceasta este în însăşi existenţa lor. De pildă: învierea nu a venit încă, şi nici că este în ipostas, adecă în fiinţă, totuşi, însă speranţa a implantat-o în sufletul nostru. Aceasta este «*dovedirea lucrurilor nevăzute*». Deci dacă este dovedirea celor nevăzute, de voiţi a le vedea, ca astfel să cădeţi din credinţă şi din aceia de a fi drepţi, dacă cel drept trăieşte din credinţă. Aşa dară dacă voi, zice, voiţi a le vedea acestea,

apoi nu mai sunteţi credincioşi. V'aţi muncit, zice, v'aţi ostenit, v'aţi luptat, şi eu o spun aceasta; deci nu căutaţi a avea aici totul, ci aşteptaţi, căci aceasta este credinţă».

[1]) Acestea sunt spuse Ebreilor, însă sfatul este comun şi multora din cei adunaţi aici. Cum şi în ce fel? Sunt spuse zic, celor mici de suflet, celor ce se împuţinează cu uşurinţă, căcí când văd pe cei răi progresând, iară dânşii dând înapoi, se tulbură, se necăjesc, se nemulţămesc; când doresc pedeapsa acelora, răzbunarea, sau când în fine aşteaptă plată pentru ostenelele lor. «*Că încă puţin or-ce, cel ce este să vină va veni*» — li-a zis atunci Pavel. Deci şi noi le spunem acestea cătră cei trândavi, zicându-li: este pedeapsă şi numai de cât că va veni; cele ale învierei sunt la uşă. «Şi de unde se invederează aceasta»? zici tu. Nu voi spune de la Proroci, şi nu numai către creştini îmi este îndreptată vorba acum, ci chiar Elin de ar fi, eu totuşi cu cel mai mare curaj îi voi da dovezi, şi-l voi învăţa. Cum aceasta? Ascultă. Multe au prezis Christos, şi dacă unele nu s'au îndeplinit, nici pe acestea să nu le crezi; iară dacă toate s'au îndeplinit, de ce te îndoieşti de cele rămase a se îndeplini?

Dară pentru ca să fac lucrul mai invederat, eu voi aduce exemple. A spus Christos că Ierusalimul va cădea într'o captivitate de aşa fel, că nici-odată nu se va mai ridica, şi prorociea aceasta s'a îndeplinit întocmai (Luca 19, 44). A spus că va fi atunci scârbă şi durere mare, ceia ce s'a îndeplinit. A spus că propoveduirea evangheliei se va întinde precum se întinde firul de muştar semănat, iară aceasta o vedem pe fiecare zi petrecându-se. A spus că cei ce lasă pe tată, şi pe mamă, pe fraţi şi surori, vor avea şi tată şi mamă (Marcu 13, 2 Math. 24, 21. Luca 13, 19. Math. 19, 29), iară aceasta o vedem transformată în faptă. A spus că «*în lume necazuri veţi avea, ci îndrăzniţi, eŭ am biruit lumea*» (Ioan 16, 33), adecă «nimeni din voi nu va scăpa de acestea», iară aceasta

---

[1]) *Partea morală.* Cătră cei mici de suflet, ca să nu se tulbure când cei răi progresază iară cei buni dau îndărăt, nici să condamne sau să critice cu asprime. (Veron).

o vedem petrecându-se prin fapte. A spus că nici porţile iadului nu vor birui biserica creştină, fiind chiar prigonită, şi că nimeni nu va putea stinge propoveduirea evangheliei, iară experienţa de toate zilele ni mărturiseşte prin fapte adevărul prorociei. De şi vorbind el atunci, se păreau foarte îndoelnice, fiindcă erau numai vorbe, şi încă nu se dăduse dovada celor grăite. De aceia cu mult mai vrednice de credinţă sunt astăzi. A spus că atunci când se va propovedui evanghelia la toate neamurile, va veni şi sfârşitul. Iată dară că ne găsim ajunşi spre sfârşit, căci la cea mai mare parte din lume s'a vestit cuvântul adevărului (Math. 24, 14); deci a sosit sfârşitul. Să ne înfricoşem iubiţilor! Căci ce? spune-mi: tu te îngrijeşti de sfârşitul lumei? Dară acest sfârşit este aproape, şi dacă viaţa fie-căruia este aproape, apoi cu atât mai mult sfârşitul. «*Că zilele anilor noştri*, zice, *întru dânşii şeaptezeci de ani, iară de va fi în putere opt-zeci de ani*» (Ps. 89, 10).

Aproape este deci ziua judecăţii, iubiţilor. Să ne înfricoşăm dară măcar aşa. «*Fratele nu izbăveşte, au izbăviva omul*» (Ps. 48, 8)? Mult ne vom căi acolo, însă întru moarte nimeni nu se va mărturisi; de aceia si zice: «*să întâmpinăm faţa lui întru mărturisire*», adecă venirea lui. Ceia ce noi facem aici numai, are putere, iară acolo câtuşi de puţin. Dacă cineva ne-ar pune pentru un timp scurt chiar, într'un cuptor înfierbântat, oare n'am face totul spre a fi scăpaţi, fie că ar trebui să dăm bani, sau să primim a fi robi? Câţi bunăoară căzând în niscareva boli grozave, n'ar fi gata de a da totul spre a fi scăpaţi, dacă ar fi vorba de alegere? Deci dacă o boală scurtă şi încă ne tulbură pe noi atât de mult aici, ce vom face acolo, când nu vom avea nici un folos de pocăinţă? De câte rele nu suntem acum încărcaţi, şi totuşi nu simţim? Ne mâncăm unii pre alţii nedreptăţindu ne, învinovăţindu-ne, defăimându-ne, fiind muşcaţi aşa zicând de slava aproapelui nostru. Şi priveşte grozăvie: când voieşte cineva să sape groapa aproapelui, zice: «iată ce a spus cutare de tine! Dumnezeu să mă ierte! O spun din auzite, nu mă cerceta». Dară atunci de ce spui, dacă nu crezi? De ce grăieşti, şi de ce dai ca adevărat ceia ce

numai se zice? De ce împrăştii vorba ne-fiind nimic adevărat? Tu chiar nu crezi, şi rogi pe Dumnezeu să te ierte dacă vorbeşti; ei! apoi atunci nu vorbì, taci şi vei fi scăpat de orice teamă de răspundere.

Nu ştiu cum de a pătruns boala aceasta în omenire. Am devenit flecări (φλύαροι γεγόναμεν), nimic nu rămâne în sufletul nostru. Ascultă ce spune un filosof oare-care, îndemnând şi grăind: «*Auzit-ai cuvânt? Să moară în tine; îndrăzneşte, că nu te va sparge*», *şi iarăşi*: «*A auzit vorba cel nebun, şi s-a chinuit ca femeia ce naşte în faţa pruncului*» (Sirah 19, 10. 11). Suntem gata tot-deauna de a acuza, suntem pregătiţi în ori-ce timp de a învinovăţi. Chiar dacă nu ni s-ar căşuna alt rău, aceasta numai ar fi de ajuns a ne pierde şi a ne duce în gheena, aceasta ne împresoară de mii de rele. Şi ca să afli că este aşa, ascultă ce spune Prorocul: «*Şezând împotriva fratelui tău*, zice, *ai clevetit*» (Ps. 49, 21). «Dară nu eu, zici tu, ci acela a grăit» Dară dacă tu nu ai fi vorbit, altul n-ar fi auzit, sau şi de ar fi auzit, n-ai fi fost tu cauza păcatului. Trebuie de a dosi şi a acoperi defectele aproapelui, pe când tu le trâmbiţezi sub pretext de iubire de adevăr. Nu eşti acuzător, ci fleoncănitor, bârfitor, nebun. Priveşte câte rele izvorăsc de aici. Mânii pe Dumnezeu. Nu auzi ce spune Pavel de femeile văduve? «*Nu numai că se învaţă a fi fără de lucru, umblând din casă în casă, şi nu numai fără de lucru, ci şi limbute, iscoditoare, grăind cele ce nu se cade*» (I. Timot. 5, 13), zice. Astfel că chiar şi atunci când crezi cele vorbite contra fratelui tău, nici atunci nu trebuie a grăi, dacă nu cumva chiar şi tu nu ai crezut. Oare ale tale le cercetezi din toate părţile? Te temi că vor fi cercetate de Dumnezeu? Teme-te, deci, ca nu cumva să fii cercetat şi pentru bârfiri. Aici nu poţi zice ca să nu te cerceteze Dumnezeu pentru bârfiri şi fleoncăneli, căci lucrul este aşa.

De ce ai împrăştiat vorba? De ce ai mărit răul? Aceas'a ne pierde pe noi, de aceia zice Christos: «*Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi*» (Math. 7, 1). Dară nici o vorbă nu facem noi de aceasta, nu ne cuminţeşte nici cele spuse de acel Fariseu. Acela cel puţin a spus un lucru adevărat, că «*eu nu sunt ca acest vameş*» (Luca 18,

11), şi deşi a spus fără să audă cineva, totuşi a fost condamnat. Apoi dacă el a fost condamnat spunând adevărul, şi fără să audă cineva, dară încă cei ce grăiesc lucruri pe care nici dânşii poate că nu le crede şi pe care le împrăştie pretutindeni, ca şi femeile fleoncănitoare, ce rău nu vor suferi?

Să punem dară uşă şi zăvor gurei, căci de la fleoncăneli izvorăsc mii de rele, precum case stricate, prietenii rupte şi alte mii de păcate. Nu cerceta deci pe aproapele tău, omule! Dară poate că eşti guraliv, poate că ai acest cusur? Ei! atunci vorbeşte de cele ale tale lui Dumnezeu cât de mult, şi atunci cusurul tău nu se va mai numi cusur, ci o calitate bună. Vorbeşte de cele ale tale către prieteni, către cei mai prieteni ai tăi, zic: către cei buni şi drepţi, şi aceştia se vor ruga lui Dumnezeu pentru iertarea păcatelor tale. Dacă tu spui de cele ale altora, nu te foloseşti cu nimic, nu câştigi nimic, ci încă pierzi, în timp ce dacă îi vor eşti stăpânului de ale tale, ai mare plată. «*Zis-am, mărturisi-voi asupra mea fără de legea mea Domnului, şi tu ai lăsat păgânătatea inimei mele*» (Ps. 31, 6). Voieşti a judeca? Judecă cele ale tale. Nimeni nu te va învinovăţi, dacă te condamni singur. Te învinovăţeşte însă dacă nu te condamni, dacă nu te înfruntezi pe sine-ţi, dacă nu'ţi condamni nesimţirea ta. Ai văzut pe cutare mâniat şi înfuriat, sau şi alt-ceva făcând? Gândeşte-te îndată la cele ale tale, şi atunci nu-l vei condamna pe acela cu asprime, în acelaşi timp şi tu te vei uşura de greutatea păcatelor tale. Dacă în felul acesta vom regula vieaţa noastră, dacă în felul acesta vom căuta a vieţui, dacă ne condamnăm pre noi înşi-ne, de sigur că nu vom păcătui mult, ci încă vom face multe bunuri, fiind blajini şi cumpătaţi, şi ne vom bucura de toate bunurile făgăduite celor ce iubesc pe Dumnezeu. Cărora fie a ne învrednici cu toţii, prin charul şi filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duh se cade slava, cinstea şi stăpânirea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXII

«Prin credință pricepem că s'au întemeiat veacurile cu cuvântul lui Dumnezeu, de s'au făcut din cele nevăzute, cele ce se văd. Prin credință mai multă jertfă Avel decât Cain a adus lui Dumnezeu, pentru care a fost mărturisit că a fost drept, mărturisind Dumnezeu de darurile lui, și printr'aceia murind încă grăiește». (Cap. 11, 3, 4).

Cele ale credinței au nevoie de un suflet tânăr și voinic, care covârșăște toate cele simțitoare, și care trece peste slăbiciunea raționamentelor omenești. Că nu e cu putință altmintrelea de a deveni cineva credincios, dacă nu se va ridica mai presus de obiceiul obștesc. Deci, fiindcă și sufletele Ebreilor erau slăbite, începând dela credința, iară mai apoi prin faptele, voiu să zic prin patimile lor, prin năcazurile lor se împuținau și se clătinau în credință, privește cum dela acestea tocmai îi mângâie, zicând: «*Aduceți-vă aminte de zilele cele mai dinainte*», după aceia li amintește de Sfânta scriptură care zice: «*Dreptul din credința va fi viu*». (Avac. 2, 4), iară mai la urmă li vorbește cu raționamente, zicând: «*Iară credința este adeverire a celor nădăjduite, dovedire a lucrurilor celor nevăzute*». Acum el își spune cuvântul începând cu strămoșii cu acei mari și minunați bărbați, și numai că nu spune: «Dacă acolo unde toate bunurile li erau la îndămână, și toți s'au mântuit prin credință, apoi cu atât mai mult noi», — căci când sufletul găsește vr'un tovarăș în cele ce'l preocupă, se liniștește pare-că, și resuflă. Aceasta se petrece și cu credința; aceasta se poate vedea și în necazuri și supărări, precum zice chiar și aiurea: «*Ca să mă mângâiu împreună cu voi prin credința cea dimpreună a voastră și a mea*». (Rom. 1, 12). Neamul nostru omenesc este foarte necredincios, și nu se poate nădăjdui în sine, ba se teme chiar de cele ce crede că are, și se îngrijește foarte mult de părerea celor mulți. Deci, ce face Pavel? Ii mângâie pre dânșii aducându-le ca exemplu pe strămoșii lor, iară mai înainte de dânșii, îi mângâie prin cele ce sunt în cugetul tuturor. Fiindcă pe atunci credința era defăimată ca ceva ce nu se poate dovedi, ba chiar

ca o înşelăciune, de aceia arată că cele mai multe acţiuni ale omului se reuşesc prin credinţă, iară nici de cum prin raţionamente. Şi cum oare o dovedeşte aceasta? spune'mi. «*Prin credinţă*, zice, *pricepem că s'au întemeiat veacurile cu cuvântul lui Dumnezeu*». Este invederat, zice, că Dumnezeu a făcut din cele ce nu erau, pe cele ce sunt, din cele ce nu se vedeau, pe cele ce văd, din cele ce nu existau, cele ce exista. Şi de unde se invederează că le a făcut numai cu cuvântul, — căci raţionamentul omenesc nu poate să'şi imagineze aşa ceva, ba încă din contră, că numai din cele văzute sunt cele ce se văd? Deaceia filosofii mai cu samă ziceau că nimic nu poate fi din ceiace nu există, fiindcă erau trupeşti, şi nimic nu îngăduiau credinţei. Se prindeau însă şi dânşii în vorbă, când spuneau de ceva mare şi minunat, şi atunci o îngăduiau credinţei; — de pildă, că Dumnezeu este fără început şi nenăscut, căci mintea nu poate să priceapă altmintrelea. Dară acum tu priveşte marea lor nebunie, când zic că Dumnezeu este fără început, deşi faptul acesta este cu mult mai minunat decât că el a făcut cele ce se văd din cele ce nu erau. Căci în adevăr, a spune că Dumnezeu este fără început şi nenăscut, este cu mult mai minunat decât a spune că a făcut lumea din nimic, — fiindcă aici sunt multe de crezut, ca de pildă că lucrul făcut are început, că a fost făcut, etc. pe când acolo a spune că este nenăscut, că nu are început, că nu are timp, toate acestea zic, oare nu au trebuinţă de credinţă! Spune'mi. Dară apostolul n'a spus aşa, ci ceia ce era mai puţin. Nu pune înainte nici un raţionament, căci n'a fost nimeni faţă când a făcut acestea, aşa că priceperea este lucrul credinţei.

Pentru care şi zice: «*Prin credinţă pricepem*». Dară ce pricepem prin credinţă? spune'mi. Că nu din cele văzute sau făcut cele ce se văd, căci aceasta este a credinţei. După ce în fine a spus de cele comune la urmă face vorbă şi de persoane, punând mai întâi pe acel bărbat care este slăvit şi cinstit de lumea întreagă, şi fiindcă a făcut aceasta punând în comparaţiune o sută şi două sute din asemenea persoane, la urmă când a văzut că numărul este mic ca cantitate, zice: «*cărora nu era lumea*

vrednică» (Cap. 11, 38). Dară priveşte pe cine pune el întâi: pe cel ce a pătimit rău, şi încă de la fratele său, care cu nimic nu fusese nedreptăţit, şi care îl ura tocmai pentru că acela era iubit de Dumnezeu. Patima aceasta deci este proprie şi Ebreilor, dupre cum zice: *«căci aceleaşi aţi pătimit şi voi de la cei de un neam cu voi»* (I. Thes. 2, 14), cu care ocazie arată că şi dânşii sunt invidioşi şi urâţi de cei ai lor. Avel a cinstit pe Dumnezeu, şi a murit pentru cel pe care l-a cinstit, şi nu s-a bucurat de înviere. Buna voinţa lui era învederată şi ceia ce depindeau de dânsul, au fost făcute, pe când cele din partea lui Dumnezeu încă nu i se acordase. Prin expresiunea *«jertfă multă»*, de aici, el înţelege jertfa cea cinstită, cea strălucită, cea necesară. «Şi nu putem spune, zice, că n-a fost primită; a fost primită, însă a zis lui Cain: *«De ai fi adus drept, şi ai fi împărţit drept, n-ai fi păcătuit.»* (Facere 4, 7), — prin urmare Avel a adus drept, şi drept a şi împărţit. Şi cu toate acestea în schimb ce plată a luat? A fost omorît prin mâna fratelui său, şi pedeapsa pe care a primit-o tatăl său, pentru păcat acea pedeapsă, zic, a primit-o tocmai el cel întâi, care a adus cea întâi jertfă, ce a mulţumit pe Dumnezeu, el care a pătimit atâtea rele, şi încă dela fratele său, şi cel întâi.

Şi aceste succese le-a avut Avel, fără să-şi aibă privirea aţintită în vre-o parte; căci spre cine ar fi privit el cinstind atât de mult pe Dumnezeu? Spre tatăl său, sau spre maica sa? Dară aceia tocmai că necinstise pe Dumnezeu, în schimbul binefacerilor primite de la el. Poate că spre fratele său? Dară şi acesta îl necinstise. Aşa că binele el l-a descoperit prin sine însuşi. Şi acel ce a fost vrednic de atâta cinste, ce a pătimit? A fost ucis. După aceia pune şi altă laudă, zicând: *«Pentru care a fost mărturisit că a fost drept, mărturisind Dumnezeu de darurile lui, şi printr'aceia murind încă grăeşte»*. Dară cum oare a mai fost mărturisit de drept şi în alt mod? Se zice că pogorându-se foc din cer, a mistuit jertfele. În loc de *«şi a căutat Dumnezeu spre Avel şi spre darurile lui»* codicul Sirian are *«şi le-a mistuit focul»*. Deci, Dumnezeu care şi prin vorbe, şi prin fapte a mărturisit pentru dreptul Avel, şi l-a văzut cum îl ucidea

fratele său pentru dânsul, nu i-a luat apărarea, ci l-a lăsat. «Nu tot aşa însă se petrece cu voi, zice; căci cum s-ar putea aceasta cu voi cari aveţi şi pe Proroci, şi exemple, şi mii de mângâieri, mii de semne şi minuni petrecute» ? Aşa că aceia a fost credinţă adevărată. Căci ce minuni a văzut el, ca să creadă că este răsplată a faptelor bune ? Oare n-a ales el virtutea numai prin credinţă ? Dară ce însamnă expresiunea «*şi printr'aceia murind încă grăieşte*»? Pentru ca nu cumva să-i aducă în desnădăjduire, apoi apostolul arată că Avel a primit în parte răsplată. Cum aşa ? «Mare este, zice, consideraţiunea lui, «*că murind încă grăieşte*», adecă că de şi l-a ucis pre el, totuşi n-a putut ucide slava şi pomenirea lui. N-a murit acela, prin urmare nici voi nu veţi muri.» Căci cu cât cineva pătimeşte mai grozave, cu atâta şi slava îi este mai mare. Cum grăieşte încă? Apoi acesta este semnul, că vieţuieşte şi acum, că este căutat de toţi că este admirat, că este fericit de toţi, căci cel ce îndeamnă şi pre alţii de a fi drepţi, acela grăieşte încă. Nu atâta foloseşte vorba, pe cât patima aceluia. Precum ceriul singur vorbeşte celui cel priveşte, tot aşa şi Avel vorbeşte fiind pomenit. De s-ar fi propoveduit pe sine singur, şi de ar fi avut mii de limbi, şi de ar fi trăit cât de mult, totuşi nu ar fi fost atât de minunat şi admirat ca acum. Adecă, că nu trec acestea nepedepsite de Dumnezeu, şi cum s-ar întâmpla.

«*Prin credinţă Enoh s-a mutat ca să nu vază moartea, şi nu s-a aflat, pentru că l-a mutat pre el Dumnezeu, că mai 'nainte de mutarea lui a fost mărturisit, că a bine-plăcut lui Dumnezeu: Şi fără de credinţă nu este cu putinţă a bine-plăcea lui Dumnezeu, că trebuie cel ce se apropie de Dumnezeu să crează cum că este, şi celor ce'l caută pre dânsul este dătător de plată*» (Vers. 5. 6). Acesta a arătat încă şi o mai mare credinţă de cât Avel. Şi de ce ? Căci de şi faptul s-a petrecut în urma aceluia, totuşi cele întâmplate cu acela erau de ajuns a'l depărta de calea cea dreaptă. Cum? Apoi el n'a zis către sine însuşi, ca mulţi alţii: «şi ce folos am să am de aici ? Că Dumnezeu a prevăzut că Avel va fi ucis, fiindcă a zis

lui Cain: «*ai păcătuit, să nu mai adaogi încă*».*) A fost cinstit de Avel, şi cu toate acestea nu l-a apărat». Dară nici aceasta nu l-a făcut leneş, şi n-a zis: ce folos aşi avea de ostenelele şi primejdiile la care m-aşi expune? Avel a cinstit pe Dumnezeu, şi totuşi Dumnezeu nu l-a apărat. Deci, ce folos are cel ce fuge de pedeapsa lui Cain? Cu ce s-ar putea folosi? Să ne închipuim încă că el ia o pedeapsă grea; ei! dară ce este aceasta faţă de cel ucis? Nimic din toate acestea n-a spus, nici n-a cugetat, ci toate acestea covârşindu-le, el ştia bine, că dacă este Dumnezeu, numai de cât că este şi răsplată, de şi încă nu ştia nimic despre înviere.

Deci, dacă cei ce încă nu ştiau nimic despre înviere, şi totuşi cele de aici le au văzut cu totul din contra, şi au bine plăcut atât de mult lui Dumnezeu, cu cât mai mult noi? Aceia nu ştiau nici despre înviere, nici exemple nu văzuse. Deci tocmai aceasta l-a făcut ca să bine placă lui Dumnezeu, de şi cu nimic nu se bucurase, fiindcă ştia că el este răsplătitor al faptelor bune. «Cum? zici tu; lui Avel i a răsplătit oare»? Aşa dară raţionamentele omeneşti una pun înainte, iară credinţa alta, şi contrară chiar celor ce se văd. «Deci dacă voi, zice, vedeţi că aici nu vă bucuraţi cu nimic, nu vă tulburaţi.»

Dară oare cum s'a mutat Enoh prin credinţă? Apoi a bine plăcea a fost cauza mutărei, iară credinţa cauza că a bineplăcut lui Dumnezeu. Dară dacă nu ştia că va primi răsplata, cum de bineplăcea lui Dumnezeu? «*Şi fără de credinţă nu este cu putinţă a bineplăcea lui Dumnezeu*» (Vers. 6) zice. Aşa că dacă cineva crede că este Dumnezeu şi răsplată, va avea recompensa. De aici dară vine a bineplăcea lui Dumnezeu. «*Că trebue cel ce se apropie de Dumnezeu să creadă cum că este*» zice, iară nu ce anume este. «*Cum că este*» are nevoie de credinţă, şi nu de raţionamente omeneşti, pe când «ce anume este» poate fi supus raţionamentelor noastre; sau că dacă el este răsplătitor, aceasta are nevoe de credinţă, şi nicidecum de raţionamente. Cum ar fi cu putinţă de a cerne

---

*) In ediţiunea noastră obişnuită, textus receptus, nu este această expresiune, ci numai: „*De ai fi adus drept şi ai fi împărţit drept, n-ai fi păcătuit; taci, la tine se va întoarce.*»

cu raţionamentele noastre cele ale esenţei, adecă ale fiinţei lui Dumnezeu? Căci ce raţionament ar fi în stare de a ajunge până la a cunoaşte însuşirile lui Dumnezeu. Uniia zic că toate cele existente se găsesc şi se poartă încoace şi încolo în mod automat. Ai văzut deci, că dacă nu credem, apoi nu numai ideea de răsplată, ci chiar şi aceia despre existenţa lui Dumnezeu, pier toate şi dispar dinaintea noastră?

Mulţi întreabă unde s'a mutat Enoh, şi de ce s'a mutat, şi de ce nici dânsul şi nici Ilie n'au murit, şi dacă încă trăiesc, cum trăiesc, unde trăiesc şi în ce fel? Dară e de prisos de a le cerceta acestea. Cum că acesta s'a mutat, iară acela s'a înălţat, au spus scripturile; dară unde anume sunt, şi în ce fel se găsesc, nu spun nimic, fiindcă scripturile nu spun nimic mai mult, decât cele trebuitoare. Faptul acesta, zic, despre mutarea lui Enoh, s'a petrecut, ca astfel dela început chiar sufletul omenesc să capete speranţa de omorârea morţii, şi de nimicirea tiraniei diavoleşti, şi că moartea va fi răpusă. S'a mutat Enoh nu mort, ci «*ca să nu vadă moartea*». De aceia a şi spus că viu fiind s'a mutat, şi că a bineplăcut lui Dumnezeu. Dupre cum un tată oarecare ameninţând pe fiul său, voieşte de sigur ca imediat să-i ierte şi să înlăture ameninţarea, însă stăruieşte şi aşteaptă încă spre a-l vedea cuminţindu-se, şi deci lasă în picioare ameninţarea, tot aşa şi Dumnezeu, vorbind aşa zicând omeneşte, nu a mai aşteptat, ci dela început chiar a arătat că moartea a fost desfiinţată. Mai întâi însă a lăsat ca moartea să fie, voind prin aceasta de a înfricoşa pe tată prin fiu. Căci în adevăr voind a arăta că hotărîrea luată este sigură, n'a supus deodată numai pe cei răi pedepsei, ci chiar şi pe cel ce a bineplăcut lui, pe Avel zic, l-a supus pedepsei, pe acel fericit, şi după aceasta de 'ndată a mutat pe Enoh. Nici nu l-a înviat pe acela, ca să nu se încurajeze dela început, iară pe acesta l-a mutat de viu, cu alte cuvinte prin Avel a înfricoşat, iară prin Enoh însuflă în oameni zelul şi râvna de a-i bineplăcea. Aşa că cei ce zic că toate se desfăşură în mod automat, şi nu aşteaptă nici o răsplată, ca şi Elinii, de sigur că nu bine plac lui Dumnezeu, iară celor ce-l

caută, prin fapte şi prin cunoştinţă el este răsplătitor drept.

[1]) Deci, dacă avem răsplătitor al faptelor noastre, să facem totul ca să nu rămânem lipsiţi de răsplata virtuţei, căci a trece cu vedere asemenea răsplată, şi a o dispreţui, este vrednic de mii de lacrămi, căci precum celor ce-l caută pre el devine răsplătitor, aşa şi celor ce nu-l caută devine contrarul, adecă pedepsitor». *Căutaţi*, zice, *şi veţi afla*». (Math. 7, 7). Şi cum oare am putea afla pe Domnul? Gândeşte-te cu câtă greutate se găseşte aurul. «*In ziua năcazului meu pre Domnul am căutat*,» zice, *cu mânele mele noaptea înaintea lui*, *şi nu m-am amăgit*» (Ps. 76, 2), adecă că precum căutăm lucrul perdut, aşa să căutăm pre Dumnezeu. Oare nu avem mintea aţintită spre ceia ce căutăm? Oare nu întrebăm pre toţi? Oare nu facem călătorii îndelungate? Oare nu făgăduim bani? De pildă, fie perdut un copil al nostru; ei bine! ce nu am face? Câte ţări şi mări oare nu am scotoci căutându-l? Oare nu am pune pe al doilea plan banii, sau casele, sau totul în fine, în schimbul aflărei lui? Iară dacă îl găsim, îl îmbrăţişăm şi nu-l mai părăsim. Când noi căutăm ceva, facem totul spre a afla lucrul dorit. Apoi cu cât mai mult trebue a face aceasta, fiind vorba de Dumnezeu? Dupre cum căutăm ceva din cele trebuitoare, tot aşa — dacă nu şi mai mult — trebue a cauta pre Dumnezeu.

De cât, fiindcă suntem slabi şi neputincioşi, caută pe Dumnezeu măcar pe atâta, pre cât cauţi pe copilul sau banii tăi. Oare nu faci călătorii pentru aceasta? Oare n-ai călătorit nici-odată pentru bani? Şi n-ai făcut totul pentru aţi ajunge scopul? Oare nu te-ai încurajat când i-ai găsit? «*Căutaţi*, zice, *şi veţi afla*». Cele căutate au nevoie de multă grijă, mai ales când e vorba de Dumnezeu, căci mari sunt piedicele, multe sunt cele ce întunecă, multe sunt şi cele ce acopăr aşa zicând simţirea noastră. Că precum soarele este văzut, şi stă în mijlocul tuturor celor de faţă, şi nu avem nevoie de al căuta, iară

---

[1]) *Partea morală.* Despre rugăciunea stăruitoare, şi că noi trebue a ne sustrage dela cele pământeşti. (Veron).

dacă ne îngropăm într'o prăpastie adâncă, avem nevoie de multă osteneală spre a-l vedea, fie chiar că am face totul; tot aşa şi aici, când ne-am afunda în prăpastiea poftelor celor rele, când ne îngropăm şi ne afundăm în întunerecul patimilor şi a faptelor lumeşti, deabea putem privi, deabea putem ridica privirea, deabea zărim. Cel ce este afundat într'o groapă adâncă, cu cât priveşte în sus, cu atâta se apropie de soare.

Să lepădăm deci de la noi pulberea ce ne împresoară, să împrăştiem negura ce ne acopere, căci este deasă şi nu ne lasă de a vedea înainte. «Dară cum se împrăştie, zice, această negură»? Dacă vom atrage spre noi razele soarelui dreptăţii. «*Rìdicarea mânelor mele jertfă de sară*» (Ps. 140, 2), zice. Odată cu mânile să ridicăm şi mintea în sus — voi cei iniţiaţi în dogmele noastre creştine ştiţi ce voiu să spun; poate că ştiţi ce voiu să vorbesc şi întrezăriţi chiar ceia ce las a se înţelege. Să ridicăm deci mintea sus la înălţime. Am cunoscut eu mulţi oameni, aproape legaţi de pământ, cari întindeau mânile mai mult de cât trebuia, şi nemulţumiţi că nu li era cu putinţă încă de a se ridica în sus, şi a se ruga astfel cu bună voinţă. Astfel voiesc eu a vă afla întotdeauna, iară dacă nu întotdeauna, cel puţin mai de multe-ori, sau dacă nu de multeori, cel puţin şi mai rar, fie în rugăciunele de dimineaţă, fie în cele de sară.

Spune'mi te rog: nu poţi să întinzi poate mânile? Intinde-ţi voinţa, şi pe cât voieşti întinde-o chiar până la cer, iară de cumva voeşti a te atinge şi de el, sau dacă suindu-te în sus ai voi să umbli, îţi este cu putinţă, căci mintea noastră este mai uşoară şi mai sprintenă de cât orice pasere zburătoare. Şi când ia putere şi de la Duhul Sfânt, vai! cât de grabnică este, cât de iute, cum pe toate le examinează de jur-împrejur, şi cum nu ameţeşte şi nici nu cade jos. Astfel de aripi să ni făurim, şi prin trânsele vom putea să trecem în zbor noianul furtunelor acestei vieţi. Cele mai iuţi dintre paserile zburătoare în clipeala ochiului zboară pe deasupra munţilor, pe deasupra văilor păduroase, pe deasupra stâncelor şi a mărilor, fără vre-o vătămare. Astfel este şi mintea noastră, căci când ea zboară, când se depărtează de cele pămân-

teşti, nimic n o poate împiedeca, tuturor este superioară, până şi săgeţilor celor ascuţite ale diavolului. Nu este atât de sprinten diavolul ca să poată ajunge la înălţimea ei, ci lasă la o parte săgeţile — căci este neruşinat; — nu izbuteşte de sigur, ba încă săgeata se întoarce spre dânsul, şi încă nu cum s-ar întâmpla, ci chiar în capul lui, fiindcă tot ceia ce este azvârlit de dânsul trebuie numai decât a se întoarce asupra sa. Că precum săgeata aruncată de om loveşte paserea, sau zidul, sau lemnul, sau haina, sau că taie aerul, tot aşa şi săgeata diavolului trebuie numai de cât de a lovi, iară dacă nu loveşte pe cel ochit, atunci fără îndoială că loveşte pe cel ce a aruncat-o.

Cum că dacă noi nu suntem răniţi, iară diavolul fără îndoială este rănit, o putem afla din multe locuri ale sf. scripturi. De pildă a uneltit contra lui Iob, nu l'a rănit însă, ci s'a rănit pe sine singur. A uneltit contra lui Pavel, însă nu l'a putut răni, ci s'a rănit singur. Peste tot se întâmplă aşa, peste tot se poate vedea aceasta, dacă suntem cu băgare de samă. Când el va lovi, se va lovi singur; cu atât mai mult încă când întărindu-ne şi înarmându-ne contra lui cu pavăza credinţei; ne vom găsi în siguranţă, ca să devenim neînvinşi.

Săgeată a diavolului este pofta cea rea şi vătămătoare. Ea este patimă, şi mai cu samă foc şi flacără, care răpeşte, arde şi nimiceşte, însă noi cu îndelunga răbdare şi cu îngăduinţa o putem stinge. Precum farul înroşit în foc când este băgat în apă, nimiceşte puterea focului, tot aşa şi patima căzând asupra celui ce are răbdare, cu nimic nu-l vatămă ba încă îl foloseşte, şi el mai mult se stăpâneşte. Nimic nu este egal cu îndelunga răbdare. Cel ce îndelung rabdă, nici-odată nu poate fi dispreţuit, ci dupre cum trupurile cele vânjoase nu pot fi lovite, tot aşa şi astfel de suflete, care sunt mai pre sus de săgeţi. Cel ce îndelung rabdă este atât de înalt, încât că nu'l poate ajunge săgeata ca să-l rănească. Când diavolul se înfuriază, tu ride, însă să rîzi nu pe faţă, ca să nu se înfurieze, ci rîzi în sine-ţi. Căci şi copiii cei mici când ne lovesc cu mânie, noi, ca cum ne-am apăra, rîdem. Când tu vei rîde, între tine şi dânsul va fi atâta deosebire, pe câtă este între copil şi bărbat, iară dacă te înfuriezi, atunci

ai devenit copil, căci cei ce se înfuriează sunt mai proşti decât copii. Spune'mi, te rog: când cineva se încruntă către un copil înfuriat, oare nu râde atunci copilul? «*Omul cel mult răbdător este cu mare înţelepciune, iară cel foarte fricos este neînţelept*». (Prov. 14, 30), zice. Această înţelepciune mare, deci, să o urmăm, ca astfel să ne învrednicim bunătăţilor celor făgăduite nouă, întru Christos Iisus, Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh se cade slava, stăpânirea şi cinstea acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXIII

«*Prin credinţă răspuns luând Noe de acele care încă nu erau văzute, temându-se a făcut corabie spre mântuirea casei sale, prin care a osândit lumea, şi dreptăţei cei dupre credinţă s'au făcut moştenitor*». (Cap. 11, 7).

«*Prin credinţă,* zice, *răspuns luând Noe*», duprecum şi Fiul lui Dumnezeu vorbind despre venirea lui zicea: «*In zilele lui Noe se însurau şi se măritau*». (Luca 17, 26, 27). De aceia şi Apostolul le-à amintit prin aceiaşi asemănare, căci exemplul cu Enoh a fost dat ca un exemplu numai de credinţă, pe când cel dat cu Noe e un exemplu şi de necredinţă. Aceasta este adevărată mângâiere şi îndemnare, când numai cei ce cred se găsesc în stare bună şi fericită, ci când şi cei ce nu cred pătimesc contrariul. Căci ce zice? «*Prin credinţă răspuns luând*». Şi ce va să zică «*răspuns luând*»? Adecă, fiindu'i prezis, spunându-i-se mai dinainte. Prin această expresiune apostolul înţelege *prorocia*, precum şi zice aiurea: «*Şi era lui făgădait de Duhul sfânt ca să nu vază moartea*».... (Luc. 2, 26), şi iarăşi: «*Deci ce-i zicea lui Dumnezeescul răspuns*». (Rom. 11, 4)? Ai văzut egalitatea Duhului Sfânt? Că precum Dumnezeu răspunde adecă precum Dumnezeu Tatăl înştiinţază mai dinainte, aşa şi Duhul Sfânt. Şi de ce oare a grăit Apostolul aşa? Pentru ca să arate că prorocia este o descoperire dumnezeească (χρηματισμός).

«*De acelea ce încă nu erau văzute*», zice, adecă de po-

top, «*temându-se a făcut corabia*». De sigur că raționamentul omenesc nimic din acestea nu a născocit, căci se însurau doară și se măritau, aerul era curat, semne însă nu erau, și totuși el (Noe) s'a temut. «*Prin credință,* zice, «*răspuns luând Noe de acele care încă nu erau văzute, temându-se a făcut corabie spre mântuirea casei sale*». Cum? «*Prin care a osândit lumea*». I-a arătat aici pe dânșii vrednici de osândă dacă nici prin facerea corăbiei nu s'au cumințit. «*Și dreptății,* zice, *cei după credință s'au făcut moștenitori*», adecă că din aceasta s'a arătat drept, că a crezut lui Dumnezeu. Că aceasta este cu adevărat a unui suflet curat, care nu pune la îndoială nici unul din cuvintele sale, ca necredința care face cu totul din contra. Credința însă este învederat că lucrează dreptatea. Că precum noi am fost puși în cunoștința de gheena așa și acela. Deși rîdeau atunci de dânsul, de și'l luau în bătae de joc, el totuși nimic nu lua în băgare de samă, ci continua cu lucrul corabiei.

«*Prin credință cel ce s-a chemat Abraam au ascultat de a ieșit la locul care era să-l ia întru moștenire, și a ieșit neștiind unde merge. Prin credință a mers Abraam la pământul făgăduinței, ca la un pământ străin, în corturi locuind cu Isaac și cu Iacob, cu cei dimpreună moștenitori ai aceleiași făgăduințe*» (Vers. 8. 9). Căci pe cine văzuse el, spune'mi, ca să -l imiteze? Tata Elin avea, și idololatru, pe proroci nu-i auzise, și nu știa unde mergea. Fiindcă spre aceștiia priveau cei ce crezuse dintre Iudei, ca uniia ce se bucurase de multe bunătăți, apoi apostolul arăta că nimeni dintre dânșii n-au dobândit nimic, toți au rămas fără plată, și că nimeni n'a primit recompensă. Abraam a ieșit din țara și din casa părintească, și a ieșit fără să știe unde se duce. Și ce este de mirare dacă și el, și sămânța lui au locuit în felul acesta? Că văzând că făgăduința nu se împlinește, dânșii nu au căzut în piroteală, căci zisese: «*Voiu da ție pământul acesta, și seminței tale*» (Facere 12, 7) A văzut pe fiul său viețuind ca bejănar, sub corturi, cum și nepotul său iarăși s a văzut locuind pe pământ străin, și totuși nu s-a tulburat de loc.

Cu Abraam deci s-au petrecut așa, de oare ce după

aceasta urma ca să se împlinească făgăduința dată seminției sale, deși chiar și către dânsul s-a fost zis: «*că ție și seminției tale*», și nu «prin sеmința ta, ție», ci «*ție* și seminției tale», — și cu toate acestea nici el, nici Isaac, nici Iacob nu s-au bucurat de făgăduință. Căci unul a slujit cu plată, celălalt a fost alungat, iară el a căzut așa zicând de teamă, și pe unele le-a luat prin război, iară pe altele de sigur că le-ar fi pierdut, dacă nu ar fi avut ajutorul lui Dumnezeu. De aceia și zice: «*Cu cei din preună moștenitori ai aceleeași făgăduințe*», adecă nu numai el singur, dară și moștenitorii lui. După aceia apoi a adaos încă ceva mai lămurit de cât cele spuse, zicând: «*Prin credință acestiia toți au murit neluând făgăduințele*» (Vers . 13). Două lucruri sunt demne de cercetat aici: cum se face că după ce mai sus spune că: «*Prin credință Enoh s-a mutat, ca să nu vază moartea*» la urmă zice că: «*Prin credință toți aceștiia au murit*», și apoi iarăși zicând: *neluând făgăduințele*» mai sus arată că Noe a luat plată mântuirea casei lui, și că Enoh s-a mutat, iară că Avel încă și după ce a murit, grăiește, și că Abraam au mers la pământul făgăduinței, și la urmă spune că: «*Prin credință aceștia toți au murit neluând făgăduințele*» ? Deci ce este aici? și ce vrea să spună el? Este necesar de a dezlega pe cea dintâi, și după aceia pe a doua. «*Prin credință aceștiia toți au murit*» zice. Dară expresiunea «*toți*» de aici este pusă nu ca cum au murit cu toții, ci că exceptând pe acela (Enoh), toți ceilalți au murit, pe carii îi știm că sunt morți. Cât privește pentru expresiunea «*neluând făgăduințele*», aceasta este adevărat, că nu aceasta trebuia să fie făgăduința dată lui Noe.

Deci, de care făgăduinți grăește el aici? Căci Isaàc și Iacob au luat făgăduințele pământului; dară cei de pe lângă Noe, Avel și Enoh care făgăduinți au luat? Deci, sau că grăește de acești trei, sau că deși grăește de aceștia, nu aceasta însă era făgăduința, de a fi admirat Avel și nici de a se muta Enoh, sau de a se mântui Noe cu casa sa, ci toate acestea s'au petrecut cu dânșii pentru virtuțile lor, au fost cum s'ar zice o înainte gustare, o încercare, o probă a celor viitoare (γεύματα δά τίνα ἦν τῶν μελόντων). Căci Dumnezeu știind din început că

neamul nostru omenesc are nevoe de multă îngăduinţă, apoi ni acordă nu numai cele viitoare, ci şi cele de aici, cum de pildă zicea Christos ucenicilor săi: «*Tot cel ce-şi va lăsa casa, sau pe fraţi, sau pe surori, sau pe tată, sau pe mumă, sau pe femeie, sau pe fii, sau ţarinele pentru numele meu, însutit va lua, şi vieaţa de veci va moşteni*» şi iarăşi «*Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea, şi toate acestea se vor adaoge vouă*» (Math. 19, 29. 6, 33). Ai văzut cum toate acestea ni sunt date în parte chiar cu prisosinţă, ca astfel să nu ne moleşim? Precum şi luptătorii din stadiu cari se bucură de oarecare îngrijire când se luptă, însă nu se bucură de întreaga linişte, găsindu-se atunci sub legi, ci numai după aceasta se bucură de toată liniştea, tot aşa şi Dumnezeu nu ni îngăduie a ne bucura de toate bunurile aici. Ni acordă desigur şi aici, însă întreaga făgăduinţă a rezervat-o pentru viitor. Şi cum că aşa este, o a invederat prin deducţiune, zicând: «*Ci de departe văzându-le şi închinându-se lor*». Aici lasă a se înţelege ceva tainic, căci arată că au luat mai dinainte toate cele ce sunt spuse pentru cele viitoare, pentru înviere, pentru împărăţiea lui Dumnezeu, pentru toate celelalte pe care Christos venind le-a propoveduit, căci pe acestea le numeşte făgăduinţi, sau că aceasta spune, sau că dacă nu le-au primit, totuşi încrezându se în primirea lor, au adormit, şi s'au încrezut numai prin credinţă. «*De departe văzându-le*», zice, arătând că mai 'nainte cu patru generaţii, căci după acestea au ieşit din Egipet. «*Şi închinându-se*», zice, adecă bucurându-se, Atât de încredinţaţi erau ei de acestea, încât că se şi bucurau, punând înainte metafora cu cei ce plutesc pe mare, cari dedeparte văd oraşele cele dorite, pe care mai 'nainte de a intra în ele încă şi-le însuşesc prin salutul trimis din depărtare. «*Că aştepta cetatea care are temelie, a căreia meşter şi făcător este Dumnezeu*» (Vers. 10). Ai văzut că expresiunea «*au luat*» este în loc de au primit prin credinţă, s'au încrezut în acele făgăduinţe? Deci, dacă a se încrede numai, însamnă a lua, atunci este cu putinţă şi nouă de a lua, fiindcă deşi ei nu s'au bucurat de acele făgăduinţe, cu toate acestea prin dorinţa de ele dânşii le vedeau.

Şi de ce oare să fie aşa? Pentru ca noi să ne ruşinăm, că adecă acelora făgăduindu-se cele de pe pământ, dânşii totuşi nu dădeau nici-o atenţiune, ci căutau cetatea cea viitoare, în timp ce noi, deşi Dumnezeu în tot felul ni-a vorbit de cetatea de sus, totuşi căutăm pe cea de jos. Li-a spus lor: «vă voi da vouă cele din vieaţa prezentă», dară fiindcă a văzut, sau mai bine zis fiindcă dânşii s'au arătat pre sine vrednici de mai mari bunuri, apoi atunci nu i a lăsat de a mai lua acestea, ci acele mai mari, voind a ni arăta nouă că au fost vrednici de mai mari, nevoind a se lega de cele de aici, ca şi cum cineva ar făgădui unui copil înţelept lucruri copilăreşti, nu spre a le lua, ci dovedindu-i filozofia împrejurărilor, l-ar face de a căuta la lucruri mari. Prin aceasta el arată, că dânşii se depărtau atât de mult de pământ, încât că nu primiau nici chiar cele date. De aceia deci• nepoţii lor primesc, fiindcă dânşii erau vrednici de pământ.

Dară oare ce însamnă «*cetatea care are temelii*»? Ce? temeliile cetăţii aceştiia nu sunt temelii? În raport cu temeliile acelea de sigur că nu sunt. «*A căreia meşter şi făcător este Dumnezeu*». Vai! Ce laudă mare se aduce cetăţii aceliea! «*Prin credinţă*, zice, *şi însăşi Sara putere spre zămislirea seminţei a luat*, *şi peste vremea vârstei a născut*» (Vers. 11). Aici a început a li însuflă mai mult curaj, de vreme ce se arată mai mici de suflet de cât o femeie. Dară ar putea zice cineva: «cum prin credinţă Sara a căpătat putere de a zămisli, dacă chiar a râs la auzul acestora»? Râsul i-a venit din necredinţă, iară frica din credinţă, căci a zice: «*Nu am râs*» a venit de la credinţă. De aceia deci, fiind alungată aşa zicând necredinţa din sufletul ei, în loc a intrat credinţa.

«*Prin credinţă,* zice, *şi însăşi Sara putere spre zămislirea seminţei a luat, şi peste vremea vârstei a născut*». Ce însamnă «*spre zămislirea seminţei*»? Spre primirea şi reţinerea seminţei, adecă cea stearpă şi moartă spre naştere, a luat putere spre primirea seminţei. Vătămarea ei era îndoită: pe deoparte din cauza timpului, căci îmbătrânise cu desăvârşire, iară pe de alta din cauza naturei, fiind stearpă.

«*Pentru aceia şi dintru unul şi acela încă mai mort*

fiind, s'au născut ca stelele cerului cu mulţimea, şi ca nisipul cel fără de număr de pe lângă mare» (Vers. 12). Nu spune numai că a născut, ci încă că s'a făcut mumă a atâtor urmaşi, ca cum nu s'au învrednicit nici pântecele cele mai producătoare. «*Ca stelele cerului*» zice. Dară cum de îi numără de mai multe ori, de şi spune în altă parte: «*Caută la cer şi numără stelele, şi de le vei putea numărà pre ele* (Facere 15) *aşa va fi şi sămânţa ta*»? Adecă că precum nu se pot număra stelele cerului, aşa nu se va putea număra nici sămânţa voastră. Sau că vorbeşte aici prin exageraţie, sau că a spus aşa de cei ce îi vor succedà pe dânşii într'una. Pe strămoşii unei case este cu putinţă de a-i număra, ca de pildă cutare este fiul cutăruia, iară acesta al cutăruia, pe când aici nu se poate, de oarece mulţimea neamului fiind comparată cu stelele cerului, nu se poate număra. Astfel sunt făgăduinţele lui Dumnezeu. Deci dacă cele făgăduite în parte sunt atât de minunate, atât de paradoxe, atât de măreţe şi splendide, ce fel vor fi acelea care sunt date din prisosinţă?

[1]) Ce poate fi mai fericit pentru cineva ca împlinirea dorinţelor, şi mai grozav ca neîmplinirea acelor dorinţe? Că dacă cel alungat din patria sa este căinat de toţi, şi dacă pierzându-şi clironomiea este crezut ca cel mai de plâns dintre oameni, dară încă cel ce a pierdut cerul şi bunurile de acolo, de câte lacrămi nu este vrednic oare? Sau mai bine zis nu de lacrămi, căci plânge cineva când sunt la mijloc niscareva patimi, de care nu este acela vinovat; — dară când cu propria lui voinţă el este învăluit în răle, nici de lacrămi nu mai este vrednic, ci de jălit. Mai cu samă de jălit, fiindcă şi Domnul nostru Iisus Christos a lacrămat şi a jălit Ierusalimul, deşi era încărcat de necucernicie. Cu adevărat că suntem vrednici de mii de jălanii, de mii de plânsuri. Dacă întreaga lume ar avea glas, dacă copacii, şi fiarele cele sălbatece, dacă paserile şi peştii, şi în fine întreaga lume căpătând glas ne-ar jăli pe noi cei căzuţi din bunurile acelea, încă nu ar putea jăli şi plânge după vrednicie nenorocirea noastră.

[1]) *Partea morală.* Despre fericirea aşteptată, şi despre dragostea lui Dumnezeu. (Veron).

Căci care anume cuvânt, şi care minte ar putea să reprezinte fericirea, mulţămirea, veselia, slava şi strălucirea aceea? Care cuvânt ar putea povesti acea fericire, de care zice apostolul în altă parte: «*Cele ce ochiul nu a văzut, şi urechea nu a auzit, şi la inima omului nu s'a suit*» (I. Cor. 2, 9)? N'a spus în mod simplu că covârşeşte mintea omului, dară încă că nici n'a cugetat vreodată cineva la acelea pe care le-a pregătit Dumnezeu celor ce-l iubesc pre dânsul. Fiind deci Dumnezeu pregătitoriul acelor bunuri, oare ce fel vor fi? Că dacă cel ce ne-a făcut dela început, nimic necontribuind noi cu ceva bun, şi încă ne-a hărăzit atâtea bunuri, ca de pildă raiul, convorbirea cu dânsul, nemurirea ne-a făgăduit, vieaţă fericită şi lipsită de griji, — apoi celor ce au făcut atâtea isprăvi, celor ce s'a luptat atâta şi au suferit atâtea necazuri pentru dânsul, ce nu li va hărăzi oare?

Pe Fiul său cel unul născut nu l'a cruţat pentru noi; pe Fiul său cel adevărat l'a dat morţii pentru noi, carii îi eram duşmani. Dară dacă fiindu-i duşmani, şi totuşi ne-a învrednicit devenind prietenii săi? Ce nu ne va da, după ce ne-am împăcat cu dânsul: Bogat fiind foarte, el totuşi nepovestit doreşte şi face totul spre a avea prietenia noastră, iară noi câtuşi de puţin nu ne sârguim spre aceasta, iubiţilor! Şi ce spun eu că nu ne sârguim, căci nici nu voim măcar de a ne învrednici de bunătăţile acelea, precum voieşte el? Cum că el voieşte aceasta mai mult decât noi, a dovedit-o prin cele ce a făcut..Noi deabea poate că dispreţuim puţin aur pentru noi înşi-ne, iară el a dat şi pe Fiul său pentru mântuirea noastră.

Să ne sârguim deci precum trebuia de a avea dragostea lui Dumnezeu, iubiţilor; să ne bucurăm de prietenia lui. «*Voi prietenii mei sunteţi*, zice, *de veţi face cele ce grăiesc vouă*» (Ioan 15, 14). Vai! Pe duşmanii săi carii se găseau departe de dânsul, şi de cari fără de asemănare se deosebea prin toate, pe aceştiia i-a făcut prieteni, şi-i numeşte prieteni! Dară atunci ce nu am prefera oare de a face pentru ca să avem această prietenie? Noi de multe ori ne şi primejduim pentru prietenia oamenilor, în timp ce pentru prietenia lui Dumnezeu nici bani nu ne îndurăm a cheltui. Deci, cele ale noastre sunt vrednice de

jălit, de lacrămi multe şi de bocet. Am căzut din nădejdea noastră, ne-am umilit din înălţimea noastră, ne-am arătat nevrednici de cinstea ce ni-a dat-o Dumnezeu, nerecunoscători, şi după toate binefacerile ne-am arătat şi netrebnici chiar, căci diavolul ne-a desbrăcat de toate bunătăţile. Noi carii ne-am învrednicit de a deveni fiii, fraţii şi împreună moştenitori ai săi, cu nimic nu ne mai deosebim de duşmanii şi de cei ce'l batjocoresc pre dânsul.

Dară apoi care ne va fi mângâierea? El ne-a chemat pe noi la ceruri, iară noi ne-am prăbuşit înşi-ne în gheena. Blestemul, minciuna, tălhăria şi preacurviea sunt împrăştiate pe pământ; uniia amestică sângele cu sânge, iară alţii fac fapte mai răle decât omorul. Mulţi dintre cei nedreptăţiţi, mulţi dintre cei căzuţi victimă avariţiei, doresc mii de morţi, mai bine decât a pătimi de acestea, şi dacă n'ar avea teamă de Dumnezeu, şi-ar curma zilele. Acestea, deci, nu sunt mai răle decât omorul? «*Vai mie suflete*, zice tânguindu-se Prorocul, *că a pierit cel credincios depe pământ, şi cel ce face drept între oameni, nu este*». (Miheia 7, 1. 2), acum însă şi noi ar trebui să strigăm aceasta pentru noi înşi-ne. Dară voi nu vă mişcaţi de loc la acest bocet al Prorocului, ba poate că uniia rîd, şi o iau ca un semn rău Apoi tocmai de aceia trebuie a prelungì plânsul că suntem atât de smintiţi, în cât că nici nu ştim că suntem aşa, şi râdem, în timp ce ar trebui să oftăm şi să plângem. «*Se descopere, omule, mânia lui Dumnezeu din ceriu, peste toată păgânătatea şi nedreptatea oamenilor*» (Rom. 1, 18), zice, precum şi aiurea iarăşi: «*Dumnezeu arătat va veni, Dumnezeul nostru şi nu va tăcea* (Ps. 49, 3), *foc înaintea lui va arde, şi împrejurul lui vifor foarte*», sau şi aiurea, unde zice Prorocul: «*Că iată vine ziua arzând ca un cuptor, şi va arde pre ei*» (Malahia 4, 1). Acestea nimeni nu şi le pune în minte, ci dispreţuieşte mai mult ca pe nişte mithuri toate aceste dogme înfricoşate, pe care le calcă în picioare. Nu este nici unul care să asculte, iară cei ce le ridiculizază şi'şi bat joc de ele, sunt mulţi de tot. Ce scăpare vom avea? Unde vom găsi mântuire? Iată am topit, am pierit ne-am prăpădit, ne-am făcut dene-,

râs duşmanilor noştri, şi obiect de batjocoră Elinilor şi demonilor.

Acum diavolul cugetă lucruri mari, se bucură şi se veseleşte, iară îngerii cărora suntem încredinţaţi spre pază, toţi sunt ruşinaţi şi amărâţi. Nimeni nu se întoarce la calea cea dreaptă, toate ale noastre le consumăm fără vr'un folos, iară vouă vi se pare că noi aiurăm. Este timpul deci şi acum de a chema de martor ceriul, că nimeni nu ascultă, şi de a mărturisi stihiile lumei. «*Auzi cerule şi ascultă pământule*» (Isaia 1, 2), zice Prorocul, «*că Domnul a grăit*». Daţi mână de ajutor, deci, celor pierduţi, voi cari niciodată nu v-aţi lăsat în beţii, voi cei sănătoşi ajutaţi pe cei bolnavi, voi cei ce privighiaţi, sprijiniţi pe cei ieşiţi din minţi, pe cei smintiţi. Nimeni, vă rog, să nu crûţe nimic pentru mântuirea prietenului, şi certarea sau înfruntarea ca un singur ţel să aibă: folosinţa lui: când frigurile scutură pe cineva, chiar şi slugile au datoria şi dreptul de a'l stăpânì. Când acela, zic, e cuprins de o mare fierbinţală şi sufletul îi este tulburat, stă de faţă droaia de slugi, şi atunci nimeni nu va să ţină samă de legea privitoare la stăpâni, în dauna stăpânului.

Să ne întoarcem din calea cea rătăcită, vă rog. Lupte zilnice, scufundări, mii de pierderì împrejurul nostru, şi mânia lui Dumnezeu din toate părţile ne împresoară. Noi însă suntem pare că mulţămiţi, şi ne găsim liniştiţi. Toţi ne întindem mânile spre hrăpirea avutului altora, şi nimeni spre ajutorarea lor; toţi spre furtişag, şi nimeni spre sprijinirea celui slab. Fiecare se sileşte acum să-şi înmulţească averea şi nimeni ca să ajute pe sărac. Fie care aleargă spre a şi grămădì bani peste bani, pentru care are cea mai mare grijă, nimeni însă nu se gândeşte la mântuirea sufletului său. Toţi pare că au o singură groază: «nu cumva, îi zici, să devenim săraci». Dară ca să nu cadă în gheena, nimeni nu tremură, nimeni nu se teme.

Toate acestea, iubiţilor, sunt vrednice de osândă, sunt vrednice de plâns, sunt vrednice de pâră. Nu voiam a spune acestea, dară sunt silit de durerea ce o simt, — vă rog de a mă ierta — căci împins de mâhnire mă văd silit de a grăi multe, pe care dealmintrelea nu aşi voi ale grăi. Rana o văd adâncă, nenorocirea mare, şi toate re-

lele cele ce ne-au cucerit pe noi sunt nespus de mari. «*Cine va da capului meu apă*, zice, *și ochilor mei izvoare de lacrămi*» (Ierem. 9, 1) ca să plâng? Să plângem, iubiților, să plângem, să suspinăm. Poate că vor fi uniia din cei de față carii zic «ni vorbește de lacrămi numai, de bocete într'una». Nu voiam, credeți-mă, nu voiam, ci din contră eugomii și laude să vă aduc, — dară acum nu este timpul de acestea. Nu a plânge, iubiților, este ceva rău, ci răul este de a face lucruri vrednice de plâns; nu a se boci cineva este uricios, ci de a face fapte vrednice de bocit, să nu fii pedepsit, și atunci nici eu nu voiu plânge; să nu mori, și atunci nici eu nu voiu jăli. Când trupul unui mort stă de față, tu voiești ca toți să jelească împreună cu tine, iară pe cei ce nu plâng îi crezi ca antipatici ție: și un suflet pierdut zici ca să nu-l plâng? Dară nu pot fi părinte fără să lacrămez, căci sunt părinte ce are dragoste părintească. Ascultați ce zice Pavel: «*Fiii mei! pe care iarăși întru dureri v-am născut*» (Gal. 4, 19). Care mamă ce a născut a slobozit vre-o dată niște lacrămi atât de amare ca Pavel? De ar fi cu putință de a vedea flacăra cugetului meu, apoi ai vedea că eu ard mai mult de cât orice femeie sau fată rămasă văduvă fără vreme. Nu așa jălește aceea pe bărbatul ei mort, nu așa jălește tatăl pe fiu, precum jălesc eu mulțimea aceasta de păcătoși. Nu văd nici un pas spre bine, ci toate ale noastre îndreptate spre zavistii și învinovățiri aduse aproapelui. Nimeni nu face vre-o faptă spre a plăcea lui Dumnezeu, ci numai spre a defăima pe alții: «Pe cutare sau cutare, zice, să-l vorbim de rău. Cutare este nevrednic de preoție, celălalt viețuește ca un necucernic». Trebuind a jăli păcatele noastre, noi judecăm pe alții, și nici măcar că suntem curați de păcate, pentru ca să fim îndreptățiți de a face așa.

«*Cine te alege pe tine?* zice; *și ce ai tu, pe care nu o ai luat? Iară de ai și luat, de ce te fălești ca cum n-ai fi luat*» (I. Cor. 4, 7)? De ce tu, dară, judeci pe fratele tău, gemând însu-ți sub povara a mii de păcate? Când zici că cutare este rău, vătămător și uricios, gândește-te la tine însu-ți și cercetează-ți serios cele ale tale, și te vei căi desigur de cele grăite contra altora. Nu este un

alt îndemn mai mare spre virtute, ca acela de a'ţi aduce aminte de propriele tale păcate. Dacă aceste două le vom rumega în mintea noastră, vom putea a ne învrednici de bunătăţile făgăduite, vom putea a ne curăţi pe noi înşine şi a ne face curaţi. Numai cât să ne venim în minte, şi să ne îngrijim de lucrul acesta, iubiţilor. Să ne mâhnim aici cu cugetarea, ca nu cumva să ne mâhnim acolo prin pedeapsă, ca astfel să ne bucurăm de veşnicele bunătăţi acolo, de unde a fugit toată durerea, întristarea şi suspinarea, şi ca să ne învrednicim de bunurile acelea care covârşesc toată mintea omenească, întru Christos Iisus Domnul nostru, că a lui este slava şi stăpânirea în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXIV

«Prin credinţă aceştiia toţi au murit neluând făgăduinţele, ci de departe văzându-le şi închinându-se lor, şi mărturisind că streini şi nemernici sunt pre pământ. Că cei ce grăiesc unele ca acestea, arată că moştenire caută[1]) *şi de şi-ar fi adus aminte de aceia dintru care ieşise, aveau vreme să se întoarcă. Iară acum de cea mai bună doresc, adecă de cea cerească. De aceia nu se ruşinează de dânşii Dumnezeu, a se chema Dumnezeul lor, că li-au gătit lor cetate».* (Cap. 11, 13—16.)

Cea întâi virtute, şi chiar toată virtutea este de a fi cineva străin de lumea aceasta şi drumeţi, neavând nimic de comun cu lucrurile de aici, şi a se depărta de ele ca de ceva străin, precum au făcut fericiţi aceia, de care zice: «*Ucişi au fost cu pietre, s-au herestuit, ispitiţi au fost, cu ucidere de sabie au murit. Au umblat în cojoace şi în piei de capră, lipsiţi fiind necăjiţi, de rău supăraţi, cărora nu era lumea vrednică*» (Cap. 11, 37. 38). Aceia se ziceau pe sine a fi străini iară Pavel a spus şi ceva mai mult de sine; căci nu s-a numit pe sine străin, ci mort în lume, şi lumea moartă pentru dânsul. «*Că mie,*

---

[1]) Originalul zice că «*patrie caută*» pe când în ediţiunea noastră cuvântul patrie este înlocuit prin *moştenire*.

zice, *lumea s-a restignit, și eu lumii»*. (Gal. 6, 14). Dară noi și ca cetățeni, și încă mai aleș ca cetățeni, totul facem aici, și ceia ce erau drepții pentru lume — străini și morți — aceasta suntem noi pentru cer, sau mai bine zis ceia ce au fost aceia pentru cer, trăind și fiind în viață, aceia suntem noi pentru lume. De aceia am murit fiindcă am lepădat adevărata vieață, și în locu-i preferăm pe aceasta trecătoare. De aceia am mâniat pe Dumnezeu, fiindcă stându-ne înainte fericirea cea din ceruri, noi totuși nici că voim a ne depărta de pământ, ci ca și viermii cei din pământ și de pe pământ, așa și noi ne învârtim din una în alta. Nu voim câtuși de puțin a ne pleca, și nici a ne depărta de faptele omenești, ci cuprinși parecă de o somnolență și beție, ne închipuim că suntem ca înțepeniți. Și tocmai ca cei stăpâniți de un somn dulce, nu numai noaptea, ci și la revărsatul zorilor, și chiar ziua miaza mare stau resturnați pe pat, și nu se rușinează făcând hatârul plăcerei așa zicând, iară timpul ocupațiunei și a trebilor îl transformă în timp de trândăvie și de somn, așa și noi venind ziua în loc să facem cum zice scriptura: *«Mie mi se cade a lucra lucrurile celui ce m-a trimis pre mine, până când este ziua»* (Ioan 9, 4), fiind ziuă, noi facem toate cele ale nopții, dormitând, visând și hrănindu-ne fantazia, iară ochii cugetului și ai trupului nostru fiind închiși, băiguim și grăim prostii, și de ne-ar lovi cineva chiar, noi nimic nu simțim, precum și nici când ni-ar răpi averea sau ni-ar da foc casei. Sau mai bine zis, nici că așteptăm pe alții de a face aceasta, căci noi singuri facem așa ceva, înțepându ne unul pe altul în fie care zi, și lovindu-ne, găsindu-ne stând în cea mai mare sluțenie, desbrăcați de ori-ce bună cuviință, de ori-ce cinste, ba până și chiar faptele noastre cele necuviincioase nu le acoperim, ci le facem pe față înaintea celor ce văd și tac, provocându-i la râs și mii de glume urâte. Nu știți că chiar și cei răi rîd de cei la fel cu dânșii și 'i învinovățesc? Că de vreme ce Dumnezeu a spus chiar înăuntrul nostru o judecată nepărtinitoare, și care nici-odată nu se conrupe, chiar de am ajunge la răutatea cea mai de pe urmă, de aceia și înșuși cei răi se condamnă pe dânșii, și de i-ar numi

cineva așa precum sunt, dânșii se rușinează, se mânie, și consideră faptul de insultă.

Astfel, deci, dacă nu prin fapte, cel puțin prin vorbe condamnă chiar dânșii ceia ce fac — prin conștiința lor — și mai bine zis chiar prin fapte. Căci când ascunzându-se fac fapte urâte, ei prin aceasta chiar dau dovada cea mai mare de părerea ce o au despre fapta săvârșită. Astfel, deci, răutatea este învederată, de vreme ce toți sunt acuzătorii ei, chiar și cei ce o fac, — pe când virtutea este de așa fel, că este admirată până și de cei ce nu o râvnesc. Pentru că și curvarul de pildă, va lăuda înțelepciunea, și hrăpărețul va învinovăți nedreptatea, și cel ce se înfuriază va admira bunătatea, iară micimea de suflet o va huli, precum și cel desfrânat va grăi de rău desfrânarea. Dară atunci cum de fac asemenea lucruri? Din cauza marei lor trândăvii, nejudecând drept ce este binele, fiindcă de altmintrelea nici nu s'ar rușina de fapt, și nici nu l-ar tăgădui acuzându-l altul. Mulți apoi neputând suferi rușinea, s'au spânzurat. Atât de mare este mărturia binelui și a cinstei, și deci cele bune sunt mai strălucite decât soarele, iară cele contrare sunt mai uricioase decât toate relele.

Străini și nemernici au fost sfinții. Cum, și în ce fel? Unde anume a mărturisit Abraam că este străin și nemernic? Poate că și el a mărturisit. A mărturisit și David că este străin, căci ascultă ce spune el: «*Străin sunt eu și nemernic, ca și părinții mei*» (Ps. 38, 13). Că cei ce locuiau în corturi, cei ce cumpărau cu bani mormintele, învederat că erau străini, neavând loc nici măcar unde să-și îngroape pe morții lor. Dară ce? Oare dânșii ziceau că sunt străini de pământul Palestinei? Nici de cum, ci de lumea întreagă, și cu drept cuvânt, căci nu vedeau în această lume acelea ce voiau, ci totul era străin de dânșii. Dânșii voiau de a face fapte bune, dară aici era răutate multă, și deci totul era străin de dânșii. Nici un prieten, nici un familiar nu aveau, afară de câțiva. Și cum de erau streini? Nu se îngrijeau de cele de aici, iară aceasta o dovedeau nu cu vorbele, ci cu faptele lor. In ce fel? A zis lui Abraam: «Lasă patria ta, și vină în țară străină», și el nu s'a ținut ca lipit de cei ai săi și

de acea ţară, ci urmând a o părăsi ca pe o ţară străină, a lăsat-o fără şovăire. I-a zis încă: «Jertfeşte pe fiul tău» şi ca şi cum n'ar fi avut fiu, ca şi cum pare că nu ar fi fost îmbrăcat cu natura omenească, aşa l-a dus spre jertfire. Averile le poseda în comun cu toţi cei de pe lângă dânsul, şi lucrul îl socotea ca nimic. Protiele le acorda altora, pe sine se băga în primejdii şi mii de rele a pătimit. El nu şi-a clădit case strălucite, nici nu se dezmerda în mâncări, nu se îngrija de haine, care toate sunt ale celor de aici, ci el făcea toate cele ale cetăţei de acolo, iubirea de străini a arătat-o, iubirea de fraţi, milostenia, neràutatea, despreţuirea averilor, a slavei de aici şi a tuturor celorlalte. Dară şi fiul acestuia tot aşa a fost, căci fiind alungat dintr'un loc, sau războindu-se, se da în lături şi ceda, ca fiind în ţară străină, fiindcă străinii ori şi câte ar pătimi, rabdă, ca nefiind în ţara lor. Ba până şi femeia răpindu-i-se şi aceasta a suferit-o, ca fiind în ţară străină. Pe cele de sus însă toate făcea, dând dovadă de înţelepciune şi cumpătare. Că şi după ce a făcut copilul, el n'a mai avut relaţiuni cu femeia sa, şi după ce a trecut floarea tinereţii, atunci a cunoscut-o, arătând că aceasta a făcut-o nu din patima trupească, ci ca să servească aşa zicând făgăduinţei lui Dumnezeu.

Dară ce a făcut Iacob? Oare nu cerea el numai pâne şi haină, care cerinţi cu adevărat că sunt ale străinilor, ce a ajuns într'o sărăcie mare? Fiind alungat oare nu pleca ca un străin? Oare nu sluja pe simbrie? Oare nu pătimea mii de rele pretutindeni, ca şi un străin? Acestea pătimind, zic, răbdau, arătând că caută o altă patrie pentru dânşii. Vai! Ce deosebire! Aceia sufereau dureri pe fiecare zi, voind a se slobozi de cele de aici, şi să se reîntoarcă în patria lor, în timp ce noi facem cu totul din contra. De cumva vin peste noi niscareva friguri, lăsând toate la o parte, scâncim ca şi copiii cei mici, şi ne temem de moarte. Şi cu drept cuvânt că suferim aşa, fiindcă nu ca străini trăim noi aici, şi nu ca cum am umbla după o patrie dorită, ci ca cum ne-am duce la locul de osândă, şi de aceia suntem trişti, fiindcă n'am întrebuinţat lucrurile precum trebue, ci am răsturnat ordinea lor.

De aceia ne plângem, în timp ce ar trebui să ne bucurăm, de aceia tremurăm, întocmai ca niște criminali și tâlhari, cari urmează a se înfățișa înaintea judecăței, și cari gândindu-se la toate cele ce au făcut, se tem și tremură. Nu așa au fost aceia, ci se grăbeau, iară Pavel și suspina, zicând: «*Că noi cei ce suntem în cortul acesta, suspinăm îngreuiați*» (II. Cor. 5, 4). Astfel au fost cei de pe lângă Abraam; străini au fost de lumea întreagă, și patrie căutau. Care anume? Oare pe cea care au lăsat-o? Nici de cum, căci ce i-ar fi împiedecat, dacă ar fi voit, să se întoarcă de unde plecase, și să devină iarăși cetățeni? Dară dânșii pe aceea o căutau, pe cea din ceruri. Astfel deci ei se grăbeau a sfârși călătoria lor, și cu chipul acesta plăceau lui Dumnezeu, care nici că se rușina a fi chemat Dumnezeul lor. Vai! Câtă demnitate! Dumnezeu a primit a fi numit Dumnezeul lor. Dară ce spui? Dumnezeu se numește al pământului și al Cerului, și tu ai pus aici ca un lucru mare expresiunea: «*Nu se rușinează a se chema Dumnezeul lor*»? Mare, și cu adevărat mare, și aceasta este dovada unei mari fericiri. Ce fel? Că numindu-se Dumnezeul cerului și al pământului, este prin urmare și al Elinilor, ca cel ce a făcut toate; nu tot așa însă a fost și al acelor sfinți, ci ca un adevărat prieten. Dară aceasta o voiu lămuri mai bine printr'un exemplu. Când de pildă la o casă mare uniia dintre slujitori, sunt lăudați de stăpânul casei, ba foarte lăudați, și când dânșii totul administrează, și au curaj față de stăpân, atunci ii numesc pe acela stăpânul lor, — și de aceștiia mulți ar putea găsi cineva. Ce spun eu! Precum s'ar putea zice că Dumnezeu nu este al neamurilor nu mai, ci al lumei întregi, tot așa s'ar putea zice că este Dumnezeul lui Abraam. Dară noi nu știm cât este de mare demnitatea aceasta, fiindcă nici nu o avem. Că precum și Domnul nostru Iisus Christos este numit Domn al tuturor creștinilor, și totuși acest nume covârșește demnitatea noastră, apoi dacă încă s'ar numi Dumnezeu al unuia numai, înțelegi atunci câtă măreție este la mijloc. Deci Dumnezeu cel numit Dumnezeul lumei întregi, nu se rușinează câtuși de puțin de a fi numit Dumnezeul acestor trei: Abraam, Isaac și Iacob, și cu drept cuvânt,

căci sfinţii aceştiia sunt egali cu mii de mii, dupre cum zice: «*Că mai bun este unul care face voea lui Dumnezeu, de cât mii de nelegiuiţi*» (Sirah 26, 3). Cum că se numeau pe dânşii străini, este invederat. Fie! — căci pentru că se găseau în ţară străină, se numeau străini, — dară David? Nu era el oare Rege? Nu era Proroc? Nu trăia în casa patriei lui? De ce oare se numeşte pe sine străin, zicând: «*străin şi nemernic sunt eu*»? Cum eşti străin? «*Ca şi părinţii mei*» zice. Ai văzut că şi aceia au fost străini? «Avem patrie, zice, însă nu avem adevărata patrie». Dară atunci cum de eşti străin? «Sunt străin de pământ, zice. Prin urmare şi aceia au fost străini de pământ; şi precum aceia, aşa şi eu, precum eu, aşa şi aceia».

[1]) Străini să fim, deci, şi acum, ca să nu se ruşineze de noi Dumnezeu de a fi numit Dumnezeul nostru. Se ruşinează atunci, când este numit Dumnezeul oamenilor răi, precum şi atunci când cei buni şi cari fac fapte bune, îl slăvesc, el se slăveşte. Că dacă noi ne lepădăm de a ne numi stăpânii unor slugi de ale noastre răle, chiar dacă s'ar apropiea cineva de noi şi mi-ar zice: «cutare face o mulţime de răle; ce nu este sluga ta»? noi de'ndată răspundem «câtuşi de puţin», lepădându-ne de o asemenea batjocoră, — fiindcă este oare-care raport între slugă şi stăpân, şi necinstea aceluia se răsfrânge şi asupra acestuia. Sfinţii aceia însă au fost atât de străluciţi şi aveau atâta curaj, în cât că Dumnezeu nu numai că s'a ruşinat când a fost chemat de dânşii Dumnezeul lor, ci chiar şi el s'a numit pe sine aşa: «*Eu sunt Dumnezeul lui Abraam, Dumnezeul lui Isaac, şi Dumnezeul lui Iacob*» (Exod 3, 6).

Să devenim şi noi străini, iubiţilor, ca astfel să nu se ruşineze de noi Dumnezeu, şi să ne predea gheenii. De felul acestora au fost acei cari ziceau: «*Doamne! au nu întru numele tău am prorocit, şi nu întru numele tău am făcut minuni multe*» (Math. 7, 22)? Însă priviţi ce li spune Mântuitorul Christos: «*Nu vă ştiu pre voi*», ceia ce ar

---

[1]) *Partea morală*. Străini suntem de cele de faţă, şi trebuie a face totul spre ajutorarea celor ce au nevoie de ajutor, căci fără de aceasta nimic nu ne va putea scăpa de pedeapsă. (Veron).

face și stăpânii slugilor răle,—cari aleargă după dânșii,—voind ca să se lepede de rușinea de a-i mai avea de slugi: «*Nu vă știu pre voi*», zice. Dară atunci cum de-i pedepsești, dacă nu-i știi? «Nu-i știu, zice, fiindcă eu altfel li-am spus», adecă îi tăgăduesc, mă lapăd de dânșii. Să nu fie însă, de a auzi noi o astfel de voce grozavă și înfricoșată. Că dacă cei ce scoteau dracii, proroceau, și făceau minuni, a fost lepădați de dânsul, fiindcă nu aveau vieață potrivită, apoi cu cât mai cu samă noi? «Dară cum a fost cu putință, zici tu, ca acei ce au prorocit, au făcut minuni și au scos draci, să fie lepădați de dânsul»? Poate că dânșii mai în urmă s'au fost schimbat, și au devenit răi, așa că cu nimic nu s'au folosit din virtutea lui dintâi. Nu trebuie a avea numai începutul strălucit, ci și sfârșitul trebuie a fi tot așa.

Căci, spune mi. te rog; oare ritorul nu se silește ca cele de pe urmă vorbe ale cuvântărei sale să le spună cât de frumos, ca astfel să plece de la tribună însoțit de aplauze. Liturghisitoriul oare nu tocmai la sfârșitul liturghiei arată părțile cele mai frumoase? Luptătoriul din stadiu dacă nu va arăta pe cele de la urmă mai strălucite, și dacă nu va învinge până la sfârșit, chiar dacă pe toți i-ar fi biruit până atunci, și la urmă ar fi fost biruit, oare nu toate i-a fost în zadar? Căpitanul corăbiei, dacă ar trece marea întreagă chiar, iară aproape de port i s'ar scufunda vasul, oare n'a pierdut toată osteneala dinainte? Doară doftorul? Nu oare după ce a fost scăpat pe bolnav, dacă tocmai când era a-l scăpa de tot a greșit doftoria, nu oare, zic, a stricat totul? Întocmai așa se întâmplă și cu virtutea, căci câți n-au pus în legătură sfârșitul cu începutul, sau mai bine zis, câți n-au continuat până la sfârșit după pilda începutului, s-au conrupt și au pierit. De acest fel sunt acei ce de la început s-au arătat străluciți și voinici în alergerea din stadiu, dară mai pe urmă împiedecându-se în mers, cad la pământ, pentru care sunt lipsiți de premiu, și nu sunt cunoscuți de stăpân.

Să auzim toate acestea noi, cari iubim averile, căci cea mai mare nelegiuire aceasta este, după cum și zice: «*Rădăcina tuturor relelor este iubirea de argint*» (I. Tim

6, 10). Să auzim noi cari voim a ni mări averile, să auzim şi să contenim cu avariţia, ca să nu auzim şi noi, ceia ce au auzit aceia: «*Nu vă ştiu pe voi*». Să le auzim acum acestea, şi să le facem aşa precum trebuie, ca nu cumva să le auzim atunci: să le auzim acum cu frică, ca nu cumva să le auzim atunci cu osândă, zicându ne: «*Duceţi-vă de la mine; nu vă cunosc pre voi*» (Math. 7, 23), şi nici atunci, zice, când prorociaţi, şi scoteaţi dracii. De sigur că aici şi alt-ceva li dă a înţelege, că adică că şi atunci aveau o vieaţă rea, fiindcă la început harul lucra şi prin cei nevrednici. Că dacă a lucrat prin Balaam[1]) cu atât mai mult prin cei nevrednici, cu scop de a câştiga pe cei viitori. Dară dacă nici semnele şi minunile n-au putut să-i scape de osândă, cu atât mai mult încă dacă ar fi cineva în vr-o demnitate clericală, şi ar ajunge la cea mai înaltă cinste; că chiar de ar lucra harul în hirotonia lui, şi în celelalte pentru sprijinirea celor ce au nevoie, totuşi şi acesta va auzi: « niciodată nu te-am ştiut, şi nici chiar atunci când a lucrat în tine harul».

Vai! câtă examinare nu va fi acolo asupra vieţi curate, şi cum aceasta prin sine însăşi este deajuns de a ne duce întru împărăţia cerurilor! Lipsind acea vieaţă curată, apoi cum trădează pe bărbat, chiar de ar fi săvârşit mii de semne şi minuni! Nimic nu mulţumeşte atât pe Dumnezeu, ca o viaţă bună. «*De mă iubiţi pe mine*» zice,—nu spune doară «veţi face minuni»—ci «*poruncile mele veţi păzi*», şi iarăşi: «*Prietenii mei veţi fi*» — nu când «veţi scoate dracii» — ci «*când veţi păzi cuvintele mele*», căci acelea sunt din darul lui Dumnezeu, pe când acestea odată cu darul lui Dumnezeu sunt şi din sârguinţa noastră.

Să ne silim deci de a deveni prietenii lui Dumnezeu, şi să nu rămânem duşmanii lui. Pururea le spunem acestea, pururea le propovăduim şi vouă şi nouă, dară mai mult nimic nu se vede, pentru care eu mă tem. Aşi fi voit să tac, ca nu cumva să măresc mai mult primejdia, căci auzind de multe ori un lucru şi cu toate acestea nefă-

---

1) A se vedea Capit. 22. din Numere, unde se istoriseşte pe larg viaţa acestui fermecător.

cându l, însamnă a mâniea pe Dumnezeu; mă tem şi eu de primejdia tăcerei, că deşi sunt rânduit în slujba cuvântului lui Dumnezeu, totuşi voiesc a tăcea. Ce vom face, deci, ca să ne mântuim? Să începem a face fapte bune, până când avem timp. Să împărţim virtuţile noastre, precum cultivatorii de pământ împart munca câmpului. In luna aceasta de pildă să stăpânim bărfirea, batjocora, mânia nedreaptă, şi să ne punem nouă înşine lege, zicând: «Astăzi, vom face cutare faptă bună», în luna cea laltă să ne învăţăm a nu fi răzbunători, iară în altă lună altă virtute, adecă să ajugem la alta, întocmai ca şi învăţarea lecţiilor, reţinând în minte pe cele învăţate, şi învăţând pe altele din nou. După aceea vom ajunge la dispreţuirea averilor, mai întâi oprind mânile dela răpirea celor străine, şi apoi făcând milostenie. Să nu le amestecăm unele cu altele, adecă cu aceleaşi mâni şi răpind, şi făcând milostenie; după aceasta la altă virtute, şi apoi la alta. «*Şi măscărăciunea, zice, şi vorba nebunească, şi glumele proaste, nici să se numească întru voi*». (Efes. 5, 4). Acestea să le facem acum, căci nu e nevoie nici de cheltueală, nici de osteneli, nici de sudori, ajunge de a voi numai, şi toate se săvârşesc. Nu trebuie a călători un drum îndelungat, sau a trece o mare nemărginită, ci de a ne sârgui şi a avea bunăvoinţă, şi de a pune frâu limbei. Batjocorile cele necuviincioase, mâniile, poftele cele absurde, dezmerdarea, luxul, pofta de averi, jurămintele falşe, sau şi jurămintele într'una, să le scoatem din obiceiurile noastre. Dacă în felul acesta ne vom cultiva pre noi înşi-ne, smulgând spinii cei de dinainte, şi aruncând sământa cea cerească, ne vom învrednici de bunătăţile cele făgăduite nouă, — că va veni cultivatorul acela, şi ne va pune în jicniţile sale, învrednicindu-ne şi de veşnicele bunătăţi. Cărora fie a ne învrednici, prin harul şi filantropiea Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tată şi cu St. Duh, se cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor Amin.

OMILIA XXV

«Prin credinţă au adus Abraam pre Isaac, când au fost ispitit, şi pre cel unul născut aducea jertfă, carele luase făgăduinţele, către care s'au zis: că întru Isaac să va numi ţie sămânţa, socotind că puternic este Dumnezeu şi din morţi a scula. Pentru aceia pe acela şi spre pildă l-au luat». (Cap. 11, 17—19).

Mare cu adevărat a fost credinţa lui Abraam, că dacă pe timpul lui Avel, al lui Noe şi Enoh era luptă numai de raţiune, şi trebuia a covârşi raţionamentele omeneşti, aici însă trebuia a covârşi nu numai raţionamentele omeneşti, ci încă a arăta şi altceva mai mult, căci cele ale lui Dumnezeu se părea că sunt în luptă cu ele însăşi, credinţă adecă se găsea în luptă cu credinţa, şi porunca în luptă cu făgăduinţa. Aşa de pildă a zis: *«Ieşi din pământul şi din rudeniea ta, şi din casa tatălui tău, şi vină în pământul care voiu arăta ţie»* (Fac, 12, 1), şi cu toate acestea nu i-a dat lui clironomie nici măcar un pas în acel pământ. Ai văzut cum cele petrecute se luptau cu făgăduinţa? Iarăşi apoi zice: *«că întru Isaac se va chema ţie sămânţa»* (Ib. 21, 12) şi a crezut, iară altădată i-a zis: «Jertfeşte-mi mie pe acesta», adecă pe cel ce urma a umplea lumea întreagă cu sămânţa lui. Ai văzut luptă între poruncă şi făgăduinţe? A poruncit cu totul din contra celor făgăduite, şi totuşi nici aşa nu şi-a pierdut cumpătul acel drept, şi nici n-a spus că a fost înşelat. «Dară voi, zice, nici aceasta nu o puteţi spune că adecă v-a făgăduit linişte, şi în schimb v a dat scârbe şi necazuri, căci ceia ce v-a făgăduit aici, acelea şi face». Cum? *«In lume*, zice, *necazuri veţi avea»* şi *»Cel ce nu'şi va lua crucea şi să'mi urmeze mie, nu este vrednic de mine»* şi *«cel ce şi-au aflat sufletul său pierde-l-va pe el, şi cel ce îşi va pierde sufletul său pentru mine, afla-l-va pe el»* (Math. 10, 38), şi «Aşa fiecare dintru voi, care nu se leapădă de toată *avuţia sa, nu poate fi ucenicul meu»*, şi iarăşi: *«înaintea Domnilor şi a împăraţilor veţi fi duşi pentru mine»*, şi: *«vrăjmaşii omului sunt casnicii lui»* (Luc. 14, 26. 33. Math. 10, 18. 36). Acolo deci sunt

cele ale liniştei. Pe timpul lui Abraam însă se petreceau cu totul din contră, căci i se poruncea de a face contra celor făgăduite, şi nici aşa el nu s-a tulburat, nu şi-a pierdut cumpătul, şi nici n-a crezut că a fost înşelat, «în timp ce voi, zice, nimic nu suferiţi mai mult de cât cele făgăduite, şi cu toate acestea vă tulburaţi». Acela a auzit tot lucruri contrare celor făgăduite, şi totuşi nu s-a tulburat, ci făcea totul ca fiind în conglăsuire unele cu altele, şi erau în conglăsuire cu adevărat, căci dacă erau contrare poate raţionamentelor omeneşti, erau totuşi în conglăsuire cu credinţa. Cum aşa? Apoi aceasta ne-a arătat-o nouă apostolul, zicând: «*Gândindu-ne că puternic este Dumnezeu de a scula şi din morţi*». «Prin aceeaşi credinţă, zice, prin care a crezut, că-i va dărui un copil, pe care nu-l avea, tot prin aceeaşi a crezut, că va ridica şi pe cel jertfit». Deasemenea era îndoelnic, dacă din mitră moartă şi îmbătrânită, şi nemai fiind în stare pentru facere de copii — omeneşte grăiesc — s'ar fi putut naşte copil, care ar fi putut înviea după ce a fost junghiat şi jertfit. Insă credinţa trecută pregătea pe cele viitoare. Şi priveşte, cum cele bune erau întâi, iară cele grele la urmă, spre bătrâneţe, «pe când eu voi, zice, se petrece cu totul din contră; cele grele şi posomorâte sunt întâi, şi cele bune la urmă».

Acestea sunt spuse către cei ce îndrăznesc a spune că: «după moarte ni-a făgăduit cele bune; şi că ne-a înşelat poate». Dară apostolul arată că Dumnezeu este puternic de a scula şi din morţi; şi dacă este puternic de a scula şi din morţi, apoi nu mai încape nici o îndoeală că va şi da cele făgăduite. Şi dacă Abraam a crezut cu atâţia ani înaintea noastră, că Dumnezeu este puternic de a scula din morţi, apoi cu atât mai mult trebuie să credem noi. Ai văzut că, precum am fost zis — moartea nu a intrat încă, şi deîndată i-a atras spre nădejdea învierei, şi îi a dus la atâta cunoştinţă, în cât că îşi jertfeau până şi pe copiii lor, când li se poruncea, şi pe aceia dela cari aşteptau de a umplea lumea întreagă, erau gata de a-i jertfi? Prin expresiunea: «*Dumnezeu a ispitit pe Abraam*» (Facerea 22, 1), şi altceva spune. Ce anume oare? Nu ştiea poate Dumnezeu că bărbatul acesta era puternic

şi încercat? Şi de ce atunci l-a ispitit? Nu l-a încercat ca să afle, ca şi cum n-ar fi ştiut, ci ca să arate altora şi să învedereze tuturor bărbăţia acestui sfânt. Au arătat şi pricina ispitelor aici, ca să nu creadă ei că fiind părăsiţi au suferit toate acestea. Aici este şi nevoie chiar de a fi ispitiţi, pentru că au mulţi duşmani, cari îi alungă şi zevistuiesc, dară acolo ce nevoie era de a inventa ispite pe care el nu le avea? Această ispită, deci, este învederat, că i s-a făcut din porunca lui Dumnezeu. Că dacă alte ispite i se întâmplau permiţând Dumnezeu, aceasta însă i-a venit chiar din porunca lui Dumnezeu.

Deci, dacă cele ale ispitelor îi face atât de încercaţi, şi că chiar nefiind nici o pricină Dumnezeu să exerciteze la luptă pe luptătorii săi, apoi cu atât mai mult trebuie de a suferi noi toate acestea cu bărbăţie. Cu mare emfază a zis aici: «*Prin credinţă a adus Abraam pre Isaac când a fost ispitit*», că n-a fost nici o altă cauză a acelei proaduceri, de cât aceasta.

După aceia cercetează cu amănunţime această ideie. «Nu poate să spună cineva, zice, că ar fi avut şi un alt fiu, şi că aştepta ca prin acela să se împlinească făgăduinţa dată, şi că deci încurajându se în aceasta, a proadus pe fiul său Isaac, căci adaoga imediat: «*şi pre cel unul născut îl aducea jertfă, cel ce luase făgăduinţele*». Dară ce spui că e unul-născut? Ce însamnă aceasta? Ismail de unde a fost? «Unul-născut numesc, zice, cu privire la cuvântul de făgăduinţă», şi deci de aceia a adaos expresiunea «*unul-născut*», arătând că în acesta se vor împlini făgăduinţele date. «*Către care s'a zis: că întru Isaac se va numi ţie sămânţă*» (Vers 18), adecă dintrânsul. Ai văzut cum se minunează de faptul petrecut cu Patriarhul? A auzit spunându-i-se: «*Intru Isaac se va numi ţie semânţă*» şi totuşi l-a dus ca jertfă.

Apoi ca să nu creadă cineva că fiind desnădăjduit a făcut aceasta, şi că prin asemenea poruncă a scos credinţa aceea, ci să cunoască că cu adevărat aici a fost rezultatul credinţei, zice că avea şi acea credinţă, deşi se părea că se luptă cu dânsa, însă nu se lupta, căci el nu măsura puterea lui Dumnezeu prin raţionamente omeneşti, ci totul prin credinţă. De aceia nici că s-a sfiit a

spune că: «*Socotind că și din morți puternic este Dumnezeu a-l învia.*»

«*Drept aceia pre acela și întru pildă l-a luat*» (Vers. 19), adecă în exemplu, în berbecele pus înainte spre jertfă. Cum așa? Berbecele acela fiind jertfit, Isaac a fost mântuit, astfel că l-a fost luat în locul berbecului, iară pe acesta jertfindu-l în locul aceluia. Acestea au fost niște tipuri, unde cel jertfit este Fiul lui Dumnezeu. Dară tu privește și cât este de mare filantropia lui Dumnezeu. Fiindcă urma a se da oamenilor un mare har, și voind a o face aceasta nu ca din grație, ci ca datornic, pregătește pe întâiul om deași da pe fiul său pentru împlinirea poruncii lui Dumnezeu, ca să nu se pară cuiva că a fost un lucru mare de a da pe Fiul său, dacă și un om mai înainte a fost făcut aceasta; — ca să nu se pară în fine că o face ca din har, ci ca din datorie. Că pe cari îi iubim, și voim a li arăta aceasta, voim în același timp ca să se pară, că noi am primit mai întâi ceva dela dânșii, ca astfel totul să li dăm la urmă; și ne mândrim pentru ceia ce am luat dela dânșii, mai mult chiar decât pentru ceia ce am dat, și nu zicem nici odată: «aceasta li-am dat» ci «aceasta am primit dela dânșii». «*Drept aceia*, zice, *pre acela și întru pildă l'a luat*» adecă în formă de enigmă — că parabola a fost berbecul, sau o asemănare cu Isaac. Fiindcă jertfa se pregătise, și Isaac a fost jertfit prin intențiune, adecă prin voința Patriarhului, de aceia Dumnezeu i l'a hărăzit.

[1]) Ai văzut, că ceia ce pururea grăiesc, aceasta și acum se arată? Când noi vom înfățeșa cugetul nostru desăvârșit, și vom dovedi că disprețuim toate cele pământești, atunci ni se vor hărăzi și cele pământești, iară mai înainte nu, ca nu cumva fiind legați de ele când le luăm, încă mai mult să ne legăm. «Desleagă te mai întâi însu ți de sclăvie, zice, și apoi vei primi, ca să nu primești nici de cum ca sclav, ci ca stăpân». Disprețuiește bogățiile, și vei fi bogat. Disprețuiește slava, și vei fi slăvit. Disprețuiește răzbunările dușmanilor, și atunci vei reuși. Disprețuiește liniștea, și atunci o vei avea, ca astfel luând-o, nu ca sclav să o iai, ci ca liber. Că precum se petrece cu copiii cei mici, căci când copilul dorește lucruri copilă-

rești, noi cu multă grabă le ascundem — ca de pildă mingea, sau altceva de acest fel — ca nu cumva să fie împiedecat de cele trebuitoare; iară când el le disprețuiește acestea și nu le mai dorește atunci i le dăm fără grijă, știind bine că nu i se va întâmpla nici o vătămare de astă dată, căci pofta de ele n'a putut să-l împiedice dela cele trebuitoare, — tot așa și Dumnezeu când vede că noi nu mai dorim nimic din cele de aici, ne îngăduie la urmă de a ne folosi de ele, și noi atunci le avem ca liberi și bărbați desăvârșiți, iară nu ca copii.

Cum că atunci când disprețuim răzbunările dușmanilor, noi atunci reușim cu adevărat, aceasta se poate vedea din următoarele cuvinte ale Mântuitorului: «*De flămânzește vrăjmașul tău, dă-i lui pâne; de însătează adapă-l pre el*» — și mai departe adaogă: «*că aceasta făcând, cărbuni de foc grămădești pe capul lui*». (Rom. 12, 20). Deasemenea, ca o dovadă că cel ce disprețuiește averile, acela tocmai o nimerește, ni stau de față cuvintele lui Christos, care zice: «*Tot care a lăsat casă, sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă...., însutit va lua, și vieață veșnică va moșteni*» (Math. 19, 29). Ca dovadă apoi că cel ce disprețuiește slava, atunci tocmai o va avea, ascultă iarăși pe Christos ce spune: «*Care dintre voi va vrea să fie mai mare, să fie vouă slugă*», și iarăși: «*cel ce se smerește, acela să va înălța*». (Ibid. 23, 12) Ce spui? Dacă voiu adăpa pe dușman, atunci îl voiu pedepsi? Dacă voiu lăsa averile, atunci le voiu avea? Dacă mă voiu smeri pe sine'mi, atunci voiu fi înalt? «Da! zice, căci astfel este puterea mea, ca prin cele contrare să se invedereze cele contrare; îmbelșugat sunt și îndămănatec a născoci mijloace de izbutire, să nu te temi: Natura lucrurilor urmează voinței mele, și nu eu urmez naturei. Eu toate le lucrez, toate le pun în mișcare, și nici de cum nu sunt eu purtat de acelea. De aceia eu le pot chiar și strămuta și transforma după voință». Și ce te minunezi dacă se petrec în acestea astfel de lucruri? Căci și în toate celelalte aceiași vei găsi. Dacă de pildă vei nedreptăți, vei fi nedreptățit; dacă însă vei fi nedreptățit, nu tu ai fost nedrep-

---

1) *Partea morală.* Cel ce disprețuiește cele pământești, mai mult încă le câștigă. Contra zgârciților, și că milostenia lor nu este primită. (Veron).

tăţit. «*Cel ce iubeşte nedreptatea*, zice, *urăşte sufletul său*», (Ps. 10, 5). Ai văzut că dacă nedreptăţeşti pe altul, singur te nedreptăţeşte? De aceia şi Pavel zice: «*Pentru ce mai bine nu suferiţi strâmbătatea*» (I. Cor. 6, 7)? Ai văzut că nu aceasta însamnă a fi nedreptăţit? Când ai batjocorit pe cineva, atunci te-ai batjocorit. Şi aceasta o ştiu mulţi în parte, ca de pildă când zic între dânşii: «voiu ţinea minte de acum: să nu te batjocoreşti pe sine-ţi». De ce? Fiindcă este o mare deosebire între tine şi acela; căci ori şi cât l-ai grăi de rău, el o va considera ca slava sa.

Aceasta să o cugetăm în toate, şi vom deveni mai presus de batjocori. Şi cum aşa, eu vă voiu spune-o. Dacă noi avem vre-o luptă contra chiar a aceluia ce poartă purpura împărătească, apoi a-l batjocori pe acela, noi o credem ca şi cum ne-am batjocorit pe noi înşi-ne, căci batjocorindu-l pe el, ne-am batjocorit pe noi, adecă ne-am făcut vrednici de acele batjocori. Ce spui? Fiind cetăţeanul cerului, şi având filosofia cea de sus, tu te batjocoreşti la fel cu cel ce cugetă la cele pământeşti? Chiar de ai câştiga mii de averi, chiar de ai fi în cea mai înaltă stăpânire, încă nu'ţi cunoşti binele tău. Să nu te batjocoreşti pe sine-ţi, batjocorindu-l pe acela. Pe tine cruţă-te, şi nu pe acela Pe tine te cinsteşti, iară nu pe acela. Oare nu este chiar şi un proverb de felul acesta, care zice: «cel ce cinsteşte, pe sine, se cinsteşte»? Cu drept cuvânt căci nu pe acela îl cinsteşte ci pre sine singur.

Ascultă ce spune un înţelept: «*Fiule, întru blândeţe măreşte sufletul tău, şi-i dă lui cinste după vredniciea lui*». (Sirah, 10, 31). Dară ce însamnă «*după vredniciea lui*»? «Dacă a furat, zice, pentru pofta avariţiei tu să nu furi; dacă a batjocorit, tu să nu batjocoreşti». Spune-mi te rog: dacă un sărac ar lua din curtea casei tale lut aruncat, oare pentru aceasta ai chema în judecată pe acela? Nici de cum. Şi de ce oare? Pentru ca să nu te batjocoreşti singur, ca nu cumva toţi să te învinovăţască. Aceasta se petrece şi acum, căci sărac este bogatul, şi cu cât să îmbogăţeşte mai mult, cu atât mai mult sufere de adevărată sărăcie. Lut este şi aurul, aruncat încurte,

iară nu în casa ta, căci casa ta este cerul. Pentru aceasta, deci, ai cere oare judecată, şi nu te-ar învinovăţi cetăţenii cei de sus? Oare nu te vor scoate pe tine din patria lor, pe tine cel atât de înjosit, atât de batjocorit, în cât că pentru puţin lut ai fost în stare a te război? Dacă lumea ar fi fost a ta, şi acela ţi l-ar fi luat, ar fi trebuit a ţi se întoarce. Nu ştii, că dacă ai avea înzecita lumea aceasta, şi chiar însutită, ba şi de două ori însutită şi înmiită, totuşi nu este nici a miea parte din bunurile cele din ceruri? Deci, cel ce admiră pe cele de aici, le-a dispreţuit pe cele de acolo, dacă le crede pe acestea demne de băgat în samă, de şi sunt atât de departe de acelea; sau mai bine zis, nici nu va putea admira pe acelea, căci cum ar putea să le admire, fiind oare cum ca smintit după aceste de aici?

Să tăiem, deci, funile ce ne înfăşoară, căci astfel sunt toate lucrurile pământeşti. Până când vom căuta cu privirea în jos? Până când oare ne nom zavistui unii pe alţii, ca fiarele cele sălbatece, ca peştii? Şi mai bine zis fiarele nu se urăsc unele pe altele fiind de acelaşi neam, ci numai pe cele străine, ca de pildă, ursul nu sfâşie pe alt urs, nici şarpele pe alt şarpe, sfiindu-se aşa zicând de neamul său; şi tu care ai mii de privilegii împreună cu cel de acelaşi neam; fiinţă logică, care cunoşti pe Dumnezeu, care ai aceeaşi putere de natură ca dânsul, care eşti consângen şi părtaş aceleeaşi naturi ca dânsul, pe acesta zic, îl răpui, şi-l încurci în mii de rele. Şi ce va să zică, dacă poate n'ai băgat întrânsul sabia, sau nu ţi-ai încleştat mâna ta cea dreaptă în grumazul lui? Faci multe altele încă mult mai rele, căci îl încunjori de mii de necazuri, pe când dacă ai fi făcut aşa, cel puţin îl slobozai de griji, iară acum îl înconjuri cu sărăcia, cu sclăvia, cu desnădăjduirea şi multe alte păcate.

Acestea le spun, şi nu voiu înceta de ale spune, nu doară îndemnându-vă de a face de acestea, şi nici de a ajunge la un păcat mai mic ca acela, ci de a vă încuraja, ca nu cumva să fiţi traşi la răspundere. «*Cel ce ia hrana cea de lipsă, este ca cel ce omoară pe aproapele său*» (Sirah 34, 24), zice. Să stăpânim deci mânile noastre, vă rog, sau mai bine zis să nu le stapânim de loc, ci încă

să le întindem bine, nu spre a hrăpi avutul altuia, ci spre eleimosină. Să nu avem mâna seacă și fără rod, căci dacă mâna care nu face milostenie este uscată, apoi cea care încă și hrăpește este spurcată și necurată. Nimeni deci să nu mănânce cu niște astfel de mâni, căci aceasta este ca o insultă pentru cei chemați. Căci spune-mi te rog: dacă cineva ne-ar chema într'o casă mare și strălucită, și ne-ar pune la masă pe tapete și așternut moale și pe cerșafuri cusute cu fire de aur, și ne-ar pune înainte o mulțime de slugi, apoi aducându-ne talgere de aur și argint, pline cu multe bucate prețioase și de tot felul, ne-ar sili ca să mâncâm; — apoi oare l-am putea noi suferi pe acela cu mânile pline de murdărie, și încă să stea cu noi la masă? Oare ar putea cineva suferi o astfel de pedeapsă, și oare nu ar considera faptul ca o insultă? Eu cred că da, și imediat am pleca de acolo. Acum însă nu vezi numai mânile pline de murdărie, ci chiar și însăși bucatele, și totuși nu fugi, nu certi, ci dacă poate este în vr'o stăpânire sau autoritate, îți închipui că e mare lucru, și-ți pierzi sufletul săturându-te cu de acestea.

Avariția, iubiților, este mai rea decât orice murdărie, căci sufletul îl spurcă, iară nu trupul, și-l face cu anevoie de spălat și de curățit. Tu însă văzând pe cel chemat la cină plin de asemenea murdărie, având mânjite mânile și fața și murdărind până și casa și bucatele, și masa pe care sunt puse (căci toate acelea sunt mai necurate și mai murdare decât băligaiul de vită), încă stai pe loc ca și cum pare că ți ar face cinste, ca și cum ai voi să te dezmerzi, și încă nu te depărtezi? Și nici de Pavel nu te sfiești, care dacă îngăduie celor ce voiesc a mânca prin casele Elinilor, nu-i lasă însă ca să se ducă pe la mesele avarilor. «*Dacă vre-unul numindu-se frate va fi curvar, sau lacom, sau slujitor idolilor,... cu unul ca acesta nici să mâncați*» (I, Cor. 5, 11), zice. Sub numele de «*frate*» de aici el înțelege pe tot credinciosul, iară nu numai pe cel singuratec, sau pe monah. Căci ce anume face frățiea? Baia renașterei, care și poate face pe cineva de a numi tată pe Dumnezeu. Așa că catihumenul chiar de ar fi singuratec, totuși nu este frate, în timp ce credinciosul chiar din lume de ar fi, este frate. «*Dacă vre-*

unul numindu-se frate», zice, «*va fi curvar, sau lacom, sau slujitor idolilor..... cu unul ca acesta nici să mâncaţi»*. Dară pe atunci nici urmă nu era de vieaţa singuratecă, sau monahală, şi deci fericitul Pavel toate acestea le spunea credincioşilor din lume. «*Dacă vre-unul numindu-se frate, va fi curvar, sau lacom, sau slujitor idolilor..... cu unul ca acesta nici să mâncaţi*», zice. Nu tot aşa însă zice, fiind vorba de Elini, însă ce? «*Iară de vă chiamă pre voi cineva din cei necredincioşi, şi voiţi să mergeţi, tot ce se pune înaintea voastră să mâncaţi, nimic cercând pentru ştiinţă*» (I. Cor. 10, 27).

Vai! Câtă exactitate! Noi însă nu numai că nu ocolim pe cei beţivi, ci chiar ne ducem prin casele lor, şi mâncăm pe la mesele lor. De aceia totul s'a răsturnat pe dos, totul este confuz, totul este pierdut. Căci spune-mi te rog: dacă unul din aceştiia te-ar chema la o masă pregătită, pe tine cel crezut de sărac şi umilit, apoi ar auzi din gura ta că «de oarece bucatele puse înainte sunt fructul lăcomiei, apoi eu nu primesc a mi spurca sufletul»—oare nu s'ar rusinà acela? Nu s'ar sfiì de tine? Aceasta ar fi deajuns de a îndrepta şi de a face pe acela ca să se plângă pe sine singur pentru bogăţia lui, iară pe tine să te admire pentru sărăcia ta, de vreme ce s'a văzut pe sine atât de dispreţuit de tine. Dară noi am devenit robii oamenilor, nu ştiu din ce cauză, deşi Pavel strigă într'una: «*Nu vă faceţi robi oamenilor*» (Ibid. 7, 23). Cum oare ne-am făcut robi oamenilor? Fiindcă mai întâi ne-am făcut robi pântecelui, robi ai avarilor, ai slavei, şi ai tuturor celorlalte. Ne-am trădat libertatea, pe care ne-a hărăzit-o nouă Christos. Dară ce se întâmplă cu cel ce devine rob? Spune-mi. Ascultă pe Christos, care zice: «*Iară robul nu rămâne în casă în veac*» (Ioan 8, 35). Ai aici o sentinţă absolută, că nici-odată nu intră el în împărăţiea cerurilor,—căci sub denumirea de «*casă*» aceia se înţelege. «*În casa tatălui meu*, zice, *multe locaşuri sunt*» (Ibid. 14, 2). Deci robul nu rămâne în casă în veac, iară cel ce nu rămâne în casă în veac, rămâne în gheena în veac, neavând vre-o mângăere de undeva. Şi lucrurile au ajuns la atâta stricăciune, în cât că din răpiri să se facă până şi milostenii, şi să se primească pe

mulţi pe la mese. De aceia a scăzut îndrăzneala noastră, şi nici că putem certa pe cineva. Cu toate acestea măcar de acum dacă ne-am depărta de vătămarea ce ne vine de aici. Deci, voi cari vă tăvăliţi în mocirla aceasta, încetaţi cu o astfel de vătămare, şi fugiţi de nişte astfel de ospeţe, ca măcar de acum să îmblânzim pe Dumnezeu, şi să ne învrednicim bunătăţilor celor făgăduite. Cărora fie a ne învrednici cu toţii, prin harul şi filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duh, se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea, şi în vecii Vecilor. Amin.

OMILIA XXVI

«*Prin credinţă pentru cele viitoare a binecuvântat Isaac pre Iacob şi pre Isav. Prin credinţă Iacob murind, pre fiecare din fiii lui Iosif a binecuvântat, şi s'a închinat la vârful toiagului lui. Prin credinţă Iosif murind, a făcut pomenire pentru ieşirea fiilor lui Israil, şi pentru oasele sale a poroncit*» (Cap. 11, 20—22).

«*Amin grăiesc vouă că mulţi Proroci şi drepţi au dorit să vază cele ce vedeţi voi, şi n'au văzut, şi să auză cele ce auziţi, şi n'au auzit*» (Math. 13, 17), zice. Aşa dară toate cele viitoare le au ştiut cei drepţi? Ba încă foarte mult. Că dacă pentru slăbiciunea celor ce nu puteau a-l primi, Fiul nu se descoperise încă, totuşi celor ce străluceau prin virtuţi cu drept cuvânt el se descoperise. Aceasta o spune şi Pavel, că cele viitoare le au ştiut aceia, adecă învierea lui Christos. Deci, sau că aceasta o spune,—sau că prin expresiunea «*Prin credinţa pentru cele viitoare*» nu vorbeşte de veacul viitor, ci pentru cele viitoare de aici, — căci dacă n-ar fi fost aşa, cum s'ar fi putut ca un om ce se găsea pe pământ străin să dea astfel de binecuvântări? Şi cum iarăşi s a bucurat de binecuvântare, şi totuşi şi-a luat-o? Ai văzut că ceia ce am fost spus pentru Abraam se poate spune şi pentru Iacov, că adecă nu s'a bucurat de binecuvântare, ci cele ale binecuvântărei sau împlinit cu urmaşii lui; el însă s'a

bucurat de cele viitoare? de vreme ce găsim pe fratele său mai mult folosit şi mai mulţumit de cât dânsul. Căci el şi-a petrecut tot timpul vieţei sale în robie, în muncă pe simbrie, în primejdii, în curse, şi decepţii, şi în frică, şi când Faraon l-a întrebat, el a răspuns: «*Puţine şi rele au fost zilele anilor vieţei mele*» (Facere 47, 9), — iară acela în linişte şi în mare stăpânire de sine, şi după aceia a fost chiar şi grozav faţă de fratele său Iacov. Deci unde şi când sau împlinit acele binecuvântări, dacă nu în viitor?

Ai văzut deci, cum cei răi încă dela început sau bucurat de cele de aici, iară cei buni din contră? Nu toţi de sigur, căci iată de pildă Abraam a fost drept, şi s'a bucurat şi de cele de aici, afară numai că cu mare necaz şi multe ispite — că doar numai bogăţie avea, pe când celelalte toate erau încărcate cu scârbe şi necazuri. Nu se poate ca cel drept să nu fie necăjit, chiar de ar fi şi bogat, căci când voieşte a fi nedreptăţit, sau a suferi celelalte rele, va fi nevoie de a fi necăjit, aşa că oricât s'ar bucura de averi, el totuşi nu va fi fără supărări. De ce? Pentru că se găseşte în scârbe şi necazuri. Şi dacă chiar pe atunci drepţii erau în scârbe şi necazuri, apoi cu atât mai mult astăzi. «*Prin credinţa pentru cele viitoare*, zice, *a binecuvântat Isaac pe Iacov, şi pre Isav*» deşi Isav era mai mare, cu toate acestea pentru virtute a pus înainte pe Iacov. Ai văzut ce fel este credinţa? Că de unde şi cum se făgăduia fiilor atâtea bunuri, dacă nu de la credinţa în Dumnezeu?

«*Prin credinţă Iacov, murind, pre fiecare din fiii lui Iosif a binecuvântat*» — aici trebuie a se pune toate binecuvântările, ca astfel şi credinţa, şi prorociea lui să se facă invederată — «*şi s-a închinat la vârful toiagului lui*». «Aici, zice, nu numai că a spus, ci încă atât de mult se încuraja pentru cele viitoare, în cât că a arătat aceasta şi cu fapta. Căci urmând a se scula un alt împărat din Efrain, de aceia zice: «*şi s-a închinat la vârful toiagului lui*», adecă că şi bătrân fiind deja, el s-a închinat lui Iosif, invederând prin aceasta viitoarea închinare a întregului popor. Aceasta de sigur că s'a petrecut deja cu fraţii săi, cari i s'au închinat, dară urmà încă a se

petrece și după aceia cu cele zece seminții. Ai văzut cum cele ce urmau a se petrece, el le-a prevăzut? Ai văzut câtă credință aveau? Cât de mult credeau în cele viitoare? Că pe când unele sunt dovada unei răbdări — vorbesc de cele de aici — și a unor pătimiri, fără a avea în schimb ceva bun, ca de pildă cele petrecute cu Abraam și cu Avel, — celelalte, ca credința în Dumnezeu, ca răsplata binelui, cum s'a petrecut cu Noe, sunt dovada credinței. Căci **credința** este de multe feluri; și că este răsplata, și că nu trebue a aștepta răsplata pentru aceleași fapte, și că trebue a te lupta mai 'nainte de acordarea premiilor. Deci și cele cu privire la Iosif sunt numai ale credinței. Când a făgăduit lui Abraam zicându-i: «*Voiu da ție și seminției tale pământul acesta*» a auzit Iosif, și deși era în țară străină, și nu a văzut niciodată împlinindu-se acea făgăduință, totuși nici așa nu s'a împuținat, ci încă atât de mult a crezut, că a vorbit și de ieșire, ba chiar a poroncit și de oasele lui cum și unde să se îngroape. Dară nu numai el a crezut, ci încă și pe alții i-a adus la credință. De aceia și poroncește, ca pururea să-și aducă aminte de ieșirea lor de acolo. Căci nici n'ar fi poroncit el cele cu privire la oasele sale, dacă n'ar fi fost convins de ieșirea lor din Egipet, și n'ar fi așteptat-o. Așa că atunci când uniia zic: «Iată că și cei drepți s'au îngrijit de morminte» noi li răspundem, că de aceia numai, și nici de cum pentru altceva, fiindcă știau «*că a Domnului este pământul și plinirea lui*». Dânsul care a trăit în atâta filosofie, nu se poate crede că n'a știut aceasta; dânsul care a trăit toată vieața în Egipet, deși ar fi putut, dacă ar fi voit, a se întoarce și a nu se nelinişti. Și dacă oasele tatălui său le-a dus acolo, de ce a poroncit ca și oasele sale să se aducă de acolo? De ce, zic, dacă nu ar fi știut mai dinainte. Dară ce? Spune-mi: oare nu și oasele lui Moisì nu au rămas în pământ străin? Nu și ale lui Aaron, ale lui Daniil, ale lui Ieremia? Despre cele ale celor mai mulți dintre Apostoli nu știm unde se găsesc. Că dacă mormintele lui Petru, Pavel, Ioan și Thoma sunt știute, ale celor mai mulți, nu sunt de loc cunoscute. Dară noi câtuși de puțin nu ne împuținăm pentru aceasta, căci ori unde am fi înmormântați, știm că «*al Domnului este*

pământul și plinirea lui. Numai de cât că ceia ce trebuie a se întâmpla, se va întâmpla. A se întrista cineva însă, și a boci pe cei adormiți, aceasta vine din împuținare și micime de suflet.

«*Prin credință Moisì când s-a născut, trei luni a fost ascuns de părinții săi*» (Vers. 23). Ai văzut, că aici cele de după moarte le nădăjduiau a se împlinì pe pământ? Și multe s-au întâmplat după moartea lor, iară aceasta pentru cei ce zic că «după moarte se petrec acestea cu dânșii, de care nu s-au învrednicit fiind în vieață, și nici nu credeau a fi după moarte». Și n-a zis Iosif: «Nu mi-a dat pământul când am fost în vieață, nici tatălui meu, nici bunicului meu, a căruia virtute trebuia a fi luată în seamă cu milă; și pe cei răi să-i învrednicească de lucruri, de care nu i-a învrednicit pe aceia»? Nimic din acestea n-a spus, ci toate le-a învins și le-a covârșit cu credința.

A spus de Avel, de Noe, de Abraam, de Isaac, de Iacov, de Iosif, de toți acei slăviți și minunați. Iarăși mărește mângâierea, aducând vorba de persoane ordinare. Căci a pătimi astfel de rele persoane miraculoase, nu este nimic de mirare, sau a se arăta inferiori acelora; însă a se arăta inferiori și celor ordinari, aceasta de sigur că este grozav. Și începe cu părinții lui Moisi, oameni neînsemnați, cari n-au avut nimic din cele ce a avut fiul lor. De aceia în trecerea timpului el mărește așà zicând ciudățenia, și înșiră până și femei curve și văduve zicând: «*Prin credință Raav curva n a pierit împreună cu cei neascultători, primind iscoadele cu pace*». Și nu numai răsplata credinței o pune, ci și a necredinței, ca de pildă pe timpul lui Noe. Dară este trebuitor a spune despre părinți lui Moisi. Faraon a poruncit ca să se omoare toți copiii de partea bărbătească, și nimeni n-a scăpat de primejdie Deci cum și de unde așteptau aceia ca să scape pe copilul lor? De la credința lor. Care credință? «*L-au văzut prunc frumos*» zice. Insesi privirea lui i-a atras la credință. Astfel ca chiar din fașă, mare a fost harul ce s-a revărsat asupră acestui drept, ceia ce a fost lucrul lui Dumnezeu, iară nu al naturei. Căci gândeste-te bine. Indată ce s-a născut pruncul s-a arătat frumos, iară nu

slut. Dară aceasta de unde a provenit? Nn de la natură, ci dela harul lui Dumnezeu, care până și pe acea femeie barbară egipteancă a mișcat-o, încât că la tras din apă, l-a smuncit și la reîntremat,—deși credința nu avea poate locul în asemene împrejurări, fiindcă ce s-ar fi putut crede din vederea chipului lui? «Dară voi, zice, credeți din fapte, având multe dovezi de credință la îndemână, fiindcă atunci când ați răbdat până și răpirea averilor voastre cu bucurie, și multe de acest fel, a fost rezultatul credinței și al răbdărei». Dară fiindcă și aceștia au crezut, însă în urmă s-au împuținat, arată că și credința acelora se întindea foarte departe, ca de pildă credința lui Avraam, deși faptele păreau că se ciocnesc între dânsele. «*Și nu s-au temut*, zice, *de porunca împăratului*», deși aceia era deja în lucrare, iarăși aceasta (credința) era în așteptare. Aceasta era a părinților lui; dară el (Moisi) nimic n-a introdus.

După aceia iarăși le pune înainte un exemplu propriu al lor. «*Prin credință*, zice, *Moisi mare făcându-se, s-a lepădat a se numi fecior fetei lui Faraon, mai bine alegând a pătimi cu poporul lui Dumnezeu, decât a avea plăcerea păcatului cea trecătoare. Mai mare bogăție socotind a fi, de cât visteriile Egipetului, ocara lui Christos, — că se uită la răsplătire*» (Vers. 24—26). Este ca și cum ar fi spus: «Nimeni dintre voi n-ar fi lăsat palatele împărătești, și încă palate strălucite, nici niște astfel de tezaure, și nici dacă ar fi fiul împăratului, nu l-ar disprețui pe aceia atâta, precum a făcut Moisi». Și cum că nu a părăsit palatul cum s-ar întâmpla, a invederat-o zicând că «*s-a lepădat*» adică *a urât, a disprețuit cu scârbă,* căci fiind vorba de împărăția cerurilor, era de prisos de a admira palatul împărătesc sau împărăția Egipetului. Și privește cât de minunat a însemnat-o aceasta Pavel, căci n-a zis că a socotit cerul o mai mare bogăție de cât tezaurile Egipetului, sau și cele din ceruri, însă ce? «*Ocara lui Christos*», zice. A fi ocărât pentru Christos, a socotit-o ca ceva mai bun de cât a fi liniștit astfel, iară aceasta prin sine însăși a fost o răsplată.

«*Mai bine alegând*, zice, *a pătimi cu poporul lui Dumnezeu*». «Voi, zice, pătimiți pentru voi înși-vă, iară acela

a ales a pătimi pentru alţii, şi cu bună voea sa s'a aruncat într'atâtea primejdii, de şi era cu putinţă de a fi cinstit şi temut, şi de a se bucura de bunuri. «*De cât a avea plăcerea păcatului cea trecătoare*», zice. Prin expresiunea: «*păcatului*» de aici, el înţelege faptul de a nu voi ca să pătimească cineva cu alţii; aceasta a numit-o *păcat*. Deci, dacă a nu pătimi cu alţii el a crezut-o ca păcat, apoi a pătimi este un mare bine, la care din palatele împărăteşti s'a aruncat pe sine.

Acestea le-a făcut Moisi, prevăzând lucruri mari. «*Mai mare bogăţie socotind a fi, de cât vistieriile Egipetului*». Dară oare ce înseamnă «*ocara lui Christos*»? Adecă «a fi ocărâţi astfel, precum sunteţi voi», sau că a suferit ocara pe care a suferit-o Christos, mai ales atunci când a fost batjocorit pentru peatra din pustie, din care a scos apă, «*iară peatra era Christos*» (I. Corint. 10, 4) zice. Dară cum şi când este ocara lui Christos? Când dispreţuim cele părinteşti, sau pătimind rele, fugim de Dumnezeu. Era deci firesc ca şi el (Moisi) să fie ocărât, când a auzit: «*Au doară vrei să mă ucizi tu, precum ai ucis pre Egiptean*» (Exod, 2, 14)? Aceasta este ocara lui Christos, ca până la sfârşit, şi până la cea de pe urmă răsuflare să pătimească cineva rele, precum el era ocărât, când auzia spunându-i-se: «*Dacă eşti tu fiul lui Dumnezeu*» (Math. 27, 40) de cei ce'l răstignise, de cei de acelaşi neam. Aceasta este ocara lui Christos, când cineva este ocărât de ai săi, când cineva pătimeşte de la cei cărora li-a făcut bine, precum şi el a pătimit de la cei ce avusese bine faceri de la dânsul.

Aici le-a ridicat moralul, arătând că şi Christos a pătimit acestea, şi Moisi, două feţe slăvite. Astfel că ocara aceasta este, mai mult a lui Christos, de cât a lui Moisi, fiindcă le-a suferit acestea de la ai săi. Nici el însă n-a slobozit trăsnete din ceriu, nici acesta, ci le-a suferit toate, în timp ce cei de faţă clătinau cu capetele lor. Deci, fiindcă era natural ca dânşii să audă de acestea, şi să dorească răsplată, zice că şi Christos şi Moisi au pătimit de acestea. Aşa dară liniştea, sau mai bine zis moleciunea, este a păcatului, în timp ce a fi ocărât este a lui Christos. Deci, ce voieşti? Ocara lui Christos, sau moleciunea?

«*Prin credință a lăsat Egipetul, ne-temându-se de urgia împăratului, că pre cel nevăzut ca cum l-ar fi văzut îl aștepta*» (Vers. 27). Ce spui? că nu s'a temut? Și totuși Scriptura spune, că auzind el s'a temut că și-a căpătat mântuirea prin fugă, și că s'a ascuns, iară că după aceasta el a devenit cuprins de o frică mare. Insă tu fii cu băgare de seamă la cele ce se spun. «*Ne-temându-se*, zice, *de urgiea împăratului*» de aici, este zisă față de cele ce urmau a se petrece. Astfel că și a fugi era tot din credință. De ce n-a rămas? zici tu. Pentru ca nu cumva să se arunce pe sine singur într'o primejdie văzută. Căci a se asvârli în mijlocul primejdiilor este a unuia care încearcă oare cum, adecă ispitește și zice: «să văd, dacă mă va mântui Dumnezeu». Aceasta a spus-o și diavolul lui Christos: «*Aruncă-te pre sine-ți jos*» (Math. 4, 6). Ai văzut dară că a se arunca cineva pe sine în primejdii fără nici un folos, cum și a ispiti să vadă dacă îl va scăpa Dumnezeu, este lucru drăcesc? A mai rămânea în fruntea lor, deci, nu mai era cu putință, întru cât cei ce primesc bine faceri de la el, se arătau atât de nerecunoscători, și deci a mai sta acolo era ceva prostesc și de prisos. Dară toate acestea s'au petrecut, pentru că pre cel nevăzut îl aștepta ca cum l-ar fi vazut.

[1]) Deci dacă noi vedem într'una pe Dumnezeu cu mintea noastră, dacă pururea îl avem în cugetul nostru, toate ni se vor părea lesnicioase, toate ușoare, pe toate le vom suferi cu ușurință, și vom deveni superiori tuturor celor ce ne înconjoară. Că dacă cineva văzând pe cel iubit de dânsul, sau chiar și aducându-și aminte de el, și i se înalță sufletul, iară cugetul i se ridică, și pe toate poartă cu ușurință aducându-și aminte cu plăcere, — apoi cel ce are în cugetul său pe Dumnezeu care ne-a iubit cu adevărat, își aduce aminte pururea de dânsul, când oare ar putea simți ceva supărător, sau s'ar teme de primejdii? Când s'ar împuțina cu sufletul? De sigur că nici-odată. Toate ni se par cu anevoie de purtat, atunci când amintirea de Dumnezeu nu o avem precum trebuie a o avea,

[1]) *Partea morală.* Noi trebuie a ne aduce aminte de Dumnezeu într'una, a ne teme de el, și a ne înfrunta pe noi înșine. Despre Daniil și cei trei coconi. (Veron).

când nu-l avem într'una în cugetul nostru, și atunci cu dreptate ar putea să ne spună: «M'ai uitat tu, te voiu uita și eu pe tine», și iată că răul este îndoit, căci dacă îl uităm noi, ne uită și el pe noi. Aceste două sunt legate între dânsele, și două sunt în realitate. Mare bine ne aduce nouă amintirea de Dumnezeu, mare încă și atunci când noi îl avem pururea în cuget, căci aceasta ne face de a preferà pe cele bune, iarà aceia de a le săvârși și a le duce la sfârșit. De aceia zice Prorocul: «*Aduce'mi-voiu aminte de tine din pământul Iordanului si al Evmonului, din munte mic*» (Ps. 41, 7). Acestea le zicea și poporul Evreesc când se găsea în Babilon: «aduce'mi-voiu aminte de tine din pământ străin. Că dacă poate nu suntem printre războinici, totuși suntem printre dușmani». Că dacă uniia erau ca prizonieri, erau și alții carii nici nu simțeau starea de robie ca de pildă Daniil și cei trei coconi, carii de și erau în robie, totuși erau mai străluciți de cât chiar împăratul care-i dusese în robie în acea țară, și care însuși s'a închinat celor robiți de dânsul.

Ai văzut ce fel este această virtute! În robie aflându-se, dânșii erau îngrijiți ca niște stăpânitori și domni. Prin urmare mai mult acela era robit, decât aceștiia. Nu era atâta de mirare dacă venind în țara lor s'ar fi închinat lor; ceia ce este însă de mirare e că, legându i și ducându-i în robie în însăși țara lui, în fața tuturor el (împăratul) nu s'a rușinat de a li se închina și a li jertfi manaà. [1]) Ai văzut cum lucrurile cu adevărat strălucite sunt după Dumnezeu, pe când cele omenești sunt numai umbră? Așa dară el nu știea că își adusese la sine stăpâni, așa că pe cei ce urma a li se închina i-a băgat în cuptorul cel cu foc. Dară toate acestea pentru dânșii au fost ca un vis.

Să ne temem, iubiților, de Dumnezeu, că chiar de am fi în robie, totuși vom fi mai străluciți de cât toți. Să avem teamă de Dumnezeu, și atunci nimic întristător nu ni se va întâmpla, chiar de am fi în sărăcie, în boale, sau în robie, sau în orice împrejurări de acest fel, ba chiar acestea ne vor duce tocmai la cele contrare. Robi

[1]) Expresiunea Manaà de aici, ce se găsește la Daniil, cap. 2, 46, însamnă *dar*. A se vedea și Leviticul 2, 1, 4, 5, 6, 7, 7, 9. Ps. 40, 7. Esdra 7, 14.

au fost aceştiia, şi totuşi împăratul li s'a închinat. Făcător de corturi a fost Pavel, şi totuşi îi jertfiiau ca lui Dumnezeu.

Aici însă se naşte o întrebare: de ce oare Apostolii au respins jertfele, şi-au rupt hainele de pe dânşii [1], şi i-au oprit de la ceia ce voiau să facă, şi plângeau zicând: «*Bărbaţi! căci faceţi aceasta, că şi noi oameni suntem ca şi voi*», — pe când Daniil nimic din acestea n'a făcut? Cum că şi acesta a fost smerit, şi că nu mai puţin ca aceia a dat slavă lui Dumnezeu, din multe se invederează, şi mai cu samă chiar prin faptul că a fost iubit de Dumnezeu, fiindcă dacă el ar fi sfitarisit cinstea cuvenită lui Dumnezeu, de sigur că nu-l lăsa nici să trăiască, necum încă să prospereze, şi al doilea apoi se vede şi din ceia ce cu multă îndrăzneală zicea: «*Iară mie, împărate, nu pentru înţelepciunea care este întru mine, mai multă de cât toţi cei vii, s'a descoperit taina aceasta*» (Daniil 2, 30), şi al treilea încă, că în groapă a stat pentru Dumnezeu, şi după ce Prorocul i-a adus lui mâncare, a zis: «*Că şi-a adus aminte de mine Dumnezeu*», atât de umilit era şi cu inima înfrântă. În groapă a fost pentru Dumnezeu, şi se credea pe sine nevrednic de aducere aminte şi de a fi auzit. Noi însă cutezând a face multe fapte rele, şi fiind mai necuraţi de cât toţi, dacă nu suntem auziţi de la cea dintâi rugăciune, plecăm.

Cu adevărat că mare este deosebirea dintre aceia şi noi, şi atât de mare pre cât este de la cer la pământ, şi poate că încă mai mare. Ce spui? După atâtea succese, după minunea petrecută în groapa leilor, se crede pe sine atât de umilit? «Da! zice; căci ori-ce am face, robi netrebnici suntem». Astfel deci, cu mult timp mai 'nainte împlinind poronca evanghelică, el se credea ca o nimic pe sine singur, zicând: «*Că 'şi-a adus aminte de mine Dumnezeu*». Dară priveşte cum şi rugăciunea lui este plină de umilinţă. Tot aşa şi cei trei coconi ziceau: «*Am păcătuit, fără de lege am făcut depărtându-mă de la tine*» (Cânt. celor trei coconi, vers. 5), şi pretutindeni invederează umilinţa lor. De şi Daniil avea multe cuvinte de a se trufi, ştiea însă că şi acestea le avea de acolo

[1] A se vedea Faptele Apostolilor, Cap. 14, 10—27.

că nu s'a mândrit, şi deci n'a conrupt tezaurul ce posedà. Căci nu numai că a fost cântat de către toţi oamenii de pe faţa pământului, pentru că împăratul s'a aruncat înaintea lui cu faţa la pământ şi i-a jertfit, ba încă l'a crezut ca Dumnezeu el care pretutindeni pe pământ era considerat şi cinstit ca Dumnezeu, de oarece întregul pământ îl stăpânea, iară aceasta se invederează de la Ieremia: «*Iară neamul şi împărăţiea, câţi nu vor pune grumajii săi subt jugul împăratului Babilonului, cu sabie şi cu foamete îi voiu certa pre ei, până ce se vor sfârşi în mâna lui, zice Domnul*» (Cap. 27, 6) şi iarăşi: «*eu am dat pământul lui Nabuhodonosor, robului meu*» (Compară cap. 43 cu cap. 34 din Ieremia). Şi din cele ce a scris iarăşi se vede, că el era admirat nu numai acolo, unde era, ci pretutindeni, ba încă se arăta mai mare înaintea celorlalte neamuri, de cât cum l-au văzut cei de faţă, când şi prin scrieri au mărturisit robia lor şi minunea.

Dară el era admirat şi pentru înţelepciunea lui, după cum se poate vedea din Prorocia lui Iezechil, (Cap. 28, 3) unde se zice: «*Au doară eşti tu mai înţelept de cât Daniil*»? Şi după toate acestea a fost atât de umilit, deşi de multe-ori a murit pentru stăpânul. Dară oare de ce, dacă a fost atât de umilit, n'a respins nici închinarea împăratului, şi nici jertfele? Aceasta nu o spun, căci îmi este deajuns de a spune numai chestiunea, iară restul îl las pe socoteala voastră, ca măcar aşa să aţâţ cugetul vostru. Eu numai atâta sfătuiesc, ca totul să se facă pentru frica lui Dumnezeu, având noi astfel de exemple, şi că atunci cu adevărat ne vom bucura şi de cele de aici, dacă vom înţelege bine valoarea celor viitoare. Cum că nu din prostie a făcut aşa, se invederează din zicerea lui: «*Darurile tale ţine-le pentru tine*» (Daniil 5, 17) Dară şi aici se naşte o altă întrebare: cum de aici a respins cinstea prin vorbe, iară prin fapte a primit-o, şi a purtat lanţ de aur împrejurul grumazului lui (καὶ ἐφόρεσε τὸν μανιάκην)? Irod când a auzit poporul strigând: «*glas Dumnezeesc şi nu omenesc*» (Fapt. Ap. 12, 22), fiindcă n'a dat slavă lui Dumnezeu, a crăpat şi i-a ieşit măruntaele, iară acesta (Daniil) a primit chiar şi slava cuvenită lui Dumnezeu, iară nu numai vorbe.

Aici este necesar a spune de ce a fost aşă? Pentru că acolo oamenii cădeau în mare idolatrie, pe când aici nu. Cum aşa? Apoi a fi crezut cineva în acest fel, a' fost o cinste dată lui Dumnezeu, pentru care tocmai preîntâmpinând aceasta a zis: *«Iară mie, nu pentru înţelepciunea care este întru mine»*. Dealtmintrelea nici că se pare că le-ar fi primit acele jertfe, căci dacă spune că trebuia a se jertfi, nu este însă sigur dacă i s'a jertfit, dacă în fine după vorbe au urmat şi faptele. Acolo însă au si adus tauri spre a fi jertfiţi, iară noroadele numeau pre unul Dia (Joe), iară pe Pavel Ermi (Mercur). Deci dacă i s'a pus lanţ de aur împrejurul grumazului luì, pentru ca să-l arate mai invederat, de ce oare nu se pare că el a respins jertfa? Căci şi acolo nu au făcut precum voiau, ci numai că se pregăteau, însă apostolii i-au împiedecat,—aşa că şi aici ar fi trebuit ca de'ndată sa respingă. Acolo apoi era mulţime de norod, pe când aici singur tiranul. De ce nu l'a respins pe tiran, a spus-o mai înainte, că nu i-a jertfit ca lui Dumnezeu în dispreţul respectului lui, ci spre mai mare admiraţiune. Cum aşa? Apoi a dat poroncă pentru Dumnezeu, aşa că nu i s'a ştirbit cinstea cuvenită. Nu tot aşa însă s'a petrecut cu aceia cari erau consideraţi de popor ca Dumnezeu, şi de aceia au respins jertfele ce urmà a li se aduce. Dealtfel şi dacă i s'a închinat împăratul lui Daniil, nu i s'a închinat ca lui Dumnezeu, ci ca unui om înţelept. Şi apoi nu este sigur nici că i-a jertfit; sau şi dacă i-ar fi jertfit, nu ar fi primit Daniil. Dară oare de ce l-a numit şi Baltazar, numele lui Dumnezeu chiar? Apoi dânşii nu credeau ca vr-o minune pe Dumnezeii lor, dacă chiar împăratul lor numea astfel până şi pe un rob, poroncind tuturor de a se închina chipului celui variat şi de multe feluri, şi respectând draconul. Pe lângă aceasta Babilonenii erau încă şi mai proşti de cât cei din Listra, pentru care nici nu era cu putinţă de a-i împiedeca imediat de la aceasta.

Dară apoi multe ar putea spune cineva aici, însă deocamdată sunt deajuns acestea. Deci, dacă voim ca să ne învrednicim de toate bunurile, să căutăm cele după Dumnezeu. Că precum cei ce caută cele ale lumei, cad şi din

acestea și din acelea, tot așa și cei ce caută pe cele după Dumnezeu, de amândouă se vor bucura. Deci, să nu le căutăm pe acestea, ci pe acelea, ca astfel și de bunurile făgăduite să ne învrednicim, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXVII

«*Prin credință a făcut Pasca 'și vărsarea sângelui, ca nu cumva cel ce pierdea pre cei întâi născuți să se atingă de dânșii. Prin credință au trecut marea Roșie ca pe uscat, a căriea ispitire luând Egiptenii sau înnecat. Prin credință zidurile Erihonului au căzut cu încunjurarea în șeapte zile. Prin credință Raàv curva n-a pierit împreună cu cei neascultători, primind iscoadele cu pace*» (Cap. 11, 28—31).

Multe obișnuiește a făuri și a pune la mijloc Pavel, și este foarte adâncit în cugetări. Dealmintrelea așa este harul Duhului, căci nu în mulțimea cuvintelor imprimează puține idei, ci în scurtimea vorbelor așază așa zicând o mulțime întreagă de cugetări. Căci privește, cum în șirul mângăerilor, și vorbind despre credință, îi amintește de un tip și o taină, a căriea adevăr îl avem. «*Prin credință,* zice, *a făcut Pasca și vărsarea sângelui, ca nu cumva cel ce pierdea pre cei întâi născuți, să se atingă de dânșii*». Și ce înseamnă «*vărsarea sângelui*»? Un miel se jertfia la fiecare casă, și cu sângele lui se ungea stâlpii ușilor deasupra,[1]) iară aceasta era ca un gard, adecă ca apărare de pierderea Egipteană. Deci, dacă sângele mielului în mijlocul Egiptenilor, și în timp de pustiire încă, păstra pe Iudei nevătămați, apoi cu atât mai mult ne va mântui, pre noi, nu stâlpii ușilor ci chiar sufletele noastre ungându-le cu sângele lui Christos. Căci și acum pustiitorul ne înconjoară din toate părțile în noaptea cea adâncă a vieței,

---

[1]). A se vedea Exodul cap. 12. Numere 9, 1—14. Dentèronomiu 16, 1—8.

însă noi să ne înarmăm cu acea jertfă. Ungerea o numeşte vărsare, căci şi pe noi ne-a scos Dumnezeu din Egipet, adecă din întuneric, din idololatrie. Deşi ceia ce s'a făcut atunci, nu însemna nimic, totuşi ceia ce am câştigat este mare, fiindcă ceia ce s'a făcut era sânge, pe când ceia ce am câştigat este mântuirea, este îngrădirea şi împiedecarea pierzărei. S'a temut îngerul de sânge, fiindcă ştiea el al cui tip era; s'a cutremurat gândindu-se la moartea stăpânului, şi de aceia nu se atingea de dânşii. Moisi a zis Israiliţilor: «ungeţi» şi dânşii au uns, şi sau încurajat, iară voi având însuşi sângele lui Christos, a mielului care a ridicat păcatul lumei, nu vă încurajaţi?

«*Prin credinţă au trecut marea Roşie ca pe uscat*». Iarăşi compară un popor întreg cu poporul, ca nu cumva să zică dânşii: «Dară nu putem a fi ca sfinţii». «*Prin credinţă*, zice, *au trecut marea Roşie ca pe uscat, a căriea ispite luând Egiptenii sau înnecat*». Aici îi face să-şi aducă aminte de patimele cele din Egipet. Cum prin credinţă? Că adecă au sperat că vor trece prin mare, şi de aceia se rugau, sau mai bine zis Moisi a fost care s'a rugat. Ai văzut cum credinţa covârşeşte pretutindeni raţionamentele omeneşti, cum şi slăbiciunea şi umilinţa? Ai văzut cum dânşii şi credeau, în acelaşi timp se şi temeau, şi de sângele de deasupra uşelor, şi de marea Roşie? Iară aceasta a arătat că era apă pentru acei ce căzuse şi se înnecase, şi că nu a fost vre-o viziune, ci adevăr. Dupre cum cei ce erau consumaţi de lei invederau adevărul faptelor, ca şi cei arşi în cuptorul cel cu foc, tot aşa şi acum vezi aceleaşi fapte petrecându-se; unora spre mântuire şi laudă, iară altora spre pierzare. Atât de mare bun este credinţa, căci şi atunci când cădem în vr-o încurcătură, noi ne izbăvim, ba chiar de am ajunge la prăpastiea morţii, sau cele ale noastre sunt de plâns. Ce altă nădejdie mai aveau? Egiptenii şi marea îi impresurase fără arme, şi trebuia ca sau să se înnece fugind, sau să cadă în mâna Egiptenilor. Cu toate acestea însă i-a scos pre dânşii din încurcătură, căci aceiaşi apă unora a servit de aşternut picioarelor, ca pământul, iară pe alţii i-a afundat în adâncul mărei. Acolo şi a uitat natura sa, iară aici s'a înarmat contra lor.

«Prin credință zidurile Erihonului au căzut cu încunjurarea în șeapte zile». Dară nu glasul trâmbiților au fost care au dărâmat zidurile, chiar de ar fi trâmbițat cineva ani întregi, ci credința le face pe toate. Ai văzut cum pretutindeni nu consecința și nici legea naturei o preface, ci toate se desfășură contra așteptărei? Prin urmare și aici contra așteptărei se petrec toate. Fiindcă într'una zicea, că trebuie a crede cu speranța celor viitoare, cu drept cuvânt a pus în mișcare această vorbă lungă a lui, arătând că nu numai acum, ci chiar de la început toate isprăvile și minunile prin credință sau săvârșit. *«Prin credință Raàv curva n-a pierit împreună cu cei neascultători, primind iscoadele cu pace».* «Așa dară, zice, este cea mai mare necinste, ca voi să vă arătați mai necredincioși de cât o curvă, căci aceea numai cât a auzit pe acei bărbați dând de veste, și îndată a crezut». Deci dară și sfârșitul a urmat precum trebuia, căci pierind toți, singură ea a scăpat. Ea n-a zis către sine singură, că «voi fi cu cei mulți ai mei», și nici n'a zis că «să fiu eu mai înțeleaptă de cât bărbații cei înțelepți, carii nu cred, și eu să cred»? Nimic din acestea n-a zis, ci a crezut celor spuse de iscoade, ceia ce au și pătimit ii cu adevărat.

«Și încă ce voi mai zice? Că nu'mi ajunge timpul a spune» (Vers. 32) N-a mai adaos alte nume, ci sfârșind cu curva, și rușinându-i prin calitatea persoanei, nu mai lungește istoriea, ca nu cumva să se pară că face polilоghie. Nu o părăsește cu totul însă, ci trece mai departe cu multă prudență, păzindu-le pe amândouă: adică și de desgust fugind, în același timp și mulțimea lor nevătămând pe auditor, sau cum s-ar zice, nici că în totul a tăcut, și nici vorbind a nemulțumit, ci amâdouă le face deodată. Când cineva se luptă cu putere, dacă stăruiește luptându-se, desgustă auditorul dacă este lacom de slavă si ambițiune deșartă, și de aceia trebuie a se conforma strictului necesar.

«Și încă ce voiu mai zice? Că nu'mi ajunge timpul a spune de Ghedeon, de Varah, și de Sampson, de Ieftae și de David, de Samuil și de Proroci». Uniia învinovățesc pe Pavel, că de ce pune în locurile acestea pe Varah, Sam-

pson şi Ieftae. Ce spui? Dacă a pus pe curvă, pe aceştia să nu-i pună? Să nu'mi spui de cealaltă viaţă a lor, ci numai dacă n-au crezut, şi n-au strălucit în credinţă. «*Şi de Proroci*, zice, *cari prin credinţă au biruit împărăţii*» (Vers. 33). Ai văzut că nu mărturiseşte aici despre o viaţă strălucită, fiindcă nici nu era aceasta ceia ce căuta apostolul să dovedească, ci până acum este numai examinarea credinţei. Căci spune-mi, dacă nu toate le-au făcut prin credinţă? «*Prin credinţă*, zice, *au biruit împăraţii*» — cei de pe lângă Ghedeon — «*au lucrat dreptate*», cine? Aceştiia chiar, adecă de filantropie vorbeşte aici. Despre David mi se pare că zice mai departe: »*au dobândit făgăduinţele*» Ce anume făgăduinţi? Acele care le-a zis, că din sămânţa lui va şedea pe tronul său. «*Au astupat gurile leilor, au stins puterea focului, au scăpat de ascuţitul sabiei*» (Vers. 34). Prìveşte cum dânşii erau chiar în gura morţii, ca de pildă Daniil în mijlocul leilor, cei trei coconi cari au stat în cuptorul cel cu foc, Abraam, Isaac, Iacov, cari au trecut prin diferite ispite, şi totuşi nìci aşa nu s-au desnădăjduit. Aceasta este credinţa. Când lucrurile se petrec cu totul contrar, atunci trebuie a crede, că nimic nu s-a întâmplat contrar, ci toate sunt ca o urmare. «*Au scăpat de ascuţitul săbiei*». Aici mi se pare că tot de cei trei coconi vorbeşte. «*S-au întărit din slăbiciune*» zice, făcând aluziune aici de cele petrecute la întoarcerea lor din robia Babilonului. «*Din slăbiciune*», zice, adică din robie, când adică cele Iudaice erau în mare desnădăjduire, când cu nimic nu se deosebeau de oasele celor morţi. Căci cine ar fi crezut că se vor întoarce dânşii din robia Babilonului, şi nu numai că se vor mai întoarce, dară încă de a fi şi puternici într'atâta, în cât să pună pe fugă taberile celor de alt neam? «Dară nouă, zice, nimic din acestea nu ni s'a întâmplat, şi toate acestea erau tipuri a celor viitoare.

«*Au luat femeile dintru înviere pre morţii săi*» (Vers. 35). Aici vorbeşte de Prorocii Eliseiu şi Ilie, carii au înviat morţi. «*Şi alţii s-au omorît neprimind slobozirea, ca să dobândească mai bună înviere*». Dară noi nu am dobândit înviere. «Eu vă voi arăta şi pe aceia, zice, cari au fost ucişi şi n'au dobândit-o, ca astfel să dobândea-

scă o mai bună înviere. Căci de ce, spune-mi, fiindu-le slobod de a vieţui, dânşii n-au voit ? Aşa dar nu aşteptau ei o mai bună înviere» ? Şi acei ce înviase pe alţii au preferat ca să moară, ca astfel să dobândească o mai bună înviere, de cât aceea a copiilor acelor femei. Aici mi se pare că face aluziune şi la Ioan şi la Iacov. «Li era cu putinţă, zice, de a vedea soarele; li era cu putinţă de a nu fi certaţi, şi cu toate acestea au preferat de a muri, şi cei ce au înviat pe alţii, au ales înşii de a muri, ca astfel să se bucure de o mai bună înviere».

«*Iară alţii de batjocori şi de bătăi au luat ispitire, încă şi de legături şi de temniţă*» (*Vers. 36*). Cu aceştia a terminat, cării erau cei mai de aproape, cei mai familiari, fiindcă atunci mai cu seamă acestea aduc mângâere, când durerea vine de la aceiaşi cauză,—că dealtmintrelea cu ori şi câtă aprindere ai spune, dacă nu vine de la aceiaşi cauză, nimic n-ai făcut. De aceia zic, a încheiat cu aceasta, vorbind de legături, de temniţe, de bătăi, de ucideri cu pietre, făcând aluziune la Ştefan şi la Zaharia. De aceia a adaos: «*Cu ucidere de sabie au murit*». Ce spui? Uniia, zici, că au scăpat de ascuţitul săbiei, iară alţii că cu ucidere de sabie au murit; dară ce este aici? Pe cine lauzi? Pe cine admiri? «Şi pe uniia, şi pe alţii, zice; pe uniia fiindcă au fost familiari şi aproape de voi, iară pe alţii fiindcă credinţa lor a avut putere până şi asupra sfârşitului lor, şi este tip al celor viitoare. Două minuni izvorăsc din credinţă: că şi săvârşăşte lucruri mari, în acelaşi timp şi pătimeşte mari, şi totuşi a pătimi o crede ca nimic. Şi nici nu poţi spune că erau poate păcătoşi şi oameni de nimic, că dacă ai pune în cumpănă pe întreaga lume, totuşi i-aş găsi pe dânşii că trag mai greu, şi mai de preţ. De aceia a şi spus mai departe, «*cărora nu era lumea vrednică*». Căci ce ar fi putut să i mulţămească pe dânşii din cele ale lumei aceştiea, care nu avea nimic vrednic de dânşii ?

Aici li aţâţă cugetul lor, învăţându-i ca să nu se pironească aşa zicând de cele prezente, ci să se creadă mai pre sus de toate cele din vieaţa aceasta, dacă până şi lumea întreagă nu este vrednică de dânşii. Deci, ce voieşti a lua aici ? Căci este o batjocoră dacă vei primi aici plata.

[1]) Deci, iubiţilor, să nu cugetăm la lucruri lumeşti, şi nici să nu căutăm aici răsplata, sau să fim atât de săraci, că dacă lumea întreagă, şi nu era vrednică de dânşii, ce cauţi atunci o parte a lumei? Şi cu drept cuvânt, căci sunt prietenii lui Dumnezeu. Prin expresiunea «*lume*» de aici, înţelege el oare mulţimea, sau însăşi creatura? Pe amândouă la o laltă, căci pe amândouă obişnuieşte scriptura de a le numi prin acest cuvânt. «Chiar întreaga natură, cu oamenii la un loc, de ar fi comparată cu dânşii, zice, totuşi nu ar fi de acelaşi preţ, şi cu drept cuvânt, că precum mii de greutăţi de paie sau de fân nu ar fi de acelaşi preţ cu zece mărgăritare, tot aşa şi cu aceia. «*Mai bun este unul care face voia lui Dumnezeu, decât o mie de călcători de lege*» [2]) (Sirah 16, 3), iară prin expresiunea «*mie*» el nu înţelege pe cei mulţi, ci mulţimea cea nemărginită. Poţi înţelege, dară, ce valoare are cel drept. Zis-a Iisus al lui Navi: «*să stea soarele spre Gavaon, şi luna spre valea Elonului*» (Iisus Navi, 10, 12), şi s'a făcut aşa. Să vină acum lumea întreagă, sau mai bine zis, două şi trei, şi patru, şi zece şi două-zeci de lumi, şi grăiască toate deodată, sau facă aceasta!... dară nu vor. Dară prietinul lui Dumnezeu a poroncit creaturelor prietinului său, sau mai bine zis a rugat pe prietin, iară slugile s'au supus, aşa că cel de jos a poroncit celor de sus. Ai văzut cum toate acestea s'au făcut spre a sluji, şi spre a'şi îndeplini drumul cel poroncit? Aceasta este cu mult mai mare decât cele făcute de Moisi. Şi de ce oare? Pentru că nu este tot una: de a poronci mărei, cu a poronci celor din ceruri. Mare de sigur este şi aceia, şi chiar foarte mare, dară cu toate acestea nu este tot una. De ce? Pentru că numele lui Iisus a fost tip a lui Christos. De aceia deci, şi pentru numele acesta natura s'a sfiit. De ce? Altul nu a mai fost numit Iisus? Dară el pentru aceasta s'a numit Iisus, tip al lui Christos, fiindcă mai

---

[1]) *Partea morală*. Nu trebuie a cugeta la lucruri lumeşti. şi nici de a căuta aici răsplata. Că cerul nu este sferă, şi despre Iisus al lui Navi. şi despre cei ce făceau minuni. (Veron).

[2]) In ediţia St. Chrisostom acest vers este precum urmează: „Κρείσσων γὰρ εἷς ποιῶν θέλημα κυρίου, ἢ μύριοι παράνομοι», pe când în ediţia noastră lipsesc expresiunile «*voea lui Dnmnezeu*» şi «*călcători de lege*».

înainte se numia Avsis [1]. De aceia dară i s'a schimbat numele, fiindcă a fost o prezicere, o profeție. El a dus pe popor în pământul făgăduinței, — precum Iisus în ceruri, — nu legea, precum nici Moisi, ci a rămas afară. Nu avea putere legea să introducă, ci harul. Ai văzut cum tipurile încă dela început au fost descrise? A poroncit creaturei, sau mai bine zis unei mici părți a creaturei, care sta cu capul în jos, ca astfel când vei vedea în figura omului Iisus aceleași zicându-se, să nu te sperii, nici să te minunezi. El, trăind încă Moisi, a pus pe fugă pe dușmani; tot așa trăind și legea, el totul a administrat, nu însă pe față.

Dară să vedem cel fel este virtutea sfinților. Dacă aici lucrează și fac astfel de lucruri, pe care le fac îngerii, ce oare vor fi acolo? Câtă strălucire vor avea acolo? Poate că fiecare dintre voi ar voi să fie astfel, în cât să poată poronci soarelui și lunei. Aici cei ce spun că cerul este o sferă, ce ar putea zice? De ce n'a zis simplu: «să stea soarele», ci a adaos: «*Să stea soarele spre Gavaon și luna spre valea Elonului*», adecă «facă-se ziua mai mare». Aceasta s'a petrecut și pe timpul lui Ezechia, când soarele s'a întors îndărăt. Dară faptul acesta este mai minunat de cât acela, ca să meargă pe un drum contrar, pe câtă vreme a stat locului, și nu și-a mai continuat drumul.

Insă noi ne vom învrednici și de mai mari, dacă însă vom voi. Căci ce anume ni-a făgăduit nouă Christos? De sigur că nu starea soarelui pe loc, nici a lunei, și nici întoarcerea lor îndărăt, dară ce anume? «*De mă iubește cineva pre mine, zice, și Tatăl meu îl va iubi pre el, și la el vom veni, și lăcaș la dânsul vom face*». (Ioan 14, 23). Ce'mi trebuie mie, sau mai bine zis ce'mi pasă mie de soare, de lună, cum și de minunele lor, când stăpânul tuturor vine la mine și se salășluieşte întru mine? Nu-mi pasă de nimic. Ce nevoie am de acestea, când el va fi soarele și lumina mea? Căci spune'mi ce ai voi tu? Ai voi de pildă ca intrând în palatul împărătesc să poți a strămuta și a preface ceva din locul său, sau ai voi ca să ajungi la atâta familiaritate față de împăratul, ca să'l

[1] A se vedea numeri 13, 16.

poţi convinge de a veni la tine? De sigur că mai mult aceasta de cât aceia. Şi ce poate fi de mirare dacă ceía ce poronceşte un om, aceasta o poronceşte şi Christos? «Dară Christos, zice, nu are nevoie de Tatăl, căci el şi cu a sa putere face». Bine; deci mărturiseşte mai întâi şi spune, că nu are nevoie de Tatăl, şi că cu dela sine putere face, şi atunci îţi voiu zice iarăşi, sau mai bine zis te voiu învăţa pentru rugăciunea pe care o face; este la rezultatul pogorământului şi al economiei (nu era Christos doară mai mic de cât Iisus al lui Navi), sau spre a ne învăţa pre noi? Că precum dascălul auzind pe copil gângăvind şi silabizând literile, nu zici că el nu ştie, dacă întreabă pe copil, unde este sau ce este litera aceasta, căci tu ştii foarte bine că nu'l întreabă pentru că nu ştie, ci voind să'l înveţe pe nesimţite. Tot aşa şi Christos se ruga, nu doară pentru că avea nevoie, ci voind a te învăţa pe tine pe nesimţite, ca într'una să fii cu băgare de samă la rugăciune, ca într'una să privighezi, şi cu cea mai mare stăruinţă să o faci. Când zic să privighezi, nu înţeleg ca numai noaptea să te scoli, ci ca şi ziua să fii treaz în rugăciunele ce le faci, căci unul ca acesta se numeşte că priveghează. Dealtmintrelea se poate ca şi noaptea rugându-se cineva să doarmă, sau şi ziua nerugându-se să privigheze, când sufletul îi este îndreptat spre Dumnezeu, când se gândeşte cu cine stă de vorbă, cătră cine îi este îndreptat cuvântul, când îşi vine în minte şi se gândeşte că îngerii stau înaintea lui Dumnezeu cu frică şi cu cutremur, iară el se apropie căscând şi întinzându-se a lene.

Puternică armă este, iubiţilor, rugăciunea, dacă se face cu cuvenita băgare de samă. Şi ca să afli câtă putere are, gândeşte-te la acestea: necontenita rugăciune are putere de a stăpâni neruşinarea, nedreptatea, sălbătăcia şi cruzimea. «*Căci auziţi ce spune judecătorul nedreptăţei*» (Luca 18, 6), zice. Dară apoi chiar şi trândăvia o stăpâneşte, şi ceia ce nu poate face prietenia, o face rugăciunea într'una, ca aici: «*Grăiesc vouă, măcar de nu i-ar da lui sculându-se, pentru căci este prieten, dară pentru obrăznicia lui sculându-se, va da câte îi trebue*» (Ibid. 11, 8). Incă şi pe nevrednicie rugăciunea necontenită o trans-

formă în vrednicie, ca aici de pildă: «*Nu este bine*, zise *de a lua pânea fiilor, și a o arunca cânilor; iară ea a răspuns, așa este Doamne, că și cânii mănâncă din fărămăturile ce cad din masa domnilor săi*» (Math. 15, 26, 27).

Să fim deci, iubiților, cu băgare de samă la rugăciune Puternică armă este rugăciunea, dacă se face într'una dacă se face lipsită de slavă deșartă, dacă se face cu suflet sincer și nevinovat. Rugăciunea a pus pe fugă pe dușmani. Rugăciunea a făcut bine unui neam întreg ci nevrednic, după cum zice: «*Când am văzut necazul poporului meu în Egipet, m-am pogorât să-i scot din mâna Egiptenilor*» (Exod 3, 7. 8). Rugăciunea este doftorie mântuitoare, împiedecătoare a păcatelor și vindecătoare a nelegiuirilor. In rugăciune se găsia și acea văduvă singuratecă. Dacă noi ne rugăm cu umilință, dacă ne batem pieptul ca și vameșul, și dacă grăim aceleași ca și el: «*Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului și mă miluiește*» (Luca 8, 13), pe toate le vom câștiga. Că dacă nu sunem vameși, totuși avem alte păcate, nu mai mici ca al» aceluia. Să nu'mi spui că ai păcătuit în ceva mic, fiindcă păcatul are aceeași natură. Că precum de pildă criminal se numește deopotrivă și cel ce ucide pe un bărbat, ca și cel ce ucide pe un copil, tot așa și răpitorul, fie că a răpit mult sau puțin. Dară apoi și ținerea minte de rău nu este un păcat mic, ci încă mare, după cum zice: «*Căile celor ce țin minte răul, sunt spre moarte*» (Prov. 12, 29), și iarăși: «*Tot cel ce se mânie asupra fratelui său în deșert, vinovat va fi judecății*» (Math. 5, 22), cum și cel ce chiamă pe fratele său racă sau nebun. Ne împărtășim apoi cu nevrednicie de înfricoșatele jertfe, pizmuim și bârfim pe alții, iară uniia dintre noi de multe ori se și îmbată. Fiecare din aceste păcate prin sine însuși este de ajuns spre a ne alunga din împărăția cerurilor, dară când cu toatele vor fi împreună, ce justificare vom avea? Avem nevoie, iubiților, de o îndelungată pocăință, de o îndelungată rugăciune, de o multă stăruință, ca astfel să putem a ne învrednici de bunurile făgăduite nouă.

Să zicem deci și noi: «*Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului*», sau mai bine zis nu numai să zicem, ci așa

să ne şi credem, şi chiar de ne-ar învinovăţi cineva pre noi, să nu ne înfuriem, căci şi vameşul a auzit pe acela zicând că *«nu sunt ca acest vameş»*, şi totuşi nu s'a mâniat, ci s'a umilit, a primit batjocora, sau mai bine zis, a primit biruinţa, şi a respins batjocora. Acela a provocat rana, iară acesta a găsit doftoria. Să zicem dară şi noi: *«Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului»*, şi fie chiar dacă un altul ne-ar bârfi, noi să nu ne tulburăm. Când noi vorbim mii de rele de noi, şi nu ne supărăm, iară dacă auzind pe alţii grăindu-ne de rău ne tulburăm, aceasta nu mai este umilinţă, nu mai este mărturisire, ci famfaronadă şi slavă deşartă. «Famfaronadă, zici tu, este de a se chema cineva pe sine păcătos»? Da! Când noi vorbim cu umilinţă despre noi, de sigur că vom fi admiraţi, vom fi lăudaţi, iară dacă vom face din contra, nu mai încape îndoială că vom fi dispreţuiţi.

Dară ce este umilinţă? A răbda când un altul ne batjocoreşte, a ne cunoaşte păcatul, a răbda vorbele cele proaste,—şi nici nu ar fi doară rezultatul umilinţei, ci al recunoştinţei. Acum însă noi ne numim pre noi înşi-ne păcătoşi, nevrednici, şi câte altele de acest fel, fără a ne supăra, iară când un altul ne-ar arunca asemenea vorbe, ne înfuriem şi turbăm de mânie. Ai văzut cum nu mai este mărturisire şi nici recunoştinţă? Ai spus de tine că eşti atât de păcătos; ei bine! nu te tulbura dacă auzi spunându-ţi-se de acestea şi de alţii şi eşti certat, căci numai atunci păcatele tale se uşurează, când alţii te grăiesc de rău. Asupra lor îşi vor pune o sarcină mare, iară pe tine te duce la filosofie. Ascultă ce spune fericitul David, când îl blestăma Semeé: *«Lăsaţi-l pre el să blăsteme, că Domnul a zis lui, că doară va vedea Domnul smerenia mea, şi va întoarce bine pentru blestămul lui în ziua aceasta»* (II. Imp. 16, 11. 12.). Tu însă grăind de tine rău, până şi chiar exagerându-ţi relele, dacă cumva nu vei auzi de la alţii laudele cuvenite acelor mari drepţi, te înfuriezi. Ai văzut cum te joci cu lucruri de care nu trebuie a te juca? Noi trebuie a respinge laudele altora ca astfel să ne învrednicim de mai mari laude, şi mai mult să fim admiraţi. Noi nu primim laudele altora când suntem umiliţi, cu scop de a le mai mări, şi de a ni fi

totul spre slavă, iară nu spre adevăr, pentru că de aceia toate sunt deşarte, toate îndoelnice. Pentru aceia vă rog de a ne depărta de mama tuturor relelor, care este slava deşartă, şi a vieţii după voea lui Dumnezeu, ca astfel să ne învrednicim şi de bunurile cele viitoare, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sf. şi de vieaţă dătătorul Duh, se cuvine slava, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXVIII

«*In cojoace au umblat şi în piei de capră, lipsiţi fiind, necăjiţi, de rău supăraţi, cărora nu era lumea vrednică, în pustii rătăcind, şi în munte, şi în peşteri, şi în crăpăturile pământului*». (Cap. 11, 37).

Totdeauna de sigur, dară mai ales când cuget la isprăvile sfinţilor, 'mi vine în minte de a mă desnădăjdui de cele ale mele, că noi nici prin somn măcar nu am simţit acele prin care întreaga vieaţă şi-au petrecut-o acei sfinţi bărbaţi, nu fiind pedepsiţi pentru păcatele lor, ci pururea având succese, în acelaşi timp pururea şi amărâţi. Căci tu gândeşte-te la Ilie, la care a ajuns vorba noastră astăzi, de oarece despre dânsul grăieşte aici că «*în cojoace au umblat*», şi la el se sfârşesc exemplele, nelăsând nici exemplul lui, care era lor familiar şi propriu. După ce spune, deci, cele întâmplate cu apostolii că au murit cu ucidere de sabie, că s-au ucis cu piatra, se ridică iarăşi la Ilie, care a pătimit aceleaşi ca şi apostolii. Şi fiindcă era natural ca dânşii să nu aibă o atât de mare ideie de apostoli, de aceia aduce mângâierea şi încurajarea lor de la cel ce s'a înălţat, şi era în cea mai mare admiraţie. «*In cojoace au umblat, şi în piei de capră, lipsiţi fiind, necăjiţi, de rău sau pârâţi, căroru nu era lumea vrednică*». Nici haine nu aveau, zice, nu aveau nici cetate, nici casă, nici loc de adăpost; aceasta e ceia ce spunea Christos, zicând: «*iară fiul omului nu are unde să'şi plece capul*» (Math. 8, 20). Ce spun eu loc de adăpost? Când ei nici în pustie nu aveau linişte, căci nu zice că «stau în pus-

tietăţi» ci, că şi acolo fiind erau alungaţi şi fugeau, nu numai din lumea mare ci şi din cea nelocuită. Şi li aminteşte de locuri unde dânşii stau, cum şi de fapte întâmplate acolo. «*Lipsiţi*, zice, *necăjiţi*, *de rău supăraţi*». «După aceia, zice, pe voi vă învinovăţesc pentru Christos; dară pe Ilie de ce'l învinovăţau şi-l alungau, şi-l sileau de a se bate cu foamea şi golătatea? — ceia ce pe atunci pătimeau şi aceştiia, după cum şi spune undeva, au găsit cu cale de a trimite ucenicii pe uniia dintre dânşii în ajutorul fraţilor celor ce locuiau în Iudeea: «*Dupre cum cine ce avea*, *au aşezat fie-care din ei a trimite spre slujba fraţilor celor ce locuiau în Iudeea*» (Fapt. 11, 29) — ceia ce se petrecea şi cu aceştiia.

«*Necăjiţi, zice, de rău supăraţi*», pătimind rele în călătorii, fiind în primejdii. Dară oare ce va să zică expresiunea «*au umblat în cojoace şi în piei de capră*, *lipsiţi fiind*, *de rău supăraţi, în pustii rătăcind şi în munţi*, *şi în peşteri*, *şi în crăpăturile pământului*»? Adecă rătăceau ca nişte fugari şi bejănari, ca nişte alungaţi de nişcareva fapte necinstite, ca uniia ce nici soarele nu erau vrednici a-l privi, şi cari nici în pustii nu găseai loc de scăpare, ci trebuia să fugă într'una, să-şi caute într'una ascunzători, trebuia ca de vii să se îngroape pe sine în pământ, ca pururea să se găsească cuprinşi de frică şi cutremur!

«*Şi aceştiia toţi mărturisiţi fiind prin credinţă*, *n-au luat făgăduinţa. Dumnezeu ceva mai bun pentru noi mai 'nainte văzând*, *ca să nu ia fără de noi săvârşirea*» (Vers. 38. 39). «Dară, zici tu, care este răsplata unei astfel de speranţe»? Mare, iubiţilor, şi încă atât de mare, că nici nu este cu putinţă de a o invedera. «*Cela ce ochiul n-au văzut*, zice, *şi urechea n-au auzit*, *şi la inima omului nu s'au suit, care au gătit Dumnezeu celor ce-l iubesc pre dânsul*» (I. Corint. 2, 9). Dară încă n-au primit răsplata, încă o aşteaptă, de şi s'au sfârşit în atâtea năcazuri. «Aceia au cu dânşii atâta timp de când au biruit în luptele lor, şi încă n-au primit; iară voi, zice, păsindu-vă în luptă, încă staţi nepăsători? Gândiţi-vă şi voi dară câtă deosebire este, şi cum Abraam şi Apostolul Pavel stau încă şi aşteaptă, ca tu să te sfârşeşti, pentru ca atunci să poată lua plată. Că dacă nu ne ducem şi noi, li-a

spus mai dinainte Mântuitorul că nu li va da, dupre cum un tată iubitor de fii nu li dă să mănânce copiilor celor silitori și cari și-au sfârșit treaba, până ce nu vor veni și frații lor. Tu însă ești nemulțămit, că încă până acum n-ai ptimit plata? Dată ce va face Avel, care a biruit înaintea tuturor, și care stă încă neîncununat? Ce va face Noe? Ce vor face toți acei ce au trăit prin acele timpuri, că te așteaptă pe tine, și pe cei după tine»?

Ai văzut cum noi suntem superiori lor? «*Dumnezeu,* zice, *ceva mai bun pentru noi mai 'nainte văzând*». Ca să nu se pară că noi îi întrecem pe dânșii fiind cei întâiu încununați, de aceia un singur timp a regulat spre încununarea pe pentru toți, așa că cel ce a biruit cu atâția ani înaintea ta, ia coroana împreună cu tine. Și n-a spus «ca nu cumva fără noi să fie încununați», ci «*ca să nu ia fără de noi săvârșirea*», așa că atunci se vor arăta și desăvârșiți. Au luat, sau mai bine zis au apucat înaintea noastră în privința luptelor, nu însă și în privința cununilor. Nu pe dânșii i-a nedreptățit, ci pe noi ne-a cinstit, căci și dânșii așteaptă pe frați. Pentru că dacă cu toții suntem un trup, apoi de sigur că trupului acestuia mai mare îi va fi plăcerea când vom fi încununați cu toții la un loc, iară nu în parte. Dealtmintrelea cei drepți și în aceasta sunt demni de admirat, că se bucură de binele fraților ca de al lor propriu. Așa că și dorința lor este de a fi încununați împreună cu propriile lor mădulări, adecă cu frații lor, fiindcă a fi încununați împreună este cea mai mare plăcere.

«*Drept aceia și noi având atâta nor de mărturii pus împrejurul nostru, lepădând toată sarcina și păcatul cel ce lesne încunjură*». (Cap. 12, 1). In multe locuri scriptura scoate mângâierea în cele răle dela împrejurările petrecute, precum de pildă când zice Prorocul: «*și va fi umbră ziua asupra căldurei (ca o umbră în contra căldurei de zi) și ca acoperemânt și ascundere de vifor și ploae*». (Isaia 4, 6). Tot așa zice și aici, că amintirea acelor sfinți, întocmai ca și un nor care acopera pe cineva de arșița soarelui, înalță sufletul cel obosit de răle și'l apără. Și n'a zis «cel ce stă atârnat deasupra», ci «*cel ce lesne încunjoară*» ceia ce e mai mult în cât că și liniștea e mai

mare. «*Nor de mărturii*». Care nor? De sigur că prin această expresiune el înţelege nu numai mărturiile din Testamentul Nou, ci şi pe cele din Testamentul vechiu, fiindcă şi aceştiia au mărturisit despre măreţiea lui Dumnezeu, ca de pildă cei trei coconi, cei de pe lângă Ilie, şi Prorocii toţi.

«*Lepădând toată sarcina*». Care anume sarcină? Adecă somnul, împuţinarea, gândurile cele proaşte, şi în fine toate cele omeneşti. «*Şi păcatul cel ce lesne încunjură*», adecă cel ce uşor ni stă înainte, sau că spune aici de păcatul pe care îl putem săvârşi cu uşurinţă în anumite împrejurări, şi mai cu samă aceasta, fiindcă dacă voim, cu multă uşurinţă noi putem birui păcatul. «*Prin răbdare*, zice, *să alergăm în lupta care este pusă înaintea noastră*». N'a spus «să ne apărăm sau să ne războim» ci tocmai ceia ce e mai uşor de cât toate a pus-o aici numind-o alergare. Nici n'a spus «să trecem pe alăturea» ci să stăm pe acest drum, să suferim, să nu ne moleşim. «*Să alergăm*, zice, *în lupta care este pusă înaintea noastră*». După aceia apoi pune capitalul şi principalul mângâierei, pe care'l pune şi mai înainte, cum şi după aceasta, adecă pe Christos.

«*Căutând*, zice, *la începătorul şi plinitorul credinţei Iisus, care în locul bucuriei ce era pusă înaintea lui, a răbdat crucea*». (Vers. 2), ceia ce şi însuşi Christos spunea necontenit ucenicilor săi, zicând: «*Că dacă pre stăpânul casei l-au numit Velzevul, cu cât mai vârtos pre ucenicii lui*» şi iarăşi: «*Nu este ucenicul mai presus de învăţătorul său, nici sluga mai mare decât Domnul său*». (Math. 10, 25, 24). «*cântând*», zice. adecă pentru ca să ne învăţăm a alerga, a privi la Christos. Că precum în toate meşteşugurile şi premiile privind spre dascăli, ne întipărim astfel în cugetul nostru meşteşugul, căpătând oare-care regule prin vedere, tot aşa şi aici, dacă voim să alergăm bine, şi să învăţăm a alerga bine, să privim la Christos, la începătorul credinţei şi a săvârşirei noastre Iisus. Şi ce va să zică aceasta? Adecă că el a pus în noi credinţa, el ni-a dat începutul, ceia ce spunea şi ucenicilor săi zicând: «*Nu voi m'aţi ales pe mine, ci eu v'am ales pre voi*» (Ioan 15, 16), precum şi Pavel zice: «*Atunci voiu*

cunoaşte, precum şi cunoscut sunt» (I. Cor. 13, 12). El a pus în noi începutul, el va pune şi sfârşitul.

«*Care în locul bucuriei ce era pusă înaintea lui, a răbdat crucea, de ocară nebăgând samă*», adecă «îi era cu putinţă ca să nu pătimească nimic, dacă ar fi voit», căci nici un păcat n'a făcut, şi nici vicleşug nu s'a aflat în gura lui, precum şi însuşi el spune în Evanghelii, zicând: «*vine stăpânitorul lumei aceştiea, şi întru mine n'are nimic*» (Ioan 14, 30). Era puterea lui, dacă voia, ca să nu fie răstignit, dupre cum şi zice: «*că putere am să mi pui sufletul meu, şi putere am iarăşi să-l iau pre el*» (Ibid. 10, 18). Deci dacă cel ce nu avea nici o nevoie de a se răstigni, şi totuşi s'a răstignit pentru noi, cu atât mai mult noi toate trebuie a le suferi.

«*Care în locul bucuriei ce era pusă înaintea lui*, zice, *a răbdat Crucea de ocară nebăgând samă*». Ce va să zică «*de ocară nebăgând samă*»? Adecă a ales moartea cea necinstită. Căci fie! A murit; dară de ce a murit cu o moarte necinstită? Pentru nimic alta, de cât ca să ne înveţe pe noi de a nu băga în samă slava oamenilor. De aceia nu ca fiind supus păcatului şi-a ales această moarte, învăţându-ne pre noi de a fi cu îndrăzneală contra ei, şi a nu o băga în samă de loc. De ce oare n'a zis «de supărare» ci «*de ocară*»? Fiindcă nu fără supărare, nu fără mâhnire a suferit acestea. Deci care a fost sfârşitul? Ascultă ce spune mai departe imediat: «*Şi deadreapta scaunului lui Dumnezeu a şezut*» zice. Ai văzut premiul? Ceia ce dealtmintrelea şi Pavel scriind zicea: «*Pentru aceasta şi Dumnezeu pre dânsul l-a prea înălţat, şi i-a dăruit lui nume, care este preste tot numele, ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cereşti, şi al celor pământeşti, şi al celor de desupt*». (Filipp. 2, 9, 10). «Dară aceasta, zici tu, este cu privire la trupul lui». Dară mai ales, chiar de nu ar fi nici un premiu, totuşi exemplul acesta ar fi îndeajuns de a convinge pe cineva ca să prefere totul; acum însă când şi premiul ni stă de faţă, şi încă nu cum s'ar întâmpla, ci mare şi nepovestit, cu atât mai mult trebuie a-l imita. Aşa că şi noi când poate pătimim ceva din acestea, să ne gândim mai înainte de apostoli la Christos. Şi de ce? Fiindcă întreaga lui vieaţă a fost plină de bat-

jocori. De multe ori auzea zicându-i-se, că este îndrăcit, şarlatan, şi fermecător, căci acum ziceau de pildă Iudeii: «*Că înşală norodul*». (Ioan 7, 12), şi iarăşi: «*Că acel înşelător a spus încă trăind, că după trei zile mă voiu scula*». (Math. 27, 63). Il defăimau apoi şi ca fermecător, zicând: «*Cu Belzebul — domnul dracilor — scoate pe draci*». (Ibid. 12, 24), şi că: «Nu ziceam noi bine, că are drac» (Ioan 8, 48)? Şi acestea toate le auzea dela dânşii, făcându-il bine, făcând minuni, şi arătându-li într'una fapte Dumnezeeşti. Dacă n'ar fi făcut nimic din acestea, şi ar fi auzit totuşi asemenea defaime, nu ar fi fost nimic de mirare; dară când el îi învăţa cele cu privire la adevăr, şi totuşi îi auzea făcându-l înşelător, şi scoţând pe draci cu domnul dracilor, zicând că are drac, şi toate resturnându-le anapoda, ce mai putem spune? Şi de acestea într'una îl învinovăţau.

Dacă voieşti apoi a şti şi de clevetirile şi de înţepăturile ironice, pe care i le făceau, şi care mai cu samă ating sufletele noastre, ascultă mai întâi pe cele venite dela ai săi: «Au nu este acesta feciorul lemnarului? Au nu se chiamă muma lui Maria şi fraţii lui Iacob şi Ioan, şi Simon şi Iuda, şi surorile lui au nu sunt toate la noi». (Math. 13, 55)? Dară îl cleveteau şi dela locul naşterii lui, zicând că e din Nazaret, şi iarăşi altă dată: «*Cearcă şi vezi, că din Galileia Proroc nu s'a sculat*». (Ioan 7, 52), şi el răbda toate aceste clevetiri. Şi iarăşi ziceau: «*Au nu zice scriptura, că din sămânţa lui David, şi din oraşul Vitleem va să vină Christos*». (Ibid. Vers. 42)? Voieşti poate să vezi şi înţăpăturile ironice ce i le făceau, chiar atunci când se găsa sub povara crucei? «I se închinau lui, zice, şi-l luau în derîdere, pălmuindu-l şi zicând: *Proroceşte nouă Christoase, cine este cel ce te-au lovit*». (Math. 26, 68), şi după aceia dându-i oţet să bea ziceau: «*Dacă eşti tu Fiul lui Dumnezeu, pogoară-te de pe cruce*». (Ibid. 27. 40). Incă şi sluga Arhiereului l-a lovit cu palma peste obraz, căruia i-a răspuns: «*De am grăit rău, mărturiseşte de rău; iară de am grăit bine, de ce mă baţi*». (Ioan 18, 23)? Şi bătându-şi joc de dânsul, i-a pus pe trup hlamidă, şi-l stupeau în faţă, şi în fine pururea îi intinideau curse, ispitindu-l pre el.

Voieşti poate a vedea şi acuzările ce i le aduceau, fie pe ascuns, fie în de faţă, ba încă pe care i le aduceau chiar ucenicii lui? *«Au doară şi voi*, zice, *voiţi să vă duceţi»*. (Ioan 6, 67), şi *«Drac ai»* (Ibid. 7, 20), erau zise deja de cei ce crezuse în el. Spune'mi; nu oare fugea el pururea, câte odată în Galileia, altă dată în Iudeia? Nu oare încă din faşă i-au fost mari ispitele? Nu oare fiind el încă prunc mama sa luându-l în braţe s'a dus în Egipet cu el?

Pentru toate acestea, deci, zice: *«Căutând la începătorul şi plinitorul credinţei noastre Iisus, care în locul bucuriei ce era pusă înaintea lui, au răbdat crucea, de ocară nebăgând samă, şi deadreapta scaunului lui Dumnezeu a şezut»*. (Vers. 2). La el deci căutând, şi la cele ale ucenicilor lui, să cetim scrierile lui Pavel şi să ascultăm de cuvintele lui zicând: *«Intru multă patimă, întru necazuri, întru nevoi, întru strânsori, întru bătăi, în temniţă, întru războaie, întru ostenele, în privigheri, în posturi, întru curăţie, întru ştiinţă»*. (II. Cor. 6, 4, 5), şi iarăşi: *«Până în ceasul de acum şi flămâzim, şi însetoşăm, şi suntem goli, şi pătimim, şi nu suntem aşezaţi. Şi ostenim lucrând cu mânile noastre; ocărîţi fiind, grăim de bine, goniţi fiind, răbdăm, huliţi, mângâem; ca nişte gunoiu ne-am făcut lumei, tuturor lepădătură până acum»*. (I. Cor. 4, 11. 13). Oare cine a pătimit cea mai mică parte din acestea? *«Ca nişte înşelători şi necinstiţi*, zice, *ca cei ce nu eram nimic»*. (II. Cor. 6, 8, 10), şi iarăşi: *«De cinci ori câte patru-zeci fără una am luat dela Iudei; de trei-ori cu toege am fost bătut; odată am fost improşcat cu pietre; de trei ori s'au sfărămat corabia cu mine; o noapte şi o zi întru adânc am petrecut»*. (Ibid. 11, 24). Şi cum că toate acestea le-a pătimit cu voinţa lui Dumnezeu, ascultă ce spune el: *«Pentru aceasta de trei-ori pe Domnul l-am rugat ca să-l alunge dela mine, — şi mi-am zis mie: destul este ţie darul meu, că puterea mea întru neputinţe se face desăvărşită. Cu dulceaţă dară mă voiu lăuda mai mult întru neputinţele mele. Pentru aceia mă bucur întru neputinţe, întru defăimări, în nevoi în goane, în strâmtorări pentru Christos»*. (Ibid. 12, 8—10) Dară ascultă ce spune însuşi Christos, zicând: *«In lume necazuri veţi avea»* (Ioan 16, 33).

«*Socotiți dară la cel ce a răbdat,* zice, *de la păcătoși asupra sa împotrivire ca aceia, ca să nu vă osteniți slăbind în inimele voastre*» (Vers. 3). Că dacă patimele aproapelui nostru ne mișcă, apoi cele ale stăpânului câtă mișcare și bună voință nu ne-ar cășuna? Ce nu am putea face? Și trecând cu vederea de a spune totul, prin expresiunea «*împotrivire*» a spus totul, și încă prin adaosul «*ca aceia*», adecă bătăile peste obraz, râsul, batjocurile, și celelalte de acest fel, toate acestea le-a cuprins în expresiunea «*împotrivire*», și încă nu numai acelea, ci și toate cele petrecute în tot timpul învățăturei lui.

[1]). Acestea, iubiților, pururea cugetându-le, și ziua și noaptea într'una rumegându-le în mintea noastră, cu multe bunuri ne vom folosi de aici, și vom avea un câștig nu mic. In adevăr, iubiților, mare mângâiere ni aduc patimele lui Christos, și ale Apostolilor lui, fiindcă cu chipul acesta cugetând necontenit la ele, ni se va părea mai bună calea virtuței, așa că chiar cel ce nu are nevoie, să poată merge pe ea. Știea bine Bunul nostru Mântuitor că necazul este spre folosul nostru, și că devine chiar un motiv de liniște sufletească, căci ascultă ce spune el: «*Dacă nu'și ia cineva crucea sa, și să vină după mine, nu este mie vrednic*» (Math. 10, 38). «Dacă ești ucenic, zice, imitează pe dascăl, căci acesta este adevărat ucenic». Că dacă el a venit prin scârbe și necazuri, iară tu prin liniște, de sigur că nu călătorești pe aceeași cale, pe care a călătorit el, ci pe o alta. Deci, cum mergi după dânsul, nemergând pe aceeași cale? Cum vei fi ucenicul lui, neurmându-i lui? Aceasta și Pavel zice: «*Noi slăbi, voi tari, noi necinstiți; voi cinștiți*» (I. Cor. 4, 10). «Cum se pote, zice, ca noi râvnind cele contrare, voi să faceți altmintrelea deși voi sunteți ucenici, iară noi dascăli?».

Mare bun, deci, este scârba și necazul, iubiților. Acest bun două lucruri săvârșește deodată: ne scapă și de păcate în același timp ne face și statornici și puternici. «Dară dacă îl va resturna pe cineva scârba și necazul, și'l va pierde»? zici tu. Dară, iubiților, nu scârbele fac aceasta,

---

[1]). *Partea morală.* Când avem privirea ațintită la Christos și la ucenicii lui, cu bărbăție vom putea suferi orice întristare, și contra femeilor ce se împodobesc. (Veron).

ci trândăviea noastră. Cum așa? Apoi dacă noi suntem treji, dacă rugăm pe Dumnezeu, ca să nu ne lase a fi ispitiți mai presus de puterile noastre, dacă pururea ațintim spre dânsul, vom sta cu bărbăție, și ne vom pune în stare de apărare. Pe câtă vreme îl avem pe dânsul în ajutor, chiar de ar năvăli ispitele mai grozave de cât vântul ce suflă cu putere, ni se vor părea toate ca un gunoiu și ca o frunză care se poartă cu ușurință în coace și în colo. Ascultă pe Pavel care zice: «*ci întru toate acestea biruim*», și iarăși: «*că socotesc că nu sunt vrednice patimile vremei de acum, spre mărirea ce va să se arate întru noi*» (Rom. 8, 37. 18), și iarăși: «*Pentru că necazul nostru de acum curând trecător, și ușor, veșnică și peste măsură mare slavă lucrează întru noi*» (II. Cor. 4, 17). Gândește-te ce fel de primejdii, câte necazuri într'una a suferit el, câte primejdii de moarte a înfruntat el, și pe care le numește ușoare. Imitează, deci, pe acest suflet tare ca diamantul, care era îmbrăcat cu acest trup, ca cum n-ar fi fost în trup.

Poate că te găsești în sărăcie? Dară nu așa ca Pavel, care dăinuia în foame, în sete, și în golătate, nu numai o zi doară suferind de acestea, ci într'una. Și de unde se invederează aceasta? Ascultă ce spune el: «*Până în ceasul de acum și flămânzim, și însetăm, și suntem goli*». (I. Cor. 4, 11). Vai! Câtă slavă a avut deja în propoveduire, pe atât de multe a și pătimit, având al douăzecelea an pe când scria acestea. [1]) «*Știu pre un om întru Christos, mai 'nainte cu patru-spre-zece ani, au în trup, nu știu, au afară de trup nu știu, Dumnezeu știe*» (II. Cor. 12, 2), și iarăși: *După trei ani*, zice, *m-am suit la Ieru-*

---

[1]) Cele patru-spre-zece epistole ale Sf. Apostol Pavel au fost scrise precum urmează: I) Epistolele *I și II Thesaloniceni* în anii 52 și 53 d. Christos. II) Epistolele *I și II Corintheni* în anul 57 d. Chr. III) Epistola către *Galateni* în anul 57. IV) Către *Romani*, în anul 58 V) *Efeseni*, în anul 62. VI) *Coloseni*, în anul 62. VII) *Filimon*, anul 62. VIII) *Filippeni*, anul 62. IX) Epist. I *Timotheiu*, în anul 67 d. Chr. X) *Tit*, în anul 67. XI) Epist. II *Timotheiu*, în anul 68. XII) Către *Ebrei*, în anul 68. (A se vedea Lexiconul Sf. Scripturi de Gh. Constantin, Athena 1888). Cum tot această chronologie o păstrează și Damala în savanta sa lucrare Ἑρμηνεία εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, τόμος I. Εἰσαγωγή, cu o mică deosebire. Dară dacă convertirea la creștinism a Apostolului Pavel a fost în anul 34 sau 36 d. Chr. atunci nu al douăzecelea an era pe când scria acestea, ci al trei-zeci și patrulea. În orice caz e o mare deosebire între datele indicate, și ceia ce spune sf. Chrisostom.

salim» (Galat. 1, 18). Și iarăși ascultă ce spune: «*Mai bine este mie a muri, de cât lauda mea să o facă cineva zădarnică»* (I. Cor. 9, 15). Și nu numai atâta, ci scriindu-li iarăși li zicea: «*Ca niște gunoiu ne-am făcut lumei, tuturor lepădătura până acum»* (Ibid. 4, 13). Ce poate fi mai grozav ca foamea, ca gerul și ca cursele cele întinse de frați așa zicând? Pe cari de altmintrelea îi și numește frați mincinoși. Oare nu era el numit vătămător lumei și înșelător? Nu era numit răsturnător al moravurilor strămoșești? Oare nu cădea zdrobit de bătăi?

Acestea toate să le avem în minte pururea, iubiților, acestea să le cugetăm, acestea să ni le amintim, și nici odată nu ne vom împuțina, chiar de am fi nedreptățiți, chiar de am fi răpiți, chiar de am pătimi mii de rele. Fie, ca în cele cerești să izbutim, și toate ni se vor părea ușoare. Fie, ca lucrurile de acolo să le facem bine, și de cele de aici nici-o vorbă. Căci umbră sunt toate ceste de aici, și vis ori-care ar fi ele. Acelea însă dacă sunt nădăjduite de noi și așteptate, nimic din cele rele prin natura lor nu ne va speria. Căci cu ce ai voi să comparăm relele cele de acolo? Ce am putea pune față de acel foc nestâns, de acel vierme fără sfârșit! Ce am putea găsi aici egal cu scrâșnirea dinților de acolo, cu legăturele, cu întunerecul cel mai dinafară, cu urgiea, cu scârba și cu strâmtorarea de acolo? Ce am putea spune față de timpul de acolo? Ce sunt miile de ani față de secolele cele nesfârșite? Nu oare ca o picătură de apă față de noianul cel fără fund? Dară încă față de bunurile de acolo ce am putea găsi egal? Acolo încă este și mai mare nedumerirea, dupre cum zice: «*Pe care ochiul n'a văzut, urechia n'a auzit,* zice, *și la inima omului nu s'a suit»* (I. Cor. 2, 9). Și acestea iarăși vor fi în veci nesfârșiți. Pentru toate acestea, deci, oare nu este bine ca de mii de ori să suferim a fi bătuți, a fi uciși a fi arși, a suferi mii de morți, sau în fine ori ce rău am suferi, cu cuvântul sau cu fapta? Că dacă este cu putință de a viețui în acel foc și a fi ars într'una, apoi oare nu trebuie a suferi totul, pentru ca astfel să ne învrednicim de bunurile făgăduite nouă?

Dară oare de ce grăiesc eu de acestea, bâiguind așa

zicând unor oameni cari nu vor a disprețui nici măcar banii, ci crezându-se ca nemuritori, chiar de ar da cât de puțin din multul ce-l au, cred că au sfârșit totul? Nu este aceasta milostenie! Milostenie este aceea pe care a făcut-o văduva din evanghelie, care și-a deșărtat tot ce avea în punga sa. Dară dacă nu ești în stare de a da, pe cât a dat acea văduvă cel puțin dă ceia ce ai de prisos. Aibi cele trebuitoare, nu însă cele prisoselnice. Nimeni însă nu se gândește nici măcar prisosul să-l dea. Pe câtă vreme ai slugi multe, și haine de mătase, toate acestea sunt prisoselnice; nimic nu este necesar, nici cerut de trebuinți, fiindcă și fără dânsele putem trăi. Toate, zic, sunt prisoselnice, și deci afară de nevoile noastre. Să vedem dacă credeți, ce este aceia fără de care nu putem trăi. De avem poate numai două slugi, noi putem trăi, căci dacă sunt mulți cari au numai două slugi, și trăiesc, ce justificare am putea avea noi, când nu ne mulțămim numai cu două? Putem avea casă clădită și din cărămidă, cu trei camere, și ni este deajuns. Căci, spune-mi; nu sunt oare uniia cu femee și copii, și au o singură casă? Ba încă fie, dacă voiești, și doi copii «Și cum să nu fie rușine, zici tu, de a se preumbla femeia liberă cu două slugi după ea»? Nu este nici o rușine de a umbla femeia liberă cu două slugi după ea, ci rușine este de a ieși cu multe slugi după dânsa.

Poate că râdeți auzind acestea. Însă credeți-mă, că aceasta este rușine. Precum sunt vânzătorii de oi, sau traficanții de robi, tot așa considerați poate și pe acei ce ies cu droaia de slugi. Aceasta este trufie și slavă deșartă, iară aceia este filosofie și seriozitate. Pe cea liberă nu trebuie a o privi de la mulțimea slugilor și a celor ce merg după dânsa, fiindcă ce merit poate avea, dacă are slugi multe? Aceasta nu este a unui suflet tare, și ceia ce nu este a unui suflet tare, nu poate fi a unei femei libere. Când ea este mulțumită cu puțin, atunci cu adevărat că este liberă, iară când are nevoie de multe, este roabă, și mai rău încă de cât roabă.

Căci spune-mi, te rog: oare îngerii nu încunjoară pământul singuri, și nu au nevoie de ai urmă nimeni? Și deci dacă e așa, apoi sunt ei mai inferiori decât noi cari avem

nevoie? Dacă deci, a nu avea nevoie de loc de unul care să te urmeze, este îngeresc, apoi atunci care este cea mai apropiată vieață îngerească? Cea care are nevoie de multe, sau cea care se mulțumește cu puține? Nu este aceasta rușine; rușine este de a face ceva rău și absurd. Spune-mi, te rog: cine întoarce asupra sa băgarea de samă a celor din piață? acea care trage după sine o droae de slugi, sau acea care are puțini? Iară mai mult decât acestea, oare nu atrage băgarea de seamă aceea care umblă singură, ba chiar aproape nevăzută? Ai văzut, deci, că nu aceasta este rușine? Cine întoarce asupra sa privirile celor mulți din piață: acea care poartă haine frumoase, sau acea care este îmbrăcată simplu și fără gătele? Cine iarăși întoarce privirile celor din piață: cea care e purtată de catâri, și cu vălul de pe față cusut cu fire de aur, sau acea care pășește pe jos cu multă demnitate și fără prefăcătorie? Dacă pe aceea nici nu o privim, chiar de o vedem, pe aceasta însă mulți se grăbesc să o vadă, ba chiar se întreabă: cine este, și de unde anume? Și trec cu vederea a mai spune, și câtă invidie se naște de aici. Deci, ce anume este rușinos, a fi văzută, sau a nu fi văzută? Când este rușinea mai mare: când toți se uită la dânsa, sau când nimeni nu se interesează? Când se interesează să afle cine este, sau când nimeni nu se îngrijește? Ai văzut că nu pentru rușine, ci pentru slavă deșartă le facem acestea?

Dară fiindcă asupra acestei chestiuni este cu neputință de a vă întoarce părerea, îmi este de ajuns acum de a cunoaște voi, că nu aceasta este rușine. Numai păcatul este rușine, pe care dealtmintrelea nimeni nu-l consideră ca rușine, ba încă pe toate le crede ca rușine, afară de păcat. Hainele fie-ți spre trebuință numai, nu însă și de prisos Insă ca nu cumva să vă cășunăm vr-o mare nemulțumire, vă sfătuesc că cel puțin broboade cusute cu fir de aur, și haine străvezii să nu aveți. Acestea apoi nici că le spun eu; și cum că nu sunt cuvintele mele, ascultă ce spune fericitul Pavel, și cum sfătuiește el pe femei: «*Femeile,* zice, *cu podoabe de cinste, cu sfială, și cu bună cuviință să se împodobească pre sine, iară nu cu împletitura părului, au cu aur, au cu mărgăritare, au cu*

haine scumpe» (I. Timoth. 2, 9). Insă în ce fel voieşti? o Pavele! spune-mi; căci poate ele vor zice, că numai cele aurite sunt de lux, iară cele de mătase nu. Deci, spune ce fel voieşti? «*Având de mâncare*, zice, *şi îmbrăminte, cu acestea îndestulaţi să fim»* (Ibid. 6, 8). Aceasta fie-ţi haina, adecă să ai pentru acoperitul trupului numai. De aceia ni le-a dat nouă Dumnezeu, ca să ni acoperim goliciunea. Pentru acest scop• ori şi ce fel de haină se poate face, de un preţ mic. Poate că râdeţi, voi care purtaţi haine de mătase. Cu adevărat că trebuie a râde, căci ce a poroncit Pavel, şi ce faceţi voi? Dară cuvântul meu nu este îndreptat numai asupra femeilor, ci şi asupra bărbaţilor. Toate celelalte, pe lângă mâncare şi îmbrăcăminte, sunt prisoselnice. Numai săracii nu au de prisos. Poate ca şi aceia, fiindcă sunt siliţi, că dacă ar avea, poate că şi dânşii nu ar fugi de prisosuri. Dară în fine, fie că este dintr'o împrejurare sau din alta, sau că este cu adevărat aşa, de prisos dânşii nu au până acum.

Să purtăm, deci, haine de acelea, care îndeplinesc trebuinţele noastre. Căci ce nevoie este de aurul cel mult de pe ele? Astfel de haine poate că se potrivesc celor de pe scenă. Astfel de haine sunt ale femeilor curve, care fac totul spre a fi văzute. Impodobească-se acea de pe scenă, acea din orhestră, fiindcă voiesc de a atrage spre ele privirile tuturor; iară acea care a făgăduit lui Dumnezeu pietate, nu aşa să se împodobească, ci altfel. Ai şi tu o împodobire cu mult mai mare şi mai frumoasă ca a aceleia, ai şi tu teatrul tău; spre acel teatru să te împodobeşti, podoaba aceia să ţi-o pui pe de-asupra ta. Şi care este teatrul tău? Cerul, soborul îngerilor. Nu numai fecioarelor li spun aceasta, ci şi celor din lume. Toate câte cred în Christos, acel teatru îl au. Astfel de vorbe spunem, ca să încântăm pe acei privitori. Astfel de haine pune şi tu pe trupul tău, ca să mulţumeşti pe cei ce te privesc. Căci spune-mi: dacă femeia curvă, lăsând la o parte hainele cele aurite, râsul, vorbele cele glumeţe şi urîte, şi îmbrăcând o haină simplă, ar intra în scenă fără nici o prefăcătorie, şi ar grăi vorbe cinstitoare de Dumnezeu, ar grăi zic, de înţelepciune, şi de nimic necuviincios; ei, oare nu s'ar scula toţi în picioare? Oare nu

s'ar deşerta teatrul acesta? Oare nu ar scoate-o afară de pe scenă, ca nepotrivită cu publicul de acolo şi ca vorbind lucruri străine de acel teatru satanicesc? Tot aşa şi tu, dacă te vei îmbrăca ca aceea, şi vei intra în teatrul acesta al cerului, te vor scoate afară privitorii. Aici nu este nevoie de acele haine aurite, ci de altele. De care anume? De acelea de care grăieşte Prorocul: «*Toată slava fetei împăratului dinăuntru, cu lanţuri de aur înfăşurată, împodobită*» (Ps. 44, 15), nu ca să facă trupul alb şi lucios, ci ca să împodobească sufletul; că aceasta este care se luptă acolo, şi care capătă premiul. «*Toată slava fetei împăratului dinăuntru*» zice.

Cu astfel de haine, dară, îmbracă-te, căci de mii de răle te vei izbăvi şi pe sine-ţi şi pe bărbatul tău de grija de tine. Atunci vei fi cinstită şi preţuită de bărbatul tău, când nu vei avea nevoie de multe. Dealtmintrelea ori-ce om se necăjeşte contra celor cari cer de la dânsul, iară când vede că nu au trebuinţă de el, atunci saltă în cugetul lui, şi vorbeşte cu dânşii ca cu nişte egali. Când te va vedea barbatul tău, că nu ai trebuinţă de nimic, că dispreţuieşti darurile ce ţi le aduce, chiar de ar fi cât de înfumurat, totuşi te va cinsti atunci încă mai mult, de cât pe una împopoţonată cu aurării, şi nu te va mai avea ca pe o slugă.

Ce poate fi mai absurd ca aşi cumpăra cineva aurării, spre ale purta pre la băi şi prin pieţe. Dară poate că pre la băi şi prin pieţe nu e nimic de mirare, când însă se împopoţonează în felul acesta, cu scopul de a se duce la biserică, atunci e rizilicul cel mare. Căci în adevăr, de ce intră aici femeia împopoţonată cu aurării, ea care este datoare să între aici, ca să audă că femeile trebuie a se împodobi, nu cu aur, nici cu mărgăritare, nici cu haine scumpe? De ce deci, intri aici? o! femeie! Poate că războindu-te cu Pavel, şi arătând că de ar spune el de o mie de ori aceasta, tu tot nu te vei întoarce din calea apucată? Sau poate că voind a ne înfrunta pe noi dascălii, că în zădar vă mai grăim astfel de lucruri? Căci, spune-mi, te rog: dacă vr'un Elin sau necredincios care femeie credincioasă ar auzi cetindu-se pasajul acesta, unde fericitul Pavel face multă vorbă pentru împodobirea fe-

meilor, şi în acelaşi timp ar vedea şi pe femeie îmbrăcându-se în aurării, în timp ce Apostolul Pavel poronceşte ca femeia să nu se împodobească nici cu aurării, nici cu mărgăritare, nici cu haine scumpe; oare nu va zice el în sine: — văzând-o în odae punându-şi pe trup toate acestea, şi bine dispusă—, de ce oare stă în odae femeia? De ce întârzie a ieşi? De ce îşi pune pe trup aurării? Unde are a se duce? La biserică? De ce? Poate ca să audă: «*Voiesc ca femeile să se împodobiască pre sine cu sfială şi cu întreaga înţelepciune, iară nu cu împletiturile părului, sau cu aur, sau cu mărgăritare, sau cu haine scumpe*» (I. Timoth. 2, 9)? Oare nu va râde cu hohot? Nu va considera cele ale noastre de batjocuri şi înşelătorii?

De aceia vă rog, ca aurăriile să le lăsăm pentru pompe, pentru scenele teatrului, pentru probe prin magazii şi fabrici, iară chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, nu în felul acesta să se împodobească. Femeia liberă, cu libertatea împodobiască-se, iară libertatea nu este alt-ceva, de de cât alungarea fuduliei şi a trufiei celei proaste. Şi dacă voieşti a te bucura şi de slava oamenilor, de sigur că cu chipul acesta o vei avea. Nu atâta vom admira noi pe femeia unui bărbat bogat, care poartă pe dânsa aurării şi mătăsării — căci obiceiul acesta este obştesc — pe cât o vom admira când o vom vedea îmbrăcată cu o haină simplă, făcută din lână. Aceasta o vor admira toţi, aceasta o vor aproba. Căci în lumea aceea a aurăriilor şi a hainelor scumpe, are multe tovarăşe pe lângă sine, şi dacă aceasta întrece în frumuseţe pe cele de faţă, apoi de alta este biruită, şi chiar de le-ar întrece pe toate, de împărăteasa de sigur că va fi învinsă, — pe când aici pe toate le întrece, pe toate le învinge, până şi pe însăşi împărăteasa, căci singură şi-a ales cele ale săracilor, de şi se găsea în bogăţie mare. Astfel că chiar de umblăm după slavă, apoi aici şi slava — e mai mare.

Nu le spun acestea numai văduvelor şi celor bogate, căci aici poate că şi nevoia văduviei le face să fie aşa, ci şi celor care au bărbaţi. «Dară, zici tu, nu plac bărbatului». Apoi nu bărbatului voieşti plăcea, ci mulţimei femeilor celor sărace, sau mai bine zis, nu atâta a plăcea

lor, pe cât ale ațâța așa zicând, ale amărî, și ale face și mai mare sărăcia. Câte blestemuri nu aruncă ele asupra ta, de câte ori 'nu zic cu nedreptate: «să nu mai fie sărăcie; Dumnezeu urăște pe cei săraci, Dumnezeu nu iubește pe cei săraci». Cum că nu ca să placi bărbatului, și nu pentru aceasta te împodobești, e foarte învederat din cele ce faci. Căci de'ndată de treci pragul saloanelor, îți și lepezi hainele, și aurăriile, și mărgăritarele, și în casă chiar nu le porți. Dară dacă voiești numai de cât să placi bărbatului, apoi ai prin ce să-i placi: prin gingășie, prin blândețe, prin onestitate. Căci crede-mă, femeie, că dacă bărbatul tău ar fi de o mie de ori aplecat spre desfrânări și nestăpânit, totuși acestea la un loc de le vei avea: blândeța, cinstea, neîngâmfarea. iconomia, simplitatea mai mult îl vor atrage spre tine. Pe bărbatul nesățios de desfrânări nu'l vei putea stăpâni, chiar de ai inventa mii de meșteșuguri de felul acesta, iară aceasta o știu toate acele femei ce au astfel de bărbați. Cu cât te vei împodobi pre sine-ți mai mult, cu atâta el fiind deja desfrânat, se va duce la țiitoarea lui, pe când pe bărbatul înțelept și cinstit nu cu de acestea îl vei atrage, ci cu cele contrare. Cu de acestea de sigur că îl vei întrista, îmbrăcându-te pe sineți cu epitetul de iubitoare de podoabe. Că dacă poate cinstindu-te bărbatul ca un înțelept nu zice nimic, totuși în sine te condamnă, iară pizma și invidia nu le poate împiedeca. Apoi atunci oare nu alungi de la tine toată plăcerea și mulțumirea sufletească, ațâțând asupră-ți pizma și ura?

Poate că cu mare neplăcere ascultați cele vorbite de mine, și oare cum revoltate ziceți că eu mai mult întărât pe bărbați contra femeilor. Nu ca să întărât pe bărbați le spun acestea, ci pentru că voiesc ca cu voința voastră să se facă ceia ce am spus; pentru voi le-am spus, iară nu pentru dânșii, nu doară spre a-i scăpa pe dânșii de invidie, ci pentru ca să vă scap pe voi de fantaziile acestei vieți. Voiești să devii frumoasă? Și eu o voiesc aceasta, însă cu o frumuseță pe care o cere Dumnezeu, cu o frumuseță pe care o poftește împăratul. Pe cine voiești a avea de ibovnic al tău: pe Dumnezeu sau pe oameni? Dacă ai cu sine-ți acea frumuseță, Dumnezeu va

polti frumuseţa ta, iară dacă te găseşti fără acea frumuseţă, de sigur că te va urâ, şi bărbaţii spurcaţi vor fi ibovnicii tăi, căci nimeni iubind o femeie măritată, poate fi om bun. Aceasta să o cugeţi şi pentru podoabele de afară. Căci în adevăr că aceea este podoabă care atrage pe Dumnezeu, în timp ce aceasta atrage pe oamenii spurcaţi.

Ai văzut, că eu de voi mă interesez, de voi mă îngrijesc, ca să fiţi frumoase, cu adevărat frumoase, slăvite, şi cu adevărat slăvite, ca astfel în locul bărbaţilor spurcaţi să aveţi de ibovnic pe stăpânul nostru Dumnezeu? Iară acea care are pe Dumnezeu ca iubit al său, cu cine va fi deopotrivă? Cu îngerii de sigur, şi în charul lor petrece. Că dacă femeia iubită de împărat, de toţi este fericită, apoi cea iubită de Dumnezeu cu iubire mare, cu cine ar putea fi de-o-potrivă? De vei lua întreaga lume, şi încă nu o vei găsi deopotrivă cu frumuseţa şi slăvirea aceia.

Deci, iubiţilor, această frumuseţă s-o căutăm, cu aceasta să ne împodobim, ca astfel să putem intra în ceruri, în acele locaşuri duhovniceşti, în cămara de nuntă cea adevărată. Căci frumuseţa de aici se vatămă de toate şi în toate împrejurările, şi chiar dacă nu ar atinge-o nici o boală sau grijă, ceia ce este peste putinţă, nu rămâne întreagă nici douăzeci de ani, pe când frumuseţa cea de acolo pururea înfloreşte, pururea străluceşte. Nu ai a te teme de schimbare sau prefacere acolo, şi nici că venind bătrâneţa îţi va aduce vr-o zbârcitură, sau că ar vesteji-o vre'o boală, sau vr-o tristeţă ar vătăma-o, ci va fi mai presus de toate acestea. Frumuseţa de aici mai 'nainte chiar de a se arăta, a dispărut, şi dispărută nu are mulţi admiratori. Că oamenii lumeşti nu admiră, iară cei ce admiră, cu desfrânare admiră.

Deci, nu frumuseţa aceasta să o căutăm, ci pe cea de acolo, după aceea să umblăm, ca astfel cu făclii strălucitoare să intrăm în cămara de nuntă. Fiindcă nu numai fecioarelor le-a făgăduit aceasta, ci şi sufletelor feciorelnice, fiindcă dacă ar fi fost făgăduit numai fecioarelor, de sigur că cele cinci nu ar fi fost scoase afară. Deci frumuseţa aceasta este a tuturor care au suflete feciorelnice, care sunt scăpate de gândurile vieţei pământeşti,

fiindcă gândurile acestea conrup sufletul. Dară dacă rămânem curaţi si nevătămaţi, vom intra acolo şi vom fi primiţi. «*Că v-am logodit unui bărbat*, zice, *fecioară curată să vă puiu înaintea lui Christos*» (II. Cor. 11, 2). Acestea le-a spus apostolul nu numai către fecioare, ci către plinitatea întregei biserici. Căci un suflet curat este fecioară, chiar de ar fi bărbat, şi încă fecioară cu adevărată feciorie, cu o feciorie minunată. Fecioria aceasta a trupului este o urmare şi umbră a aceleia, în timp ce adevărata feciorie aceea este.

Această frumuseţă să o căutăm, căci numai astfel vom putea vedea cu faţa veselă pe mirele Hristos, numai astfel vom putea intra în cămara de nuntă cu candelele aprinse, dacă nu ne va lipsi untul-de-lemn, dacă în fine aurăriile topindu-se vom produce un astfel de unt-de-lemn, încât să facă strălucitoare candelele, iară acel unt-de-lemn este filantropia. Dacă altora vom da averile noastre, dacă acele averi vor produce unt-de-lemn, atunci ni se va adaoge, şi nu vom fi siliţi a zice în acel timp: «*Daţi-ne din untul-de-lemn al vostru, ca să sting candelele noastre*» (Math. 25, 8, 12), nici nu vom avea nevoie de alţii, sau că ducându-ne la ceice vând, să fim lăsaţi afară de camară, şi nici că vom auzi acea voce înfricoşată, bătând în uşe: «*Nu vă ştiu pre voi*», ci ne va cunoaşte, ne vom aduna prin prejurul mirelui şi intrând în cămara de nuntă duhovnicească, ne vom bucura de mii de bunătăţi. Că dacă aici este atât de strălucită cămara de nuntă, atât de strălucite candelele, încât că nu satură pe privitor, apoi cu atât mai mult acolo.

Cerul este sfânta sfintelor, este locul acela unde nu-i este îngăduit fiecăruia de a intra, şi cămara de nuntă mai bună încă este decât ceriul, şi acolo vom intra. Apoi dacă cămara de nuntă va fi aşa de frumoasă, ce fel va fi mirele? Şi ce spun eu ca să vindem aurăriile şi să le dăm săracilor, când chiar şi pe sine înşi-vă ar trebui să vă vindeţi, când în loc de femei libere să deveniţi roabe, încât să puteţi fi împreună cu mirele acela, să vă bucuraţi de frumuseţea aceluia, numai privind în faţa lui; şi pentru aceasta nu ar trebui ca să faceţi totul? Când vedem pe împăratul pământesc, noi îl admirăm; apoi cu

atât mai mult încă se cade a admira și a face totul când ne învrednicim a avea în fața noastră pe împăratul în acelaș timp și mirele nostru. Cu adevărat că cele de aici sunt umbră, iar cele de acolo adevăr. Și împărat și mire în cer și ca să ne învrednicim a ieși înaintea lui cu candelele aprinse, a fi apoi lângă dânsul și deapururea cu el; ei! ce nu ar trebui să facem? Ce nu ar trebui să suferim?

De aceia vă rog de a avea dorință de acele bunuri, de a dori pe mirele acela, și de a fi fecioare cu adevărată feciorie, căci stăpânul nostru caută fecioria sufletului nostru. Cu această feciorie să intrăm în cer, și să nu avem vr-o urăciune, sau vre-o sbârcitură, sau altceva de acest fel ca astfel să ne bucurăm de bunurile făgăduite nouă. Cărora fie a ne învrednici cu toții, prin harul și filantropia Domnului nostru Iisus Hristos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh se cade slavă, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor Amin.

OMILIA XXIX

«Că încă n'ați stătut până la sânge, împotriva păcatului luptându-vă, și ați uitat mângâierea, care vouă ca unor fii vă grăiește: fiul meu nu defăima certarea Domnului, nici slăbi, mustrându-te de dânsul. Că pre care iubește Domnul îl ceartă, și bate pre tot fiul pre care primește» (Cap. 12. 4—6).

Aici sunt două chestiuni în formă de mângâieri, care se par contrare una alteia multă putere având în ele, și pe care le-a pus la un loc aici. Intâia este când spunem că unii au pătimit multe, căci sufletul se liniștește așa zicând, când are pe mulți ca martori ai propriilor sale patimi, ceia ce a pus mai sus, zicând: *«Aduceți-vă aminte de zilele cele de mai 'nainte, întru care luminându-vă, multă luptă de patimi ați suferit»*, iară a doua când zicem că încă n-au pătimit ceva mare, *«că încă n'ați stat până la sânge*, zice, *împotriva păcatului luptându-vă»*. Și nu dendată a adaos cele ce urmează, ci după ce a arătat pe

toţi cari au stat până la sânge, la urmă uşor i-a fost de a trece cu grabă la patimile cele de laudă ale lui Christos. Aceasta o spunea şi Corinthenilor, scriindu-li: «*Ispită pre voi nu v'a ajuns, fără numai omenească*» (I. Cor. 10, 13), adecă o ispită mică. Că aceasta e de ajuns de a aţâţa şi a înălţa sufletul, când adecă cugetă că încă nu a atins culmea ispitelor, şi când se va convinge singur din cele întâmplate altora mai 'nainte. Adecă că «încă n-aţi suferit moartea, ci paguba voastră a mers până la averi, până la slavă, până la a fi alungaţi. Christos 'şi-a vărsat sângele pentru voi, dară voi nu l-aţi vărsat nici chiar pentru voi. El s'a luptat până la moarte pentru adevăr, luptându-se pentru voi, în timp ce voi nu aţi ajuns nici la primejdiile care ameninţă moartea. «*Şi aţi uitat*, zice, *mângâierea*», adecă «aţi descleştat mânile, v'aţi împuţinat, v'aţi moleşit».

«*Că încă n'aţi stătut până la sânge*, zice, *împotriva păcatului luptându-vă*». Aici arată ca şi păcatul sufla cu putere şi era înarmat. Expresiunea «*împotrivă luptându-vă*», este zisă către cei de faţă cari stau. «*Care vă grăieşte vouă ca unor fii*: *fiul meu*, *nu defăima certarea Domnului*, *nici slăbi mustrându-te de dânsul*». Mângâierea şi îndemnarea lor a făcut-o din înseşi faptele petrecute, şi adaoge apoi cu prisosinţă şi pe acea scoasă din cuvinte. «*Nici slăbi*, zice, *mustrându-te de dânsul*». Aşa dară ale lui Dumnezeu sunt acestea, şi nu este puţin lucru spre mângâiere şi aceasta, când noi aflăm, că atunci când noi putem face astfel de lucruri, aceasta este a lui Dumnezeu, care a îngăduit, precum zice şi Pavel: «*şi mi-a spus mie: destul este ţie darul meu*, *că puterea mea întru neputinţă se săvârşeşte*» (II Cor. 12, 9). Astfel că el este care îngăduie. «*Pre care-l iubeşte Domnul, îl ceartă*, *şi bate pre tot fiul pre care îl primeşte*» (Vers. 6). Nu poţi spune că este vr'un drept fără scârbe şi necazuri, şi chiar de s'ar părea aşa, totuşi noi nu putem şti celelalte necazuri ale lui, aşa că de necesisate că ori-ce om drept să treacă prin scârbe şi necazuri. Hotărârea lui Christos este că calea cea largă şi întinsă duce la pierdere, pe când cea strâmtă şi cu greu de trecut, duce la viaţă. Deci, dacă pe acea cale se poate ajunge la viaţă, iară

pe aiurea nu, apoi atunci toţi câţi au trecut la viaţă, pe acea cale strâmtă au trecut.

«*De veţi suferi certarea*, zice, *ca unor fii vouă se va afla Dumnezeu; căci care fii este pe care nu-l ceartă tatăl*» (Vers. 7)? De ceartă, apoi de sigur că spre îndreptare, iarăşi nu spre pedeapsă, nici spre osândă, şi nici spre a pătimi rău. Acum tu priveşte, că de la cele ce dânşii credeau că sunt părăsiţi, de la acestea, zice: «să credeţi, că voi nu sunteţi părăsiţi». Ca şi cum pare că ar fi zis: «De vreme ce aţi pătimit atâtea rele, poate că credeţi că v'a părăsit Dumnezeu, sau că vă urăşte? Dacă n'aţi fi pătimit, atunci ar fi trebuit să bănuiţi. Că dacă bate pre tot fiul pre care îl primeşte, apoi de sigur că cel ce nu este bătut, nu poate fi fiu. «Dară, zici tu, ce? oare cei răi nu pătimesc rele»? Pătimesc, de sigur; cum să nu pătimească? Că n'a spus doară că «tot cel bătut este fiu», ci că tot fiul este bătut. Nu poţi spune însă, căci sunt mulţi bătuţi şi dintre cei răi, precum ucigători de oameni, tâlhari, fermecători, spărgători de morminte. Aceia însă sunt pedepsiţi pentru propria lor răutate, şi nu ca fii sunt bătuţi, ci ca răi; «Voi însă, zice, ca fii».

Ai văzut cum peste tot locul pune în mişcare raţionamente de la împrejurările din sfânta Scriptură, de la cuvinte, de la propriile cugetări, de la exemplele din viaţă? Apoi după aceia chiar şi de la obişnuinţa comună. «*Iară de sunteţi fără de certare, căreia părtaşi s'au făcut toţi, iată dară că sunteţi feciori din curvie, iară nu fii*» (Vers. 8). Ai văzut, că — dupre cum am fost spus — nu poate fi fiu cel ce nu este bătut? Precum se întâmplă şi prin casele noastre, că părinţii dispreţuiesc pe cei născuţi din curvie, şi chiar de nu ar învăţa nimic, sau nu ar deveni vrednici de laudă, îi stau nepăsători, în timp ce de fiii adevăraţi, pentru că sunt fii, dânşii sunt îngrijoraţi ca nu cumva să se trândăvească. Deci, dacă a nu fi certat este dovada, că acela este născut din curvie, apoi trebuie a ne bucura pentru certare, căci ea este semn de legitimitatea lui. «*Ca unor fii vouă se va afla Dumnezeu*», zice, şi de aceia adaoge imediat: «*Apoi dacă pre părinţii trupului nostru i-am avut pedepsitori* (*certători*) *şi ne ruşinăm de dânşii*» (Vers. 9). Iarăşi aduce vorba de

la propriele lor întâmplări, prin care treceau; că precum mai sus zicea «*Aduceți-vă aminte de zilele cele mai dinainte*», tot așa și aici că «*ca unor fii vouă se va afla Dumnezeu*», și nu puteți spune că «nu putem suferi», că dacă pre părinții cei trupește îi sufăr copiii, și se sfiesc de dânșii, apoi pe părintele cel ceresc cum nu-l vor asculta, și cum nu se vor sfii de el? De și dealtfel deosebirea se vede nu numai de la persoane, ci și de la însăși faptele, că nu sunt certați tot pentru aceleași fapte unii și ceilalți. De aceia și adaoge: «*Că aceia întru puține zile, precum li plăcea lor ne-pedeapsa*» (Vers. 10), adecă de multe-ori împlinindu-și plăcerea, și neavând în vedere pretutindeni interesul. Aici însă nu se poate zice tot așa, căci nu face aceasta pentru vr'un interes al său, ci pentru voi, și anume pentru folosința voastră. Aceia poate ca să se facă folositori loru-și, și de multe-ori sunt certați și în zădar, pe când aici nu este nimic din acestea.

Ai văzut că și aceasta aduce mângâiere! Mai ales noi ne familiarizăm cu aceia, când vedem că nu pentru vr'un interes al lor ni poroncesc, sau ne sfătuiesc, ci întreaga lor grijă este pentru noi. Aceasta este dragoste sinceră, și adevărata dragoste, când nefiind cu nimic folositori, suntem iubiți de dânsul, nu ca să ni ia ceva, ci ca să ni dea. Cearta, face totul, totul încearcă, ca astfel să devenim primitori bunurilor lui.

«*Că aceia*, zice, *întru puține zile*, *precum li plăcea lor ne-pedeapsa pre noi*, *iară acesta spre folos*, *ca să ne împărtășim sfințirei lui*». Ce va să zică «*sfințirei lui*»? Adecă curățeniei lui, ca astfel să ne facem vrednici lui dupre putere. El face totul ca voi să primiți, și cu totul să vă dea vouă, iară voi nu vă siliți ca să luați? «*Zis-am Domnului, Domnul meu ești tu*, *că bunătățile mele nu-ți trebuiesc*» (Ps. 15, 2). Apoi, zice, pre părinții noștri cei trupești îi ascultăm când ne ceartă, și ne rușinăm; apoi oare nu cu atât mai mult ne vom supune tatălui celui ceresc și vom fi vii? «*Tatălui duhurilor*» zice, adecă al darurilor, al dorințelor noastre, adecă al puterilor celor netrupești. Dacă noi murim în acest fel, atunci vom fi vii. Și bine a zis: «*Că aceia întru puține zile*, *precum li*

plăcea lor ne pedepsă pre noi», căci nu peste tot locul ceia ce se vede este folositor, pe când Dumnezeu întotdeauna pentru interesul nostru.

[1]) Aşa dară certarea ni este folositoare. Aşa dară certarea este împărtăşirea sfinţeniei, şi încă foarte mult. Că dacă ea scoate din suflet trândăvia, pofta cea vicleană, sau dragostea de cele pământeşti, când întoarce sufletul, când îl face de a dispreţui toate cele de aici (iară de felul acesta este necazul) oare atunci nu devine ea sfântă? Oare nu atrage asupră-ne harul Duhului? Să ne gândim la cei drepţi, cum de au strălucit cu toţii; oare nu prin necazuri şi supărări? Şi de voieşti apoi să-i înşirăm dela început. Avel şi Noe de pildă. Oare nu prin necazuri şi scârbe? Nu vei găsi nici pe unul ca să nu fi fost zdrobit de necazuri şi supărări, găsindu-se în mijlocul atâtor rele. «*Că Noe om drept şi desăvârşit fiind în neamul său*, zice, *a plăcut lui Dumnezeu*» (Facere 6, 9). Căci gândeşte-te, dacă astăzi avem mii de bărbaţi a cărora virtute o putem râvni, — părinţi şi dascăli şi ucenici şi încă ne scârbim atât de mult, apoi ce a putut suferi acela găsindu-se singur printre atâţia? Dară să mai spun oare de acele ploi paradoxe şi minunate? Să spun poate de Abraam, de călătoriile lui cele lungi, de răpirea femeii lui, de primejdii, de războaie, de ispite? Să spun poate de Isaac, câte rele a pătimit, alungat într'una şi suferind degeaba, sau şi de alte necazuri? Sau poate de Iacob? Că a înşira aici toate ispitele lui nu este trebuitor, pe când de a raporta mărturia lui, pe care însuşi el a spus-o vorbind cu Faraon, este binevenită: «*Zilele anilor vieţii mele, carele nemernicesc sunt o sută treizeci, şi rele au fost zilele anilor vieţii mele, şi n'au ajuns la zilele anilor părinţilor mei, care zile le-au nemernicit ei*» (Ibid. 47, 9). Sau poate să spun de Iosif? Poate de Moisi? Poate de Isus a lui Navi? Poate de David? Sau de Ilie? Sau de Samuil? Sau voieşti a spune de Prorocii toţi? Apoi oare nu pe toţi aceştiia îi vei afla străluciţi prin necazuri şi scârbe?

---

[1]) *Partea morală.* Cum că certarea, cum şi necazul şi scârba de aici, ne procură fericirea nădăjduită, în timp ce dezmerdarea, plăcerea şi moleşirea pedeapsa cea veşnică. (Veron.).

Deci, spune-mi te rog: tu poate voieşti a deveni strălucit prin moleşie şi trândăvie? Dară nu vei putea. Să-ţi spun poate de Apostoli? Insă şi aceştiia pe toţi i-au covârşit prin necazuri. Şi Christos a zis aceasta: «*In lume necazuri veţi avea*», şi iarăşi: «*Voi veţi plânge şi vă veţi tângui, iar lumea se va bucura*» (Ioan 16, 33, 20), şi iarăşi că: «*Strâmtă este uşa, şi îngustă calea, care duce la vieaţă*» (Math. 7, 14). Domnul şi stăpânul căci a zis că strâmtă şi îngustă este, iar tu cauţi calea cea largă? Şi cum să nu fie absurd? De aceia nici că te vei învrednici vieţei, călătorind pe altă cale, ci pierderei, de vreme ce ai ales pe cea care duce acolo. Voieşti ca să-ţi spun şi să aduc la mijloc pe cei ce au trăit în desfătări? Dela cei de pe urmă să ne ridicăm la cei dintâiu. Bogatul care ardea în cuptorul cel de foc, Iudeii cari trăiau pentru pântece, a căror Dumnezeu era pântecele, ceice umblau în pustie după linişte şi repaos şi cari pururea piereau, precum şi cei de pe timpul lui Noe, oare nu au ales aceasta, vieaţă alunecoasă şi moleşită? Tot aşa şi cei din Sodoma au pierit din cauza iubirei pântecelui, dupre cum zice: *Intru săturare de pâne,* zice, *şi întru prisosinţă cu desfătări se resfăţau*» (Iezech. 16, 48.) Dară dacă săturarea de pâne au căşunat un astfel de rău, ce am putea spune de celelalte bucate pregătite cu mirodenii?

Isav oare nu petrecea în desfătări? Ce făceau cei ce văzând pe femeile fiilor lui Dumnezeu, şi cari se aruncau aşa zicând în prăpastie? Ce făceau cei ce erau ca înnebuniţi după copii [1])? Toţi împăraţii neamurilor, a Babilonezilor, Egiptenilor, oare nu şi-au pierdut cu grozăvie vieaţa lor? Oare nu sunt în osândă? Dară chiar cele de acum, oare nu sunt de felul acestora? Ascultă ce spune Christos: «*Cei ce poartă haine moi, în casele Impăraţilor sunt*», (Math. 11, 8), iară cei ce poartă nu haine de acestea, de sigur că în ceruri. Căci haina moale mollşeşte şi slăbeşte chiar şi un suflet auster, şi de ar avea un trup oricât de puternic şi vânjos, printr'o astfel de viaţă

---

[1]). Τί δέ οί τοῖς ἄρρεσιν ἐπιμαινόμενοι; Aici se face aluziune la pederastiea ce era în antichitate, şi pe care Sf. Chrisostom a combătut-o cu cea mai mare putere. A se vedea comentariile Epistolei către *Romani*, Omilia V. pag. 46—55, care poate fi privită ca un adevărat cap de operă.

molatică (τρυφεραγωγίας) îl face molatic și slăbănog. De unde credeți că vine faptul, că femeile sunt atât de slăbănoage? spune; oare numai de la natură! Câtuși de puțin, ci și de la vieața, și de la creșterea lor. Caci creșterea și starea lor la umbră, lenea și nelucrarea (ἀργία), băile, mirodeniile, mulțimea parfumurilor, moliciunea așternutului, și cele de acest fel, aduc cu toate la un loc slăbănogirea trupului.

Și ca să afli că este așa, ia aminte la cele ce voi spune. Dacă tu iai o plantă din cele crescute în pustiu, și bătută de vânturi și o vei pune la umbră și într'un loc umedos, în curând o vei găsi cu mult mai inferioară celei pe care o luaseși la început. Și cum că aceasta este adevărat, iată că femeile cele ce trăiesc pe câmpuri sunt cu mult mai puternice de cât bărbații cei din orașe, și pe mulți dintre aceștiia i-ar putea birui luptându-se. Și apoi când trupul devine mai molatic, de necesitate că și sufletul va lua parte la această moliciune, fiindcă în multe împrejurări energiile sufletului se unesc așa zicând cu dispoziția trupului. Așa de pildă în timp de boală altfel ne găsim sufletește, din cauza slăbirei trupului, și altfel ne găsim fiind sănătoși. Că precum se petrece cu coardele (strunele) de la chitară, când sunetul lor este moale și nu bine pronunțat, și valoarea meșteșugului este împiedecată, fiind silită de a se sluji de coarde moi; — așa și cu trupul, de la care sufletul primește multe care sunt vătămătoare, și multe trebuinți. Și când are nevoie de vindecare, atunci sufletul sufere o amară sclavie.

De aceia vă rog de a face trupul puternic, iară nu bolnăvicios. Vorba îmi este aici nu numai către bărbați, ci și către femei. De ce într'una îl slăbănogești cu dezmerdările, femeie, și-l faci cu totul debil? De ce îi vatămi puterea cu dezmerdările? Dezmerdările sunt spre slăbănogirea iară nu spre întărirea lui. Dacă te depărtezi de aceasta, și în alt chip te porți[1]), atunci de sigur că și frumuseța trupească va merge după voință, când puterea

---

[1]). Expresiunea din original ἑτέρως ἄγῃς σεωτὴν este des întrebuințată în scrierile autorilor clasici și Bizantini. Ἑτέρως ἄγειν σεαυτόν se întrebuințează în loc de: Καλλον τρόπον φέρεσθαι.

şi sănătatea e de faţă. Iară dacă îl vei îngrădi cu mii de boale, apoi de sigur că nu vei avea o culoare înfloritoare în faţa ta, şi nici vr'un semn de sănătate, ci veşnic vei fi trist. Voi ştiţi, că precum aerul când intră într'o casă o face mai frumoasă, tot aşa şi o privire frumoasă, când e la mijloc veselia sufletului, devine mai frumoasă; iară dacă se află în tristeţă şi în scârbe, devine mai uricioasă. Tristeţa o fac boalele şi scârbele, iară boalele vin când trupul devine molatic, din cauza multor dezmerdări. Aşa că dacă mă credeţi, apoi şi pentru cele spuse ar trebui să fugiţi de dezmerdări. «Dară, zici tu, a se dezmerda cineva, aduce cu sine plăcerea»; — de sigur însă că nu pe atâta, pe câtă greutate. Dealtmintrelea plăcerea se întinde numai până la gâtlej, şi până la limbă, iară dacă masa se ridică, sau dacă bucatele au fost mâncate, vei fi la fel cu cel ce n-a luat parte, şi încă chiar mai rău, având de acolo şi greutate în tot timpul, şi durere de cap, şi somn la fel cu moartea de multe ori şi insomnie din pricina îmbuibărei şi a astupărei resuflărei, şi a râgâiturelor.

Deci, iubiţilor, să nu îmbuibăm şi să nu îngrăşăm trupul, ci să ascultăm pe Pavel care zice: «*Şi purtarea de grijă a trupului să nu o faceţi spre pofte*» (Rom. 13, 14). Că precum luând cineva mâncările le-ar arunca în canal, tot aşa se petrece şi cu cel ce le aruncă în pântece, sau mai bine zis chiar mai rău. Căci aici canalul lucrează fără a fi vătămat cu ceva, acolo naşte încă şi mii de boale. Ceia ce hrăneşte pe cineva este mulţămirea cu puţin, sau cumpătarea, care poate contribui şi la mistuirea grabnică a mâncărilor întroduse, iară ceia ce este mai mult de cât necesar, nu numai că nu hrăneşte, ci încă şi vatămă trupul. Nimeni însă nu se uită la acestea, lăsându-se a fi amăgit de plăcerea trecătoare şi de prejudiţiile obişnuite. Voieşti a'ţi hrăni trupul? Dă la o parte ceiace este de prisos, dă trupului strictul necesar, şi pe care poate a o mistui; nu-l împovora, ca să nu-l acufunzi. Strictul necesar este şi hrană şi plăcere, şi nimic nu face mai mare plăcere, ca atunci când mâncările sunt bine mistuite; nimic nu ajută mai mult la sănătate, nimic la agerimea simţămintelor, nimic la alungarea boalelor ca cumpătarea

în mâncare. Cumpătarea este și hrană și plăcere și sănătate, iară ce este mai mult, devine spre vătămare, spre dezgust și boală. Ceeace face boala și foamea, aceia face și îmbuibarea și chiar mai grozave, fiindcă acelea în puține zile au dispărut și au slobozit pe om, pe când aceasta rozându-l pe nesimțite și trecându-l în putrezeciune, îl predă vr'unei boale îndelungate și unei morți grozave. Noi însă considerăm foamea ca un lucru de care trebuie să fugim, în timp ce după îmbuibare care e mai grozavă decât foamea, alergăm într'una.

Dară de unde vine boala aceasta, de unde această smintire? Nu zic ca să ne bigorâm, să ne tiranisim, ci numai ca să mâncăm pe atâta, pe câtă plăcere are în sine, adevărata plăcere, care poate hrăni trupul, cum și să-l facă cu bună rânduială față de energiile sufletului, și bine întărit cu sănătatea. Când însă devine ca înnecat în dezmerdări, atunci chiar cepurile dela corabie, — cum ar zice cineva — cum și legăturile ei nu vor mai putea a fi ținute strâns contra valurilor ce năpădesc, și atunci intrând apa înăuntru totul desface și strică. «*Purtarea de grijă a trupului să nu o faceți spre pofte*», zice. Și lucrul e foarte adevărat, căci îmbuibarea este material pentru poftele cele mai absurde, și chiar de ar fi cel ce se îmbuibează mai filozof decât toți filozofii, de necesitate că va pătimi ceva din cauza vinului, din cauza mâncărilor, de necesitate că se va topi pe nesimțite, și că flacăra va deveni mai mare. De aici apoi izvorăsc curviile, de aici preacurviile, fiindcă pântecele flămând nu poate zămisli amoruri, și chiar nici cumpătarea bine întrebuințată, în timp ce îmbuibarea este aceea care naște poftele cele absurde, aceea este care moleșează trupul cu desmerdările: Și precum pământul care este prea umedos naște viermi, ca și băligarul cel plouat și cu umezeală, în timp ce acel care e apărat de umezeală aduce multe roade, și chiar dacă nu este cultivat, scoate iarbă, iar dacă e cultivat, produce roduri, tot așa și cu îmbuibarea.

Deci, iubiților, să nu facem trupul netrebnic, și nefolositor , și nici vătămător, ci să plantăm într'însul roade folositoare și plante aducătoare de roduri, și să nu'l slăbim cu dezmerdările, căci acele dezmerdări vor produce

în loc de roduri viermi. Tot aşa şi pofta sădită, dacă este plouată, va naşte plăceri absurde, şi chiar foarte absurde. Această boală deci să o scoatem din noi, cu toată puterea, ca astfel să putem a ne învrednici bunătăţilor celor făgăduite prin Domnul nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl şi cu sf. Duh se cade slava, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXX

«*Şi toată certarea în timpul cel de faţă se pare că nu este de bucurie, ci de mâhnire, iară mai pe urmă roadă de pace a dreptăţei dă celor pedepsiţi printr'ânsa. Pentru aceia mânile cele slăbite şi genunchiurile cele slăbănoage vi le îndreptaţi. Şi cărări drepte faceţi, picioarelor voastre, ca nu ce este şchiop să rătăcească, ci mai vârtos să se vindece*» (Cap. 12, 11—13).

Cei ce beau doftorii amare, sufăr mai 'ntâi un oarecare desgust, iară după aceia simt folosul. De felul acesta este virtutea, de felul acesta şi răutatea. Acolo mai întâi este plăcerea, şi după aceia desgustul, pe când aici mai întâi este neplăcerea, iară după aceia plăcerea. Dară nimic nu este egal, căci nu este tot una: de a fi cineva mai întâi întristat, apoi mulţumit, cu a fi mai întâi mulţumit, şi după aceia întristat. Cum aşa? Apoi aici aşteptarea viitoarei nemulţumiri, micşorează plăcerea prezentă, în timp ce acolo aşteptarea viitoarei plăceri şi mulţumiri, tae şi îndepărtează violenţa nemulţumirei prezente, şi precum se întâmplă acolo, că nici-odată să nu fie mulţumit, tot aşa şi aici nici-odată nu va fi întristat. Şi nu numai prin aceasta se poate vedea deosebirea, ci şi de aiurea. Adecă cum? Apoi nici cele ale timpurilor nu sunt deopotrivă, ci cu mult mai mari şi mai covârşitoare. De aici apoi şi ceva mai mult se vede în cele duhovniceşti, de aici apoi şi Pavel se sileşte a introduce mângâierea, şi ia în ajutorul său judecata obştească, căreia nu s'a putut nimeni împotrivi, şi nimeni nu s'a încercat a se lupta cu hotărârea obştească. Căci când cineva ar spune ceva măr-

turisit de toţi, toţi se unesc şi nimeni nu stă contra. «Vă mâhniţi, zice; aceasta cu drept cuvânt, fiindcă aşa este certarea, astfel de scop are». De aici apoi a şi adaos astfel:

«*Şi toată certarea în timpul de faţă se pare că nu este de bucurie, ci de mâhnire*». Bine a spus el: «*se pare că nu este*», fiindcă certarea nu este spre mâhnire, ci numai că se pare. Şi nici că una este, şi alta nu, ci «*toată*». «*Toată certarea*, zice, *că nu este de bucurie, ci de mâhnire*», adecă şi certarea omenească, şi cea duhovnicească. Vezi cum el se luptă de la ideile obşteşti? «*Se pare*, zice, *că nu este de bucurie, ci de mâhnire*», aşa că în realitate nu este. Căci care întristare naşte bucurie? *Niciuna*, precum nici bucurie nu naşte întristare.

«*Iară mai pe urmă roadă de pace a dreptăţei dă celor pedepsiţi printr'ânsa*». Nu rod, ci roade multe. Dară oare ce însamnă: «*celor pedepsiţi printr'ânsa*»? Adecă celor ce au răbdat timp îndelungat, celor ce au fost stăruitori timp îndelungat. Priveşte apoi cum el întrebuinţează şi ziceri plăcute la auz, căci n'a întrebuinţat verbul obişnuit τιμωρήσασθαι = a fi pedepsit, ci γυμνάζωμαι = mă exercitez.[1]) Aşa dară certarea este un fel de exerciţiu, un fel de gimnastică, care face pe luptător puternic, şi nebiruit în lupte, ne'nvins în războae. Deci dacă toată certarea este de acest fel de sigur că şi aceasta va fi tot aşa. Aşa că trebuie a aştepta pe cele bune, şi un sfârşit plăcut şi paşnic. Şi să nu te minunezi, că fiind aspră şi greoae, are roade plăcute, căci şi coaja pomilor este aproape fără nici un gust, şi greoae, pe când roadele sunt dulci. A luat însă exemplul din înţelesul obştesc. «Deci dacă de acestea trebuie a aştepta, de ce vă întristaţi? zice. De ce vă împuţinaţi suferind cele triste. Cele ce trebuia a suferi, aţi suferit deja; deci nu vă împuţinaţi asupra recompensei». Vorbeşte către dânşii ca către nişte luptători în stadiu, ca către nişte războinici.

Ai văzut cum îi înarmează, cum îi aţâţă? «Mergeţi

---

[1]) În original acest vers este: „ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης" care tradus ad literam ar fi: «*mai pe urmă însă rod de pace a dreptăţei dă celor exercitaţi printr'ânsa*».

drept» zice. Aici el li vorbeşte de raţionamentele lor omeneşti, ca adecă să nu se îndoiască. «Ca dacă certarea vine din dragoste, zice; dacă îşi are începutul din îngrijirea părintească, dacă duce la un bun sfârşit, şi aceasta se dovedeşte şi prin fapte, şi prin vorbe, cum şi prin toate în fine, — atunci pentru ce vă împuţinaţi»? Astfel sunt numai cei ce se desnădăjduiesc, cei ce nu sunt tari în nădejdea celor viitoare. «Mergeţi drept, zice, ca nu cumva să şchiopătaţi, ci să mergeţi ca la început, căci cel ce merge şchiopătând, întărâtă răul». Ai văzut cum în noi stă de a ne vindeca?

«*Pacea să o ţineţi cu toţi, şi sfinţenia fără de care nimeni nu va vedea pre Domnul*» (Vers. 14). Ceia ce a spus mai sus «*Nepărăsind adunarea lor*» aceasta o spune şi aici, căci nu poate face mai uşor de învins în ispite, ca a se dezbina cineva din adunare, ca a ieşi din rând. Căci tu priveşte, cum în timp de luptă rupându-se rândurile, duşmanii nu vor mai avea nevoie de osteneală, ci îi vor lua legaţi, găsindu-i împrăştiaţi, şi prin aceasta slăbiţi. «*Pacea să o ţineţi cu toţii*, zice, *şi sfinţenia*». Aşa dară, şi cu cei ce fac rău? «*De este cu putinţă*, zice, *cât este pentru voi* (*cât atârnă de voi*), *cu toţi oamenii pace având*» (Rom. 12, 18). «Cât atârnă de tine, zice, fii împăciuitor, nevătămând cu nimic evseviea, însă în cele ce pătimeşti rău, sufere cu bărbăţie». Căci puternică armă în ispite este răbdarea relelor. Aşa şi Christos a făcut puternici pe ucenicii săi, zicând: «*Iată vă trimet pre voi ca oile în mijlocul lupilor; fiţi deci înţelepţi ca şerpii, şi blânzi ca porumbii*» (Math. 10, 16). Ce spui? suntem în mijlocul lupilor, şi tu ni poronceşti de a fi ca oile şi ca porumbii? «Da! zice el; nimic nu ruşinează atât de mult pe cel ce face rău, ca a suferi noi cu bărbăţie cele întâmpinate, şi a nu ne apăra nici cu vorba, nici cu fapta». Aceasta ne face şi pre noi mai filosofi, mai mare ni face şi plata, şi chiar şi pe aceia îi foloseşte. Te-a batjocorit cutare? Tu, binecuvintează-l. Priveşte câte câştigi de aici: răul l-ai stins, plată prin aceasta ţi-ai câştigat, pe acela l-ai ruşinat, şi n-ai suferit nici un rău. «*Pacea să o ţineţi cu toţii şi sfinţeniea*». Ce va să zică «*sfinţeniea*»? Adecă, înţelepciunea, purtarea demnă în căsătorie. «Dacă cineva

este necăsătorit, zice, să rămână curat, iară dacă este căsătorit, să nu curvească, ci să aibă pe femeia sa», căci și aceasta este sfințenie. Cum? Apoi nu că doară nunta este sfințenie, ci că nunta păstrează sfințeniea din credință, ne-lăsând pe cineva a se uita la curvă. Căci nunta este cinstită, iară nu sfântă. Nunta este curată, nu că doară procură sfințenie, ci că împiedecă sființeniea, cea dată prin credință, de a se întina.

«*Fără de care nimeni nu va vedea pre Dumnezeu*», ceia ce și Corinthenilor li spunea, scriindu-li: «*Nu vă înșelați* zice; *nici curvarii, nici slujitorii idolilor, nici preacurvarii, nici malachii, nici sodomnenii, nici furii, nici lacomii, nici bețivii, nici ocărâtorii, nici răpitorii, împărățiea lui Dumnezeu nu vor moșteni.*» (I. Cor. 6, 9. 10). Căci cum este cu putință ca cel ce devine trupul curvei să fie trupul lui Christos? «*Socotind ca nimeni să nu se lipsească de darul lui Dumnezeu, ca nu cumva vre-o rădăcină a amărăciunei odrăslind în sus, să se facă sminteală, și printrânsa să se spurce mulți. Să nu fie cineva curvariu sau spurcat.*» (Vers 15. 16). Ai văzut cum pretutindeni fie-căruia pune la îndămâna mântuirea? *Mângâindu-vă unul pe altul*, zice, *până ce se mai chiamă și astăzi*».

[1]). Deci, iubiților, să nu aruncați totul asupra dascălilor, nu totul asupra povățuitorilor voștri; puteți și voi singuri, zice, să vă edificați. Ceia ce și Thesalonicenilor scriinduli zicea: «*Unul pre altul zidiți, precum și faceți*», și iarăși: «*Mângâiați-vă unul pre altul cu cuvintele acestea*». (I. Thesal. 5, 11. 4, 18). Aceasta vă sfătuim și noi acum. Dacă veți voi, veți face mai multe și mai mari de cât noi, fiindcă cel mai mult timp trăiți împreună, și cele al voastre mai bine le știți voi, precum și defectele voastre le cunoașteți, aveți apoi și mai multă îndrăzneală, mai multă dragoste și mai multă obișnuință. Toate acestea nu sunt lucruri mici spre învățătură, ci mari și binevenite ajutoare, căci voi puteți cu mult mai bine de cât noi și a mângâia, și a certa. Și nu numai aceasta, ci în-

1) *Partea morală.* Noi nu trebuie a arunca totul asupra dascălilor. ci să ne silim de a ne edifica unii pre alții și a purta slăbiciunele unii altora. (Veron).

că și aceia că sunt unul singur, pe când voi sunteți mulți, și veți putea toți câți veți voi să fiți dascăli. De aceia vă rog nu neglijați darul acesta. Fie-care din voi are femeie, are prietin, are slugă, are vecin; cu de acestea să-l mângâie, să-l sfătuiască, să-l certe. Căci cum să nu fie absurd, ca pentru hrană să se facă atâtea, să se facă ospețe, la ziua hotărîtă să se întrunească la un loc cu toții, și în fine fie care în ceia ce-l privește să împlinească rolul prin contactul cu ceilalți, ca de pildă dacă ar trebui să se ducă la o înmormântare, fie la vre-o cină, fie de a face ceva împreună cu aproapele; — și pentru învățătura virtuței să nu facem așa? Da! vă rog; nimeni să nu neglijeze, căci va primi mare plată de la Dumnezeu. Și ca să știi că așa trebuie să fie, află că cel ce a primit cei cinci talanti, este dascălul, pe când cel ce a primit unul, este ucenicul. Dacă ar zice ucenicul: «Eu sunt ucenic, nu am nici-o primejdie» și cuvântul ce l-a primit de la Dumnezeu, acest cuvânt obștesc și delicat, îl va ascunde, și nu va sfătui, nu va avea curaj, nu va certa, nu va îndemna, dacă poate, ci îl va ascunde în pământ, — căci pământ este cu adevărat, și cenușă, inima care ascunde darul lui Dumnezeu; — dacă, zic, va ascunde acest dar, fie prin lene, fie prin răutate, nimic nu va folosi zicând, «că un talant am avut». Un talant ai avut; apoi trebuia ca acel talant să-l neguțătorești, și să-ți îndoiești talantul. Dacă ai fi câștigat încă unul, nu ai fi tras la răspundere, căci nici celui ce a adus doi nu i-a spus «de ce n-ai adus cinci»? ci și pe acesta l-a îndvrednicit de aceleași ca și pe cel ce a adus cinci. Și de ce oare? Pentru că pe cât a avut, a făcut, și nu fiindcă a primit mai puțin de cât cel ce a primit cinci s-a trândăvit, și nici că numărul cel mic a putut să-l facă de a nu lucra. Nu trebuia tu a te uita la cel care a avut doi talanți, sau mai bine zis la acela trebuia să te uiți, și precum acela a imitat pre cel ce a primit pe cei cinci, tot așa și tu trebuia a râvni și a imita pe cel cu doi. Că dacă se dă pedeapsă și celui ce are avere, și nu dă din ele săracilor, dară încă cel ce poate a sfătui pe alții, și nu o face, cum nu va fi pedepsit? Acolo se hrănește trupul, aici sufletul; acolo

împiedici morțile cele temporale, aici împiedici moartea cea veșnică.

«Dară, zici tu, eu nu am cuvânt». Nu este nevoie de cuvânt, sau mai bine zis de darul cuvântului; nu este nevoie de elocvență. Dacă vezi pe prietin curvind, spune-i: «Rău lucru este ceia ce tu faci; nu ți-i rușine, nu te sfiești? Ceia ce faci este rău». Dară el nu știe că este rău? zici tu. Ba știe, însă este atras de poftă. Și cei bolnavi de friguri știu că băutura de apă rece este vătămătoare, și totuși au nevoie de alții ca să-i împiedece. Cel ce se găsește în vre-o patimă, nu va putea a se desbăra cu ușurință de ea. De aceia deci trebuie ca tu cel sănătos să alergi spre vindecarea aceluia. Și chiar de nu s-ar convinge cu cuvântul, tu totuși privește-l de aproape depărtându-se, și stăpânește-l așa zicând cu privirea, că poate se va rușina. «Și care este folosul zici tu, când el o face aceasta pentru mine, și fiindcă este stăpânit de mine» ? Nu mai cerne cuvintele în zădar, ci deocamdată prin ori-ce mijloc depărtează-l de fapta cea rea, căci se va deprinde de a nu se afunda în acea prăpastie fie prin tine, fie în fine prin ori-ce mijloc, când îl vei deprinde de a nu se afunda, atunci îl vei putea să'l iai ca odihnit puțin, și să-l înveți că trebuie a face așa pentru Dumnezeu, iar nu pentru om. Nu te încerca de a îndrepta totul deodată, fiindcă nu vei putea, ci încetul și câte puțin. Dacă îl vezi ducându-se la ospețe și beții, sfătuește-l iarăși, îndreaptă-l și-l ajută, fie chiar că te-ar vedea și pe tine având vr'un defect. Că astfel va suferi certarea ta, când mai ales va vedea că și tu ai nevoie de certare, și că nu ai succese în totul nici nu ești dascăl, ci față de dânsul ești ca un prietin și frate ajutător. Spune-i: «Eu te-am ajutat pre tine, aducându-ți aminte de interesele tale; iară tu mai ales când mă vezi și pe mine având defecte, îndreaptă-te, încetează a te mai lăsa la răle». Dacă îl vezi că el este furios și iute, dacă este lacom, stăpânește-l, oprește-l cu sfatul tău. Aceasta este prietenie adevărată, astfel: «*Frate pe frate ajutându-se,* zice, *ca cetate puternică se face*» (Pilde 18, 19). Nu a mânca și a bea face prietenia, căci de aceste au și tâlharii, și ucigătorii de oameni, — ci dacă suntem prieteni, și dacă cu

adevărat ne ajută unii pe alții, atunci desigur că la aceasta ne unim unii cu alții, aceasta ne duce la o prietenie folositoare, prin aceasta împiedecăm pe acelea care ne duc în gheena.

Deci, nici cel certat să nu se tulbure, căci doară suntem oameni, și avem defecte, și nici cel ce ceartă să nu o facă aceasta ca în bătae de joc, și ca fală, ci ca un sfat al său propriu dat cu blândeță. Cel ce ceartă are nevoie de o mai mare blândeță 'ca astfel să convingă de a răbda cel certat lovitura dată. Nu vedeți pe doftori când ard, când taie rana, cu câtă blândeță întreprind faptul vindecărei? Apoi cu atât mai mult trebuie a face aceasta cei ce ceartă, fiindcă certarea este cu mult mai iute decât focul și fierul, și face pe cel certat de a sări în sus de durere. De aceia doftorii multe născocesc, ca bolnavii să rabde în liniște tăierea, cu multă blândețe cum s-ar zice, și câte puțin, după care apoi îl lasă să se odihnească. Tot așa trebuie a face și certările ca nu cumva cei certați să sară în sus de durere. Dear trebui chiar să fim batjocoriți, sau să fim și răniți, totuși noi să nu ne dăm în lături. De altfel chiar și cei operați, mii de hule aruncă asupra doftorilor, însă aceștia spre nimic alt nu au îndreptată privirea lor, decât numai spre îndreptarea sănătăței celor bolnavi. Tot așa trebuie a face și aici totul, spre a deveni folositoare certarea, și totul să facem, având în vedere plata ce ni stă de față. «*Purtați*, zice, *sarcina unul altuia, și așa veți plini legea lui Christos*» (Galat. 6, 2). Astfel deci, și certând, și suferind unul altuia, vom putea a îndeplini zidirea cea întru Christos. Astfel veți face ca și osteneala noastră să fie mai ușoară, ajutându-ni nouă în totul, și făcându-vă părtași și tovarăși atât la mântuirea altora cât și a fiecăruia în parte. Să răbdăm deci, și să purtăm sarcina unul altuia, sfătuind și certând pre cei ce au nevoie, ca astfel să ne învrednicim bunătăților făgăduite nouă, întru Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXXI

«Pacea să ţineţi cu toţi, şi sfinţeniea fără de care nimeni nu va vedea pre Dumnezeu». (Cap. 12, 14).

Multe sunt în adevăr care caracterizază creştinismul, dară mai mult de cât toate şi mai superior dă cât toate este dragostea şi pacea către alţii. De aceia şi Christos zice: *«Pacea mea dau vouă»* şi *«Intru aceasta vă cunoaşte lumea că sunteţi ucenici ai mei, de veţi avea dragoste între voi»* (Ioan 14, 27. 13, 35). Pentru aceasta şi Pavel zice: *«Pacea să ţineţi cu toţi, şi sfinţeniea»* — adecă modestia — *«fără de care nimeni nu va vedea pre Dumnezeu»*.

«Socotind ca nimeni să nu se lipsască de darul lui Dumnezeu» (Vers. 15). Ca şi cum parecă ar călători pe un drum lung în tovărăşie cu mulţi, «i ăgaţi bine seama, zice, să nu rămână cineva; şi nu numai aceasta o cer, ca voi cu toţii să ajungeţi, ci şi pe alţii să-i aveţi în băgare de seamă. *«Ca nimeni să nu se lipsască de darul lui Dumnezeu»* zice. Aici spune de bunurile viitoare, de credinţă evangheliei, de purtarea şi viaţa cea mai bună, căci toate acestea sunt ale harului lui Dumnezeu. Să nu 'mi spui că unul este cel slobozit, şi pentru unul a murit Christos. Şi tu nu te îngrijeşti de acela pentru care a murit Christos? *«Socotind»* zice, adecă cercetând cu amănunţime, căutând a afla, ceia ce se face şi cu cei bolnavi fiind cu băgare de seamă la toate, căutând a descoperi. *«Ca nu vre-o rădăcină a amărăciunei odrăslind în sus să facă sminteală şi printr'aceia să se spurce mulţi»*. Şi cu drept cuvânt a numit el păcatul amărăciune, căci cu adevărat că nimic nu este mai amar ca păcatul, iară aceasta o ştiu cei ce sunt mustraţi de cuget după săvârşirea lui, cei ce gustă o mare amărăciune. Căci păcatul fiind foarte amar, strică cu desăvârşire cugetul şi dreapta judecată a omului. Astfel este natura amărăciunei, este nefolositoare. Bine a zis el *«rădăcina amărăciunei»*. N-a spus «amară», ci *«amărăciune»*, fiindcă o rădăcină amară este cu putinţă de a face rod dulce, pe când rădăcina amărăciunei nu e

cu putință de a face rod dulce, fiindcă totul din ea este amar, totul grețos, toate în fine pline de dezgust.

«*Și printraceia*, zice, *să se spurce mulți:*» adecă pe cei desfrânați să-i tăiați dintre voi: «*Să nu fie cineva curvar și spurcat ca Isav, care pentru o mâncare 'și-a vândut întâia naștere a sa*». Și cum a fost curvar Isav? N-a spus aceasta, că Isav a fost curvar, ci expresiunea «*să nu fie cineva curvar*» este zisă spre deosebire de «*sfințenia să țineți*». «*Să nu fie cineva curvar și spurcat ca Isav*» adecă iubiților de pântece, nestăpânit, lumeț, cele duhovnicești lepădându-le. «*Carele pentru o mâncare 'și-a vândut întâea naștere a sa*», adecă, care a depărtat de la sine această cinste dată de Dumnezeu, prin trândăvia lui, și pentru o mică plăccre a pierdut slava și cinstea lui cea mare. Aceasta o spune lor într'un mod familiar, aceasta este a celui necurat, a celui spurcat. Așa că nu numai curvarul este necurat, ci și mâncăciosul sau iubitorul de pântece, robul pântecelui, căci și acesta este rob al altei plăceri, și deci este silit de a împila, a nedreptăți pe altul, a răpi avutul altuia, a face mii de fapte urâte, căci fiind rob al acelei patimi, de multe ori și blestemă. Acesta n-a crezut vrednic de nimic dreptul de întâia naștere, și deci având grija numai de odihna cea momentană și trecătoare, a ajuns până la a'și vinde și dreptul de întâia naștere. Astfel că acum dreptul de întâia naștere este al nostru, și nu al Iudeilor. Tot odată aceasta se brodește și față de patima lor, că cel întâi a devenit cel de pe urmă, și cel de pe urmă întâi: unul pentru stăruința lui, celălalt pentru trândăvia lui.

«*Că știți că și după aceia vrând să moștenească blagoslovenie a, au fost neprimit, de vreme ce loc de pocăință nu a aflat, măcar că și cu lacrămi o căuta*» (Vers. 17). Dară ce vra să spună el aici? Oare nu cumva scoate pocăința? Câtuși de puțin. Dară atunci, cum de n-a aflat loc de pocăință? Că dacă era desnădăjduit de dânsul, dacă se bocea în gura mare, de ce n-a aflat loc de pocăință? Pentru că faptul nu era pocăință. Precum trișteța lui Cain nu era pocăință — și aceasta a dovedit-o omorul fratelui său Avel — tot așa și aici cuvintele nu erau pocăință, și aceasta o a dovedit omorul — căci și acesta cu intențiunea

a ucis pre fratele său Iacob, dupre cum spune: «*Să se apropie zilele jalei tatălui meu,* zice, *ca să ucid pre Iacob fratele meu*». Lacrămile nu au putut să-i dea pocăință. Și n-a zis simplu că prin pocăință, ci încă și cu lacrămi n'a aflat de pocăință. De ce oare? Pentrucă nu s'a pocăit precum trebuia, căci aceasta este pocăință, adică că nu s'a pocăit precum se cerea. Fiindcă cum de zicea: că s'au făcut leneși, s'au făcut trândavi, au șchiopătat, s'au moleșit, când toate acestea sunt începutul căderei lor? Mi se pare că aici face aluziune la niscareva desfrânați dintre dânșii, pe cari nu că doară ar voi ca să-i certe deocamdată, ci se face că nu știe, ca să se îndrepteze. Trebuie mai întâi a se face cineva că nu știe, iară după aceasta când vede că stăruiesc în rău, să întrebuințeze certarea, astfel ca să nu devină fără de rușine, ceiace și Moisi a făcut cu Zamvrì și Madianitencii [1]). «*Loc de pocăință nu a aflat*», zice, adică n'a aflat pocăința, sau că n'a arătat pocăință demnă, sau că a păcătuit mai mult decât pocăința. Așa dară sunt păcate cu mult mai mari decât pocăința. Ceiace el spune aici, aceasta înseamnă: Să nu cădem jos ca un cadavru ce nu se mai ridică; până când lucrul se crede ca o șchiopătare, este ușor cuiva de a se scula drept în picioare, iară dacă ne vom abate din drum, ce va fi la urmă? Toate acestea le vorbește celor ce încă n'au căzut, amenințându-i cu frica, și spunând că cel căzut nu se va învrednici de mângâiere, iar celor căzuți le spune ca să nu se desnădăjduiască, și le grăiește cele contrare, zicând astfel: «*Fiii mei, pe cari iarăși cu durere vă nasc, până ce se va închipui Christos întru voi*», și iarăși: «*cei ce vreți să vă îndreptați prin lege, din har ați căzut*» (Galat. 4, 19, 5, 4). Iată că mărturisește că au căzut. Cel ce stă, auzind că cel căzut nu se va învrednici de iertare, va fi mai vioiu și mai sigur de starea lui drept, pe când dacă și eu cel căzut s'ar face uz de aceiași iuțeală, totuși niciodată nu se va ridica. Ce nădejde de prefacere va da el? «Că nu numai că n'a plâns,

---

1) *Notă.* In original se zice: precum a făcut cu *Zamvrì* și *Hasvitida*, in loc de Madianițeanca, cum este în ediția noastră. A se vedea Cap. 25, din Numeri.

zice ei încă s'a pus la ceartă». Deci, apostolul nu scoate pocăința, ci îi asigură pe dânșii ca să nu cadă.

[1]). Deci iubiților, câți nu cred în Gheena, să-și amintească de acestea. Câți își închipuie că pot păcătui fără a fi pedepsiți, acestea să le rumege în sine. De ce Isav nu s'a învrednicit de iertare? Pentrucă nu s'a pocăit pe cât trebuia. Voiești poate a ști de o pocăință adevărată? Ascultă despre pocăința lui Petru după ce s'a lepădat de Christos, căci povestind evanghelistul despre aceasta, zice: «*Și ieșind afară a plâns cu amar*» (Math. 26, 75). De aceia i s'a și iertat lui acest păcat, pentru că s'a pocăit dupre cum a trebuit, — deși jertfa încă nu se adusese, păcatul nu se ridicase, căci încă stăpânea și tiranisa. Și pentru ca să afli că lepădarea lui Christos nu a venit din cauza trândăviei lui, pe cât din cauză că Dumnezeu îl părăsise, certându-l ca să cunoască hotarele putinței omenești și să nu contrazică în cele spuse de dascălul său, și nici să se crează mai mare decât ceilalți ucenici, ci să știe că fără Dumnezeu nimic nu se poate face, și că «*De nu ar zidi Domnul cetatea, în deșert s'ar osteni cei ce o zidesc pre dânsa*» (Ps. 126, 5). Că de aceia și Christos numai lui i-a zis, că «*iată Satana v'a cerut pre voi ca să vă cearnă ca grâul, iară eu m'am rugat pentru tine, ca să nu lipsească credința ta*». Luca 22, 31, 32). Fiindcă era natural ca el să cugete lucruri mari, știindu-se pe sine că mai mult decât pre toți îl iubea pre el Christos, apoi la urmă a plâns cu amar, și a făcut și celelalte la fel cu plânsul. Căci, ce n'a făcut el după aceasta? In mii de primejdii s'a aruncat, și prin multe a dovedit el curajul și bărbăția lui, cum și prezența de spirit. S'a pocăit și Iuda, însă s'a pocăit rău, căci s'a spânzurat. S'a pocăit, precum am fost spus, și Isav, sau mai bine zis, acesta nu s'a pocăit, căci lacrămile lui nu erau din căință, ci din mânie și supărare mai cu seamă, după cum dovedesc cele de după aceasta. S'a pocăit și fericitul David, zicând astfel: «*Spala-voiu în toate nopțile patul meu, cu lacrămile mele așternutul*

---

[1]) *Partea morală.* Despre adevărata pocăință, și că noi trebuie în toate a ne teme de Dumnezeu, și a îndeplini sfintele lui porunci, în nădejdea răsplatei celei veșnice. (Veron).

meu voiu udà» (Ps. 6, 7), și păcatul făcut de mult, după atâția ani, după atâtea generațiuni, ca și cum s'ar fi petrecut atunci, el îl mărturisea și se jelea.

Cel ce se pocăiește nu trebuie a se înfurià, nici a se sălbătăci, ci a se umili ca un desnădăjduit, ca unul ce nu are curaj, ca un condamnat, ca unul ce numai prin milă poate fi mântuit, ca unul ce s'a arătat nerecunoscător către binefăcătorul său, ca un netrebnic și vrednic de mii de pedepse. Dacă toate acestea le judecă cineva, nu se va mâniea, nu se va scandaliza, nu va jăli, nu va plânge, nu va suspina și nici se va boci ziua și noaptea. Cel ce se pocăiește, nici odată nu trebuie a da uitărei păcatul făcut, ci a ruga pe Dumnezeu, pe deoparte ca să nu i-l pomenească, iară pe de alta ca el singur să nu-l uite niciodată. Dacă noi ne aducem aminte de păcatale noastre, Dumnezeu le va uita. Noi înși-ne să ne condamnăm, noi înși-ne să ne acuzăm, că astfel vom îmblânzi pe judecător. Păcatul mărturisit, devine mai mic, nemărturisit se face mai mare și mai vătămător. Că dacă păcatul își mai adaogă nerușinarea și nerecunoștința, apoi cum ar fi cu putință ca, cel ce nu cunoaște că a păcătuit mai 'nainte, să se păzască de a nu mai cădea în aceleași păcate?

Deci, iubiților, să nu ne lepădăm de Christos, vă rog, nici să devenim nerușinați, ca nu cumva și fără voea noastră să fim pedepsiți. A auzit Cain glasul lui Dumnezeu: «Unde este Avel, fratele tău»?, la care el a răspuns: «*Nu știu; au doară eu sunt păzitor al fratelui meu*» (Facer. 4, 9)? Ai văzut cum aceasta a făcut încă mai mare și mai grozav păcatul? Nu tot așa însă a făcut și Adam, tatăl lui, ci auzind glasul lui Dumnezeu: «*Adame unde ești?*» a răspuns: «*Am auzit glasul tău, și temându-mă că sunt gol, m'am ascuns*» (Ibid. 3, 9. 10).

Mare bun este iubiților, de ași cunoaște cineva păcatele sale, și a și le aminti întruna. Nimic nu vindecă greșalele cuiva, sau căderea în păcate, atât de sigur, ca o amintire întruna de ele, precum și vice-versa, nimic nu face pe om mai trândav, și aplecat spre păcat, ca uitarea lor. Știi foarte bine, că conștiința nu poate suferi acea amintire, ba încă chiar fuge de ea, și este hărțuită de rele; însă stăpânește-ți sufletul și pune-i frâu, căci în-

tocmai ca și un cal nărăvaș și cu greu de ținut în frâu, tot așa și sufletul se neliniștește, și nu voiește a se convinge că a păcătuit. Aceasta însă este cu totul satanicesc lucru. Noi cu toate acestea să'l convingem că a păcătuit, și să se pocăiască, ca astfel să scape de osândă. Căci cum pretinzi, spune'mi, de a te învrednici de iertarea păcatelor, când nu le-ai mărturisit de loc? Acel păcătos numai este vrednic de filantropie și de milă; dară tu care nici odată nu te-ai convins că ai păcătuit, cum pretinzi a fi miluit pentru cele săvârșite cu atâta nerușinare? Să ne convingem pe noi înșine că am păcătuit, nu numai cu limba, ci și cu cugetul. Nu numai să ne numim păcătoși, ci și păcatele să le cântărim, și să ni le amintim pe fiecare după felul său. Nu-ți spun doară ca să te dai pe sine-ți în vileag, sau să fii acuzat de alții ci ascultă ce spune Prorocul: «*Descopere Domnului calea ta*» (Ps. 36, 5). Mărturisește acestea lui Dumnezeu, mărturisește-ți păcatele judecătorului, rugându-te dacă nu cu limba cel puțin cu cugetul, și astfel te vei învrednici a fi miluit. Dacă pururea vei avea în cugetul tău păcatele făcute, nici odată nu vei cleveti pe aproapele tău. Dacă ești convins cu adevărat că ești păcătos, de sigur că așa vei face, fiindcă nimic nu poate umili pe suflet atât de mult, ca păcatele prin sine înseși, și examinate după felul lor. Având-le veșnic în minte, nici odată nu vei cleveti, nu te vei mânia, nu vei bârfi, nu vei cugeta lucruri mari de tine, nu vei cădea iarăși în ele, iară spre cele bune vei fi încă mai aprig.

Ai văzut câte bunuri se nasc din amintirea păcatelor? Să le scriem deci pe cugetele noastre. Știu bine că sufletul nu poate suferi o amintire atât de amară, însă noi să-l silim și să-l constrângem a face așa, fiindcă mai bine este de a fi acum mușcat de cuget, de cât a fi pedepsit în acel timp. Dacă acum îți aduci aminte de ele, și într'una le prezinți înaintea lui Dumnezeu, și te rogi pentru ele, uite te vei scăpa de ele; iară dacă, acum le uiți, atunci de sigur că îți vei aduce aminte de ele și fără să voiești, fiind puse înaintea lumei întregi, și descoperite tuturor, și prietenilor, și dușmanilor, și îngerilor. Căci n-a spus numai către David: «*Că tu ai făcut întru*

ascuns, iară eu voiu face înaintea tuturor» (II. Imp. 12, 12), ci-şi către noi toţi. «Te-ai temut de oameni, zice, şi te-ai ruşinat de dânşii mai mult de cât de Dumnezeu. De Dumnezeu care vede totul nu te-ai îngrijit, pe când de oameni te-ai sfiit». «*Ochii oamenilor*, zice, *este frica lor*»[1]). «De aceia, zice, şi tu vei da seamă chiar înaintea lor, căci te voiu certa punând păcatele tale înaintea ochilor tuturor oamenilor».

Cum că aceasta este adevărat, şi pe faţă, dacă acum prin o pururelnică amintire de ele nu le vom şterge, ascultă cum se vor da pe faţă cruzimea şi neomenirea: «*Am flămânzit*, zice, *şi nu'mi-aţi dat să mănânc*». Şi unde le spune acestea? Poate că întru vr'un colţ, poate că într'ascuns? Câtuşi de puţin. Unde atunci? «*Când va veni fiul omului întru slava sa, şi toţi sfinţii îngeri cu dânsul, atuncea va şedea pre scaunul slavei sale, şi se vor aduna înaintea lui toate neamurile, şi va despărţi pre ei unul de altul . . . şi va zice celor deadreapta: veniţi binecuvântaţii părintelui meu, că am flămânzit şi mi-aţi dat să mănânc*», iară celor deastânga: «*duceţi-vă dela mine blăstămeţilor, că am flămânzit şi nu mi-aţi dat să mănânc*» (Math. 25, 31 — 46). Priveşte apoi cum şi celor cinci fecioare le-a spus în auzul tuturor: «*Nu vă ştiu pre voi*». Cele cinci, şi cinci, nu invederează doară numărul de cinci numai, ci pe toate fecioarele cele rele, şi crude, şi neomenoase, cum şi pe cele care nu sunt de acest fel. Tot aşa şi cel ce a ascuns talantul în pământ a auzit spunându-i-se înaintea tuturor, şi a celor cari au câştigat doi, şi cari au câştigat cinci: «*slugă vicleană şi leneşă*» (Math. 25, 26). Şi atunci îi va certa nu numai cu vorbe, ci şi cu fapte, precum zice şi evanghelistul «*vedea-vor pre care l'au împuns*» (Ioan 19, 37). Că învierea va fi pentru toţi deopotrivă, păcătoşi şi drepţi, şi pentru toţi va sta de faţă judecând, Cugetă, deci, ce fel vor fi atunci cei trişti, cei scârbiţi. cei traşi în foc, când vor vedea pre ceilalţi încununaţi. «*Veniţi, zice, binecuvântaţii părintelui meu, de mosteniţi împărăţiea cea găsită vouă dela întemeierea lumei*» şi ia-

---

[1]). Citatul acesta este biblic, fără însă a putea spune de unde anume, ceia ce mărturisesc şi editorii textului de Oxonia, zicând la adnotaţii: Locus biblicus. ut videtur, cujus tamen sedem indagantes, frustra fuimus.

răşi: «*Duceţi-vă dela mine blestămaţilor în focul cel veşnic, care este gătit diavolului şi îngerilor lui*» Să nu ascultăm aceste vorbe cum s'ar întâmpla, ci să le scriem aşa zicând pe fruntea noastră, şi să ne închipuim că el este de faţă acum, că ne grăieşte acestea, şi că ne trimite în focul acela. Ce fel de suflet vom avea atunci? Ce mângâiere? Ce vom suferi, când vom fi tăiaţi în două? Ce vom face, când vom fi acuzaţi pentru răpiri şi furtişaguri? Ce îndreptare vom avea atunci? Ce cuvânt blajin vom auzi atunci? Nici unul, ci legaţi cu privirile în jos, vom fi traşi spre gura cuptorului celui de foc, spre acea mare de foc, spre întunericul cel mai dinafară, spre veşnicele munci, şi ne mai putând face nimic pentru scăparea noastră. «*Şi preste toate acestea, zice, între noi şi între voi prăpastie mare s'a întărit, ca cei ce ar vrea să treacă de aici la voi să nu poată, nici de acolo la noi să treacă*» (Luca 16, 26), aşa că de nevoie că vom fi arşi deapururea, nimeni ajutându-ne, nici tată, nici mamă, şi nimeni în fine, oricât de mare curaj ar avea către Dumnezeu. «*Fratele,* zice, *nu se izbăveşte; au izbăvi-va omul*» (Ps. 48, 8)?

Deci, iubiţilor, fiindcă în altcineva nu putem avea nădejde de mântuire, ci numai în filantropiea lui Dumnezeu, vă rog, ca toate să le facem spre a avea o vieaţă curată şi frumoasă, şi a nu avea vr'o pată cât de mică; iar dacă nu se poate, cel puţin cu pata aceea să nu dormim, ci într'una să stăruim de a spăla murdăria de pre noi prin pocăinţă, prin lacrămi, prin rugăciuni, prin eleimosină. «Dară dacă nu am de unde da eleimosină»? Zici tu. Un pahar de apă rece ai, ori şi cât de sărac ai fi; doi bani ai, ori şi câtă sărăcie s'ar ţinea de capul tău; picioare ai, spre a cerceta pre cei bolnavi, spre a te duce pre la cei de prin temniţi; acoperământ de casă ai, spre a primi pre cei străini. Nu este iubiţilor, nu este nici-o iertare pentru cel ce nu face milostenie. Acestea necontenit le grăim vouă, nu îngrijindu-ne de cei ce pătimesc, pe cât de voi. Acestea vi le spunem într'una, pentruca din această repetare să putem avea un câştig cât de mic. Daţi, deci, celor de aici, cari au nevoie, ca să puteţi lua în schimb cele cereşti. Cărora fie ca cu

toţii să ne învrednicim prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duh, se cade slava, stăpânirea şi cinstea acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXXII

«*Pentru că nu v'aţi apropiat de muntele, care se putea pipăi, şi de focul ce ardea, şi de nor, şi de ceaţă, şi de vifor. Şi de viersul trâmbiţei, şi de glasul cuvintelor, care cei ce l'au auzit, s'au rugat ca să nu li se mai grăiască lor cuvânt. Că nu puteau suferi ceia ce li se spunea: măcar şi fiară de s'ar atinge de munte, cu pietre se va omorî, sau cu săgeata se va săgetà. Şi aşa înfricoşat lucru era ceia ce se vedea. Moisi a zis, spăimântatu-m'am şi mă cutremur; ci v'aţi apropiat de Sion, şi de cetatea Dumnezeului celui viu, de Ierusalimul cel ceresc, şi de zeci de mii de îngeri. Şi de adunarea celor întâi născuţi carii sunt scrişi în ceruri, şi de judecătorul tuturor Dumnezeu, şi de duhurile drepţilor celor desăvârşit. Şi de Iisus mijlocitorul legei celei nouă, şi de sângele stropirei, care grăieşte mai bine de cât Avel*». (Cap. 12, 18—24).

Minunate erau cele ale templului din legea veche, cu sfânta sfintelor; minunate iarăşi au fost şi cele petrecute pe muntele Sinai: focul, întunerecul, ceaţa, duhul cel de vifor, «*că s'a arătat*, zice, *Dumnezeu în Sinai*»,—şi toate acestea se ştiau din vechime. Noul Testament însă nu a avut nevoie de nimic din acestea, ci a fost dat în formă de conversaţiuni sublime de Domnul şi Dumnezeul nostru Iisus Christos. Priveşte acum cum face comparaţiune între ambele Testamente. Şi cu drept cuvânt că toate acestea le-a pus la urmă, căci când i-a convins pre dânşii prin mii de exemple, când a dovedit calea fiecăruia din ele, atunci în fine fiind mai dinainte condamnat Testamentul Vechiu, cu uşurinţă se ocupă de acestea. Şi ce spune el? «*Că nu v'aţi apropiat*, zice, *de muntele care se putea pipăi, şi de focul ce ardea, şi de nor, şi de ceaţă, şi de vifor, şi de viersul trâmbiţei, şi de glasul cuvintelor, care cei ce l-au auzit s'au rugat, ca să nu li se mai grăiască*

lor cuvânt». «Toate acestea, zice, sunt înfricoşate, şi aşa de înfricoşate, încât că nici auzul nu poate suferi, nici fiara sălbatecă nu cutează a sta contra; nu însă de acest fel sunt cele de după aceasta. Căci ce poate fi muntele Sinai în raport cu cerul? Ce raport poate fi între focul ce se putea pipăi şi Dumnezeu care este nepipăit? «*Că Dumnezeu*, zice, *este foc care consumă*» «*să nu ne grăieşti tu nouă, ci să ni grăiască Moisi*», că nu puteau suferi ceia ce li se spunea, «*că şi fiară de s-ar atinge de munte, cu pietre se va omorî. Moisi a zis(spăimântatu m-am şi mă cutremur*». Ce minune poate fi pentru popor? El care a intrat în nor, unde era Dumnezeu, zice: «*Sunt înspăimântat şi mă cutremur*».

«*Ci v-aţi apropiat de muntele Sionului, de cetatea Dumnezeului celui viu, de Ierusalimul cel ceresc, şi de zeci de mii de îngeri, şi de adunarea celor întâi născuţi, cari sunt scrişi în ceruri, şi de judecătorul tuturor, şi de duhurile drepţilor celor desăvârşiţi, şi de Iisus mijlocitorul legei celei nouă, şi de sângele stropirei, care grăieşte mai bine de cât Avel*». Priveşte prin câte a arătat superioritatea Noului Testament, asupra V. T.; în locul Ierusalimului de pe pământ, Ierusalimul cel ceresc, în locul lui Moisi, Iisus, în locul poporului, zecile de mii de îngeri. Pe cine numeşte întâi născuţi? Credincioşii. «*Şi de duhurile drepţilor celor desăvârşit*». «Cu toţi aceştiia, zice, sunteţi împreună». *Şi de sângele stropirei, care grăieşte mai bine de cât Avel*», zice. Dară sângele lui Avel a grăit? «Da! zice. Şi cum anume, ascultă pe Pavel când zice, că mai multă jertfă a adus Avel de cât Cain, prin care s'a mărturisit a fi drept». «*Şi printr'însul murind, încă grăieşte*». Şi iarăşi Dumnezeu zice: «*Glasul sângelui fratelui tău strigă către mine*» (Facere 4, 10). Sau aceasta, sau aceia faptul e că încă şi acum strigă. Nu tot aşa însă sângele lui Christos, căci acesta pe toţi îi curăţa şi sloboade din el un glas mai strălucit şi mai desluşit, cu cât are şi o mai mare mărturie din fapte.

«*Şi vedeţi ca să nu vă lepădaţi de cele ce grăieşte, că dacă nu au scăpat aceia, cari nu suferiau pre cel ce a proorocit pre pământ, cu atât mai vârtos noi carii nu vom suferi pre cel din ceruri. Al căruia glas atunci a cutre-*

murat pământul, iară acum a făgăduit zicând: încă odată eu voiu clăti nu numai pământul, ci și ceriul. Iară aceia ce zice «încă odată» arată schimbarea celor ce se clătesc, ca a unor lucruri făcute, ca să rămână cele ce nu se clătesc. Drept aceia luând împărăția cea nemișcată, să avem harul, prin care să slujim lui Dumnezeu cu bună plăcere și cucernicie, și cu teamă, că Dumnezeul nostru este foc mistuitor» (Vers. 25—29). Infricoșate erau acelea, dară acestea cu atât mai mult încă sunt mai minunate și mai strălucite. Căci aici nu mai este întuneric, nici ceață, nici duh de vifor. Mie mi se pare că prin aceste expresiuni se lasă a se înțelege întunecimea și nelimpeziciunea Vechiului Testament, cum și acoperirea (îmbrobodirea) legei. Dealtmintrelea legiuitorul în mijlocul focului se pare îngrozitor, și pedepsitor al celor ce calcă legea. Dară oare ce va să zică «*și de viersul trâmbiței*»? Cu drept cuvânt, că se petrece aceasta, precum se petrece cu împăratul ce stă de față cu oștirea. Aceasta de sigur că se va petrece și la a doua venire, când după cea de pe urmă trâmbiță toți vor trebui a se scula din morți, iară aceasta o va face viersul trâmbiței. «Va trâmbița, zice, atunci, și toți vom învia, așa că învierea tuturor va fi cu puterea lui Dumnezeu». Glasul trâmbiței însă, nimic alta nu învederează, de cât că toți vor trebui a se scula din mormânturi atunci. Atunci toate acelea erau simțite: și priviri, și glasuri, pe când cele de după aceasta sunt nevăzute, și se pot pricepe numai cu mintea. Focul învederează că Dumnezeu este foc. «*Că Dumnezeul nostru*, zice, *este foc mistuitoriu*», iară «*ceața*» și «*întunericul*,» și «*fumul*» iarăși pe foc îl învederează, adecă arată tot ceia ce e înfricoșat. Tot așa și Isaia zice: «*Am văzut, zice că casa s'a umplut de fum*» (Isaia 6, 4). Dară «*viforul*» ce însamnă? Neamul nostru omenesc este trândav, și de aceia trebuia ca printr'acestea să-l deștepte. Nimeni în adevăr nu este atât de leneș și de trândav, în cât că să nu aibă cugetul sus fiind legiuite toate acestea. Moisi grăia, iară Dumnezeu îi răspundea lui cu glas, fiindcă trebuia a se produce vocea lui Dumnezeu. De oarece Moisi trebuia să legiuească, de aceia Dumnezeu îl face vrednic de credință. Nu-l vedeau pre dânsul, din cauza ceței, nu-l auzeau, din

pricina ascuţitului glasului. Dară ce? Apoi, de la început încă Dumnezeu răspunde grăind cu voce, şi făcând auzite cele legiuite de dânsul. Dară să vedem cele spuse la început. «*Pentru că nu v-aţi apropiat*, zice, *de muntele care se putea pipăi, şi de focul ce ardea, şi de nor, şi de ceaţă, şi de vifor, şi de viersul trâmbiţei, şi de glasul cuvintelor, cari cei ce l-au auzit, se rugau să nu li se mai grăiască lor cuvânt*». De la început dară dânşii au fost pricina pentru ca Dumnezeu să se arate în trup. «*Să ni grăiască nouă Moisi*, zice, şi *să nu ni grăiască Dumnezeu*». Cei ce fac comparaţiunile, pe unele le înalţă mai mult de cât pe celelalte, ca astfel să le arate încă mai mari, iară prin aceasta ale noastre se arată mai blajine şi mai minunate. Sunt îndoit de mari, căci fiind şi strălucite şi mari, sunt mai bine primite. Aceasta scriind şi în epistola către Corintheni, zicea: «*Iară noi cu faţa descoperită, şi nu precum Moisi punea acoperământ peste faţa sa*» (II, Cor. 3, 18. 13). «Nu s-au învrednicit aceia de atâtea lucruri mari ca noi» zice. Căci de ce s-au învrednicit? Au văzut întunerec, şi ceaţă, au auzit glasuri. Dară şi tu ai auzit glas, nu prin ceaţă, ci prin trup. Nu te-ai tulburat, nici nu te-ai înfricoşat, ci ai stătut drept, şi ai vorbit cu mijlocitorul dintre noi şi Dumnezeu. Delttmintrelea prin expresiunea «*întunerec*» învederează nevăzutul. «*Şi negură*, zice, *sub picioarele lui*» (Ps. 17, 10). Atunci şi Moisi chiar s-a temut, iară acum nimeni nu se teme. Precum atunci poporul sta jos, tot aşa şi noi. Nu au fost jos, ci sub ceriu jos[1]). Fiul este alăturea lângă Dumnezeu, iar nu ca Moisi. Acolo era pustiu, aici cetate, cu mii de îngeri. Aici se arată veselia şi bucuria, în locul ceţei, a întunerecului şi a viforului de acolo.

«*Si de adunarea celor întâi născuţi, carii sunt scrişi în ceruri, şi de judecătorul tuturor Dumnezeu*», zice. Aceia

---

[1]) Pasajul acesta îl dau întocmai după ediţia de Oxonia, cu observaţiune, că este tot aşa de confuz şi în celelalte ediţii, ca şi aici. După ediţia lui **Mutiani** versul acesta este astfel conbinat: *Tunc ergo Moses timuit, nunc autem metuit nullus; es tunc plebs stetit tota deorsum, nos autem etsi a coelo deorsum sumus, verumtamen propinquamus Filio Dei, et non sicut Moses.* (Atunci Moisi s-a temut, acum însă nu se teme nimeni; şi atunci mulţimea toată sta jos, noi însă suntem jos sub ceriu, şi cu toate acestea suntem aproape de Fiul lui Dumnezeu, iară nu ca Moisi). Chiar şi aşa combinat acest vers, rămâne tot confuz.

nu s-au apropiat, ci dedeparte stau, ca şi Moisi, în timp ce uoi ne-am apropiat. Aici pe toţi ne înfricoşază, zicând: «*Si de judecătorul tuturor Dumnezeu*», nu numai pe Iudei, şi pe credincioşi, ci pe întreaga lume. «*Si de duhurile drepţilor celor desăvârşit*». Aici spune de sufletele celor ce au bine plăcut, «*Si de Iisus*, zice, *mijlocitorul legei celei nouă*, *şi de sângele stropirei*» adecă «*al curăţiei*» — *care grăieşte mai bine decât Avel*». Dară dacă sângele grăieşte, apoi atunci cu atât mai mult încă că cel jertfit vieţueşte. Dară oare ce grăieşte? «*Si duhul*, zice, *se roagă pentru noi*, *cu suspinuri negrăite*» (Rom. 8, 26). Cum grăieşte? Când Duhul cade într'un cuget sincer, îl deşteaptă pre el, şi l face să grăiască. »*Vedeţi*, *să nu vă lepădaţi de cele ce grăieşte*», adecă să nu vă dejnădăjduiţi — «*că dacă nu au scăpat aceia*, *cari nu suferiau pre cel ce a prorocit pe pământ*». De cine spune el aici? Mi se pari că de Moisi. Ceia ce spune aici, aceasta însamnă: «dacă aceia s-au lepădat şi au fugit de legiuitorul cel de pe pământ, cum noi ne vom lepăda şi fugi de legiuitorul cel ceresc»? Aici arată nu că altul este acela — să nu fie! — nu arată pe altul şi pe altul, ci ca înfricoşat se arată, slobozind glas din ceriu. El este şi acesta şi acela, acesta însă este înfricoşat, — nu vorbeşte de deosebirea persoanelor, ci de deosebirea dărei legei[1]). De unde se invedereazā aceasta? «*Că dacă nu au scăpat aceia, cari nu suferiau pre cel ce au prorocit pre pământ*, *cu mult mai vârtos noi, cari nu vom suferi pre cel din ceruri*» Ce însamnă aceasta? Altul este acela, şi altul acesta? Dară atunci cum de zice: «*Al cărui glas atunci a cutremurat pământul*»? — căci atunci a cutremurat pământul, glasul celui ce a dat legea. «*Si acum a făgăduit zicând: încă odată eu voiu clăti nu numai pământul*, *ci şi ceriul*; *iară aceia ce zice, încă odată*, *arată schimbarea celor ce se clătesc*, *ca a unor lucruri făcute*». Prin urmare totul se za ridica din miloc, totul se va preface şi se vor împuternici spre mai bine dela început. Aceasta lasă a se înţelege aici. «De ce dară te întristezi? zice; de ce te scârbeşti pătimind într'o lume care nu remâne, fiind amărât, puţin

[1]) Foarte întunecat este şi aceasta pasaj.

după aceasta, într'o lume trecătoare? Că dacă liniştea este în ceealaltă lume, atunci trebuia a te scârbi privind spre viitoriu». «*Ca să rămână*, zice, *cele ce nu se clătesc*» Care sunt cele ce nu se clătesc? Cele viitoare.

[1]). Deci, iubiţilor, toate să le facem pentru aceasta, ca să ne învrednicim acelor bunuri. Da! vă rog, şi vă conjur, aceasta să ne silim a face. Nimeni nu clădeşte într-o cetate ce se va risipi. Căci spune'mi, te rog; dacă ţi-ar spune cineva, că după un an cetatea aceasta va cădea. cutare cetate însă câtuşi de puţin, — oare ai clădi tu în aceea care urmează a cădea? Astfel că aceasta o spun şi acum: să nu clădim în lumea aceasta, fiindcă peste puţin timp va cădea, şi toate se vor nimici. Şi ce spun eu că va cădea? Mai înainte chiar de căderea ei noi ne vom nimici, şi vom suferi rele, şi vom rămânea uimiţi. De ce clădim pe nisip? Să clădim pe piatră, că ori-ce s'ar abate peste acea clădire, ea rămâne nemişcată, nimic nu o va putea mişca, şi cu drept cuvânt. Căci locul acela este nepătruns de toate vicleniile de aici, precum locul de aici este pătruns. Şi cutremurile, şi focurile, şi atacul duşmanilor, ni răpesc clădirea de aici fiind chiar în viaţă, ba de multe ori ne şi pierdem împreună cu dânsa. Dară şi când ar sta poate, atunci sau că vr-o boală ne-a curmat curândfirul vieţei, sau că dacă rămânem, nu ne lasă de a ne bucura de ea cum trebuie. Căci ce plăcere poate fi acolo unde sunt boale, intrigi, clevetiri, invidii şi celelalte de acest feliu? Şi chiar dacă n-ar fi nimic din acestea, totuşi de multe-ori neavând copii, ni se urăşte, suntem nemulţămiţi, neavând cui să lăsăm casele şi celelalte toate, şi în fine ne chinuim cu gândul, pentrucă muncim pentru alţii. De multe ori apoi soarta moştenirei cade chiar şi duşmanilor noştri, nu numai după moarte, ci chiar fiind în viaţă.

Ce poate fi, deci, mai ticălos lucru, ca a trudi pentru duşmani, ca aciia să se odihnească bine, iară tu să-ţi aduni păcate? Multe exemple de acest fel se văd prin cetate. Şi ca să nu supăr pe cei lipsiţi de averile lor —

---

[1]). *Partea morală.* Trebuie a face totul ca să nu cădem din adevărata cetate, şi despre eleimosină.

mai ales că am spus chiar pe nume pe câţi-va dintr'aceştiia, şi multe poveşti aveam a vă spune, şi a vă arăta vouă multe case, care au luat de stăpâni pe duşmanii celor ce s-au obosit cu facerea lor — vă spun, că nu numai case, ci şi slugi, şi întreaga avere a trecut de multe-ori la duşmani. Că astfel sunt cele omeneşti!

In ceruri însă de nimic din acestea nu avem a ne teme, ca nu cumva de pildă să vină vr'un duşman al celui mort, şi să-i moşteniască avutul, căci acolo nu este nici moarte, nici desgust. Acolo sunt numai locaşurile sfinţilor, iară printre sfinţii aciia bucurie și veselie, dupre cum zice: «*Glas de bucurie şi de mântuire în corturile sfinţilor*» (Ps. 117, 15). Acelea sunt veşnice, nu au sfârşit. Nu cad din pricina timpurilor, nu trec din mână în mână la stăpâni, ci rămân în floare într'una. Și cu drept cuvânt, fiindcă nimic nu este stricat și vremelnic în ele acolo, ci totul veşnic şi nestricăcios. In astfel de clădiri, deci, să cheltuim banii noştri. Nu ne trebuie nici meşteri, nici lucrători, fiindcă acele case le zidesc mânile săracilor, mânile schiopilor, orbilor, şi ale ciungilor. Şi să nu te minunezi dacă tot aceştiia ni procură chiar şi împărăţia lui Dumnezeu, şi ni dau curaj faţă de Dumnezeu. Că eleimosina este un meşteşug foarte bun, sprijinitoare, celor ce o fac. Ea este prietena lui Dumnezeu, și veşnic stă lângă dânsul cerând cu uşurinţă de la dânsul har pentru ori-cine ar voi, numai dacă nu va fi nedreptăţită de noi, — şi este nedreptăţită atunci, când facem milostenia din răpiri — iară când este curată, dă mare curaj celor ce o fac Ea se roagă lui Dumnezeu chiar şi pentru cei ce au respins-o, ba încă atât de mare îi este puterea, că se roagă până şi pentru păcătoşi. Ea sfărâmă legăturile, împrăştie întunerecul, stinge focul, omoară viermile cel nestins, alungă scrâşnitul dinţilor. Inaintea ei cu multă uşurinţă se deschid porţile cerurilor, şi precum când intră împărăteasa nimeni dintre păzitori nu îndrăzneşte a cerceta cine şi de unde este, ci toţi de'ndată o primesc, tot aşa şi eleimosina, căci împărăteasă este cu adevărat, iară pe oameni îi face deopotrivă cu Dumnezeu. «*Fiţi milostivi*, zice, *precum şi tatăl vostru cel din ceriuri milostiv este*» (Luca 6, 36). Ea este înaripată şi

sprintenă, având aripi aurite, și sborul foarte plăcut, ce încântă pe îngeri. Acolo zice: «*Aripele porombiței sunt cu argint poleite, spetele ei galbene ca aurul*» (Ps. 67, 14). Intocmai ca și o porumbiță vie și aurie sboară, având căutătura drăgălașă, și ochiul blând. Nimic nu e mai bun și mai frumos de cât ochiul acela.

Frumos este păunul, însă față de dânsa este ca o coțofană, atât de frumoasă și de minunată este pasărea aceasta. Într'una se uită în sus, și este împresurată de o mare slavă a lui Dumnezeu. Ea este fecioară care are aripi de aur, strânse cu mulă gingășie, cu fața albă și blândă. Înaripată este și sprintenă, și stă lângă tronul împărătesc. Când vom fi judecați, fără de veste va sta de față, și ne va izbăvi de pedeapsă, acoperindu-ne cu aripele ei. Pe aceasta o voiește Dumnezeu, iară nu jertfă. Multe spune de ea, căci o iubește atât de mult. «*Pre săracul și pre văduva va primi*, zice, *și calea păcătoșilor o va pierde*» (Ps. 145, 9). De dânsa voiește Dumnezeu a fi chemat. «*Îndurat și milostiv este Domnul, îndelung răbdător, și mult milostiv, și adevărat*» și «*Mila Domnului peste tot pământul*» (Ps. 102, 8, 17). Aceasta a mântuit neamul omenesc, căci dacă nu ne miluia pre noi, pre toți ne-ar fi pierdut. Aceasta, fiind noi dușmani, ne-a împăcat. Aceasta a făcut mii de bunătăți. Aceasta a făcut pe Fiul lui Dumnezeu de a se face rob.

Aceasta să o râvnim, iubiților, căci printr'ânsa ne-am mântuit. Aceasta să iubim, pe aceasta să o preferăm averilor, și să avem suflet milostiv și fără averi. Nimic nu poate mai bine caracteriza pe creștin, ca eleimosina; nimic nu admiră atât de mult până și necredincioșii ca pe bărbatul milostiv. Căci de multe-ori avem și noi nevoie de mila aceasta, și de multe-ori zicem către Dumnezeu: «*Miluește-mă dupre mare mila ta*» (Ps. 50, 3). Mai intâi să începem noi a milui, sau mai bine zis, nu noi începem mai întâi, de vreme ce el mai întâi a arătat mila sa spre noi, — dară cel puțin să fim al doilea. Că dacă oamenii miluiesc pre cel milostiv, chiar de ar fi făcut mii de păcate, apoi cu atât mai mult Dumnezeu. Ascultă ce spune Prorocul: «*Iară eu ca un maslin roditor*, zice, *în casa lui Dumnezeu*» (Ibid. 51, 7). De felul

acesta ne facem, ca măslinul devenim, de toate părţile suntem încărcaţi de poroncile lui Dumnezeu. Nu este deajuns numai de a fi ca măslinul, ci de a fi şi roditor. Sunt mulţi poate cari fac eleimosină dând puţin pentru tot anul, sau în fiecare săptămână, sau asvârlind de departe gologanul; aceştiia sunt de sigur maslini, nu numai fără roadă, ci încă şi uscaţi. Că fac milostenii, sunt pentru aceasta maslini, dară că nu miluiesc cum se cuvine, sunt maslini neroditori.

Noi însă, iubiţilor, să fim măslini roditori. De multeori am spus, şi o spun şi acum: nu prin măsura celor date se invederează mărcţia eleimosinei, ci prin intenţiunea celui ce dă. Voi ştiţi cele petrecute cu văduva din evanghelie. Este bine, dară, de a pune înainte pururea acest exemplu, ca astfel nici săracul să nu se desnădăjduiască, văzând pe acea femeie punând în corvană cei doi bani ce-i avea. Uniia au adus şi fire de păr la zidirea templului, şi totuşi nici aceştiia n'au fost respinşi. Cei ce aveau însă aur, şi aduceau fire de păr, erau blăstămaţi, — iară cei ce numai păr aveau, aceasta aduceau, şi erau primiţi. De aceia şi Cain a fost mustrat, nu pentru că a proadus pre cele rele, ci pentru că din cele ce avea a proadus pe cele mai răle. «*Blestămat*, zice, *cel puternic, care are în turma sa parte bărbătească, şi este legat cu făgăduinţa, şi jertfeşte Domnului ce este stricat*» (Malahia 1, 14). Nu a o spus simplu «cel ce are», ci cel ce are, însă cruţă, face iconomie. Dacă, deci, cineva nu are, este scăpat de răspundere, şi mai cu samă chiar are plată. Căci ce poate fi mai de despreţuit ca doi bani, şi mai de nimic ca firele de păr? Ce poate fi mai nebăgat în samă ca o mână de făină? [1]) Şi totuşi toate acestea au fost cinstite la fel cu viţeii şi cu aurul. «*Că după cât are cineva, este bine primit, iară nu după cât nu are*», şi «*Nu te lepăda a nu face bine celui lipsit, când poate ajuta mâna ta*». De aceia vă rog să deşărtăm cu bună voinţă averile noastre săracilor, şi chiar puţin

---

[1]) Τί εὐτελέστερον σεμιδάλεως κοτύλης; Cuvântul κοτύλη însamnă păhăruţ, sau o mică măsură, pe care eu l-am dat în Româneste *printr'o mână de făină*, spre a fi cât mai apropiat de înţelesul pe care sf. Chrisostom voieşte a-l imprimà în această frază.

de ar fi, vom lua aceiaşi plată ca şi cei ce dau mai mult, sau mai bine zis, chiar mai mult de cât cei ce dau mii de talanţi. Dacă acestea le vom face, ne vom învrednici tezaurelor celor nepotrivite ale lui Dumnezeu, dacă nu numai vom auzi, ci vom şi face, dacă nu numai lăudăm, ci şi prin fapte dovedim. Cărora fie ca cu toţii să ne învrednicim, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sf. Duh se cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXXIII

«*Drept aceia luând împărăţia lui Dumnezeu cea nemişcată, să avem harul prin care să slujim lui Dumnezeu întru bună plăcere, cu bună cucernicie şi cu temere. Că Dumnezeul nostru este foc mistuitor*». (Cap. 12, 28, 29)

Ceia ce zice aiurea: «*Că cele ce se văd, sunt trecătoare, iară cele ce nu se văd, sunt veşnice*» (II. Cor. 4, 18), şi de la aceasta face mângâiere pentru rălele ce le suferim în viaţa prezentă, aceasta o face şi aici, zicând că să rămânem statornici. «*Să avem darul*», zice, adecă să mulţămim lui Dumnezeu. Noi nu numai că nu trebuie a ne descuraja pentru rălele prezente, ci încă să-i aducem cea mai mare mulţumire pentru cele viitoare. «*Prin care să slujim cu bună plăcere lui Dumnezeu*«, adecă, că aceasta este de a sluji cu mulţămire lui Dumnezeu, mulţămindu-i în totul «*Toate să le faceţi* zice, *fără de cărtire, şi fără de îndoială*» (Filipp 2, 14). Cel ce face ceva cârtind, singur şi-a tăiat şi a pierdut plata, ca şi Israiliţii, când 'şi-au luat pedeapsa pentru cărtire. De aceia şi zice: «*Nici să cărtiţi*». (I. Cor. 10, 10), fiindcă nu e cu putinţă de a sluji lui Dumnezeu cu mulţumire, dacă nu-i mulţumim pentre toate, şi pentru ispite, şi pentru viaţă liniştită, adecă să nu grăim nimic necuviincios, nimic necinstit, ci să ne umilim, ca astfel să devenim vrednici de cinste; aceasta va să zică «*cu cucernicie şi cu temere.*»

«*Iubire de fraţi să rămână iubirea de străini să nu* o

uitaţi, că prin aceasta oare carii neştiind au primit oaspeţi pe îngeri». (Cap. 13, 12). Priveşte cum li poronceşte de a păzi cele prezente, şi nu adaoga altele. N-a zis de pildă: «Faceţi-vă iubitori de fraţi», ci «*iubirea de fraţi să rămână*.» Şi iarăşi n-a zis: «fiţi iubitori de străini», ca şi cum n-ar fi fost, ci «*iubirea de străini să nu o uitaţi*», ceia ce s-ar fi putut întâmpla în urma diferitelor necazuri. Pentru care şi zice: «*aceasta oare-carii neştiind au primit pe îngeri.*» Ai văzut câtă cinste şi câştig? Ce va să zică «*ne-ştiind*» adecă i-au primit şi ospătat fără să ştie cine erau. De aceea tocmai şi plata lor a fost mare, că neştiind că sunt îngeri, i au primit, căci dacă ar fi ştiut, n-ar fi fost nimic de mirare. Uniia zic că aici se lasă a se înţelege, că e vorba şi de Lot chiar.

«*Aduceţi-vă aminte de cei legaţi, ca cum aţi fi legaţi cu dânşii, de cei necăjiţi, ca cum şi voi înşi-vă aţi fi în trup. Cinstită este nunta întru toate, şi patul nespurcat. Iară pe curvari şi pe prea curvari va judeca Dumnezeu. Să vă fie obiceiul fără iubire de argint, fiind mulţumiţi cu cele ce aveţi*», (Vers 3-5). Priveşte cât de multă vorbă face de prudenţă. «*Pacea să o ţineţi,* zice, «*să nu fie cineva sau curvar, sau spurcat*», şi iarăşi «*Pe curvari şi pe preacurvari îi va judeca Dumnezeu*». Pretutindeni oprirea este însoţită de osânda ce va lua. Că dacă a spus mai întâi că «*Cinstită este nunta şi patul nespurcat*» arată prin aceasta că cu dreptate a adaos cele ce urmează. Dacă nunta s-a permis, apoi cu dreptate curvarul şi preacurvarul sunt pedepsiţi. Aici apoi se aruncă cu putere asupra ereticilor. N-a spus apoi că, nimeni să nu fie curvar, ci spunând o singură dată, la urmă a adaos ca un sfat obştesc — nu ca cum s-ar adresa lor: «*Să vă fie obiceiurile fără iubire de argint*» arătând filosofia lucrului, adecă dacă nu căutăm cele prisoselnice, ci ne mulţumim cu cele strict trebuitoare. Mai sus apoi zice că şi răpirea averilor lor cu bucurie o au primit, iară aceasta nu este de cât îndemn de a nu fi iubitori de argint. «*Indestulaţi* (*mulţumiţi*) *fiind*, zice, *cu cele ce aveţi*». Dară iată şi o altă mângâiere aici: «*Că însuşi a zis: nu te voiu părăsi, nici te voiu lăsa, aşa că îndrăznim noi a zice: Domnul este mie ajutor, şi nu mă voiu teme ce'mi*

va face mie omul» (Vers. 6). Şi aici mângâierea este tot pentru ispitele ce le încearcă.

«*Aduceţi-vă aminte de marii voştri»* (Vers. 7). Aceasta o spunea şi mai sus, îndemnându-i şi zicând: «*Pacea să o ţineţi cu toţii.* Aceasta o zicea şi Thesalonicenilor sfătuindu-i ca să aibă în cinste mare pe mai marii lor.» «*Aduceţi-vă aminte*, zice, *de mai marii voştri*, *carii v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu*, *şi privind la săvârşirea vieţei lor să li urmaţi credinţa.*» Dară care legătură de idei, şi ce continuitate poate fi aici? Ba încă e cea mai minunată, căci «văzându-li viaţa lor, zice, să li urmaţi credinţa, fiindcă dintr'o viaţă curată este credinţa.» Sau că poate spune de puterea credinţei, că adecă cred celor viitoare. De sigur că dacă ar fi avut o viaţă necurată, n-ar fi avut credinţă şi s-ar fi îndoit de cele viitoare. Aşa că şi aici acelaşi lucru îl face.

«*Iisus Christos ieri şi astăzi*, *acelaşi*, *şi în veci. La învăţături străine şi de multe feluri să nu vă mutaţi*, *că bine este cu darul să vă întăriţi inimele*, *iară nu cu mâncările*, *dintru care nu s-au folosit*, *cei ce au umblat întru dânsele.*» (Vers. 8. 9). Expresiunea «*Iisus Christos ieri şi astăzi*, *şi în veci»* arată timpul cel nemărginit, trecutul, prezentul şi viitorul cel fără sfârşit. Adecă aţi auzit că el este Arhiereu, însă nu un Arhiereu care are sfârşit, căci el acelaş este în veci. Fiindcă se găsau şi de aceia carii ziceau că nu este, şi că va veni de acum înainte, apoi el zice că Christos ieri şi astăzi, şi acelaşi în veci. Incă şi astăzi Iudeii spun că alt Christos va veni, şi deci lipsindu-se de cel ce este cu adevărat, au căzut în aşteptarea lui antihrist.

«*La învăţături străine şi de multe feluri să nu vă mutaţi* — nu numai străine, ci şi de multe feluri — «*că bine este cu darul să vă întăriţi inimele*, *iară nu cu mâncările Dintru care nu s-au folosit cei ce au umblat întru dânsele»* Aici pe nesimţite face aluziune la cei ce introduc în credinţă observaţiunea mâncărilor, căci cu credinţă toate sunt curate de credinţă este nevoie, iară nu de mâncări. «*Că avem altar, din care a mânca nu au putere cei ce slujăsc cortului»*. «Cele ce sunt la noi, zice, nu sunt ca cele Iudaice».

«Pentru că ale căror dobitoace sângele se băga înăuntru 'n cele sfinte de arhiereu pentru păcate, trupurile acelora le ard afară de tabără. Pentru aceia şi Iisus ca să sfinţească pre norod cu sângele său, afară de poartă a pătimit» (Vers. 11. 12). Ai văzut tip strălucind? *«Pentru păcate»* şi *«afară de poartă a pătimit»*. *«Deci dară să ieşim la dânsul afară de tabără, ocară lui purtând»* (Vers. 13), adecă aceleaşi pătimind, fiind tovarăşi cu dânsul în patimi. Ca un criminal a fost răstignit afară de poartă; deci nici noi să nu ne ruşinăm de a ieşi afară. *«Că nu avem aici*, zice, *cetate stătătoare, ci ceea ce va să fie căutăm. Si aşa printr'ânsul să aducem jertfă de laudă pururea lui Dumnezeu, adecă roada buzelor ce se mărturisesc numelui lui»* (Vers. 14. 15). *«Printr'ânsul»* ca Arhiereu, după trup, *«se mărturisesc numelui lui»* zice. Deci nimic de blastemie să nu grăim, nimic necuviincios, nimic îndrăzneţ, nimic din desnădăjduire, adecă cu frică şi cucernicie. Sufletul când se găseşte în necazuri, se desnădăjdueşte şi devine neruşinat. Nu aşa să fim noi. Iată zice, tot aceia ce-am fost zis mai sus *«nepărăsind adunarea voastră»*, aceasta o zic şi acum, căci numai aşa putem fără frică a face totul, fiiindcă de multe-ori ruşinându-ne de oameni, nu facem multe din răutăţi».

«Şi facerea de bine şi împărtăşirea sa nu o uitaţi» (Vers. 16), iară aceasta o spune nu numai către fraţii cei prezenţi, ci şi către cei ce lipsesc. «Dară dacă alţii au răpit averile voastre, zice, cel puţin după putinţa voastră să nu uitaţi iubirea de străini, adecă ospitalitatea». Deci, ce justificare vom avea noi, când şi după răpirea averilor auzim de acestea, şi nu facem aşa? Şi n-a zis «nu uitaţi ospitalitatea, ξενοδαχίαν ci a întrebuinţat cuvântul φιλο ξενίαν, adecă nu simplu să-i ospitalizaţi, ci să iubiţi pe străini ospitalizându-i. Şi nici n-a spus că li se va da răsplata viitoare, ca nu cumva iarăşi să-i facă mai molatici şi trândavi, ci acea deja dată, *»ca prin aceasta, oare carii neştiind,* zice, *au primit oaspeţi pe îngeri»*.

Dară să vedem cum *«cinstită este nunta întru toate, şi patul nespurcat»*. Cum deci nunta este cinstită? Pentru că păzeşte pe credincios întru prudenţă. Aici face aluziune şi la Iudei, carii considerau pe femeiă lehuză spurcată,

precum zice: «*Şi femeia cu care va dormi bàrbatul pe pat de sămânţă, ... necuraţi vor fi până sara*» (Levit. 15, 18). Nu este spurcat ceia ce este de la natură, o! nerecunoscătorule şi nesimţitorule Iudeu!, ci cele ce sunt din voea liberă. Că dacă nunta este cinstită, şi curată, cum îţi închipui că te vei spurca printr'ânsa şi dintr'ânsa?

«*Să vă fie obiceiurile fără iubire de argint*». Fiindcă mulţi după ce 'şi-au împărţit averile, voiesc iarăşi, sub masca eleimosinei, a se îmbogăţi iarăşi, de aceia zice: «*Să vă fie obiceiurile fără iubire de argint*» adecă să avem numai strictul necesar. «Dară ce? zici tu; dacă nu le avem nici acestea, apoi atunci oare suntem îndestulaţi, suntem bogaţi»? Apoi el a spus, şi nu minţeste nici odată că «*nu te voiu părăsi, nici te voiu lăsa*», *aşa cât că îndrăznim noi a zice: Domnul este mie ajutor, şi nu mă voiu teme ce'mi va face mie omul*», ca şi cum pare că ar zice: ai făgăduinţa lui, nu te îndoi; el ţi-a făgăduit, să nu stai la îndoială că nu va îndeplini ceia ce a făgăduit. Expresiunea «*nu te voiu părăsi*» nu o zice numai pentru averi, ci pentru toate celelalte. «*Domnul este mie ajutor, şi nu mă voiu teme ce'mi va face mie omul*» zice, şi cu drept cuvânt. A repetat aici zicerea Prorocului David, pecetluind aşa zicând vorba sa, şi făcându-i mai cu bună voinţă, spre a nu se desnădăjdui. Aceasta să o zicem şi noi în toate ispitele. Să râdem de oameni, pe câtă vreme avem pe Dumnezeu în ajutotul nostru. Că dupre cum dacă el ni este duşman, chiar de ni-ar fi toţi oamenii prieteni, nu avem nici un folos, tot aşa şi dacă el ni este prieten, chiar de am avea pe toţi oamenii duşmani, nici o pagubă nu vom avea. «*Nu mă voiu teme*, zice, *ce'mi va face mie omul*».

«*Aduceţi-vă aminte de mai marii voştri, carii au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu*». Aici mi se pare că vorbeşte şi de ajutorinţa ce trebuie a li da lor. «*Si privind la săvârşirea (sfârşitul) vieţei lor, să li urmaţi credinţa*». Ce va să zică «*şi privind la sfârşitul vieţei lor*»? Adecă într'una căutând la dânşii, cercetând cele ale lor, examinând cu scumpătate vieaţa lor. «*Şi privind la săvârşirea (sfârşitul) vieţei lor*», adecă cercetând întreaga lor vieaţă până la sfârşit, că vieaţa lor a avut un sfârşit bun.

«Iisus Christos ieri și astăzi, același și în veci». «Să nu credeți, zice, că atunci numai a făcut minuni, iară astăzi nu mai face; același este și acum». *«La învățături streine și de multe feluri să nu vă mutați»*. Adecă la învățături de altfel de cât acelea pe care le-ați auzit de la noi, care nu au în ele nimic sigur, care sunt deosebite de ale noastre. *«Că bine este cu darul să vă întăriți inimele, iară nu cu mâncările»*. Aici pare-mi-se că-i ridiculi zază în privința observațiunei mâncărilor; li arată că din observațiunile acestea au căzut în învățături străine, iară de la acestea au ajuns la învățături de multe feluri. Și privește l cum el n-o spune aceasta pe față, ci numai cât lasă a se înțelege, numai în enigme, căci aceasta este când el spune de învățături streine și de multe feluri, precum face și Christos când zice: *«că nu ceia ce intră în om spurcă pe om, ci ceia ce iese din om, aceia spurcă pe om»* (Math. 15, 11).

«Că bine este cu darul să vă intăriți inimele, iară nu cu mâncările». Credința este totul; dacă ea va întări pe cineva, inima lui va sta în siguranță. Așa dară credința întărește, în timp ce raționamentele clatină. Deci credința este contra raționamentului. *«Dintru care nu s-au folosit*, zice, *cei ce au umblat întru dânsele»*. Căci care este folosul observațiunelor în mâncări? spune'mi. Oare n-au pierdut mai mult? Oare un astfel de om nu lucrează sub puterea păcatului? Dacă trebuie a observa ceva, apoi aceia este de a se observa cineva pe sine singur. *«Dintru care*, zice, *nu s-au folosit cei ce au umblat întru dânsele»*, adecă cei ce le-au păzit într'una acestea. O singură observațiune este: aceia de a fugi de păcat. Că ce folos poate fi când sunt câțiva spurcați ce nu pot a se împărtăși din jertfe, în urma observațiunelor lor? Așa că nimic nu i-a mântuit pre dânșii, deși întrebuințase atâtea observațiuni, ci numai fiindcă n-au avut credință, nu s'au folosit cu nimic.

Apoi desființează jertfele din legea veche, și aduce, vorba la prototip. zicând: *«Pentru că ale cărora dobitoace sângele se bagă înăuntru în cele sfinte pentru păcate de Arhiereu, trupurile acelora le ard afară de tabără»*. Așa dară acelea erau tip al acestora și astfel, Christos a

plinit toate, afară de poartă pătimind. Aici apoi arată și pe cel ce de bună voie pătimește, invederând că nu numai că erau acelea cum s'ar întâmpla, ci și tip erau al celor de acum, și însăși iconomia patimei era afară.........

Ai văzut, deci, că noi ne împărtășim din sângele celui ce a intrat întru cele sfinte, cele cu adevărat sfinte, și de jertfa de care singur Arhiereul se bucura. Noi dară ne împărtășim din adevăr. Deci, dacă ne împărtășim sfințeniei, iară nu ocărei, apoi ocara este pricina sfințeniei. Precum dară el a fost ocărât, așa și noi, și dacă noi ieșim, ne împărtășim cu dânsul. Și ce va să zică oare «*să ieșim la dânsul*»? Adecă să luăm parte la patimile lui, să suferim ocara lui. Nu cum s'ar brodì ne-a poroncit să rămânem afară, ci precum el a fost ocărât ca un vinovat, tot așa să fim și noi. «*Și printr'ânsul să aducem jertfă de laudă pururea lui Dumnezeu*». De care jertfă vorbește el aici? «*Adecă roada buzelor ce se mărturisesc numelui lui*». Aciia proaduceau oi, viței, și-i dădeau preotului; noi nimic din acestea nu aducem, fără numai mulțumire, și imitarea lui Christos întru toate. Această roadă să odrăslească gura noastră. «*Că cu jertfe de acestea se mulțumește Dumnezeu*» [1])

Astfel de jertfă deci să-i proaducem, ca să o înalțe Tatălui, căci de altmintrelea nu se înalțe, de cât prin Fiul, și mai bine zis, prin cuget curat și inimă înfrântă. Toate acestea le-a spus penrru cei slabi. Cum că harul este al Fiului, aceasta este invederat, căci dealtmintrelea cum cinstea lui e deopotrivă cu a Tatălui? «*Ca toți*, zice, *să cinstească pre Fiul, precum cinstesc pre Tatăl*» (Ioan 5, 23). «*Roada buzelor ce se mărturisesc numelui lui*».

[2]) Deci, iubiților, toate să le răbdăm cu mulțumire; și sărăcie, și boală, și ori-ce de acest fel, căci adevăratele noastre interese numai el le știe. «*Că a ne ruga ție precum trebuie, nu știm*» (Rom. 8, 26) zice. Noi, carii nu

---

[1]) Aceasta este traducerea exactă a versului „Τοιαύταις γάρ θυσίαις δὐαρεστεῖται ὁ θεὸς“, iară nici de cât «că cu jertfe de acestea se îmblânzește Dumnezeu» cum se găsește în ediția de Petersburg, din 1819. Verbul εὐαρεστοῦμαι însamnă a mulțumi, iară nu a îmblânzì.

[2]) *Partea morală*. Cum că noi trebuie a suferi cu mulțumire cele triste, și că singurul bun este de a mulțumi lui Dumnezeu. Cum că averea este piedecă spre mântuire. (Veron).

ştim a cere precum trebuie, dacă nu suntem ajutaţi de Duhul, să ne silim cel puţin de a-i aduce mulţumire pentru toate, şi pe toate să le răbdăm cu bărbăţie. Suntem poate săraci? Să-i mulţumim. Când pătimim rele să-i mulţumim. Suntem clevetiţi? Să-i mulţumim. Suntem bolnavi? Să-i mulţumim. Aceasta numai ne face de a ne apropia de Dumnezeu, atunci şi noi vom avea pe Dumnezeu dator. Când întâmpinăm cele bune, atunci suntem datori lui Dumnezeu, şi de multe-ori, ni se fac acestea spre osândă, şi spre câştigare de păcate. Acelea atrag mila şi filantropia, pe când acestea ne duc şi în fapte uşurele, şi în trândăvie, şi face pe om de a gândi lucruri mari de dânsul; acestea înjosesc pe om de a gândi lucruri mari de dânsul; acestea înjosesc pe om. De aceia şi Prorocul zice: «*Bine este mie, că m'ai smerit, ca să cunosc îndreptările tale*» (Ps. 118, 71). Când Iezechiea a avut numai bine de la Dumnezeu, şi a scăpat de rele, s'a înălţat cu inima şi cu mintea lui, iară când s'a îmbolnăvit greu, atunci s'a smerit, atunci s'a apropiat de Dumnezeu. «*Când îi ucidea pre dânşii,* zice, *atunci îl căutau pre el, şi se întorceau şi mânecau către Dumnezeu*» A doua lege 32, 15) şi iarăşi «*Şi a mâncat Iacov, şi s'a săturat, şi s'au lepădat cel iubit*» (Ibid).

Mare bun este, iubiţilor, năcazul şi scârba. Strâmtă este calea, aşa că scârba ne împinge aşa zicând, pe acea cale strâmtă. Cel ce nu este scârbit şi năcăjit, nu poate intra. Cel ce este scârbit pe calea cea strâmtă, acela este care se bucură de linişte, pe când cel ce se umflă pe sine, adecă cel ce se lăţeşte, aşa zicând, nici a intra nu poate, ba încă se striveşte strângându-se. Priveşte cum intră Pavel pe această cale strâmtă; el îşi strâmtorează trupul, ca să poată intra. De aceia în toate scârbele lui el se găsă mulţumind lui Dumnezeu. Poate că ai păgubit bani? Aceasta ţi-a uşurat mult intrarea pe calea cea strâmtă. Ai căzut poate din slavă? Altă uşurare. Ai fost poate clevetit? Au fost crezute cele vorbite contra ta, de care tu nu te ştii vinovat? Bucură-te şi te veseleşte, dupre cum zice: «*Fericiţi veţi fi, când vă vor urî pre voi oamenii, şi vor grăi cuvânt rău împotriva voastră minţind pentru mine. Bucuraţi-vă şi vă veseliţi,* zice, *că*

plata voastră multă este în ceruri» (Math. 11, 12). Şi de ce te miri dacă tu te năcăjeşti în tine, şi voieşti a scăpa de ispite? Pavel încă voia să scape, şi de multe ori a rugat pe Dumnezeu, şi totuşi n'a reuşit,— fiindcă expresiunea: «*De trei ori am rugat pre Domnul pentru aceasta»* (II. Cor. 12, 8—10), însamnă *de multe-ori*,—la care i se răspunde: «*Ajunge ţie darul meu, că puterea mea întru neputinţă se săvârşeşte»*. Sub numirea de *neputinţă* de aici, se înţelege scârbele şi năcazurile. Deci ce? Fiindcă a auzit acestea, apoi a suferit ispitele cu mulţumire, şi zice: «*Cu mulţumire dară mă voiu lăuda întru ispite»*, adecă *cu plăcere mă odihnesc întru ispite*.

Pentru toate deci să mulţumim lui Dumnezeu; pentru scârbe, ca şi pentru linişte. Să nu cârtim, să nu fim nerecunoscători, şi tot-deauna să zicem cu fericitul Iob: «*Gol am ieşit din pântecele maicei mele, gol mă voiu şi duce»* (Iob. 1, 21). Nu ai venit în lume slăvit, deci nu căuta slavă. Gol am venit, nu numai de bani, ci şi de slavă şi renume. Gândeşte-te câte rele izvorăsc de multeori din averi, pentru care şi zice Christos că «*Mai uşor va trece funiea corăbiei prin urechile acului, de cât bogatul să intre întru împărăţiea cerurilor»* (Math. 19, 24). Ai văzut la câte bunuri bogăţia devine piedică? iară tu cauţi încă să te îmbogăţeşti? Nu te bucuri pentru că piedica e depărtată de la tine? De aceia calea care duce la împărăţia cerurilor este strâmtă, iară bogăţia este umflată, este încărcată aşa zicând de trufie. De aceia şi zice Christos acelui bogat: «*Vinde averile tale, dă-le săracilor, şi vină după mine»*, ca astfel să poţi trece pe calea cea strâmtă. De ce doreşti averi? Pentru aceia tocmai ţi s'au luat, ca să te scape de robie, fiindcă şi părinţii adevăraţi când văd că copilul lor s'a apropiat de o curvă stricată, şi de şi l-au sfătuit de multe-ori ca să se depărteze de ea, totuşi el nu a ascultat, la urmă au alungat-o. Tocmai aşa se petrece şi cu bogăţia. Deci să nu ne închipuim că sărăcia este un rău, ci păcatul este un rău, şi nici bogăţia nu este prin sine înăşi un bun, ci singurul bun este de a mulţumi lui Dumnezeu.

Sărăciea deci să o căutăm, după dânsa să umblăm, căci numai aşa vom dobândi împărăţia cerurilor, numai

așa ne vom bucura și de celelalte bunuri veșnice. Cărora fie ca cu toții să ne învrednicim, prin harul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu sfântul Duh se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXXIV

«Ascultați pre mai marii voștri, și vă supuneți lor, că aceia priveghează pentru sufletele voastre, ca cei ce au să dea seamă; ca cu bucurie aceasta să o facă, iară nu suspinând, căci aceasta nu vă este vouă de folos».

(Cap. 13, 17).

Rău lucru este anarhia, și pricină a multor nenorociri; este începutul dezordinei și a confuziunei. Că precum, când vei lua căpetenia chorului, acel chor nu va mai fi în regulă, nici în cântare și nici în ordine, precum și atunci când depărtezi pe General din fruntea armatei, nu va mai fi ordinea și rânduiala cuvenită la începerea atacului, sau precum se întâmplă și cu corabia de pe mare, că dacă îi vei lua pe Căpitan, o ai expus a se scufunda, — tot așa și dela turmă dacă ai depărtat pe păstor, totul ai răsturnat pe dos, și ai nimicit. Mare rău deci, este anarhia, și pricină de răsturnare, dară nu mai mic rău este și nesupunerea celor stăpâniți, fiindcă la urmă acelaș lucru se întâmplă. Un popor care nu se supune stăpânitorului, este tot așa ca cum n'ar avea, sau poate și mai rău, căci pe când acolo dacă poate ar avea oarecare iertare pentru dezordine, aici însă nu are de loc, ba chiar este și condamnat.

Dară poate că ar zice cineva, că este și al treilea rău când stăpânitorul este rău. Știu și eu, că nu un mic rău este aceasta, ba încă un rău mai mare și mai vătămător decât anarhiea, căci la urma urmei este mult mai bine de a nu fi condus de nimeni, decât a fi condus de un stăpânitor rău. Că pe când acela de multe ori poate a scăpat, de multe ori iarăși s'a primejduit, acesta numai decât se va primejdui, fiind dus în prăpastie. Apoi atunci

cum de zice Pavel: «*Ascultați pe mai marii voștri și vă supuneți lor*»? Zicând mai sus «*Privind la săvârșirea* (*sfârșitul*) *vieții lor, să le urmați credința*», aici a spus: «*Ascultați pre mai marii voștri, și vă supuneți lor*». Dară, zici tu; și când sunt răi să-i ascultăm»? Pe cine numești rău? Când e vorba de credință, apoi fugi și te depărtează de dânsul, de ar fi nu numai om, ci chiar înger căzut din cer, iar dacă e vorba de vieața lui, nu cerceta cu amănunțime. Și aceasta n'o spun dela mine, ci ascultă exemplul dat de Christos, exemplu în fine scos din Sf. Scriptură: «*Pe scaunul lui Moisi au șezut Cărturarii și Fariseii*» (Math. 23, 2), mai întâi a vorbit de dânșii multe rele și apoi a adaos: «*toate deci câte vor zice să faceți, faceți, iar după faptele lor să nu faceți*» (Ibid.) că au, zice, demnitatea numai cu dânșii, iar vieața lor e necurată. Tu însă nu te uita la vorbe, ci la faptele lor, fiindcă din cauza moralului lor nimeni nu se va vătăma». De ce oare? Fiindcă este cunoscut tuturor, și chiar nici unul dintre dânșii, de ar fi cât de rău, totuși nu va cuteza a învăța pe alții rele, vreodată. Pentru credință — nici nu este cunoscut tuturor, și cel rău nu se va da în lături de a învăța, fiindcă expresiunea «*Nu judecați, ca să nu fiți judecați*» (Math. 7, 1. 3) este zisă pentru viață, iar nu pentru credință. Dealtmintrelea ceeace a adaos mai departe dovedește aceasta: «*De ce vezi*, zice, *paiul din ochiul aproapelui tău, și nu vezi bârna din ochiul tău*»?... «*Toate câte vor zice vouă să faceți, faceți*» — vezi dară că e vorba de fapte, iară nu de credință — «*iară după faptele lor să nu faceți*» Ai văzut deci, că nu e vorba de credință, ci de viață și de fapte? Pavel însă mai întâi le-a recomandat aceasta, și apoi mai la urmă li-a zis: «*Ascultați pe mai marii voștri și vă supuneți lor, că aceștia priveghează pentru sufletele voastre, ca cei ce au să dea seama*». Auză acestea și stăpânitorii și cei stăpâniți, căci dacă trebuie a fi ca supuși cei stăpâniți, apoi și stăpânitorii trebuie a fi treji și neadormiți. Ce spui? Priveghează și are primejdia deasupra capului său, îi stau înainte pedeapsa păcatelor tale, și din cauza ta se găsește în mare frică, iar tu te lenevești, te prefaci că te supui, și ești atât de grosolan? De aceia zice:

«Pentruca cu bucurie aceasta să facă, iar nu suspinând că aceasta nu este vouă de folos».

Ai văzut, că stăpânitorul dispreţuit nu trebuie a se apăra, ci apărarea lui cea mare să fie de a plânge şi a suspina? Fiindcă şi doftorul când este dispreţuit de bolnav nu trebuie a se apăra, ci să plângă şi să ofteze, «că dacă el oftează, zice, îl apără Dumnezeu». Dacă noi pentru propriile noastre păcate putem atrage pe Dumnezeu în ajutor, apoi oare nu atât mai mult când oftăm pentru prostia şi dispreţul altora? Ai văzut că nu-l lasă Dumnezeu de a fi batjocorit? Ai văzut ce filosofie mare? Cel dispreţuit, cel batjocorit, cel hulit trebuie a ofta. Să nu te încurajezi că nu se apără contra ta, căci oftatul şi suspinul lui e mai grozav decât ori-ce apărare. Când el singur nu va folosi nimic oftând, va chema pe Dumnezeu, şi precum se întâmplă cu dascălul şi guvernorul când nu sunt ascultaţi de copil, că atunci este chemat unul care se poartă mai aspru, tot aşa şi aici. Vai! câtă primejdie asupra sa. Cine ar putea spune ceva acelor nenorociţi, cari s-au aruncat singuri pe sine în abizul atâtor pedepse? Pentru toţi pe carii îi stăpâneşti, femei, copii, bărbaţi, tu vei da samă; atâta foc ţi-ai pus singur pe cap de bună voie! M-aşi mira dacă este cineva dintre stăpânitori, cari să scape de osândă, faţă de o aşa ameninţare şi faţă de lenevirea şi trândăvirea prezentă, văzând mai cu samă pe uniia alergând după aceste demnităţi, şi aruncându-se singuri într'o aşa de mare greutate a stăpânirei. Că dacă cei ce de nevoie atraşi la astfel de demnităţi, nu au nici o scuză şi nici-o îndreptare, dacă neglijează şi conduc rău afacerile, — fiindcă şi Aaron de nevoie a fost atras, şi s-a primejduit, şi Moisi iarăşi s-a primejduit, de multe-ori lepădându-se, apoi cu atât mai mult cei ce se grăbesc de a lua astfel de demnităţi, expunându se şi aruncându se în primejdii, şi desigur că unul ca acesta este lipsit de orice iertare. Trebuia ca el să se teamă şi să se cutremure, atât pentru conştiinţă, cât şi pentru greutatea stăpânitrei, şi nici atras fiind să nu se leapede, nici neatras, să nu alerge şi să se arunce pe sine în primejdii, ci mai bine să fugă prevăzând greutatea cea mare a demnităţei. Odată însă ce ai intrat, trebuie a arăta cea mai mare

evlavie. Nimic fără măsură. Simţind de aceasta mai înainte de a se împlini, pleacă, crezându-te nevrednic de aceasta, iară dacă vei fi luat cu sila, iarăşi fii bărbătos şi temător de Dumnezeu, pretutindeni arătând recunoştinţa. [1])

«*Rugaţi-vă*», zice, *şi pentru noi*, *că nădăjduim că bună cunoştinţă avem*, *întru toate bine voind a petrece*» (Vers. 18)· Ai văzut că prin aceasta el se justifică oare cum ca scriindu-li lor ca unor necăjiţi, ca unor scârbiţi, ca uniia ce se găsau faţă de dânsul ca faţă de un călcător de lege, carii nu suferiau a auzi nici de numele lui? Deci, fiindcă pretinde aceasta dela cei ce'l urau, ceiace alţii ar fi pretins dela cei ce-i iubeau, din această cauză li spune: «*Că nădăjduim că bună cunoştinţă avem*». «Să nu'mi aduci învinovăţiri — zice, că conştiinţa noastră cu nimic nu ne mustră, nici nu ne ştim pe noi, că v-am fi uneltit niscareva rele».

«*Că nădăjduim*, zice, *că bună cunoştinţă avem întru toate*», nu numai între etnici, ci chiar şi printre voi. Nimic n-am făcut cu scop de precupeţire, nimic cu ipocrizie». De altfel erau şi defăimaţi uniia pentru aceasta, dupe cum se vede din Fapt. Apostolilor, când Iacob i-a zis: «*S-a auzit de tine că înveţi pre jidovii cei dintru neamuri, să se depărteze de Moisi*». «Nu ca un duşman, zice, le scriu acestea, ci ca prieten», dupre cum se invederează şi din cele ce urmează: «*Şi mai mult vă rog să faceţi aceasta*, *ca fără de zăbavă să mă întorc la voi*»,(vers. 19), iară a-i ruga atât de mult e dovadă de o mare iubire; «*că fără de zăbavă să mă întorc la voi*». Aceasta însă dovedeşte că nimic n-avea pe conştiinţă dacă se silea a se duce la dânşii, şi-i ruga ca să se roage lui Dumnezeu pentru dânsul. De aceia el mai întâi li cere rugăciuni pentru dânsul, iară după aceia 'i doreşte toate bunătăţile. «*Iară Dumnezeul păcei*» — deci nu vă resculaţi contra noastră — *carele a scos din morţi pe păstorul oilor*» — aici vorbeşte de învierea morţilor — «*cel mare*» — de aici şi până la sfârşit li adevereşte cuvântul învierei — «*întru sângele legei cei veşnice*, *pre Domnul nostru Iisus Christos, să vă facă pe voi desăvârşit întru tot lucrul bun*, *ca să*

[1]) Sfaturile ce le dă aici Sf. Chrisostom celor ce năzuesc a ocupa demnităţi bisericeşti, mai ales, se găsesc pe larg expuse în *Tratatul despre Preoţie*, cap de operă literară, care atrage admiraţiunea tuturor cetitorilor.

faceți voea lui, făcând întru voi ce este plăcut înaintea sa». Iarăși mărturisește de dânșii lucruri mari, căci expresiunea «*să vă facă pre voi desăvârșit*» însamnă că începutul îl aveau, însă trebuia a fi complectat. Și în fine se roagă pentru dânșii, ceiace este a unuia care îi dorea mult. In celelalte epistole el se roagă lui Dumnezeu la început aici însă la sfârșit. «*Făcând*, zice, *întru voi ce este plăcut înaintea sa, prin Iisus Christos, căruia este slava în vecii vecilor. Amin*».

«*Ci vă rog pre voi, fraților, primiți cuvântul mângâierei, că pe scurt am scris vouă*» (Vers. 22). Ai văzut că ceia ce n-a scris nimănui, a scris acestora? «Că nu v-am necăjit pe voi, zice, cu vorbe multe». Cred că dânșii nu se arătau cu dușmănie mare față de Timotheiu, pentru care l'a și pus înaintea lor, zicând: «*Să știți că fratele Timotheiu este slobod, cu carele, de va veni mai curând, vă voiu vedea pre voi*» (Vers. 23). «*Este slobod*» zice: Cum, și de unde a fost slobozit? Cred că a fost închis în temniță, sau dacă nu aceasta, apoi atunci din Athena a fost slobozit, mai ales că și în Faptele Apostolilor se spune.

«*Inchinați-vă tuturor mai marilor voștri, și tuturor sfinților. Inchină-se vouă cei ce sunt din Italia. Harul cu voi cu toți. Amin.* (Vers. 24. 25). Ai văzut cum arată că virtutea este nu numai de la Dumnezeu, și iarăși că nu numai de la oameni? Căci expresiunea «*să vă facă pre voi desăvârșit întru totul lucrul bun*» spune pare că: «aveți oare care virtute, însă are nevoie de a fi desăvârșită». Dară oare ce va să zică «*întru totul lucrul bun*»? Adecă a avea viață și credință dreaptă. «*Ca să faciți voea lui, făcând întru voi ce este plăcut înaintea lui*». «*Inaintea lui*» zice, și în adevăr că aceasta e cea mai mare virtute, de a face înaintea lui Dumnezeu, ceiace este plăcut lui, dupre cum zice și Prorocul: «*Și-mi va răsplăti mie Domnul după dreptatea mea și după curățenia mânilor mele va răsplăti mie*». (Ps. 17, 23). După ce a scris atâtea, el totuși spune că a scris puține, în raport cu cele ce voia a li scrie, precum spune și aiurea: «*Precum am scris mai 'nainte pe scurt, pe care celind puteți cunoaște înțelesul meu în taina lui Christos*» (Efes. 3. 3. 4). Și privește

înțelepciunea lui, căci n-a zis: «primiți cuvântul sfătuirei» ci «*cuvântul mângâierei*» adecă a îndemnului. «Nu poate zice cineva că se obosește de mulțimea celor vorbite», zice, fiindcă particularitatea celor mici de suflet este de a nu suferi vorba lungă.

«*Să știți că fratele Timotheiu este slobod, cu care, de va veni mai curând, vă voiu vedea pre voi.*» Aceasta era de ajuns de a-i face să se smerească, dacă apostolul era gata de a veni cu ucenicul. «*Inchinați-vă tuturor mai marilor voștri, și tuturor sfinților*». Privește cum îi cinstește pe aciia dacă li trimite lor mai întâi închinăciuni. «*Inchină-se vouă cei ce sunt din Italia. Harul cu voi cu toți. Amin*», — ceia ce este comun tuturor. Harul însă cum poate fi cu noi? Dacă nu batjocorim binefacerea, dacă nu ne arătăm leneși față de dânsul. Ce este harul? Adecă iertarea păcatelor, curățenia; aceasta este cu noi. Căci cine poate păstra harul fiind batjocoritor, și nu'l pierde? De pildă: ți-a iertat păcatele; cum însă va fi cu tine harul adecă energia duhului, dacă nu'l vei atrage spre tine prin fapte bune? Aceasta este pricina tuturor bunurilor, de a rămânea pururea în noi harul Duhului, căci acesta ne povățuiește spre tot lucrul bun, iară când se depărtează de noi, ne pierdem și rămânem pustii.

[1]) Deci, iubiților, să nu respingem acest har, căci în noi stă și de a'l păstra, adecă de a rămânea în noi, și de a'l îndepărta. Il vom păstra când vom cugeta la cele cerești, și-l vom îndepărta când ne vom gândi la cele pământești. «*Pe care lumea nu'l poate lua pentru că nu'l vede pre el, nici îl cunoaște pre el*» (Ioan 14, 17). Ai văzut dară, că nu se poate vedea nici avea de un suflet lumesc? Deci, ni trebuie multă silință spre a'l păstra în noi, spre a iconomisi toate ale noastre, avându-le în siguranță și în liniște. Că precum corabia care plutește pe un vânt prielnic nu poate fi nici împiedecată și nici scufundată, întru cât se va bucura de vânt favorabil și incontinuu, ci încă procură atât corăbierilor cât și călăto-

---

[1]). *Partea morală*. Nimic alta nu contribue a rămânea în noi harul Duhului, afară ce faptele cele bune, și de a îndrepta cugetul nostru spre ceriuri (Veron).

rilor multă reputaţie, căci pe aciia nu i-a silit de a vîsli din greu, iară pe acestiia ia scăpat de frică, prezentând călătoria ei ca o privelişte plăcută, tot aşa şi sufletul întărit de Duhul, este superior tuturor valurilor vieţei, iară calea ce duce la ceruri o brăzdează mai puternic ca corabia, ca cel ce nu de vânt este împins, ci de însuşi Duhul, — având şi toate pânzele curate complecte, — care scoate şi împrăştie din cugetul nostru orice este înjosit, şi sec. Că precum vântul când bate într'o pânză de la o corabie spartă sau găurită, nu poate lucra cum se cade, tot aşa şi Duhul nu poate rămânea într'un suflet puhav, într'un suflet aşa zicând găurit de păcate ci trebuie multă silinţă, multă încordare de putere, încât că cugetul să ni fie îmfierbântat, şi pretutindeni faptele noastre să fie împuternicite. De pildă, când ne rugăm, să o facem aceasta cu multă putere, îndreptând sufletul nostru şi împingându-l spre ceriu, nu tras ca cu nişte funii, ci cu bună voinţă arzătoare. Când miluim iarăşi ni trebuie putere, ca nu care cumva grija casei, sau grija copiilor, sau a femeii, ba poate şi frica de sărăcie, să slăbească. şi să găurească aşa zicând pânza corabiei. Dacă noi vom ţinea întinsă bine pânza din toate părţile, cu speranţa celor viitoare, de sigur că va primi bine energiea Duhului, adecă va fi bine purtată spre liman. Din cele trecătoare şi fără preţ nimic nu va putea cădea într'însul, şi chiar de ar cădea cu nimic nu'l va vătăma, ba încă curând va fi azvârlit afară cu oftatul. De aceia ni trebuie multă putere, fiindcă şi noi călătorim pe o mare întinsă, plină de multe dihănii, de multe stânci, care ni pricinuiesc multe primejdii, şi care chiar pe timpul cel mai senin, fără de veste stârneşte cea mai grozavă furtună.

Trebuie dară, dacă voim a călători, cu toată înlesnirea şi fără primejdii, a întinde bine pânzele, adecă buna noastră intenţiune, fiindcă ni este deajuns nouă aceasta. Incă şi Abraam, de oare ce dorinţa lui a întins o către Dumnezeu, şi i-a pus de faţă buna lui intenţiune, de cine altul a mai avut nevoie? De nimeni, ci «*A crezut Abraàm lui Dumnezeu şi-i s-a socotit lui spre dreptate*» (Facere, ^5, 6). Credinţa este rezultatul bunei intenţiuni, sau a 1oiei libere. A ridicat pe altar pe fiul său, şi cu toate

că nu l-a jerfit, el a primit plata jertfitorului, adecă i s-a dat premiul fără să facă treabă. Să ni fie dară curate pânzele și neînvechite «*că ce se învechește și îmbătrânește aproape este de peire*» (Ebr. 8, 13). Să nu fie găurite, ca nu cumva să facă nefolositoare energiea Duhului. «*Omul trupesc nu primește cele ce sunt ale Duhului*» (I. Cor. 2, 14). Că precum pânza paianjenului nu ar putea să se împotrivească iuțimei vântului, tot așa și un suflet lumesc; precum nici un om trupesc nu va putea primi vreodată harul Duhului. Că și intențiunile noastre cu nimic nu se deosebesc de pânzele corabiei, numai la vedere poate mai păstrau o unire, sau o legătură între dânsele, în realitate însă sunt lipsite de ori ce putere.

Dacă noi însă privighem, nu vor fi cele ale noastre astfel, ci din ori ce parte ar bate vântul, pânzele noastre totul vor suferi, și vor fi superioare tuturor, și mai puternice de cât toată năvala apei. Fie de pildă, un om duhovnicesc, și mii de rele să-l lovească deodată, dară de nici una din acestea să nu fie atins. Și ce spun? Vie asupra lui sărăcia, boala, batjocori, clevetiri, rizilicuri, rane, și ori ce fel de pedeapsă, ori ce fel de batjocori și insulte, însă el fiind parecă afară de lume, și slobod de patimile trupului, va râde și'și va bate joc de toate acestea. Și cum că vorbele acestea nu sunt de falã spuse, mi se pare că și astăzi sunt de aceștiia, ca de pildă cei ce trăiesc prin pustietăți: «Dară, zici tu, nimic nu este de mirare, dacă trăiesc prin pustietăți». Eu însă spun, că și în cetăți sunt astfel de bărbați neobosiți. Și de voiești am putea să'ți arătăm și dintre cei de demult. Gândește-te la Pavel de pildă: ce rău n-a pătimit el? Ce n-a suferit? Cu toate acestea le-a suferit pe toate cu bărbăție.

Pe acesta, deci, să-l imităm, ca numai așa vom putea sosi cu corabia vieței noastre la limanuri prielnice, după o muncă mare. Să tindem, deci, cugetul nostru spre ceriu, și să fim cuprinși de dorul acela, să ne îmbrăcăm așa zicând cu focul acela duhovnicesc, și cu para lui să ne încingem mijlocul nostru. Nimeni purtând para aceea cu sine nu se va teme de cei pe carii întâlnește, chiar fiară de ar fi, sau om, sau mii de curse, pe cât timp este aprins, ci toate le împiedecă, pe toate le dă la oparte.

Flacăra e de nesuferit, para este grozavă, căci totul mistuie. Cu acest foc, deci, să ne îmbrăcăm, înălţând slavă Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, să cade slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

La 31 Mai 1914

FINE

ERRATA

PAGINA	RÂNDUL	In loc de	Să se citească
2	16	τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρός ἡμῶν χρι.....	τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρός ἡμῶν Ιωάννου τοῦ Χρισοστόμου
49	17	nu s-a pus....	nu l-a pus....
52	4 d. j. în s.	te ridică	îl ridică
53	1	s-a urcat....	l-a urcat
72	în Notă	Erisiarhi	Eresiarhi
81	3	talentaul	talantul
„ „	5	nu eai	nu iai
„ „	10	cine va	cine vă va
84	10	catră unuia	cătră unia
88	în Notă	μνημαν-ήματος	μνῆμα-ήματος
96	13	când nu spun	când vă spun
„ „	12 d. j. în s.	vizilic	rizilic
98	11	de şi poate unuia	de şi poate unia
101	3	şi numai cât am....	şi numai cât n-am zice.....
„ „	5	slovei	slavei
104	6	aceasta s-a învrednicit	acesta s-a învrednicit
„ „	9	şi aceasta (Moisi)	acesta (Moisi)
115	4	ὑπερβατόν ἐστίν	ὑπερβατόν ἐστίν
„ „	12	«astăzi» însamnă părerea	«astăzi» însamnă pururea
„ „	16	auzind l-au manial	auzind l-au măniat
119	2	catră de dânşii	cătră dânşii
„ „	22	întru dureri se naşte	întru dureri să naşti
„ „	9 d. j. în s.	voiţi poate vă dau	voiţi poate să vă dau
122	1	şi mantuirea	şi mântuitor
123	6 d. j. în s.	şi porni jupuirea	şi prin jupuirea
125	4 d. j. în s.	Fapt. Apost. 21, 21	Fapt. Apost. 21, 28
128	14	nu-şi miceşte posibil	nu-şi miceşte paşii
„ „	6 d. j. în s.	din acea strâmtoare	din acea strâmtorare
134	18	acela că de altul	aceia că de altul
137	1	Mi se pare că i-se abătuse	Mi se pare că ei se abătuse
138	11	face şi ca aceştiia	face şi cu aceştiia
140	în Notă	Τρέψω-θρείγω	Τρέφω-θρέψω
„ „	„ „	verbul ποτίγω	verbul ποτίγω
142	2	erezuri	eresuri
„ „	5	poate deveni	pot deveni
„ „	21, 22, etc.	crezul, erezul, erez	eres, eresul
	în Notă	toate aceste crezuri	toate aceste eresuri
144	16	ştiţi cine le-a spus acestea?	ştiţi cine le-a spus acestea? Proroc, Istoriograf, Apostol sau Evanghelist
145	13	să credem	să cădem
147	6 d. j. în s.	că despre cum	că dupre cum
149	16	era natural ca îi	era natural ca ei
151	20	v'aţi învrednicit, zice...	iată că v'aţi învrednicit
152	5 d. j. în s.	trebuie să o aplice	trebuie să se aplice
155	21	cu neputinţă	cu putinţă
„ „	10 d. j. în s.	şi nu mai este	şi iată că nu mai este
158	13	şi pentru acei spini	şi pentru aceia spini din
159	6	că pun mâna pe dânsa	că, punând mâna...
163	16 d. j. în s.	nu-i dai mâna	nu-i dau mâna...

PAGINA	RÂNDUL	In loc de	Să se citească
163	12 d. j. în sus	respingător	respunzător
164	10 „ „ „	nelegitim ca Iudeu?	nelegiuit ca Iudeii?
166	12	pe departe scoţând	pe deoparte scoţând
167	2	Apoi cum pe la sfârşit	Apoi cam pe la sfârşit
168	12 d. j. în sus	Pe care o anghiră...	Pe care ea o anghiră
169	5	caare	care
„ „	7 d. j. în sus	marea deosebirea	mare deosebirea
171	3	produci ca jertfă	proaduci ca jertfă
172	8 d. j. în sus	nimic nu 'şi-a greşit	nimic nu 'ţi-a greşit
„ „	In Notă	A se vedea Capit. G. din Fapt...	A se vedea cap. 9 din Fapt. Ap.
173	5	De ce nu munceşte, zice	De ce nu munceşti, zici
173	1	încât să învoiască	încât să voiască
174	4	nu numai că sunt...	nu numai că nu sunt
„ „	17 de jos	de la maicele lor	de la mancel: (doicele)
„ „	8 „ „	te-ai făcut un cerşetor	te-ai făcut un cercetător
175	7	de ce nici tu nu'l umileşti	de ce nici tu nu'l miluieşti
176	6 de jos	în multe locuri spune aceasta	în multe locuri spuind aceasta
1,9	7	este aceasta	este acesta
„ „	18	Acrodirea	Acrothinea
181	8	cu planetele	cu plantele
19.	(	curios	cuvios
194	8	şi că mai suntem	şi că noi suntem
„ „	18	Să contez	Să cutez
198	17	cortul mantuirei	Cortul mărturiei
206	15	cugetaţi la dânsul	cugetaţi la dansele
„ „	2 în Notă	Zeos	Ζεὺς
211	22	cel nou	cel mai
„ „	13 d. j. în sus	numeşte sau cort	numeşte trupul său cort
212	21	συνείσησιν	συνείδησιν
216	2	Dacă poate	Dară poate
217	19	pe cale placute	pe cele plăcute
218	21	a avea mărturi	a avea marturi
225	10 d. j. în sus	Mideriu şi Elamiteriu	Midenii şi Elamitenii
„ „	7 „ „ „	Chivinii	Chirineii
226	6	n'a pus	n'a spus
230	1 d. j.	mici părţi şi	mici poate şi
241	6	îngrijoros	îngrijorat
„ „	16	ospetele	ospeţele
„ „	18	Anonia	Anania
242	9 d. j. în sus	puterea viei... Tu preot	puterea vieţii... Tu eşti preot
249	7	se agaţă de noi	se agaţă de toţi
257	13 d. j. în sus	până ziua	râne ziua
258	18 „ „ „	ceia a dovedit	ceia ce a dovedit
261	12	încă puţin orice	încă puţin oarece
263	6	am devenit flecări	am devenit flecari
264	4	nu le crede	nu le cred
„ „	19	vor eşti	vorbeşti
269	17	l'a făcut ca să...	l'a făcut pe Abel ca să...
273	15 d. j. în sus	Precum farul	Precum focul...
280	11 d. j. în sus	precum trebuià	precum trebuie
281	1 „ „ „	ne-am lăcut de ne...	ne-am topit...

PAGINA	RÂNDUL	In loc de	Să se citească
287	18	Pe cele de sus...	Pentru cele de sus
289	10 d. j. în sus	nu numai că s'a ruşinat	nu numai că nu s'a ruşinat
290	14 d. j. în sus	Doară doftorul ?	Dară doftorul...
291	15 „ „ „	apoi cum tradează...	apoi cum lipsa aceasta trădează...
299	5 „ „ „	ci de a vă încurajà	ci de a nu vă încuraja
301	13 „ „ „	robi ai avarilor	robi ai averilor
314	17	ispite luând Egiptenii	ispitire luând...
318	15 d. j. în sus	dară nu vor	dară nu vor putea...
323	6 „ „ „	de rău sau pârâţi	de rău supăraţi
„ „	4	şi a vieţii	şi a vieţui
324	11 d. j. în sus	Cela cu ochiul...	ceia ce ochiul...
„ „	5 „ „ „	păsinduvă	găsindu-vă
325	5	Dată ce va face Abel?	Dară ce va face Abel?
329	1	i le aduceau, fie pe ascuns	i le aduceau fie pe faţă, fie pe ascuns
„ „	7 d. j. în sus	şi mi-am zis mie	şi mi-a zis mie
336	2 d. j. în sus	care femeie credincioasă	care are femeie credincioasă
347	In Notă	ἄλης σευτήν	ἄλης σεαὐτόν
356	1	ne ajută unii pe alţii	ne ajutam unii pe alţii
358	10	adică iubiţilor	adecă iubitor....
369	5 d. j. în sus	uite te vei scăpà	iute te vei scăpà...
„ „	4 „ „ „	din miloc	din mijloc
„ „	în Notă	şi aceasta pasaj...	şi acest pasaj
370	4 d. j. în sus	că a trudi...	că a te trudi
371	23	că eleimosina este	căci eleimosina este...
374	4	celor nepotrivite	celor nepovestite
376	3	de marii	de mai marii
377	10 d. j. în sus	ξενοδασίαν	ξενοδοχίαν
380	4	patimei era afară...	patimei era afară, însă sângele lui s'a ridicat la cer
„ „	în Notă	δυαρεστεῖται	εὐαρεστεῖται

